KOZMOSZ FANTASZTIKUS KÖNYVEK

ISAAC ASIMOV

AZ ALAPÍTVÁNY PEREME

1.

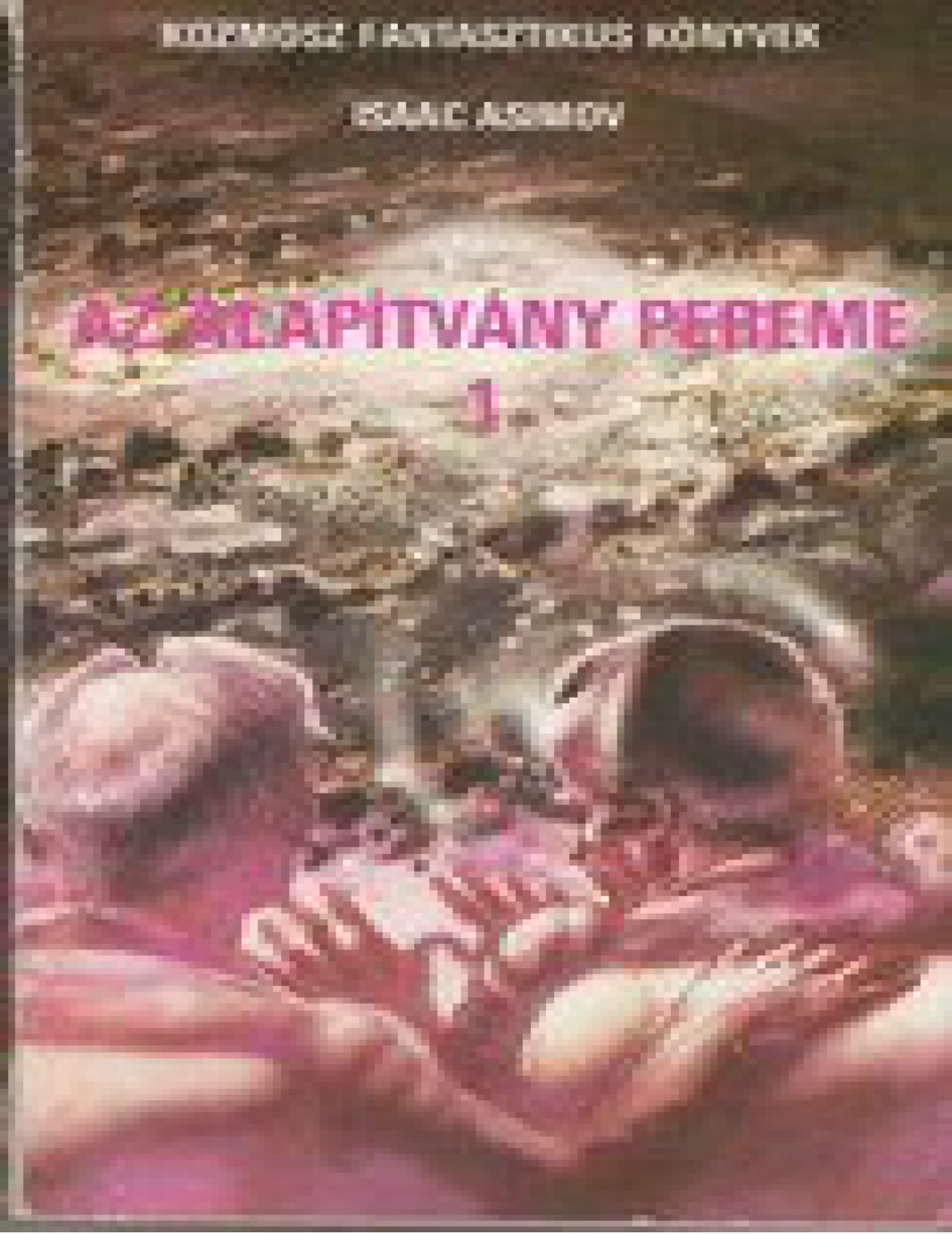

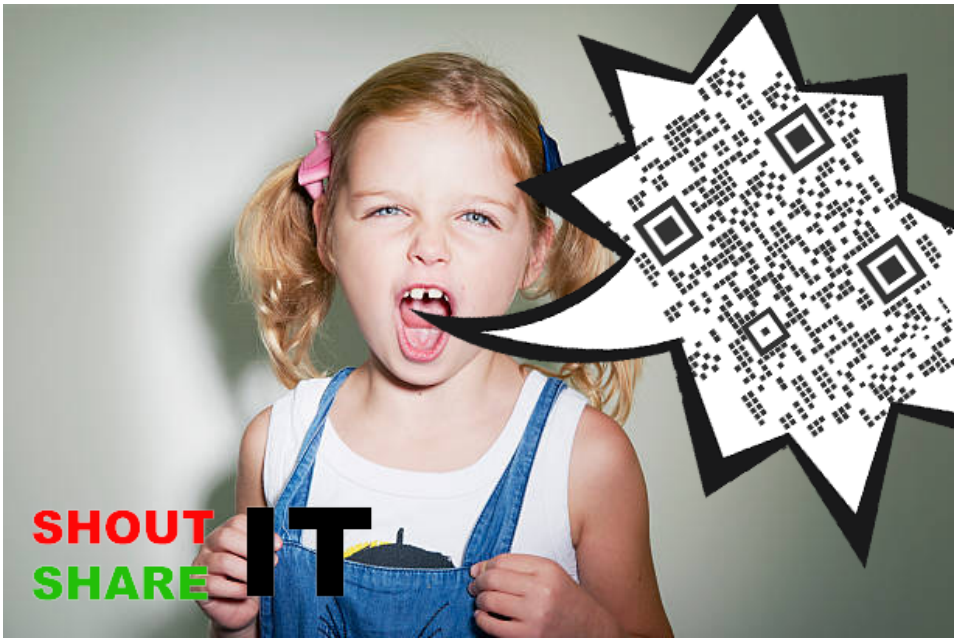
SHOUT
SHARE
IT

Annotation

A könyv az Alapítvány-trilógia után következő kötet. 498 év telt el az Első Alapítvány megalapítása óta. Az Öszvér fenyegetése elmúlt: a Trantor bolygója békés, virágzó korszakát éli. A pszichohistorikus Hari Seldon váratlan megjelenése azonban olyan érdekes kérdéseket vet fel, melynek nyomán egy fiatal tanácsost az űrben száműznek, hogy megkeresse a választ: létezik-e még a Második Alapítvány. A tét: az emberiség sorsa. Az Alapítvány pereme című Asimov-regény ennek a nagy tétnek a kérdésével foglalkozik.

Az Alapítvány pereme megnyerte 1982-ben a Nebula-díjat és 1983-ban a Hugo-díjat.

- Isaac Asimov
  -
  - ELŐSZÓ
  - ELSŐ FEJEZET
    - 1.
    - 2.
    - 3.
    - 4.
  - MÁSODIK FEJEZET
    - 5.
    - 6.
    - 7.
    - 8.
  - HARMADIK FEJEZET
    - 9.
    - 10.
    - 11.
    - 12.
    - 13.
  - NEGYEDIK FEJEZET
    - 14.
    - 15.
    - 16.
  - ÖTÖDIK FEJEZET
    - 17.
    - 18.
    - 19.
    - 20.
  - HATODIK FEJEZET

- 21.
- 22.

○ HETEDIK FEJEZET
- 23.
- 24.
- 25.

○ NYOLCADIK FEJEZET
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.

○ KILENCEDIK FEJEZET
- 31.
- 32.

○ TIZEDIK FEJEZET
- 33.
- 34.
- 35.
- 36.
- 37.
- 38.

○ TIZENEGYEDIK FEJEZET
- 39.
- 40.
- 41.
- 42.

○ TIZENKETTEDIK FEJEZET
- 43.
- 44.
- 45.
- 46.
- 47.
- 48.
- 49.

○ TIZENHARMADIK FEJEZET
- 50.
- 51.
- 52.
- 53.
- 54.

○ TIZENNEGYEDIK FEJEZET
- 55.
- 56.

- 57.
- TIZENÖTÖDIK FEJEZET
  - 58.
  - 59.
  - 60.
  - 61.
  - 62.
  - 63.
- TIZENHATODIK FEJEZET
  - 64.
  - 65.
  - 66.
  - 67.
  - 68.
  - 69.
- TIZENHETEDIK FEJEZET
  - 70.
  - 71.
  - 72.
  - 73.
  - 74.
- TIZENNYOLCADIK FEJEZET
  - 75.
  - 76.
  - 77.
  - 78.
  - 79.
  - 80.
- TIZENKILENCEDIK FEJEZET
  - 81.
  - 82.
  - 83.
  - 84.
  - 85.
  - 86.
  - 87.
- HUSZADIK FEJEZET
  - 88.
  - 89.
  - 90.
  - 91.
  - 92.

Isaac Asimov
Az Alapítvány pereme

Betty Prashkernek ajánlom, mert kikövetelte, és Lester del Reynek, aki nyaggatott érte.

ELŐSZÓ

Az első Galaktikus Birodalom összeomlóban volt. Hanyatlása és pusztulása évszázadok óta folyt, és a helyzetet csupán egyetlen ember ismerte föl.

Hari Seldon volt ez az ember, az Első Birodalom utolsó nagy tudósa, a pszichohistória tökéletesítője. A pszichohistória tudománya az emberi viselkedést matematikai egyenletekké egyszerűsíti.

Az ember mint egyén kiszámíthatatlan, de a tömegek reakciói, Seldon szerint, statisztikailag feldolgozhatók. Minél nagyobb a tömeg, annál nagyobb pontossággal számolhatunk. És Seldonnak nem kisebb embertömeget kellett figyelembe vennie, mint a Galaxis sokmilliónyi lakott világának népességét.

Seldon azt a következtetést vonta le egyenleteiből, hogy a csak önmagára támaszkodó Birodalom elbukik, és az emberiség harmincezer esztendőnyi szenvedése és nyomorúsága árán támad föl a romokon a Második Birodalom. Ám ha valaki valamilyen módon helyes irányt szabna a folyamatoknak, az interregnumot mindössze egyetlen millenniumra — ezer esztendőre — lehetne csökkenteni.

Ennek érdekében állította föl Seldon a tudósok két kolóniáját, melyeket „Alapítványok”-nak nevezett. Szándékosan helyezte el őket „a Galaxis két végén”. Az Első Alapítvány, mely erejét a fizikai tudományokra összpontosította, a széles nyilvánosság szeme láttára fejlődött. Ezzel szemben a Második Alapítvány, a pszichohistorikusok és „elmetudósok” világa néma csendben dolgozott.

Az *Alapítvány-trilógia* az interregnum első négy évszázadának történetéről szólt. Az Első Alapítvány (melyet általában „az Alapítvány” néven ismertek, hiszen a másik létezéséről jóformán senkinek sem volt tudomása) kezdetben csak egy kicsiny közösség volt a Galaxis Külső Perifériájának isten háta mögötti térségeiben. Időnként válságokkal kellett megküzdenie, melyek során az emberi érintkezés — valamint az adott társadalmi és gazdasági folyamatok — változói olyannyira szűkültek, hogy végül rendszerint egyetlen lehetőség maradt a továbblépésre; és amikor megtették ezt a lépést, a fejlődés új látóhatára nyílt meg előttük. És mindez a rég halott Hari Seldon tervei szerint.

Az Első Alapítvány — tudományos fölénye révén — átvette a hatalmat a környező, barbárságba süllyedt bolygókon. Fölvette a harcot a fölforgató hadvezérekkel, akik elszakadtak a haldokló Birodalomtól, és sorra legyőzte őket. Az utolsó erőskezű Császár és az utolsó erőskezű tábornok uralma idején fölvette a harcot magával a maradék Birodalommal is — és legyőzte.

Úgy tűnt fel, hogy a „Seldon-terv” szabályosan halad a

megvalósulás felé, és már semmi nem akadályozhatja meg, hogy idejében megszülessék a Második Birodalom — méghozzá a lehető legcsekélyebb áldozatok árán.

Ám a pszichohistória statisztikai tudomány. Itt mindig számolni kell a kis valószínűséggel, hogy valami közbejön, mint ahogy közbe is jött — valami, amit Hari Seldon nem láthatott előre. Váratlanul felbukkant egy ember a semmiből: Öszvérnek hívták. Hatalma volt a gondolatok felett, és ez a hatalom ismeretlen volt a Galaxisban. Úgy tudta átformálni az emberek érzelmeit és gondolatait, hogy még esküdt ellenségei is odaadó szolgáivá lettek. Hadseregek nem győzhették le, nem voltak hajlandók harcba szállni vele. Az Első Alapítvány elbukott, és a Seldon-terv látszólag romokban hevert.

De életben maradt a titokzatos Második Alapítvány, amelyet felkészületlenül ért ugyan az Öszvér váratlan megjelenése, de lassan ellentámadasDa lendült. Óriási védelmi erőt jelentett számára ismeretlen elhelyezkedése. Az Öszvér mindenáron meg akarta találni, hogy ezzel mindenestül uralma alá hajtsa a Galaxist. Azok, akik hűségesek maradtak a lerombolt Első Alapítványhoz, azért akarták megtalálni, hogy segítséget kapjanak tőle.

De nem akadtak a nyomára. Elsőnek egy asszony, Bayta Darell állította meg az Öszvért, és ezt az időt használta fel a Második Alapítvány, hogy erőit csatasorba állítva, döntő csapást mérjen az Öszvérre.

Ezután lassanként újra életre keltették a Seldon-tervet.

De ezzel lehullott a lepel a Második Alapítványról. Az Első Alapítvány tudomást szerzett a Második létezéséről, és attól kezdve visszautasította, hogy a jövőben az „elmetudósok” irányítása alatt éljen. Az Első Alapítvány döntő fölényre tett szert a fizikai erő terén, s ez a tény súlyosan nehezedett a Második Alapítványra, amely ráadásul kettős feladat megoldása előtt állt: egyrészt vissza kellett szorítania az Első Alapítványt, másrészt újra el kellett merülnie a névtelenség homályába.

Ezt a célt legnagyobb „első szólója”, Preem Palver idejében sikerült elérnie. Az Első Alapítványt meghagyták abban a hitében, hogy győzött, megsemmisítette a Második Alapítványt, s miközben egyre nagyobb hatalomra tett szert Galaxis-szerte, nem tudta, hogy a Második Alapítvány még mindig létezik.

Az Első Alapítvány létrehozatala óta immár négyszázkilencvennyolc esztendő telt el. Noha hatalma csúcsán áll, akad egy ember, aki nem hisz a látszatnak…

ELSŐ FEJEZET
A tanácsos

1.

— Persze hogy nem hiszem — felelte Golan Trevize, aki a Seldon-székház széles lépcsőfokán állva lenézett a napfényben fürdő városra.

A Terminus szelíd éghajlatú bolygó volt, magas volt rajta a víz aránya a szárazföldhöz képest. Trevize gyakran gondolt rá, hogy a mesterséges időjárás bevezetése óta még szelídebbé, igaz, még unalmasabbá is vált.

— Egy szót sem hiszek belőle — tette hozzá, és elmosolyodott. Szabályos, fehér fogsorától még fiatalabbnak látszott.

Társa, a szintén tanácsos rangot viselő Munn Li Compor, aki középső nevét a terminusi hagyományokkal dacolva vette föl, kelletlenül csóválta a fejét.

— Mit nem hiszel? Hogy megvédtük a várost?

— Azt még csak elhiszem! Hiszen megvédtük, nem? És már Seldon megmondta, hogy meg fogjuk védeni, és azt is mondta, hogy az igazság a mi oldalunkon áll, ezt már ötszáz évvel ezelőtt tudta.

Compor fojtott hangon, félig súgva felelte:

— Ide figyelj, felőlem ugyan beszélhetsz, én úgysem veszlek komolyan, de ha kiereszted a hangod, és mások is meghallják, őszintén szólva nem szeretnék a közeledben állni, amikor lecsap a villám. Ki tudja, pontosan talál-e célba?

— Kinek ártok vele, ha kijelentem, hogy megvédtük a várost? — kérdezte Trevize még mindig mosolyogva.

— Méghozzá háború nélkül?

— Nem volt ki ellen harcolni — felelte Compor. Szalmaszőke haja volt, égszínkék szeme, és nem is akarta megváltoztatni e divatjamúlt színárnyalatokat.

— Polgárháborúról még sohasem hallottál, Compor? — kérdezte Trevize. Magas, enyhén hullámos fekete hajú férfi volt, s megrögzött szokásává vált, hogy járás közben mindkét hüvelykujját beleakasztotta elmaradhatatlan, széles selyemövébe.

— Polgárháború döntse el, hol legyen a főváros?

— A kérdés elégnek bizonyult rá, hogy előidézzen egy Seldon-válságot. Tönkretette Hannis politikai karrierjét. A legutóbbi választáson téged is, engem is bejuttatott a Tanácsba, aminek következtében… — egyik kezét lassan forgatta oda-vissza, utánozva az egyensúlyi helyzetet kereső mérleg nyelvének játékát.

Lecövekelt a lépcsőn, s ügyet sem vetett a mellette elhaladó kormánytagokra, a hírügynökségek képviselőire s azokra a divatos előkelőségekre, akik valami módon kiügyeskedték, hogy jelen lehessenek, amikor Seldon visszatér (vagy ha nem is ő személyesen, a képe mindenestre).

Fecsegve, nevetgélve, a dolgok tökéletességében sütkérezve haladtak lefelé a lépcsőn, s mindnyájan meg voltak győződve róla, hogy Seldon helyesli, amit tettek.

Trevize csak állt, s várta, hogy a tömeg elsodródjék mellette. Compor, aki két lépcsőfokkal lejjebb haladt, szintén megállt — láthatatlan kötél feszült közöttük.

— Nem jössz? — kérdezte.

— Minek az a nagy sietség? Úgysem kezdik meg a Tanács ülését, míg Branno polgármesternő össze nem foglalta a helyzetet az ő megszokott, határozott módján, vagyis szótagonként araszolva. Nekem nem sürgős, hogy végigszenvedjek egy újabb, fárasztó beszédet… Nézd a várost!

— Látom. Láttam tegnap is.

— Azt elhiszem, de láttad-e ötszáz évvel ezelőtt, amikor alapították?

— Négyszázkilencvennyolc évvel ezelőtt — helyesbített Compor gépiesen. — Két év múlva rendezik meg a fél évezredes ünnepségeket, amikor még mindig Branno polgármesternő lesz hatalmon, hacsak nem jön közbe valami, amire, reméljük, kicsi a valószínűség.

— Reméljük — visszhangozta Trevize fanyarul. — De milyen lehetett ötszáz évvel ezelőtt, amikor megalapították? Város volt! Kisváros, melyet maroknyi ember foglalt el, akik el akarták készíteni azt az enciklopédiát, amelynek sohasem jutottak a végére!

— De még mennyire hogy a végére jutottak.

— A mi jelenlegi *Enciklopédia Galactica*nkra gondolsz? De hiszen ők nem ezen dolgoztak. Ezt betáplálták a komputerbe, és azóta is, nap mint nap kiigazítják. Belenéztél valaha a befejezetlen eredetibe?

— Arra gondolsz, ami a Hardin Múzeumban van?

— Salvor Hardin Származástani Múzeum. Használd, kérlek, a teljes nevét, ha már az időpontokra olyan kényes vagy. Belenéztél valaha?

— Nem. Kellett volna?

— Dehogy, semmi szükség rá. És mégis… — az enciklopédisták maroknyi csapata akkor egy város magvát alkotta meg… egy kisvárost a szinte fém nélküli világban, amely egy elszigetelt nap körül keringett, a Galaxis legtávolabbi peremén. És most, ötszáz évvel később a világunk olyan lett, mint valami előváros. Egyetlen hatalmas park az egész, s van fémünk is, amennyit csak akarunk. Immár mi vagyunk a világ közepe!

— Nem egészen — felelte Compor. — Még mindig a Galaxistól távol eső, elszigetelt nap körül keringünk. Még mindig a Galaxis legtávolabbi peremén.

— Csak azért beszélsz így, mert nem gondolkozol.

Hiszen ez volt az értelme ennek az egész kis Seldon-válságnak.

Már jóval többek vagyunk, mint egy bolygó, amelynek Terminus a neve. Mi vagyunk az Alapítvány, melynek csápjai benyúlnak a Galaxis mélyébe, és amely peremhelyzetéből is képes irányítani az egész Galaxist. És ezt azért tehetjük, mert egyáltalán nem vagyunk elszigeteltek, legfeljebb helyzetünket tekintve, az pedig nem számít.

— Rendben van. Ezt elismerem — Comport szemmel láthatóan nem érdekelte a dolog, és lelépett a következő lépcsőfokra. A láthatatlan kötél kissé megnyúlt.

Trevize kinyújtotta a kezét, mintha vissza akarná húzni a társát.

— Nem érted, mit jelent ez, Compor? Végbement ez az óriási változás, de mi észre sem vesszük. A szívünk mélyén még mindig ahhoz a kis Alapítványhoz ragaszkodunk, a régi szép idők magányos bolygójához, pedig a rettenthetetlen hősök és a nemes lelkű szentek ideje örökre elmúlt.

— Ugyan, ne tréfálj!

— Komolyan gondolom. Nézd a Seldon-székházat. Eleinte, a Salvor Hardin életében bekövetkező első válságok idején, még csak az Időkripta létezett, az a kis előadóterem, amelyben Seldon holografikus képe megjelent. Más nem volt. Mára óriási mauzóleummá vált, de építettek-e hozzá erőtérfeljárót? Siklópályát? Gravitációs liftet? Nem. Úgy járunk le-föl ezeken a lépcsőkön, ahogy Hardin járt volna annak idején. Szokatlan és kiszámíthatatlan korokban rémülten kapaszkodunk meg a múlt maradványaiban.

Szenvedélyesen lendítette előre a karját.

— Látsz te itt valami nyilvánvalóan fémből készült építőanyagot? Egyet sem. Nem lenne illő, hiszen Salvor Hardin idejében nem volt említésre méltó fémlelőhelyünk, és nem is igen importáltunk fémet. Inkább beépítettük az ósdi, kortól elszíneződött műanyagot ebbe a monstrumba, hogy az idegen világokból jött látogatók megtorpanjanak, és ujjongva kiáltsák: „A Tejútra mondom! Milyen gyönyörű ez a régimódi műanyag!” Én mondom neked, Compor, komédia ez az egész.

— Ebben nem hiszel hát? A Seldon-székházban?

— És mindabban, amit a székház jelent — suttogta Trevize indulatosan. — És végképp nem látom be, miért kell elrejtőznünk itt a Világegyetem szélén, csak azért, mert az őseink is ezt tették. Szerintem ki kellene mennünk a világ közepére.

— Seldon szerint nincs igazad. A Seldon-tervnek megvan a maga útja.

— Tudom, tudom. És a Terminuson minden gyerek abban a hitben nő fel, hogy Hari Seldon kidolgozott egy tervet, ötszáz évre előre látott mindent, létrehozta az Alapítványt, méghozzá úgy, hogy bizonyos válságokat előre megjósolva a válságok idején holografikus képmása közölje velünk azt a minimális információt, amely

segítségével kilábolhatunk ebből, és elindulhatunk a következő válság felé; így vezet bennünket kézen fogva egy évezred történelmén át, mígnem az ötszáz évvel ezelőtt düledezni kezdő, majd kétszáz esztendeje végképp szétesett építmény romjain bízvást fölépíthetjük a Második, még hatalmasabb Galaktikus Birodalmat.

— Miért meséled ezt nekem, Golan?

— Mert azt akarom mondani, hogy az egész csak komédia. Úgy, ahogy van, csalás… Lehet, hogy kezdetben igaz volt, de ma már csak komédia! Nem vagyunk a magunk urai. Nem mi követjük a tervet.

Compor fürkésző pillantást vetett társára.

— Nem először beszélsz így, Golan, de eddig azt hittem, csak azért mondasz ilyen nevetséges dolgokat, hogy felidegesíts vele. A Tejútra mondom, már-már elhiszem, hogy komolyan beszélsz.

— Persze hogy komolyan beszélek!

— Lehetetlen. Vagy valami agyafúrt tréfát űzöl velem, vagy teljesen elment az eszed.

— Sem egyik, sem másik — felelte immár lehiggadva Trevize, s mintha már nem erezné szükségét a szenvedélyes hadonaszásnak, övébe dugta mindkét hüvelykujját. — Bevallom, régóta foglalkoztat a dolog, de eddig csak ösztönös megérzés volt. Ám ettől a ma reggeli bohózattól hirtelen világosság gyúlt az agyamban, és feltett szándékom, hogy beszámolok róla a Tanács előtt is.

— Megőrültél! — kiáltotta Compor.

— Rendben van. Gyere velem, és figyelj!

Elindultak lefelé a lépcsőn. Mögöttük már nem jött senki, ők voltak az utolsók. Trevize könnyedén megelőzte társát, Compor ajka pedig megmozdult, s egy hangtalanul kiejtett szót küldött a másik háta felé: „Bolond!”

2.

Harla Branno polgármesternő megnyitotta a Minisztertanács ülését. Látszólag közömbösen szemlélte az egybegyűlteket, valójában senkinek sem volt kétsége felőle, hogy pontosan tudja, kik vannak jelen, és kik azok, akik még nem érkeztek meg.

Gondosan fésült, őszes haja nem volt sem kifejezetten nőies, sem amolyan férfias viseletet utánzó. Ő egyszerűen így hordta a haját. A kifejezéstelenségig tárgyilagos arca igazán nem volt szépnek mondható, de valahogy soha senki nem kutatta rajta a szépség jeleit.

Ő volt a bolygó legtehetségesebb adminisztrátora. Ugyan egyetlen ember sem állíthatta — nem is állította soha —, hogy a Salvor Hardinok és a Hober Mallowok képességei lakoznának benne, akik annak idején életet vittek az Alapítvány első két évszázadának történetébe, de a világért sem hasonlították volna az ostoba Indburdinasztiához sem, amely az Öszvért megelőző időkben kormányozta az Alapítványt.

Beszédei nemigen zaklatták fel a hallgatóságot, a drámai hatások iránt sem volt érzéke, de higgadt döntéseket hozott, s mindaddig, míg úgy érezte, igaza van, e döntésekhez ragaszkodott. Nyilvánvaló karizma nélkül, fortéllyal tudta meggyőzni a szavazókat e higgadt döntések jogos voltáról.

Minthogy a Seldon-doktrína következtében roppant nehézzé vált a történelmi változások más irányba terelése (eltekintve persze a kiszámíthatatlantól, melyről a legtöbb seldonista — az Öszvér torzító hatású beavatkozása ellenére — rendszerint megfeledkezik), az Alapítvány minden körülmények között megtarthatta a fővárosát a Terminuson. Ez, természetesen, csak egy „lehetőség”. Seldon iménti, ötszáz esztendős képként j való megjelenése a Terminuson való megmaradás valószínűségét 87,2 százalékban határozta meg.

Ez mindenesetre még a seldonisták számára is 12,8 százalékos esélyt jelentett arra, hogy valamivel közelebb kerülhessenek az Alapítvány Szövetség központjához, ami maga után vonná mindazt a következményt, amelyet Seldon fölvázolt előttük. Hogy ez az egynyolcadnyi esély mégsem következett be, az már bizonyosan Branno polgármesternő érdeme volt.

Vitán felül állt, hogy ő ebbe nem egyezik bele. Noha hosszú időn keresztül kifejezetten népszerűtlen politikus volt, el tudta fogadtatni meggyőződését, miszerint az Alapítvány ősi székhelye a Terminus, és annak is kell maradnia. Politikai ellenfelei a karikatúrákban kiugró gránittömbként szokták ábrázolni erős vonalú állat — kétségtelenül hatásosan.

És íme, Seldon most megerősítette a véleményét, ami —

legalábbis egy időre — biztosítja számára a politikai fölényt. Azt beszélték, hogy a polgármesternő már egy éve kijelentette: amennyiben Seldon soron következő megjelenése őt igazolja, ezt feladata sikeres befejezésének fogja tekinteni. Akkor azt mondta, ebben az esetben visszavonul, s inkább vállalja a tekintélyes, idős politikus szerepét, mintsem hogy megkockáztassa a további, kétséges kimenetelű politikai csatározásokat.

Ezt valójában senki sem hitte el. Elődei közül kevesen mozogtak ilyen otthonosan a politikai harcok színterén, és most, hogy Seldon képe megjelent, majd eltűnt, a visszavonulás ügye szóba se került.

Tisztán, érthetően, ugyanakkor kissé arcátlan Alapítvány-akcentussal beszélt (valaha nagykövetként szolgált a Mandressen, de nem tanulta meg a mára oly divatossá vált hajdani, császárkori beszédstílust — amely nélkül szinte lehetetlen volt eljutni a majdnem császári Belső Tartományokba).

— A Seldon-válság elmúlt, és a hagyomány, méghozzá a bölcs hagyomány értelmében sem tettekben, sem szavakban kifejeződő megtorlást nem alkalmazunk azok ellen, akik a rossz oldalon álltak. Tisztességes emberek is hitték, hogy joggal akarják, amit Seldon nem akart. Nincs értelme, hogy olyan mértékben megalázzuk őket, amikor már csak úgy szerezhetnék vissza önbecsülésüket, ha magát a Seldon-tervet tagadják meg. Másfelől, mélyen gyökerező és üdvös szokásunk szerint, a vesztett ügyet szolgálók derűsen és minden további vitát mellőzve viseljék el kudarcukat. A véleménykülönbség örökre merüljön feledésbe, méghozzá mindkét oldalon.

Szünetet tartott, nyugodt tekintetét végighordozta az egybegyűlteken, majd így folytatta:

— Az idő fele lejárt, tanácsosok, félezer év telt el a Birodalmak között. Nehéz időket éltünk át, de nagy utat tettünk meg. Csaknem máris egy Galaktikus Birodalmat alkotunk, és immár nem kell számolnunk komoly külső ellenséggel.

A Seldon-terv hiányában harmincezer évig tartana a két Birodalom közti, zűrzavaros időszak, az interregnum. Harmincezer esztendő pusztulása után nem maradna erő az új Birodalom megalapozására. Csak egymástól elszigetelt, sőt, talán haldokló világok maradnának fenn.

Mindazt, amink ma van, Hari Seldonnak köszönhetjük, és a továbbiakban is rég halott elméjére kell támaszkodnunk. Mostantól kezdve a veszélyt mi magunk jelentjük, tanácsosok, tehát a jövőben hivatalos kételkedésnek nincs helye a tervvel kapcsolatban. Egyezségre kell jutnunk, méghozzá békésen és határozottan, hogy hivatalosan nem vonjuk kétségbe, nem bíráljuk és nem utasítjuk el a tervet. Ellenkezőleg, minden erőnkkel támogatjuk. Öt évszázadon át bizonyította tökéletes voltát. A terv jelenti az emberiség biztonságát,

ezért változtatásnak nincs helye rajta. Egyetértenek?

Csendes mormogás volt a válasz. A polgármesternőnek jóformán föl sem kellett pillantania, hogy az egyetértés látható jeleit is szemügyre vegye. Ismerte a Tanács valamennyi tagját, és tudta, ki hogyan reagál. Győzött, tehát most nem lesz ellenvetés. Jövőre, talán.

De most nem.

A jövő évi gondokkal ráér jövőre megbirkózni.

Hacsak…

— Gondolat-ellenőrzés, Branno asszony? — kérdezte Golan Trevize jó hangosan, mintha csak ellensúlyozni akarná a többiek hallgatását, miközben hosszú léptekkel haladt végig a padsorok között. Nem ült a helyére, amely — mivel újonnan választott tagja volt a Tanácsnak — az utolsó sorban volt.

— Ez *a* véleménye, Trevize tanácsos? — kérdezte Branno, de még ekkor sem nézett föl.

— Az a véleményem, hogy a kormány nem szabhat gátat a szólásszabadságnak; hogy mindenkinek, kivált a tanácsosoknak és tanácsosnőknek, akiket éppen ezért választottak meg, joga van megvitatni a napi politikai kérdéseket, és hogy egyetlen politikai kérdés sem választható el a Seldon-tervtől.

Branno összekulcsolta a kezét, és fölnézett. Kifejezéstelen arccal szólalt meg:

— Trevize tanácsos, maga szabálytalanul szólt bele a tanácskozásba, és ezzel megbontotta a rendet. Ennek ellenére felkértem, hogy adja elő az álláspontját, tehát válaszolok is rá. A szólásszabadság nem szenved sérelmet a Seldon-terv keretein belül. Csupán maga a terv szab korlátokat számunkra, de ez a dolog természetéből fakad. Az események sokféleképpen magyarázhatók, mindaddig, míg a kép nem ismerteti velünk a végső döntést. De miután meghozta a végső döntést, ezzel kapcsolatban további vitának nincs helye a Tanácsban. Még csak meg sem kérdőjelezhetjük előre, mintha azt mondanánk: „Ha Hari Seldon ezt és ezt állítaná, nem volna igaza.”

— És ha valaki valóban így érzi, polgármester asszony?

— Magánemberként hangot adhat neki, és magánbeszélgetésben meg is vitathatja a dolgot.

— Úgy érti tehát, hogy az ön által indítványozott szólásszabadság-korlátozás teljes mértékben és kizárólagosan csak a kormányhivatalnokokra vonatkozik?

— Pontosan. Ez nem valamiféle új elem az Alapítvány törvénykezésében. Korábban is alkalmazták a polgármesterek, bármelyik párt emelte is őket hatalomra. A magánvéleménynek nincs jelentősége; ezzel szemben a hivatalos véleménynyilvánításnak súlya van, és veszélyhelyzetet teremthet. Nem azért küzdöttünk idáig, hogy

most mindent kockára tegyünk.

— Hangsúlyozni szeretném, polgármester asszony, hogy az ön által említett elvet a Tanács csak különleges helyzetekben, meglehetősen gyéren és alkalomszerűen alkalmazta. Olyan tág és meghatározhatatlan valamire, mint amilyen a Seldon-terv, sohasem vették igénybe.

— Éppen a Seldon-terv követeli meg a leghatékonyabb védelmet, mert pontosan ez az a terület, ahol a dolgok vitatása végzetessé válhat.

— Nem gondolja, Branno asszony… — Trevize ekkor megfordult, végignézett a tanácsosok sorain, akik egy emberként, lélegzetvisszafojtva figyeltek, mintha párbaj zajlana a szemük előtt. — Nem gondolják-e a Tanács tagjai, hogy teljes joggal feltételezhetjük, miszerint a Seldon-terv egyáltalán nem létezik?

— Éppen ma győződhettünk meg a működéséről — mondta Branno polgármesternő, aki annál nyugodtabban beszélt, minél hangosabbá és szónokiasabbá vált Trevize hangja.

— Pontosan azért, mert ma láthattuk a működését, tanácsosok és tanácsosnők, meg kell értenünk, hogy a Seldon-terv, amely létezésének hitében felnevelődtünk, egyszerűen nem létezhet.

— Trevize tanácsos, megzavarja az ülést, ezért a továbbiakban megvonom magától a szót.

— Csak hivatali jogommal élek, polgármester asszony.

— A jogát visszavonom, tanácsos.

— Nem vonhatja vissza. A szólásszabadság korlátozásáról szóló bejelentése önmagában még nem törvényerejű. Formális szavazásra még nem került sor a Tanácsban, és ha megtörtént is volna, jogom volna megkérdőjelezni a szavazás törvényességét.

— A visszavonásnak, tanácsos, semmi köze a Seldon-terv védelmére szolgáló bejelentésemhez.

— Akkor hát milyen alapon vonja vissza?

— Árulással vádolom, tanácsos. Tartozom annyi udvariassággal a Tanácsnak, hogy nem itt, az ülésteremben tartóztatom le magát, de már az ajtóban állnak a Biztonsági Szolgálat emberei, akik kifelé menet őrizetbe fogják venni. Most pedig megkérem, csendben hagyja el a termet. Ha csak egyetlen meggondolatlan mozdulatot tesz, a Biztonsági Szolgálat természetesen közvetlen veszélyként fogja értelmezni, és emberei behatolnak az ülésterembe. Gondolom, ezt maga sem tartja szükségesnek.

Trevize összeráncolta a homlokát. A teremben néma csend volt. (Vajon mindenki számított erre a fordulatra — csak ő és Compor nem?) Hátranézett a kijárat felé. Nem látott semmit, de egy pillanatra sem képzelte, hogy a polgármesternő blöffölt.

Dühében dadogni kezdett:

— Én egy fo-fontos választókerületet ké-képviselek, Branno asszony…

— Nem vitás, hogy csalódni fognak magában.

— Miféle bizonyíték alapján vádol ilyen szörnyűséggel?

— Majd megtudja annak rendje és módja szerint, de legyen nyugodt, kezünkben van a szükséges bizonyíték. Maga nagyon elővigyázatlan fiatalember, pedig tudnia kellene, hogy lehet valaki a barátja, mégsem tart magával az árulásban.

Trevize megpördült, és belebámult Compor kék szemébe. A szempár hidegért nézett vissza rá.

Branno polgármesternő nyugodt hangon jelentette be:

— Tanúskodni szólítom fel mindnyájukat, hogy utolsó kijelentésem hallatán Trevize tanácsos megfordult, és Compor tanácsosra nézett. Óhajt-e távozni, tanácsos, vagy kényszerít rá, hogy a Tanácsülés helyszínéhez méltatlan erőszakhoz folyamodjak?

Golan Trevize megfordult, újra fölment a lépcsőn. Az ajtóban két egyenruhás, állig fölfegyverzett ember fogta közre.

Harla Branno pedig, aki közönyösen nézett utána, összeszorított fogai között ezt suttogta: „Bolond!”

3.

Liono Kodell volt a Biztonsági Szolgálat igazgatója Branno polgármesternő teljes kormányzási időszaka alatt. A munka nem volt kimerítő, ahogy ő maga előszeretettel mondogatta, de hogy hazudott-e vagy sem, természetesen senki sem tudta. Nem látszott hazudozós fajtának, de ebből sem lehetett messzemenő következtetéseket levonni.

Nyugodt, barátságos ember benyomását keltette, és munkája természetéhez éppen ez tűnt helyénvalónak. Inkább alacsony volt, mint magas, inkább testes, mint sovány, és — terminusi polgárnál merőben szokatlan — bozontos bajusza immár inkább fehér volt, semmint szürke. Barna. szeme csillogott, csakúgy, mint az a jellegzetes, élénk színű folt drapp egyenruhájának mellzsebén.

— Üljön le, Trevize — mondta —, csináljuk végig barátságosan, amennyire lehet.

— Barátságosan? Egy árulóval? — Trevize selyemövébe akasztotta hüvelykujját, és állva maradt.

— Egy árulással gyanúsítottal. Még nem tartunk ott, hogy a vád, még ha magától a polgármesternőtől ered is, egyenlő volna az ítélettel. Remélem, el sem jutunk odáig. Az én feladatom az, hogy amennyiben módomban áll, tisztázzam magát. És inkább hajlok rá a jelen körülmények között, amikor még nem történt semmi baj, legföljebb talán a maga büszkeségével, mint hogy nyílt tárgyaláson legyek kénytelen fellépni magával szemben. Bízom benne, hogy a segítségemre lesz. Trevize azonban hajthatatlan volt.

— Ne fárassza magát ezzel a megnyerő viselkedéssel — mondta. — A maga feladata, hogy úgy bánjon velem, mintha valóban áruló volnék. Nem vagyok az, és rossz néven veszem, hogy nekem kell ezt bebizonyítanom a maga megelégedésére. Miért nem maga bizonyítja be együttműködési szándékát az én megelégedésemre?

— Elvben nem volna akadálya. De azzal a szomorú helyzettel kell számolnunk, hogy az én oldalamon a hatalom áll, a maga oldalán pedig nem áll semmi. Ebből következik, hogy nekem jogom van kérdezni, magának meg nincs joga. Egyébként, ha személyem a hűtlenség vagy az árulás gyanújába keveredne, gondolom, én ülnék a maga helyén, engem faggatna valaki, s őszintén remélem, az a valaki nem bánna rosszabbul velem, mint én szándékozom magával.

— És hogyan szándékozik bánni velem?

— Mint baráttal, mint velem egyenrangú féllel, ha maga is így kezel engem.

— Talán még egy italra is meghívhatom? — kérdezte Trevize keserű gúnnyal.

— Később, talán, de most, kérem, üljön le. Barátilag kérem!

Trevize tétovázott, aztán leült. A további ellenállás hirtelen értelmetlennek tűnt fel.

— Mi következik most? — kérdezte.

— Kérem, válaszoljon a kérdéseimre, őszintén, világosan és köntörfalazás nélkül.

— És ha nem? Miféle fenyegetés következik? Pszichikai szonda?

— Remélem, nem.

— Én is remélem. Egy tanácsossal nem így bánnak el. Még kiderülne, hogy nem vagyok áruló, és mihelyt felmentenek, vége a maga politikai karrierjének és talán még a polgármesternőének is.

Talán még meg is érné, hogy alkalmazza azt a pszichikai szondát.

Kodell összeráncolta a homlokát, és fejcsóválva mondta:

— Ó, nem, azt már nem. Az ilyesmi könnyen okozhat agykárosodást. A gyógyulás olykor nagyon lassú, és nem is hozza meg az eredményt. Egyáltalán nem. Tudja, néha, amikor elkeseredésünkben a szondához folyamodunk…

— Fenyeget, Kodell?

— Csak tényeket ismertetek, Trevize… Ne értsen félre, tanácsos! Ha szükségét látom, használni fogom a szondát, és még ha ártatlannak bizonyul is, a maga számára már nem lesz segítség.

— Mit akar tudni?

Kodell elfordított egy kapcsolót az előtte lévő asztalon.

— A kérdéseimet és a kérdéseimre adott válaszait hangilag is, képileg is rögzítjük. Nem szeretném, ha kérdezés nélkül bármit mondana, avagy nem válaszolna a kérdésekre. Ilyesminek most nincs értelme. Bizonyára érti. — Értem: csakis azt rögzíti, amit jónak lát — felelte Trevize megvetően.

— Úgy van, de ismételten kérem, ne értsen félre. Amit mond, abból semmit sem fogok meghamisítani. Mindössze arról van szó, hogy vagy felhasználom, vagy nem. De maga is tudni fogja, mi az, amit nem használok fel, így aztán sem az én időmet, sem a magáét nem kell pocsékolnia.

— Majd meglátjuk.

— Joggal feltételezzük, Trevize tanácsos — hirtelen ünnepélyesebbé váló hangjából tudni lehetett, hogy ettől kezdve rögzíti a beszélgetést —, hogy ön nyíltan s nem is egy alkalommal kijelentette, hogy nem hisz a Seldon-terv létezésében.

— Ha olyan nyíltan s nem is egy alkalommal jelentettem ki, mit kíván még tudni? — kérdezte Trevize lassan, tagoltán.

— Ne csűrje-csavarja a szót, tanácsos! Tudja, hogy nekem az egyértelmű beismerésére van szükségem, méghozzá a saját hangján, a saját hanglenyomatával, mi több, olyan körülmények között, amikor kétséget kizáróan ura önmagának.

— Mert, gondolom, kémiai vagy egyéb eredetű hipnohatás eltorzítja a hanglenyomatot, így van?

— Így.

— És maga súlyt helyez rá, hogy megmutassa, nem alkalmaz törvénytelen módszereket egy tanácsos kihallgatása során? Nem hibáztatom.

— Örülök, hogy nem hibáztat, tanácsos. Akkor folytassuk. Nyíltan kijelentette, nem is egyszer, hogy nem hisz a Seldon-terv létezésében. Beismeri?

Trevize lassan, minden szót gondosan megválasztva, felelte:

— Nem hiszem, hogy az, amit mi Seldon tervének nevezünk, olyan jelentőséggel bír, mint amit mi rendszerint tulajdonítunk neki.

— Állítása bizonytalanul hangzik. Nem fejterié ki részletesebben?

— Az a véleményem, hogy általános felfogásunk, miszerint Hari Seldon ötszáz esztendővel ezelőtt, a pszichohistória matematikai tudományának felhasználásával a legapróbb részletekig kidolgozta a velünk történő események sorozatát, és mi a maximális valószínűséggel járjuk be lépésről lépésre ezt az előre elhatározott utat az Első Galaktikus Birodalomtól a Második Galaktikus Birodalomig, nos, ez a felfogásunk naivitás. Ez így nem lehet igaz.

— Ezek szerint az a véleménye, hogy Hari Seldon sohasem létezett?

— Erről szó sincs. Természetesen létezett.

— Hogy sohasem fejlesztette ki a pszichohistória tudományát?

— Dehogy, ilyesmi eszembe sem jutott! Figyeljen rám, igazgató úr, ha megengedték volna, elmagyaráztam volna az egészet a Tanácsban, de most elmagyarázhatom magának. Mindabból, amit el akarok mondani, olyan világosan derül ki az igazság, hogy…

A Biztonsági Szolgálat igazgatója nyugodt, jól látható mozdulattal kikapcsolta a felvevőszerkezetet.

Trevize elhallgatott, és összehúzta a szemöldökét.

— Miért csinálta ezt?

— Csak az időmet vesztegeti, tanácsos. Nem szónoklatra kértem magát.

— Arra kért, hogy fejtsem ki az álláspontomat, nem?

— Egyáltalán nem. Arra kértem, hogy feleljen a kérdéseimre, egyszerűen, egyenesen, mellébeszélés nélkül. Kizárólag a kérdéseimre feleljen, és kíméljen meg mindattól, amiről nem kérdeztem. Ha így tesz, az egész nem fog sokáig tartani.

— Ezek szerint olyan állításokat akar kicsalni belőlem, amelyek az állítólag általam elkövetett tettekről alkotott hivatalos álláspontot erősítik meg — mondta Trevize.

— Csak az igazságnak megfelelő állításokat kívánjuk hallani magától, és biztosíthatom, nem fogjuk meghamisítani őket. Kérem,

kíséreljük meg még egyszer. Hari Seldonról beszélgettünk. — Ismét bekapcsolta a rögzítőberendezést, és nyugodt hangon megismételte a kérdést: — Hogy sohasem fejlesztette ki a pszichohistória tudományát?

— Természetesen kifejlesztette azt a tudományt, amit mi pszichohistóriának nevezünk — válaszolta ingerült kézmozdulattal, türelmetlenségét nem is palástolva Trevize.

— Mely tudomány ön szerint hogyan definiálható?

— Szentséges Tejút! Rendszerint úgy határozzák meg, mint a matematikának azt az ágát, amely az emberi lények nagy tömegeinek meghatározott körülmények között meghatározott ingerekre adott, minden részletre kiterjedő reakcióival foglalkozik. Másképpen kifejezve, állítólag előre megjósolja a társadalmi és történelmi változásokat.

— Azt mondja, „állítólag". Matematikai szakemberként tartja megkérdőjelezhetőnek?

— Nem — felelte Trevize. — Nem vagyok pszichohistorikus. Az Alapítvány kormányának egyetlen tagja sem az, Terminus egyetlen polgára sem az, de még…

Kodell keze a magasba emelkedett.

— Kérem, tanácsos! — szólt halkan, mire Trevize elhallgatott.

— Van valami oka feltételezni, hogy Hari Seldon nem végezte el a szükséges elemzést, amely a lehető leghatékonyabban egyesítené a maximális valószínűség és a minimális időtartam faktorait azon az úton, amely az Alapítványon keresztül eljuttat bennünket az Elsőtől a Második Birodalomig?

— Nem voltam ott — felelte Trevize maró gúnnyal. — Honnan tudhatnám?

— Tudhatja, hogy nem végezte el?

— Nem.

— Tagadja talán, hogy Hari Seldon holografikus képe, mely az elmúlt ötszáz év során, történelmünk minden egyes válságos pillanatában megjelent, valóban Hari Seldon megnyilvánulása volna, mely életének utolsó esztendejében, röviddel az Alapítvány létrehozatala előtt készült?

— Úgy vélem, nem tagadhatom.

— „Úgy véli." Inkább hajlik rá, hogy az egész csalás, hogy valaki a múltban bizonyos célok érdekében eszelte ki ezt a trükköt?

— Nem — sóhajtotta Trevize. — Ezt nem állítottam.

— Hajlamos feltételezni, hogy Hari Seldon üzeneteit bárki bármi módon manipulálhatta?

— Nem. Nem látom be, hogy efféle manipulációk lehetségesek vagy hasznosak lehetnének.

— Értem. Tanúja volt a legutóbbi Seldon-kép megjelenésének.

Úgy véli, hogy elemzése, melyet ötszáz évvel ezelőtt készített, nem felel meg a mai világunkban tapasztalható helyzetnek?

— Éppen ellenkezőleg — válaszolta Trevize hirtelen felvillanyozódva. — Nagyon is megfelel.

Kodell közönyösen fogadta a másik érzelmeinek váratlan változását.

— Ennek ellenére, tanácsos, Seldon megjelenése után is fenntartja azt a véleményét, hogy a Seldon-terv nem létezik?

— Persze hogy fenntartom. Állítom, hogy éppen azért nem létezik, mert az elemzés ilyen tökéletesen illik a…

Kodell megint kikapcsolta a rögzítőberendezést.

— Tanácsos, mondta fejcsóválva —, már megint törölnöm kell. Megkérdezem, hogy még mindig fenntartja-e különös elképzelését, mire maga elkezd nekem magyarázkodni. Hadd ismételjem meg a kérdésemet. Ennek ellenére, tanácsos, Seldon megjelenése után is fenntartja azt a véleményét, hogy a Seldon-terv nem létezik?

— Honnan tud erről? A megjelenés után senkinek sem volt alkalma besúgó barátommal, Comporral szót váltani.

— Tegyük fel, hogy kitaláltuk, tanácsos. És tegyük fel, hogy maga azt válaszolta, „természetesen fenntartom”. Ha hajlandó ezt elismételni, méghozzá mindenféle magyarázkodás nélkül, talán tovább is mehetnénk.

— Természetesen fenntartom — felelte Trevize gúnyosan.

— Helyes — mondta Kodell. — Majd kiválasztom, melyik „természetesen fenntartom” hangzik a legtermészetesebben. Köszönöm, tanácsos — s azzal megint kikapcsolta a felvevőt.

— Ennyi volt az egész? — kérdezte Trevize.

— Nekem ennyi elég.

— Magának nyilvánvalóan elég az a néhány kérdés és felelet, melynek birtokában bemutathatja a Terminusnak és az általa kormányzott Alapítvány Szövetségnek, hogy teljes egészében elfogadom a Seldon-terv legendáját. Későbbi tagadásomból tehát nyilvánvalóan következnék, hogy elhatalmasodott rajtam valamiféle rögeszme, vagy egyszerűen megtébolyodtam.

— De az is lehet, hogy azok a felizgatott tömegek, amelyek az Alapítvány biztonsága szempontjából döntő fontosságúnak tartják a tervet, minden további nélkül árulónak fogják tartani. Ha valamiképpen egyezségre jutnánk, Trevize tanácsos, talán nem is kellene nyilvánosságra hoznunk a dolgot, ám ha mégis szükségét látnánk, megvannak az eszközeink, hogy a Szövetség tudomására hozzuk.

— Annyira ostoba volna, uram — kérdezte Trevize komor arccal —, hogy mondanivalóm lényege nem is érdekli?

— Mint embert rendkívül érdekel a dolog, és alkalmasint a kellő

kíváncsisággal és szkepticizmussal hallgatom majd. De pillanatnyilag, mint a Biztonsági Szolgálat igazgatója, pontosan annyit tudtam meg, amennyire szükségem van.

— Remélem, tisztában van vele, hogy ez magának és a polgármesternőnek sem jelent semmi jót.

— Lehet, hogy furcsának találja, de egyáltalán nem osztom a véleményét. És most távozhat. Őrizet alatt, mondanom sem kell.

— Hová visznek? Kodell csak mosolygott.

— Viszontlátásra, tanácsos! Nem árult el ugyan túlzott együttműködési készséget, de illúzió lett volna, ha ezt várjuk magától.

Kinyújtotta a kezét.

Trevize úgy tett, mintha nem vette volna észre. Felállt, elsimította a ráncokat selyemövéből, majd azt mondta:

— Csak késleltetik az elkerülhetetlent. Biztos vagyok benne, hogy mások is akadnak, akik hozzám hasonlóan gondolkodnak, vagy később jutnak ugyanerre a véleményre. Ha engem börtönbe vetnek vagy megölnek, azzal legföljebb fölkeltik az emberek kíváncsiságát, és végül meggyorsítják az effajta nézetek kialakulását. A végén győz az igazság, s vele én.

Kodell visszahúzta a kezét, s elgondolkodva csóválta a fejét.

— Nem vitás, Trevize — mondta —, hogy maga bolond.

4.

Csak éjfélkor ment két őr Trevize-ért cellájába, amely — ezt el kellett ismernie — a Biztonsági Főhadiszállás egyik luxuslakosztálya volt. Fényűző, de zárt, vagyis lényegében börtön volt ez is.

Trevize-nak több mint négy órája volt a töprengésre, s ezalatt többnyire nyugtalanul, keserű gondolatokkal járkált föl-alá.

Miért bízott meg Comporban?

Miért ne bízott volna meg benne? Olyan nyilvánvaló volt, hogy egyetért vele… Nem, nem erről van szó. Olyan készségesnek mutatta magát, mint aki akarja is, hogy meggyőzzék… Nem, ez sem igaz. Olyan butának látszott, olyan befolyásolhatónak, akinek sem elég esze, sem önálló véleménye nincs, hogy Trevize szinte élvezettel próbálta ki rajta a nézeteit. Ahhoz kellett neki Compor, hogy gondolatait tökéletesítse, hogy lefaragjon róluk minden fölösleges kiszögellést. Sok hasznát látta, és megbízott benne, ha másért nem, hát azért, mert ez volt a legkényelmesebb.

Most már hasztalan töpreng azon, hogy miért nem látott keresztül Comporon. Figyelembe kellett volna vennie azt az egyszerű közhelyet, hogy „ne bízz meg senkiben!”

De leélhet-e az ember úgy egy életet, hogy senkiben nem bízik meg?

Lám, mégis ehhez kell tartania magát.

És ki gondolta volna, hogy Branno veszi magának a bátorságot, és kipenderít egy tanácsost a Tanácsból — és a többi tanácsos pisszenés nélkül végignézi az egészet? Ha a szívük mélyén nem is értettek vele egyet, ha Branno kedvéért cseppenként áldozták is volna fel a saját vérüket, akkor is… legalább elvből közbe kellett volna lépniük, látván, milyen sérelem esik kiváltságukon. Vas-Branno… olykor így hívták a polgármesternőt, aki vasszigorával alaposan rászolgált a névre…

Hacsak nem tartják őt is a markukban…

Nem! Innen már egyenes út vezet a paranoiához!

De ha mégis…

Gondolatai ettől kezdve e szűk körben mozogtak, s még akkor sem tudott szabadulni belőle, amikor az őrök érte jöttek.

— Velünk kell jönnie, tanácsos — mondta az idősebbik nyomatékos, ugyanakkor közömbös hangon. Rangjelzése mutatta, hogy hadnagy. Jobb arcán vékony forradás húzódott. Fáradtnak látszott, mint akinek túl hosszúra nyúlt a szolgálati ideje, s eközben kevés tennivalója akadt, már ahogy az lenni szokott olyan katonákkal, akiknek a népe több mint egy évszázada békében él. Trevize nem mozdult.

— A nevét, hadnagy úr!

— Evander Sopellor hadnagy vagyok, tanácsos úr.

— Ugye, tisztában van vele, Sopellor hadnagy, hogy megszegi a törvényt? Nem tartóztathat le egy tanácsost.

— Parancsra cselekszünk, uram — válaszolta a hadnagy.

— Ez nem jelent semmit. Nem utasíthatják rá, hogy letartóztasson egy tanácsost. Tudnia kell, hogy ezért hadbíróság elé állíthatják.

— Ön nincs letartóztatásban, tanácsos úr — mondta a hadnagy.

— Ezek szerint nem kell magával mennem, igaz?

— Azt az utasítást kaptuk, hogy kísérjük haza.

— Ismerem az utat.

— És hazáig védelmezzük meg.

— Mitől? Vagy kitől?

— Mindenféle csőcseléktől, amely esetleg összeverődik.

— Éjfélkor?

— Éppen ezért vártunk éjfélig, uram. És most, uram, a saját biztonsága érdekében fel kell kérnem, hogy jöjjön velünk. Meg kell mondanom, nem fenyegetésnek, csupán közlésnek szánom, hogy szükség esetén erőszakot is alkalmazhatunk.

Trevize tudta, hogy őrei idegkorbáccsal vannak felfegyverezve. Remélte, hogy sikerült méltóságteljesen fölállnia.

— Akkor hát menjünk haza. Vagy kénytelen leszek tudomásul venni, hogy mégis börtönbe kísérnek?

— Arra nem kaptunk parancsot, hogy hazudjunk önnek, uram — mondta a hadnagy sajátos büszkeséggel. Trevize rájött, hogy olyan hivatásos katona társaságában van, aki még a hazugsághoz is közvetlen parancsot igényel — de abban az esetben elárulná az arca, de még a hanghordozása is.

— Elnézését kérem, hadnagy úr — mondta Trevize. — Eszembe sem jutott, hogy kételkedjem a szavában.

Odakint gépkocsi várta őket. A kihalt utcán nyoma sem volt emberi lénynek, hát még csőcseléknek — a hadnagy mégis igazat mondott. Nem állította, hogy odakint csőcselék van vagy lesz. Csak annyit mondott, hogy „mindenféle csőcselék, amely esetleg összeverődik”. Azt mondta, „esetleg”.

A hadnagy úgy vezette Trevize-t, hogy egyik oldalon ő, a másikon a jármű takarja. Trevize ha akart volna, sem szökhetett volna el. A hadnagy közvetlenül utána szállt be, és leült melléje, a kocsi hátsó ülésére.

A jármű elindult.

— Ha otthon leszek — mondta Trevize —, feltételezem, hogy szabadon járhatok-kelhetek a dolgaim után, mondjuk, el is mehetek otthonról, ha éppen kedvem tartja.

— Arra nem kaptunk utasítást, tanácsos, hogy bármilyen értelemben beleavatkozzunk az ügyeibe, legfeljebb annyira, hogy meg

kell védelmeznünk önt.

— Annyira? Mit jelent ez ebben az esetben?

— A parancs értelmében közölnöm kell önnel, hogy attól kezdve, hogy hazaér, nem hagyhatja el az otthonát. Az utca nem biztonságos az ön számára, márpedig én felelős vagyok a biztonságáért.

— Ezek szerint házi őrizetbe vesznek?

— Én nem vagyok ügyvéd, tanácsos úr. Nem tudom, mit jelent az.

Mereven bámult előre, de a könyöke Trevize oldalához ért. Trevize meg sem moccanhatott anélkül, hogy a hadnagy ne érezte volna.

A kocsi megállt Trevize Flexner külvárosi kis háza előtt. Úgy gondolta, senki nem vár rá, hiszen pillanatnyilag nem volt lakótársa; Flavella megelégelte a tanácsossággal együtt járó rendszertelen életmódot.

— Kiszálljak? — kérdezte Trevize.

— Előbb én szállók ki, tanácsos úr. Majd bekísérjük.

— A biztonságom érdekében?

— Igen, uram.

Az ajtóban két másik őr várta. Odabent világosság volt, amit kívülről nem lehetett látni, mert az ablakok nem eresztették át a fényt.

Házának megszállása egy pillanatra felháborította, de aztán túltette magát rajta. Ha a Tanács a saját üléstermében nem tudta megvédeni, nyilván a házát sem tekintheti többé oltalmazó várának.

— Összesen hányan vannak itt? — kérdezte. — Egy egész hadsereg?

— Nem, tanácsos — felelte egy kemény, határozott hang. — Azokon kívül, akiket lát, csak magam vagyok, és már elég régóta várok magára.

A nappaliba nyíló ajtóban Harla Branno, Terminus polgármesternője állt.

— Éppen ideje, hogy elbeszélgessünk egy kicsit, nem gondolja? Trevize elképedve bámult rá.

— És mindaz a szócséplés, ami…

— Nyugalom, tanácsos! — vágott közbe Branno halk, parancsoló hangon. — Maguk pedig induljanak kifelé. Kifelé! Idebent minden rendben lesz.

A négy őr tisztelgett, majd sarkon fordult. Trevize és Branno egyedül maradtak.

MÁSODIK FEJEZET
A polgármester asszony

5.

Branno már egy órája várakozott, s eközben fáradt agyában egymást kergették a gondolatok. Formálisan bűnt követett el, amikor betört a házba. Ráadásul, merőben alkotmányellenesen, megsértette egy tanácsos jogait. A polgármesterekre vonatkozó szigorú törvények értelmében — melyek csaknem két évszázaddal ezelőtt, még III. Indbur és az Öszvér idejében léptek életbe — akár vádat is emelhettek ellene.

De a mai napon, huszonnégy teljes órán keresztül senki nem róhat föl neki semmit.

Csakhogy ez a nap is elmúlik. Nyugtalanul megmozdult.

Az első két évszázad volt az Alapítvány aranykora, a hőskorszak — legalábbis visszamenőleg, ha azoknak a szerencsétleneknek nem is, akik akkor ama bizonytalan időkben éltek. Salvor Hardin és Hober Mallow volt az a két hős, akikből végül félisteneket csináltak, s már-már úgy tekintették őket, mint magát az utolérhetetlen Hari Seldont. Ők voltak az a szentháromság, melyen az Alapítvány-legenda (de még az Alapítvány történelme is) nyugodott.

De akkoriban az Alapítvány még csak egy jelentéktelen kis világ volt, melyet erőtlen kötelékek fűztek a Négy Királysághoz, és legföljebb sejtették, milyen hatalmas védelmet jelent számukra a Seldon-terv, még a fenséges Galaktikus Birodalom maradványaival szemben is.

És minél nagyobb hatalomra tett szert az Alapítvány mind politikai, mind kereskedelmi téren, látszólag annál jelentéktelenebbé váltak vezetői és harcosai. Latban Deverst jóformán elfelejtették. Ha emlékeztek rá egyáltalán, annak sokkal inkább a rabszolgabányában bekövetkezett tragikus halála, mintsem a Bel Riose ellen vezetett fölösleges, de sikeres háborúja az oka.

Ami pedig Bel Riose-t illeti, az Alapítvány ellenségeinek legnemesebbikét… nos, az ő emlékét is elhomályosította az Öszvér, mert ő volt az egyetlen, aki megtörte a Seldon-tervet, aki legyőzte és uralma alá kényszerítette az Alapítványt. Ő volt az Ellenség — tulajdonképpen az utolsó a nagyok közül.

Arra se nagyon emlékeztek már, hogy az Öszvért lényegében egyetlen ember — egy asszony, Bayta Darell — győzte le, méghozzá teljesen egyedül, sőt, a Seldon-terv támogatása nélkül! Ugyanígy merült a feledés homályába az is, hogy fia és leányunokája, Torán és Arkady Darell legyőzte a Második Alapítványt, s ezzel az Alapítvány — az Első Alapítvány — egyeduralomra jutott.

Ezek a minapi győztesek már nem számítottak hősöknek. A túlságosan kitáguló időben a hősök közönséges halandókká

zsugorodtak. Nem beszélve róla, hogy Arkady nagyanyjáról írt életrajzában a hősies asszonyból romantikus regényalak lett.

És azóta nem születtek hősök — de még romantikus regényalakok sem. Utoljára a kalgan háború fenyegette erőszakkal az Alapítványt, és az is csak amolyan kisebbfajta konfliktus volt. Csaknem két évszázada béke van! Százhúsz éve még egy űrhajójukon sem esett karcolás!

Jó béke volt ez — Branno egy percig sem tagadta —, mondhatni, hasznos béke. Bár az Alapítvány nem hozta létre a Második Galaktikus Birodalmat — a Seldon-terv szerint még csak félúton tartanak —, de az Alapítvány Szövetség révén szoros gazdasági ellenőrzésük alatt tartják a Galaxis szétszórt politikai egységeinek harmadát, és befolyásuk van az ellenőrzésük alá nem esőkre is. Kevés hely akadt, ahol „az Alapítvány polgára vagyok” kijelentés nem váltja ki a köteles tiszteletet. A sokmilliónyi lakott világban nem ismertek rangosabb címet, mint az Alapítvány polgármesteréét.

Még mindig ezt a címet használták. Egy ötszáz évvel ezelőtti, a civilizált világ szélén tengődő, magányos bolygó kicsiny, érdektelen városkájának vezetőjétől örökölték, de senki egy pillanatig sem gondolt rá, hogy megváltoztassák, hogy csengését akár egy parányival is dicsőségesebbre hangolják. A polgármester címmel legföljebb a majdnem elfeledett Császári Felség titulus vetekedhetett.

Kivéve magán a Terminuson, ahol a polgármester hatalmát gondosan korlátozták. Még élt az Indburök emléke. A zsarnokságukat talán hajlandó lett volna elfeledni a nép, de azt nem, hogy veszítettek az Öszvérrel szemben.

És itt van ő, Harla Branno, a legerősebb kezű uralkodó az Öszvér halála óta (maga is tisztában volt vele), és a női polgármesterek közül mindössze az ötödik. De csak ezen a napon alkalmazhatja nyíltan az erőpolitikát.

Keményen harcolt, hogy elfogadtassa a helyes cselekedetekről alkotott értelmezését — szívós ellenfelekre talált azokban, akik a Galaxis nagyobb presztízsű Belseje felé sóvárogtak, akik a császári hatalom dicsfényére vágyakoztak —, és győzött.

Még nem. Még nem! Ha túl hamar rontanak be a Galaxis Belsejébe, könnyen elronthatják a dolgukat. És Seldon megjelent, és szinte szó szerint elismételte az ő véleményét.

Az Alapítvány szemében egy időre tehát csaknem olyan bölcs vezetővé vált, mint maga Seldon. Azt is tudta azonban, hogy erről akármelyik pillanatban meg is feledkezhetnek.

És éppen ezen a napon merészelt kikezdeni vele ez a fiatalember!

Ráadásul igaza volt!

Éppen ettől vált veszélyessé. Hogy igaza volt! És mert igaza van, még a végén elpusztítja az Alapítványt!

Most itt áll előtte, egyedül.

Szomorúan mondta:

— Nem kérhetett volna tőlem magánkihallgatást? Ostoba vágyától vezérelve, hogy bolondot csináljon belőlem, a tanácsteremben kellett kitálalnia? Mit művelt, maga esztelen fiú?

6.

Trevize érezte, hogy elvörösödik, és nagy nehezen tudta csak féken tartani a dühét. A polgármester idős nő, hamarosan a hatvanharmadik születésnapját ünnepli. Nem akart veszekedésbe bonyolódni olyan emberrel, aki majdnem kétszer annyi idős, mint ő.

Ráadásul az asszony jártas a politikai csatározások terén, s jól tudta, ha ellenfelét a kezdet kezdetén elbizonytalanítja, félig már meg is nyerte a csatát. Ám egy ilyen taktikai hatás eléréséhez hallgatóságra lett volna szükség, csakhogy most nem volt hallgatóság, amely előtt megalázhatná ellenfelét. Egymás közt voltak.

Trevize tehát elengedte a füle mellett a polgármesternő szavait, inkább megpróbálta tárgyilagosan szemügyre venni az asszonyt. Öreg volt, és az immár két nemzedék óta divatban lévő uniszex öltözéket viselte. Nem illett *hozzá.* A polgármesternő, a Galaxis vezére — ha lehet itt vezérről beszélni — egyszerű öregasszony, akit akár öregembernek is nézhetne bárki, ha szürke haját nem kötné szorosan hátra, ahelyett hogy kibontva hordaná a hagyományosan férfias viselet mintájára.

Trevize elmosolyodott. Idős ellenfele bármennyire sértő szándékkal ejtette is ki a „fiú” szót, éppen ez a „fiú” árulta el, milyen behozhatatlan előnyt jelent számára a kora és a kellemes külseje — nem beszélve arról, hogy mindkettőnek tudatában is van.

— Igaz — mondta —, harminckét éves vagyok, tehát bizonyos értelemben fiú. De tanácsos is vagyok, *ex officio* esztelen. Az első körülmény kivédhetetlen, ami pedig a másodikat illeti, csak annyit mondhatok, nagyon sajnálom.

— Tudja egyáltalán, hogy mit művelt? Ne álljon itt, és ne akarjon mindenáron szellemességeket mondani. Üljön le. Használja az eszét, ha képes rá, és válaszoljon értelmesen.

— Tudom, mit műveltem. Elmondtam az igazat, ahogy én látom.

— És éppen ezen a napon akart szembeszállni velem? Éppen ezen a napon, amikor olyan tekintélyre tettem szert, hogy kipenderíthettem a tanácsteremből, letartóztathattam, és egyetlen ember sem mert tiltakozni.

— A Tanács majd ismét lélegzethez jut, és akkor tiltakozni fog. Lehet, hogy azóta már tiltakoznak. És minél erőteljesebb zaklatásnak leszek kitéve, annál inkább figyelni fognak rám.

— Senki sem fogja meghallani magát, mert ha úgy ítélem meg, hogy folytatni akarja, amit elkezdett, továbbra is árulónak tekintem, és a törvény adta jogomnál fogva árulóként fogok elbánni magával.

— Akkor állítson bíróság elé. Ott majd nekem is lesz egy-két szavam.

— Erre ne számítson. Szükségállapotban ugyancsak megnövekszik a polgármester hatalma, ha ritkán kerül is sor ilyesmire.

— Milyen alapon jelenti be a szükségállapotot?

— Majd kigondolom. Van még bennem annyi találékonyság, és még a politikai kockázattól sem félek. Ne ingereljen, fiatalember. Vagy megegyezünk itt és most, vagy sohasem nyeri vissza többé a szabadságát. Élete hátralévő részét börtönben fogja eltölteni. Efelől kezeskedem.

Egymásra meredtek: Branno szürkében, Trevize a barna különböző árnyalataiban.

— Miféle megegyezésre gondol? — kérdezte Trevize.

— Ó! Fölkeltettem a kíváncsiságát. Helyes. Ez már beszélgetés és nem veszekedés. Mi a véleménye?

— Ismeri a véleményemet. Alaposan megmártózott benne Compor tanácsossal együtt, nem így van?

— A maga szájából akarom hallani, most, hogy a Seldon-válság elmúlt a fejünk fölül.

— Rendben van, ha hallani akarja… polgármester asszony! (Kis híján öregasszonyt mondott.) — Seldon képe ötszáz év múltán túl tökéletes, valószínűtlenül tökéletes volt. Ha jól tudom, nyolcadik alkalommal jelent meg. Előfordult olykor, hogy senki sem volt jelen, hogy meghallgassa. Legalább egy alkalommal, még III. Indbur idejében, a valósággal homlokegyenest ellenkező értelmű dolgokat mondott — de hát ez az Öszvér uralkodása alatt történt, nem? De mondjon csak egyetlen esetet, amikor a maihoz hasonló tökéletességgel szólt. — Trevize még egy halvány mosolyt is megkockáztatott. — Soha, polgármester asszony, amennyire a feljegyzéseinkből tudjuk, Seldon még soha nem festette le a helyzetet ilyen pontosan, ennyire figyelembe véve a legapróbb részletkérdéseket is.

— Vagyis azt akarja közölni — felelte Branno —, hogy Seldon megjelenése, azaz a holografikus kép hamis; hogy a Seldon-felvételeket kortárs szerző készítette, esetleg én magam; hogy Seldon szerepét egy színész alakítja?

— Nem elképzelhetetlen, polgármester asszony, de én nem ilyesmire gondolok. Az igazság ennél sokkal rosszabb. Elhiszem, hogy Seldon képe az, amit látunk, és hogy a történelem jelen pillanatáról szóló leírást ő maga készítette ötszáz évvel ezelőtt. Ennyit elmondtam a maga Kodelljének is, aki gondosan végigbarkochbázott velem egy beszélgetést, amelyből bebizonyosodott, hogy én is a gondolkodásra képtelen Alapítvány-polgár babonáit osztom.

— Így van. És amennyiben szükség lesz rá, a felvételt az Alapítvány rendelkezésére bocsátjuk, hogy meggyőződhessenek róla, maga valójában sohasem volt ellenzéki.

Trevize széttárta a karját.

— Pedig az vagyok. Seldon-terv nem létezik olyan értelemben, ahogy hiszünk benne, talán már kétszáz évvel ezelőtt sem létezett. Már évek óta gyanítom, de bizonyítékot csak tizenkét órával ezelőtt kaptam, az Időkriptában.

— Mert Seldon olyan pontosan festette le a helyzetet?

— Ahogy mondja. Ne mosolyogjon! Ez jelentette a végső bizonyítékot.

— Amint látja, nem mosolygok. Folytassa!

— Hogyan láthatott mindent ilyen pontosan? Két évszázaddal ezelőtt Seldon elemzése egyáltalán nem illett az akkori helyzetre. Akkor már három évszázada állt az Alapítvány, és ő melléfogott. De alaposan!

— Néhány perccel ezelőtt éppen maga magyarázta el, tanácsos. Az Öszvér miatt történt. Az Öszvér óriási mentális erővel rendelkező mutáns volt, és Seldon semmiképpen nem vehette számításba terve elkészítésekor.

— De az Öszvér létezett, akár számításba vette, akár nem. A Seldon-terv kisiklott. Az Öszvér nem uralkodott sokáig, és nem volt örököse. Az Alapítvány visszanyerte függetlenségét és befolyását, de hogyan találhatott vissza a Seldon-terv a célba, a szerkezetében bekövetkezett óriási roncsolás után?

Branno eltökélt arccal nézett vissza rá, ráncos ujjai szorosan kulcsolódtak egymásba.

— Ismeri a választ. Mi csak az egyik Alapítvány vagyunk. Olvashatta a történelemkönyvekben.

— Olvastam Arkady életrajzát a nagymamájáról, végül is kötelező olvasmány volt az iskolában, és a regényeit is olvastam. Elolvastam az Öszvérről és az utána következő korszakról szóló hivatalos történelmi műveket is. Szabad kételkednem bennük?

— Milyen értelemben?

— Hivatalosan nekünk, az Első Alapítványnak kellett megőriznünk és továbbfejlesztenünk a természettudományokat. Nekünk nyíltan kellett működnünk, történelmünk menete, akár tudtunk róla, akár nem, követte a Seldon-tervet. De közben létezett a Második Alapítvány is, mely megőrizte és továbbfejlesztette a pszichológia tudományát, ezen belül a pszichohistóriát, de hogy ők a világon vannak, még mi sem sejthettük. A Második Alapítvány volt a terv finomszabályozó gombja, amely helyreállítja a galaktikus történelem folyamatát, ha netán letérnénk a terv által kijelölt utakról.

— Ezek szerint válaszolt is magának — mondta a polgármesternő. — Bayta Darell legyőzte az Öszvért, meglehet, a Második Alapítvány sugallatára, ámbár az unokája tagadja, hogy így történt volna. Kétségtelen azonban, hogy a Második Alapítvány terelte vissza a

tervhez a Galaktika történelmét az Öszvér halála után. Ez volt a feladatuk, és sikerrel végrehajtották. A Terminusra kérem, árulja el végre, hogy miről beszél, tanácsos!

— Polgármester asszony, Arkady Darell beszámolójából világosan kiderül, hogy a Második Alapítvány azzal, hogy megpróbálta kiigazítani a galaktikus történelmet, aláásta Seldon egész tervét, hiszen ügyködésük közepette lerántották magukról a titok leplét. Mi, az Első Alapítvány rájöttünk, hogy létezik a tükörképünk, a Második Alapítvány, és nem élhettünk abban a tudatban, hogy cselekedeteinket mások manipulálják. Ezért elhatároztuk, hogy megkeressük és elpusztítjuk a Második Alapítványt.

— És sikerült is — bólintottá Branno —, Arkady Darell beszámolója szerint, ámbár csak azután, hogy a Második Alapítvány ismét a helyes vágányra állította a galaktikus történelmet, és helyrehozta az Öszvér rombolását. És még mindig a helyes úton járunk.

— Maga ezt elhiszi? A beszámoló szerint a Második Alapítvány léte kitudódott, és erről számos tagja is tudomást szerzett. Mindez százhúsz évvel ezelőtt, az alapítványi időszámítás 378. esztendejében történt. Állítólag ötnemzedéknyi idő óta élünk a Második Alapítvány irányítása nélkül, ennek ellenére olyan közelségben a terv célkitűzéseihez, hogy Seldon képmása csaknem ugyanazokat a szavakat használja, mint maga.

— Ez azt is jelentheti, hogy én kiváló ösztönnel ismertem föl a történelmi folyamatok jelentőségét.

— Már megbocsásson, nincs szándékomban kételkedni kiváló ösztöneiben, de számomra ésszerűbb magyarázatnak tűnik, hogy a Második Alapítvány egyáltalán nem pusztult el. Még mindig ők irányítanak bennünket. Még mindig manipulálnak bennünket. És ezért kanyarodtunk vissza a Seldon-tervhez.

7.

Ha a polgármesternő meg is döbbent a kijelentés hallatán, ennek semmi jelét nem mutatta.

Hajnali egy óra múlt, és már nagyon szeretett volna véget vetni a beszélgetésnek — de még meggyorsítani sem tudta. Ki akarta fárasztani a fiatalembert, de nem úgy, hogy az föladja a küzdelmet. Miért tüntetné el értelmetlenül, ha hasznos feladattal is elláthatja?

— Valóban? — kérdezte. — Azt állítja, hogy Arkady meséje a kalgan háborúról és a Második Alapítvány lerombolásáról hazugság? Agyalmány? Trükk? Dajkamese?

Trevize vállat vont.

— Nem szükségszerűen az. Ez különben is lényegtelen. Tegyük fel, hogy Arkady beszámolója, az ő legjobb tudomása szerint, elejétől végéig igaz. Tegyük fel, hogy minden úgy történt, ahogy Arkady állítja: miután fölfedezték a Második Alapítvány fészkét, kifüstölték őket onnan. De honnan tudhatjuk, hogy mind egy szálig odavesztek? A Második Alapítvány hatásköre kiterjedt az egész Galaxisra. Nemcsak egyedül a Terminus, illetve az Alapítvány történelmét befolyásolták: felelősségük túlment azon, hogy pusztán a mi világunkkal vagy a mi Szövetségünkkel törődjenek. Bizonyos számú második alapítványbelinek ezer — vagy még több — parszeknyi távolságban is kellett élnie… vajon ezeket is elpusztítottuk?

És ha nem, mondhatjuk-e, hogy győztünk? Mondhatta-e az Öszvér a maga uralmának idejében? Elfoglalta a Terminust és vele együtt mindazokat a világokat, melyek fölött közvetlenül uralkodtunk — de a Független Kereskedő Világok még talpon voltak akkor. Elfoglalta a Kereskedő Világokat, de három szökevény kicsúszott a keze közül: Ebiing Mis, Bayta Darell és a férje. A két férfit sikerült legyőznie, de kudarcot vallott Baytával, egyedül Baytával. Az érzelmei okozták ezt a kudarcát, ha hihetünk Arkady regényes történetének. És ennyi elég is volt. Arkady beszámolója szerint a végén már csak egyetlen személy — Bayta — cselekedhetett saját belátása szerint, és a Második Alapítvány az ő tényked ése következtében rejtőzhetett el az Öszvér szeme elől, és végül is ez okozta a bukását.

Egy ember maradt érintetlen, és az öszvér mindent elveszített! Ennyit jelenthet egyetlen ember, ellentétben a legendás Seldon-tervvel, amely szerint az egyén semmi, a tömeg pedig minden.

És mi van akkor, ha nemcsak egy második alapítványbelit hagytunk életben, hanem jó néhány tucatnyit, ami ugyancsak valószínű? Vajon nem gyűltek-e össze, nem építették-e újra fel közösségüket, nem sokszorozták-e meg önmagukat újabb és újabb sorozások és képzés révén, hogy azóta ismét valamennyien

engedelmes játékszerükké váljunk?

— Maga hisz ebben? — kérdezte Branno komoran.

— Meg vagyok róla győződve.

— Árulja el nekem, tanácsos, mi okuk volna rá? Szánalmas kis töredékük miért ragaszkodna reménytelenül egy olyan feladat teljesítéséhez, amely senkinek sincs az ínyére? Mi okuk volna rá, hogy a Galaxist megtartsák azon az úton, amely a Második Galaktikus Birodalomhoz vezet? És ha ez a kis csapat ragaszkodnék is küldetése teljesítéséhez, miért fájjon érte a mi fejünk? Miért ne fogadnánk el a terv szerinti utat, s miért ne volnánk hálásak nekik, hogy megtartanak bennünket rajta, és nem hagyják, hogy eltévelyedjünk?

Trevize megdörzsölte a szemét. Fiatalsága ellenére kettőjük közül ő látszott fáradtabbnak. A polgármesternőre bámult, és azt válaszolta:

— Nem hiszek a fülemnek. Az a benyomása, hogy a Második Alapítvány mindezt értünk teszi? Hogy afféle idealistákkal van dolgunk? Politikai tapasztalatai, a hatalom és a manipuláció gyakorlati eredményei nyomán a maga számára nem teljesen nyilvánvaló, hogy a saját érdekükben teszik, amit tesznek?

Mi olyanok vagyunk, mint a kés éle. Mi vagyunk a motor, az erő. Dolgozunk, izzadunk, hol a vérünk hull, hol a könnyünk. Ők csak irányítanak — itt-ott elhelyeznek egy erősítőt, bekapcsolnak egy áramkört… mi észre sem vesszük, ők meg nem kockáztatnak semmit. Aztán, egy évezrednyi gürcölés, erőfeszítés után, amikor az egészre rátesszük a koronát, és létrehozzuk a Második Galaktikus Birodalmat, a Második Alapítvány mint a kormányzó elit elegánsan betelepszik.

— Ezek szerint maga meg akarja semmisíteni a Második Alapítványt? — kérdezte Branno. — Félúton a Második Birodalom felé megkockáztatná, hogy önnön erőnkből érjük el a célt, és saját sorainkból fejlesszük ki az uralkodó elitet? Jól értem?

— De még mennyire! De még mennyire! Hát nem ezt akarná maga is? Maga és én már nem fogjuk megérni, de magának vannak unokái, és talán nekem is lesznek, akiknek szintén lesznek unokáik, és így tovább. Azt akarom, hogy ők élvezzék a munkánk gyümölcsét, hogy úgy tekintsenek vissza ránk, mint valami forrásra, és imáikba foglalják a nevünket azért, amit véghezvittünk. Nem akarom, hogy minden egy Seldon által kitervelt titkos összeesküvés ölébe hulljon, én egyébként sem istenítem őt. Én mondom magának, ő nagyobb veszélyt jelent számunkra, mint az Öszvér, ha engedjük, hogy a terve valóra váljék. A Tejútra mondom! Bárcsak valóban tönkretette volna az Öszvér a tervet, méghozzá végérvényesen! Őt még csak túléltük volna. Belőle csak egy volt, az is halandó. A Második Alapítvány viszont halhatatlannak látszik.

— De maga szeretné elpusztítani a Második Alapítványt, nem?

— Csak tudnám, hogyan!

— Mivel nem tudja, hogyan, nem gondolja, hogy ők nagyobb valószínűséggel pusztíthatják el magát? Trevize megvető pillantást lövellt rá.

— Még az is megfordult a fejemben, hogy talán magát is az irányításuk alatt tartják. A Második Alapítványt juttatta eszembe, amilyen pontosan kitalálta, mit fog mondani Seldon képe, és az is, ahogyan utána velem elbánt. Lehet, hogy maga egy üres héj, amit belülről a Második Alapítvány tölt ki.

— Akkor miért beszél ilyen nyíltan velem?

— Mert ha magát a Második Alapítvány irányítja, akkor így is, úgy is el vagyok veszve, és legalább kiadhatom magamból a mérgemet, másrészt, mert megkockáztatom, hogy nem áll a hatalmukban, és egyszerűen nincs tudatában annak, amit tesz.

— Ezt a játszmát mindenképpen megnyerte — válaszolta Branno. — Önmagámon kívül senki sem ellenőrzi a tetteimet. De hogyan győződhet meg róla, hogy igazat mondok? Ha a Második Alapítvány ellenőrzése alatt állnék, vajon beismerném-e? Tudnám-e egyáltalán, hogy ellenőriznek?

Ám az efféle kérdések nem viszik előbbre az ügyet. Meggyőződésem, hogy nem irányítanak, és magának sincs más választása, mint hogy higgyen nekem. De gondolkodjunk csak el. Ha a Második Alapítvány valóban létezik, életbe vágó érdekük fűződik hozzá, hogy Galaxis-szerte senki ne tudjon róluk. A Seldon-terv csak akkor működik hibátlanul, ha az eszközök — vagyis mi — nem tudják, hogyan működik a terv, és bennünket milyen módon manipulálnak.

És mert az Öszvér az Alapítvány figyelmét a Második Alapítványra terelte, Arkady idejében a Második Alapítványnak el kellett pusztulnia. Vagy helyesebb, tanácsos, ha úgy mondom, csaknem el kellett pusztulnia?

Ebből két dolog következik. Először is, ésszerűnek tűnik a feltételezés, hogy általában véve csak igen csekély mértékben avatkoznak be a dolgainkba. Feltételezhetjük, hogy bennünket egészen meghódítani lehetetlen volna. Még a Második Alapítványnak is, ha létezik egyáltalán, korlátozott a hatalma. Ha egyeseket meghódítanak, és másokban emiatt felébred a gyanú, az torzulásokat idézhet elő a tervben. Következésképpen elfogadhatjuk, hogy beavatkozásuk olyan észrevehetetlen, olyan közvetett és olyan szórványos, amennyire csak lehetséges, ennélfogva én nem állok az ellenőrzésük alatt. És maga sem.

— Ez szükségszerű következmény, és hajlok rá, hogy elfogadjam — felelte Trevize —, ámbár az is lehet, hogy vágyálom az egész. És mi a másik következtetése?

— Ennél egyszerűbb, és ha lehet, még szükségszerűbb. Ha a Második Alapítvány létezik, és létezésének titkát meg akarja őrizni,

akkor egyvalamit biztosra vehetünk. Ha valaki rájön erre, beszél róla, hangosan bejelenti, belekiáltja a Galaxisba, ők az illetőt azon nyomban, finoman eltávolítják, kiszippantják, és végérvényesen elintézik. Nem erre következtetne maga is?

— Ezért vett őrizetbe, polgármester asszony? — kérdezte Trevize. — Hogy megvédjen a Második Alapítványtól?

— Bizonyos értelemben. Bizonyos fokig. Liono Kodellnek a maga hiedelmeiről gondosan összeállított felvételét a nyilvánosság elé fogjuk tárni, és nemcsak azért, hogy megkíméljük Terminus és az Alapítvány népét a fölösleges nyugtalankodástól, hanem azért is, hogy a Második Alapítvány se erezzen okot a nyugtalanságra. Ha létezik, nem óhajtom, hogy a figyelme magára irányuljon.

— Szinte hihetetlen! — kiáltotta gúnyosan Trevize. — Az én kedvemért történt? Az én két szép barna szememért?

Branno megmoccant, majd minden átmenet nélkül lágyan fölnevetett.

— Még nem vagyok olyan öreg, tanácsos, hogy ne venném észre, milyen szép barna szeme van, és harminc évvel ezelőtt esetleg ez is cselekvésre ösztökélt volna. De ma már egy lépést sem tennék érte, de egyéb testrészeiért sem, ha csak a maga szeme forogna kockán. Ám ha a Második Alapítvány valóban létezik, és maga fölkeltette volna a figyelmüket, a maga személyével nem érne véget az ügy. Az én életemről is szó van, és sok más személyéről, akik magánál sokkalta intelligensebbek és értékesebbek, és ezzel együtt valamennyi tervünkről.

— Ó! Ha ilyen gondosan mérlegeli, miképpen üthet vissza ránk a Második Alapítvány, nemde maga is hisz a létezésükben?

Branno öklével az előtte lévő asztal lapjára vágott.

— Persze hogy hiszek, maga idióta! Ha nem volnék meggyőződve róla, és nem küzdenek ellenük minden erőmmel, érdekelne egy percig is, mit fecseg róluk összevissza? Ha a Második Alapítvány nem létezik, számítana, hogy maga az ellenkezőjét állítja? Hónapok óta azon dolgozom, hogy befogjam a száját, még mielőtt kiállna a nyilvánosság elé, de eddig hiányzott a politikai hatalmam hozzá, hogy kerek perec elbánjak egy tanácsossal. Seldon megjelenése engem igazolt, és megadta a szükséges hatalmat, ha csak egy időre is, és maga éppen ezt a pillanatot választotta rá, hogy kilépjen a nyilvánosság elé. Én azonnal lecsaptam magára, és most minden lelkiismeret-furdalás vagy másodpercnyi tétovázás nélkül megöletem, ha nem engedelmeskedik a parancsomnak. Egész beszélgetésünknek az volt a célja, ráadásul olyan időpontban, amikor sokkal szívesebben aludnék az ágyamban, hogy mire idáig eljutunk, el is higgye, amit mondandó vagyok. Tudnia kell, hogy ez az egész Második Alapítvány-probléma, melyet szándékomnak megfelelően volt szíves maga körvonalazni, elég okot szolgáltat rá,

hogy magát bírói tárgyalás nélkül agyzárlat alá vegyem, és még kedvem is volna hozzá. Trevize félig megemelkedett ültében.

— Kérem, ne izegjen-mozogjon! — szólt rá Branno, — Igaz, hogy én csak egy öregasszony vagyok, ahogy nyilván már megállapította magában, de mielőtt egy ujjal hozzám érhetne, meghal. Az embereim vigyáznak ránk, ostoba fiatalember.

Trevize visszaült. Alig érezhető keserűséggel a hangában mondta:

— Értelmetlenséget csinál. Ha hinne a Második Alapítvány létezésében, nem beszélne róla ilyen nyíltan. Nem tenné ki magát azoknak a veszélyeknek, amelyek állítólag engem fenyegetnek.

— Akkor közlöm magával, hogy ennél azért több eszem van. Másképpen fogalmazva, maga hisz a Második Alapítvány létezésében, ennek ellenére nyíltan beszél róla, mert ostoba. Én is hiszek benne, én is nyíltan beszélek róla, de csak azért, mert megtettem a szükséges óvintézkedéseket. Minthogy gondosan tanulmányozta Arkady beszámolóját, nyilván emlékszik arra a részre, amelyben elmondja, hogy az apja feltalált valamit, amit Arkady „elmestatikai eszköznek" nevezett. Ez amolyan védőpajzsul szolgált a Második Alapítvány mentális hatalma ellen. Az eszköz ma is megvan, és ki is próbáltuk, méghozzá a legnagyobb titokban. Ez a ház pillanatnyilag biztosítva van a kémkedések ellen. Miután ezt tisztáztuk, elmondom, mit kell tennie.

— Hadd halljam.

— Utána kell járnia, hogy amit maga meg én sejtünk, valóban úgy van-e. Meg kell bizonyosodnia róla, valóban él-e még a Második Alapítvány, és ha igen, hol. Ez azt jelenti, hogy el kell hagynia a Terminust, és el kell mennie, én nem is tudom, hová, még ha a végén kiderül is, mint Arkady idejében, hogy a Második Alapítvány itt van közöttünk. Ez azt jelenti, hogy mindaddig nem térhet vissza, míg nincs valami mondanivalója a számunkra. És ha semmi mondanivalója sem lesz, nos, akkor nem tér vissza többé, még ha a Terminus lakossága egy bolonddal kevesebb lesz is. Trevize megint azon kapta magát, hogy dadog:

— De-de a Te-Terminusra ké-kérem, hát hogyan keressem me-meg őket, ha egyszer nem beszélhetek róluk? Mert akkor rövid úton elintéznek, és maga ettől nem lesz okosabb.

— Akkor ne őket keresse, maga naiv gyerek! Keressen valami mást. Keressen valami mást, de szívvellélekkel, és ha eközben őket is megtalálja, mert hiszen akkor ők ügyet sem vetnek magára, hát annál jobb! Ebben az esetben értesíthet bennünket árnyékolt és rejtjelezett hiperhullámon, aztán jutalmul akár vissza is térhet.

— Gondolom, már ki is találta, mi legyen az a más, amit keressek.

— Természetesen. Ismeri Janov Peloratot?

— Sohasem hallottam róla.

— Holnap találkozni fog vele. Majd ő elmondja, mit kell keresnie, sőt el is megy magával az egyik legmodernebb űrhajónk fedélzetén. Mindössze ketten lesznek, fölösleges volna több ember életét kockáztatni. És ha úgy próbál visszajönni, hogy nem szerezte meg számunkra a szükséges információt, egyszerűen szétlőjük az űrben, mielőtt egy parszeknyire megközelítené a Terminust. Ennyit akartam mondani. Beszélgetésünket ezzel befejezettnek tekintem.

Felállt, lenézett csupasz kezére, majd lassan fölhúzta a kesztyűjét. Az ajtó felé fordult, amelyen belépett két őr, fegyverrel a kézben. Félreálltak, hogy utat engedjenek neki. A nő az ajtóból visszafordult.

— Két másik őr áll odakint. Ne tegyen semmit, amit zaklatásnak vehetnek, különben könnyen megszabadíthat bennünket létezésének minden gondjától.

— És maga kénytelen lesz lemondani a haszonról, amit esetleg hajtanék — felelte Trevize a tőle telhető legkönnyedebb hangon.

— Az sem volna tragédia — mondta Branno zord mosollyal.

8.

Odakint Liono Kodell várt rá.

— Mindent hallottam, polgármester asszony — mondta. — Rendkívül türelmesen bánt vele.

— Rendkívül el is fáradtam. Úgy érzem, mintha hetvenkét óráig tartott volna a nap. Most már magán a sor.

— Rendben van… de mondja, valóban alkalmazta a ház körül azt az „elmestatikai eszközt”?

— Ugyan már, Kodell — válaszolta Branno nyűgösen. — Ennél okosabbnak képzeltem magát. Miért figyelt volna bennünket bárki is? Azt gondolja talán, hogy a Második Alapítvány mindenre oda tud figyelni? Én nem vagyok olyan romantikus alkat, mint az ifjú Trevize; ő talán elhinné ezt a maszlagot, de én nem. És még ha igaz volna is, hogy a Második Alapítvány mindent lát és hall, ami nálunk történik, vajon egy ilyen eszköz jelenléte nem árulna-e el bennünket azon nyomban? Nem vennék-e észre, hogy mentális hatalmuk ellen védőpajzsot használunk? Nem ér-e többet egy ilyen berendezés titka, feltéve, hogy száz százalékig ki tudjuk használni, mint akár Trevize, akár maga meg az én életem együttvéve? De azért…

Már a kocsiban ültek, amelyet Kodell vezetett.

— De azért… — sürgette Kodell.

— De azért micsoda? — kérdezte vissza Branno. — Ó, igen. De azért ez a fiatalember intelligens. Legalább féltucatszor lehülyéztem, hogy nyugton maradjon végre, pedig egyáltalán nem hülye. Fiatal, túl sok Arkady Darell-regényt olvasott, és ettől azt hiszi, hogy az egész Galaxis így működik… De csodálatosan jó ösztöne van, kár, hogy el fogjuk veszíteni.

— Annyira biztos benne, hogy elveszítjük?

— Meggyőződésem — felelte Branno szomorúan. — De mindenképpen ez a jobbik eset. Nincs szükségünk ifjú regényhősökre, akik vaktában vagdalkoznak, és egy pillanat alatt tönkretehetik mindazt, amit évek alatt építettünk fel. Egyébként nem fog értelmetlenül elpusztulni. Nyilván magára fogja vonni a Második Alapítvány figyelmét, feltéve, hogy valóban létezik, és valóban törődik velünk. És mialatt vele foglalkoznak, talán elhanyagolnak bennünket. Még többet is nyerhetünk, mint pusztán azt, hogy elhanyagolnak bennünket. Lehetséges, hogy akaratlanul is elárulják magukat azzal, hogy felfigyelnek Trevize-ra, mi pedig időt és alkalmat nyerhetünk, hogy megtegyük a szükséges ellenlépéseket.

— Ezek szerint Trevize lesz a villámhárító. Branno ajka megrándult.

— Ó, éppen ezt a hasonlatot kerestem! Ő lesz a mi

villámhárítónk, amely elnyeli a villámcsapást, és ezzel megkímél bennünket a kártól.

— És mi lesz ezzel a Pelorattal, akit szintén leteríthet a villám ereje?

— Neki is szenvednie kell. Nem tehetünk róla. Kodell bólintott.

— Tudjuk, mi volt Salvor Hardin kedvenc mondása:

„Sohase hagyd, hogy az erkölcsi érzéked meggátoljon a helyes cselekedetben!”

— Pillanatnyilag nem rendelkezem erkölcsi érzékkel — motyogta Branno. — Csak annyit érzek, hogy holtfáradt vagyok. És mégis… jó pár embert fel tudnék sorolni, akiket szívesebben veszítenék el, mint Golan Trevize-t. Nagyon jóképű fiatalember… És persze tudja is magáról… — Utolsó szavait alig lehetett hallani, mert becsukta a szemét, és már el is nyomta az álom.

HARMADIK FEJEZET
A történész

9.

Janov Pelorat ősz hajú férfi volt, arca nyugalmi állapotban szinte kifejezéstelen. És nemigen zökkent ki a nyugalmából. Közepes magassága és testsúlya ellenére rendszerint kényelmes lassúsággal mozgott, és megfontoltan ejtette ki a szavakat. Ötvenkét éves volt, de jóval idősebbnek látszott.

Sohasem hagyta el a Terminust, ami merőben szokatlan dolog volt, különösen az ő szakmájában. Maga sem tudta bizonyosan, a történelem iránti megszállottsága miatt — vagy éppen annak ellenére — ragaszkodik helyhez kötött életmódjához.

Ez a megszállottság egészen váratlanul alakult ki benne, tizennégy éves korában, amikor — egy könnyű lefolyású betegség alkalmával — elolvasott egy ősi legendákat tartalmazó könyvet. Ebben a könyvben unos-untalan felbukkant egy magányos, elszigetelt világ, egy világ, amely még rá sem eszmélhetett elszigeteltségére, mivel önmagán kívül semmi mást nem ismert a világmindenségből.

Azonnal felépült gyengélkedéséből. Két nap alatt háromszor olvasta el a könyvet, aztán fölkelt az ágyból. Másnap már a komputer képernyőjénél ült, és utánajárt minden írásnak, ami a Terminus Egyetemi Könyvtárban csak fellelhető volt az efféle legendákról.

És azóta is ezek a legendák kötötték le minden érdeklődését. A Terminus Egyetemi Könyvtár semmi esetre sem számított bőséges adatforrásnak e témakörben, de amikor idősebb lett, belevetette magát a könyvtárközi kölcsönzés örömeibe. Szövegei között akadtak olyanok, amelyeket oly távoli bolygón húztak le hipersugárral, mint például az Ifnia.

Az őstörténet professzora lett, és harminchét évi munka után végre megkezdhette első kutatóévét, melyet össze akart kötni élete első űrutazásával, méghozzá magára a Trantorra.

Pelorat tudta, hogy terminusi polgár létére valóban szokatlan dolog, hogy még sohasem járt az űrben. Nem törekedett rá, hogy ilyen fura értelemben váljék belőle különc. Valahogy úgy esett, hogy akárhányszor útnak indult volna, közbejött egy új könyv, új tanulmány vagy új elemzés. Ilyenkor félretette tervbe vett utazását, míg alaposan végig nem rágta magát az új anyagon, s hacsak lehetett, rendszerint hozzátette a saját, még újabb megfigyelését, következtetését vagy elképzelését — és a végén az egyetlen bánata az volt, hogy sohasem jutott el a Trantorra.

Trantor volt az Első Galaktikus Birodalom fővárosa. Tizenkétezer esztendeig működött császári székhelyként, de már annak előtte is az egyik legjelentősebb császárkor előtti királyság fővárosa volt. Ez a királyság az idők során fokozatosan bekebelezte a többi királyságot, s

végül létrehozta a birodalmat.

Trantor egyetlen, fémmel borított, bolygó méretű város volt. Pelorat Gaal Dornick munkáiból ismerte, aki még Hari Seldon idejében járt ott. Dornick könyve már nem volt forgalomban, és Pelorat félévi történészi fizetéséért adhatta volna el a saját példányát. De elborzasztotta még az ötlet is, hogy megváljon tőle.

Természetesen a Trantoron elsősorban a Galaktikus Könyvtár édekelte, amely a császári időkben (akkor még Császári Könyvtár néven) a legnagyobb volt az egész Galaxisban. Az emberiség történetében mindeddig a Trantor volt a legnagyobb és legnépesebb birodalom fővárosa. A világméretű városnak több mint negyvenmilliárd lakosa volt, könyvtára magában foglalta az emberiség alkotó (és kevésbé alkotó) tevékenységének minden eredményét, magát az emberiség tudásanyagát. És mindezt az anyagot egy olyan bonyolult számítógépes rendszer foglalta magában, amelyen csak szakember tudott eligazodni.

És ami a legfőbb, a könyvtár túlélt mindent. Pelorat számára ez volt a legnagyobb meglepetés. Amikor csaknem kétszázötven évvel ezelőtt Trantort bevették és kifosztották — a pusztításról és az emberek szenvedéseiről szóló beszámolókat ép ésszel alig lehetett elviselni —, a könyvtárat állítólag a szellemes fegyverekkel fölszerelkezett egyetemi diákság mentette meg a katasztrófától. (Egyesek szerint a diákok szerepe a mentésben nem több romantikus túlzásnál.)

A könyvtár mindenesetre megmenekült a pusztulástól. Ebiing Mis egy lerombolt világ épségben maradt könyvtárában végezte munkáját, melynek során kis híján rábukkant a Második Alapítványra; a történészek ugyan mindig is fenntartásokkal kezelték ezt a „mesét”, de az Alapítvány népe a mai napig hisz benne. A Darellek mindhárom nemzedéke — Bayta, Torán és Arkady — a maga idejében járt a Trantoron. Arkady azonban nem ment el a könyvtárba, s attól kezdve a könyvtár elveszítette kapcsolatát a galaktikus történelemmel.

Alapítványbeli már százhúsz esztendeje nem tette a lábát Trantorra, de senki sem kételkedett berine, hogy a könyvtár még mindig a helyén van. Ennek legfőbb bizonyítékát abban látták, hogy semmiféle hírt nem kaptak felőle. Pusztulása nyilván nagy zajjal járt volna.

A könyvtár ósdi, divatjamúlt építmény volt — már Ebiing Mis idejében is —, de ez csak a javára vált. Pelorat már a gondolatára is izgatottan dörzsölte a kezét, hogy végre a saját szemével láthat egy *ódon, avítt* könyvtárat. Minél ódonabb, minél avíttabb, annál biztosabban megtalálhatja benne azt, amit keres. Gyakran megesett vele álmában, hogy belépett a könyvtárba, és rémülten kérdezte: „Korszerűsítették a könyvtárat? Kidobták a régi szalagokat és

lyukkártyákat?” És mindig elképzelte, hogy a poros és agg könyvtárosok erre azt felelik: „Ma is minden úgy van, professzor úr, ahogy eddig volt.”

És íme, az álma most valóra válik. Maga a polgármesternő adta rá a szavát. Rejtély, hogyan szerzett tudomást a munkásságáról. Tulajdonképpen csak néhány dolgozatát sikerült megjelentetnie. Munkájának csak töredéke bizonyult olyan fokon megalapozottnak, ami megérdemelhette a nyilvánosságot, és még a megjelentek sem keltettek érdeklődést. De azt mondják, Vas-Branno mindenről tud, ami a Terminuson történik, valahogy mindenen rajta tartja a szemét. Pelorat hitte is, nem is, csak azt nem értette, ha egyszer Branno ismeri az ő munkásságát, hogy az ördögbe nem látja be a jelentőségét, és miért nem nyújtott már eddig is némi anyagi támogatást?

A tőle telhető legnagyobb keserűséggel állapította meg, hogy az Alapítvány számára csak a jövő fontos. Csak a Második Birodalom létrehozása lebeg a szemük előtt. Arra már sem idejük, sem hajlandóságuk nincsen, hogy a múltra is vessenek egy pillantást — és bosszantja őket, ha valaki mégis megteszi.

Pedig ők az ostobák… csakhogy egymaga nem képes megbirkózni az ostobaságukkal. De lehet, hogy így van jól. Egyedül is vállalja a nagy feladatot, és egyszer eljön az idő, amikor úgy emlékeznek rá, mint a Lényeg nagy úttörőjére.

Ez természetesen azt jelenti (túl becsületes gondolkodású volt, semhogy ne ismerte volna be), hogy valamiképpen ő maga is a jövő embere: a jövő fogja elismerni az érdemeit, az a jövő, amelyben a nevét Hari Seldonéval együtt fogják emlegetni. Holott kettőjük közül ő lesz a nagyobb, mert hiszen lehet-e egy napon említeni egy évezrednyi jövő eseményeinek fölvázolását azzal a munkával, amely legkevesebb huszonötezer esztendős múlt föltárását jelenti.

És végre eljött a napja… a *mai* nap.

A polgármesternő azt mondta, a Seldon képmásának megjelenése utáni napon. Peloratot kizárólag ezért érdekelte a Seldon-válság, amely hónapok óta foglalkoztatott minden terminusit, sőt a Szövetségnek szinte minden lakóját.

Számára jóformán semmi jelentősége nem volt, hogy az Alapítvány fővárosa itt marad-e Terminuson, vagy valahová máshová költözik. És most, hogy a válság megoldódott, még mindig nem volt benne biztos, melyik törekvést támogatta Hari Seldon, vagy hogy egyáltalán említette-e a vitatott kérdést.

Neki elég, hogy Seldon megjelent, és végre eljött *a* nap.

Röviddel délután két óra után egy kocsi siklott a Terminus peremén, magányosan álló házának feljárója elé.

Kinyílt a hátsó ajtó. A polgármester testőrségének egyenruháját viselő katona lépett ki rajta, majd egy fiatalember s végül még két

testőr.

Pelorat nem tehetett róla, de hízelgett neki a dolog. Nem elég, hogy a polgármesternő ismeri a munkásságát, de szemmel láthatóan nagy fontosságot tulajdonít neki. Lám, díszőrséget ad leendő útitársa mellé, és első osztályú járművet ígért, melyet útitársa fog vezetni. Roppant hízelgő! Roppant…

Pelorat házvezetőnője ajtót nyitott. A fiatalember belépett, a két őr pedig elfoglalta helyét a bejárat két oldalán. Pelorat az ablakból látta, hogy a harmadik a kocsi mellett maradt, amely mögött most állt meg egy újabb kocsi. Újabb testőrökkel!

Hát ezt mire vélje?!

A szobába lépő fiatalember felé fordult, és akkor döbbent rá, hogy ismeri. Látta a holovetítőn.

— Maga az a tanácsos! — kiáltott fel. — Trevize!

— Golan Trevize vagyok, igen. És maga Janov Pelorat professzor?

— Igen, igen — felelte Pelorat. — Maga lesz, aki…?

— Útitársak leszünk — mondta Trevize mereven. — Legalábbis engem így tájékoztattak.

— De hiszen maga nem történész!

— Nem, nem vagyok az. Ahogy mondta, tanácsos vagyok, vagyis politikus.

— Persze… persze… De hát hogy is gondolhattam ilyesmit. *Én* történész vagyok, minek kellene még egy másik? *Maga* viszont tud űrhajót vezetni.

— Igen, meglehetősen értek hozzá.

— Nos, éppen *erre* van szükségünk. Nagyszerű! Attól tartok, fiatalember, én nem vagyok amolyan gyakorlati elme, és ha maga történetesen az, akkor jól ki fogjuk egészíteni egymást.

— Pillanatnyilag nem vagyok túlságosan elragadtatva a saját gondolkodói képességeimtől — válaszolta Trevize —, de úgy látom, nincs más választásunk, mint hogy jól kijöjjünk egymással.

— Akkor reménykedjünk, hogy le tudom győzni az űrrel szembeni idegenkedésemet. Tudja, tanácsos úr, én még nem jártam az űrben. Aíféle szárazföldi patkány vagyok, ha jól fejezem ki magam. Nem inna egy csésze teát? Megkérem Klódat, készítsen nekünk valamit. Úgy tudom, van még néhány óránk az indulás előtt. Én, mindenesetre, készen állok. Mindent becsomagoltam, amire kettőnknek szükségünk lesz. A polgármester asszony *rendkívül* segítőkész volt. Meglepő, mennyire érdekli a terv.

— Ezek szerint maga tud róla? — kérdezte Trevize. — És mióta?

Pelorat könnyedén összeráncolta a homlokát, s látszott rajta, hogy valamit számolgat magában.

— Két vagy inkább három héttel ezelőtt keresett meg a polgármesternő. Olyan boldog voltam! És most, hogy végre

megértettem, pilótára van szükségem, nem pedig egy másik történészre, még boldogabb vagyok, hogy maga lesz az útitársam, kedves barátom.

— Két vagy inkább három héttel ezelőtt — ismételte elképedten Trevize. — Azaz kezdettől fogva erre készült. És én… — a hangja elhalkult.

— Tessék?

— Semmi, semmi, professzor úr. Megvan az a rossz szokásom, hogy olykor magamban motyogok. Meg kell barátkoznia vele, ha hosszabb időt töltünk együtt.

— Hosszabbat, persze hogy hosszabbat — válaszolta Pelorat, miközben az ebédlőasztal felé terelte vendégét, mert házvezetőnője már felszolgálta a teát. — Egyszerűen nincs határidőnk! A polgármester asszony azt mondta, maradhatunk, ameddig jólesik, bejárhatjuk az egész Galaxist, és mindenütt igénybe vehetjük az Alapítvány anyagi támogatását. Azt is mondta persze, hogy azért tartsunk mértéket. Ezt meg is ígértem. — Kuncogva dörzsölgette a kezét. — Üljön le, kedves barátom, üljön le. Lehet, hogy hosszú ideig ez lesz az utolsó, étkezésünk a Terminuson.

Trevize leült.

— Van családja, professzor úr? — kérdezte.

— Van egy fiam. A Santanni Egyetemen tanít. Azt hiszem, kémiát vagy valami hasonlót. Az anyjára ütött. Már régóta nem élünk együtt, így aztán nincsenek kötelezettségeim, hogy úgy mondjam, nem köti meg a kezem semmi. Gondolom, magának sem… vegyen szendvicset is, fiam.

— Pillanatnyilag szabad vagyok… itt-ott egy-egy nő. Egyik elmegy, jön a másik.

— Értem, értem. Jó is az, ha simán megy minden. De még jobb, ha az ember végül rájön, hogy ez az egész nem fontos. Gondolom, gyermeke nincs?

— Nincs.

— Helyes! Tudja, rendkívül jó hangulatban, vagyok. Kicsit zavarban voltam, amikor megérkezett. Bevallom. De most már elég, ha magára nézek, felderül a szívem. Szükségem van a fiatalságra, a lelkesítő erőre és valakire, aki kiismeri magát a Galaxisban. Kutatoutra indulunk, ha nem tudná. Fontos kutatoutra. — Pelorat nyugodt arcán és nyugodt hangján szokatlan élénkség volt tapasztalható, noha sem vonásai, sem hanghordozása nem változott észrevehetően. — Nem tudom, beszéltek-e erről magának.

Trevize szeme összeszűkült.

— Fontos kutatoutra?

— De még mennyire! Egy valóságos gyöngyszem rejtőzik a Galaxis tíz- és tízmilliónyi lakott világa között, és nekünk a lehető

leghalványabb nyomon kell elindulnunk a megkeresésére. De ha megtaláljuk, hihetetlen kincs birtokába jutunk. Ha sikerrel járunk, édes fiam, akarom mondani, Trevize úr, mert nehogy azt higgye, hogy atyáskodni akarok maga fölött, a nevünket az idők végezetéig emlegetni fogják.

— Maga kincsről beszél… gyöngyszemről…

— Úgy beszélek, mint Arkady Darell, tudja, az író beszélt a Második Alapítványról, ugye? Nem csodálom, hogy meglepődött. — Pelorat hátravetette a fejét, mintha kacagásban akarna kitörni, de csak elmosolyodott. — Szó sincs ilyen ostoba, lényegtelen ügyről, megnyugtathatom.

— Ha nem a Második Alapítványról beszél, professzor úr, akkor tulajdonképpen miről van szó? — kérdezte Trevize.

Pelorat hirtelen elkomolyodott, s szinte bocsánatkérő hangon kérdezte:

— Ó, a polgármester asszony tehát nem árulta el magának? Látja, ez furcsa. Évtizedeken át nehezteltem a kormányra, amiért képtelen volt megérteni a munkám jelentőségét, és íme, Branno polgármester asszony egyszerre milyen bőkezű lett!

— No igen — jegyezte meg Trevize leplezetlenül gúnyos hangon —, a hölgy kiválóan titkolja emberszerető hajlamait… mindazonáltal nekem semmit sem mondott az egészről.

— Ezek szerint nem ismeri a kutatási területemet?

— Sajnálom, de nem.

— Nem kell mentegetőznie. Minden rendben van. Eddig nem sok szenzációt keltettem. Akkor engedje meg, hogy elmeséljem. Maga meg én elindulunk, hogy megkeressük, és az én nagyszerű elméletem segítségével meg is találjuk — a Földet!

10.

Trevize aznap éjjel rosszul aludt.

Újra meg újra ki akart törni a börtönből, amelyet az öregasszony épített köréje. De sehogy sem találta a szabadulás útját.

Száműzetésbe küldik, és nem tehet ellene semmit. Branno hajthatatlannak mutatkozott, és még csak leplezni sem akarta alkotmányellenes módszereit. Miközben ő a tanácsosi jogaira épített, meg arra, hogy mégiscsak a Szövetség teljes jogú polgára, a nő még azt a fáradságot sem vette magának, hogy színleljen.

És most itt van ez a Pelorat, ez a tudós csodabogár, aki úgy él ebben a világban, mint egy előkelő idegen — és közli vele, hogy a félelmetes öregasszony már hetekkel ezelőtt elrendezett mindent.

„Fiúnak" nevezte, s lám, az is.

Száműzik egy történész társaságában, aki „ledrágabarátomozza", és aki némán úszik valamiféle örömmámorban, hogy a nyakukba vehetik a Galaktikát, hogy megkeressék a — Földet?

Az Öszvér nagymamája nevére, hát mi a csuda az a Föld?

Megkérdezte. Persze hogy megkérdezte. Még abban a pillanatban, hogy meghallotta a nevét.

— Bocsásson meg, professzor úr — mondta. — Tájékozatlan vagyok az ön szakterületén, ezért remélem, nem haragítom magamra, ha megkérem, lehetőleg egyszerű szavakkal magyarázza el nekem, mi az a Föld.

Pelorat kerek húsz másodpercig bámult rá komoran.

— Az egy bolygó — mondta végül. — Az eredeti bolygó. Az, amelyen az emberi lény először megjelent, drága barátom.

— Először megjelent? — bámult vissza Trevize. — Honnan jelent meg?

— Sehonnan. Ez az a bolygó, amelyen a törzsfejlődés során az alacsonyabb rendű állatokból kialakult az emberiség.

Trevize töprengett, aztán megrázta a fejét.

— Nem értem, miről beszél. Pelorat arcán átvillant valami bosszús kifejezés. Megköszörülte a torkát, és beszélni kezdett:

— Valaha a Terminuson nem éltek emberi lények. Az emberi lények más világokból érkeztek ide. Erről tud, ugye?

— Persze — felelte Trevize türelmetlenül. Ingerelte, hogy a másik hirtelen fölényes, tanáros stílusra váltott át.

— Nagyon helyes. Így történt ez a többi világ esetében is. Az Anakreonon, a Santannin, a Kalganon, valamennyin. Valamennyiüket úgy alapították valamikor, a régmúltban. Más világokból érkező emberek népesítették be őket. Ez még a Trantor esetében is így volt. Húszezer éven át lehetett gigászi metropolisz, de előtte nem volt az.

— Miért, előtte mi volt rajta?

— Semmi! Vagy legalábbis emberi lény nem.

— Nehezen tudom elhinni.

— Pedig igaz. A régi feljegyzések tanúsítják.

— Honnan jöttek azok az emberek, akik először népesítették be a Trantort?

— Senki sem tudja bizonyosan. Száz és száz bolygó állítja magáról, hogy már az ókor homályba vesző napjaiban is éltek rajta emberek, és mindenféle képzelet szülte mesékkel állnak elő, amelyek az emberiség első érkezéséről szólnak. A történészek rendszerint nem tekintik forrásértékűnek ezeket a meséket, és tovább rágódnak az „eredet kérdésén”.

— És mi volna az? Sohasem hallottam róla.

— Nem lep meg. Bevallom, manapság nem tartozik a népszerű történelmi kérdések közé, de a Birodalom hanyatlásának egy bizonyos korszakában határozott érdeklődésre tarthatott számot a gondolkodók körében. Salvor Hardin is említi futólag az emlékirataiban. Annak a bolygónak az azonosságáról és lelőhelyéről van szó, ahonnan elindult az egész. Ha visszapillantunk az időben, az emberiség az újabban benépesített világok felől a régebbiek felé áramlik, onnan a még régebbiek felé, egészen addig, amíg elérkezünk egy bolygóhoz — az eredetihez.

Trevize azonnal meglátta a nyilvánvaló hibát az érvelésben.

— Nem lehetséges, hogy számos eredeti bolygó volt? — kérdezte.

— Hogy volna lehetséges? Valamennyi emberi lény, szerte a Galaxisban, egyetlen fajhoz tartozik. Egyetlen faj pedig csakis egyetlen bolygóról származhat. Más magyarázat elképzelhetetlen.

— Honnan tudja?

— Először is… — Pelorat jobb kezének mutatóujjával felpöckölte bal keze hüvelykujját, aztán mintha meggondolta volna, letett a reménytelenül bonyolultnak ígérkező magyarázkodásról. Mindkét kezét leengedte hát, és a legnagyobb komolysággal azt mondta: — Drága barátom, becsületszavamat adom rá.

Trevize szertartásosan meghajolt.

— Álmomban sem jutna eszembe, hogy kételkedjek a szavában, Pelorat professzor úr. Tegyük fel tehát, hogy csak egy eredeti bolygó van. Nem lehetséges azonban, hogy száz és száz tart igényt erre a dicsőségre?

— Nem lehetséges, hanem úgy is van. De mind egy szálig megalapozatlan. A dicsőségre áhítozó századok közül egy sem mutatja nyomát a hiperűr előtti társadalom létezésének, hogy az emberelőtti lényből kifejlődött ember nyomairól ne is beszéljünk.

— Ezek szerint ön azt állítja, hogy van ugyan egy eredeti bolygó, ám az, ki tudja, miért, nem tart igényt erre a dicsőségre?

— Fején találta a szöget.

— És ezt a bolygót akarja megkeresni?

— Akarjuk. Ez a küldetésünk. Branno polgármesternő mindent elrendezett. Maga vezeti a hajónkat a Trantorra.

— A Trantorra? Az nem az eredeti bolygó. Maga mondta az imént.

— Persze hogy nem a Trantor az. A Föld az.

— Akkor miért nem mondja azt, hogy vezessem a hajót a Földre?

— Nem fejeztem ki magam világosan. A Föld legendás név. Ez a név maradt fenn az ősi mítoszokban. A szónak nincs semmi ismert jelentése, de megfelel a célnak, hogy „az emberi faj eredetének bolygója" helyett egy szótagú szinonimaként használjuk. Hogy a valóságos térben melyik bolygó az, amelyet „Föld" néven jelölünk, sajnos, nem tudjuk.

— És a Trantoron tudni fogják?

— Nagyon remélem, hogy ott találunk információt. A Trantoron van a rendszer leghatalmasabb könyvtára, a Galaktikus Könyvtár.

— A könyvtárat nyilván tüzetesen átvizsgálták azok, akik ön szerint az Első Birodalom idejében érdeklődtek az „eredet kérdése" iránt.

Pelorat elgondolkodva bólogatott.

— Lehet, de talán nem eléggé. Jómagam sok mindent megtudtam az „eredet kérdésével" kapcsolatban, amit talán nem tudtak az ötszáz évvel ezelőtt élt császárkoriak. Tudja, nagyobb hozzáértéssel nézhetném át a régi iratokat. Már hosszú ideje töprengek rajta, és van egy nagyszerű elméletem.

— Gondolom, az egészet elmesélte Branno polgármesternőnek, ő meg egyetértett vele?

— Egyetértett? Drága barátom, mondhatni eksztázisba jött! Azt mondta, a Trantoron kétségtelenül a nyomára bukkanhatok mindannak, amit tudni szeretnék.

— Kétségtelenül — morogta Trevize.

Többek között ez foglalkoztatta az éjjel. Branno polgármesternő azzal küldte útjára, hogy amit csak tud, szimatoljon ki a Második Alapítványról. Pelorat társául szegődtette, hogy valóságos célját elleplezze az állítólagos Föld-kutatással — egy olyan kutatással, mely elvezetheti bárhová a Galaxison belül. Az álcázás valóban tökéletes volt, csodálta a polgármesternő találékonyságát.

De mit keres itt a Trantor? Hogyan illik bele a képbe? Ha egyszer megérkeznek a Trantorra, Pelorat beveszi magát a Galaktikus Könyvtárba, és soha többé nem kerül elő onnan. Képtelen lesz otthagyni azt a rengeteg könyvet, filmet és egyéb feljegyzést, melyben tengernyi számítógépes adatot és jelképes utalást fog találni.

Nem szólva arról…

Ebiing Mis az Öszvér idejében járt a Trantoron. A mendemonda szerint ott akadt nyomára a Második Alapítványnak, de meghalt, mielőtt még elárulhatta volna. Aztán következett Arkady Darell, és neki sikerült megtalálnia a Második Alapítványt. Ő viszont magán a Terminuson találta meg a Második Alapítványt, és onnan annak rendje és módja szerint ki is füstölték. Bárhol van is most a Második Alapítvány, esküdni merne rá, hogy az a hely nem a Trantor, vagyis nekik semmi keresnivalójuk nincs ott. Ha meg akarja találni a Második Alapítványt, bárhová mehet, csak a Trantorra nem.

Nem szólva ártól…

Hogy mit tervez a továbbiakban Branno, sejtelme sincs róla, és nem is szándékozik az utasításai szerint eljárni. Valósággal ekszẗázisba jött, amikor értesült a Trantorra tervezett utazásról. Nos, ha Branno a Trantort akarja, hát akkor nem mennek oda! Akárhová — csak a Trantorra nem!

Az éjszaka lassan már a hajnal felé ballagott, amikor az elcsigázott, Trevize-t végre elnyomta a szorongató álom.

11.

A Trevize letartóztatását követő napon Branno polgármesternő végre megnyugodhatott. Versengve magasztalták — alaposan eltúlozva érdemeit —, és a botrányt még csak meg sem említették.

Ő persze nagyon is tisztában volt vele, hogy a Tanács hamarosan magához tér bénultságából, és neki válaszolnia kell a kérdésekre. Gyorsan kell cselekednie. Így aztán — félretéve sok más, fontos ügyet — elsősorban Trevize dolgát akarta elrendezni.

Miközben Trevize és Pelorat a Földről társalogtak, Branno a Polgármesteri Hivatalban fogadta Munn Li Compor tanácsost. Amikor a férfi fesztelenül helyet foglalt vele szemben, az íróasztal túloldalán, Branno még egyszer alaposan szemügyre vette.

Alacsonyabb és vékonyabb volt Trevize-nál, és csak két évvel idősebb. Mindketten újonnan, ifjonti magabiztossággal kerültek be a Tanácsba, s talán éppen ez kovácsolta össze őket, mert egyébként minden tekintetben különböztek egymástól.

Trevize erőteljes, sugárzó egyéniség volt, bár Comporból is csak úgy áradt a derűs magabiztosság. Talán csak szőke haja és kék szeme tette, ami csöppet sem volt jellemző az alapítvány béliekre. Ez szinte nőies bájt adott külsejének, mely — Branno megítélése szerint — női szemmel kevésbé volt vonzó, mint Trevize figurája. Compor szemmel láthatóan sokat adott a küllemére: a szokásosnál hosszabbra növesztette s talán még enyhén be is hullámosította szőke haját, s halványkékre festette a szemhéját, hogy ezzel is kiemelje szeme kékségét. (Az utóbbi tíz évben meglehetősen elterjedt a férfiak között a szemfestés.)

Nem volt nőcsábász. Boldog családi életet élt a feleségével, ámbár még nem jelentette be szülővé válásának szándékát, és arról sem tudtak, hogy titokban másik társa is volna. Ebben is különbözött Trevize-től, aki éppoly gyakran váltogatta élettársait, mint élénk színekben pompázó, hírhedt selyemöveit.

A két ifjú tanácsos életében nem sok dolog maradhatott rejtve Kodell emberei előtt, és Kodell most is ott ült a szoba egyik sarkában, s nem kevés fáradságába került, hogy szokásos derűje egy pillanatra se hagyja cserben.

— Compor tanácsos — szólalt meg Branno —, maga jó szolgálatot tett az Alapítványnak, de fájdalom, az efféle szolgálatokat nem lehet a nyilvánosság előtt megköszönni, s a megszokott módon nem lehet jutalmazni sem.

Compor elmosolyodott. Szabályos, fehér fogsora láttán Brannóban egy pillanatra felötlött a kérdés, vajon ilyen külsővel dicsekedhet-e a Szíriusszektor minden lakója. Compor családfája, mely szerint erről a

sajátos, meglehetősen periferikus vidékről származna, anyai nagyanyjáig vezethető vissza, akinek szintén szőke haja és kék szeme volt, és aki azt állította, hogy az ő anyja jött a Szinusszektorból. Kodell szerint viszont mindeddig nem támasztotta alá az állítást döntő bizonyíték.

A nők már csak ilyenek, mondta akkor Kodell, a nagymama nyilván kedvét lelte az állítólagos távoli, egzotikus ősökben, akik még vonzóbbá tették amúgy is híres szépségét.

„Ilyenek a nők?" — kérdezte akkor Branno kimért hangon, mire Kodell elmosolyodott, és azt motyogta, hogy ő, természetesen, a hétköznapi nőkre gondolt.

— Nem szükséges, hogy az Alapítvány népe megtudja, milyen szolgálatot tettem — mondta Compor —, elég, ha maga tudja.

— Én tudom, és nem is felejtem el. De azt sem szeretném, ha abban a hitben ringatná magát, hogy kötelezettségei ezzel véget értek. Sikerrel vágott bele egy bonyolult feladatba, de munkája még nem ért véget. Még többet akarunk tudni Trevize-ről.

— Mindent elmondtam, amit vele kapcsolatban elmondhattam.

— Lehet, hogy ezt akarja velem elhitetni. Még az is lehet, hogy önmagát is ebben a hitben ringatja. Most mindenesetre válaszoljon a kérdéseimre. Ismer egy Janov Pelorat nevű úriembert?

Compor homlokán egy pillanatra ráncok jelentek meg, majd ugyanolyan hirtelen el is simultak.

— Ha látnám, lehet, hogy megismerném — mondta óvatosan —, de a név nem mond számomra semmit.

— Tudós.

Compor egy enyhén megvető, de néma „Ó!"-t bocsátott ki összecsücsörített ajkán, mintha meglepné a polgármesternő feltételezése, miszerint ő ismerhet holmi tudósokat.

— Pelorat érdekes figura — folytatta Branno —, akit sajátos érdekek fűznek ahhoz, hogy a Trantorra látogasson. Trevize tanácsos fogja elkísérni. Maga, aki jó barátja volt Trevize-nak, és talán ismeri a gondolkodásmódját, elárulhatá nekem: vajon Trevize valóban elmegy-e a Trantorra?

— Ha maga elintézi, hogy Trevize hajóra szálljon — felelte Compor —, és az a hajó a Trantorra tart, mit tehet egyebet, mint hogy odamegy? Gondolom, nem azt akarja sugallni, hogy netalán föllázad, és átveszi a hajó parancsnokságát?

— Nem értett meg engem. Ő és Pelorat egyedül utaznak az űrhajón, és Trevize lesz a hajó kapitánya.

— Azt kérdezi tőlem, vajon Trevize hajlandó lesz-e önként a Trantorra menni?

— Igen, ezt kérdezem.

— Polgármester asszony, honnan tudhatnám, mik a szándékai?

— Compor tanácsos, maga nagyon közelről ismerte Trevize-t. Tudta, hogy hisz a Második Alapítvány létezésében. Soha nem beszélt magának róla, hogy elképzelése szerint hol van, hol bukkanhatnánk a nyomára?

— Soha, polgármester asszony.

— Gondolja, hogy meg fogja találni? Compor kuncogott.

— Én azt gondolom, hogy bármi volt is, és bármilyen fontos lehetett is a Második Alapítvány, még Arkady Darell idejében elpusztították. Én ebben történetben hiszek.

— Ne mondja! Akkor miért árulta el a barátját? Hal ő valami nem létező dolog után kutat, miféle kárt okozhat fura nézetei terjesztésével?

— Nemcsak az igazság okozhat kárt — válaszoltál Compor. — Lehet, hogy ő fura nézeteket vallott, dél általuk nyugtalanságot kelthetett volna a Terminus népében, és azzal, hogy a galaktikus történelem nagy drámájában kétségeket és félelmeket ébreszt az Alapítvány szerepét illetően, meggyöngítette volna a Szövetségben betöltött vezető szerepét, valamint a Második Galaktikus Birodalom létrehozására irányuló törekvéseit. Nyilván maga is így gondolta, különben nem fogatta volna el a Tanácsteremben, és a törvényszéki tárgyalás mellőzésével nem kényszerítené száműzetésbe. És miért tette, ha szabad megkérdeznem, polgármester asszony?

— Egyezzünk meg abban, hogy voltam olyan óvatos, hogy úgy ítéljem meg, lehet némi igazság a nézeteiben, s ennek következtében valóságos és közvetlen veszélyt láttam a véleménye hangoztatásában.

Compor hallgatott.

— Egyetértek magával — folytatta Branno —, de a helyzetemmel járó felelősség kényszerít rá, hogy minden lehetőséget számba vegyek. Hadd kérdezzem meg tehát újra, sejti-e, hogy Trevize szerint hol rejtőzik a Második Alapítvány, vagyis merre szándékozik menni.

— Sejtelmem sincs róla.

— Még csak nem is célzott rá soha?

— Nem, magától értetődően nem.

— Soha? Ne hamarkodja el a választ. Gondolkozzék! Soha?

— Soha — állította Compor határozottan.

— Egy célzás erejéig sem? Akár csak tréfából? Vagy szórakozott megjegyzés formájában? Nem emlékszik egy-egy teóriájára, mely csak most, utólag tűnik jelentőségteljesnek?

— Nem emlékszem ilyesmire. Én mondom magának, polgármester asszony, a lehető legzavarosabb elképzelései voltak a Második Alapítványról. Ezt maga is tudja, és ha ezeket komolyan veszi, csak az idejét és az energiáját vesztegeti.

— Az az érzésem, hogy maga hirtelen, ki tudja, miért, újra köpönyeget fordított, és most védelmezi a barátját, akit éppen maga

juttatott a kezemre.

— Nem — mondta Compor. — Azért árultam el magának, mert úgy éreztem, ezzel jogos és hazafias cselekedetet hajtok végre. Nincs okom rá, hogy megbánjam vagy megváltoztassam a véleményemet.

— Tehát sejtelme sincs róla, hová megy, ha megkapta a hajóját?

— Ahogy már mondtam…

— Pedig én nagyon szeretném tudni, tanácsos — mondta a polgármesternő leplezetlenül sóvárgó arccal.

— Akkor nem marad más választása, mint hogy elhelyezzen egy hipernyomkövetőt a hajón.

— Már gondoltam rá, tanácsos. De rendkívül gyanakvó ember, s attól tartok, megtalálná, akármilyen ügyesen helyeznénk is el. Természetesen elintézhetnénk, hogy a hajó megbénítása nélkül ne tudja eltávolítani, és így kénytelen legyen beletörődni a jelenlétébe…

— Kitűnő megoldás lenne.

— Csakhogy — folytatta Branno — ezzel gátolnánk szabad mozgásában. Esetleg nem menne oda, ahová önként, szabad elhatározásából ment volna. Én pedig semmi hasznát sem venném az így megszerzett információknak.

— Ebben az esetben nem fogja megtudni, hová megy.

— Megtudhatom, de csak akkor, ha nagyon primitív, módszerhez folyamodom. Az az ember, aki rendkívül l agyafúrtnak tartja az ellenfelét, és ennek megfelelően védekezik ellene, rendszerint megfeledkezik róla, hogy léteznek kezdetleges módszerek is. — Arra gondolok, hogy követni kellene Trevize-t.

— Követni?

— Pontosan erről van szó. Egy másik pilóta egy másik űrhajóban. Ugye, mennyire meglepődött? Épp ennyire meglepődne ő is. Eszébe sem fog jutni, hogy bármiféle, a nyomában haladó tömeg után kutasson az űrben, és egyébként is gondunk lesz rá, hogy az űrhajója ne legyen fölszerelve a legkorszerűbb tömegészlelő műszerekkel.

— Polgármester asszony, a legmélyebb tisztelettel bár, de fel kell hívnom a figyelmét, hogy önnek nincsenek tapasztalatai az űrutazásról. Még sohasem fordult elő, hogy egy hajó egy másikat követett volna, mert nem tudná végrehajtani. Az első hipertéri ugrásnál szem elől tévesztené Trevize-t. Még ha nem tudná is, hogy követik, a legelső ugrás a szabadulását jelentené. Elvesztik a nyomát, ha a hajóját nem szerelik föl hipernyomkö vetővel.

— Beismerem, hogy tapasztalatlan vagyok. Ellentétben magával és Trevize-zal, én nem részesültem hajózási kiképzésben. A tanácsadóimtól azonban tudom, és ők átestek a megfelelő kiképzésen, hogy az ugrásra készülő hajó irányából, sebességéből és gyorsulásából igenis lehet következtetni magára az ugrásra… úgy nagy általánosságban. Egy jó számítógép és kiváló ítélőképesség birtokában

a kísérő űrhajós kielégítő pontossággal ismételheti meg az ugrást, s így odaát sem veszti szem elől a másikat — különösen akkor, ha neki viszont van korszerű tömegészlelő műszere.

— Ilyesmi megtörténhet egyszer — mutatott rá Compor erőteljesen — vagy legföljebb kétszer, ha a kísérőnek szerencséje van, de többször nem. Ezt nem veheti be a számításába.

— Talán mégis. Compor tanácsos, maga annak idején végzett már ilyen hipernyomkövetést. Látja, sok mindent tudok magáról. Kiváló pilóta, és meglepő dolgokat művelt, amikor egy ugráson keresztül kellett nyomon követnie a vetélytársát.

Compor szeme összeszűkült.

— Akkor még főiskolás voltam. Ma már öregebb vagyok.

— Nem is olyan öreg. Még harmincöt éves sincs. Következésképpen maga fogja követni Trevize-t, tanácsos. Mindenütt a nyomában lesz, és folyamatosan küldi nekem a jelentéseit. Mihelyt Trevize elindul, hamarosan maga is követi, neki pedig már csak órái vannak a Terminuson. Ha visszautasítja a megbízást, tanácsos, börtönbe záratom árulásért. Ha hajóra száll, de valamiképpen elveszíti Trevize nyomát, akár vissza se térjen többé. Ha megpróbálja, szétlőjük az űrben.

Compor felugrott.

— Megvan a magam élete. Elvégezni való munkám van. Feleségem. Egyszerűen nem mehetek el!

— El fog menni. Nekünk, akik az Alapítvány szolgálatára szegődtünk el, fel kell készülnünk rá, hogy ha a helyzet úgy kívánja, hosszan tartó és kényelmetlen feladatokat is vállaljunk érte.

— Természetesen a feleségemnek velem kell jönnie.

— Bolondnak néz? Ő, természetesen itt marad.

— Mint túsz?

— Ha ragaszkodik ehhez a szóhoz. Én inkább úgy mondanám, hogy maga veszélyes útra indul, én pedig annyira a szívemen viselem a felesége sorsát, hogy inkább itt tartom, ahol semmiféle veszély nem fenyegeti. Vitának nincs helye. Maga éppúgy letartóztatásban van, mint Trevize, és bizonyára megérti, hogy gyorsan kell cselekednem, még mielőtt a Terminuson lecsendesedik az örömmámor. Félek, hogy máris leáldozóban van a csillagom.

12.

— Nem bánt vele valami kesztyűs kézzel, polgármester asszony — jegyezte meg Kodell.

— Miért bántam volna? — fintorodott el a polgármesternő. — Elárulta a barátját.

— Mi láttuk a hasznát.

— Történetesen igen. De a következő árulásánál másképpen is alakulhatnak a dolgok.

— Miért gondol következő árulásra?

— Ide figyeljen, Liono — mondta Branno türelmetlenül —, ne adja nekem az ártatlant! Aki egyszer már bebizonyította, hogy kettős játékot is tud űzni, arra mindig gyanakodni kell.

— Talán még arra is képes lesz, hogy ezúttal Trevize-zal fogjon össze… Ők ketten együtt esetleg…

— Ezt maga sem gondolja komolyan. Lehet, hogy Trevize bolond és naiv ember, de egyenesen tör a célja felé. Képtelen az árulásra, és soha, semmi körülmények között nem fog még egyszer megbízni Comporban.

— Bocsásson meg, polgármester asszony — vetette közbe Kodell —, de szeretném tisztán látni, vajon jól értem-e az elgondolását. Ön szerint milyen mértékben bízhat meg Comporban? Honnan tudja, hogy valóban követni fogja-e Trevize-t, és tisztességes jelentéseket küld majd róla? A félelmére épít, hogy jól bánunk-e itthon maradó feleségével? Hogy vissza fog vágyódni hozzá?

— Mindkettőt figyelembe veszem, de nemcsak ezekre építek. Compor hajóján lesz hipernyomkövető. Trevize gyanakodni fog, tehát tűvé teszi a hajóját a műszer után. De Compor — minthogy ő a nyomkövető — szerintem gyanútlan lesz, tehát egyáltalán nem fogja keresni. Ha tévednék, és megtalálja, akkor, természetesen nem marad más hátra, mint a felesége vonzóereje. Kodell elnevette magát.

— Ha arra gondolok, hogy valaha én tanítottam magát! És mi célja van a követésével?

— Kettős védelem a célom. Ha Trevize-t elkapják, Compor még mindig folytathatja az útját, és tőle kapjuk meg azokat az információkat, amelyeket Trevize-tól már nem kaphatunk meg.

— Még egy kérdést engedjen meg. Mi van akkor, ha Trevize valami véletlen folytán megtalálja a Második Alapítványt, és rajta vagy Comporon keresztül tudomást szerzünk róla, vagy legalább megsejtjük, hogy valóban létezik, de tegyük fel, mindkettőjük halála árán?

— Én remélem, hogy a Második Alapítvány valóban létezik, Liono — válaszolta az asszony. — A Seldon-terv mindenesetre nem sokáig

szolgál már bennünket. A nagy Hari Seldon a Birodalom haldoklásának napjaiban gondolta ki a tervét, amikor szinte mindenféle műszaki haladás leállt. Maga Seldon is saját korának terméke volt, és bármilyen tüneményes is félig mitikus tudománya, a pszichohistória, ő sem léphette túl a saját korlátait. Ő nem számolhatott a gyors technikai fejlődéssel. Holott az Alapítvány erre az útra lépett, különösen, ami az utolsó évszázadot illeti. Olyan tömegészlelő eszközeink vannak, amikről korábban még csak nem is álmodtak, a számítógépeink gondolkodással irányíthatók, s ami a legfontosabb: van mentális védőernyőnk. Már nem sokáig uralkodhat rajtunk a Második Alapítvány, ha tette is eddig. Azt akarom, hogy kormányzásom utolsó esztendeiben én tereljem új útra a Terminus sorsát.

— És ha bebizonyosodnék, hogy még sincs Második Alapítvány?

— Akkor máris rálépünk erre az új útra.

13.

A zavaros álom, amely végre elnyomta Trevize-t, nem nyúlt valami hosszúra. Egy kéz immár másodszor érintette meg a vállát.

Ködös aggyal merült fel az álomból, és sehogy sem értette, hogy került ebbe az idegen ágyba.

— Mi az?… Mi van?…

Pelorat bocsánatkérő hangon mondta:

— Bocsásson meg, Trevize tanácsos úr. Maga a vendégem, és nem is háborgatnám a pihenésében, de megérkezett a polgármester asszony. — A professzor az ágya mellett állt, flanel pizsamájában dideregve. Erre már Trevize is magához tért, s lassan eszébe jutott minden.

A Pelorat nappalijában várakozó polgármesternőn most sem látszottak a fáradtság jelei. Kodell állt mellette, s időnként végigsimított hófehér bajuszán.

Trevize akkurátusan megigazgatta selyemövét, s közben azon tűnődött, vajon ezek ketten — Branno és Kodell — elváltak-e egymástól egy pillanatra is.

Gúnyosan kérdezte:

— Talán már fel is ocsúdott a Tanács? Lehetséges, hogy nyugtalanítja őket egyik tagtársuk távolléte?

— Mutatkoznak már bizonyos jelek, de ne legyenek vérmes reményei — felelte a polgármesternő. — Kétségtelen, hogy még most is megvan rá a hatalmam, hogy magát távozásra kényszerítsem. A Legszélső Űrállomásra fogják vinni…

— Nem is a Terminus Űrállomásra, polgármester asszony? Meg akarnak fosztani tőle, hogy búcsút vegyek a könnyező sokaságtól?

— Látom, ismét hatalmába kerítette kamaszos szertelensége, tanácsos, és ennek szívből örülök. Csillapítja esetleges lelkiismeret-furdalásomat. Ön és Pelorat professzor csendben eltávoznak a Legszélső Űrállomásról.

— Hogy soha többé vissza se térjünk?

— Hogy talán soha többé vissza se térjenek. Természetesen — kockáztatott meg egy futó mosolyt —, ha valami nagy horderejű és fölöttébb hasznos felfedezésre tesznek szert, olyasmire, aminek örülnék, nos, akkor visszatérhetnek. Még az is megeshet, hogy nagy tisztelettel fogadjuk önöket.

— Megeshet — bólintott Trevize hanyagul.

— Szinte minden megtörténhet… A kényelmükről mindenesetre gondoskodtunk. Egy nemrégiben elkészült törpecirkálót bocsátunk rendelkezésükre, Hober Mallow hajója után a *Távoli Csillag* nevet kapta. Vezetéséhez egyetlen ember is elegendő, de kényelmesen

elférnek benne akár hárman is.

— Teljes fegyverzettel? — kérdezte Trevize, egy pillanatra kizökkenve gondos, csevegő stílusából.

— Fegyvertelenül, egyébként minden mással fölszerelve. Bárhová mennek, az Alapítvány polgáraiként utaznak, és ha szükségét látják, mindenütt fölkereshetik a konzult, tehát fölöslegesen vinnének magukkal fegyvert. Igényeik szerint fedezzük a költségeiket is… persze, nem korlátlanul, ezt talán mondanom sem kell.

— Igazán nagylelkű.

— Tudom, tanácsos. De azért jól értsen meg engem. Maga Pelorat professzor segítségére lesz a Föld felkutatásában. Mindegy, mit képzel el kutatási célként, maga a Földet kutatja. Mindenkit erről kell meggyőznie, akivel csak találkozik. És ne feledje, hogy a *Távoli Csillag* nincs fölfegyverezve.

— A Földet keresem — ismételte Trevize. — Tökéletesen megértettem.

— Akkor most elmehet.

— Bocsásson meg, de van még valami, amiről nem beszéltünk. Valamikor sok űrhajót vezettem ugyan, de a legújabb típusú törpecirkálókról nincsenek tapasztalataim. És ha kudarcot vallók vele?

— Nekem azt mondták, a *Távoli Csillag* teljes mértékben számítógépes vezérlésű. És mielőtt megkérdezné, megjegyzem, hogy ennek a korszerű számítógépnek a kezeléséhez nem kell értenie. Majd ő mindent elmond magának, amit csak tudnia kell. Van még szüksége valamire?

Trevize szomorúan nézett végig magán.

— Egy öltözet ruhára.

— Mindent megtalál az űrhajó fedélzetén. Még az ön által olyannyira kedvelt selyemöveket is… vagy talán fűzőt kellene mondanom? A professzort is elláttuk mindennel, amire szüksége lehet. Minden hasznosnak ítélt holmit berakattunk a hajóba, de a tévedések elkerülése végett már most közlöm, hogy e holmik között nem szerepelnek női útitársak.

— Kár — mondta Trevize. — Örültem volna, bár történetesen pillanatnyilag nem rendelkezem megfelelő jelölttel. Mindenesetre bízom a Galaxis sűrűn lakott világaiban, és mihelyt magam mögött hagyom a Terminust, kedvemre cselekedhetek.

— Az útitársakkal kapcsolatban? Tegyen, ahogy jólesik. Nehézkesen fölállt.

— Nem kísérem ki az űrkikötőig — mondta —, de azért lesznek kísérői, tehát ne tegyen olyan meggondolatlan lépéseket, amelyek megsértenék a megállapodásunkat. Ha szökést kísérelne meg, gondolom, a kísérői azon nyomban megölnék. Minden tilalom alól automatikusan feloldást kapnak azzal, hogy nem vagyok jelen.

— Nem teszek önkényes lépéseket, polgármester asszony — mondta Trevize —, de mondanék valamit…

— Nos?

Trevize megpróbálta gyorsan összeszedni a gondolatait, miközben remélte, hogy mosolya nem hat erőltetettnek.

— Eljöhet még az idő, polgármester asszony, amikor kérni fogja, hogy tegyek meg egy bizonyos lépést. Akkor rajtam lesz a választás sora, és emlékezni fogok az elmúlt két napra.

Branno polgármesternő felsóhajtott.

— Kíméljen meg a melodrámáktól. Ha az az idő eljön, hát eljön, de most, most nem *kérek* semmit.

NEGYEDIK FEJEZET
Az űr

14.

Az űrhajó felülmúlta Trevize minden várakozását — noha nem felejtette el, annak idején milyen elragadtatással fogadták az újonnan kifejlesztett cirkálótípust.

Nem is a mérete volt lenyűgöző, hiszen meglehetősen kis hajó volt. A tervezésnél elsősorban a kormányozhatóságot és a gyorsaságot tartották szem előtt, teljes mértékben gravitációs motorokat, és ami a legfontosabb, korszerű számítógépes vezérlést alkalmaztak. A nagyság nem játszott szerepet — sőt hátrányára vált volna.

A régebbi típusokhoz tucatnyi vagy még több legénység kellett — ehhez egy ember is elég volt. Amennyiben a szolgálati idő két vagy három ember között oszlott meg, egy ilyen hajóval bátran visszaverhették egy nálánál jóval nagyobb egységekből álló, nem alapítványi flottilla támadását. Arról nem is szólva, hogy gyorsaság dolgában egyetlen más hajó sem vehette föl vele a versenyt.

A sima hajótest csillogását kívül-belül egyetlen fölösleges vonal, egyetlen haszontalan görbület sem törte meg. Minden köbméternyi teret kihasználtak, ezért tűnt belülről olyan tágasnak. Mondhatott a polgármesternő akármit küldetése fontosságáról, Trevize-t végérvényesen csak a hajó látványa győzte meg.

Vas-Branno, gondolta bosszúsan, kétségtelenül nagy horderejű és veszélyes küldetésbe csalta bele. Nem is állt volna kötélnek ilyen elszánt beletörődéssel, ha a nő nem úgy intézi a dolgot, hogy ő maga akarja megmutatni neki, mire képes. Pelorat egyszerűen magánkívül volt a bámulattól.

— Hinné-e — kérdezte, gyengéden megérintve a hajótestet, mielőtt bemászott —, hogy még sohasem voltam ilyen közel űrhajóhoz?

— Persze hogy elhiszem, ha maga mondja, professzor úr, de hogyan tudta eddig elkerülni?

— Hogy őszinte legyek, magam sem tudom, drága ba… akarom mondani, drága Trevize-om. Gondolom, túlságosan lefoglaltak a kutatásaim. Ha az embernek van otthon egy remek számítógépe, amellyel kapcsolatot teremthet a Galaxis bármely pontján lévő számítógéppel, akkor minek mozdulna ki a házából, nem igaz? De azért az űrhajókat nagyobbaknak képzeltem, mint amilyen ez itt.

— Ez egy kis méretű típus, de belül jóval tágasabb, mint a hasonló nagyságú, de más típusú hajók.

— Hogy lehet az? Maga gúnyt űz a tudatlanságomból.

— Dehogy. Komolyan beszélek. Ez a hajó teljes mértékben gravitizált, a legkorszerűbb típusok egyike.

— Hát az meg mit jelent? De ne is próbálja elmagyarázni, kérem,

ha a megértéséhez átfogó fizikai ismeretek szükségeltetnek. Inkább hiszek magának, ahogy maga is hitt nekem tegnap, amikor az egységes fajú emberiségről és az egyetlen eredeti bolygóról beszélgettünk.

— Azért csak próbáljuk meg, Pelorat professzor úr. Az űrhajózás sok ezer esztendeje során kémiai, ionikus és hiperatommotorokat alkalmaztunk, s ezek egytől egyig igen terjedelmesek voltak. A régi Császári Hadiflotta űrhajói ötszáz méter hosszúak voltak, ugyanakkor az emberek számára berendezett belső tér nem volt nagyobb, mint egy kisebbfajta lakás. Szerencséré az Alapítvány — hála a szűkös nyersanyagkészleteknek — a miniatürizációra szakosodott létezésének több évszázada folyamán. Ez a hajó a csúcs. Az antigravitációt hasznosítja, és az ehhez szükséges berendezés a hajó burkában van, tehát szinte nem foglal el helyet. Hogyha nem volna még most is szükségünk a hiperatom… A Biztonsági Szolgálat egyik őre lépett hozzájuk.

— Indulniuk kell, uraim!

Az ég kivilágosodott, noha még félóra volt hátra napfelkeltéig. Trevize körülnézett.

— Berakták a csomagjaimat?

— Igen, tanácsos úr, mindent meg fog találni a hajóban.

— Köztük olyan ruhákat, gondolom, amelyeket nem rám és nem az én ízlésem szerint szabtak.

A testőr váratlanul, szinte kisfiúsan elvigyorogta magát.

— Nem hinném — mondta. — A polgármester asszony túlszolgálatra rendelt be bennünket az utolsó harminc-negyven órában, így aztán pontosan lemásolhattuk a ruhatárát. A pénz nem számított. Elárulhatom — körülpillantott, mintha nem akarná, hogy bárki tanúja legyen hirtelen támadt barátkozási kedvének —, hogy maguk ketten szerencsés fickók. Ez a világ legjobb hajója. A fegyvereken kívül mindennel fölszerelték. Úgy élnek majd rajta, mint hal a vízben.

— A jeges vízben, ha igaz — dünnyögte Trevize. — Nos, professzor úr, felkészült?

— Ha ez velem van, akkor felőlem indulhatunk — válaszolta Pelorat, és felmutatott egy négyzet alakú, körülbelül húsz centiméter széles lemezkét, rajta ezüstös színű műanyag burokkal. Trevize csak most eszmélt rá, hogy Pelorat azóta hordja magánál, mióta elhagyták a házát: hol az egyik kezében tartogatta, hol a másikban, de még a reggeli röpke idejére sem vált meg tőle.

— Mi az, professzor úr?

— A könyvtáram. Téma és származási hely szerint katalogizálva, és mindez egyetlen lemezen. Ha a hajó valóságos csoda, minek nevezné ezt az „ostyát”? Egy egész könyvtár! Minden, amit életem

során összegyűjtöttem! Csodálatos! Én mondom, csodálatos!

— Lám — mondta Trevize —, úgy élünk, mint hal a vízben.

15.

Trevize ámulva nézte a hajó belsejét. Valóban szellemesen használták ki a teret. A raktárát feltöltötték élelmiszerrel, ruhaneművel, filmekkel, társasjátékokkal. Volt tornaterem, társalgó és két, nagyjából azonos méretű hálószoba.

— Ez bizonyára a magáé lesz — mondta Trevize. — Abból gondolom, hogy egy FX leolvasót helyeztek el benne.

— Helyes — mondta Pelorat elégedetten. — Milyen barom vagyok, hogy eddig húzódoztam az űrutazástól! Majd meglátja, drága Trevizeom, milyen remekül megleszek itt.

— Nem hittem volna, hogy ilyen kényelmes — jegyezte meg Trevize örömmel.

— És a hajtómű valóban a hajó burkában van, ahogy mondja?

— Az irányítószerkezet minden bizonnyal. Hajtóanyagra nem lesz szükségünk. A Világegyetem energiatárházából merítjük az energiát, vagyis a hajtóanyag és a motorok odakint vannak… — bizonytalan mozdulattal mutatott kifelé.

— Most jut eszembe, hogy mondja… és mi van akkor, ha valami elromlik? Trevize vállat vont.

— Engem ugyan kiképeztek az űrnavigációra, de nem ilyen hajókon. Ha valami hiba adódik a gravitációs berendezés körül, attól tartok, semmit sem tehetek.

— De elboldogul majd a hajóval? Tudja vezetni?

— Arra magam is kíváncsi vagyok.

— Ez automata hajó? — érdeklődött Pelorat. — Lehet, hogy mi csupán utasok vagyunk? Talán nincs is mái dolgunk, mint hogy beleüljünk.

— Létezik ilyesmi az egy csillagrendszeren belüli bolygók és űrállomások közötti rendszeres járatokon, de automatikus hipertéri utazásról még sohasem hallottam. Legalábbis eddig még nem… eddig még nem.

Elfogta valami baljós érzés, és újból körülnézett. Lehet, hogy a polgármesternő, ez a vén szipirtyó előre elrendezett mindent? Az Alapítvány már ott tartana, hogy megoldotta az automatikus csillagközi utazást is, és őt most akarata ellenére a Trantorra szállítják, és annyi beleszólása van a dologba, mint a hajó többi tartozékának?

A lelkiállapotához cseppet sem illő vidámsággal szólalt meg:

— Maga csak üljön le, professzor úr. A polgármesternő azt mondta, a hajó teljes mértékben számítógépes vezérlésű. Ha a maga szobájába beraktak egy FX leolvasót, az enyémben egy számítógépnek kell lennie. Helyezze magát kényelembe, én addig körülnézek egy kicsit egyedül.

Pelorat nyomban ideges lett.

— Trevize, drága cimborám… ugye nem fog leszállni a hajóról, ugye nem teszi meg ezt velem?

— Ez eszembe sem jutott, professzor úr. De ha megpróbálnám is, nyugodt lehet, abban a pillanatban lefülelnek. A polgármesternő nem óhajt kiereszteni a markából. Csak azt szeretném megtudni, mi működteti a *Távoli Csillagot.* — Elmosolyodott. — Nem hagyom magára, professzor úr.

Még akkor is mosolygott, amikor belépett abba a szobába, amit a saját hálószobájának gondolt, de mihelyt becsukta maga után az ajtót, arcáról lehervadt a mosoly. Kell valami olyan eszköznek lennie a hajón, amelynek segítségével érintkezésbe lehet lépni egy közeli bolygóval. Elképzelhetetlen, hogy egy hajót szándékosan elvágjanak a környezetétől, tehát valahol — talán a fal egyik mélyedésében — lennie kell egy érintkezőnek. Azzal kapcsolatot teremthetne a polgármesternő irodájával, és tisztázhatná a hajó irányításának kérdését.

Alaposan átvizsgálta a falakat, az ágytámlát és a sima vonalú, elegáns bútorzatot. Ha itt nem talál semmit, kénytelen lesz végignézni a hajó többi részét is.

Már indult volna kifelé, amikor a szeme sarkából hunyorgó fényt pillantott meg az asztal világosbarna, sima felületén. Szabályos fénykör volt, az alábbi felirattal:

UTASÍTÁS A SZÁMÍTÓGÉPNEK.

Aha!

Szívverése felgyorsult. Sokféle számítógép létezett, és a programok elsajátítása néha hosszú időbe telt. Trevize sohasem esett abba a hibába, hogy alábecsülte volna saját szellemi képességeit, másrészről viszont nem nevezhette magát a szakma nagymesterének. Akadtak, akik biztos ösztönnel nyúltak bármiféle számítógéphez, de voltak tehetségtelenek is — és Trevize-nak kétségei sem voltak afelől, melyik csoportba sorolja önmagát.

Az Alapítvány Haditengerészeténél hadnagyi fokozatot ért el, és olykor, ha ő látta el a napos tiszti teendőket, volt alkalma, hogy használja az űrhajó számítógépét. Sohasem fordult ugyan elő, hogy egyedül látta volna el a szolgálatot, el sem várták volnál tőle, hogy többet tudjon, mint a napos tiszttől megkövetelt rutinmanőverezést.

Összeszorult a gyomra, amikor eszébe jutott, mi mindent tartalmaz egy teljes programleírás, és arra is jól emlékezett még,

hogyan viselkedett a hajó számítógépének konzoljánál Krasnet technikai tiszthelyettes. Úgy játszott rajta, mintha a Galaxis legbonyolultabb hangszerét kapta volna kézbe, s mégis oly nemtörődömséggel, mint akit untat ez a végtelen egyszerűség — pedig még vele is megesett, hogy zavart káromkodások közepette elő kellett vennie a programleírást.

Trevize tétován helyezte egyik ujját a fénykörre, s abban a pillanatban szétáradt a fény az asztal lapján. Két kéz körvonalai jelentek meg rajta: egy jobb és egy bal kézé. Ugyanakkor az asztallap negyvenöt fokos szögben könnyedén megdőlt.

Trevize leült eléje. Szavakra nem volt szükség. Egyszerűen tudta, mi a teendője.

Mindkét kezét az asztalon kirajzolt körvonalakra helyezte, méghozzá úgy, hogy ez semmi kényelmetlenséget nem okozott neki. Az asztallap érintésre puhának, szinte bársonyosnak tűnt — érezte, amint a keze belesüllyed.

Megdöbbenve bámult a kezére, látva, hogy egyáltalán nem süllyed bele, hanem továbbra is ott nyugszik a felületen. Tapintásra viszont olyan érzés volt, mintha a sima lap benyomódna, és valami puhán, melegen tartaná a kezét.

Ennyi az egész?

És most mi lesz?

Körülnézett, aztán, mintha felszólításnak engedelmeskedne, becsukta a szemét.

Nem hallott semmit. Hiszen nem hallott semmit!

De belül, az agyában, mintha saját, csapongó gondolatai sűrűsödnének össze, meghallotta az utasítást.

— Csukja be, kérem, a szemét! Lazítson! Kapcsolatot teremtünk egymással.

A kezén keresztül?

Trevize valahogy mindig úgy képzelte, ha egyszer gondolatok útján teremtenek kapcsolatot a számítógéppel, ahhoz feltétlenül egy sisak kell, meg természetesen néhány, a szemre és a koponyára erősített elektróda.

Kéz is lehet?

De hát miért ne? Lebegő érzés fogta el, mintha álom környékezné, gondolatai azonban mit sem veszítettek élénkségükből. Miért ne lehetne a kéz?

A szem semmivel sem több egyszerű érzékszervnél. Az agy sem több központi kapcsolótáblánál, melyet csontkalickába zárva különítettek el a test működő felszínétől. A kéz jelenti magát a felszínt, a kéz az, amely érzi és befolyásolja a világegyetemet.

Az ember képes gondolkodni a kezével. A kéz adja meg a feleletet a kíváncsi kérdésekre, a kezünkkel érzünk, fogunk, forgatunk,

emelünk és mérlegelünk. Némely állat viszonylag nagy térfogatú aggyal rendelkezik, de nincs keze, és ebből adódik minden különbség.

És ahogy kezet fogott a számítógéppel, a gondolataik egymásba olvadtak, és már az sem számított, nyitva van-e a szeme, vagy csukva. Akkor sem lát tisztábban, ha kinyitja, s ha becsukja, sem borul rá a sötétség.

Akár így nézte, akár úgy, fénylett körülötte a szoba — és nemcsak ott, amerre nézett, hanem körös-körül, akárcsak fönt és lent.

Az űrhajó minden helyiségét látta, csakúgy, mint az odakinti világot. A felkelő nap fényét elhomályosította a reggeli pára, de ő káprázat nélkül nézhetett szembe vele, mert a számítógép automatikusan megszűrte a fényhullámokat.

Érezte az enyhe szellőt meg a kinti hőmérsékletet, s a világ zaja is eljutott a füléhez. Észlelte a bolygó mágneses mezőjét s a hajó falának csekélyke elektromos töltését.

Tisztában volt a hajó irányításával, noha részleteiben fogalma sem volt róla. Csak annyit tudott, ha azt akarná, hogy a hajó szálljon föl vagy forduljon meg, esetleg gyorsuljon, vagy hajtson végre bármilyen manővert, amire csak képes, az eljárás ugyanaz volna, mint ha a saját szervezetét szólítaná fel valamely hasonló működés elvégzésére. Az ő akaratán múlik minden.

Illetve nem csak az ő akaratán. Adott esetben a számítógép akarata érvényesülhet az övé fölött. Ebben a pillanatban megfogalmazódott az agyában egy mondat, és ő pontosan tudta, mikor és hogyan fog fölszállni a hajó. Ebben a tekintetben nem számíthatott semmiféle rugalmasságra. Azután pedig, ezt is biztosan tudta, már az ő akarata dönt.

Rájött továbbá — csak ki kellett terjesztenie számítógéppel megerősített tudatát —, hogy érzékelni tudja a felső atmoszféra állapotát is; hogy látja az időjárás alakulását, és nyomon tudja követni a fölötte hemzsegő, valamint az ő szintje alá süllyedő űrhajók útvonalát. Mindezeket a körülményeket számításba kellett venni, és a számítógép számításba is vette. Ellenkező esetben, tudatosult Trevizeban, csak akarnia kell — mindössze ennyiből áll az utasítás —, a többi már a számítógép dolga.

Ugyanez a helyzet a vaskos programleírásokkal is: ilyesmi egyáltalán nem létezett. Trevize Krasnet technikai tiszthelyettesre gondolt, és elmosolyodott. Hiszen eleget olvasott róla, hogy a gravitációs erő alkalmazása milyen forradalmat idéz majd elő a világban, ám a számítógép és az emberi agy fúziója egyelőre államtitok volt. Ha lehet, ez még nagyobb forradalmat jelent.

Az idő múlásáról is tudott. Ha akarja, pontosan megmondhatta volna, hány óra van a terminusi helyi idő és a galaktikus alapidő szerint.

De hogyan szüntesse meg a kapcsolatot?

Mihelyt a gondolat átfutott az agyán, a keze felszabadult, az asztallap visszatért eredeti helyzetébe — Trevize pedig magára maradt saját, hétköznapi érzékeivel.

Gyámoltalan vaknak érezte magát, mintha hirtelen magára hagyta volna az a felsőbbrendű lény, aki egy ideig védelmezőn fogta a kezét. Ha nem tudta volna, hogy bármikor ismét kapcsolatba léphet vele, teljesen elhatalmasodik rajta a kétségbeesés. Így aztán kénytelen-kelletlen újra tudomásul vette létezése korlátait, majd tétován felállt, és kiment a szobából.

Pelorat felpillantott. Természetesen már beállította a leolvasót.

— Nagyszerűen működik — közölte. — Kiváló kutatóprogramja van. Megtalálta az irányítást, fiam?

— Igen, professzor úr. Minden rendben van.

— És nincs valami tennivalónk az elindulással kapcsolatosan? Úgy értem, nem szükséges valamiféle óvintézkedés? Nem kell például beszíjaznunk magunkat? Néztem, nincs-e valami utasítás erre vonatkozóan, s nyugtalanít, hogy nem találtam semmit. Így aztán a könyvtáramhoz fordultam. Ha a munkámmal foglalkozom, valahogy…

Trevize a professzor felé emelte a karját, mintha gátat akarna emelni a szavak áradata elé. Szinte túl kellett kiáltania a másikat.

— Ilyesmi egyáltalán nem szükséges, professzor úr. Az antigravitáció egyenértékű a tehetetlenség ellentétével. A sebesség változásánál nem érezzük a gyorsulást, minthogy a hajón minden és mindenki egyidejűleg szenvedi el a változást.

— Úgy érti, nem is fogjuk megtudni, mikor hagyjuk el a bolygót, és mikor érünk ki az űrbe?

— Pontosan így értem, annál is inkább, mert miközben a szavaimat hallgatja, már el is indultunk. Néhány perc múlva áttörjük a felső atmoszféát, és félórán belül kint leszünk az űrben.

16.

Pelorat hideglelősen meredt Trevize-ra. Hosszú, szögletes arca még annyi értelmet sem tükrözött, mint rendesen, de mérhetetlen szorongás áradt róla.

Aztán a szeme lassan elfordult jobbra, majd balra.

Trevize visszaemlékezett legelső űrutazására.

A lehető legtermészetesebb hangon szólalt meg:

— Janov — (először szólította meg a professzort ilyen bensőségesen, de mert most a tapasztalt ember beszélt a tapasztalatlanhoz, szükségszerűen ő vette át az idősebb szerepét) —, itt teljes biztonságban vagyunk. Az Alapítványi Flotta egyik hadihajójának a fémgyomrában ülünk. Nincsenek ugyan fegyvereink, de nincs a Galaxisnak egyetlen zuga sem, ahol az Alapítvány neve ne oltalmazna meg bennünket. Még ha akadna is olyan őrült űrhajó, amely meg akarna támadni bennünket, egy másodperc alatt faképnél hagynánk. És ne aggódjék, tökéletesen el tudom kormányozni a hajót.

— Csak a semmit nem tudom elképzelni, Go-Golan… — nyögte Pelorat.

— Ugyan már, hiszen a Terminust is a semmi veszi körül. A felszín, ahol mi élünk és a fölöttünk lévő ürességközött csak egy vékony levegőréteg van, semmi más. Nem teszünk egyebet, csak áthaladunk ezen a jelentéktelen rétegen.

— Lehet, hogy jelentéktelen, de ezt lélegezzük be.

— Itt is lélegzünk. Az űrhajó levegője még tisztább is, és tiszta is marad, nem úgy, mint a Terminus légkörében lévő.

— És a meteoritok?

— Mi van a meteoritokkal?

— A légkör megvéd bennünket a meteoritoktól. És a sugárzástól is, ha már erről van szó.

— Az emberiség húszezer éve közlekedik az űrben, ha jól tudom — felelte Trevize.

— Huszonkettő. Ha a hallblocki kronológiát vesszük alapul, teljesen nyilvánvaló, hogy a…

— Elég legyen! Hallott már valaha meteorit okozta balesetről vagy halálos mértékű sugárzásról? Úgy értem, az utóbbi időben? Már ami az alapítványi űrhajókat illeti…

— Nem kísértem figyelemmel az ilyen híreket, de én történész vagyok, fiam, és…

— A történelem során persze előfordultak ilyen esetek, de a technológia azóta tökéletesebbé vált. Nem fenyegethet bennünket olyan tömegű meteorit, amely elől szükség esetén ne tudnánk kitérni. Négy meteorit, melyek egyidejűleg közelítenének felénk, méghozzá

egy szabályos tetraéder négy csúcspontjából kiindulva, esetleg elkaphatná a hajónkat, de számítsa csak ki ennek az esélyét, rögtön be fogja látni, hogy trilliószor trillióval több a valószínűsége, hogy végelgyengülésben fog kimúlni, mintsem hogy ötvenszázalékos eséllyel megfigyelhetne egy ilyen érdekes jelenséget.

— Úgy érti, a számítógép segítségével?

— Nem — válaszolta Trevize gúnyosan. — Ha a saját észleléseim és válaszaim alapján akarnám elkerülni a veszélyt a számítógép segítségével, már belénk is rohantak volna, mielőtt még észrevenném, mi is történt valójában. A számítógép önállóan végezné el ezt a feladatot, méghozzá milliószor gyorsabban, mint akár ön vagy én. — Hirtelen kinyújtotta a kezét. — Janov, hadd mutassam meg magának, mire képes a számítógép, és egyúttal azt is megmutatom, hogyan fest az űr. Pelorat enyhén bandzsítva nézett vissza rá.

— Magam sem tudom, kíváncsi vagyok-e rá, Golan — nevetett kurtán.

— Persze hogy nem tudja, Janov, hiszen azt sem tudja, mibe nyerhetne bepillantást. Szánja el magát! Jöjjön! Nem messze, csak a szobámba.

Trevize kinyújtotta a másik kezét is, és félig vezette, félig maga után húzta a másikat. Miközben leült a számítógép elé, azt kérdezte:

— Látta már egyáltalán a Galaxist, Janov? Megnézte már valaha is?

— Úgy érti, láttam-e az égboltot? — kérdezte vissza Pelorat.

— Persze. Mi mást?

— Láttam. Mint mindenki. Minden ember láthatja, ha fölnéz.

— Bámult már föl sötét, tiszta éjszakán, amikor a Gyémántok szinte súrolják a látóhatárt?

„Gyémántok”-nak nevezték azt a néhány csillagot, amely elegendő fényerővel rendelkezett, és elég közel is volt ahhoz, hogy szerény ragyogásával felhívja magára a figyelmet a Terminus éjszakai égboltján. A kicsiny csillagcsoport legföljebb húszfokos ívet zárt be, és az éjszaka túlnyomó részében a látóhatár alatt maradt. Rajta kívül szabad szemmel mindössze néhány, halványan pislákoló csillagot lehetett megfigyelni a Terminus egén. És a Galaxis tejszerű ködét — ez a látvány tárult az ember szeme elé, ha egy olyan világon élt, mint a Terminus, amely a Galaxis legkülső spiráljának legeslegszélén volt található.

— Gondolom, igen, de minek is bámultam volna? Meglehetősen mindennapos látvány.

— Persze hogy mindennapos — mondta Trevize. — Azért nem nézi senki. Miért is néznénk, ha akármikor láthatjuk? De most nem fogja nézni, és nem is a Terminusról, ahol a köd és a felhők mindig elhomályosítják a látványt. Olyannak látja majd, ahogy a Terminusról

soha, akármennyit bámészkodna is, akármilyen tiszta és sötét éjszakán. Milyen boldog volnék, ha én járnék először az űrben, mint most maga, és először láthatnám a Galaxist a maga meztelen szépségében.

Egy széket gurított Pelorat felé.

— Üljön le, Janov. Eltart egy kis ideig. Még csak ismerkedem a számítógéppel. Annyit már sejtek, amiből biztosra veszem, hogy a kép holografikus lesz, tehát nincs szükségünk semmiféle vetítővászonra. A látvány közvetlenül az agyamban keletkezik majd, de azt hiszem, ki tudom vetíteni, hogy maga is láthassa. Eloltaná a villanyt? Ó, milyen butaságokat beszélek! Ezt nyugodtan rábízhatom a számítógépre. Maradjon csak nyugodtan a helyén.

Trevize kapcsolatba lépett a számítógéppel, amely puhán, melegen fogta a kezét.

A fény elhomályosult, majd teljesen kialudt, s Pelorat megborzongott a sötétben.

— Ne idegeskedjen, Janov — szólalt meg Trevize. — Lehet, hogy még kissé ügyetlenül bánok a számítógéppel, de azért legyen hozzám türelmes. Látja? A sarlóra gondolok.

Ott függött előttük a sötétben. Eleinte homályosan és meg-megremegve, de aztán mind tündöklőbben és élesebb kontúrokkal.

— Ez volna a Terminus? — kérdezte Pelorat áhítatos hangon. — Már ilyen messze kerültünk tőle?

— Igen, a hajó gyorsan távolodik.

Az űrhajó már behatolt a Terminus éjszakai árnyékába, a bolygó innen olyannak tetszett, mint valami széles pengéjű, csillogó sarló. Trevize alig tudott ellenállni a kísértésnek, hogy a hajót nagy ívben küldje át a bolygó nappali oldalára, s végre teljes szépségében láthassák — de erőt vett magán.

Igaz, hogy Peloratnak újdonság volna, a látvány mégis oly szokványos. Túl sok fénykép, térkép, glóbusz volt már forgalomban. Minden gyerek tudta, milyen látványt nyújt a magasból a Terminus. A vizekben gazdag, ásványi kincsekben szegény bolygón fejlett a mezőgazdaság, kezdetleges a nehézipar, de Galaxis-szerte élen járnak a fejlett technológia és a miniatürizáció terén.

Ha utasíthatná a számítógépet, hogy mikrohullámokat alakítson át vizuális képpé, láthatnák a Terminusnak mind a tízezer lakott szigetét, köztük a legnagyobbat, a csaknem kontinens méretűt, rajta Terminus Cityvel, és…

Fordulj!

Röpke gondolat volt az egész, amolyan akaratpróba, s a kép máris elfordult. A fénylő sarló a látómező szélére csúszott, majd kisiklott a képből. A szem a csillagtalan űr sötétjébe bámult.

Pelorat megköszörülte a torkát.

— Szeretném, ha visszahozná a Terminust, fiam. Úgy érzem, mintha megvakultam volna. — Hangjában feszültség vibrált.

— Nem vakult meg. Figyeljen!

Halvány, áttetsző ködpára jelent meg a látómezőn, fokozatosan szétterjedt, mind fényesebbé vált, míg végül a szobát is betöltötte a ragyogás.

Zsugorodj!

Újabb akaratpróba, s lám, a Galaxis összehúzódott, mintha egy teleszkóp kisebbítő lencséjén át néznék. Most olyan volt, mint valami változó fényű építmény.

Fényerőt!

A ragyogás erősödött, miközben a méret nem változott, és mivel a Terminus otthonául szolgáló csillagrendszer a Galaktika síkja fölött helyezkedett el, most nem egészen oldalnézetből láthatták a Galaxist. Szemük előtt erős rövidülésben jelent meg a kettős spirál, s a Terminus felé eső fényes peremet elhajló, sötét hasadékok sávozták. A hamvas párába burkolózott mag — mely ebből az irdatlan távolságból egész kicsivé zsugorodott — szinte jelentéktelennek tűnt fel.

— Igaza volt — suttogta áhítattal Pelorat. — Még sohasem láttam ehhez hasonlót. El sem tudtam volna képzelni ezeket az apró részleteket.

— Hogyan is képzelhette volna el? A külső részeket nem is láthatta, hiszen eltakarja a Terminus légköre. Bolygónk felszínéről aligha láthatta a magot.

— Milyen kár, hogy majdnem hátulról látjuk.

— Ezen segíthetünk. A számítógép tetszőleges irányból adhat képet róla. Csak kívánnom kell, és nem is feltétlenül fennhangon.

Változtass a koordinátákon!

Ezt az akaratpróbát igazán nem lehetett egyértelmű utasításként értelmezni, de gondolatai erejével úgy irányította és szorította engedelmességre a számítógépet, hogy a Galaxis képe lassan-lassan mégis megváltozott.

A Galaxis fokozatosan elfordult, míg végül fölvette a galaktikus síkhoz mért merőleges helyzetet. Ekkor gigantikus, fénylő örvényként terült szét: itt-ott sötét görbületek és fénycsomók tarkázták, a közepét pedig betöltötte a csaknem egybefüggő ragyogás.

— Hogyan láthatja a Galaxist a számítógép az űrnek egy olyan pontjáról, amely több mint ötvenezer parszeknyi távolságra van tőlünk? — kérdezte Pelorat, majd fojtott, suttogó hangon hozzátette: — Ne haragudjon a kérdéseim miatt. Szörnyen tájékozatlan vagyok ezen a téren.

— Sokkal többet én sem tudok erről a számítógépről, mint maga — felelte Trevize. — De még egy ennél egyszerűbb típus is meg tudja változtatni a koordinátákat, vagyis az adott űrbéli helyzetéből

kiindulva tetszőleges nézőpontból képes megmutatni a Galaxist. Természetesen csak a már meglévő információk alapján tud dolgozni, tehát oldalképek esetében különböző réseket és foltokat látunk. De ez esetben…

— Nos?

— Most kitűnő képet ad. Feltételezem, hogy beletáplálták a Galaxis hiánytalan térképét, s így minden különösebb nehézség nélkül mutathatja meg bármilyen szögből.

— Hogy érti ezt a teljes hiánytalan térképet?

— A memóriabankjában feltétlenül szerepelnie kell valamennyi csillag koordinátáinak.

— Valamennyi csillag? — ámult el Pelorat.

— Hát talán nem mind a háromszázmilliárdének. Mindenesetre biztosra vehetjük a lakott bolygók csillagait és talán a K osztályba sorolt meg az ezeknél fényesebb csillagokat. Ez legalább hetvenötmilliárdot jelent.

— Úgy érti, a lakott rendszerek valamennyi csillaga szerepel a számítógép memóriabankjában?

— Nem szeretnék hazugságban maradni; talán nem éppen mindegyik. Mindenesetre Hari Seldon idejében huszonötmillió lakott naprendszer létezett, hangzásra soknak tűnhet, valójában csak minden tizenkétezredik csillagról van szó. A Seldon óta eltelt öt évszázad alatt, a Birodalom általános felbomlása során semmi sem állta útját a további gyarmatosításoknak. Gyanítom, hogy az idő még kedvezett is az effajta törekvéseknek. Még most is rengeteg lakható bolygó vár felfedezőire, vagyis jelenleg harmincmillióra tehető a számuk. Elképzelhető, hogy az újabbak közül nem mindegyik szerepel az Alapítvány feljegyzéseiben.

— És a régiek? Azok bizonyára kivétel nélkül szerepelnek.

— Gondolom, igen. Persze nem mernék mérget venni rá, de meglepne, ha valamelyik régóta lakott rendszer hiányozna az adatbázisból. Hadd mutassak magának valamit, ha ugyan rá tudom venni a számítógépet.

Trevize keze érezhetően megmerevedett az erőfeszítéstől, majd érezte, amint puhán elernyed a számítógép kézfogásában. Pedig fölöslegesen erőlködött; elég lett volna, ha nyugodtan, minden izgalom nélkül csupán arra gondol: Terminus!

Válaszul szikrázó, vörös gyémánt jelent meg az örvény legszélén.

— A mi napunk! — kiáltotta izgatottan. — A körül a csillag körül kering a Terminus!

— Ó! — hallatszott Pelorat lassú, remegő sóhaja.

Aztán a Galaxis szívének egyik sűrű csillaghalmazaban — kissé a központi ködfolt szélére csúszva — életre kelt egy fénylő, sárga pont. Valamivel közelebb volt a Galaxisnak a Terminus felé eső pereméhez,

mint a| túlsóhoz.

— És az ott — mondta Trevize — a Trantor napja. Pelorat ismét felsóhajtott.

— Bizonyos benne? — kérdezte aztán. — Mindig úgy hallottam, a Trantor a Galaxis központjában van.

— Ez igaz is, bizonyos értelemben. Olyan közel van a középponthoz, amilyen közel csak egy lakott bolygó lehet. Közelebb van, mint bármely másik jelentős és lakott rendszer. A Galaxis valóságos középpontjában egy csaknem milliónyi csillagnak megfelelő tömegű, fekete lyuk van. Így aztán az nem valami barátságos vidék. Tudomásunk szerint ott nincs és talán nem is lehet élet. A Trantor a spirális karok legbelső gyűrűjében van, és higgye el, ha egyszer megpillantaná az éjszakai égboltját, megesküdne, hogy a Galaxis középpontjában van. Hihetetlenül sűrű csillagrajok veszik körül.

— Járt már a Trantoron, Golan? — kérdezte leplezetlen irigységgel Pelorat.

— Tulajdonképpen nem, de láttam az égboltjáról készült holografikus képet.

Trevize komor képpel bámulta a Galaxist. Az öszvér idejében, amikor olyan lázas buzgalommal kutatták a Második Alapítványt, vajon hányan fürkészhették a galaktikus térképeket, hány kötetet írhattak tele, hány tekercs filmet készíthettek e tárgyban!

És mindezt azért, mert Hari Seldon a kezdet kezdetén azt mondta, hogy a Második Alapítványt „a Galaxis túlsó végében”, az általa „Csillagvégnek” nevezett helyen állította föl.

A Galaxis túlsó végében! Csak egy pillanatra futott át az agyán a gondolat, a Terminusról máris útnak indult egy vékony, kék vonal, át a Galaxis központjában tátongó fekete lyukon, egészen a túlsó oldalig. Trevize kis híján felugrott. Nem kérte a vonalat, de olyan egyértelműen gondolt rá, hogy már ez is elég volt a számítógépnek.

Természetesen a Galaxis túlsó végébe vezető egyenes út nem jelentette szükségképpen azt a „túlsó véget”, amelyről Seldon szólt. Elsőnek Arkady Darell mondta ki (ha hinni lehet önéletírásának), hogy „a körnek nincs vége”. Ez ma már mindenki számára egyértelmű…

Trevize ugyan már el is hessegette volna a gondolatot, de a számítógép megelőzte. A kék egyenes eltűnt, s egy kör lépett a helyébe: a Terminus napjának bíborvörös pontján áthaladva kék koszorúba fogta a Galaxist.

A körnek nincs vége, és ha a kör a Terminuson kezdődik, akkor csakis a Terminuson kereshetjük a másik végét… mint ahogy valóban ott bukkantak rá a Második Alapítvány nyomára: ugyanazt a világot lakta, mint az Első.

De mi van akkor, ha mégsem találták meg — ha a Második Alapítvány úgynevezett felfedezése csak illúzió volt, semmi más? Ilyen

összefüggésben minek lehet még értelme egy egyenesen és egy körön kívül?

— Ábrándozik? — kérdezte Pelorat. — Mit keres ott az a kék kör?

— Csak az irányítóművet ellenőriztem. Szeretné, ha meghatároznánk a Föld helyét? Pelorat néhány pillanatnyi csend után szólalt meg:

— Tréfál?

— Nem. Megpróbálom. Megpróbálta. Nem történt semmi.

— Sajnálom — mondta Trevize.

— Nincs meg? Nincs Föld?

— Talán rosszul fogalmaztam meg az utasítást, ámbár nem valószínű. Inkább hajlok rá, hogy a Föld nem szerepel a számítógép adatbankjában.

— Lehet, hogy más néven szerepel… — kockáztatta meg Pelorat.

— Miféle más néven, Janov? — csapott le rá Trevize.

Pelorat nem válaszolt, és Trevize elmosolyodott a sötétben. Megesett vele olykor, hogy a dolgok maguktól a helyükre kerültek. Csak időt kell hagyni, meg kell várni, míg megérik a helyzet. Szándékosan változtatott témát.

— Kíváncsi volnék, tudunk-e játszani az idővel.

— Az idővel! Hogy tehetnénk ilyet?

— A Galaxis forog. A Terminus csaknem félmilliárd év alatt tesz meg körülötte egy teljes fordulatot, miközben a középponthoz közelebb eső csillagok természetesen sokkal gyorsabban haladnak végig a saját pályájukon. Valamennyi csillag — a központi fekete lyukhoz viszonyított — mozgását betáplálhatjuk a számítógépbe, majd ennek segítségével, mozgásukat sokmilliószorosra gyorsítva, láthatóvá tehetjük a forgási effektust. Megpróbálhatom…

Miközben utasította a számítógépet, akaratlanul is megfeszítette az izmait, mintha neki kellene kézben tartania, gyorsítania, megcsavarnia, és a hatalmas ellenállást legyőzve, megpörgetnie a Galaxist.

Megmozdult. Lassan, méltóságteljesen csavarodott el abba az irányba, amelynek nyomán megfeszültek a spirális karok.

Figyelő tekintetük előtt hihetetlen gyorsasággal száguldott az idő — a hamis, mesterséges idő —, és eközben tünékeny semmiségekké váltak a csillagok.

A legnagyobbak közül némelyik itt is, ott is bíborszínűvé vált, majd kifényesedett, s végül vörös óriássá tágult. Íme, a központi csillaghalmaz egyik csillaga hangtalanul, vakító fény kíséretében kilobbant, a másodperc töredékére elhomályosította a Galaxist, és már el is tűnt. Majd ugyanez lejátszódott az egyik spirális karon, aztán megint, az előzőtől nem is oly távol.

— Szupernóvák — nyögte ki Trevize erőtlenül.

Lehetséges, hogy a számítógép előre megjósolja, melyik csillag fog felrobbanni és mikor? Vagy csak egy egyszerűsített modell alapján mutatja meg a csillagok jövőjét, s nem is pontosan, inkább csak nagy általánosságban?

— Mint valami élőlény, úgy úszik át az űrön a Galaxis — suttogta fojtott hangon Pelorat.

— Igen — felelte Trevize —, de már érzem, hogy fáradok. Ha nem jövök rá, hogyan csináljam lazábban, nem űzhetek hosszasan ilyesfajta játékokat.

Elernyedt. A Galaxis lassult, megállt, billent még egyet, s végül megállapodott annál az oldalszögből látszódó képnél, ahonnan kiindultak.

Trevize behunyta a szemét, és mélyet lélegzett. Érezte, mint zsugorodik össze mögöttük a Terminus, miközben a légkör utolsó foszlányait is maguk mögé utasították. Érezte a Terminus körüli űrt betöltő hajók mozgását.

Eszébe sem jutott, hogy bármelyikükre is odafigyeljen. Hogy akad közöttük egy, amely az övéhez hasonlóan a gravitáció elvén alapul, és kisebb távolságról követi, semhogy azt véletlennek lehetne tekinteni.

ÖTÖDIK FEJEZET
A szóló

17.

TRANTOR!

Nyolcezer esztendőn át volt fővárosa egy hatalmas, erős politikai egységnek, mely vezető szerepet töltött be a bolygórendszerek egyre növekvő szövetségében. Ezt követően tizenkétezer évig a teljes Galaxist átfogó politikai egység fővárosa volt. A Galaktikus Birodalom középpontja, szíve, megtestesülése.

Senki sem gondolhatott a Birodalomra úgy, hogy ne Trantor jutott volna az eszébe.

Fizikai értelemben a Trantor csak akkor ért a csúcsra, amikor a Birodalom már réges-rég elindult a hanyatlás lejtőjén. A Trantor fémvilágának csillogása mögött senki sem vette észre, hogy a Birodalom ereje fogytán van, lendülete fékeződött.

A Trantor nőtt, növekedett, mígnem a város elfoglalta az egész bolygót. Népességének felső határát törvény szabta meg negyvenötmilliárd főben, és zöldterület kizárólag a Császári Palota valamint a Galaktikus Egyetem és Könyvtár épületegyüttesének környékén volt.

A Trantor felszínét fém borította. Sivatagait és termékeny földjeit egyaránt lakóterületek, adminisztratív dzsungelek, számítógép-vezérlésű munkahelyek, hatalmas élelmiszer- és egyéb raktárak foglalták el. Hegységeit elegyengették, völgyeit, szakadékait feltöltötték. A város végtelenbe vesző utcafolyosói a szárazföld héja alá bújtak, az óceánokból pedig óriási, föld alatti vízkultúrákat alakítottak ki — ez volt az egyetlen (és elégtelen) helyi forrása az élelmiszer és ásványkincs termelésének.

A Trantor a létfontosságú nyersanyagokat a Külső Világokból kapta, melyekkel ezernyi űrkikötője, tízezernyi hadihajója, százezernyi kereskedőhajója, milliónyi teherhajója révén tartotta a kapcsolatot.

Nem volt hozzá hasonló hatalmas város, amely ennyire szigorúan vette volna az energia- és anyagtakarékosságot. Nem akadt még egy bolygó a Galaxisban, amelyik ennyire kihasználta volna a napenergiát, s ilyen sikeresen küszöbölte volna ki a hőenergia pazarlását. Az éjszakai oldalon csillogó hősugárzók törték át a vékony, felső légrétegeket, de visszavonták őket a fémváros nappali féltekéjén. A hősugárzók a bolygó forgásával egyidejűleg, az éjszaka közeledtével fokozatosan emelkedtek föl a magasba, s a nappal felé haladva lassan süllyedtek alá. Így alakult ki a Trantor mesterségesen aszimmetrikus képe, ami hovatovább a jelképévé vált.

Hatalma csúcsán a Trantor irányította az egész Birodalmat!

Jól-rosszul, nem vitás… valójában nem is lehetett volna jól irányítani. A Birodalom túlságosan nagy volt, semhogy egyetlen világ

— még a legenergikusabb császárok idejében is — elkormányozhatta volna. Hogyan is irányíthatta volna a Trantor másképpen, mint üggyel-bajjal, hiszen a hanyatlás éveiben sunyi politikusok és tehetetlen bolondok adták-vették egymás között a császári koronát, miközben a korrupt hivatalnoksereg valóságos szubkultúrát tenyésztett ki?

De az önműködő gépezet még a mélyponton is termelt valami értéket. A Galaktikus Birodalom nem lehetett meg a Trantor nélkül.

A feltartóztathatatlan bomlás ellenére a Trantor Trantor maradt, a Birodalom szíve, amely még ekkor is őrizte régi büszkeségét, ahol éltek még az évezredes hatalom hagyományai, és a lelkesedés sem hunyt ki egészen.

Csak amikor megtörtént az elképzelhetetlen — amikor végül magát a Trantort is legyőzték és kifosztották, amikor milliószámra gyilkolták le polgárait, és ítélték éhhalálra a megmaradt milliárdokat, amikor a „barbár" flották szétszabdalták, kilyuggatták és megolvasztották hatalmas fémköpenyét —, csak akkor látták be, hogy a Birodalom elbukott. Az életben maradottak aztán tovább pusztították az egykor hatalmas világ még megmaradt értékeit, mígnem a Trantor egynemzedéknyi idő leforgása alatt az emberi faj legnagyobb bolygójából egy elképzelhetetlenül kusza romhalmazzá nem vált.

Mindez csaknem két és fél századdal ezelőtt játszódott le. A Galaxis többi részében még élt a hajdani Trantor emléke, s valószínűleg örökké élni is fog a népszerű történelmi olvasmányokban, a múltat idéző jelképekben és az afféle kedvelt mondásokban, mint pl.: „Minden űrutazás a Trantorra vezet", „Nehezebb megtalálni, mintha a Trantoron keresnénk", vagy „Annyi köze van *hozzá,* mint egy közönséges bolygónak a Trantorhoz".

A Galaxis tpbbi részében…

Mert itt, a Trantoron egészen más volt a helyzet! Az egykori Trantor itt végképp a feledés homályába merült, csakúgy, mint a fémfelszín, amely szinte mindenütt eltűnt. A Trantor jelenleg önellátó földművesek gyéren lakott világa volt, ahová ritkán vetődött el egy-egy kereskedőhajó, és akkor sem számíthatott valami lelkes fogadtatásra. Maga a „Trantor" szó is — bár hivatalosan létezett még — kihullott a köznyelv szókészletéből. A bolygót mai lakói „Hon"-nak nevezték, ami az ő nyelvjárásukban megfelelt a Galaktikus köznyelv „otthon" szavának.

Quindor Shandesst ezek és hasonló gondolatok foglalkoztatták, miközben félig szunyokálva adta át magát annak a kellemes állapotnak, amikor szabadjára engedhette korlátok közé nem szorított gondolatai folyamát.

Tizennyolc éve volt már a Második Alapítvány első szólója, és

még 10-12 esztendeig az is maradhat, ha megőrzi elméje kellő élénkségét, és győzi erővel a politikai küzdelmeket.

Szinte tükörképe volt a terminusi polgármesternőnek, az Első Alapítvány kormányzójának, de ettől eltekintve minden másban különböztek egymástól. A terminusi polgármesternőt Galaxis-szerte ismerte mindenki, ennek következtében valamennyi világ számára az Első Alapítvány volt „az Alapítvány". Ezzel szemben a Második Alapítvány első szólóját csak a munkatársai ismerték.

És mégis: elődei és az ő uralkodása alatt a valóságos hatalom a Második Alapítvány kezében volt. Az Első Alapítvány behozhatatlan előnyre tett szert ugyan a fizikai erő, a technológia és a fegyverek terén, de ami a szellemi erőt, a gondolkodást és a gondolatok irányítását illette, a Második Alapítvány uralmát semmi sem fenyegethette. Ha kettejük között konfliktus támadna, mit számítana, hány űrhajója és fegyvere van az Első Alapítványnak, ha a hajók és a fegyverek kezelőinek gondolkodását úgyis a Második Alapítvány irányítja majd?

De vajon meddig élvezheti még titkos hatalmát?

Ő volt a huszonötödik első szóló, és az átlagosnál jobban nyomasztotta felelősségének tudata. Talán helytelenül cselekszik, amikor következetesen visszaszorítja az ifjú törekvőket… Itt van például Gendibal szóló, az Asztal legifjabb és legbuzgóbb tagja. Ma este találkozni fognak, és ennek már előre örült. Örömmel kellene várnia azt a napot is, amikor valószínűleg Gendibalnak fogja átadni a hatalmat?

Csakhogy Shandess egyáltalán nem óhajtott megválni a pozíciójától. Túlságosan élvezte.

A székben egy öregember ült, aki — kora ellenére — kitűnően tudta ellátni hivatalát. A haja már fehéredett, de hiszen mindig is világos árnyalatú volt, és oly rövidre nyírVa viselte, hogy a színét alig-alig lehetett megállapítani. A szeme világoskék volt, ruházata pedig hasonlított a trantori földművesek öltözékére.

Ha akarná — rejtett hatalmából ez mit sem vonna le —, az első szóló elvegyülhetne a honi lakosság között. Tekintetét s elméjét bármelyik pillanatban egyetlen pontba rendezhetné, s attól kezdve azok engedelmeskednének az akaratának, s utóbb még csak nem is emlékeznének rá.

Ilyesmi ritkán fordult elő. Szinte soha. A *Második Alapítvány Aranyszabály* kimondja, hogy „csak akkor cselekedj, ha muszáj, de akkor is gondold meg alaposan, muszáj-e cselekedned".

Az első szóló felsóhajtott. Ha az ember a Császári Palota fenségesen borongó romjai tövében, az ősi Egyetem falai között él, alkalomadtán el-eltűnődik az *Aranyszabály* értelmén.

A Nagy Dúlás idején az *Aranyszabály* kis híján érvénytelenné vált.

A Trantort csak úgy menthették volna meg, ha cserében lemondanak a Második Birodalom megalapítását célzó Seldon-tervről. Humánus cselekedet lett volna, ha megmentik negyvenötmilliárd ember életét, de csakis olyan áron, ha megtartják az Első Birodalom magját… de ezzel legföljebb elodázzák a végső leszámolást. Néhány évszázad múlva még nagyobb pusztítással kellett volna számolniuk, és akkor talán a Második Birodalom soha…

A korai első szólókat évtizedeken át foglalkoztatta a nyilvánvalóan bekövetkező Dúlás, de semmiféle megoldást nem találtak — egyszerűen nem volt rá mód, hogy megmentsék a Trantort, ugyanakkor biztosítsák a Második Birodalom jövőbeni megalapítását. A kisebb rosszat választották, és a Trantornak pusztulnia kellett!

Szinte egy hajszálon múlt, hogy az akkori második alapítványiaknak sikerült megmenteni az Egyetem és Könyvtár épületegyüttesét, ám emiatt is örökös bűntudat mardosta őket. Noha soha senki nem mondta, hogy a komplexum megmentése vezetett el az Öszvér üstökösszerű feltűnéséhez, mindig élt bennük a sejtelem, hogy a kettő között összefüggésnek kell lennie.

Milyen közel jártak a teljes megsemmisüléshez!

És mégis: a Dúlás és az Öszvér évtizedei után köszöntött be a Második Alapítvány aranykora.

Az ezt megelőző — Seldon halálát követő — két és fél évszázad alatt a Második Alapítvány tagjai könyvmolyokként rejtőzködtek a Könyvtárban, s csak arra ügyeltek, nehogy a császárok szeme megakadjon rajtuk. Könyvtárosként szolgáltak egy hanyatló társadalmat, mely mind kevesebb és kevesebb figyelemre méltatta a kezdettől fogva tévesen Galaktikusnak nevezett Könyvtárat — de éppen ez felelt meg teljesen a második alapítványiak céljainak.

Alantas élet volt. Éppen csak őrizték a Tervet, miközben odakint, a Galaxis szélén az Első Alapítvány élethalálharcát vívta a nála mindig hatalmasabb ellenséggel — és nemhogy segítséget nem kaphatott a Második Alapítványtól, valójában nem is tudhatott a létezéséről.

A Második Alapítványt a Nagy Dúlás szabadította föl, s többek között ezért (az ifjú Gendibalnak volt bátorsága nemrégiben kijelenteni, hogy elsősorban ezért) engedtek szabad utat a Dúlásnak.

A Nagy Dúlást követően megszűnt a Birodalom, s attól kezdve egyetlen megmaradt trantori sem lépett hívatlanul a Második Alapítvány „felségterületére”. A második alapítványiak gondoskodtak róla, hogy a Dúlást túlélő Egyetem és Könyvtár épületegyüttese túlélje a Nagy Megújulást is. A Palota romjai jó állapotban maradtak meg. Mindenütt másutt nyomtalanul eltűnt a bolygó felszínét borító fém. A széles, végtelenbe vesző folyosókat betakarták, betemették, széttúrták, lerombolták, s a továbbiakban nem törődtek velük: mára már mindent betemetett a kő és a termőföld — csak itt nem, ahol még ekkor is

fémépítmények állták körül a hajdani, tágas tereket.

A trantoriak — a honi lakosság — akár az egykori nagyság kegyhelyének, a Birodalom síremlékének is tekinthették volna a környéket, ám közelíteni sem mertek a kísértetektől nyüzsgő, szellemek látogatta helyhez. A régi folyosókon csak a Második Alapítvány tagjai jártak, egyedül ők merték megérinteni a csillogó titániumfalakat.

És még így is hajszálon múlott, hogy az öszvér miatt nem pusztult el minden.

Az Öszvér járt a Trantoron. Mi lett volna, ha rájön, miféle világra tette a lábát? Jóval hatékonyabb fizikai fegyverek fölött rendelkezett, mint a Második Alapítvány, s szellemi fegyvereinek ereje csaknem fölért az övékkel. A Második Alapítvány cselekvési szabadságát kezdettől fogva korlátozta az, hogy csakis kényszerítő szükség esetén folyamodhatott tettekhez, továbbá, hogy tudta: ha a soron következő összecsapásban a legkisebb reményük is támadna a győzelemre, az a végső, nagy vereség árnyékát vetítené előre.

Ha nincs Bayta Darell és az a váratlan pillanat, amikor cselekedni tudott… És még ehhez sem kellett a Második Alapítvány segítsége!

Ekkor következett el az aranykor, melynek első szólói valami módon a cselekvés útjára léptek: megakasztották az Öszvér győzelmi sorozatát, végül hatalmukba kerítették az agyát; és kordába szorították magát az Első Alapítványt is, amikor az vált túlságosan gyanakvóvá és kíváncsivá a Második Alapítvány természetét és mibenlétét illetően. Preem Palver, a tizenkilencedik és minden idők legnagyobb első szólója hárította el végérvényesen a veszélyt a fejük fölül — de ő is csak szörnyű áldozat árán —, és ezzel megmentette a Seldon-tervet.

És immár százhúsz esztendeje bujkál a Második Alapítvány ismét a régi, szokott módján a Trantor kísértetjárta zugában. Már nem a császáriak, de még most is az Első Alapítvány elől rejtőzködik — mert az Első Alapítvány már majdnem akkora, mint annak idején a Galaktikus Birodalom volt, technikai fejlettségét tekintve azonban még annál is nagyobb.

Az első szóló örömteli elégedettséggel hunyta le a szemét, s átadta magát annak az igen ritka, szívet-lelket pihentető hallucinációs gyakorlatnak, amikor az ábrándok bátran összevegyülhetnek a tudatos gondolatokkal.

Elég a borongásból. Minden rendbejön. A Trantor *még most is a* Galaxis fővárosa, mert székhelye a Második Alapítványnak, amely ma hatalmasabb és befolyásosabb, mint annak idején a Császár volt.

Megfékezik, ők irányítják és a helyes útra terelik az Első Alapítványt. Lehetnek bármilyen hatalmas űrhajóik és fegyvereik, tehetetlen bábok maradnak mindaddig, amíg a kulcsposztok betöltőit szükség esetén a Második Alapítvány irányítja.

És egyszer eljön a Második Birodalom ideje, amely más lesz, mint az Első. Szövetségi Birodalom, melynek tagjai tényleges önkormányzattal rendelkeznek majd, és semmi esélye nem lesz egy látszólag erős, egységes, valójában azonban gyenge központosított kormányzat felállításának. Az új Birodalom lazább, rugalmasabb, hajlékonyabb felépítmény lesz, amely inkább eltűri a feszültségeket, és mindvégig — mindvégig — a Második Alapítvány láthatatlan férfiai és asszonyai irányítását fogja élvezni. Még akkor is a Trantor lesz a főváros: negyvenezer pszichohistorikusa nagyobb hatalmat fog biztosítani a számára, mint hajdanában, amikor lakóinak száma elérte a negyvenötmilliárdot…

Az első szóló felriadt. A nap már alacsonyan járt az égbolton.

Csak nem motyogott magában?

Lehet, hogy egyet-mást fennhangon is kimondott?

Ha törvénybe foglalták, hogy a Második Alapítvány sokat tudjon, és keveset mondjon, s a szólók még többet tudjanak, és még kevesebbet mondjanak, akkor az első szólónak kellett a legtöbbet tudnia és a legkevesebbet mondania.

Fanyarul elmosolyodott. Milyen nehéz ellenállni a csábításnak, hogy trantori hazafivá váljék — hogy a Második Birodalom végső célját a trantori hegemónia biztosításában lássa. Seldon óva intett ettől; ötszáz évvel ezelőtt megjósolta, hogy még ezzel a veszéllyel is számolniuk kell.

De az első szóló csak pillanatokra szunnyadt el, még el sem jött Gendibal audienciájának az ideje.

Shandess örömmel készült erre a magánkihallgatásra. Gendibal elég fiatal még, hogy friss szemmel tekintsen a Tervre, és elég ügybuzgó, hogy olyasmit is észrevegyen benne, ami a többiek figyelmét esetleg elkerüli. És még az is elképzelhető, hogy Shandess is tanulhat abból, amit az ifjú mond.

Soha senki sem tudta meg bizonyosan, mennyit tanult Preem Palver — maga a nagy Palver — azon a napon, amikor az ifjú Kol Benjoam (aki akkor még harmincéves sem volt) felkereste, és elmondta, szerinte hogyan lehetne elbánni az Első Alapítvánnyal. Benjoam, akit később a legnagyobb teoretikusnak ismertek el Seldon óta, sohasem beszélt erről az audienciáról, de végül ő lett a huszonegyedik első szóló. Akadtak, akik Palver eredményes kormányzását is inkább Benjoam, semmint Palver érdemének tartották.

Shandess eljátszott a gondolattal, hogy vajon Gendibal mivel fog előállni. A hagyomány szerint azok a lelkes ifjak, akik első alkalommal találkoznak négyszemközt az első szólóval, rögtön az első mondatban közlik elméletük lényegét. És természetesen nem valami hétköznapi felfedezés kedvéért folyamodnak e becses értékű első audienciáért —

hiszen ha olyasmivel rukkolnának ki, amit az első szóló csip-csup ügynek titulál, talán életre szólóan törnék ketté a karrierjüket.

Négy órával később ott állt előtte Gendibal. A fiatalember csöppet sem látszott idegesnek. Nyugodtan várta, hogy Shandess szólaljon meg először.

— Magánkihallgatást kért, szóló, méghozzá fontos ügyben — mondta Shandess. — Volna szíves összefoglalni számomra a lényeget?

És Gendibal nyugodt hangon felelte, mintha csak azt mesélné el, mit evett ebédre.

— Első szóló, a Seldon-terv értelmetlen dolog!

18.

Stor Gendibal nem várta el a többiektől, hogy elismerjék. Amióta az eszét tudta, mindig is érezte, hogy más, mint a többiek. Tízéves korában szervezte be a Második Alapítványba egy ügynök, aki felismerte agya képességeit.

Tanulmányai során komoly előrehaladásról tett tanúságot, s valahogy úgy reagált a pszichohistóriára, mint az űrnajó a gravitációs térre. A pszichohistória egyszerűen magához rántotta: csak úgy falta Seldon alapvető írásait, miközben a hozzá hasonló korú fiúk még a differenciálegyenletek megoldásával bajlódtak.

Tizenöt esztendős korában beiratkozott a Trantori Galaktikus Egyetemre (a Trantor egyetemének ez volt a hivatalos neve), méghozzá egy olyan beszélgetés után, melynek során arra a kérdésre, hogy milyen törekvések vezérlik, kurtán csak ennyit válaszolt: „Negyvenéves korom előtt első szóló akarok lenni."

Nem is tekintette igazán méltó törekvésnek, hogy első szóló legyen, egyáltalán, valamikor. Hogy valami módon eléri, abban biztos volt. A lényeg azonban az volt, hogy még ifjan érje el — hiszen maga Preem Palver is csak negyvenkét évesen lett első szóló.

A kérdező arcán átvillant valami Gendibal kijelentése hallatán, de a fiú már akkor érezte a pszichonyelvet, tehát megértette a villanást. Tudta, mintha a kérdező megmondta volna, hogy kartonjára rákerül egy apró bejegyzés, miszerint az illető nehezen kezelhető.

A világ legtermészetesebb dolga!

Gendibalnak éppen az volt a szándéka, hogy nehezen kezelhető legyen.

Most harmincéves volt. Két hónap múlva betölti a harmincegyet, és máris tagja a Szólók Tanácsának. Még legfeljebb kilenc éve van rá, hogy első szólóvá válasszák, és tudta, hogy el is fogja érni. A jelenlegi első szóló előtti kihallgatását tervei szempontjából döntő fontosságúnak tartotta, és — miközben arra fektette a hangsúlyt, hogy saját benyomását a lehető legpontosabban közvetítse — mindent megtett, hogy tökéletesítse uralmát a pszichonyelv fölött.

Ha a Második Alapítvány két szólója kommunikált egymással, ez olyan nyelven történt, melyhez hasonló sem volt az egész Galaxisban. A társalgás legalább annyira a futó mozdulatok, mint a szavak nyelvén alapult, de legfőképpen a másik agyában lezajló változások felfogásán.

A kívülálló keveset vagy semmit sem hallott volna az egészből, holott igen rövid idő alatt cserélődtek a gondolatok; e beszélgetéseket képtelenség lett volna szavakra lefordítani, legföljebb egy másik szóló követhette volna nyomon.

A szólók nyelvezete pergő volt, és végtelenül árnyalt, de nem tette

lehetővé a valódi vélemény leplezését.

Gendibalnak megvolt a véleménye az első szólóról. Úgy érezte, az első szóló elméje már hanyatló szakaszába ért. Gendibal feltételezése szerint ő nem számolt semmiféle válsággal, nem is számított rá, s hiányzott belőle az esetleges válság felmerülésekor nélkülözhetetlen gyors reagálás képessége. Shandess minden jóakarata és szívélyessége ellenére épp az az ember volt, aki nem kerülheti el a katasztrófát.

Gendibalnak mindezt nemcsak a szavaiból, mozdulataiból, arckifejezéséből, de még a gondolataiból is száműznie kellett. Tudta, hogy erre nem képes, tehát véleményének egyes foszlányait az első szóló mindenképpen kiragadja az agyából.

Ráadásul Gendibal akaratlanul is megsejtette, hogyan érez iránta az első szóló, hiszen nyilvánvaló és őszinte jóindulata ellenére Gendibal megérezte a feléje sugárzó cseppnyi leereszkedést és szórakozott figyelmet. Erőnek erejével azon volt hát, hogy kordában tartsa az agyát, és — amennyire ez egyáltalán lehetséges — ne árulja el, hogy neheztel az első szólóra.

Az első szóló elmosolyodott és hátradőlt. A lábát ugyan nem rakta föl az asztalra, de sugárzott róla a magabiztosság és a bizalmas baráti könnyedség sajátos vegyüléke — de ez is éppen csak annyira, hogy bizonytalanná tegye Gendibal kijelentésének hatását.

Minthogy Gendibalt nem kínálták ülőhellyel, nem tehetett semmit, és nem is viselkedhetett úgy, hogy a lehető legkisebbre csökkentse bizonytalanságát. Elképzelhetetlen volt, hogy az első szóló nincs tisztában a helyzettel.

— A Seldon-terv értelmetlen? — kérdezte Shandess.

— Figyelemre méltó észrevétel! Nézegette mostanában az *Ősradiánst,* Gendibal szóló?

— Rendszeresen tanulmányozom, első szóló. Kötelességem s egyszersmind kedvenc foglalatosságom is.

— Merő véletlenségből nemcsak azokat a részleteket szokta tanulmányozni olykor-olykor, amelyek az ön hatáskörébe tartoznak? Megfigyelte már mikromódszerrel is — egy egyenletrendszer itt, egy kis módosító folyamat ott? Rendkívül fontos dolog, nem vitatom, jómagam azonban mindig kitűnő gyakorlatnak tartottam az egész folyamat nyomon követését. Az *Ösradián* aprólékos, részletes tanulmányozásának megvan a maga haszna — de milyen ösztönző erejű, ha egészében szemléli az ember! Az igazat megvallva, szóló, magam sem láttam már régóta. Esetleg megnézhetnénk együtt, nem gondolja?

Gendibal nem mert sokáig késlekedni a válasszal. Ha meg kell lennie, hát csatlakozzon könnyedén és boldogan, különben nincs értelme az egésznek.

— Öröm és megtiszteltetés a számomra, első szóló!

Az első szóló meghúzott egy fogantyút az íróasztala oldalán. Ilyen asztal volt minden szóló irodájában, és Gendibale semmivel sem volt alabbvalo az első szóló asztalánál. A Második Alapítvány az egyenlőségen alapuló társadalom volt — már ami a felszíni megnyilvánulásokat, vagyis a lényegtelen dolgokat illette. A valóságban az első szóló egyetlen hivatalos kiváltsága mindössze annyi volt, ami a címében is kifejezésre jutott: mindig ő szólalt meg elsőnek.

A fogantyú meghúzásakor a szoba elsöíétedett, de a sötétség szinte azonnal átadta a helyét valami gyöngyházfényű derengésnek. A két hosszabbik fal előbb halvány krémszínűvé, majd egyre világosabbá és fényesebbé vált, míg végül megjelentek rajta a tisztán nyomott egyenletek — de oly kicsiny jelekkel, hogy alig-alig lehetett elolvasni.

— Ha nincs ellenére — mondta az első szóló olyan nyomatékkal, amiből kiderült: ellenvetésnek itt nincs helye —, csökkentjük a nagyítást, hogy egyidejűleg minél több részletet láthassunk.

Az apró jelek finom hajszálakká sűrűsödtek, szürke vonalak kígyóztak a gyöngyházfényű háttér előtt.

Az első szóló megnyomta a szék karfájába épített kicsiny konzol billentyűit.

— Visszatérünk a kiindulóponthoz, Hari Seldon korához, majd egy kicsit előrevisszük az eseményeket. Úgy állítjuk be, hogy egyszerre csak egy évtizednyi fejlődést lássunk. Ily módon gyönyörűen érzékelhetjük a történelem menetét, mert figyelmünket nem terelik el a részletek. Kíváncsi volnék, próbálkozott-e már valaha ezzel a módszerrel.

— Kifejezetten ezzel még soha, első szóló.

— Meg kellene próbálnia! Csodálatos élmény. Figyelje meg a kezdetben fekete nyomok szétszóródását. Az első néhány évtizedben az alternatíváknak nem sok esélye mutatkozott. A szétágazási pontok azonban az idővel exponenciálisan növekedtek. Hamarosan minden kicsúszna az ellenőrzésünk alól, ha nem vennénk figyelembe, hogy minden egyes sajátos elágazásnál megszűnik a többi ág jövőbeni, szélesebb irányú elrendeződése. A jövőt illetően természetesen a lehető legkörültekintőbb módon kell számolnunk azzal, hogy mely ágak szűnnek meg.

— Tudom, első szóló — Gendibal minden erőfeszítése ellenére sem tudta feloldani válaszának fanyar tónusát.

Az első szóló elsiklott fölötte.

— Figyelje meg a vörös jelek kígyózó vonalait. Rendszerré alakulnak. Minden látszat arra vall, hogy rendszertelenül kellene kialakulniuk, minthogy valamennyi szóló Seldon eredeti tervének továbbfinomításával érheti csak el kiváltságos helyzetét. Úgy tűnhetik fel, hogy végeredményben nincs mód megjósolni, mely részen adódik

alkalom a finomításra, vagy hogy melyik szóló hol kíván és tud beavatkozni a Tervbe — és mégis, régóta gyanítom, hogy a seldoni fekete és a szólói vörös vegyülése szigorú szabályszerűség alapján megy végbe, mely szabályszerűség elsősorban az időtől függ, és csak nagyon másodlagosan minden egyébtől.

Gendibal feszülten figyelte az évek múlásával szinte delejes erővel egymásba fonódó fekete és vörös hajszálvonalakat. A mintának önmagában természetesen semmi értelme sem volt. Csak a jelek számítottak, amelyekből a teljes minta összeállt. Itt-ott világoskék folyócska jelent meg: felduzzadt, elágazott, kivált a háttérből, majd visszahúzódott önmagába, s végül ismét belesimult a fekete vagy vörös vonalba.

— Az eltérési kék — jegyezte meg undorral az első szóló; az érzés betöltötte a teret, s hullámokat vert Gendibal agyában is. — Újra és újra fel fog bukkanni, míg végül elérkezünk az Eltérés Évszázadához.

Úgy is lett. Szinte percnyi pontossággal nyomon követhették, hogyan áradt szét a Galaxisban az Öszvér romboló lénye, ahogy az *Ösradiáns*t betöltötték a kék folyócskák megvastagodott ágai; döbbenten figyelték, mint válik kékké maga a szoba is a kékségtől, mely a falakat egyre erőszakosabban beszennyezte.

Miután a kék tombolás elérte a tetőfokát, lassan halványodott, vékonyodott, s az ezt követő évszázadnyi csillapulás elmúltával a kék folyócskák végképp elszivárogtak. Amikor végre ismét feketén-vörösen állt előttük a Terv, tudták, hogy Preem Palver keze volt a dologban.

Tovább, tovább…

— Elérkeztünk a jelenhez — mondta vigasztaló hangon az első szóló.

Tovább, tovább…

Az itt-ott vörös színezetű, tömör feketeség végül valóságos csomóvá állt össze.

— Íme, a Második Birodalom megalapítása — mondta az első szóló.

Kikapcsolta az *Ősradiáns*t, és a szoba ismét megszokott fényében fürdött.

— Komoly, érzelmi gyakorlat volt — mondta Gendibal.

— Úgy van — mosolyodott el az első szóló —, és ön elég óvatos ahhoz, hogy ne nevezze meg a szóban forgó érzelmet, mindaddig, amíg úgy érzi, hogy esetleg tévesen azonosítja. Nem baj. Most pedig hadd fejtsem ki a saját álláspontomat.

Észre kell vennie a Preem Palver kora utáni időszakban az eltérési kék csaknem teljes hiányát — egész pontosan az utolsó százhúsz esztendőről van szó. Észre kell vennie, hogy az elkövetkező öt évszázad során az ötödik fokozat feletti Eltérésnek nincs belátható valószínűsége. Azt is látnia kell, hogy a pszichohistória finomítását a

Második Birodalom megalapításán túlra is kiterjesztjük. Mint ön is tudja, Hari Seldon — felsőbbrendű szellemisége ellenére — sem volt és nem is lehetett mindentudó. Felülmúltuk őt. Többet tudunk a pszichohistóriáról, mint amennyit ő tudhatott róla.

Seldon számításai a Második Birodalomban teljesednek ki, de mi nem állunk meg ezen a ponton. Úgy is fogalmazhatnék, s ezzel senkit sem akarok megbotránkoztatni, hogy a Második Birodalom megalapításán túlmutató, új Hiperterv nagyrészt az én tevékenységemnek köszönhető, s éppen ezáltal jutottam jelenlegi pozíciómba.

Mindezt azért mondom el, hogy fölösleges szavaitól megkímélhessen engem. A hallottak tudatában hogyan juthat arra a következtetésre, hogy a Seldon-terv értelmetlen dolog? Egyetlen törést sem láttunk benne, önmagában az a tény, hogy túlélte az Eltérés Évszázadát, megadva minden tiszteletet Palver géniuszának, a legjobb bizonyíték rá, hogy nincs benne törés. Miben látja hát a gyengeségét, fiatalember, hogy értelmetlennek bélyegezi a Tervet? Gendibal mereven állt.

— Igaza, van, első szóló. A Seldon-tervben nincs törés.

— Visszavonja tehát az állítását?

— Nem, első szóló. A törést éppen a folyamatossága jelenti. Tökéletessége egyenesen végzetes!

19.

Az első szóló higgadtan nézte Gendibalt. Megtanulta, hogy ura legyen arcvonásainak, és szórakoztatta Gendibal tökéletlensége e tekintetben. A fiatalember a kritikus pillanatokban kétségbeesetten próbálta elrejteni érzelmeit, ám mindannyiszor elárulta magát.

Shandess szenvtelenül vette szemügyre a másikat. Sovány fiatalember, nem magasabb az átlagosnál, a szája vékony, csontos keze csupa nyugtalanság. Sötét, fel-felparázsló szemében a humornak egyetlen szikráját sem fedezte föl.

Az első szóló tudta, hogy ezt az embert nehéz lesz meggyőznie.

— Paradoxonokban beszél, szóló — mondta.

— Csupán paradoxonnak hangzik, első szóló, mert túl sok dolgot tekintünk magától értetődőnek a Seldon-terv körül, melyek megkérdőjelezése még csak föl sem merül bennünk.

— És tulajdonképpen mit kérdőjelezne meg benne?

— Magának a Tervnek az alapját. Mindannyian tudjuk, hogy a Terv nem érvényesül, ha természete, de akár létezésének ténye is túl sok olyan ember számára válik nyilvánvalóvá, akiknek viselkedését a Terv hivatott megjósolni.

— Úgy gondolom, Hari Seldon tisztában volt ezzel. Továbbá úgy vélem, a pszichohistória két alapvető axiómája közül ezt tartotta az egyiknek.

— Nem látta előre az Öszvért, első szóló, s ezért nem láthatta előre, milyen rögeszméjévé vált az Első Alapítványnak a Második, attól kezdve, hogy az Öszvér nyomán rájött valódi jelentőségére.

— Hari Seldon… — az első szóló egy pillanatra megborzongott és elhallgatott.

Hari Seldon fizikai megjelenése jól ismert volt a Második Alapítvány minden tagja előtt. Két- és háromdimenziós képmása, fotója és holografikus képe, ülő és álló alakjának féldombormüben és körplasztikában való ábrázolása jelen volt mindenütt. Valamennyi életének utolsó esztendeiben idézte meg a mestert mint öreg és jóságos férfiút, akinek a kor vésett bölcs barázdákat az arcára, ezzel is jelképezve az érett lángelme megtestesülését.

De az első szólónak hirtelen eszébe jutott egy fénykép, amely állítólag fiatal emberként ábrázolta Seldont. Ezzel a képpel nem sokat törődtek, hiszen egy ifjú Seldon képzete szinte önellentmondás volt. Shandess azonban látta, és most az a furcsa gondolat ötlött fel benne, hogy Stor Gendibal határozottan emlékezteti őt a fiatal Seldonra.

Nevetséges! Ez is afféle babona, ami olykor még a legracionálisabb elméket is megtámadja. Csak valami futó hasonlóság téveszthette meg. Ha most előtte volna a fénykép, rögtön látná, hogy a

hasonlóság nem egyéb kaprazatnal. És mégis: miért éppen most ötlött fel benne ez az ostoba gondolat?

Magához tért. Pillanatnyi rebbenés volt az egész — átmeneti gondolatkisiklás —, oly tünékeny, hogy aki nem szóló, észre sem veszi. Gendibal meg úgy magyarázhatja, ahogy neki tetszik.

— Hari Seldon — mondta másodjára határozottan — jól tudta, hogy végtelen számú lehetőség adódhat, amivel nem képes számolni, éppen ezért állította föl a Második Alapítványt. Az Öszvért mi sem láttuk előre, de fölismertük, mihelyt ellenünk támadt, és megállítottuk. Nem tudhattuk, milyen kényszerképzet alakul ki ezt követően az Első Alapítványban velünk kapcsolatban, de még idejében felismertük, és gátat szabtunk neki. Miféle hibát vél hát fölfedezni ezen a téren?

— Először is — felelte Gendibal — az Első Alapítvány bennünket illető rögeszméje még egyáltalán nem múlt el. — Hangjában határozottan érezhetővé vált a tisztelet csökkenése. Észlelte az első szóló pillanatnyi megingását (Shandess maga is tudta ezt), és elbizonytalanodásnak magyarázta. Itt ellenlépésre volt szükség.

— Hadd vágjak elébe a mondandójának — szakította félbe az első szóló. — Lesznek néhányan az Első Alapítványon is, akik, összehasonlítva az első, csaknem négy évszázadig tartó kimerítő nehézségeket az utóbbi százhúsz év nyugalmas időszakával, rá fognak jönni, hogy ennek hátterében nem állhat más, mint hogy a Második Alapítvány gondosan ügyel a Tervre… és minden bizonnyal ők jutnak el a helyes következtetéshez. Rá fognak jönni, hogy végül mégsem sikerült megsemmisíteniük a Második Alapítványt, és természetesen ebben is igazuk lesz. Az igazat megvallva bizonyos jelentések beszámolnak egy fiatalemberről az Első Alapítvány Terminus nevű központi bolygójáról, az ottani kormány egyik tisztségviselőjéről, akinek ez a szent meggyőződése… a nevét már elfelejtettem…

— Golan Trevize — jegyezte meg Gendibal halkan. — Én figyeltem fel először a jelentéseknek erre a részletére, és én továbbítottam az ügyet az ön hivatalába.

— Ó?! — kiáltotta az első szóló túlzott udvariassággal. — És hogyan sikerült összpontosítania a figyelmét erre az emberre?

— Az egyik terminusi ügynökünk unalmasan részletező jelentést küldött a Tanács újonnan megválasztott tagjairól. Rendszeresen küldöznek ilyen jelentéseket, melyeket a szólók rendszeresen figyelmen kívül hagynak. Nekem viszont feltűnt az egyik új tanácsos, Golan Trevize leírása. Ennek alapján nem mindennapian magabiztos és küzdő szellemnek látszik.

— Rokon szellemet fedezett föl benne, ugye?

— Egyáltalán nem — válaszolta elutasítóan Gendibal. — Nyughatatlan alaknak látszik, olyannak, aki szívesen művel nevetséges

dolgokat, s ez a jellemzés cseppet sem illik rám. Mindenesetre alaposabb vizsgálatot rendeltem el. Rövid idő alatt rádöbbentem, hogy kiváló nyersanyag lett volna számunkra, ha gyerekkorában be tudjuk szervezni.

— Talán — vetette közbe az első szóló. — De ön is tudja, hogy a Terminusról nem toborzunk senkit.

— Tisztában vagyok vele. Akárhogy vesszük is, szokatlan intuíciós készséggel rendelkezik, méghozzá bármiféle képzés nélkül. Természetesen a maga végletesen fegyelmezetlen módján. Ezerét nem lepett meg különösebben, hogy megsejtette: a Második Alapítvány mind a mai napig létezik. Az ügyet elég fontosnak ítéltem meg ahhoz, hogy feljegyzést küldjék róla az ön hivatalába.

— És a viselkedése alapján feltételezem, hogy az ügy újabb fejleménnyel gazdagodott.

— Miután rájött, hogy mi még most is élünk, és felfedezését kizárólag rendkívül kifinomult intuitív képességeinek köszönheti, a maga példátlanul fegyelmezetlen módján közhírré is tette a dolgot, aminek eredményeképpen száműzték a Terminusról.

Az első szóló felvonta a szemöldökét.

— Milyen hirtelen hallgatott el. Azt kívánja tehát, hogy tegyem meg észrevételeimet az ügy jelentőségét illetően. A számítógépem nélkül, pusztán szellemi erővel próbálom durván alkalmazni a seldoni egyenleteket, s ebből arra következtetek, hogy egy kellően ravasz polgármester, akinek mellesleg szintén lehetnek sejtései a Második Alapítvány létezéséről, nem szívesen veszi, ha egy fegyelmezetlen egyén telekürtöli a Galaxist, és riadóztatja az említett Második Alapítványt. Vas-Branno szerintem biztonságosabbnak ítélte, ha Trevize elhagyja a Terminust.

— Be is börtönözhette vagy akár meg is ölethette volna.

— Önnek is tudnia kell, hogy az egyenletek nem alkalmazhatók egyénekre. Csak embertömegekkel kapcsolatban bizonyulhatnak igaznak. Az egyéni viselkedés tehát megjósolhatatlan marad, s ez megengedi számunkra azt a feltételezést, hogy a polgármester mint egyén kegyetlenségnek érezte a bebörtönzést, a gyilkosságról nem is beszélve.

Gendibal egy ideig hallgatott. Az érvelés meggyőző volt ugyan, de semmit sem ért, és ő elég hosszú ideig néma maradt ahhoz, hogy az első szóló maga is elbizonytalanodjék, de azért még ne támadjon föl benne a védekezők haragja.

A megfelelő másodpercben aztán megszólalt:

— Én nem így magyaráznám a dolgot. Szerintem pillanatnyilag Trevize jelenti a legnagyobb veszélyt a Második Alapítvány egész történelme során, az ő személye még az Öszvérnél is nagyobb veszélyt jelent a számunkra!

20.

Gendibal elégedett volt. Állításának végre megmutatkozott az ereje. Az első szóló nem számított rá, s ezért kibillent egyensúlyából. Ettől kezdve Gendibal volt fölényben. Ha maradt is még némi kétsége, Shandess következő megjegyzése nyomán az is a semmibe foszlott.

— És ennek van valami köze ahhoz az állításához, miszerint a Seldon-terv értelmetlen?

Gendibal, igaza teljes tudatában, olyan oktató modorban kezdett beszélni, amitől az első szóló egyszerűen nem tudott magához térni.

— Első szóló! Hittételként tartjuk számon, hogy az Eltérés Évszázadának vad torzulása után Preem Palver állította helyre a Tervet. Az *Ősradiáns* tanulmányozásakor megbizonyosodhat róla, hogy Palver halála után még két évtizeden át jelen volt az Eltérés, és hogy azóta egyetlen Eltérés sem bukkant fel. Lehetséges, de nem valószínű, hogy Palver óta az érdem az első szólóké.

— Nem valószínű? Tény, hogy egyikünk sem bizonyult Palvernek… mégis, miért tartja valószínűtlennek?

— Megengedi, első szóló, hogy demonstráljam a kijelentésemet? A pszichohistória matematikája segítségével világosan be tudom bizonyítani, hogy az Eltérés végleges eltűnésének esélye túlságosan kicsi, hogysem a Második Alapítvány tevékenységén keresztül akár a legcsekélyebb mértékben is megvalósuljon. Bátran eltekinthet a bizonyítástól, mely mintegy félórányi feszült figyelmet követel, ha nincs ideje, vagy nem kívánja meghallgatni. Választhatom azt a megoldást is, hogy összehívom a Szólók Asztalát, s ott tartom meg a bemutatót. Ez azonban egyrészt időveszteséget, másrészt fölösleges ellentétet jelentene.

— Igen, számomra pedig esetleges presztízsveszteséget. Tartsa meg nekem most azt a bemutatót. De figyelmeztetem — az első szóló hősies igyekezettel próbálta összeszedni magát —, ha érdektelennek bizonyul a mutatványa, sohasem bocsátom meg önnek.

— Amennyiben érdektelennek bizonyulna — jelentette ki Gendibal lehengerlő, magabiztos büszkeséggel —, még abban a pillanatban beadom a lemondási kérelmemet.

Végül jóval több mint fél órába telt, mert az első szóló dühödt kíváncsisággal firtatta a matematikai levezetéseket.

Gendibal némileg kárpótolta azzal, hogy folyamatosan, zökkenők nélkül használta mikroradiánsát. Az eszköz — amely holografikus képet tudott adni a Terv tetszőleges részletéről, s ehhez sem falra, sem asztal méretű konzolra nem volt szüksége — csak tíz évvel ezelőtt került forgalomba, és az első szóló sohasem sajátította el kezelésének fortélyát.

Gendibal tudta is. Erről az első szólónak tudomása volt.

Gendibal ráakasztotta jobb hüvelykujjára, s úgy játszott rajta maradék négy ujjával, mint valami hangszeren, (írt is egy rövidke tanulmányt, amelyben sorra vette a kettő közti hasonlóságokat.)

Egyenletei — melyeket végtelen könnyedséggel állított fel — ide-oda kígyózva követték érvelését. Ha kellett, definíciókat adott, ha kellett, axiómákat állított fel, miközben két- és háromdimenziós grafikonokat rajzolt — nem szólva a több dimenziós kapcsolatok kivetítéséről.

Okfejtése világos volt, és mélyreható, és az első szóló föladta a harcot. Amikor megértette, hogy legyőzték, azt mondta:

— Nem emlékszem, hogy valaha is láttam már ehhez fogható elemzést. Kinek a munkája?

— Az enyém, első szóló. Már publikáltam a részét képező matematikai alapokat.

— Nagyon szép munka, Gendibal szóló. Az efféle eredmények vezetik majd önt egyenesen az első szóló székéig, ha én meghalok vagy visszavonulok.

— Nem volt szándékomban ilyesmire gondolni, első szóló — de minthogy úgysem hiszi el, visszavonom a kijelentésemet. Valóban erre gondoltam, és remélem, leszek is első szóló, mert bárki követi önt ezen a poszton, kénytelen lesz végigjárni azt az utat, amelyet csak én látok tisztán.

— Helyes — mondta az első szóló. — Az álszerénység olykor nagyon veszélyes dolog. Miféle útról beszél? Ennyit talán még a jelenlegi első szóló is megérthet. Ha ahhoz túl öreg vagyok is, hogy megtegyem az önnél sikeresnek bizonyult alkotó ugrást, annyira mégsem vagyok az, hogy ne tudnám követni önt.

Ennél elegánsabban nem is fogadhatta volna a vereséget, és Gendibalt váratlan szeretethullám öntötte el az öregember iránt — s ebben még az sem zavarta, hogy szinte azonnal rájött: éppen ez volt az első szóló célja.

— Köszönöm, első szóló, annál is inkább, mert nagy szükségem van a segítségére. Az ön felvilágosult vezetése nélkül reményem sem volna rá, hogy befolyásolhatom az Asztalt. — (Bókért bók jár cserébe.) — Feltételezem hát, hogy demonstrációm bebizonyította önnek: politkánknak egyáltalán nem sikerült helyes útra terelnie az Eltérések Évszázadát, sőt azóta sem szüntettünk meg semmiféle Eltérést.

— Most már világosan látom — ismerte el az első szóló. — Ha az ön matematikája helyes, akkor kénytelenek leszünk kisebb embercsoportok, mi több, egyének reakcióit több-kevesebb biztonsággal megjósolni annak érdekében, hogy a Terv tökéletes működése helyreálljon, és ismét úgy működjön, ahogy azt most csak a látszat mutatja.

— Úgy van. Minthogy a pszichohistória matematikája erre nem nyújt lehetőséget, az Eltérések nem tűnhettek el, sőt nem is maradhattak rejtve. Ugye most már érti, mire gondoltam, amikor azt mondtam a Seldon-terv törését éppen a folyamatossága igazolja.

— Vagy a Seldon-terv tartalmazza az Eltéréseket vagy valami hiba van a matematikai számításaiban jegyezte meg az első szóló. — És minthogy ki kell jelentenem, hogy a Seldon-terv több mint száz év nem mutat semmiféle Eltérést, nyilvánvalóan az ön számításaiba csúszhatott hiba, noha elismerem, hogy sem tévedést, sem logikátlanságot nem fedeztem föl bennük.

— Rosszul teszi — felelte Gendibal —, ha föl sem tételez harmadik lehetőséget. Nagyon is lehetséges hogy a Seldon-terv nem tartalmaz Eltérést, és én még sem tévedtem matematikai levezetéseimben, amikor bebizonyítottam ennek lehetetlenségét.

— Nem látom azt a harmadik lehetőséget.

— Tegyük fel, hogy a Seldon-tervet olyan fejlett pszichohistóriai módszerekkel irányítják, amelyekkel igenis megjósolhatok kisebb embercsoportok, sőt egyének reakciói, bár ilyen módszerekkel mi, a Második Alapítvány tagjai nem rendelkezünk. Ebben és csakis ebben az esetben igazolná az én matematikám hogy a Seldon-terv valóban nem tartalmaz Eltéréseket!

Az első szóló (második alapítványi mértékek szerint) egy pillanatig késlekedett a válasszal. Aztán azt mondta:

— Ilyen fejlett pszichohistóriai módszer tudomásom szerint, és viselkedése alapján feltételezem, hogy az ön szerint sem létezik. Ha sem ön, sem én nem tudunk róla végtelenül kicsiny a valószínűsége, hogy akár egyetlen szóló, akár a szólók egy csoportja valamiféle, ha szabad így mondanom, mikropszichohistóriát fejlesztett volna ki, s azt titokban tartaná az Asztal többi tagja előtt. Nem ért velem egyet?

— Egyetértek.

— Akkor vagy az elemzése hibás, vagy ez az úgynevezett mikropszichohistória egy Második Alapítványon kívüli csoport kezében van.

— Az utóbbi alternatívának kell igaznak lennie, első szóló.

— Egy ilyen állítás igazságát is tudja demonstrálni?

— Nem, legalábbis szabályos módon nem; de gondolja meg… még sohasem akadt ember, aki egyénekre lebontva tudta befolyásolni a Seldon-tervet.

— Úgy vélem, az Öszvérre céloz.

— Igen, róla beszélek.

— Az Öszvér csak rombolni tudott. Itt éppen az a gond, hogy a Seldon-terv túl tökéletesen működik, feltehetően sokkal tökéletesebben, mint az ön matematikájából következnék. Önnek egy Anti-Öszvért kell találnia, valakit, aki éppúgy felül tud kerekedni a

Terven, ahogy az Öszvér tette, de akit épp ellenkező cél vezet: nem lerombolni, hanem tökéletesíteni akarja a Tervet.

— Erről van szó, első szóló. Bárcsak nekem jutott volna eszembe ez a kifejezés! Mert mi volt az Öszvér? Mutáns. De honnan jött? Hogyan született a világra? Tulajdonképpen senki sem tudja. Nem lehet, hogy többen is vannak?

— A látszat arra vall, hogy nem. Az Öszvér legfontosabb ismérve, hogy steril volt. A neve is innen származott. Vagy azt gondolja, ez csak legenda?

— Nem az Öszvér leszármazottaira gondolok. Vajon nem képzelhető-e el, hogy az Öszvér csak elfajzott tagja volt egy öszvéri hatalommal rendelkező vagy időközben erre a hatalomra szert tett embercsoportnak, akik, ki tudja, miért, nem tönkretenni, hanem támogatni akarják a Seldon-tervet?

— A Tejútra mondom, hát miért kellene támogatniuk?

— Miért támogatjuk mi? A Második Birodalom megalapítását tervezzük, amelyben mi, helyesebben szellemi utódaink, leszünk a döntéshozók. Amennyiben egy másik csoport nálunk hatékonyabban támogatja a Tervet, nem valószínű, hogy annak idején majd átengedik nekünk a döntéshozó szerepét. Ők hozzák majd a döntéseket, de mi végre? Nem kellene megpróbálnunk kideríteni, miféle Második Birodalomba akarnak bennünket belesodorni?

— És mit javasol, hogyan derítsük ki?

— Nos, miért száműzte Golan Trevize-t Terminus polgármestere? Ezzel a cselekedetével lehetővé tette, hogy egy potenciális veszélyt jelentő ember szabadon kószálhasson a Galaxisban. Nem hinném, hogy tettét pusztán emberséges meggondolások magyarázzák. A történelem folyamán az Első Alapítvány vezetői mindig realisztikusan cselekedtek, ami rendszerint azt jelentette, hogy nem sokat törődtek az úgynevezett „erkölccsel”. Egyik hősük, Salvor Hardin, egyenesen az „erkölcsiség” ellen emelte föl a szavát. Nem, én inkább hiszem, hogy a polgármester az ön által Anti-Öszvéreknek nevezettek ügynökeinek engedelmeskedett, vagyis szerintem Trevize-t ezek szervezték be, azaz, őt tekintem a nekünk szegezett, veszélyes lándzsahegynek. A halált hozó lándzsahegynek.

— Seldonra, igaza lehet — mondta az első szóló. — De hogyan fogjuk erről valaha is meggyőzni az Asztalt?

— Ön lebecsüli a saját kiválóságát, első szóló.

HATODIK FEJEZET
A Föld

21.

Trevize izgatott volt, és bosszús. Ebéd után voltak, s most Pelorattal a kis ebédlőben üldögélt.

— Csak két napja vagyunk az űrben, s noha hiányzik a friss levegő, a természet és az ehhez hasonlók, máris otthonosan érzem magam itt — szólalt meg Pelorat. — Milyen különös! Amikor ott voltak körülöttem, észre sem vettem, hogy léteznek. De annak az „ostyának" és a maga figyelemreméltó számítógépének a segítségével itt van velem az egész könyvtáram vagy legalábbis mindaz, amire szükségem lehet. És csöppet sem rémit el a gondolat, hogy kint vagyok az űrben. Meglepő!

Szónoklatára Trevize érthetetlen dünnyögése volt a válasz. A szemén látszott, hogy befelé figyel.

— Ne vegye tolakodásnak, Golan — mondta Pelorat szelíden —, de az az érzésem, maga egyáltalán nem figyel rám. Nem mintha olyan érdekes személyiség volnék… tudja, mindig is unalmas voltam kissé. De valahogy most mintha aggodalmas volna. Bajba kerültünk? Nyugodtan megmondhatja. Persze akkor sem venné sok hasznomat, de ne féljen, drága barátom, nem esem pánikba.

— Még hogy bajba kerültünk volna? — eszmélt fel Trevize, s összeráncolta a szemöldökét.

— Úgy értem, az űrhajó. Egészen új típus, akár el is romolhatott benne valami. — Pelorat megkockáztatott egy halvány, futó mosolyt.

Trevize erőteljesen megrázta a fejét.

— Ostoba voltam, amiért ilyen bizonytalanságban hagytam, Janov. A hajóval nincs semmi baj. Tökéletesen működik. Csupán arról van szó, hogy kerestem rajta a hipernyomkövetőt.

— Aha, értem már. Azazhogy nem értem. Mi az a hipernyomkövető?

— No jó, elmagyarázom. Összeköttetésben állok a Terminusszal. Illetve, amikor csak akarom, megteremthetem vele a kapcsolatot, és a Terminus is megkereshet bennünket. Nyomkövető szolgálatuk révén ismerik a hajónk helyzetét. De még ennek hiányában is tudnák, hol vagyunk, mert elárulja nekik a belső űri tömegészlelő műszer, amely a hajók és az esetleges meteoritok jelenlétére figyelmezteti őket. Továbbá észlelik az energiamintát is, ami azt jelenti, hogy nemcsak a hajót lehet megkülönböztetni a meteorittól, de lehetséges egy bizonyos hajó azonosítása is, hiszen nincs két hajó, amely pontosan ugyanolyan módon használná föl az energiát. Az űrhajó mintája bizonyos tekintetben jellemző marad, bármilyen szerkezetet vagy műszert kapcsoljunk is be vagy ki. A felbukkanó űrhajó természetesen lehet ismeretlen, de hogyha energiamintáját, ahogy a mienket, a

Terminuson nyilvántartják, az észrevétel pillanatában már azonosítani tudják.

— Az az érzésem, Golan — jegyezte meg Pelorat —, hogy a civilizáció fejlődése nem egyéb a magánélet mind erőteljesebb korlátozásánál.

— Igaza lehet. De előbb-utóbb a hipertéren keresztül kell folytatnunk utunkat, hacsak nem akarunk életünk végéig egy-két parszeknyi távolságban keringeni a Terminus körül. Akkor persze befellegzett a csillagközi utazásnak. Amikor pedig a hipertéren keresztülmegyünk, akkor, másfelől, az egyszerű térben megszakad a mozgásunk folytonossága. Innen oda, és most olykor több száz parszeknyi térközre gondolok, annyi idő alatt jutunk el, hogy mindössze egyetlen másodpercnek érezzük. Hirtelen rettentő nagy távolságra kerülünk, méghozzá olyan irányban, amit előre nehezen tudnánk megjósolni, és a továbbiakban nem tudnak nyomon követni bennünket.

— Értem.

— Persze csak akkor, ha nem szereltek föl hipernyomkövetőt a hajónkra. Az a hipertéren át is továbbítani tudja a jelzéseit, méghozzá a hajóra jellemző jelzéseket, s ezzel folyamatosan tájékoztatja a Terminus hatóságait a mindenkori helyzetünkről. Ez a válaszom a kérdésére. A Galaxis egyetlen zugában sem bújhatnánk el, és a hipertéren átvezető ugrások egyetlen kombinációjával sem térhetnénk ki a műszereik elől.

— De Golan — kérdezte csendesen Pelorat —, hát nincs szükségünk az Alapítvány védelmére?

— Szükségünk van rá, Janov, de csak akkor, amikor kérjük. Maga mondta, hogy a civilizáció fejlődésével egyidejűleg állandóan megcsorbították az ember magánéletét. Márpedig én nem szeretnék ilyen fejlett módon létezni. Én szabadon, tetszésem szerint akarok mozogni, amíg és amennyi ideig igénybe nem kívánom venni a védelmét. Tehát jobban, sokkal jobban erezném magam, ha nem volna hipernyomkövető a hajón.

— És talált, Golan?

— Nem, nem találtam. Ha találtam volna, meglelném a módját, hogyan hatástalanítsam.

— Ha meglátná, felismerné?

— Ezzel is gondban vagyok. Lehet, hogy nem ismerném fel. Tudom, hogyan fest általában egy hipernyomkövető, és vannak módszereim, hogy hogyan kell megvizsgálni egy gyanús tárgyat, de ez egy korszerű, különleges feladatokra tervezett hajó. Lehet, hogy a tervezés során úgy építették bele, hogy semmi módon ne lehessen észrevenni.

— De az is lehet, hogy egyáltalán nincs rajta, és ezért nem találja

meg.

— Ezt feltételezni sem merem, ugrásra pedig gondolni sem akarok mindaddig, míg bizonyosságot nem szerzek.

Pelorat nem is titkolta megkönnyebbülését.

— Tehát ez az oka, hogy csak sodródunk az űrben. Csodálkoztam is, miért nem ugrottunk eddig. Tudja, hallottam már az ugrásokról. Kicsit nyugtalanított is a dolog, azon töprengtem, mikor szólít már föl, hogy szíjazzam be magam, vegyek be egy tablettát, vagy valami ilyesmi.

Trevize megkockáztatott egy mosolyt.

— Nincs oka aggodalomra. Már nem olyan időket élünk. Egy ilyen hajón az ember nyugodtan rábízhatja magát a számítógépre: elég, ha közli az utasításait, a többi már nem az ő dolga. Észre sem venné, hogy egyáltalán történt valami, hacsak nem abból, hogy az űr képe egyik pillanatról a másikra megváltozik. Ha látott már valaha diavetítést, tudja, mi történik, amikor hirtelen egy másik kép ugrik az előző helyébe. Nos, éppen ilyennek tapasztalja majd az ugrást is.

— Ó! Nem érezni közben semmit? Furcsa! Nem is tudom, nem vagyok-e csalódott.

— Én sohasem éreztem semmit, pedig nem ültem még ilyen korszerű hajóban, mint ez a kis aranyos. De nem a hipernyomkövető miatt nem ugrottunk eddig. Kicsit el kell távolodnunk a Terminustól — és a Naptól is. Minél messzebb vagyunk valamilyen nagy tömegű testtől, annál könnyebben irányíthatjuk az ugrást, hogy pontosan az általunk kívánt koordináták mentén bukkanjunk föl ismét az űrben. Szükség esetén egy bolygó felszínétől akár kétszáz kilométerre is megkockáztathatnánk, de olyankor csak a szerencsén múlik, hogy biztonságban érjük-e el a célt. Minthogy a Galaxisban jóval több a biztos, mint a bizonytalan tér, bátran számolhatunk a biztonsággal. De ne feledje, a véletlenek összejátszása folytán bármikor megtörténhet, hogy egy nagy méretű csillag néhány millió kilométernyi körzetében vagy éppenséggel a galaktikus magban bukkanunk föl, és megsülünk, mielőtt egyet pislanthatnánk. Minél messzebb vagyunk egy tömegtől, annál kevésbé kell számolnunk az ilyen faktorokkal, és annál kisebb az esélye hasonlóan kínos események bekövetkeztének.

— Méltányolom az óvatosságát. Nem olyan eszeveszetten sietős a dolgunk.

— Erről van szó. Annál is inkább, mert mozdulni sem szeretnék, míg meg nem találom a hipernyomkövetőt. Vagy amíg meg nem győződtem róla, hogy nincs a hajón.

Trevize ezzel ismét gondolataiba mélyedt, és Pelorat kénytelen volt fölemelni a hangját, ha azt akarta, hogy szavai eljussanak társa füléhez.

— Mennyi időnk van még rá?

— Tessék?

— Úgy értem, mikor szánja el magát az ugrásra, drága barátom, ha már nem fogja aggasztani a hipernyomkövetö?

— Ha pillanatnyi sebességünket és útvonalunkat veszem alapul, gondolom, utazásunk negyedik napján. A pontos időt majd kidolgozom a számítógépen.

— Hát akkor még két napja van a keresésre. Javasolhatnék valamit?

— Csak rajta.

— A saját munkámnál mindig azt tapasztaltam, ami, természetesen merőben más jellegű, mint a magáé, de azért bátran általánosíthatunk, hogy ha egyetlen problémára összpontosítom minden figyelmemet, az szinte teljesen megbénít. Kapcsoljon ki, beszélgessünk valami másról, és meglátja, ha felszabadul az összpontosított gondolatok súlya alól, a probléma magától fog megoldódni.

Trevize egy pillanatig bosszankodni látszott, de aztán elnevette magát.

— Miért is ne? Mondja, professzor úr, mi keltette föl az érdeklődését a Föld iránt? Mi vezette arra a fura feltevésre, hogy egy bizonyos bolygóról indultunk el mindannyian?

— Ó! — ingatta a fejét merengve Pelorat. — Ez nem valami új keletű dolog. Legalább harmincesztendős. Először biológiát akartam tanulni az egyetemen. Elsősorban a különféle világokon fellelhető fajok változatai érdekeltek. A variáció, mint tudja, de ha nem, akkor talán nem bánja, ha elmesélem magának, rendkívül csekély. A Galaxisban ismert valamennyi létforma, legalábbis eddigi tudomásunk szerint, valamennyi közös abban, hogy kémiai felépítésük víz alapú, proteinekből és nukleinsavakból áll.

— Én katonai főiskolára jártam — szólt közbe Trevize —, ahol a nukleonikára és a gravitikára fektették a hangsúlyt, de azért ne tekintsen szakbarbárnak. Tudok egyet-mást az élet kémiai alapjáról. Azt tanultuk, hogy az élet egyetlen lehetséges alapja csakis a víz, a proteinek és a nukleinsavak lehetnek.

— Szerintem ez merőben alaptalan következtetés. Biztonságosabb dolog, ha kijelentjük, másfajta életnek eddig nem bukkantunk nyomára, legalábbis nem ismertük fel, és ennyiben hagyjuk az egészet. Ennél sokkal meglepőbb, hogy milyen kevés az őshonos fajok száma, azoké a fajoké, amelyek csak egyetlen bolygón találhatók, és másutt nem. A létező fajok túlnyomó többsége, köztük mindenekelőtt a *Homo sapiens,* a Galaxis szinte valamennyi lakott világában elterjedt, és biokémiai, fiziológiai és morfológiai szempontból igen közel áll egymáshoz. Ezzel szemben az őshonos fajok rendkívül eltérő jegyeket mutatnak mind az elterjedt fajoktól, mind egymástól.

— És mi következik ebből?

— Az, hogy a Galaxis egyik bolygója, *egyetlen* világ, különbözik a többitől. Világok tízmillióin, senki sem tudja, pontosan mennyin, fejlődött ki az élet a Galaxisban. Egyszerű, törékeny, szórványosan felbukkanó élet volt ez, nem túl változatos, nem könnyen fönnmaradó és nem könnyen elterjedő élet. Egyetlen világon, mindössze *egyetlenen* fejlődtek csak ki a fajok milliói, könnyen lehet, hogy milliók, köztük számtalan különleges, magasan fejlett, szaporodásra és elterjedésre igen alkalmas faj, beleértve bennünket, az emberi fajt is. Mi elég intelligensek voltunk, hogy létrehozzuk a civilizációt, kifejlesszük a hipertéri repülést, és gyarmatosítsuk az egész Galaxist. S miközben birtokunkba vettük a Galaxist, magunkkal vittük sok más formáját az életnek, egymáshoz és hozzánk hasonlatos létformákat.

— Ha meggondolom — jegyezte meg Trevize minden izgalom nélkül —, ez elég ésszerűnek tűnik. Hiszen egy humán Galaxisban élünk. Ha feltételezzük, hogy minden egy bizonyos világban kezdődött el, akkor annak a világnak egyedülállónak kellett lennie. Miért is ne? Az esély, hogy az élet ilyen sokszínű, mondhatni zsivajgó módon fejlődjön ki, valóban nagyon kicsi, talán egy a százmillióhoz, tehát valószínű, hogy százmillió életet hordozó bolygó közül egyen történt így. Csak egy lehetett.

— De mitől volt ez a bizonyos világ annyira más, mint a többi? — kérdezte Pelorat izgatottan. — Miféle körülmények tették olyan kivételessé?

— Talán csak a véletlenen múlott. Végül is az emberi lény és vele együtt a többi létezési forma immár tíz- és tízmillió bolygón megtalálható, mindazokon, amelyeken élet egyáltalán lehetséges, vagyis ezek közül bármelyik alkalmas lehetett.

— Nem! Miután az emberi faj kifejlődött, megteremtette a fejlett technikát, a saját életéért folytatott harcban megedződött, nos, ezután már bármelyik világhoz, amely egy kicsit is vendégszeretőnek bizonyult, tudott alkalmazkodni, például a Terminushoz is. De el tudja képzelni, hogy a Terminuson kifejlődhetne értelmes élet? Az enciklopédisták korában, amikor először települt ember a Terminusra, ott valami mohaféleség jelentette a növényi élet csúcsát, s az óceán apró, korallszerű lényeinél meg néhány rovarhoz hasonló, szárazföldi, repülő organizmusnál nem volt magasabb rendű állati szervezet. Ezeket mi rövid úton kiirtottuk, aztán megraktuk a tengert és a szárazföldet halakkal, nyulakkal, kecskékkel, fűvel, magvakkal, fákkal és így tovább. Az eredeti életnek nyoma sem maradt azon kívül, amit az állatkertekben meg az akváriumokban mutogatunk.

— Ühüm — jegyezte meg Trevize. Pelorat egy teljes percig bámult rá, aztán sóhajtva megkérdezte:

— Magát valójában nem is érdekli, ugye? Érdekes! Ki tudja,

miért, de eddig még senkit sem találtam, aki törődött volna vele. Biztosan az én hibám. Engem ugyan rendkívül érdekel, mégsem tudom fölkelteni iránta a mások érdeklődését.

— Pedig érdekes — mondta Trevize. — Igazán. De mi értelme van az egésznek?

— Hát nem érzi, micsoda tudományos jelentőségű volna egy olyan világ tanulmányozása, amely a Galaxisban egyedülálló módon teremtette meg egy valóban virágzó őshonos élet ökológiai egyensúlyát?

— Bizonyára erezném, ha biológus volnék. De mint tudja, nem vagyok az. Bocsásson meg érte!

— Persze, persze, drága barátom. Csak az a baj, hogy eddig még biológust sem találtam, akit érdekelt volna. Említettem már, hogy valaha a biológia volt a főtantárgyam. Föltettem a kérdést a professzoromnak, és még őt sem érdekelte. Azt mondta, foglalkozzam inkább valami gyakorlati problémával. Ez úgy fölháborított, hogy inkább átnyergeltem a történelemre, amúgy is ez volt a hobbim kamaszkorom óta, és ebből a nézőpontból vetettem föl ismét az „eredet kérdését".

— De legalább életre szólóan ellátta magát munkával, tehát tulajdonképpen örülnie kell, hogy ilyen begyöpösödött agyú professzora volt — mondta erre Trevize.

— Igen. Így is föl lehet fogni. És ez a munka annyira leköt, hogy bele sem tudok fáradni. Mégis jó volna, ha magát is érdekelné. Szörnyű érzés, hogy az ember örökké csak önmagával társalog.

Trevize hátravetette a fejét, és szívből felkacagott.

Pelorat szenvtelen arcán holmi sértett kifejezés jelent meg.

— Miért nevet rajtam?

— Nem magán, Janov — felelte Trevize. — A saját ostobaságomon nevetek. Ami magát aggasztja, ugyanazért nekem végtelenül hálásnak kell lennem. Mert tudja meg, hogy tökéletesen igaza volt.

— Amiért fontosnak tartom az ember eredetének kérdését?

— Nem, nem. Illetve azért is, persze. De most arra gondoltam, amikor azt tanácsolta, hogy ne a problémámra összpontosítsak, hanem gondoljak valami másra. Bevált. Amikor arról beszélt, hogy hogyan fejlődött ki az élet, végre eszembe jutott, miképpen akadhatok a hipernyomkövető nyomára, ha van egyáltalán.

— Ja, erről beszél?

— Igen, erről! Pillanatnyilag ez az én rögeszmém.

Úgy kerestem azt a hipernyomkövetőt, mintha még most is azon az ócska űrdereglyén volnék, amelyen gyakoroltam, vagyis végigkutattam a hajót, nem látok-e valamit, ami elüt a többi berendezéstől. Elfelejtettem, hogy itt egy több ezer esztendőnyi

technikai fejlődés eredményeképp megkonstruált járműről van szó. Érti már?

— Nem, Golan.

— Van egy fedélzeti számítógépünk. Hogy is feledkezhettem meg róla?

Legyintett, majd elindult a szobája felé, sürgetve Peloratot, hogy tartson vele.

— Mindössze meg kell kísérelnem a kapcsolatteremtést — mondta, és két kezét a számítógép érintkezőjére helyezte.

Ez annyit jelentett, hogy megpróbálta elérni a Terminust, amely immár több ezer kilométerre elmaradt mögötte.

Érd el! Beszélj! Mintha a saját idegvégződései csíráztak volna ki és indultak volna növekedésnek, méghozzá szédítő iramban — természetesen a fény sebességével —, hogy megteremtsék a kontaktust.

Trevize érezte, amint lénye megérinti — nem, nem is megérinti, inkább megérzi, de mégsem… mindegy, minek nevezi, hisz úgysem talál rá szavakat.

Az érzékelési határon belül tudta a Terminust, és noha a köztük lévő távolság másodpercenként mintegy húsz kilométerrel növekedett, a kapcsolat szilárdan létezett, mintha a bolygó és a hajó mozdulatlanul, néhány méterre egymástól vesztegelne.

Nem szólt semmit. Összeszorította a száját. Pusztán a kommunikáció elvét akarta tisztázni; valóságos kapcsolatot nem kívánt teremteni.

Odakint, nyolcparszeknyire — galaktikus mérték szerint a hátsó udvarban — volt a legközelebbi nagy bolygó: Anakreón. Ötvenkét évbe telt volna, ha a Terminus eléréséhez használt fénysebességű rendszerrel küldenének oda üzenetet, s válasz is várnának rá.

Nyúlj ki Anakreón után! Gondolj Anakreónra! Gondolj rá, amilyen erősen csak tudsz! Ismered a pozícióját a Terminushoz és a galaktikus maghoz képest; foglalkoztál már a planetográfiájával és a történelmével; katonai problémákat is megoldottál már, melyek célja Anakreón visszafoglalása volt (felkészülve arra a képtelen helyzetre, ha — mostanában — valamilyen ellenséges erő kebelezné be).

Az Űrre! Jártál is az Anakreónon!

Elevenítsd meg! Elevenítsd meg! A hipernyomkövető révén úgy érzed majd, hogy ott vagy!

Semmi! Idegvégződései reszketve nyúltak ki a semmibe.

Trevize feszültsége feloldódott.

— A *Távoli Csillag* fedélzetén nincs hipernyomkövető, Janov. Meggyőződtem róla. És ha nem fogadom meg a tanácsát, nem tudom, mennyi idő alatt jutottam volna el erre a következtetésre.

Pelorat határozottan boldognak látszott, pedig arcizma se rándult.

— Igazán örülök, hogy segíthettem. Ez azt jelenti, hogy ugorhatunk?

— Nem, a biztonság kedvéért még várunk két napot. Nem emlékszik rá, hogy el kell távolodnunk a nagy tömegű testtől? Átlagos esetben, ha vadonatúj, még be nem járatott hajóval van dolgom, amelyet egyáltalán nem ismerek, két napba telne, amíg kiszámítom a pontos eljárást, különösen az ugrás hiperlöketét. Ugyanakkor az az érzésem, a számítógép úgyis megcsinál helyettem mindent.

— Jaj nekem! Ezek szerint meglehetősen unalmas időszak vár ránk.

— Unalmas? — vigyorgott Trevize. — Akárminek nevezheti, csak unalmasnak nem. Mi ketten, Janov, mindvégig a Földről fogunk beszélgetni.

— Igazán?! — kiáltotta Pelorat. — Örömet akar szerezni egy öregembernek? Ez nagyon kedves magától. Igazán mondom.

— Csudát! Magamnak akarok örömet szerezni. Janov, maga megtérített engem. Abból, amit elmondott, rájöttem, hogy a Világegyetem legérdekesebb és legfontosabb objektuma a Föld!

22.

Trevize nyilván meglepetéssel hallgatta mindazt, amit Pelorat a Földdel kapcsolatban adott elő, de mivel elméjét akkor erősen foglalkoztatta a hipernyomkövető, nem tudott azonnal reagálni. Mihelyt azonban azt tapasztalta, hogy a probléma megoldódott, rögtön a Földre gondolt.

Talán Hari Seldon leggyakrabban idézett kijelentése ütött szöget a fejébe, miszerint a Második Alapítvány a Terminushoz képest „a Galaxis túlsó végében" található. Seldon még meg is nevezte a helyet: ez lett volna a „Csillagvég". Így hangzott el Gaal Dornick beszámolójában, mely a császári törvényszék előtti tárgyalásról szólt. „A Galaxis túlsó végében": maga Seldon mondta ezt Dornicknak, és ez a kijelentés azóta is számos vitát kavart.

Mi lehet az, ami a Galaxis egyik végét összeköti „a túlsó végével"? Egyenes vonal talán, esetleg spirális, netalán kör vagy egyéb?

És most mint valami villám hasított Trevize-ba a felismerés, hogy semmiféle egyenes vagy görbe vonal nem rajzolható be a Galaxis térképébe. Ennél sokkal furfangosabb dologról van itt szó.

Az teljesen világos volt, hogy a Galaxis egyik vége maga a Terminus. Itt volt a Galaxis pereme — igen, a mi Alapítványunk pereme —, amely esetében a „vég" szó szerint értendő. Ugyanakkor Seldon idejében ez volt a Galaxis legújabb világa is, az éppen alapításra váró világ, amely abban a pillanatban még nem is létezett.

Ilyen megvilágításban vajon mi lehet a Galaxis túlsó vége? A másik Alapítvány pereme? Csak nem a Galaxis legöregebb világa? Pelorat érvelése szerint — noha ő nem tudja, mi mellett érvel — ez csakis a Föld lehet. A Második Alapítvány világa tehát valószínűleg a Föld.

Pedig Seldon azt mondta, a Galaxis túlsó vége a „Csillagvégen" van. Ki tudja, nem jelképesen értette-e? Ha az emberiség történetét visszafelé követjük nyomon, ahogy Pelorat tette, valamennyi bolygórendszerről, a lakott bolygókat fénnyel elárasztó napokról mindig egy másik bolygórendszerre, egy másik napra jutunk vissza, ahonnan az elsőbe vándorló seregek elindultak, de még onnan is vissza egy másik naphoz, egészen addig, míg valamennyi úton el nem érünk ahhoz a bolygóhoz, ahol az emberiség megszületett. A „Csillagvég" nem más, mint az a nap, amely a Földre árasztja fényét.

Trevize elmosolyodott, és szinte szeretettel mondta:

— Meséljen még nekem a Földről, Janov. Pelorat megrázta a fejét.

— Mindent elmondtam, amit lehetett, higgye el. Majd többet is megtudunk a Trantoron.

— Nem, Janov — felelte Trevize. — Ott semmit sem fogunk megtudni. Hogy miért? Mert nem megyünk a Trantorra. Én irányítom a hajót, és biztosíthatom, hogy nem megyünk a Trantorra.

Pelorat szája tátva maradt. Egy pillanatig levegő után kapkodott, aztán gyászosan csak annyit nyögött ki:

— Ó, drága barátom!

— Ne csüggedjen, Janov! — vigasztalta Trevize. — Ne így fogja föl. A *Föld* felkutatására indulunk.

— De hát csak a Trantoron…

— Ne gondolja. A Trantoron csak töredező filmeket és poros dokumentumokat tanulmányozhat, míg végül maga is megtöredezik, és belepi a por.

— Évtizedeken át arról álmodoztam…

— Arról álmodozott, hogy megtalálja a Földet.

— De hát csak a…

Trevize fölállt, előrehajolt, megragadta Pelorat zubbonyának a szárnyát, és azt mondta:

— Ne hajtogassa már ezt, professzor úr. Amikor először beszélt nekem arról, hogy a Földet akarjuk megkeresni, és akkor még föl sem szálltunk erre a hajóra, állította, hogy megtalálja, mert, és most a saját szavait idézem: „egy nagyszerű elméletem van a dologról”. Most tehát nem akarok több szót hallani a Trantorról. Szeretném, ha erről a nagyszerű elméletéről beszélne nekem.

— De hiszen ezt még be kell bizonyítanom! Mindeddig nincs többről szó, mint egy gondolatról, egy reményről, egy bizonytalan lehetőségről.

— Helyes! Erről meséljen nekem.

— Nem értett meg. Egyszerűen nem érti, miről van szó. Ezen a területen nemcsak én folytatok kutatásokat. Itt nincsenek megfogható, történelmileg igazolt, valóságos tények. Az emberek egyrészt úgy beszélnek a Földről, mint valóságról, másrészt meg úgy, mint valamiféle mítoszról. Millió ellentmondásos mese forog közszájon.

— Hát akkor miben áll a maga kutatómunkája?

— Én arra tettem föl mindent, hogy összegyűjtsem valamennyi mesét, az állítólagos történelem minden apró darabkáját, a legendákat, a homályos mítoszokat. Még a meséket is. Mindent, amiben csak előfordul a Föld neve és az eredet bolygójának bármiféle elképzelése. Harminc éven keresztül összehordtam mindent, amit a Galaxis mindahány bolygójáról csak össze lehetett hordani. És ha most találnék valami minden eddiginél megbízhatóbb adatot a Galaktikus Könyvtárban… de maga még azt sem engedi, hogy kiejtsem azt a szót.

— Úgy van. Ki ne mondja! Inkább beszéljen arról a részletről, amely különösképpen fölkeltette a figyelmét, és mesélje el azt is, hogy miért éppen azt a részletet találta a leginkább alkalmasnak rá, hogy

érvényesnek fogadja el.

Pelorat megrázta a fejét.

— Bocsásson meg, Golan, de úgy beszél, mint valami katona vagy politikus. A történelem nem így működik.

Trevize mélyet lélegzett, hogy el ne veszítse az önuralmát.

— Hát akkor mondja el, Janov, hogyan működik. Két napunk van rá. Tanítson!

— Az ember nem építhet egyetlen mítoszra vagy a mítoszok egy csoportjára. Szükséges, hogy valamennyit összegyűjtse, elemezze, csoportosítsa, tartalmuk különféle aspektusai szerint jelképeket állítson föl, például olyanokat, amelyek a lehetetlen időjárási viszonyokra utalnak, vagy csillagászati részletekre, melyek eltérnek a jelenleg ismert bolygórendszerektől, esetleg a sajátosan nem bennszülöttnek tartott kultúrhéroszok születési helyéről szólnak, és így tovább, száz és száz részletkérdést lehetne említeni. Nincs értelme, hogy végigvigyük a listát. Erre még két nap sem volna elég. Mondom, több mint harminc évem ment rá.

Később kidolgoztam egy számítógépes programot, s ennek segítségével valamennyi mítoszban megkerestem a közös komponenst, valamint találtam egy olyan átalakítási lehetőséget, amellyel a nyilvánvaló képtelenségeket kiküszöbölhettem. Fokozatosan kidolgoztam egy modellt, amely minden valószínűség szerint tükrözte a valóságos Földet. Végül is, ha minden emberi lény egyetlen bolygóról származik, ez az egyetlen bolygó szükségszerűen az egyetlen olyan dolog, amely minden eredetmítoszban és minden kultúrhéroszokról szóló mesében egyaránt előfordul. Nos, kívánja, hogy matematikai részletekkel is szolgáljak?

— Köszönöm, pillanatnyilag tudom nélkülözni — felelte Trevize —, de honnan tudja, hogy nem vezetik-e félre a matematikai számításai? Hiszen tényként fogadjuk el, hogy a Terminust mindössze ötszáz évvel ezelőtt alapították, és noha az első emberi lények telepesként érkeztek ide a Trantorról, valójában bolygók tucatjairól, ha nem százairól gyűltek össze. Ám aki ezt nem tudja, azt gondolhatja, hogy Hari Seldon és Salvor Hardin, akik közül egyik sem a Terminuson született, a Földről jött, és tulajdonképpen a Trantor neve jelenti a Földet. Hiszen ha a Seldon idejében leírt Trantort keresnék, azt a világot, amelynek a felszínét fém borítja, nem találnák meg, tehát az egészet légből kapott mítosznak minősítenék.

Peloratról szinte sugárzott az elégedettség.

— Drága barátom, visszavonom, amit az imént a katonákról és a politikusokról mondtam. Figyelemreméltó intuitív képességről tesz tanúbizonyságot. Természetesen valami módon ellenőriznem kellett magamat. A számítógépbe mintegy száz valótlanságot is betápláltam, melyek a jelen történelem torzulásain alapultak, és az általam gyűjtött

mítoszokat utánozták. Aztán megpróbáltam ezeket a kitalálásokat beilleszteni a modellbe. Az egyiket ráadásul Terminus korai történelmére alapoztam. A számítógép mindet kidobta magából. Mindegyiket. Az igazat megvallva ez azt is jelentheti, hogy egyszerűen hiányzik belőlem a fantázia képessége, hogy semmiféle elfogadható dolgot nem tudtam kitalálni. De minden tőlem telhetőt megtettem.

— Biztos vagyok benne, Janov. És a modellje mit árult el a Földről?

— Sok mindent, melyek valószínűsége elég különbözőnek tűnik. Éppen csak bizonyos körvonalak rajzolódtak ki. Például, hogy a Galaxis lakott bolygóinak mintegy kilencven százaléka 22-26 galaktikus szabványóra forgási idővel rendelkezik. Tehát…

— Remélem, Janov, ügyet sem vetett az effélékre — vágott közbe Trevize. — Nincs itt semmi titokzatosság. Ahhoz, hogy egy bolygó lakható legyen, nem rendelkezhet olyan óriási forgási sebességgel, hogy a légkör heves mozgása állandó viharokat idézzen elő, sem olyan lassúval, hogy a hőmérsékletben végletes különbségek alakuljanak ki. Itt önkiválasztó sajátosságról van szó. Az emberek szívesebben élnek megfelelő körülményeket biztosító bolygókon, és ha e körülmények valamennyi lakott bolygón hasonlítanak egymásra, olyankor szokták mondani, hogy „micsoda meglepő véletlen!”, holott egyáltalán nem meglepő, és még csak nem is véletlen.

— Ami azt illeti — jelentette ki Pelorat nyugodtan —, ez jól ismert társadalomtudományi jelenség. Azt hiszem, a fizikában is létezik hasonló, de nem vagyok fizikus, s ezért nem mernék megesküdni rá. Mindenesetre ezt nevezik „antropikus elvnek”. A megfigyelő már azzal is befolyásolja az általa megfigyelt jelenségeket, hogy megfigyeli őket, illetve, hogy azért van ott, mert meg akarja figyelni őket. A kérdés azonban a következő: hol van a mintául szolgáló bolygó? Melyik bolygó tesz meg pontosan egy fordulatot a huszonnégy galaktikus szabványórából álló galaktikus szabványnap alatt?

Trevize elgondolkodva biggyesztette előre az alsó ajkát.

— Maga szerint ez volna a Föld? Hiszen a galaktikus szabvány *bármelyik* világ helyi jellemzőin is alapulhatott, nem?

— Nem egészen. Ez nem tükrözné az emberek gondolkodásmódját. Tizenkétezer éven át Trantor volt a Galaxis világfővárosa, húszezer esztendőn keresztül ez volt a legnépesebb bolygó, és mégsem erőltette rá a Galaxisra a saját, 1,08 galaktikus szabványnapig tartó forgási értékét. A Terminus rotációs periódusa pedig 0,91 GSZN, és mi sem erőltetjük ezt az értéket az uralmunk alatt álló bolygókra. Minden egyes bolygó elvégezte a maga helyi planetáris nap szerinti időszámítását, de ugyanakkor bolygóközi jelentőségű célokra komputerrel átszámítja a HPN-t GSZN-re és viszont. A

galaktikus szabványnap *feltétlenül* a Földről származik!

— Miért feltétlenül?

— Egyrészt, mert valaha a Föld volt az egyetlen lakott világ, magától értetődik hát, hogy napjának és évének tartama számít szabványnak, és miközben újabb világok népesültek be, a társadalmi tehetetlenség következtében meg is maradt szabványnak. Aztán az általam készített modell is egy olyan Föld volt, amely huszonnégy galaktikus szabványóra alatt fordult meg a tengelye körül, és pontosan egy galaktikus szabványév alatt kerülte meg a saját napját.

— És ha csak véletlen volt? Pelorat elnevette magát.

— Most meg maga beszél nekem véletlenről. Fogadást is merne kötni rá, hogy ilyesmi előfordulhat véletlenül?

— Jó, jó — dörmögte Trevize.

— Valójában ennél többről van szó. Létezik egy archaikus időegység is, hónapnak hívták…

— Hallottam róla.

— Ez minden jel szerint megfelel a földi Hold Föld körüli forgási periódusának. Ámbár…

— Ámbár?

— Nos, kifejezetten meglepő az a faktor, mely szerint a modell mellékbolygója óriási, átmérője több mint egynegyede a Földének.

— Ilyesmiről még csak nem is hallottam soha, Janov. Nincs lakott bolygó a Galaxisban, amelyiknek ekkora holdja volna.

— De hát éppen ez a jó — élénkült fel hirtelen Pelorat. — Ha a Föld egyedülálló bolygó a legváltozatosabb fajok kifejlődése és az értelmes élet kialakulása szempontjából, akkor feltételeznünk kell valami fizikai kivételességet is.

— De mi köze lehet egy óriási holdnak a fajok változatosságához, az értelmes élethez meg az összes többihez?

— Most rátapintott a bökkenőre. Tulajdonképpen nem tudom. De megéri, hogy utánajárjunk egy kicsit, nem?

Trevize fölállt, és karját összefonta a mellén.

— De hol itt a probléma? Nézze át a lakott bolygók statisztikáját, és keresse meg azt az egyet, amelyiknek a forgási és keringési ideje pontosan megegyezik az egy galaktikus szabványnappal, illetve az egy galaktikus szabványévvel. És ha még ráadásul van egy óriás holdja is, akkor megtalálta, amit keresett. És abból a kijelentéséből, hogy „van egy nagyszerű elmélete”, feltételezem, hogy már meg is tette, és megtalálta a keresett bolygót.

Pelorat zavartnak látszott.

— Hát nem egészen így történt a dolog. Valóban átnéztem a statisztikákat, legalábbis átnézettem a csillagászati tanszékkel, de, hogy őszinte legyek, ilyen bolygó nem létezik.

Trevize visszahuppant a székére.

— De hiszen ez azt jelenti, hogy az egész érvelése semmit sem ér!

— Azért nem egészen.

— Hogyhogy nem egészen? Elkészít egy minden részletre kiterjedő modellt, aztán nem talál semmit, amire a modell ráillenék. A modellje ezek szerint használhatatlan. Most majd kezdheti elölről.

— Nem. Csak azt jelenti, hogy a lakott bolygókról készített statisztika hiányos. Végül is több tízmilliónyi ilyen bolygó létezik, s közülük akadnak igencsak ismeretlenek. Például nem rendelkezünk a népesség felére vonatkozó, kellő pontosságú adatbázissal. Továbbá hatszáznegyvenezer lakott bolygót illetően semmiféle információnk nincs, legföljebb a puszta név és olykor a hely, ahol az adott bolygó található. Némely galaktográfus becslése szerint tízezerre tehető azoknak a lakott bolygóknak a száma, amelyek egyáltalán nincsenek regisztrálva. Az érintett világoknak feltehetően így előnyösebb. A császárság korában nyilván így mentesültek az adófizetés alól.

— Valamint az azt követő évszázadokban — tette hozzá cinikusan Trevize — a kalózok főhadiszállásául szolgálhattak, ami alkalmasint jövedelmezőbb volt, mint a szabályos kereskedelmi tevékenység.

— Erről nem tudok — mondta Pelorat kétkedőn.

— Nekem viszont az a véleményem, hogy a Földnek, függetlenül a saját elképzeléseitől, szerepelnie kellene a lakott bolygók listáján. Hiszen ő volna a legöregebb mindannyiuk között, s erről nem lehetett volna megfeledkezni a galaktikus civilizáció korai századaiban. S ha egyszer már fölkerült volna a listára, ott is maradt volna. Ezen a téren bízvást számolhatunk a társadalmi tehetetlenséggel.

Pelorat tétovázott, látszott rajta, hogy gyötrődik.

— Tulajdonképpen van… van egy Föld nevű bolygó a lakott bolygók listáján. Trevize megrökönyödve bámult rá.

— Mintha az imént azt mondta volna, hogy a Föld nem szerepel a jegyzékeken.

— Föld néven nem is. De van egy, amelyet Gaiának hívnak.

— Ennek meg mi köze az egészhez? Mi az, hogy Gaja?

— G-A-I-A. Azt jelenti, hogy „Föld”.

— Miért jelentene inkább Földet, Janov, mint bármi mást? Semmi értelmeset nem mond számomra ez a név.

Pelorat többnyire egykedvarcán valami fintorféle jelent meg.

— Félek, hogy nem fog hinni nekem… Ha jól következtetek a mítoszok alapján végzett elemzéseimből, a Földön különféle, egymás számára kölcsönösen érthetetlen nyelvek léteztek.

— Micsoda?

— Igen. Végül is ezerféle módon beszélünk mi is Galaxis-szerte…

— Igaz, hogy Galaxis-szerte különböző nyelvjárások élnek, de ezek egymás számára is érthetőek. És még ha gondot okozna is egyik-másik megértése, még mindig ott van a galaktikus köznyelv.

— Nem vitás, de hát itt rendszeres a csillagközi utazás. De mi van akkor, ha egy bolygó hosszú ideig elszigetelt marad?

— Maga a Földről beszél, nem? Egyetlen bolygóról. Hol itt az elszigeteltség?

— Ne felejtse el, a Föld az eredeti bolygó, ahol az emberiség egykor nyilván elképzelhetetlenül kezdetleges körülmények között élt. Az ember előtti ősökből küzdötte fel magát, s szó sem volt csillagközi utazásról, számítógépekről vagy bármiféle technológiai fejlettségről.

— Ez az egész olyan nevetséges. Pelorat zavartan horgasztotta le a fejét.

— Talán nincs is értelme, hogy vitatkozzunk róla, öreg cimbora. Még sohasem sikerült senkit meggyőznöm. Biztosan az én hibám.

Trevize-t máris hatalmába kerítette a bűntudat.

— Bocsásson meg, Janov. Meggondolatlanul beszéltem. De hát ezek olyan nézetek, amelyek merőben szokatlanok a számomra. Maga harminc éven át alakítgatta az elméletét, aztán egy pillanat alatt zúdította rám az egészet. Legyén megértő. Ha akarja, elképzelem, hogy a Földön élt egy primitív nép, amely két teljesen különböző, egymás számára tökéletesen érthetetlen nyelvet beszélt…

— Vagy talán féltucatot is — szólt közbe bátortalanul Pelorat. — Elképzelhető, hogy a Földön több nagy kontinens volt, és eleinte semmiféle kapcsolat nem alakult ki köztük… Egy-egy kontinens lakói mindenütt kitalálták a maguk önálló nyelvét…

Trevize gondosan megválogatott, nyomatékos szavakkal folytatta:

— És mihelyt az egyik kontinens tudomást szerzett a másikról, rögtön megindult köztük a vita az „eredet kérdéséről”, és arról, hogy melyik kontinensen emelkedett ki először az ember a többi állat közül.

— Könnyen lehetséges, Golan. Nagyon természetes lett volna, hogy így viselkedjenek.

— És az egyik nyelven jelenti Gaia a Földet. És a „Föld” szó egy másik ilyen nyelvből származik.

— Igen, igen.

— És mivel a galaktikus köznyelv abból a nyelvből alakult ki, amelyen a „Föld” jelentette a „Földet”, a Föld lakossága valamilyen okból egy másik nyelv alapján használta bolygójára a „Gaia” elnevezést.

— Úgy van! Golan, maga valóban gyorsan kapcsol.

— Én viszont úgy látom, hogy nem kell ebből valami titokzatos dologra következtetni. Ha a nevek különbözősége ellenére Gaia valóban nem más, mint a Föld, akkor az iménti érvelése alapján nyilván a Gaia forgási ideje felel meg egy galaktikus napnak, a keringési ideje pedig pontosan egy galaktikus évnek… továbbá van egy óriási holdja, amely éppen egy hónap alatt fordul meg körülötte.

— Igen. Így kellene lennie.

— Nos, megfelel vagy nem felel meg ezeknek a kívánalmaknak?

— Hogy őszinte legyek, nem tudom. A táblázatok nem adják meg a kellő információt.

— Valóban? Hát akkor, Janov, elmegyünk a Gaiára, megmérjük a forgási és a keringési idejét, aztán megnézzük magunknak a holdját?

— Benne vagyok, Golan. — Pelorat elbizonytalanodott. — Csak az a baj, hogy a helyét sem tudjuk pontosan.

— Azt akarja mondani, hogy csak a nevét tudja, semmi mást, és ez volna a maga nagyszerű elmélete?

— De hiszen éppen ezért akartam elmenni a Galaktikus Könyvtárba!

— Na, várjunk csak! Azt mondja, a táblázat nem adja meg a pontos helyet. Ad egyáltalán valami információt?

— A Sayshell szektorba sorolja, de kérdőjellel.

— Nos akkor… ne csüggedjen, Janov. Elmegyünk a Sayshell szektorba, aztán valahogy majd csak megtaláljuk a Gaiát!

HETEDIK FEJEZET
A paraszt

23.

Stor Gendibal lassan kocogott az Egyetemen kívül húzódó országúton. A második alapítványiak általában nem merészkedtek ki a Trantor földművesvilágába, noha bizonyára megtehették volna. Ha megtették is olykor, semmiképpen sem kószáltak el messzire vagy hosszú ideig.

Gendibal kivétel volt, és régebben gyakran eltűnődött, mi lehet ennek az oka. A tűnődés nála azt jelentette, hogy kutatott a saját agyában, ami a szólók esetében dicsérendő cselekedetnek számított. Az ő agyuk egyszerre volt fegyver és célpont, tehát mind a támadásra, mind a védekezésre készen kellett állniuk minden pillanatban.

Gendibal elégedetten állapította meg, hogy ő azért más, mint a többiek, mert az átlagosnál jóval hidegebb és nagyobb bolygóról származik. Amikor mint kisfiút a Trantorra hozták (fönnakadt azon a hálón, amelyet a Második Alapítvány ügynökei titokban dobtak ki a Galaxisba, hogy összefogdossák vele a tehetséges gyerekeket), hirtelen egy sokkal könnyebb gravitációs térben és jóval szelídebb klimatikus viszonyok közepette találta magát. Természetes tehát, hogy összehasonlíthatatlanul jobban élvezte a szabad levegőt, mint a többiek.

Első trantori évei alatt tudatosodott benne, hogy milyen kicsi és vékony csontú gyerek, és félelem fogta el, hogy ebben a kényelmes, jóindulatú világban el fog puhulni. Ezért egy sor önfejlesztő gyakorlatot kényszerített magára, amitől látszatra ugyanolyan vézna maradt, ám szívóssá vált, s a tüdeje is megerősödött. Ezek a hosszú séták és kocogások életrendje részévé váltak — legalább volt miről pusmogni a Szólók Asztalánál. Gendibal azonban ügyet sem vetett a szóbeszédre.

Noha első generációbeli volt, tántoríthatatlanul ment a maga útján. Az Asztal többi tagja mind másod- és harmadgeneráció, akiknek a szülei és a nagyszülei is már második alapítványisták voltak. S persze mind öregebbek nála. Mi mást várhatna hát tőlük, mint hogy összesúgjanak a háta mögött?

Régi szokás szerint a Szólók Asztalánál minden agy nyitva volt (ennek ellenére nemigen akadt szóló, aki ne tartott volna fenn legalább egy szögletet a magángondolatai számára — hosszabb távon, persze, sikertelenül), és Gendibal tudta, hogy a többiek irigykednek rá, mint ahogy azzal is tisztában volt, mennyi védekezést és túlkompenzálási törekvést rejt a saját viselkedése. Ezt tudták a többiek is.

Ráadásul (Gendibal gondolatai visszatértek a külterületi kalandozásai okaira) a gyerekkorát egy teljes világban töltötte —

hatalmas kiterjedésű, változatos tájak között —, egy termékeny völgyben, melyet, szerinte, a Galaxis leggyönyörűbb hegyvonulatai vettek körül. A lenyűgöző szépségű hegyek között zord telek jártak. Még emlékezett erre a hajdani világra s a távoli gyerekkor csodáira. Gyakran álmodott is róla. Miképpen is kényszeríthetné magát, hogy bezárkózzék néhány tucat négyzetmérföldnyi régi épület közé?

Lekicsinylően nézett körül. Hiába szelíd, kedves világ a Trantor, nyoma sincs rajta a hajdani táj markáns, vad szépségének. Noha földművesvilág, mégsem nevezhető termékeny bolygónak.

Nem is volt az soha. Meglehet, ez is közrejátszott benne, hogy kormányzó székhelye lett előbb egy nagyszabású bolygószövetségnek, majd magának a Galaktikus Birodalomnak. Semmi nem ösztönözte, hogy más legyen. Nem is volt alkalmas semmi másra.

A Nagy Dúlás után a Trantort csak hatalmas fémkészletei mentették meg. Egyetlen óriási bánya volt az egész: félszáz világot látott el olcsó acélötvözettel, alumíniummal, titániummal, rézzel, magnéziummal — ily módon szolgáltatva vissza mindazt, amit évezredeken át összegyűjtött —, noha készleteit százszor gyorsabban merítette ki, mint amennyi ideig annak idején a felhalmozás tartott.

Még most is óriási fémkészletekkel rendelkezett, de már a nehezebben hozzáférhető, föld alatti részeken. A honi parasztok (akik sohasem nevezték „trantorinak" magukat, mert az ő fülükben baljósan csengett ez a név — melyet ilyenformán a második alapítványiak tartottak fenn maguknak) lassan már nem is titkolták, mennyire idegenkednek a fémektől — kétségtelenül babonás hiedelmeik miatt.

A bolondok! Hiszen a föld alatt maradó fém mérgezi a talajt. Így csökkentve tovább a termékenységet. Igaz ugyan, hogy ezt a gyér népességet a föld így is, úgy is el tudta tartani. És azért valamennyi fémet mindig értékesítettek.

Gendibal tekintete elkalandozott a sík látóhatár felé. A Trantor geológiai értelemben éppoly élő volt, mint a legtöbb lakott bolygó, de a legutóbbi igazán nagy geológiai hegységképző periódus legalább százmillió esztendeje játszódott le. Az egykori hegyvidékek mára szelíd dombokká koptak. Az igazat megvallva, legtöbbjüket a Trantor történelmének fémépítő korszakában egyengették el.

A látóhatáron túl, dél felé húzódott a Főváros öblének partvonala, s azon is túl terült el a Keleti-óceán; mindkettőt a föld alatti víztározók lerombolása után állították helyre.

Észak felé a Galaktikus Egyetem tornyai takarták el a Könyvtár viszonylag zömök, de széles épületét (melynek nagy része a föld alatt volt), és még északabbra a Császári Palota maradványait.

Közvetlenül az út két oldalán terültek el a tanyák, melyeken itt-ott egy-egy házat is lehetett látni. Kocogás közben hol marhák, hol kecskék, hol csirkék mellett haladt el — valamennyi trantori tanyán

bőségben voltak háziállatok. Az állatok ügyet sem vetettek rá.

Gendibal szórakozottan merengett el azon, hogy a Galaxis bármely lakott világán ugyanezeket az állatokat láthatná, még sincs két világ, ahol ugyanezek az állatok egyformák volnának. Eszébe jutottak az otthoni kecskék és az ő szelíd állata, melyet egyszer maga fejt meg. Azok nagyobbak és vakmerőbbek voltak, mint a Nagy Dúlás után a Trantorra telepített kisebb testű és jóval béketűrőbb fajta. A Galaxis lakott világain mindeme háziállatoknak számtalan változata létezett, és az emberek mindenütt a saját fajtájukra esküdtek, akár húsról, tejről, tojásról, gyapjúról, akár bármi más, általuk termelt termékről volt is szó.

Mint rendesen, most sem látott honi embereket. Gendibal gyanította, hogy a parasztok szándékosan kerülik őket, a „tudákosokat" (a talán nem véletlenül téves ejtés „tudóst" akart jelenteni az ő nyelvjárásukon). Már megint a babona.

Fölpillantott a Trantor napjára. Jó magasra hágott már az égen, mégsem volt tikkasztó a meleg. Ezen a szélességi fokon a nyarak éppoly szelídek voltak, akár a telek. (Gendibalnak olykor még hiányzott is a telek harapós hidege. Szülőbolygójára azóta sem látogatott el; talán azért, ismerte el magában, hogy ne veszítse el az illúzióit.)

Érezte izmainak kellemesen bizsergő feszülését, és úgy döntött, mára elég a kocogásból. Sétára váltott hát, mélyeket szippantott a levegőből.

Föl kell készülnie az Asztal soros gyűlésére: a végső erőfeszítésre, amellyel kikényszerítheti a politikai változtatásokat s azt az új magatartást, amely felismeri végre az Első Alapítvány felől és másunnan is fenyegető, növekvő veszélyt. Véget kell vetnie a Terv „tökéletes" működésébe vetett, végzetes bizalomnak. Mikor jönnek végre rá, hogy éppen az a tökéletesség a veszély legbiztosabb jele?

Ha a javaslatot nem ő, hanem valaki más vetné föl, minden további nélkül elfogadnák, efelől nem volt kétsége. A dolgok jelenlegi állása szerint, bár számolnia kell akadékoskodással, előbb-utóbb mégis el fogják fogadni, hiszen az öreg Shandess eddig is támogatta őt, s ez minden bizonnyal így lesz a jövőben is. Igazán nem óhajt úgy szerepelni a történelemkönyvekben, mint az a bizonyos első szóló, akinek a vezetése idején sorvadt el a Második Alapítvány.

Honi!

Gendibal meglepődött. Még nem is látta az embert, de agya tapogató csápjait már érzékelte. Honi agy volt egy paraszt durva, primitív agya. Gendibal óvatosan visszahúzódott, hogy érintése szinte érzékeihetetlenül finom legyen. Ebből a szempontból a Második Alapítvány rendkívül szigorú politikát folytatott. A parasztok — tudtukon kívül — védőpajzsul szolgáltak nekik. Amennyire csak

lehetett, meg kellett őket hagyni érintetlenségükben.

Egyetlen, a Trantorra érkező kereskedő vagy turista sem láthatott itt mást, csak parasztokat vagy néhány érdektelen, csak a múltnak élő tudóst. Ha a parasztokat elriasztanák, vagy akár csak megbolygatnák ártatlanságukban, azonnal a tudósokra terelődne a figyelem — ez pedig katasztrofális következményekkel járna. (Azoknak a klasszikus demonstrációknak egyike volt ez, melyeket az Egyetemen az újoncoktól elvártak. Meglepő volt, hogy amint a parasztok gondolataiba a legcsekélyebb mértékben is beavatkoztak, az *Ősradiánson* milyen hatalmas eltérések mutatkoztak.)

Gendibal most már látta is. Nem vitás, hogy paraszt; a csontja velejéig honi. Akár önmaga karikatúrája is lehetne: magas, széles vállú, barna bőrű, csupasz karja kivillan durva öltözékéből, a haja sötét, akárcsak a szeme. Sután elnyújtott léptekkel közeledett. Gendibal mintha még a baromfiudvar bűzét is érezte volna rajta. (Csak csínján ezzel a lenézéssel, figyelmeztette magát Gendibal. Preem Palver maga is parasztszerepet játszott, ha tervei érdekében éppen erre volt szükség. Ő aztán igazan parasztnak látszott — zömök, hízásnak induló parasztnak. Csak az elméje tévesztette meg a serdülő Arkadyt, a külseje nem.)

A súlyos léptekkel feléje tartó paraszt leplezetlenül mustrálgatta — ez nem nagyon tetszett Gendibalnak. Így még egyetlen honi férfi vagy nő sem nézett rá. Megszokta, hogy még a gyerekek is elszaladnak előle, s csak tisztes távolból bámulnak vissza.

Mégsem lassított. Lesz elég hely, hogy elhaladjanak egymás mellett, nem kell szót, de még pillantást sem váltaniuk, ez lesz a legjobb megoldás. Úgy döntött, távol marad a paraszt agyától.

Gendibal az út széle felé mozdult, de a paraszt láthatóan nem engedte. Szétvetett lábakkal megállt, kinyújtotta vaskos karját, mintha el akarná zárni az utat, és megszólalt:

— Hó! Tudákos vagyol?

Gendibal minden igyekezete ellenére kénytelen volt érzékeim a másik agyából feléje áramló harciasságot. Megtorpant. Már nem számíthat rá, hogy beszélgetés nélkül haladhatnak el egymás mellett, és az már önmagában is fárasztó gyakorlat lesz. A második alapítványiak hangok, kifejezések, gondolatok és. agyhullámok áttetszően finom és tünékenyen gyors szövedékét használták az egymás közti kommunikációra, s ezért igen megerőltetőnek érezték, ha csak a szavak kombinációira kellett hagyatkozniuk. Olyan volt ez nekik, mintha egy szikladarabot csak a kezük és válluk izmainak segítségével emelhetnének föl, holott az emelőrúd is ott hever a közelükben.

Gendibal nyugodtan, az érzelmek gondos kiküszöbölésével válaszolta:

— Igen, tudós vagyok.

— Hó! Tudákos vagyol. Külföldiesen beszélünk, mi? No 'iszen, látom én, hogy az vagyol. — Gúnyosan feléje bökött a fejével. — Hogy kicsivagyol, fonnyadt meg sápadt is, azt' mégis fennhordod az orrod.

— Mit akarsz tőlem, honi ember? — kérdezte Gendibal, de nem mozdult.

— Engem úgy hívnak, hogy Rufirant. Az előbbeni nevem meg Karoll. — Egyre jellegzetesebbé vált honi dialektusa. Az r betűt a torkában képezte.

— Mit akarsz tőlem, Karoll Rufirant? — kérdezte Gendibal.

— Hát tégedet hogy hínak, tudákos?

— Számít az? Ezután is nyugodtan hívhatsz „tudós”-nak.

— Ha kérdezek, válasz is legyek, te kis fölhúzott orrú tudákos.

— Nos, jó. Stor Gendibal a nevem, most pedig megyek a dolgom után.

— Mi lenne a dogod?

Gendibal érezte, hogy a tarkóján bizseregni kezd a bőr. Újabb agyhullámokat érzékelt. Meg sem kellett fordulnia, tudta, még hárman állnak a háta mögött. A távolban egyre újabb és újabb honiak közeledtek. A bűz szinte marta az orrát.

— Az én dolgom, Karoll Rufirant, nem tartozik rád.

— Aszondod? — emelte föl a hangját Rufirant. — Cimborák, aszongya, az ő dóga nem tartozik ránk.

Nevetés harsant a háta mögött, majd egy hang azt kiáltotta:

— Igazsága lehet, hisz az ő dóga csupa piszmogás meg pepecselés, a' pedig nem való a rendes népeknek!

— Akármi is a dolgom — mondta Gendibal határozottan —, most mennem kell.

— Hát aztán hogyan fogol hozzája, incifinci tudákos? — kérdezte Rufirant.

— Úgy, hogy elmegyek.

— Megpróbálod? Nem félsz-e, hogy nekimégy a karomnak?

— Utamat állód a cimboráiddal együtt? Vagy egyedül állsz ki ellenem? — Gendibal hirtelen átváltott honi dialektusra. — Nem fész egymagádba?

Az igazat megvallva, nem lett volna szabad megsértenie, de így elejét vehette a tömeges támadásnak, amit mindenképpen meg kellett akadályoznia, nehogy kénytelen legyen még többet elárulni a lehetőségeiből.

Ez hatott. Rufirant arca láthatóan megnyúlt.

— Ha félszrül van szó, könyvkukac, avval inkább a te gatyád van teli! Helyet, cimborák! Hátrébb, azt' engessétek őtet előre, hadd lássa, félek-e egymagámba.

Rufirant fölemelte és megtáncoltatta a levegőben vaskos öklét.

Gendibal nem ijedt meg a paraszt ökölvívó tudományától; ámbár fönnállt a veszély, hogy egy jókora ütést nem tud elhárítani.

Óvatosan lépett közelebb, miközben gyorsan és könnyedén behatolt Rufirant elméjébe. Nem nagyon, éppen csak megérintve a felszínt, de ahhoz elég erővel, hogy a kritikus rovátka reflexeit lelassítsa. Aztán kilépett, hogy behatoljon a többiek agyába, akik már egyre nagyobb számban gyülekeztek körülöttük. Gendibal szóló elméje szemfényvesztő iramban cikázott ide-oda, de egyetlen agyban sem tartózkodott annyi ideig, hogy nyomot hagyjon rajta, ahhoz viszont éppen elég hosszasan, hogy észleléséből a lehető legnagyobb hasznot húzza.

Vadászó macska módjára közelítette meg a parasztot, s megkönnyebbülten vette tudomásul, hogy senki sem akar közbelépni.

Rufirant vadul támadott, de agyában Gendibal már akkor látta a mozdulatot, amikor még egyetlen izma sem feszült meg — tehát egyszerűen kilépett oldalra. Az ütés éppen csak egy hajszálnyira zúgott el mellette, és Gendibal ott állt, még csak meg sem rezzent. Egyszerre szakadt föl az emberekből a sóhaj.

Gendibal meg sem kísérelte, hogy elhárítsa vagy viszonozza az ütést. Nehéz lett volna úgy védekeznie, hogy ne bántsa meg a saját karját, a viszonzásból meg mi haszna lett volna, hiszen ütését a paraszt a legkisebb erőfeszítés nélkül is állná.

Nincs más hátra, úgy kell irányítani a parasztot, mint valami megvadult bikát, kényszerítve rá, hogy ütései célt tévesszenek. Ezzel jobban megtöri a lelkesedést, mint a közvetlen támadásokkal.

Rufirant bikaszerű ordítással lendült előre. Gendibal résen állt, és csak épp annyira hajolt oldalra, hogy ellenfele ne találjon célba. Újabb támadás. Újabb céltévesztés.

Gendibal hallotta, hogy lélegzete sípolva tör elő az orrából. Bár fizikai erőfeszítése nem volt számottevő, rettenetesen kimerítette a szellemi összpontosítás, melynek révén úgy próbált irányítani, hogy ne avatkozzon be. Hosszú ideig nem lesz rá képes.

Könnyedén megérintette Rufirant félelemleküzdő mechanizmusát, hogy legalább nyomokban fölkeltse a parasztban azt az érzést, amit leginkább a tudósoktól való babonás rettegéshez lehetett hasonlítani, majd a lehető legnyugodtabb hangján megszólalt:

— És most elmegyek a dolgom után.

Rufirant arcát eltorzította a düh, de megtorpant.

Gendibal érzékelte a gondolatait. A kis tudós képe mintegy varázsütésre elenyészett, s Gendibal érezte, mint támad föl a másikban a félelem, és egy pillanat ra…

De aztán a honi dühe minden eddiginél magasabbra csapott, és elsöpörte a leselkedő félelmet.

— Cimborák! — kiáltotta Ruíirant. — A tudákos tán cot jár! Illeg-

billeg előttem, és csúfot űz a becsületes honi párviadalból! Kapjátok el! Tartsátok szorosan! Mégiscsak meg fog víni velem. Lássátok, ki vagyok, legyen övé az első ütés, az enyim meg az utolsó!

Gendibalnak sikerült megtalálnia a hézagot a körü lötte állók között. Nincs más esélye, mint hogy nyitva tartja a hézagot, míg keresztültör rajtuk, s fut, míg a lélegzete bírja, s a tehetsége, hogy elvegye a parasztok akaratának élét.

Agyának görcsös erőfeszítésével cselezett, táncolt ide-oda.

Nem fog sikerülni. Túl sokan vannak, őt pedig túlságosan gúzsba kötik a szigorú szabályok, melyek értelmében tiszteletben kell tartania a trantori embe rek viselkedését.

Kezek szorítását érezte a karján. Megragadták.

Kénytelen lesz behatolni legalább néhányuk agyá ba. Megbocsáthatatlan dolgot követ el, s ezzel a karri erjének is befellegzett. De most az élete — a puszta élete — forog kockán.

Hogyan történhetett ez?

24.

Az Asztal hiányos létszámmal várta a gyűlés kezdetét Ha valamelyik szóló elkésett, rendszerint nem vártak rá. Az Asztal, gondolta Shandess, egyébként sincs olyan hangulatban, hogy sokáig várjon. Stor Gendi bal a legfiatalabb, s úgy látszik, nem eléggé van tudatában ennek. Úgy viselkedik, mintha az ifjúság önmagában erény volna, a kor pedig valami hanyagság következménye. Gendibal nem volt népszerű a szólók körében. Még maga Shandess sem kedvelte különö sebben. De itt nem a népszerűség volt a lényeg.

Merengéséből Delora Delarmi riasztotta föl. Tágra nyílt kék szemmel bámult rá, kerek arca — a szokásos ártatlan, jóindulatú kifejezéssel — jól leplezte éles elméjét (csak a saját rangjabéli második alapítványiak lát tak át rajta) és viharos erejű összpontosító képességét.

Mosolyogva kérdezte:

— Várunk még, első szóló? — (A gyűlést formálisan még nem nyitották meg, így nyugodtan kezdeményezhetett beszélgetést; noha mindenki más megvárta vol na, hogy rangjának jogcímén Shandess szólaljon meg elsőnek.)

Shandess, bár kissé sértőnek találta a nő udvariatlan magatartását, szívélyesen nézett vissza rá.

— Rendes körülmények között nem várnánk to vább, Delarmi szóló, de mivel éppen azért hívtuk össze az Asztalt, hogy meghallgassuk Gendibal szólót, indokoltnak látszik a szabályok megszegése.

— És hol van ő, első szóló?

— Ezt magam sem tudom, Delarmi szóló.

Delarmi végignézett az Asztal körül lévő arcokon.

Az első szólón kívül tizenegy másik szólónak kellett volna jelen lennie. Mindössze tizenketten lehettek. Öt évszázadon keresztül terjesztette ki hatalmát és kötelezettségei körét a Második Alapítvány, de minden kí sérlet csődöt mondott, amely arra irányult, hogy az Asztal tizenkettőnél több tagot számláljon.

Tizenketten voltak Seldon halála után is, amikor a második első szóló (kezdettől fogva Seldont tekintet ték az elsőnek a sorban) megalakította az Asztalt, s azóta is ennyien vannak.

Miért éppen tizenketten? Ezt a mennyiséget könnyen lehetett egyforma csoportokra osztani. Elég kicsiny volt, hogy egy-egy közös tanácskozásra összegyűljön, s elég nagy, hogy kisebb csoportokban is munkaképes legyen. Ennél többen már lomhák, kevesebben pedig rugalmatlanok lettek volna. Így szóltak a különféle magyarázatok. Valójában senki sem tudta, miért döntöttek éppen e szám mellett —

vagy hogy miért nem lehet változtatni rajta. Lám, még a Második Alapítvány is a hagyományok rabszolgája.

Delarminak egyetlen pillanatába került, hogy agyán átvillanjanak ezek a gondolatok, miközben egyik arcról a másikra, egyik agyról a másikra, majd kajánul az üresen maradt székre, a legifjabb tag székére pillantson.

Megelégedésére szolgált, hogy Gendibal iránt sehol sem talált rokonszenvre. Mindig is úgy érezte, a fiatalemberben annyi báj van, akár egy százlábúban, és úgy is kezelte őt. Mindeddig csak vitathatatlan képességei és tehetsége tartott vissza bárkit is, hogy nyíltan fölvesse a kizárását célzó tárgyalás lehetőségét. (A Második Alapítvány fél évezredes történetében mindeddig csak két szólót helyeztek vád alá — de őket sem ítélték el.)

Az Asztal gyűlésének nyilvánvaló semmibe vevése azonban sok egyébnél súlyosabb bűnnek számított, és Delarmi boldogan vette tudomásul, hogy a tárgyalást sürgető hangulat erősödött.

— Első szóló — mondta —, ha ön nem tud semmit Gendibal szóló hollétéről, én szívesen elárulom önnek.

— Valóban, szóló?

— Ki ne tudná közülünk, hogy a fiatalember — (noha szólóról beszélt, nem használt rangnevet, ami természetesen mindenkinek feltűnt) — állandóan a honiak között talál magának elfoglaltságot? Hogy miféle elbal a legfiatalabb, s úgy látszik, nem eléggé van tudatában ennek. Úgy viselkedik, mintha az ifjúság önmagában erény volna, a kor pedig valami hanyagság következménye. Gendibal nem volt népszerű a szólók körében. Még maga Shandess sem kedvelte különösebben. De itt nem a népszerűség volt a lényeg.

Merengéséből Delora Delarmi riasztotta föl. Tágra nyílt kék szemmel bámult rá, kerek arca — a szokásos ártatlan, jóindulatú kifejezéssel — jól leplezte éles elméjét (csak a saját rangjabéli második alapítványiak láttak át rajta) és viharos erejű összpontosító képességét.

Mosolyogva kérdezte:

— Várunk még, első szóló? — (A gyűlést formálisan még nem nyitották meg. Így nyugodtan kezdeményezhetett beszélgetést; noha mindenki más megvárta volna, hogy rangjának jogcímén Shandess szólaljon meg elsőnek.)

Shandess, bár kissé sértőnek találta a nő udvariatlan magatartását, szívélyesen nézett vissza rá.

— Rendes körülmények között nem várnánk tovább, Delarmi szóló, de mivel éppen azért hívtuk össze az Asztalt, hogy meghallgassuk Gendibal szólót, indokoltnak látszik a szabályok megszegése.

— És hol van ő, első szóló?

— Ezt magam sem tudom, Delarmi szóló.

Delarmi végignézett az Asztal körül lévő arcokon. Az első szólón kívül tizenegy másik szólónak kellett volna jelen lennie. Mindössze tizenketten lehettek. Öt évszázadon keresztül terjesztette ki hatalmát és kötelezettségei körét a Második Alapítvány, de minden kísérlet csődöt mondott, amely arra irányult, hogy az Asztal tizenkettőnél több tagot számláljon.

Tizenketten voltak Seldon halála után is, amikor a második első szóló (kezdettől fogva Seldont tekintették az elsőnek a sorban) megalakította az Asztalt, s azóta is ennyien vannak.

Miért éppen tizenketten? Ezt a mennyiséget könnyen lehetett egyforma csoportokra osztani. Elég kicsiny volt, hogy egy-egy közös tanácskozásra összegyűljön, s elég nagy, hogy kisebb csoportokban is munkaképes legyen. Ennél többen már lomhák, kevesebben pedig rugalmatlanok lettek volna. Így szóltak a különféle magyarázatok. Valójában senki sem tudta, miért döntöttek éppen e szám mellett — vagy hogy miért nem lehet változtatni rajta. Lám, még a Második Alapítvány is a hagyományok rabszolgája.

Delarminak egyetlen pillanatába került, hogy agyán átvillanjanak ezek a gondolatok, miközben egyik arcról a másikra, egyik agyról a másikra, majd kajánul az üresen maradt székre, a legifjabb tag székére pillantson.

Megelégedésére szolgált, hogy Gendibal iránt sehol sem talált rokonszenvre. Mindig is úgy érezte, a fiatalemberben annyi báj van, akár egy százlábúban, és úgy is kezelte őt. Mindeddig csak vitathatatlan képességei és tehetsége tartott vissza bárkit is, hogy nyíltan fölvesse a kizárását célzó tárgyalás lehetőségét. (A Második Alapítvány fél évezredes történetében mindeddig csak két szólót helyeztek vád alá — de őket sem ítélték el.)

Az Asztal gyűlésének nyilvánvaló semmibe vevése azonban sok egyébnél súlyosabb bűnnek számított, és Delarmi boldogan vette tudomásul, hogy a tárgyalást sürgető hangulat erősödött.

— Első szóló — mondta —, ha ön nem tud semmit Gendibal szóló hollétéről, én szívesen elárulom önnek.

— Valóban, szóló?

— Ki ne tudná közülünk, hogy a fiatalember — (noha szólóról beszélt, nem használt rangnevet, ami természetesen mindenkinek feltűnt) — állandóan a honiak között talál magának elfoglaltságot? Hogy miféle elfoglaltság lehet az, nem firtatom, de most is köztük van, és ez az ügy nyilván olyan fontos a számára, hogy a kedvéért még az Asztalt is háttérbe szorítja.

— Azt hiszem — szólalt meg egy másik szóló —, hogy testgyakorlásképpen most is sétál vagy kocog.

Delarmi ismét elmosolyodott. Szeretett mosolyogni. Nem került semmibe.

— Miénk az egész Egyetem, a könyvtár, a palota és a környéke. Kicsi, ha az egész bolygóval hasonlítom össze, de úgy vélem, testgyakorlás céljából itt is akad hely bőven. Nem kezdhetnénk, első szóló?

Az első szóló felsóhajtott. Hatalmában állt volna, hogy várakozásra kényszerítse az Asztalt vagy akár elnapolja az ülést. De egyetlen első szóló sem tevékenykedhet zavartalanul, ha nem számíthat a többi szóló passzív támogatására — felingerelni pedig végképp nem volt tanácsos őket. Olykor-olykor még Preem Palver is rákényszerült, hogy hízelegjen nekik, ha el akart érni valamit. Nem szólva róla, hogy még az első szólót is fölbosszantotta Gendibal távolmaradása. Az ifjú szóló megtanulhatná már, hogy nem mehet mindig a saját feje után.

És most végre mint első szóló nyitotta meg a beszélgetést.

— Elkezdjük az ülést. Gendibal szóló néhány meglepő következtetésre jutott az *Ősradiáns* adataiból. Meggyőződése, hogy létezik egy bizonyos szervezet, amely nálunk hatékonyabb módon támogatja a Seldon-tervet, s ezzel a saját céljait kívánja szolgálni. Az ő véleményéből kiindulva tehát, önvédelmi okokból, minél többet meg kell tudnunk erről a szervezetről. Önök mindnyájan megkapták a szükséges információkat, és ezt a gyűlést azért hívtuk össze, hogy feltehessék kérdéseiket Gendibal szólónak, és így közös nevezőre juthassanak a jövő politikáját illetően.

Tulajdonképpen nem is kellett volna mindezt elmondania. Shandess nyitva hagyta az elméjét, tehát mindenki szabadon olvashatott benne. A szavak csak az udvariasság kedvéért hangzottak el.

Delarmi gyorsan körülpillantott. Mintha a másik tíz elégedetten vette volna tudomásul, hogy magára vállalta a Gendibal-ellenes szónok szerepét.

— De Gendibal nem tudja — (megint mellőzte a rangnév használatát) —, ezért meg sem mondhatja, kicsoda vagy micsoda ez a másik szervezet.

Ez félreérthetetlenül állításnak hangzott, s mint ilyen, már-már gorombaságnak tűnt. Akár azt is mondhatta volna: „Képes vagyok rá, hogy elemezzem a gondolataitokat; fölösleges volna magyarázkodásokba bonyolódnotok.”

Az első szóló fölismerte a gorombaságot, de villámgyorsan úgy döntött, nem vesz róla tudomást.

— Az a tény, hogy Gendibal szóló — figyelmen kívül hagyta a rangnév korábbi mellőzését, de úgy, hogy még csak nem is helyezett rá fokozottabb hangsúlyt — nem tudja, s ezért el sem árulhatja, miféle szervezettel állunk szemben, nem jelenti azt, hogy nem létezik. Az első alapítványiak történelmük legnagyobb részében szinte semmit sem

tudtak rólunk, és tulajdonképpen ma is ez a helyzet. Hajlamos volna csak ezért megkérdőjelezni a létezésünket?

— Abból, hogy mi ismeretlenek vagyunk, és mégis létezünk — válaszolta Delarmi —, nem következik, hogy bárminek a létezéséhez elég, ha ismeretlen. — És könnyedén elnevette magát.

— Igaz. Éppen ezért kell gondosan mérlegelnünk Gendibal szóló észrevételét, amely szigorú matematikai levezetésen alapul. Magam is átgondoltam, és önöket is rábeszélem, hogy nézzék át figyelmesen. Szerintem — egy olyan elmeszökellés után kutatott, amely a leghívebben tudja kifejezni a véleményét — nem érdektelen.

— És az az első alapítványbeli, az a Golan Trevize, aki ott lebeg a gondolataiban, és ön mégsem beszél róla? — Erre az újabb gorombaságra már halvány pír futotta el az első szóló arcát. — Vele mi van?

— Gendibal szóló úgy gondolja — felelte az első szóló —, hogy ezt az embert, Trevize-t használja fel az említett szervezet ellenünk, talán a tudtán kívül, s már csak ezért sem szabad semmibe vennünk.

Delarmi hátradőlt, és szürkülő haját kisimította a szeméből.

— Ha ez a szervezet, bárkik is a tagjai, valóban létezik, valóban ilyen erős szellemi képességekkel rendelkezik, és valóban ilyen rejtetten működik, feltételezhetjük-e, hogy ilyen nyíltan, az Első Alapítvány száműzött tanácsosa beszervezésével operál?

Az első szóló alaposan megfontolta szavait.

— Azt hinné az ember, hogy ez nem lehetséges. És én mégis észrevettem valami nagyon nyugtalanító dolgot. Nem értem. — Szinte öntudatlanul rejtette el gondolatát, mintha szégyellne a többiek előtt.

Valamennyi szóló észrevette a mentális akciót, és a szigorú szabályok értelmében méltányolták a szégyenkezést. Delarmi is, noha róla lerítt a türelmetlenség. A kötelező formaságot betartva szólalt meg:

— Megkérhetjük rá, hogy ossza meg velünk a gondolatait, miután tudomásul vesszük és megbocsátjuk, bármi ad is okot önnek a szégyenkezésre?

— Akárcsak önök, én sem látom be — felelte az első szóló —, milyen alapon feltételezhetnénk, hogy annak a másik szervezetnek Trevize tanácsos eszközül szolgálhatna, és ha úgy volna is, miféle cél szolgálatába állíthatták. Gendibal szóló azonban erősen hisz ebben a feltevésben, és mi nem hagyhatjuk figyelmen kívül egy olyan ember intuícióinak valószínű hitelességét, aki méltónak bizonyult a Szólóságra. Ezért megpróbáltam a Tervet Trevize-ra alkalmazni.

— Egyetlen személyre? — kérdezte megdöbbenésében suttogva az egyik szóló, de máris kinyilvánította megbánását, mert kérdése után egy olyan gondolat következett, ami egyértelműen azt jelentette: „Ez megbolondult!”

— Egyetlen személyre — felelte az első szóló —, és önnek igaza van. Megbolondultam. Nagyon jól tudom, hogy a Tervet nem lehet egyénekre alkalmazni, de még emberek kis csoportjaira sem. Mi tagadás, nagyon kíváncsi voltam. Az ésszerű határokon messze túlra vetítettem ki az interperszonális metszőpontokat, méghozzá tizenhat különböző módon, és nem annyira egy pontra, mint inkább egy területre összpontosítottam. Aztán sorra vettem mindazt a részletet, amit csak Trevize-ról, az Első Alapítvány tanácsosa nem maradhat tökéletesen észrevétlen, és az Alapítvány polgármesteréről tudunk. Aztán az egészet összehordtam egy kupacba… attól félek, meglehetősen hűbelebalázs módjára… — elhallgatott.

— Nos? — kérdezte Delarmi. — Értem, amit mond… és vajon meglepő eredményre jutott?

— Semmiféle eredményre nem jutottam, amire számíthattak is — válaszolta az első szóló. — Egyetlen személlyel semmit sem tudunk kezdeni, és mégis… és mégis…

— És mégis?

— Negyven évet töltöttem el különféle eredmények analizálásával, és lassan kialakult bennem, hogy még az elemzések kiértékelése előtt megéreztem, mi lesz az eredmény, és ritkán tévedtem. Ebben az esetben, noha nincsenek eredmények, egyre határozottabban érzem, hogy Gendibalnak igaza van, és Trevize-t nem szabad szem elől tévesztenünk.

— És miért nem szabad, első szóló? — kérdezte Delarmi, aki egészen zavarba jött az első szóló agyából kiáradó erős érzéstől.

— Szégyellem — folytatta az első szóló —, amiért nem tudtam legyőzni magamban a vágyat, hogy olyasmire használjam a Tervet, amire nem való. És azt is szégyellem, hogy hagytam magam olyasmitől befolyásolni, ami nem több puszta intuíciónál. És mégis ezt kellett tennem, mert ez az érzés rendkívül erős bennem. Ha Gendibal szólónak igaza van, ha valóban ismeretlen irányból fenyeget bennünket valami veszély, akkor érzésem szerint bekövetkezik egy pillanat, amikor ügyünk válságba kerül, és ebben a válságos pillanatban Trevize kezében lesz majd az ütőkártya.

— Mire alapozza ezt az érzését? — kérdezte megrökönyödve Delarmi.

Shandess első szóló kétségbeesett arccal nézett vissza a többiekre.

— Semmire. Semmiféle eredményre nem jutottam a pszichohistória matematikájával, de miközben a viszonyulások kölcsönhatását figyeltem, úgy láttam, mintha Trevize volna mindennek a kulcsa. Erre a fiatalemberre figyelnünk kell.

25.

Gendibal tudta, hogy már nem ér vissza a gyűlés kezdetére. Az is lehet, hogy már egyáltalán nem ér vissza többé.

Erősen fogták, ő pedig kétségbeesetten tapogatózott maga körül, hogyan tudná kényszeríteni őket, hogy szabadon engedjék.

Rufirant diadalittasan állt meg előtte.

— Elkészültél, tudákos? Ütés ütésre, támadás támadásra, amúgy honi módra! Rajta hát, te vagyol a kisebb, üss elsőnek!

— Akkor majd téged is lefognak, mi, ahogy engem? — kérdezte Gendibal.

— Erisszétek! — kiáltotta Rufirant. — Nono! Csak a karját! Erisszétek a karját, csak a lábát tartsátok szorosan. Nekünk ne táncikálj!

Gendibal érezte, hogy a földhöz szegezik. A két karja viszont kiszabadult.

— Üss, tudákos! — biztatta Rufirant. — Húzz be egyet!

És ebben a pillanatban Gendibal tapogatódzó agya egy választ érzékelt — méghozzá az igazságtalanságtól és a szánalomtól felháborodott választ. Nincs mit tennie: meg kell kockáztatnia a nyílt erősítést, aztán rögtönözhet olyan alapon, hogy…

De nem volt rá szükség! Meg sem érintette az újonnan fölbukkanó agyat, az mégis úgy válaszolt, ahogy Gendibal kívánta volna. Pontosan úgy!

Hirtelen egy apró alakot pillantott meg: a kitárt karú, zömök figura — hosszú, fekete haja gubancokban lógott — őrült iramban rontott be a látómezejébe, és vadul nekiesett a honi parasztnak.

Egy asszony volt. Gendibal elkeseredetten állapította meg, hogy rettentő feszültségében ezt mindaddig észre sem vette, míg meg nem pillantotta a szemével is.

— Karoll Rufirant! — rikoltotta a nő a parasztra. — Te hencegő, gyáva fickó! Támadás támadásra, amúgy honi módra? Hisz kétszer akkora vagyol, mint amaz, a csöpp tudákos! Velem állj ki, mondhatom, nagyobb bajba kerülsz! Híres akarol lenni, azt' gyerekeknek támadol? Szégyen, gyalázat, amondó vagyok! Ujjal mutogat rád a világ, mind azt kiáltja: „Itt jön a híres, gyerekverő Rufirant!” Mind kinevet, amondó vagyok, és nem lelsz egyetlen derék honi embert se, aki inna veled egy pohárral, de nem lelsz egyetlen derék honi lányt se, aki elmenne veled.

Rufirant megpróbált gátat szabni a szóáradatnak, s hasztalan igyekezett elhárítani a nő ütéseit is, miközben békülékeny hangon csitította:

— Jól van na, Sura, jól van na…

Gendibal érezte, hogy többé nem tartják fogva a kezek, Rufirant sem bámul már rá, s hogy valamennyiük elméje elkalandozott róla.

Maga Sura sem törődött vele; minden haragját Rufirantra összpontosította. Amikor Gendibal magához tért, elsősorban ennek a haragnak az életben tartásáról akart gondoskodni, ugyanakkor meg akarta erősíteni a Rufirant agyát elborító, kényelmetlen szégyenérzetet. Mindkettőhöz sok könnyedségre és ügyességre volt szüksége, nehogy beavatkozása nyomot hagyjon. De erőfeszítése most is fölöslegesnek bizonyult.

— Hátrább az agarakkal, ahányan csak vagytok! — parancsolta a nő. — Ide süssetek! Ha nektek az se elég, hogy végignézzétek, mint játszik ez a szerencsétlen Karoll óriást egy éhenkórásszal szemben, akár öten-hatan is kaphattok az ő dicsőségéből meg a szégyenéből. Odaát a tanyán aztán elhenceghettek a hőstettetekkel, hogy lám, el tudtatok páholni egy gyereket. „Én fogtam le a gyerkőc karját, aztán, mikor már nem tudott védekezni, az a mélák Rufirant bepancsolt egyet a képibe." A másik meg majd így dicsekszik: „Én a lábát markoltam, nekem is jár a dicsőségből." Erre azt mondja ez a tuskó Rufirant, itt ni: „Nem tudtam egymagám elbánni véle. Így aztán segítségül hívtam barázdatúró cimboráimat, s hatan végre kibabráltunk a fickóval. Én győztem, na!"

— De Sura — mondta Rufirant szinte siránkozva —, hisz magam mondtam a tudákosnak, hogy ő üssön elébb.

— És féltél, hogy nagyot talál ütni azzal a vékonyka karjával, mi, te ostoba Rufirant? Ugyan hagyd már! Eriszd útjára, ti pedig indulás hazafelé, mindőten, ha ugyan találtok valakit, aki jó lélekkel fogad benneteket otthon. Csak bizakodjatok, hátha egyszer még elfelejtik a mai nagy hőstetteteket. De nem fogják, mert ha okot adtok raja, hogy még nagyobb dühbe jöjjek, hát én kürtölöm teli vele a világot.

Az emberek lehorgasztott fejjel, csendben eltrappoltak, hátra se néztek.

Gendibal utánuk bámult, aztán visszafordult a nőhöz. Alaposabban szemügyre vette: öltözéke blúzból és nadrágból állt, lábán durva cipőt viselt. Izzadság gyöngyözött az arcán, és kapkodva szedte a levegőt. Jókora orra, súlyos melle (legalábbis amennyire Gendibal meg tudta ítélni a bő blúz mögött) és izmos, csupasz karja volt. No persze, hiszen a honi asszonyok együtt dolgoznak a mezőn a férfiakkal.

A nő csípőre tett kézzel, komolyan nézett vissza rá.

— No, tudákos, miért nem indul hát? Menjek vissza a Tudákosok Házába. Vagy tán fél? Kísérjem el?

Gendibal izzadságszagot érzett a nő ruháján, amit az nyilvánvalóan nem frissen mosva vett magára, ám az adott körülmények között a legnagyobb udvariatlanság lett volna, ha

kimutatja undorodását.

— Köszönöm, Sura kisasszony…

— A nevem Novi — vágott közbe a nő nyersen. — Sura Novi. Maga hívhat Novinak. A többi fölösleges.

— Köszönöm, Novi. Nagy segítségemre volt. Örömmel veszem, ha elkísér, nem mintha félnék, hanem mert megtisztel a társaságával. — És könnyedén meghajolt, ahogy az Egyetem bármelyik ifjú hölgye előtt meghajolt volna.

Novi elvörösödött, elfogta a bizonytalanság, és megpróbálta utánozni a mozdulatot.

— Részemről… az öröm — mondta, mintha keresné a megfelelő szavakat, amelyekkel kulturáltan fejezhetné ki örömét.

Elindultak. Gendibal tisztában volt vele, hogy minden egyes kényelmes tempójú lépésével növekszik megbocsáthatatlan késése az Asztal gyűléséről, de addigra már sejtette, hogy a történtek különös jelentőséggel bírnak, és valami hűvös elégtételt érzett egyre növekvő késése miatt.

Már feltűntek előttük az Egyetem épületei, amikor Sura Novi megtorpant, és tétován megszólalt:

— Tudákos Mester…

Minél közelebb ér ahhoz, amit ő a Tudákosok Házának hív, gondolta Gendibal, annál tisztelettudóbban szól hozzá. Egy pillanatig nagyon szerette volna megkérdezni: „Már nem nevez szerencsétlen éhenkórásznak?” De ezzel zavarba hozná a nőt.

— Tessék, Novi.

— Ugye, nagyon szép és gazdag hely a Tudákosok Háza?

— Nagyon szép — felelte Gendibal.

— Valamikor arról álmodoztam, hogy bejutok oda. És… és tudákos leszek.

— Majd egyszer — hagyta rá Gendibal előzékenyen —, majd egyszer megmutatom magának.

A nő tekintete világosan elárulta, hogy az ígéretet többnek tekinti puszta udvariasságnál.

— Tudok írni — mondta. — Az iskolamester tanított meg raja. Ha írnék egy levelet magának — próbált könnyedebb hangot megütni —, hogy címezzem, hogy megkaphassa?

— Csak annyit írjon, hogy „Szólók Háza, 27-es lakosztály”, akkor biztosan eljut hozzám. De most mennem kell, Novi.

Ismét meghajolt, és a nő megint megpróbálta utánozni a mozdulatát. Aztán elindultak egymással ellenkező irányban, s Gendibal már ki is ejtette agyából a nőt. Inkább az Asztal gyűlésére gondolt, de elsősorban Delora Delarmi szólóra. Gondolatai nem voltak éppen szívélyesek.

NYOLCADIK FEJEZET
A parasztasszony

26.

Az Asztalt körülülő szólók elrejtőztek mentális védőpajzsuk mögött. Mintha vezényszóra rejtették volna el gondolataikat, nehogy jóvátehetetlenül megsértsék az első szólót Trevize-zal kapcsolatos kijelentése miatt. Áruló volt az is, ahogy lopva Delarmi felé pillantottak. Őt úgy ismerték, mint aki a legkevesebbet ad a tiszteletre — még Gendibal is több színlelésre volt hajlandó az illendőség kedvéért.

Delarmi észrevette a lopott pillantásokat, és tudta, nincs más választása, vállalnia kell a képtelen helyzetet. Valójában nem is akart kibújni a következmények alól. A Második Alapítvány történetében még egyetlen első szólót sem vádoltak meg azzal, hogy téves elemzést hajtott végre (és Delarmi kifejezése nem egyébre utalt, mint a be nem ismert inkompetenciára). Mostanra már egy ilyen vád is elhangozhatott. Delarmi nem szokott tétovázni.

— Első szóló! — mondta lágyan, és vékony, verteién ajka most még kevésbé ütött el arcának fehérségétől. — Saját maga állítja, hogy véleményének nincs semmi alapja, hogy a pszichohistóriai matematika nem mutat ki semmit. Azt kívánja tehát tőlünk, hogy döntő elhatározásunkat misztikus érzésekre alapozzuk?

Az első szóló összeráncolt homlokkal pillantott föl. Tudott róla, hogy az Asztal körül általánossá vált az elárnyékolás. Azt is tudta, mit jelent. Hűvösen mondta:

— Nem titkolom, hogy nincsenek bizonyítékaim.

Hamisítás nélkül tártam önök elé mindent. Nem kínáltam mást, mint egy első szóló erőteljes, ösztönös megérzését, azét az első szólóét, aki több évtizedes tapasztalatokkal rendelkezik, és csaknem egy életen át a Seldon-terv aprólékos elemzésével foglalkozott. — Tőle szokatlanul büszkén, keményen nézett körül, mire a mentális pajzsok sorra ellágyultak és szertefoszlottak. Amikor utoljára Delarmira szegezte a tekintetét, az övé is a többi sorsára jutott.

Amikor a nő megszólalt, agyát olyan lefegyverző őszinteség árasztotta el, mintha ott soha. más nem is kaphatott volna helyet.

— Természetesen elfogadom az állítását, első szóló. Mindazonáltal úgy gondolom, talán szándékában áll felülvizsgálni. Ha most, hogy kifejezte szégyenérzetét, amiért kénytelen volt az intuícióra hagyatkozni, kívánja, hogy e mondatait töröljük a jegyzőkönyvből? Ha az ön megítélése szerint ezek…

Szavaiba Gendibal hangja hasított bele.

— Miféle mondatokat kellene törölni a jegyzőkönyvből?

Minden szempár egyszerre fordult feléje. Ha az iménti, kritikus pillanatokban nem árnyékolják el agyukat, már jóval korábban

tudomást szerezhettek volna érkezéséről, még mielőtt az ajtóhoz ért volna.

— Mostanáig mindenki pajzsot használt? Senki sem vette észre, hogy bejöttem? — kérdezte Gendibal maró gúnnyal. — Lám, milyen közönséges gyűlésre jött össze az Asztal! Senki sem figyelte a jöttömet? Vagy mindenki abban reménykedett, hogy már nem is jövök?

Ez a kitörés felért minden egyes szabály botrányos megsértésével. Már az is elég nagy baj volt, hogy Gendibal elkésett. Még nagyobb, hogy bejelentés nélkül lépett be. De annál rosszabbat el sem lehetett képzelni, hogy beszélni kezdett, mielőtt az első szóló tudomásul vette volna megérkezését.

Az első szóló feléje fordult. Minden más háttérbe szorult. Mindenekelőtt a fegyelemsértést kellett tisztázni.

— Gendibal szóló — mondta Shandess —, ön elkésett. Bejelentés nélkül érkezett. Beszélt. Van valami mentsége, hogy tisztségéből ne kelljen harminc napra felfüggesztenem?

— Természetesen van. Addig ne gondoljon felfüggesztésre, amíg meg nem bizonyosodunk róla, ki rendezte úgy, hogy elkéssek, és miért. — Gendibal hidegen és kimérten beszélt, de gondolatait elárasztotta a düh, és nem érdekelte, ki vesz róla tudomást.

Delarmi természetesen tudomást szerzett róla.

— Ez az ember őrült — jelentette ki megfellebbezhetetlenül.

— Őrült? Ez a nő őrült, ha ilyeneket beszél. Vagy bűntudata van. Önhöz fordulok, első szóló, és személyes megtámadtatás címén kérek szót — mondta Gendibal.

— Milyen természetű személyes megtámadtatás, szóló?

— Gyilkossági kísérlettel vádolok közülünk valakit, első szóló.

A terem szinte szétrobbant, amint a hirtelen támadt hang —, szólás- és gondolatzavarban egyszerre ugrott talpra valamennyi szóló.

Az első szóló magasba emelte a karját.

— A szólónak meg kell adni a lehetőséget, hogy személyes megtámadtatás címén beszéljen! — kiáltotta. Észrevette, hogy mentális úton kell megerősítenie hatalmát, méghozzá oly módon, ami cseppet sem illett a helyszínhez — egyszerűen nem volt más választása.

A zűrzavar lecsendesedett.

Gendibal mozdulatlanul várt, míg a hallható csend mentálisan is elmélyült. Akkor megszólalt:

— Ide igyekeztem a honi országúton, olyan távolságból és olyan iramban, hogy bízvást idejében érkezhettem volna a gyűlésre, amikor néhány földműves megállított; alig tudtam kiszabadulni a markukból, kis híján megöltek. Így esett, hogy elkéstem, de végül mégiscsak megérkeztem. Rögtön az elején szeretném leszögezni, hogy a Nagy

Dúlás óta nem tudok rá példát, hogy a honi lakosság részéről tiszteletlen szó, hát még bántalmazás érte volna valamelyik második alapítványbelit.

— Én sem tudok róla — szögezte le az első szóló.

— Második alapítványisták nem szoktak egyedül sétálgatni honi területen! — kiáltotta Delarmi. — Ön idézte saját fejére a bajt ezzel a cselekedetével.

— Igaz — válaszolta Gendibal —, hogy rendszerint egyedül járok honi területen. Százszor és százszor bejártam már keresztül-kasul a vidéket, de még egyszer sem fordult elő, hogy megszólítottak volna. Mások nem járkálnak olyan szabadon, mint én, de senki sem száműzte magát a világból, senki sem zárkózott be az Egyetemre, és eddig még senkit sem bántottak. Tudom, hogy alkalomadtán Delarmi is — mintha későn eszmélt volna rá, hogy megfeledkezett a rangnévről, olyan hangsúllyal helyesbítette magát, ami már fölért egy halálos sértéssel —, akarom mondani, emlékszem, hogy Delarmi szóló is megfordult honi területen, de még őt sem szólították meg.

— Talán — felelte dühtől csillogó szemmel Delarmi —, mert nem én szólítottam meg őket először, és mert megtartottam a kellő távolságot. Mert úgy viselkedtem, hogy kiérdemeljem a tiszteletüket, és azt meg is kaptam tőlük mindig.

— Furcsa — mondta Gendibal —, kis híján azt találtam mondani, azért, mert önnek sokkal félelmetesebb külseje van, mint nekem. Ami azt illeti, még itt is kevesen mernek önhöz közeledni… De árulja el nekem, mi lehet az oka, hogy oly sok alkalom közül a honiak épp a mai napot választották, hogy belém kössenek, éppen ma, amikor az Asztal egy különösen fontos gyűlésére igyekeztem?

— Ha nem az ön viselkedése idézte elő, akkor csakis véletlen lehetett — felelte Delarmi. — Nem tudok róla, hogy Seldon matematikája a véletlen szerepét is kiküszöbölte volna a Galaxisból… legalábbis ami az egyes eseményeket illeti. Vagy már ön is ösztönös megérzések alapján ítél? — (Néhány szóló halk mentális sóhaja jelezte, hogy megértették az első szóló ellen intézett oldalvágást.)

— Nem én viselkedtem úgy — mondta Gendibal. — De véletlen sem lehetett. Szándékos beavatkozás volt.

— Honnan tudhatnánk? — szólt közbe szelíden az első szóló. Akarata ellenére is ellágyult Gendiballal szemben, és ennek Delarmi utolsó megjegyzése volt az oka.

— Az agyam nyitva áll ön előtt, első szóló. Átnyújtom önnek és az egész Asztalnak az eseményekről őrzött emlékemet.

Az átvitel alig néhány percet vett igénybe.

— Megdöbbentő! — kiáltott fel az első szóló. — Kiválóan viselkedett, szóló, ebben a meglehetősen nehéz helyzetben. Osztom nézetét, miszerint a honiak viselkedése rendellenes, tehát ki kell

vizsgálnunk. Addig is, kérem, csatlakozzék a gyűlésünkhöz…

— Egy pillanat! — vágott közbe Delarmi. — Mi a biztosítékunk rá, hogy a szóló beszámolója hiteles?

Gendibal orrlyukai kitágultak a sértéstől, de nem veszítette el az önuralmát.

— Az agyam nyitva áll.

— Tudok esetekről, amikor a nyitott agyak egyáltalán nem voltak nyitottak.

— Efelől nincs kétségem, szóló — mondta Gendibal —, mivel önnek, akárcsak valamennyiünknek, állandóan ellenőrzés alatt kell tartania az elméjét. Az én agyam viszont, ha már egyszer kinyitottam, valóban nyitva áll.

— Hagyjuk abba végre a… — próbálkozott az első szóló, de Delarmi közbevágott:

— Elnézést a közbeszólásért, első szóló, de most én kérek szót személyes megtámadtatás címén.

— Milyen természetű személyes megtámadtatásén, szóló?

— Gendibal szóló gyilkossági kísérlettel vádolt meg egyikünket; nyilván úgy gondolja, hogy az a földműves valakinek a felbujtására támadta meg. Mindaddig, míg a vádat nem vonja vissza, potenciális gyilkos vagyok, de az lehet bárki más is a jelenlévők közül, önt is beleértve, első szóló.

— Hajlandó visszavonni a vádat, Gendibal szóló? — kérdezte az első szóló.

Gendibal olyan erővel markolta meg széke karfáját, mintha el akarnák venni tőle, és ezt válaszolta:

— Megteszem, mihelyt valaki megmagyarázza nekem, miképpen történhetett meg, hogy egy honi paraszt, akihez még többen is csatlakoztak, azzal a szándékkal indult útnak, hogy engem feltartóztasson a gyűlésre vezető utamon.

— Ezer oka lehet — mondta az első szóló. — Ismétlem, az ügyet ki kell vizsgálnunk. Addig is, Gendibal szóló, volna szíves visszavonni a vádat, hogy érdemben folytathassuk beszélgetésünket?

— Nem tehetem, első szóló. Hosszú perceken át próbáltam, amilyen finoman csak tudtam, kifürkészni a paraszt elméjét, hogy a legcsekélyebb károsítás nélkül megváltoztassam a magatartását, de kudarcot vallottam. Agyából hiányzott a kellő rugalmasság, érzelmei pedig olyan állhatatosak voltak, mintha egy kívülálló agy szilárdította volna meg őket.

Delarmi, ajkán futó mosollyal, újból megszólalt:

— És úgy gondolja, hogy az a kívülálló agy egyikünke volt? Nem lehetséges, hogy az a titokzatos, velünk versenyben álló szervezet a ludas benne, hiszen, nemde, sokkal erősebb nálunk?

— Lehetséges — felelte Gendibal.

— Ebben az esetben mi, akik nem vagyunk tagjai ennek a csak ön által ismert szervezetnek, nem lehetünk vétkesek, tehát nyugodtan visszavonhatja a vádat. Vagy netalán azzal vádol közülünk valakit, hogy ennek a különös szervezetnek a hatalmában áll? Lehetséges, hogy valaki nem az, akinek látszik?

— Meglehet — válaszolta Gendibal szárazon, mert hiszen nem kerülte el a figyelmét, hogy Delarmi hurkot akar vetni a nyakára.

— Úgy tűnhet fel — rántotta szorosabbra Gendibal nyaka körül a hurkot Delarmi —, hogy az ön álombéli titkos, ismeretlen, rejtett és rejtélyes szervezete nem egyéb paranoiás lidércnyomásnál. Őrült rögeszméjébe jól beleillenek, hogy ez a szervezet befolyásolja a honi parasztokat, és titokban irányítja a szólók cselekedeteit. Mindenesetre szívesen követném egy kicsit tovább az ön különös gondolatmenetét. Mit gondol, szóló, melyikünk az, akit irányítanak? Talán én magam?

— Nem gondolnám, szóló — felelte Gendibal. — Ha ön ilyen közvetett módon akarna megszabadulni tőlem, nem nyilvánítaná ki ilyen nyíltan az irántam érzett ellenszenvét.

— Talán kétszeres kettős játékot űzök, nem gondolja? — Delarmi hangja már-már dörömbölő volt. — A paranoiás fantáziaképbe ez is kiválóan beleillenek.

— Elismerem. Ön tapasztaltabb nálam ezen a téren. Lestim Gianni szóló vágott közbe hevesen.

— Nézze, Gendibal szóló, ha ön fölmenti Delarmi szólót, a vádja annál inkább irányul ránk, többiekre. Milyen alapon akarta volna bárki is közülünk, hogy elkéssen a gyűlésről, mi több, hogy meghaljon?

Gendibal olyan gyorsan válaszolt, mintha várta volna a kérdést.

— Amikor beléptem, éppen arról folyt a vita, töröljék-e az első szóló egyes mondatait a jegyzőkönyvből. Én vagyok az egyetlen szóló, akinek nem állt módjában ezeket a mondatokat hallani. Ismertessék meg velem is, és akkor elmondom, mi indokolta a késleltetésemet.

Az első szóló válaszolt:

— Kijelentettem, és kijelentésemet Delarmi szóló és a többiek határozottan rosszallották, hogy intuíciós alapon, sőt a pszichohistóriai matematika leghelytelenebb alkalmazásával találtam úgy, hogy a Terv egész jövője az első alapítványbeli Golan Trevize száműzetésén múlhat.

— Hogy mit gondol a többi szóló, az az ő dolga — szögezte le Gendibal. — Én egyetértek ezzel a feltételezéssel. Trevize jelenti a helyzet kulcsát. Furcsának találom váratlan száműzetését az Első Alapítványból, valamiért fontos kell hogy legyen.

— Azt akarja mondani, Gendibal szóló — vette át a szót Delarmi —, hogy Trevize-t ez a titokzatos szervezet tartja a markában… esetleg mindazokat, akik őt száműzték? Talán mindent és mindenkit

az ellenőrzésük alatt tartanak, kivéve önt és az első szólót meg persze engem, akit ellenőrzésmentesnek nyilvánított?

— Ez a vagdalkozás nem igényel választ — felelte Gendibal hűvösen. — Inkább azt kérdezem, van-e valaki a szólók között, aki egyetért az első szólóval és velem. Olvasták, gondolom, a témában készített matematikai elemzésemet, melyet az első szóló jóváhagyott, és körözésre bocsátott ki önök között?

Csend volt.

— Megismétlem a kérdésemet — mondta Gendibal. — Senki? Csend volt.

— Első szóló. Íme az ok, hogy valaki késleltessen engem — mondta Géndibal.

— Fejezze ki magát világosabban — mondta az első szóló.

— Ön szükségesnek ítélte, hogy foglalkozzunk azzal az első alapitványbelivel, Trevize-zal. Ez fontos politikai kezdeményezésnek számít, és ha a szólók olvasták a dolgozatomat, nagy általánosságban tudják, mi van készülőben. De ha még ebben az esetben is egyhangúlag, hangsúlyozom: egyhangúlag ön ellen foglalnak állást, akkor a hagyományos önkorlátozás értelmében ön nem teheti meg a szükséges lépést. Ha akár csak egyetlen szóló is támogatja, minden további nélkül megvalósíthatja az új politikát. Én voltam az egyetlen szóló, aki támogattam volna önt, ez bárki számára világos, aki olvasta a munkámat, tehát engem mindenáron távol kellett tartani az Asztaltól. A trükk majdnem bevált, ám mégis itt vagyok, és támogatom az első szólót. Egyetértek vele, tehát a hagyományok értelmében figyelmen kívül hagyhatja a többi tíz szóló ellenvetését.

Delarmi öklével az asztalra csapott.

— A célzás arra utal, hogy valaki előre tudta, mit fog javasolni az első szóló, továbbá, hogy azt Géndibal szóló támogatni fogja, a többiek pedig nem, hogy valaki tudta, amit nem tudhatott volna. A célzás arra is utal, hogy ez a kezdeményezés nincs ínyére Géndibal szóló paranoia sugallta szervezetének, amely ennek megakadályozásáért harcol, ennélfogva egyikünk vagy közülünk többen is ennek a szervezetnek az irányítása alá kerültek.

— A célzással egyetértek — mondta Géndibal —, és az elemzését mesterinek tartom.

— Kit vádol hát?! — kiáltotta Delarmi.

— Senkit. Felkérem az első szólót, vegye kezébe az ügyet. Világos, hogy testületünkben van valaki, aki ellenünk dolgozik. Javasolom, hogy mindenki, aki a Második Alapítványért tevékenykedik, vesse alá magát egy alapos mentális elemzésnek. Mindenki, még maguk a szólók is. Magamat és az első szólót is beleértve.

Az Asztal körül akkora zűrzavar és fejetlenség támadt, amire a jegyzőkönyvekben még nem volt példa.

És amikor az első szóló végül bejelentette az ülés elnapolását, Gendibal — egy szót sem szólva senkihez — visszavonult a szobájába. Tudta, hogy egyetlen barátja sem akad a szólók között, és még az első szóló is — akármennyire mellette áll — legföljebb csak fél szívvel támogatja.

Maga sem tudta, a Második Alapítványt vagy önmagát félti-e. A kudarc keserű ízét érezte a szájában.

27.

Nyugtalanul aludt. Félálombeli gondolataiban és zaklatott álmaiban mindegyre Delora Delarmival viaskodott. Egyik álmában még össze is keverte a nőt azzal a honi paraszttal, Rufiranttal: az idomtalan testű Delarmi feléje sújtott, hatalmas öklével, miközben tűhegyes fogait mutogatva a legbájosabb mosolyát ragyogtatta rá.

A szokottnál később ébredt, méghozzá az ágya melletti asztalkába épített csengő tompított berregésére; mégis úgy érezte, mintha egy percet sem pihent volna.

— Tessék! Mi történt?

— Szóló! — Az emeleti felügyelő hangja ezúttal kevésbé tisztelettudóan csengett. — Látogatója van.

— Látogatóm? — Gendibal megnyomta előjegyzési naptára gombját, de a képernyő senkit sem jelzett délelőttre. Benyomta az időjelző gombot: reggel 8 óra 32 perc. Bosszúsan kérdezte: — A téridő szerelmére, de hát ki az?

— Nevet nem mondott, szóló. Egy honi fajzat — tette hozzá nem is titkolt rosszallással. — Az ön meghívására jött ide. — Az utolsó mondat már kifejezett helytelenítést árult el.

— Várakozzék a hallban, amíg leérek. Időbe fog telni.

Gendibal nem sietett. Súlyos gondolataitól a reggeli tisztálkodás alatt sem tudott szabadulni. Volt abban ésszerűség, hogy a honi parasztot használták föl szabad mozgása megakadályozására — de nagyon szerette volna tudni, ki tehette. És mi ez az újabb honi behatolás, ezúttal a saját szállására? Valamiféle bonyolult csapda?

Seldon nevére, hát hogyan juthat be az Egyetemre egy honi paraszt? Vajon mit adhatott elő? És egyáltalán, mi oka lehet rá?

Egy pillanatra átfutott az agyán, hogy fegyvert kellene vennie magához. De azon nyomban le is tett róla, mert feltámadt benne a gőgös bizonyosság, hogy az Egyetem falai között veszélytelenül veheti befolyása alá a honi agyat — persze csak úgy, hogy ne hagyjon rajta nyomot.

Be kellett látnia, hogy az előző napon lezajlott incidens közte és Karoll Rufirant között valóban mélyen érintette. Egyáltalán: ugyanaz a paraszt keresi most? Talán már ki is került a befolyás alól — akárki vagy akármi idézhette elő —, és lehet, hogy bocsánatot akar kérni azért, amit elkövetett ellene… talán szorongva várja a büntetést… De honnan tudhatta Rufirant, hová kell mennie? Kit kell keresnie?

Elszánt léptekkel haladt végig a folyosón, majd belépett a haliba. Meglepetésében megtorpant, aztán az üvegfalú fülkében ülő felügyelőhöz fordult, aki úgy tett, mintha nagyon el volna foglalva.

— Felügyelő, arról nem szólt, hogy a látogató nő!

— Én csak annyit mondtam, szóló, hogy egy honi fajzat — válaszolta nyugodtan a felügyelő. — Ön meg nem kérdezett semmit.

— Minimális információ, felügyelő? Megjegyzem magamnak, hogy magára ez a jellemző. — (Majd utánanéz, vajon nem Delarmi embere-e a felügyelő. És mostantól kezdve figyelnie kell, miféle tisztviselőkkel van körülvéve; hogy kik ezek az „egyszerű emberek”, akiken újdonsült szólósága magasából hajlamos volt keresztülnézni.) — Szabad-e valamelyik tanácsterem?

— Csak a 4-es számú, szóló — felelte a felügyelő. — Három óra hosszat szabad is marad. — Rövid oldalpillantást vetett a honi asszonyra, aztán ártatlan szemmel visszanézett Gendibalra.

— Akkor tehát a 4-esbe megyünk, felügyelő, és ajánlom, hogy ügyeljen a gondolataira. — Gendibal gorombán lecsapott, és a felügyelő pajzsa késve zárult össze. Gendibal tudta, hogy méltóságán aluli cselekedet, ha egy nála alacsonyabb rendű agyat bántalmaz, de úgy vélte, aki képtelen elrejteni felettesét illető kellemetlen gyanúját, az tanulja meg, mit engedhet meg magának, és mit nem. A felügyelőt néhány órán át enyhe fejfájás kínozza majd. De megérdemli.

28.

A nő neve nem jutott rögtön eszébe, és nem volt kedve, hogy mélyebben leásson utána. A nő sem gondolhatta komolyan, hogy még emlékszik rá. Ingerülten szólította meg:

— Maga…

— Novi vagyok, tudákos mester — felelte szinte egy szuszra. — Az előbbeni nevem meg Sura, de híjon csak Novinak.

— Értem. Novi. Tegnap találkoztunk, már emlékszem. Nem felejtettem el, hogy megvédett. — Nem tudta rászánni magát, hogy az Egyetem területén honi módra társalogjon. — De hát hogy jutott be ide?

— Maga mondta, mester, hogy írhatok levelet. Aszonta, elég annyi, hogy „Tudósok Háza, 27-es lakosztály". Elhoztam magam, oszt' megmutattam a levelet… a saját írásomat — tette hozzá szégyenlős büszkeséggel. — Kérdik tőlem: „Aztán kinek lesz az az írás?" Én meg hallottam a nevit, amikor megmondta annak a bamba tuskónak, Rufirantnak. Mondok, Stor Gendibalnak, a tudákos mesternek.

— És beengedték, Novi? Nem kérték el magától a levelet?

— Csudára be voltam gyulladva. Megsajnálhattak. „Gendibal mester megígérte, hogy megmutassa nekem a Tudákosok Házát", mondtam, ők meg mosolyogtak. A kapuban az egyik odaszólt a másiknak: „Na hisz', ennél még többet is megmutat neki!" Akkor aztán megmutatták, merrefelé menjek, és még azt is megmondták, nehogy másfele menjek, mert abban a szent pillanatban kihajítanak.

Gendibal elpirult. Seldonra, ha ő egy honi asszonynyal akarna szórakozni, nem csinálná ilyen nyíltan, és jobban megnézné, kit válasszon ki erre a célra. Gondolatban megrázta a fejét, ahogy alaposabban szemügyre vette a trantori nőt.

Egészen fiatalnak látszott, fiatalabbnak, mint amennyire a kemény fizikai munka az első pillanatban mutatta. Nem lehetett több huszonöt évesnél, amikor a honi lányok rendszerint már férjnél vannak. Sötét haját befonta, ami viszont arra utalt, hogy még hajadon — vagyis szűz —, és ez nem is lepte meg. Tegnapi megjelenése elárulta, milyen házsártos tud lenni, és Gendibal nem is csodálta, hogy még nem akadt honi férfiú, aki magára vette volna a lány csípős nyelvének és fürge öklének jármát. A külseje sem volt valami vonzó. Noha megjelenését erején felül próbálta elfogadhatóvá tenni, ez mit sem változtatott szögletes, lapos arcán és kivörösödött, bütykös kezén. Amennyire az alakját meg tudta ítélni, inkább erőteljes felépítésű, mintsem kecses volt.

A nő alsó ajka a fürkésző pillantás súlya alatt megremegett. Gendibalt szánalom fogta el, amikor megérezte a másik zavarát és

félelmét. A nő valóban hasznára volt tegnap, a többi nem érdekes.

Igyekezett, hogy minél barátságosabb és megnyugtatóbb hangon szóljon hozzá.

— Tehát azért jött, hogy… hm… megnézze a Tudósok Házát?

A nő tágra nyitotta sötét szemét (a szeme valóban szép volt), azt felelte:

— Mester, ne legyek rám dühös, de azért gyűltem, hogy magam is tudákos legyek.

— *Tudós* akar lenni? — Gendibal megrökönyödött. — Jóasszony, hiszen…

Félbehagyta a mondatot. A Trantorra, hát hogyan magyarázza meg egy tanulatlan parasztasszonynak, mi az az intelligenciaszint… hogy mennyi gyakorlásra és mentális állóképességre van szüksége annak az embernek, akit a trantoriak „tudákos”-nak neveznek?

De Sura Novi szenvedélyes hangon bizonygatta:

— Tudok ám írni, de még olvasni is! Egész könyveket olvastam mán végig, de az elejitől ám! És vágyók rá, hogy tudákos legyek! Nem akarok egy paraszt felesége se lenni. Nem vagyok közibük való. Nem akarok parasztot uramnak, meg gyerekeket se szülnék néki. — Fölszegte a fejét, és büszkén vágta oda: — Pedig kértek. Nem is egyszer. Én meg aszontam, „nem”. Udvariasan, de „nem”.

Gendibal tisztában volt vele, hogy a nő hazudik.

Egyszer sem kérték meg. De amikor megszólalt, az arcán nem látszott semmi.

— Mit kezd az életével, ha nem megy férjhez? Novi az asztalra fektette mindkét kezét.

— Tudákos leszek. Nem leszek parasztasszony.

— Mi lesz, ha nem tudok tudóst faragni magából?

— Akkor nem leszek semmi se, és várom, hogy meghaljak. Ha nem lehetek tudákos, akkor az életbe' semmi se leszek.

Gendibalt egy pillanatra elfogta a vágy, hogy belenézzen a nő agyába, és kifürkéssze, milyen erősek a motivációi. Ám az ilyesmi tilos. Egyetlen szóló sem szórakozhat azzal, hogy mások védtelen agyában kotorásszon. A mentális kontroll tudományának és technikájának — csakúgy, mint minden más szaktudománynak — megvannak a maga szabályai. Legalábbis így kellene lennie. (Hirtelen megbánta, hogy lecsapott a felügyelőre.)

— Miért nem akar parasztasszony lenni, Novi? — kérdezte. Egy egészen jelentéktelen manipulációval elérhetné, hogy beletörődjön a sorsába, s gondoskodhatna arról is, hogy akadjon egy honi bugris, aki boldogan elvenné, s hogy a nő is boldogan menjen hozzá. Nem ártana vele senkinek… még ő tenne szívességet… De törvénytelen, s ezért elképzelhetetlen.

— Nem akarok — felelte a nő határozottan. — A paraszt csak egy

rög. Rögös földdel dolgozik, s olyanná lesz maga is, mint a rög. Ha parasztasszony leszek, magam is csak rög leszek. Elfelejtek mindent, mert nem jut időm írni, olvasni. A fejemben — tette kezét a homlokára — minden megsavanyodik és megposhad. Nem! A tudákos az más! Meggondolt! (Gendibal tudta, hogy inkább „intelligensre" gondol, semmint „körültekintőre".)

— Egy tudákos — folytatta a nő — könyvek közt él, meg… meg… elfelejtettem, hogy híják. — Olyan mozdulatot tett, mintha valamiféle szerkezetet kezelne, s ha agyhullámai nem jönnek Gendibal segítségére, sohasem jött volna rá, mire gondol a nő.

— Mikrofilm — mondta. — Honnan tud a mikrofilmek létezéséről?

— Sok mindent kiolvastam én a könyvekből — felelte büszkén a nő.

Gendibal már nem tudott ellenállni, hogy alaposabban megismerje ezt a teremtést. Honi létére merőben szokatlan… efféléről még nem is hallott. A honiakat sohasem szervezték be, de ha Novi fiatalabb volna, akár csak tíz esztendővel…

Micsoda pazarlás! Nem zavarhatja meg; nem szabad megzavarnia… de hát miért lesz szólóvá az ember, ha meg sem figyelheti a szokatlan elméket, s nem tanulhat belőlük?

— Novi — mondta —, szeretném, ha leülne egy pillanatra. Üljön nagyon nyugodtan. Ne mondjon semmit. Ne gondoljon semmire, és ne szóljon semmit. Csak arra gondoljon, hogy aludni akar. Érti?

A nő félelme újra feltámadt.

— Miért csináljak így, mester?

— Mert szeretném elgondolni, hogyan lehet magából tudós.

Végül is mindegy, mi mindent olvasott, nem sejtheti, mit jelent valójában az a szó, hogy „tudós". Ezért mindenképpen meg kell tudnia, szerinte mi az, hogy tudós.

Roppant óvatosan, végtelenül finoman megvizsgálta az agyát; nem is érintette, inkább csak érezte — mintha úgy helyezné a kezét egy tükörsima fémfelszínre, hogy ujjai nyomot ne hagyjanak rajta. A nő számára a tudós azt az embert jelentette, aki mindig könyveket olvas. De arról már fogalma sem volt, miért kell könyveket olvasnia. Önmagát úgy képzelte tudósnak — agyában azoknak a munkafolyamatoknak a képe jelent meg, amelyeket jól ismert: köpülés, cipekedés, főzés, takarítás, utasítások teljesítése —, hogy itt él az Egyetemen, végzi a munkáját, de ha ideje engedi, bármikor hozzáférhet a könyvekhez, szabadon olvashat, s egyszer valamiképpen „tanult ember" válik belőle. Végeredményben az derült ki, hogy szolgáló szeretne lenni — az ő szolgálója.

Gendibal összeráncolta a homlokát. Egy honi szolgáló — méghozzá ilyen egyszerű, esetlen, tanulatlan, jóformán írástudatlan

nő. Lehetetlen!

Nincs más hátra, vissza kell utasítania. Módot kell találni rá, hogy vágyait úgy alakítsa át, hogy megelégedjék parasztasszony mivoltával… és ne hagyjon nyomot, még Delarmi se találjon benne kivetnivalót.

…Vagy lehet, hogy éppen Delarmi küldte hozzá? Talán az egész nem más, mint egy agyafúrt terv: arra akarják csábítani, hogy megbolygasson egy honi elmét, aztán emiatt elkaphassák és vád alá helyezhessék?

Nevetséges. Most már igazán a paranoia veszélye fenyegeti. Elég, ha megfogja a nő egyszerű agyának valamelyik apró nyúlványát; egy kissé eltereli a mentális folyamatot. Alig észrevehető lökés lenne az egész.

A törvény betűje ellen szólna ugyan, de nem ártana vele senkinek, és észre sem vennék.

Szünetet tartott.

Vissza! Vissza! Vissza!

Az űrre! Majdnem elvétette!

Illúzió áldozata volt?

Nem! Most, hogy figyelmét oda összpontosította, tisztán látta. A legeslegapróbb kis kacs elgörbült — rendellenes elhajlást mutatott. Az eltérés oly finom volt, hogy még elágazásnak sem látta nyomát.

Gendibal előbújt a nő agyából.

— Novi — szólalt meg halkan.

A nő pupillája összeszűkült.

— Igen, mester?

— Dolgozhat velem — mondta Gendibal. — Tudóst csinálok magából… A nő szeme felragyogott.

— Mester… — mondta ujjongva. A lába elé akarta vetni magát, azonnal észrevette. Keményen megfogta a nő vállát.

— Ne mozduljon, Novi. Maradjon ott, ahol van… Maradjon!

Mintha egy félig idomított állattal beszélt volna. Csak akkor engedte el, amikor az utasítás már eljutott agya megfelelő helyére. Érezte a nő felső karjának kemény izmait.

— Ha tudós akar lenni, tudóshoz méltóan kell viselkednie — mondta. — Ez azt jelenti, hogy mindig nyugodtan, csendesen kell beszélnie, és mindig azt kell tennie, amit én mondok. És meg kell tanulnia úgy beszélni, mint én. Más tudósokkal is találkozik majd. Nem fog félni?

— Nem fogok, ha mellettem lesz… Mester.

— Maga mellett leszek. De mindenekelőtt… keresünk magának egy szobát, elintézzük, hogy fürdőszobája is legyen, kap helyet az ebédlőben is, no meg ruhákra is szüksége lesz. Tudóshoz illő öltözéket kell viselnie, Novi.

— Nékem csak ez a… — makogott szánalmasan a nő.

— Másikat fog kapni.

Keresnie kell egy asszonyt, aki új ruhát ad majd Novira. Szükség lesz még valakire, aki egy honit megtanít a tisztálkodás alapismereteire. Noha a rajta lévő ruha minden bizonnyal a legjobb darabja, és láthatóan kicsinosította magát, még akkor is érezni lehet körülötte valami kellemetlen szagot.

És biztosítania kell, hogy kettejük kapcsolatát senki sem fogja félreérteni. Nyílt titok volt ugyanis, hogy a Második Alapítvány tagjai (a nők is) örömszerzés céljából időnként behatolnak a honiak területére. Ha nem keletkezett interferencia köztük és a honi agyak között, a világon senkit sem izgatott a dolog. Gendibal ugyan sohasem bocsátkozott ilyen kalandokba, amit szívesen magyarázott úgy, hogy nincs szüksége annál közönségesebb és hevesebb testi élményre, mint amit az Egyetemen belül megkaphatott. A második alapítványbeli nők a honiakhoz képest fakóbbak voltak, de legalább tiszták, s a bőrük is sima.

De még ha félreértik is, és összesúgnak a szóló háta mögött, amiért annak nem elég, ha ki-kirándul a honiak közé, hanem egyet még be is csempész a szállására, mindenképpen el kell viselnie a kellemetlenséget. A dolgok jelenlegi állása szerint ez a parasztlány, Sura Novi fogja biztosítani győzelmét abban a feltartóztathatatlanul közelgő párviadalban, amelyet Delarmi szólóval és az Asztal többi tagjával kell megvívnia.

29.

Gendibal csak vacsora után látta viszont Novit. Az az asszony vezette elébe, akinek korábban hosszan elmagyarázta a helyzetet — legalábbis azt, hogy a helyzet nélkülöz mindenféle szexuális jelleget. Az asszony megértette — mindenesetre nem merte kinyilvánítani, hogy egészen másképp érti, s ennyi tulajdonképpen meg is felelt a célnak.

És most ott állt előtte Novi pirulva, büszkén, zavartan, diadalmasan — s mindezek az ellentétes érzelmek egyszerre tükröződtek az arcán.

— Milyen csinos, Novi — mondta Gendibal.

A ruha, amit kerítettek neki, meglepően jól állt rajta, de föl sem merült, hogy netán nevetségessé válik benne. Lefaragtak volna egy kicsit a derekából? Fölemelték a mellét? Vagy egyszerűen csak arról volt szó, hogy paraszti ruhájában látszott olyan esetlennek?

Tompora ugyan most is kidomborodott, ám a látvány nem volt kifejezetten visszataszító. Arca persze továbbra is egyszerű maradt, de mire lekopik róla a mezők barnasága és megtanulja, hogyan kell bánnia az arcbőrével, nem is lesz olyan reménytelenül csúf.

A Régi Birodalomra! Az asszony valóban azt hitte, Novi a szeretője lesz! Hiszen amennyire csak tudta, megpróbálta széppé varázsolni.

Aztán arra gondolt: hát aztán, miért ne?

Novit oda kell állítania a Szólók Asztalához; és minél vonzóbb, annál könnyebben viheti keresztül a tervét.

E gondolatnál érte el az első szóló üzenete. Egy mentális társadalomban az ilyesmi nagyon is megszokott és helyénvaló dolog. Többé-kevésbé nem hivatalosan „véletlen effektusnak” hívták. Ha az ember futólag egy másikra gondol, miközben az illető éppen akkor gondol őrá, fellép egy kölcsönösen erősödő inger, amely másodpercek alatt kiélesíti, határozottá és látszatra egyidejűvé teszi a két gondolatot.

A folyamat még azokat is meglepte, akik intellektuálisan tisztában voltak a természetével, különösen, ha oly homályos, bizonytalan gondolatok indultak útnak egyik vagy másik (vagy mindkettő) részéről, hogy tudatosan nem is érzékelték.

— Ma este nem maradhatok magával, Novi — mondta Gendibal. — Dolgom akadt. A szobájába kísérem. Ott talál majd néhány könyvet, gyakorolhatja az olvasást. Megmutatom, hogyan kell jeleznie, ha szüksége van valamire… aztán holnap találkozunk.

30.

— Első szóló? — mondta Gendibal udvariasan.

Shandess csak bólintott. Komor volt, s most nem tagadhatta volna le a korát. Úgy festett, mint aki nem szokott inni, de most alaposan ráférne egy pohár ital. Vonakodva szólalt meg:

— *Hívtam* magát.

— De nem hírvivőn keresztül. Az egyenes „hívásból” ítélve fontos dologról van szó.

— Igen. Az ön zsákmánya… az első alapítvány béli… Trevize…

— Igen?

— Nem jön a Trantorra.

Gendibal nem látszott meglepettnek.

— Miért kellene idejönnie? Értesülésünk szerint egy őskori történelemmel foglalkozó professzor társaságában indult útnak, aki a Földet keresi.

— Igen, a legendák Első Bolygóját. És éppen ezért kellett volna a Trantorra jönniük. Mert hiszen tudja-e az a professzor, hol van a Föld? Ön tudja? Tudom-e én? Biztosak lehetünk-e benne, hogy létezik egyáltalán, vagy hogy létezett-e valaha is? Ide kellett volna jönniük a Könyvtárba, hogy megszerezzék az információkat, ha megszerezhetők egyáltalán. Mindeddig nem éreztem válságosnak a helyzetet, bíztam benne, hogy az első alapítványista idejön, és rajta keresztül megtudhatjuk, amit meg kell tudnunk.

— És valószínűleg éppen ez lehet az oka, hogy nem engedik ide.

— De hát akkor hová megy?

— Úgy vélem, arra még nem jöttünk rá.

— Milyen nyugodtan mondja! — csattant fel az első szóló.

— Azt hiszem, ez a jobb — válaszolta Gendibal. — Ön azt szerette volna, ha a Trantorra jön, mert itt biztonságban tudná, és mint információs forrást kihasználhatná. Vajon nem válik-e még fontosabb információk forrásává, s itt a nála még fontosabb személyek belekeveredésére gondolok, ha tetszése szerint választja meg úticélját, és azt teszi, amit jónak lát… feltéve, hogy nem veszítjük szem elől?

— Ez nekem kevés! — mondta az első szóló. — Ön meggyőzött engem róla, hogy új ellenségünk támadt, és most már nem nyughatom. S ami még rosszabb, meggyőztem magam, hogy meg kell szereznünk Trevize-t, különben elveszítünk mindent. Nem szabadulhatok az érzéstől, hogy ő jelenti a helyzet kulcsát, és nem más.

— Történjék bármi, első szóló, mi nem veszíthetünk — jelentette ki Gendibal éles hangon. — Csak akkor, ha ezek az Anti-Öszvérek, hogy az ön kifejezésével éljek, továbbra is titokban áskálódnának

ellenünk. Mi azonban már tudomást szereztünk róluk. Már nem kell sötétben, tapogatóznunk. Ha az Asztal következő ülésén sikerül megteremtenünk az együttműködést, felkészülhetünk az ellentámadásra.

— Nem Trevize ügyében hívtam önt — mondta az első szóló. — Csak azért veiettem föl a dolgot, mert személyes kudarcként értékelem. Tévesen elemeztem a helyzetnek ezt az oldalát. Hibáztam, amikor a személyes sértettséget a nagypolitika fölébe helyeztem, s ezért bocsánatot kérek. De más ügyben hívtam.

— Ennél is komolyabb ügyben, első szóló?

— Ennél is komolyabb ügyben, Gendibal szóló. — Az első szóló felsóhajtott, és ujjaival dobolni kezdett az asztalon. Gendibal türelmesen állt előtte, és várt.

Az első szóló végül szelíd hangon szólalt meg, mintha így akarná enyhíteni a csapás erejét:

— Az Asztal rendkívüli ülésén, melvet Delarmi szóló kezdeményezett…

— Az ön akaratán kívül, első szóló?

— Céljának eléréséhez mindössze három másik szólót kellett megnyernie, s ezek között én nem szerepeltem. Ezen a rendkívüli ülésen vádat emeltek ön ellen, Gendibal szóló. A vád szerint önt, aki méltatlannak bizonyult a szólói posztra, azonnal törvény elé kell állítani. Háromszáz esztendő óta először fordult elő, hogy egy szóló ellen vádemelési javaslatot érvényesítettek…

Gendibal, aki mindent megtett, hogy dühét leplezze, közbevágott:

— De ön nyilván nem szavazott rá, hogy vád alá helyezzenek.

— Én nem, de magamra maradtam. Az Asztal többi tagja egyhangúan, tíz: egy arányban megszavazta a vádemelést. A szabályok értelmében, mint ön is tudja, ilyenkor nyolc szavazat és az első szólóé vagy tíz szavazat az első szóló nélkül szükséges.

— De hiszen én ott sem voltam!

— Ön úgysem szavazhatott volna.

— De szólhattam volna a saját védelmemben!

— Az eseményeknek ebben a szakaszában még nem. Nem sok példa áll ugyan előttünk, de az a kevés eléggé egyértelmű. Ön majd a törvényszék előtt védekezhet, s erre, természetesen, hamarosan sor fog kerülni.

Gendibal elgondolkodva hajtotta le a fejét, aztán azt mondta:

— Túlságosan azért nem aggaszt a dolog, első szóló. Úgy vélem, ön már az elején, jó ösztönnel érzett rá a helyzetre. Trevize ügye mindennél fontosabb. Elfogadja a javaslatomat, hogy ezen az alapon halasszák el a törvényszéki tárgyalást?

Az első szóló fölemelte a kezét.

— Nem hibáztatom, amiért nem látja tisztán a helyzetet, szóló. A

vádemelés oly ritkán fordul nálunk elő, hogy magam is kénytelen voltam utánanézni az ilyenkor szokásos hivatalos eljárásnak. Ennél semmi sem fontosabb. Minden mást megelőzve, haladéktalanul indulnunk kell a bíróságra.

Gendibal öklével az asztalra támaszkodott, és az első szóló felé hajolt.

— Ugye, nem mondja komolyan?

— Ez a törvény.

— A törvény nem állhat utunkban akkor, amikor egy nyilvánvaló és közvetlenül fenyegető veszélyt kell elhárítanunk.

— Az Asztal számára, Gendibal szóló, ön a nyilvánvaló és közvetlenül fenyegető veszély. Kérem, figyeljen rám! A szóban forgó törvény azon a meggyőződésen alapszik, hogy semmi nem lehet fontosabb annál, mint ha kiderül: egy szóló visszaélt a hatalmával, vagy korrupcióra vetemedett.

— De hiszen én egyikben sem vagyok vétkes, első szóló, és ön ezt nagyon jól tudja! Itt csakis Delarmi szóló személyes bosszújáról van szó. Ha valaki itt visszaél a hatalmával, az kizárólag ő lehet. Az én bűnöm legfeljebb az, hogy sohasem akartam népszerű lenni, ezt el kell ismernem, és túl kevés figyelmet fordítottam azokra a bolondokra, akik elég öregek, hogy szenilisek legyenek, de még elég fiatalok, hogy hatalom legyen a kezükben.

— Akárcsak jómagam, szóló? Gendibal felsóhajtott.

— Látja, már megint elkövettem ugyanazt a hibát. Nem önre céloztam, első szóló. Rendben van, legyen meg hát a rögtönítélő bíróság. Legyen, mondjuk, holnap. Vagy még inkább ma este. Essünk túl rajta, aztán térjünk át Trevize ügyére. Tovább nem halaszthatjuk.

— Gendibal szóló — mondta az első szóló. — Azt hiszem, még most sem érti a helyzetet. Korábbról is ismerünk vádemelési eljárásokat, nem sokat, csak kettőt. Azok egyike sem végződött elítéléssel. De önt el fogják ítélni! Utána ön már nem lesz az Asztal tagja, és beleszólása sem lesz többé a politikába. De még az évenkénti Közgyűlésen sem lesz szavazati joga.

— És semmit sem tesz, hogy ezt megakadályozza?

— Nem tehetek semmit. Le fognak szavazni, méghozzá egyhangúan. És utána visszavonulásra kényszerülök, aminek szerintem a szólók már előre örülnének.

— És Delarmi lesz az első szóló?

— Nagyon nagy a valószínűsége.

— De hát ezt nem szabad megengedni!

— Egyetértek! És éppen ezért kell az ön elítélésére szavaznom. Gendibal mélyet lélegzett.

— És én mégis rögtönítélő törvényszéket követelek.

— Időt kell nyernie, hogy fölkészülhessen a védekezésre.

— Miféle védekezésre? Oda se fognak figyelni a védekezésemre. Jöjjön a rögtönítélő törvényszék!

— Az Asztalnak is időre van szüksége, hogy fölkészüljön a vádemelésre.

— Ők nem fognak és nem is akarnak felkészülni. Magukban máris elítéltek, s el is döntötték: inkább holnap, mint holnapután, inkább ma, mint holnap. Szavaztassa meg őket!

Az első szóló fölállt. Így néztek egymással farkasszemet, az asztal két oldalán.

— Miért siet ennyire? — kérdezte az első szóló.

— Trevize ügye nem várhat.

— Ha már egyszer elítélték, és az Asztal testületileg alkalmatlannak talált engem, mi dolgunk lehet még? Gendibal suttogó hangja szinte kiáltásnak tűnt:

— Ne féljen! Történjék bármi, nem fognak elítélni!

KILENCEDIK FEJEZET
A hipertér

31.

— Felkészült, Janov? — kérdezte Trevize. Pelorat fölpillantott az olvasógépből.

— Úgy érti, öregem, hogy az ugrásra?

— Igen. A hipertéri ugrásra. Pelorat nyelt egyet.

— Maga, persze, meg van győződve róla, hogy a dolog csöppet sem kellemetlen. Tudom, hogy félni egyszerűen butaság, de ha arra gondolok, hogy testetlen tachionokká kell válnom, melyeket sem látni, sem kimutatni nem tudott még senki…

— Ugyan már, Janov, ez ma már tökéletesen működő dolog. Becsületszavamra! Huszonkétezer éve gyakorolják az ugrást, ahogy maga is mondta, és még sohasem hallottam, hogy a hipertérben bármi szerencsétlenség történt volna. Persze, előfordulhat, hogy rossz helyen lépünk ki, de a baleset akkor már az űrben következik be, nem pedig akkor, amikor tachionokká esünk szét.

— Gyenge vigasz.

— De szó sem lesz semmiféle balesetről. Az igazat megvallva megfordult a fejemben, hogy a maga tudta nélkül hajtom végre, s észre sem veszi, máris túl vagyunk rajta. Aztán mégis úgy döntöttem, jobb, ha tudatosan éli át, ha látja, milyen sima ügy az ugrás, s biztosítom, attól kezdve már nem is fog törődni vele.

— Hát… — mondta Pelorat kétkedő hangsúllyal. — Bizonyára igaza van, de őszintén szólva nekem nem sürgős…

— Higgye el, öregem…

— Ne mondjon semmit, barátom, természetesen hiszek magának. Csak éppen… Nem olvasta véletlenül a *Santerestil Matt*ot?

— Dehogynem. Nem vagyok teljesen műveletlen.

— Persze, persze. Meg sem kellett volna kérdeznem. Emlékszik rá?

— Emlékezetvesztésben sem szenvedek.

— Úgy látszik, különös tehetségem van a sértegetéshez. De én csupán arra a jelenetre gondolok, amikor Santerestil és barátja, Ban elindulnak a 17-es bolygóról, aztán eltévednek az űrben. Azok a lenyűgöző képek jutottak eszembe, amikor a csillagok között vándorolnak lomhán, s valami mélységes csend veszi körül őket, mintha az örökkévalóságba jutottak volna… Tudja, nem hittem el ezt a képet. Nagyon tetszett, rendkivüli hatással volt rám, mégsem hittem el. De most… hiszen még csak az imént szoktam hozzá a gondolathoz, hogy kint vagyok az űrben, most élem át, és hülyeség, tudom, nem szeretnék lemondani róla. Olyan ez az egész, mintha én volnék Santerestil…

— Én pedig Ban — tette hozzá Trevize alig észrevehető

türelmetlenséggel.

— Bizonyos fokig. Odakint mozdulatlannak tűnnek a kicsiny, halvány csillagok, kivéve, természetesen a mi napunkat, amelyet nem látunk, de nyilván egyre jobban zsugorodik a hátunk mögött. A Galaxis azonban őrzi háborítatlan fenségét… Az űr néma, s a figyelmemet semmi sem tereli el…

— Legföljebb én.

— Legföljebb maga. De Golan, drága barátom, nekem az is öröm, ha beszélhetek magának a Földről, ha átadhatok valamit abból a tudásból, amit a prehisztorikus időkről szereztem. Nem szeretném, ha ennek vége szakadna.

— Ettől nem kell tartania, legalábbis egyelőre nem.

Ugye nem képzeli, hogy az ugrás után máris egy bolygó felszínén találjuk magunkat? Az ugrás érzékelhetetlenül rövid idő alatt fog végbemenni, és utána is az űrben leszünk még. Egy hétbe is beletelhet, míg bármiféle felszínt érzünk a talpunk alatt, tehát nyugodtan elengedheti magát.

— A szóban forgó felszínen, gondolom, nem a Gaiát érti. Ha kiérünk az ugrásból, talán még meg sem közelítjük a Gaiát.

— Tudom, Janov, de a megfelelő övezetben leszünk, feltéve, hogy az értesülése helyes. Ha nem… nos, akkor…

Pelorat mogorván rázta meg a fejét.

— Mit érünk azzal, hogy eljutunk a megfelelő övezetbe, ha egyszer nem ismerjük a Gaia koordinátáit?

— Janov — felelte Trevize —, tegyük fel, hogy a Terminuson van, s szeretne eljutni Argyropol városába, de csak annyit tud, hogy a város valahol a földszoroson található. Mit tenne, ha már a földszoroson volna?

Pelorat óvatos hallgatásba burkolózott, mint aki tudja, most valami rendkívül agyafúrt választ várnak tőle. Végül föladta, és kibökte a választ:

— Azt hiszem, megkérdeznék valakit.

— Erről van szó! Mi mást tehetne? — Nos, felkészült?

— Úgy érti, most? — Pelorat fölugrott, megnyugtatóan szenvtelen arcán olyan kifejezés jelent meg, amit már-már aggodalomnak is lehetett volna nevezni. — Mit kell tennem? Üljek? Álljak? Mit csináljak?

— A Térre és az Időre! Pelorat, ne csináljon semmit. Kísérjen a szobámba, hogy kapcsolatba léphessek a számítógéppel, aztán üljön vagy álljon vagy hányjon cigánykereket, tegye azt, ami a leginkább kedvére van. Én mindenesetre azt javasolom, üljön le a képernyő elé, és figyelje. Érdekes lesz, biztosíthatom. Jöjjön!

Átmentek a rövid folyosón, s a szobájába érve Trevize rögtön a számítógép elé ült.

— Szeretné inkább maga csinálni, Janov? — kérdezte hirtelen. — Megadom az adatokat, magának csak az lesz a dolga, hogy elgondolja őket. A többit elvégzi a számítógép.

— Nem, köszönöm — hárította el Pelorat. — Isten tudja, miért, a számítógépek valahogy nehezen boldogulnak velem. Tudom, most azt akarja mondani, gyakorlat kérdése az egész, de én nem hiszek ebben. Van valami a maga agyában, Golan…

— Ne beszéljen butaságokat.

— Nem, nem. Ezt a számítógépet mintha magának készítették volna. Amikor kapcsolatba lép vele, az az érzésem, hogy egyetlen organizmussá váltak. Ha ellenben én használom, akkor két tárgy van jelen: Janov Pelorat meg a számítógép. A kettő nem ugyanaz.

— Nevetséges — morogta Trevize, pedig hízelgett neki a kis eszmefuttatás, s még gyengédebb mozdulattal simította végig a számítógép kézlenyomatát.

— Inkább figyelek — tette hozzá Pelorat. — Megnyugtatóbb volna, ha a dologra egyáltalán nem kerülne sor, de ha már elkerülhetetlen, akkor inkább csak figyelek. — Nyugtalan tekintetét a képernyőre szegezte, melyen a ködös Galaxis képe volt látható, előterében a halvány csillagok elszórt pontjaival. — Tudni akarom, mikor történik. — Lassan a falhoz hátrált, és bekapcsolta magán a biztonsági övet.

Trevize elmosolyodott. Kezét az asztallapra helyezte, s érezte, amint agyuk összekapcsolódik. A dolog napról napra simábban és bensőségesebben zajlott le, és hiába gúnyolódott Pelorat szavain, érezte a számítógépet. Szinte el sem kellett gondolnia tudatosan a koordinátákat; mintha a gép — megelőzve a tudatos „elmondás” folyamatát — kitalálná a szándékait. Egyenesen az agyából emelte ki az információkat. De azért Trevize „elmondta”, majd kétperces haladékot kért az ugrás végrehajtásáig.

— Minden rendben, Janov. Még két percünk van: 120 — 115 — 110. — Maga csak figyelje a képernyőt.

Pelorat engedelmeskedett, de érezte, hogy a szája sarkában megfeszül egy kis izom, és önkéntelenül is visszatartotta a lélegzetét.

— 15-10-5-4-3-2-1-0 — sorolta halkan Trevize.

Sem mozgást, sem érzést nem észleltek, a képernyőn mégis megváltozott a látvány. A csillagmező határozottan összesűrűsödött, a Galaxis pedig eltűnt.

— Ennyi volt az egész? — szólalt meg a meredten bámuló Pelorat.

— Mi volt ennyi? Lám csak, hogy meghökkent. De maga tehet róla. Vallja be, nem érzett semmit.

— Bevallom.

— Akkor helyben vagyunk. Régen, amikor a hipertéri ugrás még

viszonylag új volt, legalábbis a könyvek szerint, az emberek furcsa érzésről számoltak be, egyesek szédültek, vagy hányingerük támadt. A jelenség talán pszichogén volt, talán nem. Mindenesetre ahogy egyre nagyobb gyakorlatra tettek szert, és a felszerelés is tökéletesedett, ez az érzés fokozatosan elhalványult. És ha egy hajón olyan számítógép van, mint a miénken, a hatás mélyen az ingerküszöb alatt marad. Legalábbis én így tapasztalom.

— Csakúgy, mint én, el kell ismernem. Most hol vagyunk, Golan?

— Egy lépéssel előbbre. A Kalgan-térségben. Még hosszú út áll előttünk, és mielőtt továbbmennénk, ellenőriznünk kell az ugrás pontosságát.

— Engem csak egy dolog zavar… hol van a Galaxis?

— Körülöttünk, Janov. Jó mélyen benne járunk már. Ha jobban beállítjuk a képernyőt, az eget átszelő, fényes sávként láthatjuk a távolabbi részeit.

— A Tejút! — örvendezett Pelorat. — Jóformán valamennyi világ égboltján látható, de mi a Terminusról nem gyönyörködhetünk benne. Mutassa meg, öregem!

A kép megbillent, olyan érzést keltve, mintha a csillagmező lecsúszna róla, majd áthatolhatatlan gyöngyházfény töltötte be a helyét. Egy fordulat után a gyöngyházragyogás ritkásabbá vált, aztán szétterült a képernyőn.

— A Galaxis középpontja felé haladva nagyobb a vastagsága — magyarázta Trevize. — A spirális karok sötét felhői miatt, persze, nem olyan vastag és fényes, mint amilyen lehetne. Valami ilyesmit látna a legtöbb lakott világról.

— És a Földről is.

— Különbséget onnan sem fedezhetne fel. Nincs azonosítható jellegzetessége.

— Persze hogy nincs. De, tudja… Ugye nem tanult tudománytörténetet?

— Nem mondhatnám, bár, természetesen ragadt rám belőle valamicske. De ha kérdéseket akar föltenni nekem, ne legyenek vérmes reményei.

— Csupán arról van szó, hogy az ugrás eszembe juttatott valamit, ami mindig is zavarba ejtett. Elképzelhető a Világegyetem leírásának olyan kidolgozása, amelyben nem lehetséges hipertéri utazás, és amelyben a légüres téren áthaladó fény sebessége jelenti a sebesség abszolút maximumát.

— Bizonyára.

— Ilyen feltételekkel a Világegyetem geometriája nem tesz lehetővé olyan utazást, mint a miénk, rövidebb idő alatt, mint a fénysugár sebessége. Márpedig ha mi a fény sebességével haladnánk, időérzékelésünk nem felelne meg a Világegyetem idejének. Ha most,

tegyük fel, negyvenparszeknyire volnánk a Terminustól, és a fény sebességével tettük volna meg az utat, nem éreznénk az idő múlását, de ezalatt a Terminuson és az egész Galaxisban százharminc esztendő telt volna el. Mi azonban nem a fény sebességével, hanem ezerszer gyorsabban haladunk, vagyis időközben sehol sem múlik az idő. Legalábbis remélem, hogy nem.

— Ne várja tőlem, hogy kiselőadást tartsak az Olanjen-féle hipertérelmélet matematikájáról — felelte Trevize. — Csak annyit mondhatok, hogy ha a normális térben utazik fénysebességgel, az idő valóban 3,26 évnyi gyorsasággal múlik parszekenként, ahogy maga is mondta. Az úgynevezett relativisztikus Világegyetem, amelyet az emberiség már a prehisztorikus idők legtávolabbi homályában is fölfedezett magának, ha nem tévedek, ez a maga szakterülete, továbbra is érvényben van, és törvényeit senki sem vonta kétségbe. A mi hipertéri ugrásaink ezzel szemben valami olyasmin alapulnak, ami kívül esik a relativitás hatáskörén, itt másféle szabályok uralkodnak. A hipertér nézőpontjából a Galaxis csak aprócska tárgy, elméletileg egy dimenziók nélküli pont, és relativisztikus hatásoknak itt egyáltalán nincs szerepük.

A kozmológia matematikai képleteiben a Galaxisnak valójában kétféle jelölése létezik: G_r jelenti a „relativisztikus Galaxist”, ahol a fényé a maximális sebesség, G_h pedig a „hipertéri Galaxist”, ahol a sebességnek tulajdonképpen nincs értelme. A hipertérben mindenféle sebesség értéke zéró, és mi egyáltalán nem mozgunk; a térhez képest viszont a sebesség óriási. Ennél világosabban nem tudom elmagyarázni.

Ó, kivéve az elméleti fizikának azt a remek cselét, amikor a G_r vonatkozásában értelmes jelet vagy értéket belecsempészik a G_h tartományában helytálló egyenletbe, vagy megfordítva, aztán föladják a diáknak a leckét, hogy oldja meg. Az esetek nagy részében a diák annak rendje és módja szerint beleesik a csapdába, s hiába izzad, kínlódik, sehogy sem tud zöldágra vergődni, míg végül egy idősebb társának megesik rajta a szíve, és elárulja neki a titkot. Egyszer kis híján én is beleestem a csapdába. Pelorat eltöprengett, aztán zavartan megkérdezte:

— De hát akkor melyik az igazi Galaxis?

— Bármelyik, attól függően, hogy az ember éppen mit csinál. Odalent a Terminuson autóval utazik a szárazföldön, és hajóval a tengeren. A körülmények mindkét esetben mások, tehát melyik az igazi Terminus: a szárazföld vagy a tenger?

— A hasonlat mindig sántít egy kicsit — bólintott Pelorat —, de inkább elfogadom, mintsem tovább törjem a fejem a hipertér problémáján, végül belebolondulnék. Inkább megpróbálok arra figyelni, amit most csinálunk.

— És azt vegye úgy, mint első lépésünket a Föld felé vezető úton — mondta Trevize, de gondolatban hozzátette: „S mi felé még, arra magam is kíváncsi vagyok.”

32.

— Na tessék — mondta Trevize —, elvesztegettem egy napot.

— Ó! — pillantott föl Pelorat, aki szokott alaposságával éppen tárgymutatót készített. — Milyen értelemben?

Trevize széttárta a karját.

— Nem bíztam meg a számítógépben. Nem mertem, ezért ellenőriztem jelenlegi helyzetünket, vagyis összevetettem az ugrás előtt megcélzott pozícióval. Nem találtam mérhető különbséget, és kimutatható hibát sem fedeztem föl.

— Ez jó, nem?

— Több mint jó. Hihetetlen. Még sohasem hallottam ilyesmiről. Sok ugrást hajtottam már végre, s mindet magam irányítottam mindenféle módon és eszközzel. Az iskolában egyszer kézi számítógéppel kellett kidolgoznom, aztán hipernyomkövető segítségével ellenőriztem az eredményt. Persze, nem valódi űrhajóról volt szó, hiszen, nem beszélve arról, hogy drága mulatság lett volna, számolni kellett vele, hogy a túloldalon egy csillag kellős közepén köthetek ki.

Azért ilyen rosszul sohasem sült el a dolog — folytatta Trevize —, de mérhető hiba mindig előfordul. Aprócska tévedések mindig adódnak még a nagy gyakorlattal rendelkezőknél is. Nem is csoda, hiszen oly sok variációval kell számolni. Ha meggondoljuk, milyen bonyolult dolog a tér geometriája, s ehhez társul még a hipertér minden bonyolultságával, melyről még csak nem is állítjuk, hogy értjük. Ezért kell lépésről lépésre haladnunk, ahelyett hogy egyetlen hatalmas ugrással a Sayshellben teremnénk. A hibák a távolsággal egyenes arányban halmozódnának.

— De épp az imént mondta, hogy ez a számítógép nem hibázott — vetette ellene Pelorat.

— Ő állította, hogy nem hibázott. Utasítottam, hogy vesse össze jelenlegi helyzetünket az előre kiszámított pozícióval, a „valóságot” a „kívánatossal”. Ő mondta, hogy a mérések határain belül a kettő azonos, nekem pedig az jutott eszembe, mi van akkor, ha hazudik?

Mindeddig Pelorat a kezében tartotta nyomtatókészülékét, de ebben a pillanatban letette, és döbbenten bámult a másikra.

— Tréfál? Egy számítógép nem tud hazudni. Hacsak nem arra céloz, hogy elromlott.

— Nem, nem erre céloztam. Az űrre! Azt mondtam, hogy hazudik! Ez a számítógép olyan fejlett, hogy nem tudok másképpen gondolni rá, mint emberre vagy még inkább emberfeletti lényre. Elég emberi ahhoz, hogy büszke legyen, s talán hazudjon is. Utasítottam, hogy jelöljön ki egy utat a hipertéren át a Sayshell bolygó közeli

pozíciójáig, vagyis a Sayshell Unió központjáig. Megcsinálta, méghozzá úgy, hogy a kijelölt útvonal huszonkilenc ugrást tartalmaz, ami szerintem fölér a legnagyobb pimaszsággal.

— Miért volna pimaszság?

— Az első ugrásnál föllépő hibaszázalék bizonytalanabbá teszi a másodikat, az ily módon összeadódó hiba még kétségesebbé és kiszámíthatatlanabbá teszi a harmadikat, és így tovább. Hogy lehet egyszerre kiszámítani huszonkilenc ugrást? A huszonkilencedik ugrás után az ég tudja, a Galaxis melyik pontján bukkannánk föl. Így aztán azt az utasítást adtam, hogy csak az első lépést tegye meg, azt legalább ellenőrizhetjük, mielőtt továbbmegyünk.

— Tehát az óvatos megközelítés híve — mondta Pelorat szívélyesen. — Egyetértek!

— Igen ám, de miután megtettük az első lépést, nem sértődött-e meg a számítógép, amiért nem bíztam meg benne? Nem érzi-e szükségét büszkesége megóvása érdekében, hogy valahányszor hiba után érdeklődöm, minduntalan tagadóan válaszoljon? Hogy megőrizze tökéletessége látszatát, nem lehetséges-e, hogy semmiféle tévedését nem fogja bevallani? Mert ebben az esetben akár ne is legyen számítógépünk.

Pelorat hosszúkás, nemes arcára csüggedt kifejezés telepedett.

— Mit tehetünk, Golan, ha így áll a dolog?

— Azt, amit már megtettem, elvesztegettem egy napot. A lehető legprimitívebb módszerekkel ellenőriztem néhány közeli csillag helyzetét: teleszkópos megfigyeléssel, fényképezéssel és kézi számításokkal. Valamennyiük tényleges helyzetét összehasonlítottam azzal, amit hibátlan számítások esetén el kellene foglalniuk. Ez a munka elrabolta az egész napomat, s ráadásul halálra fárasztott.

— Jó, jó, de mit tapasztalt?

— Két szarvashibát találtam, melyekről kiderült, hogy én követtem el a számításaimban. Miután kijavítottam őket, az egészet elejétől fogva átfuttattam a számítógépen, csak azért, hogy meggyőződjem róla, ugyanazt az eredményt hozza-e ki. Attól eltekintve, hogy ő több tizedesjegyig dolgozta ki, kiderült, hogy a számításaim helyesek, és éppen ezek bizonyították, hogy a számítógép nem tévedett. Lehet, hogy pimasz fattyú, de van mire pimasznak lennie.

Pelorat torkából mély sóhaj tört elő.

— Akkor minden rendben van.

— A legnagyobb mértékben. Így aztán nyugodtan rábízhatom a többi huszonnyolc lépést is.

— Egyszerre mindet? De hát…

— Dehogyis egyszerre. Ne aggódjék, egyik pillanatról a másikra nem lett belőlem fenegyerek. Szépen elvégzi egyiket a másik után, de

minden egyes ugrást követően ellenőrzi a terepet, és ha a megengedhető határok között vagyunk, akkor sort keríthet a következő ugrásra. Amennyiben túl nagynak ítéli a hibát, és higgye el, a tűrési határok megállapításánál csöppet sem voltam nagyvonalú, meg kell állnia, hogy a hátralévő lépéseket ismét kiszámítsa.

— És mindehhez mikor fog hozzá?

— Mikor? Most rögtön. Nézze, maga a könyvtára tárgymutatóján dolgozik…

— Ó, de hát most van rá alkalmam, Golan. Évek óta tervezem, de valami mindig közbejött.

— Semmi kifogásom ellene. Folytassa nyugodtan, és ne törődjön semmivel. Csak a tárgymutatóra figyeljen, a többit bízza rám.

Pelorat megrázta a fejét.

— Ne beszéljen butaságokat! Addig úgysincs nyugtom, míg ezen túl nem esünk. Rettegek tőle.

— Nem kellett volna elmondanom… de valakivel meg kellett osztanom, és egyedül maga van itt. Őszintén szeretnék beszélni magával. Arra mindig számítanunk kell, hogy a csillagközi térben elfoglalt helyünk véletlenül éppen egybeesik egy nagy sebességgel haladó meteorit pillanatnyi pozíciójával vagy egy parányi fekete lyukkal, ami a hajó pusztulását és a mi halálunkat jelentené. Efféle dolgok elméletben előfordulhatnak. Az esélyek persze egészen elhanyagolhatóak. Ha jól meggondoljuk, ülhetne otthon is, Janov, a filmjeivel foglalatoskodna a dolgozószobájában, vagy az ágyában aludna, amikor éppen maga fölött szelné át a Terminus atmoszféráját egy meteorit, a fejére pottyanna, s maga már meg is halt. Előfordulhat, de nem valószínű. A valóságban annak esélye, hogy a hipertéri ugrás közben valami végzetes, de a számítógép számára észrevehetetlenül kicsiny tárgy keresztezi az utunkat, sokkal, de sokkal csekélyebb, mint hogy a saját házában üti agyon egy meteorit. Egyetlen hajóról sem tudok a történelemben, amely a hipertéri útja során így pusztult volna el. A kockázat minden más fajtája, tegyük fel, hogy belefutunk egy csillagba, még ennél is kisebb.

— Akkor miért beszél róla, Golan? — kérdezte Pelorat.

Trevize töprengve hajtotta le a fejét, s csak nagy sokára válaszolt:

— Nem tudom… De igen, tudom. Az jár a fejemben, hogy bármilyen kevéssé is kell tartanunk a katasztrófától, minél több ember, minél hosszabb ideig vállalja a kockázatot, a katasztrófának végül be kell következnie. Akármennyire meg vagyok győződve róla, hogy nem történik baj, egy hang itt belül állandóan azt suttogja, „lehet, hogy ezúttal mégiscsak bekövetkezik”. És ettől bűntudatot érzek… Azt hiszem, erről van szó. Janov, ha valami baj lesz, bocsássa meg nekem!

— De Golan, drága barátom, ha bármi szerencsétlenség adódik,

mi ketten abban a szempillantásban halottak leszünk. Nem leszek abban a helyzetben, hogy megbocsássak, de maga sem, hogy feloldozást nyerjen általam.

— Tisztában vagyok vele, azért kérem előre a bocsánatát… — Pelorat elmosolyodott.

— Magam sem értem, miért, de ettől valahogy felvidultam. Roppant kedvesnek találom a helyzet humorát. Megbocsátok magának, Golan, ez csak természetes. A világirodalomban számos mítosz szól a halál utáni élet bizonyos formáiról, és ha az épp egy ilyen helyen adódna számunkra, annyi vagy még kevesebb eséllyel, mint hogy egy parányi fekete lyukban kötünk ki, és történetesen mindketten ugyanarra a helyre kerülnénk, akkor szívvel-lélekkel tanúsítanám, hogy maga mindent elkövetett, s a halálom nem a maga lelkén szárad.

— Köszönöm! Nagy kő esett le a szívemről. Én szívesen vállalom a kockázatot, de bántott volna a tudat, hogy magát is belerántom.

Pelorat megszorította a másik kezét.

— Tudja, Golan, alig egy hete ismerem, és efféle dolgokban nyilván nem kellene elhamarkodottan ítélkeznem, de úgy érzem, maga kiváló fickó. Most pedig fogjunk hozzá, és essünk túl rajta!

— Tökéletesen igaza van! Mindössze meg kell érintenem ezt a kis kapcsolót. Az utasításokat már betápláltam a számítógépbe, már csak arra vár, hogy startot vezényeljek. Nem akarná mégis maga?…

— Soha! Az ilyesmit magára bízom! Ez a maga számítógépe.

— Jól van. És a felelősség is az enyém. Látja, még most is ki akarok bújni alóla. Tartsa szemmel a képernyőt!

Amikor Trevize megérintette a kapcsolót, a keze tökéletesen biztosnak, mosolya pedig őszintének látszott.

Másodpercnyi szünet után a csillagmező képe megváltozott — aztári még egyszer, s újból megváltozott. A képernyőn sűrűbbé és fényesebbé váló csillagok spricceltek szét.

Pelorat magában számolt. 15-nél tartott, amikor a kép megállt, mintha valami elromlott volna a szerkezetben.

— Mi a baj? Mi történt? — kérdezte Pelorat súgva, mintha a hangos szó is végzetes lehetne a gépezet számára.

Trevize vállat vont.

— Gondolom, újra elvégzi a számításokat. Valamilyen űrbéli tárgy érzékelhető zavart idézhetett elő a gravitációs mezőben… egy olyan tárgy, amit nem vett számításba… egy felderítetlen törpecsillag vagy egy magányos bolygó…

— Veszélyes lehet?

— Minthogy még életben vagyunk, szinte bizonyos, hogy nem. Egy tőlünk százmillió kilométerre lévő bolygó is előidézhet akkora gravitációs változást, ami indokolja a számítások ismételt elvégzését.

Egy törpecsillag akár tízmilliárd kilométerről is…

Trevize elhallgatott, mert a kép ismét elmozdult. Újabb mozdulás, aztán még egy… Pelorat 28-nál tartott a számolásban, amikor a kép újból mozdulatlanná vált.

Trevize kapcsolatba lépett a számítógéppel.

— Megérkeztünk — jelentette ki.

— Eggyel kezdtem az első ugrást, kettővel pedig ezt a második sorozatot. Ez összesen huszonnyolc ugrás. Maga pedig huszonkilencet mondott.

— Amikor a tizenötödiknél újból elvégezte a számításokat, nyilván megspórolt egy ugrást. Ha akarja, ellenőrizhetem, de nem tartom szükségesnek. A Sayshell bolygó szomszédságában vagyunk. Ezt állítja a számítógép, s nincs okom, hogy kételkedjem a szavában. Ha beállítanám a képernyőt, látnánk egy szép, fényes napot, de nincs értelme, hogy fölösleges terhelés alá vegyük a vetítő kapacitását. A Sayshell bolygó kifelé haladva a negyedik, és jelenleg 3,2 millió kilométerre van tőlünk, vagyis pontosan olyan távolságra, amennyire egy ugrás után meg akartuk közelíteni. Három nap alatt elérhetjük, vagy kettő alatt, ha sietünk.

Trevize mély lélegzettel próbálta feloldani felgyülemlett feszültségét.

— Fel tudja mérni egyáltalán, mit jelent ez, Janov? — kérdezte. — Bármilyen űrhajón voltam is eddig, vagy akár csak hallottam róla, még számítógéppel is legalább egy napjukba telt volna, hogy ezeket az ugrásokat végrehajtsák, nem beszélve a közben elvégzett gondos számításokról és ellenőrzésekről. Ez az út csaknem egy hónapig tartott volna, de kellő vakmerőséggel is legalább két vagy három hétig. Nekünk pedig félóránkba tellett. Ha minden hajó ilyen számítógéppel volna fölszerelve…

— Csak azt nem tudom, miért adott nekünk a polgármesternő ilyen korszerű hajót — szólt közbe Pelorat. — Szörnyű drága lehet.

— Ez kísérleti darab — felelte Trevize szárazon. — A jóasszony talán velünk akarta kipróbáltatni, hogy kiderüljenek az esetleges hiányosságai.

— Komolyan beszél?

— Ne idegeskedjék! Végül is aggodalomra semmi okunk. Semmiféle hiányosságot nem tapasztaltunk. Ámbár, ahogy én ismerem, tőle minden kitelik: emberiességi érzésen még az ilyesmi sem ejtene túl nagy csorbát. Egyébként sem szereltette föl a hajót támadó fegyverekkel, s ez csökkentette a költségeket.

— Egyre a számítógép jár a fejemben — mondta Pelorat elgondolkodva. — Olyan tökéletesen alkalmazkodik magához… lehetetlen, hogy mindenkihez így tudna alkalmazkodni. Én például éppen csak elboldogulok vele.

— Ha egyikünkkel ilyen pompásan tud együttműködni, annál jobb mindkettőnk számára.

— Igen, igen, de ez csak a véletlen műve volna?

— Mi másé, Janov?

— A polgármesternő nagyon jól ismerheti magát.

— Nyilván jól ismer a vén csatahajó.

— Nem lehetséges, hogy egyenesen a maga számára terveztetett számítógépet?

— Hogyhogy?

— Csak azon tűnődöm, vajon nem oda megyünk-e, ahová a számítógép akar vinni bennünket. Trevize tágra nyílt szemmel bámult rá.

— Arra gondol, hogy miközben én kapcsolatban állok a számítógéppel, valójában nem én, hanem ő irányít bennünket?

— Csak foglalkoztat a gondolat.

— Hiszen ez nevetséges. Paranoia. Ugyan már, Janov!

Trevize visszatért a számítógéphez, hogy segítségével kijelölje a Sayshell bolygót a képernyőn, és megállapítsa a normális űrben hozzá vezető utat.

Nevetséges!

De miért kellett Peloratnak bogarat ültetnie a fülé

TIZEDIK FEJEZET
Az asztal

33.

Eltelt két nap, és Gendibal szomorúsága fokozatosan dühbe csapott át. Indokolatlannak érezte, hogy a rögtönítélő tárgyalást nem tartották meg azonnal. Meggyőződése volt, hogy amennyiben nem készült volna föl rá, ha időt kért volna, azonnal bíróság elé állítják.

De most, amikor az Öszvér óta a legnagyobb veszély fenyegeti a Második Alapítvány létét, húzzák az időt — méghozzá nem másért, csak hogy feldühítsék őt.

Sikerült feldühíteniök, és Seldonra, nem marad adósuk! Szándéka megmásíthatatlan.

Körülnézett. Az előtér üresen tátongott. Immár két napja. Megbélyegzett ember lett, olyan szóló, akiről mindenki tudta — a Második Alapítvány ötszáz éves fennállása óta még nem volt példa rá —, hogy hamarosan elveszti pozícióját. Lefokozása után egyszerű, közönséges második alapítványista lesz.

Igaz ugyan, Rogy egyszerű második alapítványistának lenni is fölöttébb rangos dolognak számított, különösen, ha az ember címet is viselhetett, mint ahogy Gendibalnak jogában állt még a vád alá helyezés után is. De egészen más dolog, ha az ember egykor szóló volt, s úgy fokozták le.

Ez nem történhet meg, gondolta Gendibal dúltan, még akkor sem, ha két napja kerüli mindenki. Csak Sura Novi viselkedése nem változott, de hát ő túl naiv, semhogy felfogná a helyzetét. Az ő szemében még most is Gendibal a „Mester”.

Gendibalt az is bosszantotta, hogy kettejük kapcsolata bizonyos vigaszt nyújt számára. Elfogta a szégyen, amikor rádöbbent, hogy felvillanyozza a nő imádatot sugárzó tekintete. Hát már ilyen csekély vigaszért is hálás tud lenni?

Egy altiszt lépett ki az ülésteremből, hogy közölje vele, az Asztal tagjai elé állhat, és Gendibal elindult. Jól ismerte az altisztet: egyike volt azoknak, akik a legapróbb részletekig tudták, milyen udvariassági formák betartásával közelíthetik csak meg a szólókat. Pillanatnyilag megdöbbentően kevés tiszteletet tanúsított Gendibal iránt. Tehát még az altiszt is készpénznek veszi, hogy elítélik.

Mindnyájan fekete bírói talárban ültek az Asztal körül. Shandess első szólón látszott, kissé kényelmetlenül érzi magát, de nem engedhette meg magának, hogy arcán a legcsekélyebb baráti érzés is tükröződjék. Delarmi — a három női szóló közül az egyik — még csak rá sem nézett.

— Stor Gendibal szóló, önt vád alá helyezzük, mert szólóhoz méltatlanul viselkedett — mondta az első szóló. — Mindannyiunk színe előtt árulással és gyilkossági kísérlettel vádolta meg az Asztalt,

méghozzá általánosságban és mindenféle bizonyíték nélkül. Arra célzott, hogy minden egyes második alapítványbelit, a szólókat és az első szólót sem kivéve, mentális elemzésnek kell alávetni, hogy bebizonyosodjék, ki az, akiben a jövőben nem szabad megbíznunk. Az efféle viselkedés rombolja a közösséget, amely nélkül a Második Alapítvány ebben a bonyolult és potenciálisan ellenséges érzületű Galaxisban elveszítené irányító szerepét, és amely nélkül nem építheti föl biztonsággal az életképes Második Birodalmat.

Minthogy bűneit mindannyian tanúsítjuk, eltekintünk a hivatalos vád formális beterjesztésétől, s rögtön megkezdjük a tárgyalás második szakaszát. Stor Gendibal szóló, van valami mentsége?

Delarmi arcán — noha most sem nézett rá — ekkor macskaszerű mosoly villant fel.

— Ha az igazság annak számít — felelte Gendibal —, akkor van mentségem. Igenis fennáll a gyanú, hogy a biztonságunk csorbát szenvedett. Egy vagy két második alapítványbelit, az itt jelenlévőket is ide sorolom, mentális kontroll alá vettek, s ez halálos veszélybe sodorja a Második Alapítványt. Ha önök valóban azért sürgették ezt a tárgyalást, mert nem akarják vesztegetni az időt, talán remélhetem, hogy fölismerték a válság súlyát is; ebben az esetben azonban miért vártak két egész napot, holott én magam hivatalosan is rögtönítélő bíróságot követeltem? Kijelentem, hogy éppen ez a halálos veszély indokolja akkori szavaimat. Ha nem így viselkedem, akkor válók valóban méltatlanná a szólóságra.

— Csak a vádjait ismételgeti, első szóló — szólt közbe Delarmi halkan.

Gendibal székét az Asztaltól távolabb állították föl — ez is a lefokozást jelezte. Most még hátrébb lökte, mintha ügyet sem vetne rá, és fölállt.

— Most rögtön, a törvény ellenére el akarnak ítélni, vagy részletesen is előadhatom a védelmemet? — kérdezte.

— Ez nem afféle törvénytelen gyülekezet, szóló — felelte az első szóló. — Noha nem sok példa áll előttünk, jóindulattal viseltetünk ön iránt, attól a felismeréstől vezérelve, hogy amennyiben túlságosan emberi vonásaink eltérítenének bennünket az abszolút igazság útjáról, inkább engedjük szabadon a bűnöst, mintsem ártatlant ítéljünk el. S noha az ön esete oly súlyosnak tűnik fel előttünk, hogy csekély valószínűséggel lehet csak szó a bűnös felmentéséről, megengedjük, hogy saját belátása szerint tárja elénk védekezését, bármennyi időt vegyen is igénybe, mindaddig, amíg az egyhangú szavazás, az enyémet is beleértve — s e szavaknál fölemelte a hangját —, úgy nem ítéli, hogy „eleget hallottunk”.

— Hadd kezdjem tehát azzal — vette át a szót Gendibal —, hogy Golan Trevize, ama bizonyos első alapítványista, akit eltávolítottak a

Terminusról, és akit az első szóló és magam a kibontakozó válság kulcsemberének ítéltünk, váratlanul megváltoztatta útirányát.

— Érdekes információ — szólt közbe Delarmi szelíden. — Vajon honnan veszi az előttünk szóló — (a hangsúly félreérthetetlenül jelezte, hogy a szó kisbetűvel értendő) — ezt az értesülését?

— Az első szóló informált róla — felelte Gendibal —, de a saját forrásaim is megerősítették. A pillanatnyi körülmények alapján azonban, éppen az ülés biztonsága érdekében, úgy ítélem meg, helyesebb, ha információs forrásaimat egyelőre titokban tartom.

— E vonatkozásban felfüggesztem az ítélethozatalt — mondta az első szóló. — Most tekintsünk el ettől az információügytől, ám ha az Asztal úgy ítéli meg, hogy erre az adatra is szüksége van, Gendibal szólónak meg kell adnia a felvilágosítást.

— Ha az előttünk szóló nem adja meg most a felvilágosítást — közölte Delarmi —, ebből csak arra következtethetek, hogy saját ügynöke van, méghozzá olyannyira a saját szolgálatában álló ügynöke, hogy az az Asztal előtt nem is tartozik beszámolási kötelezettséggel. Nem lehetünk bizonyosak benne, hogy egy ilyen ügynök megtartja a Második Alapítvány személyekre szabott viselkedési normáit.

— Értem a burkolt célzást, Delarmi szóló — válaszolta kissé kelletlenül az első szóló. — Szükségtelen ennyire részleteznie.

— Csak a rögzítés kedvéért említem, első szóló, minthogy ez súlyosbítja a bűnt, a vádiratban viszont nem szerepel, melyet, hadd emlékeztessek rá, nem olvastunk el elejétől végéig, tehát javasolom a fenti észrevétel utólagos rögzítését.

— Utasítjuk az altisztet az észrevétel jegyzőkönyvezésére — mondta az első szóló —, és a pontos megfogalmazásra majd idejében sort kerítünk. Gendibal szóló — (Ő legalább nagybetűvel ejtette ki a szót.) — Védekezése csak a vétkei számát szaporította. Folytassa!

— Nem elég, hogy ez a Trevize váratlanul útirányt változtatott — folytatta Gendibal —, de még a sebessége is váratlanul ért bennünket. Információm szerint, s erről még az első szóló sem értesült, nem egészen egy óra alatt tízezer parszeknyi utat tett meg.

— Egyetlen ugrással? — hitetlenkedett az egyik szóló.

— Több mint kéttucatnyi ugrással, vagyis egyik ugrást a másik után hajtotta végre szinte szünet nélkül, amit még nehezebb elképzelni, mint ha egyetlen ugrást tett volna — magyarázta Gendibal. — Még ha pillanatnyilag ismerjük is tartózkodási helyét, időbe telne, míg utána eredhetnénk, ha pedig ő vesz észre bennünket, és valóban meg akarna szökni előlünk, egyszerűen nem tudnánk utolérni. — Önök pedig bírósági tárgyalással szórakoznak, s közben két teljes napot szánnak rá, hogy a játékot még jobban kiélvezzék.

Az első szólónak nem kis erejébe telt, hogy elrejtse szorongását.

— Kérem, Gendibal szóló, mondja el nekünk, milyen jelentőséget

tulajdonít az ügynek.

— Ez arra figyelmeztet bennünket, első szóló, hogy milyen technológiai előrehaladásra tett szert az Első Alapítvány, amely most sokkalta erősebb, mint Preem Palver idejében volt. Ha fölfedeznek bennünket, és elszánják magukat a cselekvésre, nem tudunk szembeszállni velük.

Delarmi szóló fölpattant.

— Első szóló! — kiáltotta. — Lényegtelen dolgokkal vesztegetjük az időt. Nem vagyunk gyerekek, hogy a Vasorrú Űrbába meséivel ijesztgessenek bennünket. Mit számít, milyen lenyűgöző gépezeteket fejlesztett ki az Első Alapítvány, ha egyszer válsághelyzetben úgyis mi tartjuk hatalmunkban az elméjüket!

— Erre mit tud válaszolni, Gendibal szóló? — kérdezte az első szóló.

— Csupán azt, hogy az elmével kapcsolatos dolgokra a kellő időben rá fogok térni. A hangsúlyt pillanatnyilag csak az Első Alapítvány felsőbbrendű és egyre növekvő technológiai erejére szeretném helyezni.

— Térjünk át a következő témára, Gendibal szóló! — utasította az első szóló. — Meg kell mondanom, érvelése eddig nem győzött meg róla, hogy különösebben a tárgyra tartozna.

Nem volt kétséges, hogy kijelentése az Asztal általános helyeslésével találkozott.

— Folytatom tehát — mondta Gendibal. — Trevize-nak útitársa is van — (pillanatnyi szünetet tartott, hogy a kiejtésre összpontosítson) —, bizonyos Janov Pelorat, egy meglehetősen jelentéktelen tudós, aki annak szentelte életét, hogy a Földre vonatkozó mítoszokat és legendákat összegyűjtse.

— És ezt mind tudja róla? Gondolom, ezt is a titkos forrásából — vetette közbe Delarmi, aki szemmel látható élvezettel vállalta magára az ügyész szerepét.

— Igen, ezt mind tudom róla — felelte Gendibal közömbösen. — Ez a tudós, ki tudja, miért, néhány hónapja fölkeltette a Terminus polgármesterének, ennek a rendkívül energikus és tehetséges nőnek az érdeklődését. Így aztán, a dolog természetéből fakadóan, én is elkezdtem érdeklődni iránta. És még csak nem is titokban. Mindazt, amit megtudtam róla, eljuttattam az első szólónak is.

— Tanúsíthatom — szólalt meg halkan az első szóló.

— Mi az a Föld? — kérdezte egy idősebb szóló. — Ez volna az eredet világa, melyet a mesékből ismerünk? Amiről annyit fecsegtek a hajdani császári időkben? Gendibal bólintott.

— A Vasorrú Űrbába meséiben, hogy Delarmi szóló kifejezésével éljek. Gyanúm szerint Pelorat régóta álmodozhatott róla, hogy egyszer majd eljut a Trantorra, beássa magát a Galaktikus Könyvtárba, s

összeszedi mindazt a Földre vonatkozó információt, amit a Terminuson elérhető csillagközi könyvtárszolgálaton keresztül nem tudott összegyűjteni.

Amikor Trevize-zal együtt elhagyta a Terminust, nyilván úgy érezte, álma végre valóra válik. Mi, persze, vártuk őket, abban a reményben, hogy végre alkalmunk lesz közelebbről is szemügyre venni őket, természetesen a magunk hasznára. De kiderült, és most már önök is tudják, hogy nem jönnek a Trantorra. Még nem tudjuk pontosan, hová igyekeznek, s azt sem, mi célból.

Delarmi kerek arcán határozottan angyali kifejezés ömlött el, amikor megkérdezte:

— És miért olyan aggasztó ez? A távollétükből bizonyára semmi kárunk nem származhat. Sőt, mivel ilyen könnyedén lemondtak rólunk, bízvást feltételezhetjük, hogy az Első Alapítványnak sejtelme sincs a Trantor valódi természetéről, s csak tapsolhatunk, látva, milyen derék munkát végzett Preem Palver.

— Ha a dolgokat nem gondoljuk végig, valóban ilyen megnyugtató következtetésre juthatunk — felelte Gendibal. — De vajon útvonaluk megváltoztatását az idézte elő, hogy nem ismerték fel a Trantor valódi jelentőségét? Elképzelhető, hogy irányváltoztatásukért a legkevésbé sem a Trantor a felelős, inkább az, hogy ez a két ember valami módpn felismerte a Föld jelentőségét.

Az Asztal körül nyugtalanság támadt.

— Bárki kitalálhat látszólag meghökkentő feltételezéseket, és ügyes csomagolásban előadhatja őket — jegyezte meg Delarmi hűvösen. — De mi értelme az ilyen kiagyalásoknak? Miért érdekelne bárkit is az, amit mi, a Második Alapítvány tagjai a Földről gondolunk? Akár a valóságos eredetbolygóról, akár mítoszról van szó, vagy ha kiderülne, hogy több ilyen bolygó is létezik, az egész téma nem érdekelhet mást, csak történészeket, antropológusokat és népmesegyűjtőket, mint amilyen az ön Pelorat nevű tudósa. Miért érdekelne hát bennünket?

— Hogy miért? — kérdezte vissza Gendibal. — Nos, mivel magyarázná, hogy a Könyvtárban semmiféle utalást nem talál a Földre vonatkozóan?

Most első alkalommal változott meg érezhetően az Asztal körül uralkodó ellenséges légkör.

— Nincs rá utalás? — kérdezte Delarmi. Gendibal nyugodt hangon folytatta:

— Amikor először értesültem róla, hogy Trevize és Pelorat a Földre vonatkozó információkat akarnak keresni nálunk, a világ legtermészetesebb dolgának tartottam, hogy a Könyvtár számítógépével összeállíttassam az ilyen adatokat tartalmazó források listáját. Enyhén szólva fölkeltette az érdeklődésemet, hogy nem

találtam semmit. Nem arról van szó, hogy keveset találtam, vagy hogy minimálisát… Semmit! Ez akkor történt, amikor megtudtam, hogy önök két napig várakoztatnak, mire sort kerítenek a meghallgatásomra; s ugyanekkor értesültem arról is, hogy a két első alapítványista mégsem jön ide, ez ismét felpiszkálta a kíváncsiságomat. Valamivel csak el kellett töltenem az időt. Miközben önök vigadtak, s nem vették észre, hogy ég a fejük felett a tető, ahogy a szólás tartja, én átnéztem néhány történelemkönyvemet. Találtam is bekezdéseket, amelyekben említés történik a késő császári időkben folytatott „eredetkutatásokról". Utalnak, sőt idéznek bizonyos, mind nyomtatott, mind filmre vett dokumentumokból. Visszamenteni a Könyvtárba, és kerestem azokat a dokumentumokat. Biztosíthatom önöket, hogy semmit sem találtam.

— Még ha így volt is — mondta Delarmi —, nem kellene meglepődnie. Ha a Föld valóban csak mítosz…

— Akkor a mitológiai utalásoknál kellett volna a nyomára bukkannom. Ha a Vasorrú Űrbába meséje volna, akkor a Vasorrú Űrbába összegyűjtött meséiben kellett volna a nyomára bukkannom. Ha egy zavart elme koholmánya volna, akkor a pszichopatológia címszó alatt kellett volna a nyomára bukkannom. Tény, hogy léteznie kell valami Földdel kapcsolatos dolognak, különben egyikőjük sem hallott volna róla, holott mindnyájan tisztában voltak vele, hogy annak a bolygónak a neve, amelyről állítólag az emberi faj származik. De akkor miért nem találtam utalást rá sehol az egész Könyvtárban?

Delarmi egy pillanatig hallgatott, és egy másik szóló vette át a szót. A kis termetű Leonis Cheng volt az, aki a Seldon-terv minden apró részletére kiterjedő enciklopédikus tudással rendelkezett, s a jelenkor Galaxisával szemben meglehetős fenntartásai voltak. Beszéd közben szokása szerint sűrűn pislogott.

— Ismeretes, hogy a Birodalom végső óráiban úgy próbált valamiféle császári misztikát kreálni, hogy minden eszközzel elnyomta a császárság előtti idők iránti érdeklődést.

Gendibal bólintott.

— Elnyomta: ez a helyes kifejezés, Cheng szóló. Ez nem egyenlő a bizonyítékok megsemmisítésével. Önnek mindenki másnál jobban kell tudnia, hogy a hanyatló császári kor egy másik jellegzetessége volt, hogy hirtelen feltámadt az érdeklődése a korábbi és nyilván kedvezőbb korok iránt. Épp most utaltam rá, mennyire érdekelte az embereket az „eredet kérdése" Hari Seldon idejében.

Cheng tüntető torokköszörüléssel vágott Gendibal szavába.

— Mindezzel nagyon is tisztában vagyok, fiatalember, és még jóval többet is tudok a hanyatló császárság korának társadalmi problémáiról, mintsem gondolná. A császári uralom megerősödésével párhuzamosan felszámolták ezeket a Földre vonatkozó, dilettáns

elképzeléseket. A császári uralom II. Kleón idejében, a Birodalom utolsó feltámadása során, vagyis Seldon után két évszázaddal érte el a tetőpontját, amikor is vége szakadt minden, Földdel kapcsolatos spekulációnak. Kleón alatt még egy irányelv kibocsátására is sor került, amely az efféle dolgok iránti érdeklődésre vonatkozott. Remélem, szó szerint idézem: „…az ilyen elévült és meddő spekulációk ellen, melyek aláássák a nép szeretetét a császári trón iránt”.

Gendibal elmosolyodott.

— Ön szerint tehát, Cheng szóló, II. Kleón idejében semmisítettek meg minden, Földre vonatkozó utalást?

— Én nem vonok le következtetést. Egyszerűen közöltem, amit közölni akartam.

— Okosan teszi, hogy nem von le következtetést. Lehet, hogy Kleón idejében a Birodalom feltámadt, az Egyetem és a Könyvtár azonban már a mi, helyesebben szólva az elődeink kezében volt. Elképzelhetetlen, hogy a Könyvtárból bármiféle anyagot a Második Alapítvány szólóinak tudta nélkül eltávolítsanak. Valójában csakis a szólókat bízhatták meg ezzel a feladattal, noha a haldokló Birodalom mit sem sejthetett erről.

Gendibal elhallgatott, Cheng azonban szótlanul elnézett a feje fölött.

— Következésképpen — folytatta Gendibal —, a Könyvtárból nem tüntethették el a Földre vonatkozó anyagokat Seldon idejében, hiszen az „eredet kérdése” akkoriban nyíltan foglalkoztatta az embereket. De később sem tüntethették el őket, mert akkor már a Második Alapítvány felelt a Könyvtárért. Az anyagok mégis eltűntek. Hogy lehet ez?

— Igazán abbahagyhatná már a dilemma szövögetését, Gendibal! — csattant fel Delarmi. — Értjük, mit akar mondani. Milyen megoldást lát a rejtélyhez? Netalán ön lopta el a dokumentumokat?

— Mint rendesen, most is fején találta a szöget, Delarmi — mondta Gendibal gúnyosan, tisztelettudó főhajtással, amaz válaszul kissé elhúzta a száját. — Létezik egy megoldás, amely szerint a Második Alapítvány egyik szólója végezte el a tisztogatást, Olyasvalaki, aki ért hozzá, hogyan törölje ki a múzeumőrök agyából az emlékeket, és ténykedésének a számítógépekben se maradjon nyoma.

Shandess első szóló elvörösödött.

— Nevetséges feltételezés, Gendibal szóló. El sem tudom képzelni, hogy egy szóló ilyesmit műveljen. Mi indíthatná rá? Még ha valami oknál fogva eltávolítaná is a Földre vonatkozó anyagokat, ugyan miért tartaná titokban az Asztal többi tagja előtt? A Könyvtár megdézsmálásáva! ugyan miért tenné kockára a karrierjét, amikor a

felfedezés veszélye oly mérhetetlenül nagy? Nem beszélve róla, hogy szerintem még a legügyesebb szóló sem végezhetné el a feladatot úgy, hogy ne hagyjon valami nyomot maga után.

— Ezek szerint ön nem ért egyet Delarmi szólóval, amikor azt állítja, hogy én voltam a tettes.

— Persze hogy nem — felelte az első szóló. — Előfordult már, hogy kételkedtem az ön ítéletében, de az még nem jutott eszembe, hogy őrültnek tartsam.

— Ezek szerint nem is történhetett meg, első szóló. A Földre vonatkozó anyagnak most is a Könyvtárban kell lennie, minthogy úgy tűnik, minden lehetséges módot kizártunk, mellyel eltávolíthatják, csakhogy az anyag még sincs a Könyvtárban. Delarmi színlelt fáradtsággal szólt közbe:

— Jó, jó, fejezzük végre be! Vagyis mi az újabb megoldási javaslata? Meggyőződésem, hogy tartogat még valamit a tarsolyában.

— Az ön meggyőződése a miénk is, szóló. Feltételezem, hogy a Könyvtárat a Második Alapítvány egy olyan tagja rabolta ki, aki egy Második Alapítványon kívüli, rejtett erő befolyása alatt állt. A tisztogatás észrevétlenül zajlott le, mert ugyanez az erő arról is gondoskodott, hogy ne vegyék észre.

— Míg ön föl nem fedezte — kacagott fel Delarmi. — ön, az ellenőrizetlen és ellenőrizhetetlen. Ha létezik ez a titokzatos erő, ön hogyan jöhetett rá, hogy az anyag hiányzik a Könyvtárból? Önt miért nem befolyásolták?

— Ezen nincs semmi nevetnivaló, szóló — felelte Gendibal komoran. — ők is érezhetik, éppúgy, mint mi, hogy a dolgokat csak minimális szinten szabad megbolygatni. Amikor néhány nappal ezelőtt életveszélybe kerültem, sokkal inkább aggasztott az, tudom-e türtőztetni magam, hogy meg ne bolygassak egy honi elmét, semmint hogy megvédelmezzem magam. Valahogy így gondolkodhatnak ők is, mihelyt úgy látják jónak, visszavonulnak. Éppen ez rejti magában a veszélyt, méghozzá a halálos veszélyt. Maga az a tény, hogy én kitalálhattam, mi történt, azt is jelentheti, már nem törődnek vele, mit csinálok én. És esetleg azért nem törődnek velem, mert úgy érzik, a győzelem már úgyis az övék. Mi pedig itt nyugodtan folytatjuk kisded játékainkat!

— De hát mi céljuk lehet ezzel az egésszel? Miféle cél vezetheti őket? — kérdezte Delarmi, miközben lábát türelmetlenül húzgálta a padlón, s idegesen rágta a szája szélét. Ereje gyengülésével együtt érezte, mint növekszik az Asztal érdeklődése, aggodalma…

— Gondoljuk meg — magyarázta Gendibal —, az Első Alapítvány, óriási fizikai ereje birtokában, a Föld keresésére indul. Látszólag száműzik két emberüket, remélve, hogy hiszünk a látszatnak, ám ha csupán ennyiről volna szó, vajon fölszerelik-e őket hihetetlen

teljesítményre képes űrhajókkal; olyan hajókkal, melyek tízezer parszeknyit tudnak megtenni nem egészen egy óra alatt?

Ami pedig bennünket, a Második Alapítványt illeti, mi sohasem kerestük a Földet, sőt, a tudtunk nélkül valakik úgy intézték, hogy ne is szerezhessünk információkat a Földről. Az Első Alapítvány most oly közel jár ahhoz, hogy megtalálja a Földet, mi pedig oly messze járunk tőle, hogy…

Gendibal elhallgatott.

— Hogy micsoda?! — csapott le rá Delarmi. — Fejezze be a dajkameséjét. Tud valamit, vagy nem?

— Mindent nem tudhatok, szóló. Még nem látom be az alattunk tátongó szakadék mélységét, egyáltalán miért kell megtalálni a Földet, de meggyőződésem, hogy a Második Alapítványt halálos veszedelem fenyegeti, csakúgy, mint a Seldon-tervet, s ezzel együtt az egész emberiség jövőjét.

Delarmi felállt. Arcán nyoma sem látszott a mosolynak, szavain érződött a nehezen kivívott önuralom feszültsége.

— Ostobaság! Első szóló, vessen véget ennek az egésznek! Itt most a vádlott viselkedéséről van szó. Nemcsak gyermeteg, amit mond, de nem is tartozik a tárgyhoz. Viselkedését semmiképpen sem mentheti azzal, hogy olyan elméletekből sző hálót körénk, melyek csak a saját agyában, állnak össze értelmes egésszé. Szavazásra szólítom föl a jelenlévőket, méghozzá egyhangúan elítélő szavazásra.

— Várjon! — mondta Gendibal élesen. — Lehetőséget kaptam rá, hogy szóljak a magam védelmében, és egyvalamiről még nem beszéltem. Hadd tárjam önök elé ezt a részletet, s utána szavazhatnak, nem lesz több ellenvetésem.

Az első szóló fáradtan dörzsölte meg a szemét.

— Folytassa, Gendibal szóló — mondta. — Hadd hívjam föl az Asztal figyelmét rá, hogy egy vád alá helyezett szóló elítélése oly súlyos és példa nélküli aktus, hogy még a látszatát is kerülnünk kell, miszerint a védelem számára nem adtunk meg minden lehetőséget. Továbbá emlékeztetem önöket: számolnunk kell vele, hogy ítéletünk, mely teljes mértékben megelégedésünkre szolgálhat, esetleg nem elégíti ki utódainkat. Márpedig nem hinném, hogy bármely rangbéli második alapítványista, kivált az Asztal szólói számára másodrendű kérdés lehet a történelmi perspektíva jelentősége. Cselekedjünk tehát úgy, hogy bizton elnyerjük vele a jövendő századok szólóinak helyeslését.

— Csak azt kockáztatjuk, első szóló, hogy az utókor kinevet bennünket, amiért oly nehezen hittünk a szemünknek — tiltakozott Delarmi keserűen. — Ön döntött úgy, hogy a védelem ismét szót kapjon.

Gendibal mélyet lélegzett mielőtt megszólalt volna.

— Tehát döntése értelmében, első szóló, egy tanút szeretnék önök elé állítani, egy fiatal nőt, akit három napja ismertem meg, és aki nélkül meg sem érkeztem volna az Asztal gyűlésére, melyhez, mint tudjuk. Így késve csatlakoztam.

— Ismeri-e az Asztal a nőt, akiről beszél? — kérdezte az első szóló.

— Nem, első szóló. E bolygó egyik bennszülött lakójáról van szó.

— Egy honi nő? — kérdezte Delarmi kikerekedett szemmel.

— Ahogy mondja. Pontosan!

— Mit kezdjünk egy effélével? — értetlenkedett Delarmi. — Egy ilyentől úgysem tudhatunk meg semmi lényegeset. Ezek nem is léteznek!

Gendibal kivillantotta a fogát, oly módon, amit aligha lehetett mosolynak tekinteni. A hangja metsző volt.

— A honiak fizikailag létező lények. Emberek, akiknek megvan a maguk szerepe a Seldon-tervben. Jelenlétük a Második Alapítvány közvetett védelme szempontjából döntő fontosságú. Szeretném elhatárolni magam Delarmi szóló embertelen magatartásától, és remélem, megjegyzése úgy kerül rögzítésre, mint a szólóságra való esetleges alkalmatlanságának bizonyítéka. Felteszem a kérdést: az Asztal többi tagja egyetért-e a szóló képtelen megjegyzésével, és elutasítja-e tanúm megidézését?

— Hívja be a tanút, szóló — válaszolta az első szóló.

Gendibal ajka fölvette eredeti formáját, s a szóló arca immár csupán feszültségről árulkodott. Elméjét erős korláttal vette körül, de agya legmélyén tudta, a veszély elmúlt, a győzelem az övé.

34.

Sura Novi rémültnek látszott. Szeme tágra nyílt, alsó ajka enyhén remegett. Kezét hol összekulcsolta, hol szétnyitotta, keble alig észrevehetően hullámzott. Befont haját hátul szoros kontyba csavarta, napbarnította arcán meg-megrándult egy kis izom. Időnként tétován kotorászott hosszú szoknyája redői között. Kikerekedett szemében — mely az Asztal körül ülő szólók mindegyikén megállapodott egy-egy pillanatra — rémülettel vegyes áhítat tükröződött.

A rászegeződő tekintetek a megvetés és a kínos feszengés különböző fokozatairól árulkodtak. Delarmi úgy nézett el Novi feje fölött egy láthatatlan pont irányába, mintha a nő ott sem volna.

Gendibal óvatosan, csillapítóan simította végig Novi agyának felszínét. Tulajdonképpen elég lett volna, ha megpaskolja a kezét, vagy megcirógatja az arcát, de az adott körülmények között, természetesen ez elképzelhetetlen volt.

— Első szóló! — mondta. — Eltompítom valamelyest e nő tudatos tartományát, hogy tanúskodását ne torzítsa el a félelem. Kérem, figyelje meg, és önök is csatlakozhatnak hozzánk, hogy lássák: agyában a legcsekélyebb módosítást sem kívánom végrehajtani.

Gendibal hangjára Novi rémülten hőkölt hátra, ami nem lepte meg a szólót. Tudta, a nő még nem hallhatta, hogyan beszélnek egymás között a Második Alapítvány magas rangú tisztségviselői. Teljesen új volt számára a hangok, a hangszínek, a kifejezések és a gondolatok e furcsa, villanásszerű összeolvadása. De ahogy jött, el is múlt a rémület, mihelyt Gendibal gyengéden megérintette az agyát. Arca megszelídült.

— Talál egy széket a háta mögött, Novi — mondta Gendibal. — Üljön le, kérem!

Novi esetlenül meghajtotta magát, majd merev derékkal leült a székre.

Elég érthetően beszélt, de ha honi kiejtése túl zavaróvá vált, Gendibal megismételtette vele a mondottakat. Az Asztalra való tekintettel ő maga továbbra is a hivatalos nyelvet használta, ezért olykor a saját kérdését is meg kellett ismételnie Novinak.

A közte és Rufirant között lezajlott harcot nyugodtan, érthetően adták elő.

— A saját szemével látta elejétől fogva, Novi? — kérdezte Gendibal.

— Nem, mester, különben hamarább véget vetek neki. Rufirant jóravaló fickó, de nem sok ész szorult a fejibe.

— De hiszen elmesélte az egészet. Hogy lehetséges, ha nem is látta?

— Rufirant mondta el utóbb, mert kérdezgettem felőle. Erősen szégyelli magát.

— Szégyelli magát? Tapasztalta-e már korábban is, hogy így viselkedett?

— Rufirant? Dehogyis, mester. Amilyen nagydarab, olyan szelíd jószág. Nem szok kakaskodni, aztán meg fél is a tudákosoktól. Nemegyszer mondogatta, milyen hatalmasak meg boszorkányosak is.

— Miért nem érezte ezt, amikor velem találkozott?

— Fura história. Magam se értem. — Novi a fejét csóválta. — Talán nem volt magánál. Mondtam is nekije: „Te tökfej! Hát való az, nekiesni egy tudákosnak?" Erre azt mondja: „Nem tudom, hogy eshetett meg. Mintha magam mellett állnék, azt' csak lesném, mit művelek."

— Első szóló! — szólt közbe Cheng szóló. — Mekkora értéke van számunkra e nő vallomásának, aki egy férfi szavait idézi nekünk? Nem lehetne a férfit kihallgatni?

— De igen — felelte Gendibal. — Ha e nő tanúvallomása után az Asztal további bizonyítékokra is igényt tart, hajlandó vagyok előállítani volt ellenfelemet, Karoll Rufirantot is. Ha nem, az Asztal máris meghozhatja ítéletét, mihelyt végzek ezzel a tanúval.

— Helyes — mondta az első szóló. — Folytassa a kihallgatást!

— És maga, Novi? — kérdezte Gendibal. — Magától nem szokatlan, hogy efféle csetepatékba beleavatkozik?

Novi egy pillanatig hallgatott. Sűrű szemöldöke között megjelent majd elsimult egy apró ránc.

— Nem tudom — felelte végül. — Nem akarom, hogy a tudákosoknak baja essék. Valami küldött oda, nem is gondoltam semmire, csak közibük vetettem magam.

— Megint elhallgatott, aztán még hozzátette: — Ha a szükség úgy hozná, megint csak így cselekednék.

— Most aludni fog, Novi — mondta Gendibal. — Ne gondoljon semmire. Kipiheni magát, még álmodni sem fog.

Novi motyogott valamit, aztán lecsukódott a szeme, feje pedig a szék támlájára hanyatlott.

Gendibal várt egy kicsit, aztán azt mondta:

— Tisztelettel megkérem, első szóló, kövessen engem ennek az asszonynak az elméjébe. Rendkívül egyszerűnek és szimmetrikusnak fogja találni, ami nagy szerencse, különben nem venné észre, amit látnia kell. Itt… itt! Látja?… Kérem a többieket, lépjenek be ők is… csak egyenként, úgy könnyebb lesz.

Az Asztal körül morajlás támadt.

— Kételkedik-e önök közül bárki is? — kérdezte Gendibal.

— Én kételkedem, mert… — Delarmi csaknem kimondta, amit még ő is kimondhatatlannak tartott. Gendibal kisegítette:

— Úgy véli, szándékosan bolygattam meg ezt az elmét, hogy hamis bizonyítékot tárjak önök elé? Ezek szerint képesnek tart rá, hogy ilyen finom változtatást hajtsak végre? Az egyik rostszálacska úgy görbül el, hogy közben rajta és körülötte nyoma sincs semmiféle rendellenességnek. Ha ezt meg tudnám tenni, ugyan mi szükségem volna rá, hogy önök közül bárkivel is egyezségre jussak, méghozzá így? Miért alázkodnék meg holmi törvényszék előtt? Miért akarnám meggyőzni önöket? Ha képes volnék olyasmire, amit ennek a nőnek az agyában látnak, önök tehetetlenek volnának velem szemben, hacsak alaposan föl nem készültek ellenem. Az igazság azonban az, hogy egyikőjük sem tud úgy manipulálni egy elmével, ahogy ennek a nőnek az agyában láttuk. Én sem tudok. A dolog mégis megtörtént.

Elhallgatott, tekintetét végighordozta valamennyi szólón, majd megállapodott Delarmi arcán. A szokottnál lassabban ejtette ki a szavakat:

— És most, ha ez nem elég, idehívom azt a honi parasztembert, Karoll Rufirantot, akit szintén megvizsgáltam, és akinek az agyában ugyanilyen elváltozást tapasztaltam.

— Nem tartjuk szükségesnek — jegyezte meg az első szóló. Arca rémült volt, amikor hozzátette: — Rettenetes dolgot láttunk.

— Ezek szerint fölébreszthetem és elbocsáthatom ezt a honi asszonyt? — kérdezte Gendibal. — Már intézkedtem, hogy odakint várják, gondoskodni fognak róla, hogy magához térjen.

Könyökénél fogva gyengéden kivezette Novit, majd azt mondta:

— Hadd foglaljam össze röviden. Lehetséges, és előfordult, hogy olyan változtatást idézzenek elő az agyban, ami meghaladja a mi tudásunkat. Ily módon magukat a múzeumőröket is rábírhatták, hogy minden, Földre vonatkozó anyagot eltüntessenek a Könyvtárból, akár a mi vagy a saját tudtuk nélkül. Láttuk, mi módon érték el, hogy az Asztal ülésére való igyekezetemben valaki feltartóztasson. Megfenyegettek, majd megmentettek. Mindebből az következett, hogy vád alá helyeztek. Az események e látszólag természetes összefüggése nyomán eltávolíthatnak hatalmi helyzetemből, és akárkik rendezték is így a cselekvések e sorozatát, előttünk ismeretlenek maradtak.

Delarmi előrehajolt ültében. Feldúltan kérdezte:

— Ha ez a titkos szervezet ilyen bámulatosan okos, ön mégis hogyan jöhetett rá minderre?

Gendibal most már megengedett egy mosolyt magának.

— Itt nem az én kiválóságomról van szó — válaszolta. — Nem akarom önmagamat a többi szóló fölébe helyezni, hogy az első szólóról ne is beszéljek. És azt sem hinném, hogy ezek az Anti-Öszvérek — ahogy az első szóló találóan elnevezte őket — olyan végtelenül bölcsek, vagy mindenféle körülménytől tökéletesen védettek volnának. Ezt a honi asszonyt is talán éppen azért szemelték

ki eszközül, mert rendkívül csekély beavatkozással érhették el vele a céljukat. A nő ugyanis jelleméből következően vonzódik azokhoz, akiket ő „tudákosoknak” hív, mondhatni, imádattal viseltetik irántuk. Ám az események elmúltával a velem való pillanatnyi kapcsolat megerősítette benne azt a fantáziaképet, hogy valamiképpen ő maga is „tudós” lesz. Másnap ezzel a határozott szándékkal keresett föl. Miután különös ambíciója fölkeltette a kíváncsiságomat, megvizsgáltam az elméjét, más körülmények között nem tettem volna meg, és véletlenül bukkantam rá az elváltozásra, melynek jelentőségét azon nyomban fölismertem. Ha másik nőt választanak, a tudósok iránt kevesebb vonzalommal bírót, az Anti-Öszvérek talán több munkát fektetnek bele, de az események is másképpen alakulnak, és én nem szerzek tudomást az egészről. Az Anti-Öszvérek tehát elszámították magukat, vagy nem tudták kellőképpen figyelembe venni az előre nem látható dolgokat. Botlásuk mindenesetre reményt keltő a számunkra.

— Úgy vélem — szólt közbe Delarmi —, az első szóló és ön azért nevezik ezt a… szervezetet „Anti-Öszvéreknek”, mert ők meg akarják tartani a Galaxist a Seldon-terv által kijelölt úton, szemben az Öszvérrel, aki épp az ellenkezőjén fáradozott. Ha így áll a helyzet az Anti-Öszvérekkel, nem értem, miért tartják őket veszélyesnek?

— Miért munkálkodnának ezen, ha nem valami cél vezérli őket? Nem tudjuk, mi lehet ez a cél. Ha cinikusak volnánk, feltételezhetnénk, hogy egyszer majd elérkezettnek találják az időt rá, hogy közbelépésükkel más mederbe tereljék az eseményeket, méghozzá sokkal inkább a maguk, mint a mi megelégedésünkre. Ez az én álláspontom, noha nem vagyok jártas a cinikus bölcseletben. Vajon Delarmi szóló hajlandó-e feltételezni, pusztán a jelleméből fakadó szeretet és bizalom alapján, melyet oly jól ismerünk, hogy ezek a kozmikus emberbarátok csakis a mi munkánkat akarják megkönnyíteni, méghozzá önzetlenül, a jutalom legkisebb reménye nélkül?

E szavakra az Asztal körül ülők halk nevetgélése válaszolt, és Gendibal tudta, hogy győzött. És Delarmi is tudta, hogy vesztett: a düh hulláma úgy csapott át az elméje elé vont korlát rácsai között, ahogy a nap vörös sugarai villannak ki a sűrű lombsátor mögül.

— A honi paraszttal való összecsapásom első pillanataiban azt hittem, az események hátterében egy másik szóló áll — folytatta Gendibal. — Amikor az asszony agyában végrehajtott módosítást észrevettem, tudtam, hogy az összeesküvést illetően igazam van, de magáról az összeesküvésről téves az elképzelésem. A félreértésért tehát bocsánatot kérek, és remélem, ezt enyhítő körülményként fogják a javamra írni.

— Úgy vélem, tekinthetjük ezt bocsánatkérésnek… — mondta az első szóló, de Delarmi félbeszakította. Most újból nyájas volt: édeskés

szavai jól illettek derűs, barátságos arcához.

— Minden tiszteletem ellenére, első szóló, hadd vágjak a szavába… Ejtsük el tehát a vádemelési javaslatot. Pillanatnyilag nem szavaznék a szóló elítélésére, mint ahogy, gondolom, egyikünk sem. Még azt is megkockáztatnám, hogy a vádemelési javaslatot töröljük a szóló makulátlan kartonjáról. Gendibal szóló ügyesen tisztázta magát. Ezért csak gratulálhatok neki, valamint azért is, hogy föltárt előttünk egy válságfolyamatot, mely számunkra láthatatlanul ki tudja meddig parázslott volna a hamu alatt, kiszámíthatatlan következményeket vonva maga után. Én kérek teljes szívemből bocsánatot a szólótól korábbi, ellenséges magatartásom miatt.

Sugárzó pillantást vetett Gendibalra, aki kénytelenkelletlen csodálattal adózott a nő tehetségének, ahogyan egy pillanat alatt felül tudott kerekedni vesztett pozícióján. Ugyanakkor azzal is tisztában volt, hogy ez csak bevezető egy másik irányból fenyegető, újabb támadáshoz.

Egy percig sem kételkedett benne, hogy Delarmi következő lépése nem lesz kedvére való.

35.

Amikor Delora Delarmi szóló kedves akart lenni, a szólók Asztala nem tudta magát kivonni a hatása alól. Tetőtől talpig merő bűbáj volt: hangja lágyan simogatott, mosolya megszelídült, a szeme csillogott. Ilyenkor senki sem merte félbeszakítani: mindenki várta, mikor sújt le a villám.

— Hála Gendibal szólónak, gondolom, mindannyian megértettük, mit kell tennünk — mondta. — Az Anti-Öszvéreket nem látjuk, nem tudunk róluk semmit, hacsak azokat a nehezen megfogható nyomokat nem soroljuk ide, amelyeket ezeknek a honi embereknek az agyában tapasztaltunk, itt, magának a Második Alapítványnak a fellegvárában. Nem tudjuk, mit tervez az Első Alapítvány. Lehetséges, hogy az Anti-Öszvérek szövetséget kötöttek az Első Alapítvánnyal. Nem tudjuk.

Tudjuk, hogy ez a Golan Trevize és társa, akinek a neve pillanatnyilag nem jut az eszembe, útban vannak egy általunk ismeretlen cél felé, és hogy az első szóló és Gendibal véleménye szerint ez a Trevize fogja megmutatni a kivezető utat ebből a súlyos válsághelyzetből. Mi tehát a mi teendőnk? Nyilván meg kell tudnunk mindent Trevize-ról, ami csak megtudható; hová igyekszik, mit forgat a fejében, miféle cél vezérelheti; illetve, hogy van-e egyáltalán valami szándéka, terve, célja, hogy valójában ő sem egyéb, mint puszta eszköz egy nála sokkalta nagyobb erő szolgálatában.

— Megfigyelés alatt tartjuk — szólt közbe Gendibal. Delarmi elnéző mosolyra biggyesztette a száját.

— Ki figyeli? Az egyik külső ügynökünk? Létezhetnek olyan ügynökök, akik megállják a helyüket egy akkora hatalommal szemben, mint amilyennek az imént voltunk tanúi? Bizonyára nem létezhetnek. Az Öszvér idejében, de még később is a Második Alapítvány megkockáztatta, hogy a legjobbjai közül küldjön ki, és ha kellett, áldozzon fel önkénteseket, mert a szükség így parancsolta. Amikor a Seldon-terv megvédéséről volt szó, trantori kereskedőként Palver maga vette nyakába a Galaxist, hogy visszahozza azt a lányt, Arkadyt. Mi sem ülhetünk itt ölbe tett kézzel, amikor talán nagyobb válsággal kell szembenéznünk, mint eddig bármikor. Nem bízhatjuk a feladatot a kistisztviselőkre, kémekre és kifutófiúkra.

— Csak nem azt akarja javasolni, hogy ilyen időkben az első szóló hagyja el Trantort? — kérdezte Gendibal.

— Természetesen nem — felelte Delarmi. — Rá nagy szükségünk van itt. De itt van ön, Gendibal szóló. Hiszen ön vezetett a válság nyomára, s a jelentőségét is helyesen mérte föl. Ön mutatta ki a Könyvtárra és a honi elmékre gyakorolt finom, külső befolyást. Véleményét sikerrel tartotta fenn az Asztal általános ellenkezésével

szemben, és győzött. Egyik sem látott olyan tisztán, mint ön, következésképpen a jövőben sem láthat senki tisztábban, mint ön. Véleményem szerint önnek kell elindulnia, hogy fölvegye a harcot az ellenséggel. Szabad az Asztal véleményét érzékelnem?

Formális szavazásra nem is volt szükség. Valamennyi szóló érzékelte a többiek agyát, s Gendibalban meghűlt a vér, látva, hogy épp a saját győzelme és Delarmi veresége pillanatában küldte őt ez a boszorkányos nőszemély visszavonhatatlan száműzetésbe, méghozzá olyan feladattal, amelynek talán élete végéig sem tud megfelelni. Delarmi eközben a háttérből irányítja majd az Asztalt, következésképpen a Második Alapítványt, azaz a Galaxist, melyek talán egyként ítéltetnek pusztulásra.

És ha a száműzött Gendibal valami módon mégis összegyűjtene annyi információt, amelynek segítségével a Második Alapítvány végül sikerrel lenne úrrá a növekvő válságon, az érdem mindenképpen Delarmié lenne, tehát Gendibal sikere csakis Delarmi hatalmát növelné. És minél gyorsabb, minél látványosabb sikert érne el ő, annál szilárdabbá tenné a nő pozícióját.

Gyönyörű sakkhúzás volt, a talpra állás iskolapéldája.

Most, hogy valósággal az első szóló jogkörét bitorolta, még szembetűnőbbé vált uralmi szerepe az Asztalnál. Gendibal annál is inkább érzékelte a helyzet fonákságát, mert megérezte az első szólóból áramló harag hullámait.

Megfordult. Az első szóló meg sem próbálta elrejteni dühét, és nem volt vitás, hogy alig oldották meg az egyiket, újabb belső válság kibontakozásának lehettek szemtanúi.

36.

Quindor Shandessnek, a huszonötödik első szólónak saját személyét illetően nem voltak különösebb illúziói. Tudta, hogy nem tartozik ama dinamikus első szólók közé, akik csillagként ragyogtak a Második Alapítvány ötszáz éves történelmének egén — most azonban ilyen első szólóra nincs is szükség. A galaktikus prosperitás nyugodt időszakában irányította az Asztal tevékenységét, amikor fölösleges lett volna mindenféle dinamizmus. Úgy tűnt fel, az idő inkább az értékek megtartásának kedvez, s erre a szerepre ő volt a legalkalmasabb ember. Elődje ezért választotta ki őt.

— Ön nem kalandor, ön tudós — mondta valaha a huszonnegyedik első szóló. — Meg fogja óvni a Tervet, amit egy kalandor romba dönthetne. Megóvni! Az ön Asztalánál ez legyen a jelszó.

Megpróbálta, de ez egyet jelentett valamiféle passzív első szólósággal, amit egyesek gyengeségnek véltek. Újra és újra elterjedt a hír, hogy lemondásra készül, és nyílt áskálódások is folytak az ilyen vagy olyan irányú utódlás kérdésében.

Shandess egy pillanatig sem kételkedett benne, hogy Delarmi a harcok egyik vezéralakja. Ő az Asztal legerősebb egyénisége, és minden ifjúi lobbanékonysága és ostobasága ellenére még Gendibal is visszavonulásra kényszerült előtte, mint lám, most is.

De Seldon nevére, akármilyen passzív vagy akár gyenge is ő, az első szólónak van bizonyos előjoga, amiről még soha senki sem mondott le, s ő is ragaszkodik hozzá.

Szólásra emelkedett, s az Asztal körül csönd támadt. Ha az első szóló szólásra emelkedik, nincs helye a közbeszólásnak. Még Delarmi vagy Gendibal sem merné félbeszakítani.

— Szólók! Egyetértek vele, hogy veszedelmes krízissel állunk szemben, és hogy szigorú intézkedéseket kell hoznunk. Nekem kellene útra kelnem, hogy megkeressem az ellenséget. Delarmi szóló a tőle megszokott kedvességgel felmentett a feladat alól, mondván, most itt van szükség rám. Az igazság ezzel szemben az, hogy sem itt, sem ott nincs szükség rám. Öregszem, gyengülök. Hosszú ideje él a remény sokakban, hogy egy szép napon visszavonulok, és talán így is kellene tennem. Ha ezt a válságot sikerrel átvészeljük, valóban visszavonulok.

De természetesen az első szóló joga, hogy utódját kijelölje. Most élni fogok ezzel a jogommal. Van önök között egy szóló, aki régóta kézben tartja az Asztal gyűléseit; egy szóló, aki egyéniségének erejével gyakran betölti azt a vezető szerepet, amit én nem tudtam betölteni. Mindannyian tudják, hogy Delarmi szólóról beszélek.

Szünetet tartott, aztán így folytatta:

— Egyedül önnél tapasztalok helytelenítést, Gendibal szóló. Megkérdezhetem, mi az oka? — leült, hogy Gendibal jogot kapjon a válasz megadására.

— Nem helytelenítek semmit, első szóló — felelte Gendibal halkan. — Az ön joga, hogy megválassza utódját.

— Így is teszek. Amikor majd ön visszatér — miután sikeresen elindította azt a folyamatot, amely véget vet a válságnak —, én is elérkezettnek látom az időt, hogy visszavonuljak. Az utódom akkor majd maga döntheti el, milyen politikát követel meg a folyamat további menete és befejezése. Van valami mondanivalója, Gendibal szóló?

Gendibal csendesen szólalt meg:

— Amikor Delarmi szólót jelöli ki utódjául, első szóló, remélem, olyan értelmű tanáccsal is ellátja majd, hogy…

Az első szóló azonban nyersen félbeszakította:

— Delarmi szólóról beszéltem, de nem neveztem meg mint utódomat. Nos, mi mondanivalója van még?

— Elnézését kérem, első szóló. Úgy kellett volna fogalmaznom, feltéve, hogy Delarmi szólót nevezi ki utódjául, miután visszatértem küldetésemből, olyan értelmű tanáccsal is ellátja…

— A jövőben sem fogom utódomnak nevezni, semmi körülmények között. És most mit kíván még mondani? — Az első szóló úgy érezte, ki kell élveznie a bejelentésével Delarmira lezúduló csapás látványát. Ennél megalázóbban nem is csinálhatta volna.

— Nos, Gendibal szóló — kérdezte —, mit óhajt mondani?

— Csak annyit, hogy semmit sem értek. Az első szóló ismét fölállt, és így folytatta:

— Delarmi szóló uralkodott és vezető szerepet játszott, ám az első szóló posztjának eléréséhez más is szükségeltetik. Gendibal szóló viszont látta, amit egyikünk sem látott. Szembeszegült az egy emberként ellenséges Asztallal, kényszerített bennünket, hogy a dolgokat újra átgondoljuk, és addig nem nyugodott, míg meg nem győzött bennünket. Vannak sejtéseim Delarmi szóló indítékait illetően, amikor a Golan Trevize követésének felelősségét Gendibal szólóra akarja áthárítani, de a felelősség súlya amúgy is ezen a vállon pihen. Tudom, hogy sikerrel fogja végrehajtani a feladatát, e téren is bízom az intuíciómban, és amidőn visszatér, Gendibal szóló lesz a huszonhatodik első szóló.

Váratlanul visszaült a helyére, mire valamennyi szóló lázasan próbálta tisztázni saját véleményét a hangok, hangsúlyok, gondolatok és kifejezések zűrzavarában. Az első szóló közönyösen bámult maga elé, mint akinek e lárma el sem jut a tudatáig. Most, hogy túlesett rajta, maga is meglepődött, milyen jó érzés, ha az ember leveti a felelősség súlyát. Előbb kellett volna megtennie — de nem volt rá

képes.

Csak most vált számára nyilvánvalóvá, ki lesz az utóda.

És ekkor agyhullámai valami módon összetalálkoztak a Delarmiéból kiáradó hullámokkal, s a nőre pillantott.

Seldonra! Milyen nyugodt, mosolygós. Nem látszik rajta a kegyetlen csalódottság — még nem adta föl a harcot. Azon tűnődött, vajon nem szolgáltatta-e ki magát a nőnek. Mit tartogathat még a tarsolyában?

37.

Delora Delarmi gondolkodás nélkül kimutatta volna reményvesztettségét és csalódottságát, ha lett volna valami értelme.

Óriási elégtétel lett volna, ha kínos ütést mérhetne erre a zseniális vén bolondra, aki az Asztalt irányítja, vagy erre az ostoba fiatalemberre, aki maga mellé állította a Szerencsét — ő azonban nem elégtételre vágyott. Többet akart.

Első szóló akart lenni.

És amíg kártya van a kezében, játszani fog.

Szelíden elmosolyodott, s a magasba emelte a kezét, mint aki szót kér, s egészen addig ott is tartotta, míg meg nem bizonyosodott: nemcsak hogy lecsendesedtek, de mohó figyelemmel várják a szavait.

Akkor megszólalt:

— Gendibal szóló korábbi szavait idézem, első szóló, amikor kijelentem, nem helytelenítem a döntést. Az ön joga, hogy utódját megválassza. Ha mégis szót kérek, csak azért teszem, hogy én is hozzájárulhassak, legalábbis így remélem, a Gendibal szóló feladatául jutott küldetés sikeréhez. Kifejthetném a gondolataimat, első szóló?

— Lásson hozzá — felelte az első szóló kurtán. Túl lágynak, engedékenynek találta a nő viselkedését.

Delarmi megfontoltan bólintott. Arcáról eltűnt a mosoly.

— Vannak űrhajóink — mondta. — Technikailag ugyan nem olyan tökéletesek, mint az Első Alapítványéi, de bárhová elvihetik Gendibal szólót, aki képzett pilóta, mint mi mindannyian. Képviselőink a Galaxis minden nagyobb bolygóján megtalálhatók, tehát mindenütt szívesen fogják látni. Most, hogy már tisztában van a veszély természetével, meg is tudja magát védelmezni az úgynevezett Anti-Öszvérekkel szemben. Nekem mindenesetre az az érzésem, hogy akkor is szívesebben használták föl az alacsonyabb rendűeket, sőt a honi parasztokat, amikor nem is tudtunk a létezésükről. Természetesen tüzetesen meg kell vizsgálnunk valamennyi második alapítványista agyát — a szólókat is beleértve —, de meggyőződésem, hogy ők érintetlenek maradtak. Az Anti-Öszvérek nem mernek mentális kapcsolatba lépni velünk.

Mindazonáltal nem tartom ésszerűnek, hogy Gendibal szóló a szükségesnél többet kockáztasson. Nyilván nem óhajt vakmerő kalandokba bocsátkozni, tehát célszerű lenne, ha valamiképpen álcázná küldetése célját, oly módon, hogy ők ne sejtsenek meg semmit. Hasznos lenne, ha egyszerű honi kereskedőnek vélnék, hiszen mindannyian tudjuk, annak idején Preem Palver is kereskedő képében járta be a Galaxist.

— Preem Palvernek határozott szándéka volt vele, nem úgy, mint

Gendibal szólónak — vetette ellene az első szóló. — Ha mégis szükség lenne valamiféle álcázásra, bizonyára ő is kitalálná a legmegfelelőbbet.

— Tisztelettel kérem, első szóló, hadd javasoljak egy ravasz megoldást. Bizonyára emlékszik, hogy Preem Palver magával vitte a feleségét is, élete régi társát. Rusztikus külső megjelenéséhez semmi sem illett jobban, mint hogy asszonyával együtt mutatkozzék, bárhová indult is el. Ez elterelt róla mindenféle gyanút.

— Nekem nincs feleségem — szólt közbe Gendibal. — Voltak partnereim, de egy sem akadt köztük, aki jelenleg önként vállalná a feleség szerepét mellettem.

— Ezt jól tudjuk, Gendibal szóló — felelte Delarmi —, ám bármilyen asszonyt vinne is magával, az emberek magától értetődőnek tartanák a szerepét. Talán mégis akadna önként jelentkező. És ha úgy érzi, a helyzetet írásos bizonyítékkal is alá kellene támasztani, nyilván ennek sem lenne akadálya. Szerintem nőt kellene magával vinnie.

Gendibalnak egy pillanatra elakadt a lélegzete. Csak nem arra gondol…?

Ezzel a trükkel akar részt vállalni a sikerből? Esetleg arra tör, hogy ketten együtt vagy felváltva legyenek első szólók?

Mogorván vetette oda:

— Hízelgő rám nézve, hogy Delarmi szóló úgy érzi, ő…

Delarmi azonban harsány kacajra fakadt, s már-már őszinte szeretettel nézett végig Gendibalon. A fiatalember szépen besétált a csapdába, s most valóban ostobának látszott. Az Asztal ezt nem fogja elfelejteni.

— Gendibal szóló! — mondta. — Nem vetemednék olyan arcátlanságra, hogy részt próbáljak kérni ebből a feladatból. A küldetés önre és csakis önre vár, mint ahogy az első szólóság is az öné, csakis az öné lesz. Eszembe sem jutott, hogy engem választana útitársául. Ne tréfáljon, szóló, az én koromban az ember már igazán nem sokat ad a vonzerejére…

Az Asztal körüli arcokon mosoly játszott, még az első szóló is nehezen leplezte derűjét.

Gendibal felfogta az ütés súlyát, és tudta, hogy fortély dolgában úgysem veheti föl a versenyt a nővel. Hiábavaló fáradság volna.

— Akkor hát mit javasol? — kérdezte a tőle telhető legszelídebb hangon. — Biztosíthatom, meg sem fordult a fejemben, hogy ön szeretne velem tartani. Önnek az Asztal mellett van a helye, s jól tudom, nem óhajt részt venni a Galaxis zűrzavaros ügyeiben.

— Egyetértek, Gendibal szóló, egyetértek — felelte Delarmi. — Mégis az javasolom, vegye fontolóra, nem játszhatná-e el egy honi kereskedő szerepét. És ha társául egy honi asszonyt választana, ugyan ki vonhatná kétségbe a szerep hitelességét?

— Egy honi asszonyt? — Gendibalt rövid időn belül másodszor sikerült kibillenteni egyensúlyából, s az Asztal leplezetlenül élvezte a helyzetet.

— Azt a bizonyos honi asszonyt — folytatta Delarmi. — Azt, aki megmentette a veréstől. Aki azóta is imádattal csügg magán. Akinek az elméjét megvizsgálta, és aki ennek nyomán, ha akaratlanul is, de másodszor is megmentette önt valamitől, ami még a verésnél is súlyosabb. Azt javasolom, vigye magával őt.

Gendibalban már készen állt a visszautasító válasz, de jól tudta, hogy a nő éppen ezt várja. Milyen élvezettel figyeli az Asztal! Mostanra már nyilvánvalóvá vált, hogy az első szóló — akit feldühített Delarmi viselkedése — hibát követett el azzal, hogy kijelentette, Gendibal lesz az utódja — legalábbis Delarmi gondoskodott róla, hogy a döntés helyessége máris kétségeket ébresszen a jelenlévőkben.

A szólók között Gendibal volt a legifjabb. Feldühítette az Asztalt, s aztán nem hagyta, hogy elítéljék. Egy szó mint száz, megalázta őket. Mint jövendő örökösre, egyik sem tudott ránézni bosszankodás nélkül.

Mindenképp nehéz dolga lett volna, amikor fölébük akar kerekedni. Így azonban nem felejtik el, milyen könnyen tette őt nevetségessé Delarmi, s mennyire élvezték felsülését. A nő játszva akarta bebizonyítani, hogy az első szólóságra kora és tapasztalatlansága miatt nem alkalmas. Együttes nyomásuk könnyen rábírhatja az első szólót, másítsa meg döntését, miközben ő odakint próbálja teljesíteni küldetését. De ha az első szólót nem sikerül is megingatniuk, megeshet, hogy Gendibal idővel rádöbben, hatalma ellenére nem tud megbirkózni az egy emberként fölsorakozó ellenfelek akaratával.

Egy pillanat elég volt, hogy helyzetét fölismerje, és látszólag a legcsekélyebb tétovázás nélkül adta meg a választ:

— Delarmi szóló, csodálattal adózom kiváló ösztönének! Azt hittem, mindannyiunkat meglephetem. Valóban szándékomban állt, hogy magammal vigyem a honi asszonyt, noha nem egészen olyan meggondolásból, mint amit ön javasolt. Az elméje miatt akartam magammal vinni. Önök is látták s tapasztalták, milyen meglepően intelligens, mi több, tiszta, egyszerű, mentes mindenféle alattomosságtól. Bizonyára önök is azt a következtetést vonták le, hogy senki sem nyúlhatna hozzá észrevétlenül. Nem tudom, felmerült-e önben, Delarmi szóló, milyen kitűnő riasztócsengőként működne ennek a nőnek az agya. A külső mentális erő jelenlétét rajta keresztül jóval korábban észlelhetném, mint ha csupán a saját agyamra támaszkodnék.

Egy pillanatig élvezte a meglepett csendet, majd fesztelenül így folytatta:

— Hát persze hogy ez nem jutott eszükbe! Na mindegy, nem

olyan fontos az egész. És most távoznom kell. Nincs vesztegetni való időnk.

— Várjon! — szólt Delarmi, akinek a kezéből harmadszorra is kicsúszott a kezdeményezés. — Mit akar tenni?

Gendibal megrántotta a vállát.

— Minek részletezzem? Minél kevesebbet tud az Asztal, annál kevesebb sikerrel próbálhatnak az Anti-Öszvérek zavart kelteni.

Ezt úgy mondta, mintha mindenekelőtt az Asztal biztonsága lebegne a szeme előtt. Megvárta, míg az érzés teljesen betölti az elméjét, aztán kitárta a többiek előtt.

Jól fog esni nekik. Olyan elégedettek lesznek, hogy eszükbe sem jut, vajon valóban tudja-e Gendibal, mit akar tenni.

38.

Aznap este az első szóló négyszemközt fogadta Gendibalt.

— Igaza volt — mondta. — Kénytelen voltam bepillantani az agya felszíne alá. Láttam, hogy a bejelentésemet elhibázottnak tartja, és az is volt. De olyan boldogan töröltem le a nő arcáról a mosolyt, és végre én is olyan nemtörődöm módon utasíthattam rendre, ahogy ő szokta bitorolni az én hatáskörömet.

— Jobb lett volna, ha csak magánbeszélgetésben közli velem, s a visszatérésemig nem tesz újabb lépéseket — válaszolta Gendibal kedvesen.

— Akkor nem vehettem volna elégtételt rajta. Tudom, nyomorúságos indíték egy első szóló számára.

— Ez nem fogja meggátolni semmiben, első szóló. Továbbra is intfikálni fog, hogy megszerezze a hatalmat, és talán lesz is rá esélye. Meggyőződésem, hogy akadnak, akik szerint vissza kellett volna utasítanom a jelölést. Aligha vitatható, hogy Delarmi szóló a legjobb elme az Asztalnál, és talán belőle válnék a legjobb első szóló is.

— A legjobb elme az Asztalnál, de egyebütt nem — morogta Shandess. — Nem ismeri fel a valódi ellenséget, legföljebb a többi szóló között. Nem lett volna szabad már szólóvá sem válnia. Mondja, megtiltsam, hogy magával vigye a honi asszonyt? Tudom, hogy Delarmi kényszerítette bele ebbe a helyzetbe.

— Nem, nem, az ok valódi, amiért magammal akarom vinni őt. Riasztóberendezésként fog szolgálni, nem vitás, és még hálás is vagyok Delarmi szólónak, amiért lehetővé tette, hogy rádöbbenjek. Biztosra veszem, hogy az asszony jó szolgálatot tesz még.

— Akkor jó. Egyébként én sem mondtam valótlanságot. Meggyőződésem, hogy sikerrel fog megbirkózni ezzel a válsággal, ha megbízik az ösztöneimben.

— Azt hiszem, bizalomban nincs hiány, annál is inkább, mert egyetértek önnel. Ígérem, történjék bármi, jóval fogok visszafizetni a rosszért, amit kaptam. Visszatérek, hogy első szóló legyek, tehetnek az Antiöszvérek — vagy Delarmi szóló —, amit akarnak.

Miközben beszélt, Gendibal maga is felfigyelt önnön elégedettségére. Miért tekint ilyen örömteli várakozással, ilyen eltökéltséggel magányos űrbéli kalandozása elé? Becsvágy, no igen. Valaha maga Preem Palver is efféle dologra vállalkozott — és most majd megmutatja, hogy Stor Gendibal is képes rá. Azok után már senki sem vitathatja el tőle az első szólóságot. De e törekvésén kívül nincs-e valami más is? A küzdelem varázsa? Az izgalom utáni vágy tört volna ki belőle, akit egész felnőtt életére egy eldugott bolygó titkos zugába kényszerítettek? Pontosan maga sem volt tisztában vele,

csak annyit tudott, már nagyon várja az indulást.

TIZENEGYEDIK FEJEZET
Sayshell

39.

Janov Pelorat életében először láthatta, hogyan alakul át lassan egy fénylő csillag gömbbé; s mindez egy olyan manőver után, amit Trevize „mikrougrásnak” nevezett. A negyedik — lakható és legközelebbi úticéljuknak számító — bolygó, a Sayshell ezek után már sokkal lassabban növekedett. Teltek a napok.

A számítógép térképet is készített a bolygóról, melyet Pelorat figyelmesen szemlélt az ölében lévő hordozható készülék képernyőjén.

Trevize annak az embernek a magabiztosságával szólalt meg, aki — annak idején — több tucat bolygón ért már földet.

— Fölösleges, hogy máris olyan tüzetesen szemügyre vegye, Janov. Előbb át kell kecmeregnünk a belépőállomáson, s félek, hogy addig elunjuk magunkat.

— Bizonyára formaság az egész — pillantott föl Pelorat.

— Persze. De attól még unalmas lehet.

— Hiszen béke van.

— Nem vitás. Ami azt jelenti, hogy át fognak engedni. De előbb elpepecselnek az ökológiai egyensúllyal. Minden bolygónak megvan a magáé, és nem szívesen veszik, ha valami megbolygatja. Így aztán átvizsgálják a hajót, nem hurcolunk-e be nem kívánatos organizmusokat, esetleg fertőzést. Ésszerű óvintézkedés.

— Azt hiszem, a mi esetünkben erről szó sincs.

— Nincs, végül ők is meg fogják állapítani. De ne felejtse el, hogy Sayshell nem tagja az Alapítvány Szövetségnek, tehát biztosra veszem, hogy már csak azért is fontoskodni fognak, hogy ezzel is megmutassák, milyen függetlenek.

A feléjük közeledő kis hajóról egy sayshelli vámtiszt szállt át hozzájuk. Trevize, akiben élt még katonai szolgálata emléke, csupa buzgalom volt.

— A *Távoli Csillag* a Terminusról — mondta. — Tessék, a hajó papírjai. Fegyvertelen. Magánhajó. Tessék, az útlevelem. Egy utasom van. Itt az útlevele. Turisták vagyunk.

A vámtiszt rikító színű egyenruháján a karmazsinvörös uralkodott. Arcát és felső ajkát simára borotválta, de az állán lévő kurta szakáiiát kétfelé osztva, egy-egy kölünálló csomóban viselte.

— Alapítványi hajó? — kérdezte.

„Alapéjtványi hajaó”-nak ejtette, de Trevize óvakodott tőle, hogy kijavítsa, netán elmosolyogja magát. Ahány bolygó, annyi változata a galaktikus köznyelvnek, és mindenki a magáét beszéli. Amíg megértik egymást, a kiejtésnek nincs jelentősége.

— Igen, uram — felelte Trevize. — Alapítványi hajó. Magántulajdonú.

— Nagyon helyes. A fuvar, ha volna szíves.

— A micsoda?

— A fuvar. Mit visz?

— Aha, a rakomány. Tessék, a lista. Csak személyes holmink van. Nem kereskedelmi céllal jöttünk. Ahogy említettem, egyszerű turisták vagyunk.

A vámtiszt kíváncsian pillantott körül.

— Ahhoz képest, hogy turisták, igazán csinos hajójuk van.

— De nem alapítványi mérték szerint — felelte Trevize, mint aki jó viccet mond. — Különben is tehetős ember vagyok, megengedhetem magamnak.

— Azt akarja mondani, hogy meggazdagíthat? — villant rá a tiszt szeme, de rögtön el is fordította róla.

Trevize egy pillanatig eltöprengett a szó jelentésén, de aztán eldöntötte magában a kérdést.

— Nem, dehogy akartam megvesztegetni önt. Nincs is okom rá, és ön különben sem látszik olyan embernek, akit csak úgy meg lehet vesztegetni… még ha eszembe jutott volna is. Ha óhajtja, nyugodtan átvizsgálhatja a hajómat.

— Fölösleges — mondta a tiszt, és eltette hordozható magnetofonját. — Már megnéztük, nem hoztak-e be valami különleges fertőzőanyagot, s átengedtük önöket. Kijelöltük az űrhajó számára a rádióhullámot, amely bevezetősugárként szolgál.

Azzal elment. Mindössze tizenöt percig tartott az egész.

— Kellemetlenséget is okozhatott volna? — kérdezte Pelorat halkan. — Valóban megvesztegetésre várt? Trevize vállat vont.

— A vámtisztek lepénzelése olyan ősi, mint maga a Galaxis, és ha újra próbálkozott volna, nyilván nem zárkózom el előle. A történtek azonban azt mutatják, hogy inkább nem kísérletezett egy alapítványi hajóval, főleg nem egy ilyen díszes darabbal. Az öreg polgármester asszony, az ég simítsa ki ráncos bőrét! megmondta, az Alapítvány neve mindenütt megvéd bennünket, és nem is tévedett. Hosszabb ideig is eltarthatott volna.

— Miért? Úgy láttam, megtudta, amit meg akart tudni.

— Úgy van, de volt olyan előzékeny, hogy már messziről letapogatta a hajót. Ha jónak látja, kézi masinával is végigjárhatott volna minden zegzugot, az pedig órákba telik. Még kórházba is dughatott volna bennünket, hogy aztán ott tartson napokig.

— Micsoda? De drága barátom!

— Ne izguljon. Nem tette meg. Azt hittem, képes lesz rá, de nem tette meg. És ez azt jelenti, hogy leszállhatunk. Jó lenne gravitációs úton földet érni, csak tizenöt percünkbe kerülne, de nem tudom, hol vannak a kijelölt leszállóhelyek, és nem akarok bajt okozni. Vagyis követnünk kell a rádiósugarakat, ami annyit tesz, hogy spirális

alakban törjük át az atmoszférát — és ez órákba fog telni. Pelorat felvidult.

— Hiszen ez nagyszerű, Golan. Olyan lassan fogunk lefelé haladni, hogy közben a felszínt is megfigyelhetjük? — Fölemelte hordozható képernyőjét, mely a térképet mutatta kis nagyításban.

— Úgy-ahogy. Le kell jutnunk a felhőréteg alá, aztán másodpercenként néhány kilométeres sebességgel kell haladnunk. Tehát nem lebegünk át a légkörön, de azért tanulmányozhatja a planetográfiát.

— Nagyszerű! Nagyszerű!

— Azon tűnődöm — jegyezte meg Trevize elgondolkodva —, vajon elég hosszú időt töltünk-e majd a Sayshell bolygón, hogy érdemes legyen a hajó óráját a helyi időhöz igazítani.

— Gondolom, ez attól függ, hogy mik a további terveink. Mit gondol, Golan, mit fogunk csinálni?

— Meg kell találnunk Gaiát, és nem tudom, mennyi időnkbe fog ez telni.

— Igazítsuk át a karóránkat, s hagyjuk békén a hajó óráját — javasolta Pelorat.

— Ésszerűnek tűnik — hagyta helyben Trevize. Lenézett az alattuk elterülő bolygó felszínére. — Nincs értelme, hogy tovább várakozzunk — mondta. — Betáplálom a számítógépbe a bevezető rádiósugarat, aztán a gravitáció segítségével utánozhatja a hagyományos repülést. Így ni! Indulás, Janov, lássuk, mi vár ránk!

Töprengve nézte a bolygót, miközben a hajó pontosan követte a gravitációs görbület útját.

Trevize még sohasem járt a Sayshell Unióban, de tudta, hogy az utolsó évszázad során következetesen barátságtalan viselkedést tanúsított az Alapítvány iránt. Meglepte — s kissé meg is ijesztette —, hogy ilyen gyorsan átjutottak a vámon. Érthetetlen volt.

40.

A vámtisztet Jogoroth Sobhaddarthának hívták, és innen-onnan már a fél életét az állomáson töltötte.

A szolgálat nem esett nehezére, mert így három hónapból egyet a könyveinek, a zenehallgatásnak szentelhetett, és elszabadulhatott a feleségétől és serdülő fiától.

Persze bosszantó volt, hogy az utóbbi két esztendőben egy álmodó vette át a vám parancsnoki tisztét. Nincs elviselhetetlenebb az olyan embernél, aki egy feladat elvégzésére nem talál más ürügyet, mint azt, hogy álmában kapta rá a parancsot.

Sobhaddartha a maga részéről eldöntötte már, hogy egy szót sem hisz az egészből, de óvakodott véleménye hangoztatásától, mert Sayshellen az emberek többsége mélyen elítélte az antipszichikus kételyeket. Ha elterjed róla, hogy materialista, még jövendő nyugdíja is veszélyben forogna.

Végigsimította két szakállpamacsát, egyiket a jobb kezével, másikat a bal kezével, a kelleténél kissé hangosabban megköszörülte a torkát, aztán mesterkélt nemtörődömséggel megkérdezte:

— Ez volt az a hajó, parancsnok?

A parancsnok, aki a szintén sayshelli, Namarath Godhisavatta névre hallgatott, egy számítógép által kiagyalt adattal bíbelődött éppen, s még csak föl sem nézett.

— Miféle hajó? — kérdezte.

— A *Távoli Csillag.* Az alapítványi hajó. Amelyiket épp az imént engedtem át. Amelyiknek minden szögletéről holográfképünk van. Ez volt az, amelyikről álmodott?

Godhisavatta erre már fölpillantott. Apró termetű férfi volt, feketébe játszó, sötét szeme köré nem a gyakori mosoly szőtt apróráncokat.

— Miért érdekli? — kérdezte. Sobhaddartha fölegyenesedett, sűrű, sötét szemöldökét kissé összevonta.

— Azt állították magukról, hogy turisták, de én még sohasem láttam ilyen hajót. Szerintem alapítványi ügynökök…

Godhisavatta visszaült a székébe.

— Ide figyeljen, ember, ha jól emlékszem, nem kértem ki a véleményét.

— De parancsnok, nekem hazafias kötelességem, hogy rámutassak…

Godhisavatta keresztbe fonta mellén a karját, és lesújtó pillantást vetett beosztottjára, aki — noha parancsnokánál sokkalta erőteljesebb felépítésű volt — nyomban meghunyászkodott fölöttese megsemmisítő tekintete alatt.

— Ember — mondta Godhisavatta —, ha jót akar, minden megjegyzés nélkül végzi a kötelességét. Mert elintézhetem, hogy ne kapjon nyugdíjat, ha visszavonul, amire hamarosan sor kerülhet, ha továbbra is olyasmivel foglalkozik, ami nem tartozik magára.

— Igen, uram — felelte Sobhaddartha halkan. Aztán, hangjában a megalázott emberek szolgai engedelmességével, megkérdezte: — Kötelességemnek kell-e tartanom, uram, jelenteni, hogy egy második hajó jelent meg a képernyőnkön?

— Vegye úgy, hogy már jelentette is — válaszolta Godhisavatta bosszúsan, mert időközben ismét visszatért a munkájához.

— Továbbá, hogy rendkívüli hasonlóságot árul el azzal, amelyet az imént engedtem át — tette hozzá Sobhaddartha még alázatosabban.

Godhisavatta, kezével az asztalra támaszkodva, lassan fölemelkedett.

— Egy második?

Sobhaddartha elmosolyodott magában, a vérszomjas fattyú (mármint a parancsnok) nyilván nem látott két hajót álmában.

— Úgy van, uram! — mondta. — Visszatérek az őrhelyemre, várom az utasításait, és reménykedem, uram…

— Nos?

Sobhaddartha, noha tudta, hogy a nyugdíját kockáztatja, nem tudott ellenállni, és kibökte:

— És reménykedem, uram, hogy nem azt engedtük át, amelyiket nem kellett volna.

41.

Pelorat elbűvölten figyelte, hogyan iramlik át a *Távoli Csillag* a Sayshell bolygó felszínén. A felhőtakaró itt jóval vékonyabb és szakadozottabb volt, mint a Terminus körül, a szárazföldek pedig — pontosan úgy, ahogy a térkép jelezte — egységesebbek és hatalmasabbak. A nagy kiterjedésű, vöröses foltok pedig hatalmas sivatagokat jeleztek.

Életnek nyoma sem volt. Mintha ez a bolygó csupa terméketlen sivatagból, szürke síkságból, hegyvidékeketjelző végtelen talajredőkből és természetesen, óceánból állana.

— Élettelennek látszik — motyogta Pelorat.

— Ilyen magasságból nem is láthatja meg az élet nyomait — felelte Trevize. — Ha alacsonyabbra érünk, majd meglátja a zöldellő foltokat. De előbb még megfigyelheti az éjszakai oldal csillogó fényeit. Az emberek szeretik kivilágítani a bolygójukat a sötét oldalon; olyan bolygóról még nem hallottam, amelyik ebből a szempontból kivétel volna. Vagyis az élet első jele nem annyira emberi, mint inkább technikai jellegű lesz.

— Az ember természete szerint nappali lény — mondta Pelorat elgondolkodva. — Én úgy látom, hogy a technikai fejlődés legelső céljai között szerepelt az éjszakának nappallá való átalakítása. Tulajdonképpen ha egy műszakilag elmaradott világ fejlődésnek indul, a technikai haladás az éjszakai félteke mindjobban növekvő fényességén mérhető le. Maga szerint mennyi időbe telne, míg az egyöntetű sötétség egyöntetű fénnyé válna?

Trevize elnevette magát.

— Furcsa gondolatai vannak, talán azért, mert mítoszok kutatásával foglalkozik. Nem hinném, hogy akár egyetlen bolygón is megvalósulhatna ez az egyöntetű fény. Az éjszakai fények egyértelműen utalnak az adott népsűrűségre, a kontinenseken tehát fénycsomókat és fényvonalakat látunk. Még a hatalma csúcsán lévő Trantoron is, amikor a bolygó egyetlen óriási struktúrát alkotott, csak egyes pontokon vált láthatóvá az átszűrődö fény.

A bolygó lassan zöldessé vált, ahogy Trevize megjósolta, és amikor utoljára kerülték meg, fel is hívta Pelorat figyelmét az imitt-amott látható városokra.

— Nem túl városias világ — jegyezte meg. — Még nem jártam ugyan a Sayshell Unióban, de a számítógéptől kapott értesüléseim szerint meglehetősen maradiak. A technikai haladás Galaxis-szerte az Alapítvány fogalmával társul, és minden bolygón, ahol az Alapítvány ellenérzéseket kelt, tapasztalható bizonyos ragaszkodás a múlthoz, ami persze nem vonatkozik a fegyverek gyártására. Megnyugtathatom,

hogy ebben a tekintetben Sayshell is korszerű bolygó.

— Szent ég, Golan, csak nem számít kellemetlen fogadtatásra? Végül is alapítványiak vagyunk, és egy ilyen ellenséges területen…

— Ez nem ellenséges terület, Janov. Ne féljen, rendkívül udvariasak lesznek. Mindössze arról van szó, hogy errefelé nem népszerű az Alapítvány. Sayshell nem tagja az Alapítvány Szövetségnek. Megengedheti magának azt a luxust, hogy ne kedveljen bennünket, mert büszke a függetlenségére, holott ezt a függetlenséget mi engedélyeztük a számára, és azt sem szereti, ha eszébe juttatják, mennyivel gyengébb az Alapítványnál.

— Én mégis tartok tőle, hogy kellemetlenségeink lesznek — mondta Pelorat elkeseredetten.

— Nem lesznek — szögezte le Trevize. — Ugyan már, Janov, hiszen én a sayshelli kormány hivatalos álláspontjáról beszéltem. A bolygó lakói itt is csak emberek, és ha mi barátságosan viselkedünk, nem pedig úgy, mintha a Galaxis urai volnánk, ők is barátságosak lesznek velünk. Nem azért jöttünk, hogy Sayshell-re is kiterjesszük az Alapítvány uralmát. Egyszerű turisták vagyunk, és csak olyasmire vagyunk kíváncsiak Sayshellen, ami bármelyik turistát érdekelhet.

És ha a helyzet úgy alakul, miért ne fújhatnánk ki magunkat itt? Semmi bajunk nem lesz, ha néhány napot eltöltünk, és megtapasztaljuk mindazt, amit ez a bolygó nyújtani tud a számunkra. Lehet, hogy érdekes a kultúrájuk, vonzóak a tájaik, az ételeik, és — ha minden kötél szakad — még a nőket is szemügyre vehetjük. Pénznek sem vagyunk híjával.

— De drága barátom! — vonta össze a szemöldökét Pelorat.

— Nana! — felelte Trevize. — Azért még maga sem olyan öreg! Ne mondja, hogy nem szórakoztatná az ilyesmi.

— Nem mondom, volt idő, amikor ügyesen alakítottam az efféle szerepeket, de ez nem megfelelő idő.

Most küldetésben járunk. Meg akarjuk találni a Gaiát. Semmi kifogásom a kellemes időtöltés ellen, higgye el, igazán semmi, de ha egyszer elkezdjük, nehezen szabadulunk el. — Megcsóválta a fejét, és jámborul hozzátette: — Azt hiszem, tartott tőle, hogy én majd túlságosan jól érzem magam a Trantoron, a Galaktikus Könyvtárban, annyira, hogy ki sem tud vonszolni onnan. Gondolom, egy csinos, fekete szemű diáklány — vagy akár öt-hat — ugyanazt a hatást váltaná ki önből, mint belőlem a Könyvtár.

— Nem kenyerem a kicsapongás, Janov, de az aszketizmusra sem érzek magamban hajlandóságot — válaszolta Trevize. — Rendben van, megígérem, hogy folytatjuk ezt a Gaia-ügyet, ám ha közben valami jó mulatság adódik, nincs olyan hatalom a Galaxisban, aminek a kedvéért elnyomnám a normális ösztöneimet.

— Csak mindvégig Gaia lebegjen a szeme előtt…

— Úgy lesz. De ne felejtse el, nem kell senkinek sem mondania, hogy az Alapítványról jöttünk. Tudni fogják ugyan, mert a hitelkártyánk alapítványi, és erős terminusi akcentussal beszélünk, de ha magunk nem hozzuk szóba, ők is viselkedhetnek úgy, mint akármilyen idegenekkel, és biztosíthatom, hogy barátságosak lesznek. Ha ellenben hangsúlyozzuk alapítványi mivoltunkat, udvariasak lesznek ugyan, de ha csak lehet, nem szólnak hozzánk, nem mutatnak meg nekünk semmit, nem visznek el bennünket sehová, és nagy ívben elkerülnek bennünket.

— Sohasem fogom megérteni az embereket! — sóhajtotta Pelorat.

— Pedig nem olyan nehéz. Elég, ha egy kicsit mélyebben tekint önmagába, máris jobban megérti a többieket. Mi magunk semmiben sem különbözünk tőlük. Hogyan dolgozhatta volna ki Seldon a Tervét, engem nem is érdekel, mennyiben támasztotta alá a matematikája, ha nem ismeri az embereket; és hogyan érhette volna el ezt, ha az emberek nem volnának könnyen kiismerhetők? Ha valaki nem ismeri az embereket, az önmagáról is hamis képet alakít ki, ne vegye sértésnek!

— Távol áll tőlem. Készséggel elismerem, hogy tapasztalatlan vagyok, és mindeddig meglehetősen magamnak való és szűkre szabott életet éltem. Lehetséges, hogy még sohasem néztem mélyebben önmagámba, megkérem hát, hogy adjon tanácsot, és segítsen eligazodni az emberek között.

— Rendben van. Akkor most fogadjon el tőlem egy tanácsot, és figyelje a tájat. Hamarosan földet érünk, és megnyugtatom, semmit sem fog érezni. A számítógép és én felügyelünk mindenre.

— Ne haragudjon már, Golan. Ha úgy adódik, hogy egy ifjú hölgy…

— Felejtse el! Most nem akarok másra figyelni, csak a leszállásra.

Miközben a hajó spirális vonalú mozgása egy pontra szűkült össze, Pelorat lenézett az alatta lévő bolygóra. Az első idegen világ, amelyre leteszi a lábát. Különös érzéssel töltötte el a gondolat, noha tudta, hogy a Galaxis sokmilliónyi lakott bolygóját olyan emberek népesítették be, akik nem az illető bolygó szülöttei voltak.

Kivéve egyet, borzongott át rajta a boldog izgalom.

42.

Az alapítványi mértékek szerint nem túl nagy űrkikötő szépen karban volt tartva. Trevize figyelte, amint a *Távoli Csillag* simán beáll az egyik dokkba, és máris rögzítik róla a gondosan kódolt nyugtát. — Csak úgy itt hagyjuk? — kérdezte Pelorat súgva.

Trevize bólintott, s megnyugtatásképpen átfogta társa vállát.

— Ne aggódjék — felelte ő is suttogva.

Beültek a bérelt gépkocsiba, és Trevize betáplálta a város térképét. A látóhatárra rajzolódó tornyok ellátszottak idáig.

— Sayshell City — mondta. — így hívják a bolygó fővárosát. Itt minden Sayshell: a város, a bolygó, a csillag…

— Féltem a hajót — makacskodott Pelorat.

— Nincs mit féltenie rajta — nyugtatta Trevize. — Estére visszajövünk, mert ha néhány óránál tovább maradunk, a hajón kell töltenünk az éjszakát. Azt is tudnia kell, hogy az űrkikötőkre vonatkozóan létezik egy csillagközi megállapodás, amelyet — tudtommal — még háborús időkben sem szegtek meg soha. A békésen érkező űrhajók sérthetetlenek. Ha ezt nem tartanák meg, megszűnnék az utazás biztonsága, és lehetetlenné válna a kereskedelem. Ha valahol felrúgnák ezt a megállapodást, a Galaxis ürpilótái nyomban bojkottálnák az illető bolygót. Biztosíthatom, ezt egyik sem merné megkockáztatni. Különben is…

— Különben is?

— Nos, különben is utasítottam a számítógépet, hogy ha olyasvalaki lépne a hajóra, aki külsőre vagy a hangja után nem azonosítható valamelyikünkkel, azt ölje meg. Vettem magamnak a bátorságot, hogy ezt közöljem is a kikötőparancsnokkal. Udvariasan elmondtam neki, hogy szívesen kikapcsolnám ezt a berendezést, tekintettel a Sayshell City Űrkikötő Galaxis-szerte ismert integritására és abszolút biztonságára, de lévén a hajó vadonatúj modell, egyszerűen nem tudom, hogyan kell kikapcsolni.

— Ezt biztosan nem hitte el.

— Persze hogy nem! De úgy tett, mintha elhinné, különben meg kellett volna sértődnie. Azt pedig megalázónak erezné, hisz úgysem tehetne semmit. A legegyszerűbbnek találta, ha elhiszi, amit mondok.

— Ezt újabb példának szánta arra, hogy milyenek az emberek?

— Igen. Látom, kezd belejönni.

— Honnan tudja, hogy ebben a gépkocsiban nincs „poloska”?

— Számítottam rá, ezért, amikor fölajánlottak egyet, én egy másikat választottam, méghozzá találomra. Ha pedig mindegyikben van, nos, mi olyan szörnyű abban, amiről beszélgetünk?

Pelorat arcán szerencsétlen kifejezés jelent meg.

— Nem is tudom, hogyan fejezzem ki magam. Udvariatlanságnak tűnhet, hogy szóvá teszem, de olyan kellemetlen ez a szag. Valami… bűzt érzek.

— A kocsiban?

— Hát már az űrkikötőben kezdődött. Gondolom, ilyen az űrkikötők szaga, de valahogy beleivódott a gépkocsiba is. Kinyithatnánk az ablakokat?

— Azt hiszem, előbb-utóbb rájönnék, a műszerfal melyik gombját nyomjam meg ehhez a trükkhöz, de semmi értelme — nevetett Trevize. — Maga a bolygó bűzlik. Nagyon kellemetlen?

— Nem túl erős, de érezhető, és valahogy… visszataszító. Ennek az egész bolygónak ilyen a szaga?

— Már megint elfelejtettem, hogy maga még nem járt idegen világban. Minden lakott bolygónak saját szaga van. Ez elsősorban a növényzetén múlik, de feltételezem, hogy az állatok, sőt az emberek is ludasak benne. Amennyire tudom, soha senki sem szerette annak a bolygónak a szagát, amelyikre először tette a lábát. De hamarosan hozzászokik, Janov. Ígérem, néhány órán belül észre sem fogja venni.

— Csak nem azt akarja mondani, hogy minden bolygó úgy bűzlik, mint ez?

— Nem. Ahogy mondtam, mindegyiknek megvan a maga szaga. Ha jobban odafigyelnénk, vagy a szaglásunk volna élesebb — mint, mondjuk, az anakreóni kutyáké —, talán egy szippantással meg tudnánk állapítani, melyik világon járunk. Amikor újonc voltam a Haditengerészetnél, valahányszor új bolygóra kerültünk, első nap egy falat sem ment le a torkomon; aztán megtanultam azt a régi űrhajóstrükköt, hogy leszállás közben zsebkendőt kell szagolgatni, amit az illető bolygó szagával itattak át. Mire az ember kiszáll, már nem is érez semmit. Aztán idővel hozzá is szokik az ember: megtanulja, hogy ne is törődjön vele. De a legrosszabb mégis a hazatérés.

— Miért?

— Gondolja, hogy a Terminus nem bűzlik?

— Maga szerint igen?

— De még mennyire. Ha egyszer már hozzászokott egy másik bolygó, mondjuk Sayshell szagához, szinte fejbe kólintja a Terminus bűze. A régi szép időkben, egy-egy hosszabb szolgálati út után, valahányszor kinyíltak a zsilipek a Terminuson, a legénység kórusban kiáltotta: „Végre hazaérkeztünk a szarba!”

Pelorat arca mélységes döbbenetről árulkodott.

A város tornyai szemmel láthatóan közeledtek, de Pelorat csak a közvetlen környéket figyelte. Noha más gépkocsik is haladtak mindkét irányban, és egy-egy légi jármű is feltűnt a fejük fölött, ő a fákra függesztette a tekintetét.

— Milyen különös ez a növényzet — szólalt meg. — Gondolja, hogy bármelyikük is őshonos itt?

— Kétlem — felelte Trevize szórakozottan. A térképet tanulmányozta, és közben megpróbálta kezelni a kocsi számítógépprogramját. — Egyetlen ember lakta bolygón sincs számottevő nyoma az őshonos életnek. A telepesek mindig magukkal hozták a saját növényeiket és állataikat, vagy már a betelepülés pillanatában, vagy nem sokkal később.

— Nekem mégis különösnek tűnik.

— Ne gondolja, Janov, hogy mindegyik bolygón ugyanazok a változatok élnek. Egyszer azt hallottam, hogy az *Enciklopédia Galactica* készítői megszerkesztették a változatoknak egy olyan atlaszát, amely, noha nem volt teljes, nyolcvanhét vaskos számítógéptekercsre rúgott… és jócskán el is avult, mire elkészültek vele.

Feltárultak előttük, majd sorra el is nyelték gépkocsijukat a külvárosok. Pelorat enyhén megborzongott.

— Nem sokra becsülöm az építészetüket — morogta.

— Ízlések és pofonok… — jegyezte meg Trevize a tapasztalt űrutazók közömbösségével.

— Tulajdonképpen hová megyünk?

— Hát — válaszolta Trevize kissé ingerülten — éppen arra próbálom rávenni a számítógépet, hogy vigye el ezt a masinát a turistaközpontba. Remélem, ismeri az egyirányú utcákat és a közlekedési szabályokat, mert én bizony nem.

— Mi dolgunk van ott, Golan?

— Először is, turisták vagyunk, a világ legtermészetesebb dolga hát, hogy oda igyekszünk; mert minél természetesebben viselkedünk, annál kevésbé keltjük föl a gyanújukat. Másodszor, maga hová menne, ha információkat akarna kapni Gaiáról?

— Valamelyik egyetemre… vagy egy antropológustársasághoz… vagy egy múzeumba — sorolta Pelorat elgondolkodva. — Semmi esetre sem a turistaközpontba.

— Látja, most téved. A turistaközpontban majd minden további nélkül eljátsszuk a buzgó értelmiségiek szerepét, akik mindenekelőtt a város egyetemeire, múzeumaira és más efféle dolgokra kíváncsiak. Eldöntjük, hová megyünk először, és majd ott keressük meg azt a bizonyos személyt, akivel beszélgethetünk őstörténetről, galaktográfiáról, mitológiáról, antropológiáról, vagy amihez önnek éppen kedve lesz. De a turistaközpontból kell elindulnunk.

Pelorat nem szólt, és a kocsi bonyolult manőverezés után végre bekapcsolta őket a város rendes forgalmába. Előbb egy süllyesztett úton haladtak végig, majd jelzőtáblák maradtak el mellettük, melyek talán irányokat és forgalmi utasításokat közöltek, de sajnos csaknem olvashatatlan írással.

A kocsi szerencsére úgy viselkedett, mint ami ismeri az utat, és amikor egy parkolóhelyen megállt, egy táblán — ugyanazzal a nehezen kibetűzhető írással — azt olvashatták, hogy SAYSHELL-KÖRNYÉK, s alatta, világos, könnyen olvasható galaktikus köznyelvi betűkkel: SAYSHELL TURISTAKÖZPONT.

Beléptek az épületbe, mely homlokzatához képest meglehetősen szerény méretű volt. A benti forgalom sem tűnt nagynak.

Várakozófülkék sorát látták, az egyikben egy férfi olvasta a kis nyílásból kibukkanó újságcsíkot, egy másikban pedig két nő kártyákkal és zsetonokkal játszott valami bonyolult játékot. Egy túlságosan széles pult mögött unott képű sayshelli tisztviselő virított, tarka kockás öltözékében; a körülötte lévő számítógép-vezérlőasztalok sehogy sem illettek kissé együgyű arcához.

— Milyen rikító ruhákat viselnek ezen a bolygón — súgta meredt tekintettel Pelorat.

— Igen — felelte Trevize —, én is észrevettem. A divat persze bolygónként más és más, de még egyetlen világon belül is változhat vidékenként. És az idővel is alakul. Nem tudhatjuk, nem viselt-e Sayshellen akár mindenki feketét ötven évvel ezelőtt. Vegye magától értetődőnek az egészet, Janov.

— Nincs más választásom — mondta Pelorat —, de én inkább maradok a magunk módijánál. Az legalább nem támadja meg a látóidegeinket.

— Mert szürkét szürkére halmozunk? Vannak, akiket meg ez idegesít. Rólunk már olyan megjegyzést is hallottam, hogy „a porba öltözöttek”. Az is meglehet, hogy éppen az Alapítvány színtelensége ösztönzi ezeket az embereket arra, hogy a szivárvány színeibe öltözzenek, ezzel is a függetlenségüket akarják hangsúlyozni. Minden azon múlik, mihez vagyunk szokva… Jöjjön, Jánov.

Elindultak a pult felé, mire a fülkében lévő férfi, újságját otthagyva, fölállt, és mosolyogva eléjük ment. Ő a szürke különböző árnyalatait viselte magán.

Trevize először észre sem vette, de amikor megpillantotta, sóbálvánnyá meredt.

— A Galaxisra! — hördült fel. — Barátom! Az áruló!

TIZENKETTEDIK FEJEZET
Az ügynök

43.

Munn Li Compor, terminusi tanácsos, bizonytalanul nyújtotta jobbját Trevize felé.

Trevize hűvös pillantást vetett a kézre, és nem fogadta el. Nyilvánvalóan a levegőhöz intézte szavait.

— Nem áll módomban olyan helyzetet teremteni, hogy egy idegen bolygón tartóztassanak lé rendzavarásért, de még erre is hajlandó vagyok, ha ez a személy egy lépéssel közelebb jön hozzám.

Compor megtorpant, tétovázott, s miután egy határozatlan pillantást küldött Pelorat felé, csendesen megszólalt:

— Szabad egy szót szólnom? Magyarázatot adnom? Meghallgatsz?

Pelorat hosszú arcán kissé elmélyültek a redők, miközben egyikről a másikra nézett.

— Miről van szó, Golan? Azért jöttünk erre a távoli világra, hogy az első pillanatban egy ismerősébe botoljunk?

Trevize továbbra is Comporra függesztette a szemét, de teste könnyed elfordításával jelezte, hogy valójában Pelorathoz beszél:

— Ez az… emberi lény… formájáról ítélve nem mondhatunk mást, valaha barátom volt a Terminuson. Ahogy az már nálam lenni szokott, megbíztam a barátomban. Elmondtam neki a nézeteimet, melyeket talán nem kellett volna szellőztetni, ő pedig a legapróbb részletekig továbbította a hatóságoknak, és még azt a fáradságot sem vette, hogy engem is tájékoztasson róla. Így aztán szépen belesétáltam a csapdába, és egykettőre száműzetésben találtam magam. Most pedig ez az… emberi lény… azt akarja, hogy barátomként üdvözöljem.

Ezek után teljes testével Compor felé fordult, miközben ujjaival végigszántott a haján, amitől az csak még kócosabbá vált.

— Hát ide figyelj! Nekem lenne egy kérdésem. Mit keresel itt? A Galaxis összes bolygói közül miért éppen itt bukkantál föl? És miért éppen most?

Compor keze, mely azóta is Trevize felé nyúlva maradt a levegőben, most lehanyatlott, s a mosoly is lehervadt a férfi arcáról. Az önbizalom, mely annyira jellemző volt rá, szertefoszlott, s ettől harmincnégy esztendejénél valahogyan fiatalabbnak látszott, s egyúttal kissé csüggedtnek is.

— Megmagyarázom — mondta —, de csak ha az elejétől kezdhetem. Trevize gyors pillantást vetett maga köré.

— Itt? Valóban itt akarsz beszélgetni? Egy nyilvános helyen? Azt akarod, hogy itt üsselek le, ha már elegem volt a hazudozásaidból?

Compor összetette a kezét, s könyörgő mozdulattal emelte föl.

— Ez a legbiztonságosabb hely, hidd el nekem. — Aztán hirtelen

ráeszmélt, mit is mondott az imént a másik, és sietősen tette hozzá: — Vagy ne higgy nekem, bánom is én. Igazat mondok! Órákkal előbb érkeztem a bolygóra, mint te, és utánanéztem mindennek. Ma rendhagyó napjuk van a sayshellieknek; valami okból ma tartják a meditáció napját. Jóformán mindenki otthon ül, vagy otthon kellene ülnie. Látod, milyen néptelen ez a hely is. Magad sem gondolhatod, hogy mindig ilyen üres.

Pelorat bólintott.

— Csodálkoztam is rajta — mondta, aztán Trevize füléhez hajolt, és odasúgta: — Miért nem engedi, Golan, hogy beszéljen? Olyan nyomorultul fest szegény fickó, és talán valóban bocsánatot akar kérni. Nem lenne rendes dolog, ha megtagadná tőle a lehetőséget.

— Dr. Pelorat ég a vágytól, hogy meghallgasson téged — mondta Trevize. — Hajlandó vagyok szívességet tenni neki, de lekötelezném, ha rövidre fognád a mondanivalódat. A mai nap rendkívül alkalmasnak látszik rá, hogy kijöjjek a sodromból. Ha mindenki meditál, talán a törvény őreinek beavatkozása nélkül bonthatom meg a rendet. Holnap már nem lennék ilyen szerencsés. Miért hagynék ki ilyen lehetőséget?

Compor feszült hangon válaszolta:

— Nézd, ha verekedni akarsz, ne tartsd vissza magad. Még védekezni sem fogok, érted? Csak rajta, üss, de hallgass meg!

— Na, kezdd el hát a mondókádat! Hallgatom egy ideig.

— Azzal kezdem, Golan, hogy nagyon is sikerült meggyőznöd a nézeteidről…

— Kiválóan leplezted. Megesküdtem volna rá, hogy jót mulattál rajtam.

— Megpróbáltam mulatni rajta, hogy magam előtt is eltitkoljam, mennyire felkavartak a nézeteid… Javasolom, telepedjünk le a fal mellé. Akármilyen néptelen is a hely, bejöhet valaki, és nem lenne jó, ha akár véletlenül is kihallgatnának bennünket.

A három férfi lassan átsétált a tágas termen. Compor újabb mosollyal próbálkozott, de gondosan ügyelt rá, hogy Trevize-zal szemben betartsa a háromlépésnyi távolságot.

Letelepedtek egy ülésre, amely előbb engedett a súlyuk nyomásának, majd fölvette a csípőjük és alfelük formáját. Pelorat meghökkent, és olyan mozdulatot tett, mintha föl akarna pattanni.

— Nyugalom, professzor — szólt Compor. — Én már hozzászoktam. Egyes dolgokban megelőztek bennünket. Ez a bolygó hisz a kényelmes apróságok jelentőségében.

Trevize-hoz fordult, egyik karját a szék támlájára fektette, és könnyed hangon beszélni kezdett:

— Összezavartál. Elültetted bennem a gyanút, hogy a Második Alapítvány valóban létezik, és ez mélyen fölkavart. Ha igazad van, számolni kell a következményekkel is. Hát nem volna valószínű, hogy

valamiképpen szemmel tartsanak? Hogy fenyegetést jelentesz a számukra, s ezért eltávolítsanak az útból? És ha én is úgy viselkedem, mint aki hisz neked, engem is eltávolítanak az útból. Érted már, hogyan okoskodtam?

— Megértettem, hogy gyáva vagy.

— Mi értelme lett volna, ha kalandregényhőst játszom? — kérdezte Compor behízelgő hangon, miközben kék szeme a méltatlankodástól kitágult. — Ellenállhatnánk-e, akár te, akár én, egy olyan szervezetnek, amelyik képes volna behatolni az elménkbe és az érzelmeinkbe? Csakis úgy vehetnénk föl velük a harcot, ha tudásunkat elrejtenénk előlük.

— Ezek szerint te elrejtetted, és így maradtál biztonságban? Branno polgármesternő elől, persze, nem rejtetted el, igaz? Az már túl kockázatos volt.

— Igen! De azt hittem, megéri. Ha csak egymás között beszélünk róla, nem történik több, mint hogy mentális kontroll alá vesznek, vagy egyszerűen törlik az emlékezetünket. Másrészt úgy gondoltam, ha elmondom a polgármesternőnek… Tudod, hogy jól ismerte az apámat. Apám és én a Smyrnóról települtünk át, és a polgármesternő egyik nagymamája…

— Tudom, tudom — vágott közbe Trevize türelmetlenül —, továbbá, hogy több generációra visszamenőleg számon tartja a Szíriusszektorbeli őseidet. Ezt már mindenkinek elmesélted. Folytasd, Compor!

— Nos, elég annyi, hogy meghallgatott. Ha a te érveid alapján meg tudtam volna győzni a polgármesternőt, hogy veszélyben vagyunk, a Szövetség cselekvésre szánta volna el magát. Már nem vagyunk olyan védtelenek, mint az Öszvér idejében, és — a legrosszabb esetben — ez a veszélyes tudás szélesebb körben is elterjedt volna, azaz, mi magunk kevésbé személyes veszéllyel néztünk volna szembe.

— Kockára tenni az Alapítványt saját biztonságunk érdekében! — kiáltott fel Trevize maró gúnnyal. — Ezt nevezem hazafias érzésnek!

— Csak a legrosszabb esetre értettem. Én a legjobbra számítottam. — Compor homlokán apró verejtékcsöppek csillogtak. Látszott rajta, hogy minden erejével át akarja törni Trevize megvetésének falát.

— De nekem nem mesélted el ezt a nagyszerű tervedet, ugye?

— Nem, és meg is bántam. A polgármesternő megtiltotta. Azt mondta, mindent tudni akar, amit te tudsz, és te az a fajta ember vagy, aki rögtön bezárkózik, mihelyt tudomására hozzák, hogy nézeteiről mások is értesülnek.

— Milyen igaza volt!

— Én nem tudtam… nem sejthettem… még képzeletben sem

feltételeztem róla, hogy a letartóztatásodat és a száműzésedet tervezi.

— Csak arra a politikai pillanatra várt, amikor tanácsosi státusom sem tud megvédeni. Ezt sem láttad előre?

— Honnan sejthettem volna? Magad sem számítottál rá.

— Mert nem tudtam, hogy ismeri a véleményemet.

— Könnyű ezt mondani, utólag — jegyezte meg Compor enyhén szemtelen hangsúllyal.

— És itt mit akarsz tőlem? Utólag, ha szabad így mondanom…

— Kárpótolni szeretnélek az egészért. A kellemetlenségért, amit akaratlanul, mondom akaratlanul okoztam neked.

— Te jó ég!… — mondta Trevize szárazon. — Milyen kedves vagy! De még nem válaszoltál az eredeti kérdésemre. Hogy kerültél ide? Miért éppen azon a bolygón bukkansz fel, ahol én vagyok?

— A kérdésedre egyáltalán nem nehéz válaszolnom. Követtelek!

— A hipertéren át? Miközben a hajóm sorozatban hajtotta végre az ugrásokat? Compor megrázta a fejét.

— Nincs itt semmiféle titok. Nekem ugyanolyan hajóm van, mint neked, a számítógépem is ugyanaz a típus. Tudod, milyen tehetséges voltam mindig, ha arról volt szó, hogy ki kellett találni, milyen irányban halad tovább egy hajó a hipertéri ugrás után. Nem mindig sikerült ugyan kitalálnom, három eset közül rendszerint kettőben tévedtem, de a számítógép nagy segítségemre volt. Te pedig tétováztál az elején. Így aztánjdőt nyertem, hogy a hipertérbe való belépésed előtt fölbecsüljem a lehetséges irányt és sebességet. Betápláltam az adatokat, melyeket kiegészítettem a saját intuitív extrapolációimmal, s a többit elvégezte a számítógép…

— Ezek szerint sokkal előbb értél a városba, mint én?

— Igen. Te nem bíztad magad a gravitációra, de én igen. Sejtettem, hogy a fővárosba jössz, tehát egyenesen idejöttem, mialatt te… — Compor ujjával spirális görbét rajzolt a levegőbe jelezve a bevezetősugár nyomában haladó hajó útját.

— Még azt is megkockáztattad, hogy esetleg összetűzésre kerül sor közted és a sayshelli hatóságok között.

— Hát… — Compor arcán ellenállhatatlanul kedves mosoly jelent meg, aminek láttán Trevize már-már megenyhült iránta. — Azért én sem vagyok mindig és mindenben gyáva. Trevize megkeményítette magát.

— Hogy jutottál olyan hajóhoz, mint amilyen az enyém?

— Pontosan ugyanúgy, ahogy te a tiédhez. Az öreg hölgy, Branno polgármesternő utalta ki számomra.

— Miért?

— Teljesen őszinte leszek hozzád. Megbízott, hogy kövesselek téged. A polgármesternő tudni akarta, hová mész és mit csinálsz.

— Te pedig hűségesen küldözgeted a jelentéseidet. Vagy a

polgármesternőt is becsapod?

— Elküldtem a jelentésemet, mert nem volt más választásom. Hipernyomkövetőt helyezett el a hajómon… nem lett volna szabad megtalálnom, mégis megtaláltam.

— És?

— Sajnos úgy van felszerelve, hogy a hajó megbénítása nélkül nem tudom eltávolítani. Legalábbis én nem. Mindebből az következik, hogy ismeri a tartózkodási helyemet és a tiédet is.

— Tegyük fel, hogy nem sikerült volna követned. Akkor most nem tudná, hol vagyok. Erre nem gondoltál?

— Dehogynem. Mi lenne, ha jelenteném neki, hogy elvesztettelek szem elől? Nem hinné el… És akkor ki tudja, meddig nem térhetnék vissza a Terminusra. Én nem vagyok olyan, mint te, Golan. Nem vagyok gondtalan, kötődésektől mentes ember. Nekem feleségem van a Terminuson, várandós feleségem, és szeretnék visszatérni hozzá. Te megengedheted magadnak, hogy csak önmagádra gondolj, de én nem. Egyébként pedig azért jöttem, hogy figyelmeztesselek. Seldonra, kezdettől fogva ezen igyekszem, de nem figyelsz rám. Folyton másról beszélsz.

— Nem hat meg az irántam tanúsított váratlan aggodalmad. Mi ellen akarsz megvédeni? Én úgy látom, te vagy az egyetlen veszély, ami fenyegethet. Elárultál, most pedig a nyomomban vagy, hogy újra elárulhass. A világon senki más nem árthat nekem.

— Hagyd a drámát, ember! — mondta Compor ezúttal komolyan. — Te villámhárító vagy, Golan! Azért küldtek el, hogy kicsikarják a választ a Második Alapítványból, ha ugyan létezik olyasmi, hogy Második Alapítvány. Vannak ösztöneim, melyek egészen más természetűek, mint amelyek a hipertéri nyomkövetéshez szükségesek, és meggyőződésem, hogy ez a polgármesternő terve. Ha megpróbálsz a Második Alapítvány nyomára bukkanni, ők tudomást szereznek róla, és fellépnek ellened. És ezzel felfedik magukat… És ezek után Branno polgármesternő megtámadja őket.

— Milyen kár, hogy híres ösztöneid nem működtek, amikor Branno a letartóztatásomat tervezte. Compor elvörösödött.

— Tudod, az ilyesmi nem mindig működik — motyogta.

— Most pedig azt súgják neked, hogy az öregasszony meg akarja támadni a Második Alapítványt. Ehhez nem lesz bátorsága.

— Szerintem lesz. De nem ez a lényeg. A lényeg az, hogy téged csalétekül szánt.

— Vagyis?

— Vagyis az űr minden fekete lyukára kérlek, ne kutass a Második Alapítvány után! Őt nem érdekli, ha közben akár meg is ölnek, de engem érdekel. Felelősnek érzem magam miattad, s ezért nagyon is érdekel.

— Megható — mondta Trevize fagyosan —, de úgy alakultak a dolgok, hogy pillanatnyilag egy egészen más feladat adódott számomra.

— Éspedig?

— Pelorat és én a Föld után nyomozunk. Ez az a bolygó, amely egyesek szerint az emberi faj eredeti lakóhelye volt. Így van, Janov? Pelorat bólintott.

— Az ügy pusztán tudományos jelentőségű, s engem régóta érdekel a téma.

Compor egy pillanatig értetlenül bámult rájuk, aztán azt kérdezte:

— A Földet keresitek? De miért?

— Hogy tanulmányozzuk — válaszolta Pelorat. — Mint azt a bolygót, amelyen az ember kifejlődött, méghozzá feltehetően alacsonyabb rendű létformákból, s nem „teljes fegyverzetben" jelent meg, mint az összes többi bolygón. A maga nemében páratlan érdekességű tanulmányútnak ígérkezik.

— És — tette hozzá Trevize — elképzelhető, hogy éppen ezen a bolygón tudhatok meg valamivel többet a Második Alapítványról is. Mondom: elképzelhető.

— De hát a Föld nem is létezik — mondta Compor. — Nem tudták?

— Nem létezik? — kérdezte Pelorat olyan értetlen arccal, amilyet akkor szokott vágni, ha valamiben megmakacsolta magát. — Azt állítja, hogy nincs olyan bolygó, amelyről az emberi faj származott?

— Ó, nem! Természetesen létezett egy Föld. Efelől semmi kétség! Ma már azonban nincs semmiféle Föld. Nincs lakott Föld. Vége!

Pelorat merev arccal motyogta:

— Ismerünk meséket…

— Várjon csak, Janov — szólt közbe Trevize. — Mondd csak, Compor, honnan veszed ezt!

— Hogy érted azt, hogy honnan? Ez az én örökségem. Az őseim a Szíriusszektorból származtak, ha nem untatlak az örökös ismétléseimmel. Mi odakint mindent tudunk a Földről. Abban a szektorban van, ami azt jelenti, hogy nem része az Alapítványi Szövetségnek, nyilvánvaló hát, hogy a Terminuson senkit sem érdekel. A Föld azonban attól még ott van.

— Igen, ez is egy lehetőség — mondta Pelorat. — A császárság korában határozottan lelkesedtek a „Szinusz alternatíváért", ahogy akkoriban nevezték.

— Ez nem alternatíva. Ez tény! — szólt Compor.

— Mit szólna, ha elmesélném, a Galaxis hány különböző bolygóját nevezik vagy nevezték Földnek azok az emberek, akik a vele szomszédos csillagrendszerben éltek? — kérdezte Pelorat.

— Pedig ez a valóság — felelte Compor. — A Szíriusszektor a

Galaxis legrégebben lakott vidéke. Ezt mindenki tudja.

— Mindenesetre a szíriuszbeliek ezt állítják — mondta Pelorat faarccal.

— Biztosíthatom… — Compor már-már dühbe gurult.

— Mondd el, mi történt a Földdel! — vágott közbe Trevize. — Azt állítod, hogy egy ideje lakatlan. Miért?

— A radioaktivitás miatt. A bolygó egész felszíne radioaktívvá vált az irányítás alól kiszabadult nukleáris reakciók vagy nukleáris robbantások következtében… ezt nem tudom biztosan… a lényeg az, hogy megszűntek rajta az életlehetőségek.

Oly hosszan bámultak egymásra, hogy Compor szükségesnek tartotta elismételni:

— Mondom, nincs többé Föld. Nincs értelme, hogy megkeressék.

44.

Janov Pelorat arca ez egyszer nem volt kifejezéstelen. Nem mintha különösebb szenvedély viharzott volna rajta — vagy bármi efféle bizonytalan érzelem. Mindössze a szeme szűkült össze, és valami büszke eltökéltség sugárzott minden arcvonásáról. Amikor megszólalt, hangjában nyoma sem volt megszokott óvatoskodásának.

— Mit is mondott, honnan tud erről?

— Azt mondtam — válaszolta Compor —, hogy ez az én örökségem.

— Ne adja az ostobát, fiatalember! Maga tanácsos. Ez azt jelenti, hogy a Szövetség egyik bolygóján kellett születnie, mintha a Smyrnót említette volna.

— Úgy van.

— Akkor hát miféle örökségről beszél? Azt akarja bemesélni nekem, hogy olyan szíriuszi génekkel rendelkezik, melyek révén születése pillanatától ismeri a Földdel kapcsolatos szíriuszi mítoszokat?

— Nem, dehogy — jött zavarba Compor.

— De akkor miről beszél?

Compor egy ideig hallgatott, mintha össze akarná szedni a gondolatait. Aztán csendesen beszélni kezdett:

— A családom birtokában vannak régi szíriuszi történelemkönyvek. Ez külső örökség, nem pedig belső. Az ilyesmiről nem beszélünk házon kívül, különösen nem akkor, ha az egyik családtag a politikában kíván érvényesülni. Golan nyilván ezt gondolja rólam, de hidd el, kizárólag jó barátoknak beszélek róla.

Némi keserűség bujkált a hangjában, amikor folytatta.

— Elvben minden alapítványi polgár egyforma, de a Szövetség régi bolygóiról érkezettek jobban hasonlítanak egymásra, mint az újabbakról származók, és a Szövetségen kívüli bolygók fiai a legkevésbé hasonlítanak valamennyiükre. De most nem erről van szó. A könyvektől eltekintve egyszer látogatást is tettem a régi bolygókon. Trevize… hé!…

Trevize elballagott a terem túlsó végébe, és kinézett a háromszögletű ablakon, amely úgy engedett rálátni az égbolt egy darabkájára, hogy a városból minél kevesebb Játszódjék. Minél több fényt és minél nagyobb magányosságot… Trevize felágaskodott, hogy lepillanthasson. Aztán visszafordult az üres terem felé.

— Érdekes ablakot terveztek ide — mondta. — Szóltál, tanácsos úr?

— Igen. Emlékszel arra az utamra, amit a főiskola után tettem?

— A diplomaosztás után? Jól emlékszem rá. Cimborák voltunk.

Testi-lelki haverok. A bizalom mindenekelőtt. Mi ketten a világ ellen. Te elmentél arra az útra. Én beálltam a haditengerészethez, csupa hazafiasságból. Valahogy úgy éreztem, nem akarok veled tartani, az ösztönöm súgta, hogy ne menjek el. Bárcsak megmaradt volna bennem ez az ösztön!

Compor nem harapott rá, mondta tovább a magáét.

— Jártam Comporellonon. A családi hagyomány szerint onnan származnak az őseim, legalábbis apai ágon. Mielőtt a Birodalom fölszippantott volna bennünket, az én családomból kerültek ki a kormányzók, s a nevem is a bolygó nevéből ered, a családi hagyomány mindenesetre ezt tartja. A csillagnak, amely körül a Comporellon kering, akkoriban költői szépségű neve volt: Epszilon Eridani.

— Mit jelent ez? — kérdezte Pelorat. Compor megrázta a fejét.

— Nem tudom, jelent-e bármit is. Csak hagyomány. Számtalan ősi hagyomány él köztük. Nagyon régi bolygó, és hosszú, részletekbe menő feljegyzéseik vannak a Föld történetéről, noha általában nem beszélnek róla. Babonás hiedelmek fűződnek hozzá. Valahányszor kiejtik a nevét, hüvelyk- és mutatóujjukat keresztbe fonva, fölemelik mindkét karjukat, hogy így hárítsák el fejük fölül a szerencsétlenséget.

— Amikor visszatértél, elmesélted ezt valakinek?

— Természetesen nem. De kit is érdekelt volna? És nem is akartam elmesélni senkinek. Nem, köszönöm! Politikai karrier kezdetén álltam, és igazán nem óhajtottam senki figyelmét ráterelni idegen származásomra.

— És mi van a Holddal? Beszéljen a Föld mellékbolygójáról! — szólt rá élesen Pelorat. Compor meglepődött.

— Arról semmit sem tudok.

— Van egyáltalán holdja?

— Nem emlékszem, hogy hallottam vagy olvastam volna róla. De ha tanulmányozná a comporelloni feljegyzéseket, bizonyára találna rá utalásokat.

— De ön nem tud róla semmit?

— A mellékbolygóról semmit. Semmit, amire emlékeznék.

— Aha! Hogyan vált a Föld radioaktívvá? Compor megrázta a fejét, és nem válaszolt.

— Gondolkozzék! — mondta Pelorat. — Valamit hallania kellett.

— Hét esztendővel ezelőtt volt, professzor úr. Akkor nem tudtam, hogy hét év múlva tőlem fog kérdezősködni a dolog felől. Valami legendáról beszéltek, mintha történelem volna…

— Miféle legendáról?

— A Föld radioaktívvá vált, a Birodalom megvetette és kiközösítette, lakói lassanként elfogytak, és hírlett, hogy egyszer még elpusztítja a Birodalmat.

— Egy haldokló bolygó pusztítaná el az egész Birodalmat? —

vetette közbe Trevize.

— Mondtam, hogy legenda — felelte Compor védekezően. — Nem ismerem a részleteket. Annyit tudok, hogy a mesében Bel Arvardan is szerepelt.

— Az ki? — kérdezte Trevize.

— Történelmi figura. Imponált nekem. A Birodalom korai szakaszának hitelt érdemlő, híres archeológusa, aki állította, hogy a Föld a Szíriusszektorban van.

— Hallottam már a nevét — mondta Pelorat.

— Comporellonon népi hősként tartják számon. Nézzék, ha efféle dolgok iránt érdeklődnek, menjenek a Comporellonra. Nincs értelme, hogy itt vesztegessék az időt.

— De hogyan állíthatták, hogy a Föld el akarja pusztítani a Birodalmat? — kérdezte Pelorat.

— Nem tudom — Compor hangjába határozott konokság lopózott.

— Valami módon összefüggött ez a sugárzással?

— Nem tudom. Hallottam olyasmiről is, hogy valamiféle elmeszerkezetet fejlesztettek volna ki a Földön… szinapszizálónak vagy hasonlónak nevezték…

— Szuperagyakat? — kérdezte Pelorat, mint aki nem hisz a fülének.

— Nem hinném. Arra mindenesetre emlékszem, hogy a dolog nem működött. Ragyogó képességűek lettek az emberek, de meghaltak fiatalon.

— Talán valami tanmeséről van szó — mondta Trevize. — Ha az ember túl sokat akar, a végén még azt is elveszti, amije van.

Pelorat bosszúsan fordult Trevize-hoz.

— Mit tud maga a tanmeséről? Trevize felvonta a szemöldökét.

— A maga szakterülete nem azonos az enyémmel, Janov, de azért ne tartson teljesen tudatlannak.

— Mire emlékszik még azzal kapcsolatosan, amit szinapszizálónak nevezett, Compor tanácsos? — kérdezte Pelorat.

— Semmire, és nem hagyom magam tovább keresztkérdéseknek alávetni. Nézzék, én a polgármesternő parancsának engedelmeskedve követtem önöket. Arra nem vonatkozott a parancs, hogy személyes kapcsolatba is kerüljek önökkel. Csak azért tettem, hogy figyelmeztessem önöket, a nyomukban vannak, és hogy elmondjam, a polgármesternő határozott szándékkal bocsátotta útnak önöket. Egyéb témákról nem akartam szólni, de váratlanul megleptek ezzel a Földüggyel. Nos, hadd ismételjem meg: bármi is volt a múltban: Bel Arvardan, a szinapszizáló vagy akármi, annak semmi köze ahhoz, ami ma van. Ismétlem: a Föld halott bolygó. Csak azt tanácsolhatom, menjenek el a Comporellonra, ott mindent megtalálnak, amit tudni akarnak. Csak innen menjenek el.

— És te, persze, kötelességtudóan jelented a polgármesternőnek, hogy úton vagyunk a Comporellonra, és a biztonság kedvéért el is kísérsz bennünket. De lehet, hogy a polgármesternő már tud is mindenről. Elképzelem, amint gondosan betanít és kikérdez minden egyes szót, amit itt előadtál nekünk, mert az ő céljainak az felel meg a legjobban, ha mi a Comporellonra megyünk. Így van?

Compor elsápadt. Talpra ugrott, s felindulásában szinte hebegve beszélt:

— Próbáltam megmagyarázni. Segíteni akartam. Kár volt az igyekezetért. Felőlem akár egy fekete lyukba is beleugorhatsz, Golan.

Sarkon fordult, és úgy sietett el, hogy vissza se nézett.

Pelorat kissé elképedtnek látszott.

— Nem viselkedett valami okosan, Golan barátom. Még többet is kiszedhettem volna belőle.

— Nem, egy szóval se mondott volna többet — jelentette ki Trevize komoran. — Egyetlen szóval se árult el magának többet, mint amit el akart árulni. Janov, maga nem tudja, ki ez az ember… a mai napig én sem ismertem.

45.

Pelorat nem tudta, megzavarhatja-e. Trevize mozdulatlanul, gondolataiba mélyedve ült a székében. Pelorat végre rászánta magát, és megkérdezte:

— Egész éjjel itt fogunk üldögélni, Golan? Trevize meglepődött.

— Milyen igaza van! Sokkal jobb lesz, ha emberek közé megyünk. Induljunk! Pelorat fölállt.

— Nem lesznek emberek körülöttünk. Compor szerint ma valamiféle meditációs nap van.

— Ezt mondta? Tapasztalt valami forgalmat, amikor a gépkocsiban ültünk?

— Igen, valamicskét.

— Meglehetősen gyér forgalom volt, azt hiszem. És amikor bejutottunk a városba, üresnek látta?

— Nem különösebben. De azt el kell ismerni, hogy ez a hely teljesen kihalt.

— Igen. Föl is tűnt nekem. Azért csak induljunk el, Janov… éhes vagyok. Bizonyára találunk egy helyet, ahol enni is lehet, és meg is érdemlünk valami finomat. Talán szerencsénk lesz, és megkóstolhatunk valami érdekes sayshelli specialitást, s ha nem nyeri meg a tetszésünket, még mindig megmaradhatunk a szabvány galaktikus koszt mellett. Gyerünk, és ha biztonságosabb környezetbe kerülünk, elmesélem magának, szerintem mi is történt itt.

46.

Trevize elégedetten dőlt hátra, mint akibe visszatért az erő. Az étterem terminusi mérték szerint nem volt drága, ám annál szokatlanabb. A meleget részben az a nyílt tűz árasztotta, amelyen az ételeket készítették. ditációs nap jó ürügy volt neki. Ha nem tartok ki szilárdan amellett, hogy nem bízom meg ebben az idegen származású emberben, fel sem tűnik az a szerencsés véletlen, hogy ennyire nem háborgatott bennünket senki.

— De hát mi a jelentősége? — kérdezte Pelorat.

— Szerintem egyszerű a magyarázat, Janov. Van itt valaki, aki abban a pillanatban, amikor mi magunk eldöntjük, szintén tudja, hová indulunk, még akkor is, ha külön űrhajón utazunk, és ez a valaki az utcán nyüzsgö emberek közül senkit sem enged belépni egy középületbe, csak azért, hogy nyugodtan beszélgethessünk.

— Azt akarja elhitetni velem, hogy csodákra képes?

— De még mennyire. Feltéve, hogy Compor a Második Alapítvány ügynöke, és képes a mások gondolatain uralkodni; ha űrhajójában ülve ki tudja találni a maga és az én gondolataimat; ha el tudja érni, hogy simán átjusson egy határállomáson; ha a rádió-iránysugárral dacolva, vezető nélkül, gravitációs úton tud földet érni; és ha úgy tudja befolyásolni az agyakat, hogy az emberek nem lépnek be abba az épületbe, amelyiktől távol akarja tartani őket. De az ég minden csillagára — jajdult fel Trevize panaszosan —, hiszen ezt visszavezethetném egészen a főiskoláig! Én nem mentem el vele arra az útra. Emlékszem, valahogy nem akarózott. Vajon nem az ő befolyására-e? Egyedül akart lenni. Tulajdonképpen hová mehetett?

Pelorat eltolta a tányért, mintha a gondolatainak akarna helyet csinálni. A robotpincér ezt jelzésnek vélte: az automata asztalka odagördült melléjük, s megvárta, míg tányérjaikat és evőeszközeiket átrakják rá.

Amikor egyedül maradtak, Pelorat megszólalt:

— Hiszen ez őrültség. Semmi olyan nem történt, ami természetes módon be ne következhetett volna. Ha az ember egyszer a fejébe veszi, hogy valaki irányítja az eseményeket, attól kezdve mindent ebben a fényben lát, és semmiben sem veszi észre a dolgok ésszerűségét. Ugyan már, öregem, minden a körülményeken és a magyarázaton múlik. Ne engedjen utat a paranoiának.

— De a nyugalomnak sem akarok utat engedni.

— Jól van, akkor most vegyünk sorjában mindent, de logikusan. Tegyük fel, hogy Compor valóban a Második Alapítvány ügynöke. Miért kockáztatta volna, hogy felkeltse a gyanúnkat azzal, hogy távol tartotta az embereket a turistaközponttól? Mondanivalójában mi volt

olyan rendkívüli, amivel fölkelthette volna néhány ott lézengő ember figyelmét, akik amúgy is az ügyes-bajos dolgaikkal lettek volna elfoglalva?

— Könnyen megfelelhetek erre is, Janov. Szoros megfigyelés alatt akarta tartani az agyunkat, tehát nem vette volna szívesen, ha más agyak is beavatkoznak. Nincs statikus terhelés. Nincs mód zavarkeltésre.

— Már megint a maga értelmezése. Mi volt olyan fontos abban, amiről beszélgettünk? Én elfogadhatónak találom az indoklását, vagyis hogy azért akart találkozni velünk, hogy megmagyarázza, miért tette, amit tett, bocsánatot kérjen, és figyelmeztessen bennünket az esetleges kellemetlenségekre. Miért kellene más magyarázat után kutatnunk?

Az asztal túlsó végében lévő kis nyílás pereme tapintatosan kivilágosodott, és néhány pillanatra fölvillant rajta az elfogyasztott fogások ára. Trevize övéből előhúzta a hitelkártyáját, mely — alapítványi lévén — a Galaxis bármely pontján megfelelt, legalábbis ahová egy alapítványi általában eljutott. Behelyezte a nyílásba. A művelet mindössze egy pillanatig tartott, és Trevize — mielőtt helyére tette volna a kártyát — született óvatosságával ellenőrizte az egyenleget.

Mielőtt megszólalt volna, körülnézett, nem látja-e nemkívánatos érdeklődés jeleit azon a néhány arcon, amely még látható volt az étteremben.

— Miért keressünk más magyarázatot? Hogy miért? Hiszen ő nemcsak erről beszélt. Beszélt a Földről is. Közölte velünk, hogy a bolygó halott, és minden erejével azon volt, hogy a Comporellonra küldjön bennünket. Elmenjünk?

— Én megfontolnám, Golan — ismerte be Pelorat.

— Csak innen menjünk el?

— Még visszatérhetünk, ha körülnéztünk a Szíriusszektorban.

— És az föl sem ötlött magában, hogy erre az egész találkozásra azért volt szükség, hogy minket eltávolítsanak Sayshellről? Mindegy, hogy hová megyünk, csak ne maradjunk itt?

— Miért?

— Nem tudom. Gondolkozzunk: arra számítottak, hogy a Trantorra megyünk. Ezt akarta maga, és talán ők is azt hitték, hogy oda indulunk. Én zavartam össze a dolgokat azzal, hogy mindenáron Sayshellre akartam menni, s mivel nekik ez a legkevésbé sincs ínyükre, el kell távolítaniuk bennünket.

Pelorat boldogtalan képpel kérdezte:

— De Golan, ez úgy hangzik, mint valami kinyilatkoztatás. Ugyan miért ne akarták volna, hogy Sayshellre jöjjünk?

— Nem tudom, Janov. Nekem elég annyi, hogy el akarnak küldeni innen. Én maradok. Nem megyek el.

— De… de… Ide figyeljen, Golan, ha a Második Alapítvány azt akarná, hogy elmenjünk, miért nem befolyásolja az agyunkat úgy, hogy mi magunk is ezt akarjuk? Miért győzködne bennünket?

— Ha már szóba hozta, felmerül bennem, vajon nem ezt csinálták-e a maga esetében, professzor úr? — kérdezte Trevize, s szeme összeszűkült a váratlanul feltámadó gyanútól. — Maga nem akar elmenni?

Pelorat meglepetten nézett vissza rá.

— Én csak azt gondolom, kell valami értelmének lennie.

— Persze hogy ezt gondolja, ha a hatásuk alá került.

— De hát én nem…

— Ha igen, akkor is megesküdne rá, hogy nem.

— Ha így nekem támad, úgyis hasztalan próbálnám cáfolni az állítását. Most mit fog tenni?

— Sayshellen maradok. És maga is. Nélkülem nem boldogul a hajóval, Compor tehát rosszul választott, ha magát vette befolyása alá.

— Jól van, Golan. Sayshellen maradunk mindaddig, míg saját elhatározásunkból úgy nem döntünk, hogy elmegyünk. Végül is akkor cselekednénk a legostobábban, rosszabb volna, mint akár maradni, akár elmenni, ha különválnánk. De mondja, öregem, ha befolyásolták volna az agyamat, meggondolhatnám-e magam, és könnyű szívvel ráállnék-e, hogy mégis magával maradok?

Trevize egy pillanatig elgondolkodott, majd — mintha hályog hullott volna le a szeméről — elmosolyodott, és kézfogásra nyújtotta a kezét.

— Igaza van, Janov. Most pedig menjünk vissza az űrhajóra. Holnap majd újra átgondoljuk a dolgokat… ha megérjük…

47.

Munn Li Compor nem emlékezett rá, mikor szervezték be. Először is, mert akkor még gyermek volt; másodszor, mert a Második Alapítvány ügynökei, amennyire csak lehetséges, aprólékos gonddal töröltek el minden nyomot maguk után.

Compor „megfigyelő” volt, s ezt egy második alapítványista azonnal felismerte benne.

Compor tehát rendelkezett a kellő mentális erővel, bizonyos fokig a saját nyelvükön tudott érintkezni a Második Alapítvány tagjaival, de a hierarchia legalacsonyabb fokán állott. Érzékelte ugyan az agyak homályos képeit, de beállítani nem tudta őket. A képzése erre tette alkalmassá. Megfigyelő volt, nem pedig cselekvő.

Legföljebb másodosztályúvá küzdhette volna föl magát, de nem igyekezett túlzottan. Tudatában volt önnön jelentőségének a dolgok alakulásában.

A Második Alapítvány korai évszázadaiban alábecsülték az efféle vállalkozás fontosságát. Úgy képzelték, maroknyi emberrel képesek szemmel tartani az egész Galaxist, és a Seldon-terv fenntartásához elegendő lesz, ha olykor-olykor, imitt-amott igazítanak valamicskét a dolgokon.

Az Öszvér azonban kigyógyította őket e téveszméjükből. Alighogy felbukkant a semmiből, a meglepetés erejével máris lecsapott a Második Alapítványra (és persze az Elsőre is — de ez igazán nem volt lényeges), és ők védtelenné váltak vele szemben.

Öt esztendőbe telt, míg megszervezték az ellentámadást, és még így is számtalan emberéletet kellett feláldozniuk.

Palverrel köszöntött be a teljes megújulás korszaka, aki végül — igaz, újabb fájdalmas veszteségek árán — megtette a szükséges intézkedéseket. Úgy döntött, a Második Alapítvány tevékenységét szinte határtalan mértékben ki kell terjeszteni, de úgy, hogy semmiképpen se legyen túlzottan észrevehető, s ennek érdekében létrehozta a Megfigyelők Testületét.

Compor nem tudta, hány megfigyelő él a Galaxisban, de még azt sem, hányan lehetnek a Terminuson. Nem rá tartozott. Eszményi esetben nem teremtődhetett kimutatható kapcsolat két megfigyelő között. Így aztán egyetlen ember elvesztése sem okozhatta a másik vesztét. Kizárólag a trantori, magasabb rendfokozatú tagokkal állhatták összeköttetésben.

Compornak szándékában állt, hogy egyszer ellátogat a Trantorra. Tudta ugyan, hogy a dolognak nem sok valószínűsége van, ámbár nagyon ritkán, de előfordult, hogy egy-egy megfigyelő eljutott a Trantorra, ahol előléptették. A jó megfigyelő erényei nem estek egybe

azokkal, amelyek az Asztal felé nyithatták volna meg az utat.

Itt volt például a Compornál négy évvel fiatalabb Gendibal. Őt is nyilván kisfiúként szervezték be, akárcsak Comport, de őt egyenesen a Trantorra hozták, s azóta szóló lett belőle. Compornak nem voltak illúziói, hogy ez miért alakulhatott így. Az utóbbi időben kapcsolata szorosabbá vált Gendiballal, tehát volt alkalma tapasztalni a fiatalember elméjének erejét. Egy másodpercig sem vehette volna föl vele a versenyt.

Comport csak ritkán foglalkoztatta alacsonyrendű státusa. Jóformán sohasem volt alkalma rá, hogy elmélkedjék fölötte. Végül is csak trantori mérték szerint kellett beérnie kisebb rendű helyzetével (mint a többi megfigyelőnek is, tette hozzá gondolatban). Saját, nem trantori világukban, nem mentális társadalmuk tagjaként a megfigyelők könnyűszerrel juthattak a legmagasabb pozíciókba.

Compornak például sohasem okozott gondot, hogy bejusson a jobb iskolákba, vagy megtalálja a neki megfelelő társaságot. Mentális erejével minden további nélkül fokozni tudta eredendő intuíciós tehetségét (meggyőződése volt, hogy elsősorban éppen született ösztönös képességei miatt szervezték be), és ily módon érte el azt is, hogy ő lett a hipertéri üldözés sztárja. A főiskola hőseként tette meg az első lépést a politikai karrier útján. Ha ez a jelenlegi válság véget ér, ki tudja, milyen magasra juthat még.

Ha a válság sikeresen megoldódik — amire minden remény megvan —, ki ne emlékeznék rá, hogy Compor figyelt fel először Trevize-ra — nem pusztán az emberi tulajdonságaira (ezt bárki megtehette volna), hanem az elméjére.

A főiskolán ismerte meg Trevize-t, akiben eleinte nem látott mást, mint jó kedélyű, eleven eszű társat. De egy reggel, amint lomhán kiúszott az álom tengeréből, és a félig éber állapot nyomába lépő öntudat területére lépett át, úgy érezte, nagy kár, hogy Trevize-t nem szervezték be.

Trevize-t természetesen nem szervezhették be, lévén ő a Terminus szülötte, s nem idegen bolygóról származó, mint Compor. De ettől eltekintve is elkéstek vele. Csak a nagyon fiatalokban van meg az a rugalmasság, amivel be tudják fogadni a mentális kiképzést. E művészet fájdalmas bevitele — hiszen több ez, mint tudomány — a kemény koponyától védett, felnőtt agyba csak a Seldon utáni első két nemzedéknél számított bevett gyakorlatnak.

De ha Trevize már az első feltételnek sem felelt meg, és a második lehetőséget is elszalasztottá, ugyan miféle gondot okozhatott Compornak?

Következő találkozásukkor Compor mélyen behatolt Trevize agyába, és rájött, mi az, amit elsősorban zavarónak talál társa személyiségében. Trevize agya olyan jellegzetességeket mutatott,

amelyek nem feleltek meg az általa tanult szabályszerűségeknek. Például újra és újra kisiklott a szorításából. Megpróbálta követni ennek az agynak a működését, de azonnal hézagokba botlott… valójában nem is hézagok voltak ezek… inkább a nem létezés váratlan szökkenései. Bizonyos helyeken Trevize agyműködése olyan mélységekben zajlott, ahová egyszerűen nem lehetett követni.

Compor ugyan nem tudta eldönteni, mi ennek a jelentősége, de attól kezdve felfedezése fényében figyelte Trevize viselkedését, és hamarosan gyanítani kezdte, hogy Trevize rendelkezik azzal a titokzatos képességgel, amely révén elégtelen adatokból is eljut a helyes következtetésig.

Volt ennek valami köze ama bizonyos hézagokhoz? Az effajta mentalizmus kétségtelenül meghaladta az ő erejét — talán csak az Asztal tudna mit kezdeni vele. Az a kényelmetlen érzése támadt, hogy Trevize talán maga sincs teljesen tudatában döntéshozói hatalmának, és még arra is képes lehet…

De mire? Compor tudása ehhez nem volt elég. Kis híján megértette, mit jelent az, aminek Trevize a birtokában van, de tulajdonképpen mégsem értette. Csak ösztönösen következtetett rá — valójában nem volt ez több sejtésnél —, hogy Trevize-ban potenciálisan megvan a lehetőség, hogy döntő fontosságú személyiséggé váljon.

Vállalnia kellett e lehetőség kockázatát, és ezzel együtt vállalnia kellett, hogy esetleg visszaminősítik. De ha kiderül, hogy igaza volt…

Ha visszatekintett, maga sem értette, honnan vette a bátorságot a további erőfeszítésekhez. Az Asztalt körülvevő adminisztratív korlátokat nem tudta áttörni. Már majdnem belenyugodott, hogy a híre csorbát szenved. Reményét vesztve küzdötte magát az Asztal legifjabb tagjáig, és Stor Gendibal végre válaszolt a hívására.

Gendibal türelmesen végighallgatta, és attól kezdve sajátos kapcsolat alakult ki köztük. Compor Gendibal megbízásából tartotta fenn a barátságot Trevize-zal, és Gendibal irányításával dolgozta ki lépésről lépésre azt a helyzetet, amely aztán végül Trevize száműzését eredményezte. És Gendibal ültette el Comporban a reményt, hogy egyszer még valóra válhat régi álma, a trantori előléptetés.

Ami azt illeti, mindent megtettek, hogy Trevize-t a Trantorra küldjék. Comport teljesen váratlanul érte, amikor Trevize felborította a tervet, és úgy vélte, az eseményeket Gendibal sem látta előre.

Gendibal mindenesetre sietve indult a helyszínre, és ez még jobban elmélyítette Comporban a válság érzetét.

Ezért útnak indította hiperjelzését.

48.

Agyának érintése álmából ébresztette föl Gendibalt. Hatásos érintés volt, de csöppet sem zavaró: mivel közvetlenül az ébresztőközpontot érte, egyszerűen kinyitotta rá a szemét.

Felült az ágyban, takarója lecsúszott arányos, kidolgozott izomzatú felsőtestéről. Fölismerte az érintést; a mentalisták ugyanúgy meg tudták különböztetni egyiket a másiktól, ahogy az elsősorban beszéddel érintkezők a hangokat ismerik fel.

Gendibal azzal a kéréssel bocsátotta ki szabvány jelzését, hogy kis türelmet kér, amire rögtön meg is érkezett a „Nem sürgős" válasz.

Gendibal ezután minden sietség nélkül hozzálátott reggeli tisztálkodásához. De már az űrhajó zuhanyozójában — a lefolyó víz belekerült a körforgást biztosító mechanizmusba — újra megteremtette a kapcsolatot.

— Compor?

— Itt vagyok, szóló.

— Beszélt Trevize-zal és azzal a másikkal?

— Pelorattal, Janov Pelerattal. Igen, szóló.

— Helyes. Még öt perc, és vizuálisra kapcsolok.

A kapcsolótábla felé haladva elment Sura Novi mellett. A nő kérdőn nézett rá, és mintha mondani akart volna valamit, de engedelmesen visszavonult, amikor Gendibal ujját a szájához emelte. Még most is feszélyezte a nő agyából áradó, imádattal vegyes tisztelet, de lassanként el is fogadta, mint valami olyasmit, ami kényelmesebbé teszi maga körül a világot.

Agyának egy apró horgát beleakasztotta a nő agyába: mostantól fogva bárki akarná is befolyásolni az ő agyát, a nőén is változásokat idézne elő. Ennek az elménének az egyszerűsége lehetetlenné teszi, hogy a közelében idegen agyhullámok jelenjenek meg észrevétlenül. Míg erre gondolt, Gendibal akaratlanul is elgyönyörködött Novi agyának szinte esztétikai élményt nyújtó, tiszta szimmetriájában. Hálásan gondolt vissza önnön udvarias gesztusára, melyet az Egyetem falain kívül tett a nőnek, aki aztán pontosan akkor jött el hozzá, amikor a legnagyobb szüksége volt rá.

— Compor? — szólította újra.

— Tessék, szóló.

— Lazítson, kérem! Meg kell vizsgálnom az agyát. Nem fogom bántani.

— Ahogy óhajtja, szóló. Megkérdezhetem, mi a célja vele?

— Hogy lássam, érintetlen maradt-e.

— Tudok róla, szóló, hogy politikai ellenfelei támadtak az Asztalnál, de biztosíthatom, egyikőjük sem…

— Ne találgasson, Compor. Lazítson… Igen, érintetlen. Most pedig, ha együttműködik velem, megteremthetjük a vizuális kapcsolatot.

Ami ezután következett, illúzió volt a szó mindennapos értelmében, hiszen csak egy gyakorlott második alapítványista mentális hatalmával rendelkező egyén észlelhetett bármit is, akár érzékei, akár bármiféle fizikai nyomjelző készülék segítségével.

Az agy körvonalai egy arcot jelenítettek meg, de a kép még a legjobb mentalisták esetében is bizonytalan, árnyékba vesző maradt. Compor arca a tér közepén volt látható, de mintha vékony, fátyolszerű függöny lengedezne előtte, s Gendibal tudta, hogy saját arca is ugyanilyen módon jelent meg Compor előtt.

Fizikai hiperhullám révén oly tiszta képekkel valósíthatták volna meg a kommunikációt, hogy a több ezer parszeknyi távolságban lévő partnerek szemtől szemben érezték volna egymást. Gendibal hajóján ilyen berendezés is volt.

A mentáivíziónak azonban megvoltak a maga előnyei. Elsősorban az, hogy az Első Alapítvány semmiféle eszközzel nem tudta észlelni. De második alapítványbeli sem tapogathatta le egy másik tag mentáivízióját. Az elme játékát nyomon követhette ugyan, de a kommunikáció finomítását célzó arckifejezés változásait már nem.

Ami pedig az Anti-Öszvéreket illeti… Novi agyának tiszta felülete elég bizonyíték volt rá, hogy egy sem ólálkodik a közelben.

— Írja le nekem pontosan, Compor, azt a beszélgetést, amit Trevize-zal és azzal a Pelorattal folytatott — mondta. — Az elme szintjén, és lehetőleg pontosan.

— Magától értetődik, szóló — felelte Compor.

Nem tartott sokáig. A hangok, kifejezések és elmehullámok kombinációjában a dolgok összesűrűsödtek, noha az elme szintjén jóval több mesélnivaló akadt, mint ha csupán szavakat szajkóztak volna.

Gendibal figyelmesen hallgatott. A mentálvízió nemigen tűrte a szószaporítást. Ha valódi látványról vagy akár a parszekeket átívelő fizikai hipervízióról lett volna szó, az ember összehasonlíthatatlanul többet látott volna az információegységek áramlásából, mint ami a megértéshez feltétlenül szükséges, másrészt sok minden elkerülhette volna a figyelmét, úgyhogy a lényeg mégsem vész el.

A mentáivízió fátyolán át azonban minden információegység célba ért, ami busásan kárpótolt a luxus elvesztéséért. Hiszen minden egység magában hordozta a maga jelentőségét.

A Trantoron minden tanító elmondta a maga rémtörténetét diákjainak, mely azt a célt szolgálta, hogy az ifjúban tudatosítsa a figyelemösszpontosítás fontosságát. Nyilván a legkevésbé hihetőt ismételték a leggyakrabban. Ez az Öszvér első előrenyomulásáról szólt,

mielőtt még elfoglalta volna Kalgant — és arról a kistisztviselőről, aki elsőként kapta meg a jelentést, de mert nem látta vagy nem értette meg azt a kis kattanást, ami annyit jelentett: „tulajdonnév”, képzeletében csak valami lóhoz hasonló állat képe jelent meg. A hírt ezért olyan jelentéktelennek ítélte, hogy nem is továbbította a Trantorra. Mire a következő üzenet megérkezett, már késő volt cselekedni… ehhez öt keserves esztendőnek kellett eltelnie.

Szinte bizonyos, hogy az eset sohasem történt meg, ez azonban nem számított. Tanmeséről lévén szó, azt a célt szolgálta, hogy a tanulók megszokják az intenzív összpontosítást. Gendibal emlékezett, hogy annak idején ő is elkövetett egy észlelési hibát, amit a maga részéről jelentéktelennek és érthetőnek vélt. Tanára azonban — a kisagya velejéig zsarnok öreg Kendast — gúnyos mosollyal csak annyit kérdezett: „Valami lóhoz hasonló állat, Gendibal jelölt?”, és ez elég is volt ahhoz, hogy szégyenében összeomoljon.

Compor befejezte a beszámolóját.

— Következtessen, kérem, Trevize reakciójára — mondta Gendibal. — Jobban ismeri, mint én vagy bárki más.

— Elég nyilvánvalónak tűnik — felelte Compor. — A mentális indikáció félreérthetetlen. Szerinte az én szavaim és cselekedeteim mindenek fölött álló buzgalmamból erednek, hogy őt Trantorra vagy a Szíriusszektorba vagy bárhová irányítsam el, csak onnan el, ahol pillanatnyilag van. Véleményem szerint éppen ezért ragaszkodik majd jelenlegi tartózkodási helyéhez. Az a tény, hogy én ilyen nagy jelentőséget tulajdonítok az ő helyzetváltoztatásának, számára is növeli a jelentőségét, és mivel úgy érzi, az ő érdekei homlokegyenest különböznek az enyéimtől, szándékosan annak ellenkezőjét fogja cselekedni, amit szerinte én kívánok tőle.

— Bizonyos benne?

— Egészen bizonyos vagyok.

Gendibal átgondolta, és igazat adott Compornak.

— Meg vagyok elégedve — mondta. — Jó munkát végzett. Amit a Föld radioaktív pusztulásáról mesélt, jól szolgálta a helyes reakció kiváltását, mi több, oly módon, hogy az agy közvetlen manipulálására nem is volt szükség. Megdicsérem érte.

Mielőtt megszólalt volna, Compor néhány pillanatig mintha küszködött volna magával.

— Szóló! — mondta végül. — A dicséretét nem fogadhatom el. Azt a mesét nem én találtam ki. Igaz. Valóban van egy Föld nevű bolygó a Szinusszektorban, és valóban az emberiség eredeti lakóhelyének tartják. Vagy kezdettől fogva az volt, vagy véletlenül vált radioaktívvá, míg végül a helyzet olyan súlyossá vált, hogy a bolygó elpusztult. Valóban létezett rajta az a szellemi képességeket növelő találmány, amely nem vezetett sehová. Mindezt történelemként

tartják számon azon a bolygón, amelyen az őseim éltek.

— Valóban? Érdekes! — mondta Gendibal nem túl nagy meggyőződéssel. — Annál jobb. Csodálatos, ha az igazsággal érjük el a kellő hatást, mert a valótlanságot sohasem lehet ugyanolyan meggyőző erővel előadni. Palver egyszer azt mondta: „A hazugság annál jobb, minél közelebb jár az igazsághoz, a legjobb hazugság pedig az igazság, ha jól bánik vele az ember."

— Van még valami, amit el kell mondanom — folytattá Compor. — Miközben az utasításokhoz híven megpróbáltam, méghozzá minden eszközzel, az ön érkezéséig Trevize-t a Sayshell szektorban tartani, mindenáron való igyekezetem fölkeltette a gyanúját, miszerint én a Második Alapítvány befolyása alatt állok. Gendibal bólintott.

— Azt hiszem, ez a jelen körülmények között elkerülhetetlen volt. A tárggyal kapcsolatos monomániája gondoskodik majd róla, hogy még ott is a Második Alapítvány beavatkozását szimatolja, ahol szó sincs róla. Ezt egyszerűen bele kell vennünk a számításainkba.

— Szóló, ha mindenáron itt kell tartanunk Trevize-t, míg ön utol nem éri, rendkívül egyszerűsítené a dolgot, ha én ön elé mennék, átvenném a hajómra, s úgy mennénk vissza. Egy napba sem telne…

— Nem, megfigyelő — jelentette ki Gendibal élesen. — Eszébe ne jusson. A Terminuson ismerik a tartózkodási helyét. Hipernyomkövetőt szereltek a hajójára, amit nem tud eltávolítani, igaz?

— Igaz, szóló.

— És ha a Terminus tudja, hogy maga leszállt Sayshellen, tudja a sayshelli nagykövetük is, és a nagykövet Trevize leszállásáról is tud. A hipernyomkövető azt is elárulja a Terminusnak, hogy maga egy bizonyos, néhány száz parszeknyire lévő pontig eltávolodott, majd visszatért; a nagykövet pedig informálni fogja őket arról, hogy Trevize ezenközben az övezetben maradt. Maga szerint attól kezdve mi mindenre gondolnak majd a Terminuson? A Terminus polgármesternője állítólag okos asszony, s mi semmiképpen sem szeretnénk, ha egy ilyen rejtélyes mozzanat a veszély érzetét keltené benne. Nem szeretnénk, ha valamelyik flottáját ide irányítaná. Erre amúgy is kellemetlenül sok esélyünk van.

— Tisztelettel megkérdem, szóló — mondta Compor —, mi okunk van, hogy féljünk a flottától, ha a parancsnokot úgyis a befolyásunk alá vehetjük?

— Az ok lehet bármilyen kicsiny, a félelemre mégiscsak akkor van a legkevesebb okunk, *ha az a* flotta nincs itt. Maradjon ott, ahol van, megfigyelő. Ha odaérek, átszállók a hajójára, és aztán…

— És aztán, szóló?

— Nos, aztán átveszem a vezetését.

49.

Gendibal kikapcsolta a mentáivíziót, aztán hosszú percekig ült töprengve.

A Sayshellig megtett útja alatt — mely kétségtelenül hosszadalmas volt ezzel a hajóval, hiszen semmiképpen sem vehette föl a versenyt az Első Alapítvány műszakilag igen fejlett eszközeivel — minden egyes, Trevize-ra vonatkozó jelentést gondosan tanulmányozott. A jelentések majdnem egy évtizedig visszamenőleg a birtokában voltak.

Egészében és a legutóbbi események fényében nézve a dolgot, semmi kétsége nem lehetett afelől, hogy Trevize-ból kiváló második alapítványista lehetett volna, ha Palver óta nem ragaszkodnak ahhoz a politikához, hogy terminusi szülötthöz egy ujjal sem nyúlnak.

Ki mondhatná meg, az évszázadok során hány nagyszerű képességű embert vesztett el ily módon a Második Alapítvány! Nincs rá mód, hogy a Galaxist benépesítő kvadrilliónyi emberfőt egyenként becsüljék föl! És mégis úgy tűnik, hogy egyikőjükkel sem vesztettek annyit, mint éppen Trevize-zal, és bizonyos, hogy pillanatnyilag senki sem tölthetett be nála kényesebb pozíciót.

Gendibal megrázta a fejét. Terminus-szülött vagy sem, nem lett volna szabad, hogy Trevize elkerülje a figyelmüket. Még szerencse, hogy Compor megfigyelő észrevette, noha az eltelt évek sokat ronthattak rajta.

Ma már persze semmi hasznát nem vehetik. Ehhez már öreg, ugyanakkor megvan benne az az ösztön, aminek segítségével tökéletesen elégtelen információk alapján képes megtalálni a megoldást, és még valami… még valami…

Az öreg Shandess — igaz, hogy szemmel láthatóan vénül, mégiscsak ő az első szóló, s hozzá a jobbak közül való — meglátott valamit, holott nem ismerhette azokat az összefüggéseket és következtetéseket, melyekre Gendibal csak e hosszadalmas út során döbbent rá. Shandess Trevize-t tekinti a válság kulcsemberének.

Miért jött Trevize Sayshellre? Mit tervezhet? Mit csinál itt?

Ráadásul megérintenie sem szabad! Gendibal ebben bizonyos volt. Semmiféle irányba nem szabad befolyásolniuk, míg végérvényesen ki nem derül a válságban játszott szerepe. Akárkik vagy akármik is a színen megjelenő Anti-Öszvérek, elég egy rossz mozdulat Trevize felé (elsősorban Trevize felé!), s a mikrocsillag máris felrobbanhat, méghozzá ott, ahol a legkevésbé várják.

Érezte, hogy egy elme köröz óvatosan a sajátja körül, és szórakozottan, mint valami trantori legyet, elhessegette — nem is a kezével, inkább csak az agyával. De fölfigyelt a másikat elborító

fájdalomra, és fölpillantott.

Sura Novi sűrű szemöldökéhez tapasztotta a tenyerét.

— Bocsánat, mester, hirtelen rám jött a fejfájás. Gendibalt elfogta a bűntudat.

— Ne haragudjon, Novi! Nem gondolkoztam, illetve túlságosan mélyen elgondolkoztam. — S azzal gyengéden elsimította az agy szétzilált csápjait. Novi arcán fölragyogott a mosoly.

— Lám, ahogy jött, el is múlt. Olyan szépen beszél hozzám, mester, hogy attól minden bajomnak vége szakad.

— Nagyszerű — mondta erre Gendibal. — Valami baj van? Miért jött? — Nem akart minden apró-cseprő ügy miatt a nő agyában kutatni; egyre inkább vonakodott tőle, hogy áttörje Novi személyiségének korlátait.

Novi tétova mozdulatot tett feléje.

— Aggódok. Csak nézett a levegőbe, hangok jöttek ki a száján, aztán még grimaszolt is. Én meg csak álltam itt meredten… féltem, hogy ez valami rontás… vagy betegség… és azt se tudtam, mitévő legyek.

— Semmi baj, Novi. Ne féljen — megpaskolta a nő kezét. — Nincs mitől félnie. Érti?

A félelem — vagy egy hasonlóan erős érzelem — szinte szétdúlta és megcsavarta az asszony agyának szimmetriáját. Gendibal szívesebben vette volna, ha megnyugszik, békéssé és boldoggá válik, de húzódozott a gondolattól, hogy kívülről kényszerítse rá ezt az állapotot. Novi az előző beavatkozás hatását a szavainak tudta be, s ez Gendibalnak is jobban ínyére volt.

— Novi — kérdezte —, miért ne hívjam magát Surának? A nő szinte bánatos pillantással nézett vissza rá.

— Ó, mester, ne mondja ezt!

— De hiszen Rufirant is így szólította aznap, amikor megismerkedtünk. Most már elég jól ismerem magát ahhoz, hogy…

— Tudom én azt nagyon jól, hogy ő így nevezett, mester. A férfiak így beszélnek az olyan lányhoz, akinek nincs férje, jegyese, szóval aki nem rendes. Maga is így szólított. De nekem nagyobb tisztesség, ha azt mondja, „Novi”, és ha maga mondja, az még nagyobb tisztesség. És ha nincs is férjem, van mesterem, és nekem nem kell nagyobb boldogság. Remélem, nem esik nehezére, hogy engem „Novi”-nak szólítson.

— Szó sincs róla, Novi.

A nő agya ekkor csodálatosan kisimult, és Gendibal érezte, hogy ő is boldog. Túlságosan boldog. Indokolt, hogy ilyen boldog legyen?

Kicsit szégyenkezve idézte fel, hogy állítólag az öszvért is így fogta meg az az első alapítványbeli nő, Bayta Darell, s ez lett a veszte.

Az ő helyzetük, persze, egészen más. Ez a honi nőszemély fogja

megvédeni őt az idegen elméktől, s azt akarja, hogy a lehető leghatékonyabban szolgálja ezt a célt.

Nem, ez nem igaz… önnön szólóságát kompromittálná, ha félreértené önmagát, vagy ami még rosszabb, ha szándékosan úgy állítaná be elméjét, hogy elkerülje az igazságot. Az igazság az, hogy boldoggá tette, ha a nő belülről — az ő közbeavatkozása nélkül — volt nyugodt, békés és boldog, méghozzá egyszerűen azért, mert maga a nő tette boldoggá. És (folytatta kihívóan) ebben a világon semmi rossz sincs.

— Üljön le, Novi — mondta. Novi engedelmesen, de bizonytalanul telepedett le a szék szélére. Agyából csak úgy sugárzott a tisztelet.

— Amikor azt tapasztalta, Novi, hogy hangokat hallatok, tudós módjára beszéltem nagy távolságon keresztül.

— Tudom én, mester — válaszolta Novi szomorúan, lesütött szemmel —, hogy sok minden van a tudákosok viselkedésében, amit én nem értek, és föl sem foghatok. Olyasmi lehet ez, mint fölhágni a legmagasabb hegy csúcsára. Szégyenlem is erősen, hogy azzal állítottam be magához, hogy csináljon belőlem tudákost. Hogy lehet az, mester, hogy mégsem nevetett ki?

— Nem szégyen, ha az ember olyasmire törekszik, ami meghaladja az erejét — válaszolta Gendibal. — Ahhoz ugyan már öreg, hogy hozzám hasonló tudóssá váljék, de a tanuláshoz sohasem lehet öreg, és ahhoz sem, hogy többre legyen képes, mint amire volt. Majd a hajóval kapcsolatban is megtanítom egyre-másra. Mire célhoz érünk, már sok mindent tudni fog róla.

Megkönnyebbült. Miért is ne? Feltett szándéka volt, hogy elutasítja a honi emberekről kialakított közvélekedést. Végül is milyen jogon állít fel ilyen sztereotípiát a Második Alapítvány heterogén csoportja? Hiszen az ő soraikból kikerülő fiatalok is csak elvétve válnak alkalmassá rá, hogy magas rangú második alapítványisták legyenek. A szólók gyerekeiből jóformán sohasem lesznek szólók. Háromszáz évvel ezelőtt ismert volt ugyan a Linguesterek három nemzedéke, de mindig élt a gyanú, hogy a sorban középütt álló szóló valójában nem való oda. És ha ez igaz, vajon az Egyetem népe milyen alapon helyezi magát ilyen magas piedesztálra?

Nézte Novi csillogó szemét, és örült a látványnak.

— Minden erőmmel azon leszek, mester, hogy egytől egyig megértsek mindent, amire tanít — mondta Novi.

— Ebben biztos vagyok — felelte Gendibal, aztán elfogta valami bizonytalanság. Úgy esett, hogy miközben Comporral beszélgetett, sohasem talált alkalmat rá, hogy elárulja, nincs egyedül. Nem adta jelét, hogy útitársa van.

Egy nő jelenlétét talán magától értetődőnek is föl lehet fogni;

mindenesetre Comport nyilván nem fogja meglepni a dolog. De hogy ez a nő honi?

Gendibal minden igyekezete ellenére győzedelmeskedett a megszokott sztereotípia, és azon kapta magát, hogy boldog, amiért Compor még sohasem járt a Trantoron, s nem jöhet rá, hogy Novi honi lány.

Aztán elhessegette magától a gondolatot. Mit számít, hogy Compor — vagy bárki — tudja-e vagy sem.

Gendibal a Második Alapítvány szólója, és ameddig a Seldon-tervet szolgálja, cselekedhet belátása szerint — senkinek sincs beleszólása.

— Mester — szólalt meg Novi —, ha elértük a célt, szétmegyünk?

Gendibal ránézett, és talán kissé erőteljesebben felelte, mint szándékában állt.

— Nem válunk el, Novi.

A honi asszony erre szégyenlősen elmosolyodott, és olyan pillantást vetett rá, ami Galaxis-szerte csupán egyet bizonyított: női mivoltát.

TIZENHARMADIK FEJEZET
Az egyetem

50.

Amikor Trevize-zal együtt újra belépett a *Távoli Csillagba,* Pelorat elfintorította az orrát. Trevize vállat vont.

— Az emberi test erőteljesen árasztja magából a különféle szagokat. Az áramoltató berendezés mindig egy pillanatnyi késedelemmel lép működésbe, a mesterséges illatosító pedig csak elfedi s nem cseréli ki a szagokat.

— És gondolom — felelte Pelorat —, nincs két egyforma szagú hajó, ha már éltek a fedélzetén.

— Úgy van. De az első óra elteltével érezte-e egyáltalán a Sayshell bolygó szagát?

— Nem — ismerte el Pelorat.

— Na látja. Egy idő múlva ezt sem fogja érezni. És ha majd elég hosszú ideje él már a hajón, valahányszor visszatér rá, úgy érzi, ismerős, otthoni illat fogadja. Egyébként, ha a jövőben galaktikus vándor válik magából, Janov, meg kell tanulnia, hogy udvariatlanság szóvá tenni egy hajó, mi több, egy bolygó szagát a lakói előtt. Köztünk, természetesen, az ilyesmi nem számít.

— Ami azt illeti, Golan, fura dolog, de én valóban otthonomnak érzem a *Távoli Csillagot. Ezt* legalább az Alapítványon készítették. — Pelorat elmosolyodott. — Tudja, sohasem tekintettem magam hazafinak. Szívesebben tekintem nemzetemnek az emberiséget, de most, hogy távol kerültem az Alapítványtól, megtelt a szívem az iránta érzett szeretettel.

— Azért nincs olyan távol az Alapítványtól — mondta Trevize, miközben az ágyát vetette. — A Sayshell Uniót szinte teljes egészében a Szövetség veszi körül. Nagykövetünk van itt, és a konzuloktól lefelé is képviseltetjük magunkat a térségben. A sayshelliek előszeretettel hangoztatják oppozíciójukat, ugyanakkor óvakodnak tőle, hogy nekünk bármiféle kellemetlenséget okozzanak. Janov, feküdjön le. Ma nem jutottunk semmire, tehát holnap kétszeres erőfeszítésre lesz szükségünk.

A két szoba között azonban nem volt hangszigetelés, és miután a sötétbe borult hajón Pelorat egy ideig nyugtalanul forgolódott, végül nem bírta tovább, és — nem túl hangosan — megszólalt:

— Golan!

— Tessék.

— Ugye, nem alszik?

— Addig nem, amíg maga beszél hozzám.

— Valahová mégiscsak eljutottunk ma. A maga barátja, Compor…

— Az exbarátom — mordult föl Trevize.

— Nevezze, aminek akarja, lényeg az, hogy beszélt a Földről, és

olyasmit említett, amivel én még sohasem találkoztam a kutatásaim során. Radioaktivitás!

Trevize fél könyékre emelkedett fektében.

— Nézze, Janov, ha a Föld tényleg halott, az még nem ok rá, hogy hazamenjünk. Én még most is meg akarom találni a Gaiát!

Pelorat olyan hangot hallatott, mintha egy tollpihét akarna elfújni.

— Mi az hogy, drága barátom! Én is így vagyok vele. Csakhogy én nem hiszem, hogy a Föld halott. Lehet, hogy Compor hite szerint az igazat mondta, de aligha létezik a Galaxisnak akár egyetlen övezete is, ahol ne arról mesélnének az emberek, hogy az emberiség valamely helyi bolygón fejlődött ki. És szinte egyöntetűen Földnek vagy valami ennek megfelelőnek nevezik azt a bolygót.

Ezt nevezzük mi az antropológiában „globocentrizmusnak". Az emberekben megvan az a hajlandóság, hogy magukat különbnek tartsák a szomszédaiknál; hogy az ő kultúrájuk régebbi és magasabb rendű, mint a más világoké; hogy ami a többi világban jó, azt mind tőlük vették át, illetve azt, ami rossz, csakis az átvevők és meghonosítók torzíthatták el és tehették tönkre. És megvan bennük az a törekvés is, hogy a minőségi kiválósághoz kellő régiséget is társítsanak. Ebből következik, hogy ha saját bolygójukat semmiképpen sem tarthatják a Földnek vagy a megfelelőjének — tehát az emberi faj származási helyének —, mindent elkövetnek, hogy a Földet a saját övezetükhöz tartozónak tudják, még akkor is, ha a helyét ki sem tudják jelölni pontosan.

— Maga szerint tehát Compor csak a bevett szokás alapján állította, hogy a Föld a Szírius-szektorban van — mondta Trevize. — A Szírius-szektor azonban kétségtelenül tekintélyes történelmi múlttal rendelkezik, vagyis minden bolygója jól ismert lehet… vagyis oda se kellene mennünk, ha ellenőrizni akarnánk az állítását.

— Még ha Bebizonyítaná is, hogy a Szírius-szektor egyetlen bolygója sem lehetett a Föld, az sem számítana — kuncogott Pelorat. — Nem veszi figyelembe, Golan, mennyivel erősebb a miszticizmus mindenféle racionalitásnál. Legalább féltucatnyi övezetet találhat a Galaxisban, ahol tiszteletreméltó tudósok halálos komolysággal ismételgetik a helybéli meséket, miszerint a Föld, vagy nevezzék arrafelé bárminek is, a hipertérben van, és legföljebb véletlenül bukkanhat rá az ember.

— És szerintük rábukkant-e valaha bárki is véletlenül?

— A mesék sohasem apadnak el, a hitetlenséget mindig elnyomja a hazafias buzgóság, még akkor is, ha azok a mesék a legkevésbé sem hihetőek, és nem hiszi el soha senki, aki nem oda való, ahol megszületett.

— Akkor mi se higgyünk nekik, Janov. Inkább lépjünk át saját,

álombéli hiperterünkbe.

— De Golan, engem épp a Föld radioaktivitásáról szóló történet érdekel módfelett. Mintha az igazság nyomát erezném rajta, vagy legalábbis egyfajta igazságét.

— Hogy érti azt, hogy egyfajta igazságét?

— Nos, egy radioaktív világ valami olyan világ lehet, ahol a sugárzás a szokásosnál magasabb koncentrációban van jelen. Egy ilyen világon a mutáció is magasabb fokot érhet el, továbbá a fejlődés is jóval gyorsabban és szerteágazóbban mehet végbe. Mondtam magának, ha még emlékszik rá, hogy abban szinte valamennyi történet megegyezik, hogy a földi élet hihetetlenül sokféle volt: az élet minden formájának millió és millió fajtája létezett. Éppen ez a sokféleség, ez a robbanásszerű fejlődés hozhatta létre az értelmes életet a Földön s rajta keresztül az egész Galaxisban. Ha a Föld valami oknál fogva radioaktív volt, azaz a többi bolygónál fokozottabban volt radioaktív, az indokolhat minden egyebet, amiben a Föld egyedülálló… vagy egyedülálló volt.

Trevize egy pillanatnyi hallgatás után szólalt meg:

— Először is, semmi okunk rá, hogy elhiggyük, Compor az igazat mondta. Hazudhatott, már csak azért is, hogy mi elmenjünk innen, és őrült vadászatba kezdjünk a Szíriusz körül. Azt hiszem, pontosan ez volt a szándéka. És még ha igazat beszélt is, azt mondta, olyan mértékű volt a radioaktivitás, ami már lehetetlenné teszi az életet.

Pelorat megint fújt egyet.

— Nem volt olyan magas a radioaktivitás, hogy ne fejlődhetett volna ki a Földön az élet, amelynek könnyebb fenntartania magát, ha már egyszer kialakult, mint létrejönni a kezdetekből. Magától értetődik tehát, hogy a Földön kialakult és fennmaradt az élet. Ezek szerint a sugárzás szintje kezdetben sem akadályozhatta meg az élet keletkezését, és az azóta eltelt idők során csak csökkenhetett. Ezt a szintet magasabbra nem emelheti.

— És a nukleáris robbantások? — vetette föl Trevize.

— Mi köze ennek a dologhoz?

— Arra gondolok, hogy talán nukleáris robbantásokat végeztek a Földön…

— A Föld felszínén? Lehetetlen. A Galaxis történetében egyetlen olyan társadalomról sem tudunk, amely őrült módjára nukleáris robbantásokat vetett volna be hadifegyverként. Az életünkbe került volna. A trigelli felkeléskor, amikor mindkét oldal éhínségtől és nyomortól szenvedett, és Jendippurus Khoratt fölvetette a fúziós reakciót, mint…

— A saját űrflottájának legénysége lógatta fel. Ismerem a galaktikus történelmet. Én inkább balesetre gondoltam.

— Olyasféle balesetekről sem szólnak a följegyzések, amelyek

jelentősen és általában emelhették volna egy bolygó radioaktivitásának intenzitását. — Felsóhajtott. — Azt hiszem, ha sor kerül rá, mégiscsak el kell mennünk a Szírius-szektorba, s körül kell néznünk egy kicsit.

— Lehet, hogy sor kerül rá. De most…

— Tudom, tudom, már el is hallgattam.

Meg is tartotta a szavát, Trevize pedig még majdnem egy órát töprengett a sötétben, vajon nem hívta-e máris túlságosan föl magára a figyelmet, és nem volna-e bölcsebb, ha előbb elmennének a Szírius-szektorba, s csak akkor térnének vissza a Gaiához, ha a figyelem — akárkinek a figyelme — már elterelődött róla.

Még akkor sem jutott dűlőre, amikor elnyomta az álom, amely ezúttal is nyugtalannak bizonyult.

51.

Másnap csak délelőttre értek be a városba. A turistaközpont ezúttal zsúfolt volt, de azért sikerült tájékoztatást kapniuk az adatszolgáltató könyvtárhoz, ahol viszont megkapták a szükséges útbaigazítást az adatgyűjtő számítógépek helyi változatainak használatához.

Gondosan végigvették a múzeumokat és egyetemeket, kezdve a legközelebbin, és minden adatot ellenőriztek, ami mögött antropológust, régészt vagy régi korokkal foglalkozó történészt szimatoltak.

— Ah! — kiáltott föl Pelorat.

— Ah? — kérdezte kissé élesen Trevize. — Mire vonatkozik ez az „ah”?

— Ez a Quintesetz név ismerős.

— Ismeri az illetőt?

— Nem, dehogy, de olvashattam néhány dolgozatát. Esetleg a hajón, ahol megvannak a…

— Nem megyünk vissza, Janov. Ha a név ismerős, az már jó kiindulási pont. Ha ő maga nem segíthet is nekünk, azért kaphatunk tőle útbaigazítást. — Fölállt. — Próbáljunk meg bejutni a Sayshell Egyetemre. És mivel úgysem találnánk ott senkit ebédidőben, előbb együnk mi is.

Csak késő délután jutottak el az egyetemre, ahol — nem kevés barangolás után — végre egy előtérben kötöttek ki, egy ifjú hölgyre várakozván, aki — talán igen, talán nem — elvezeti őket Quintesetzhez.

— Kíváncsi vagyok — mondta Pelorat feszengve —, mennyit kell még várakoznunk. Úgy vélem, az előadások hamarosan véget érnek.

Az ifjú hölgy, akit egy félórája vesztettek szem elől, mintha csak erre várt volna: hirtelen felbukkant, lilás-vörös fényben csillogó cipője élénk dallamot játszva kopogott a padlón, miközben gazdája sietve lépkedett feléjük. A hangmagasság léptei ütemére és dinamikájának megfelelően váltakozott.

Pelorat összerándult. Föltételezte, hogy minden világ a maga módján intéz támadást az érzékek ellen, csakúgy, ahogy mindegyiknek megvan a maga szaga. Nem tudta, hogy vajon most, amikor már megszokta a szagot, képes lesz-e arra is, hogy figyelmen kívül hagyja a csinos, ifjú nők nyomában keletkező hangok zűrzavarát is.

A nő csak akkor állt meg, amikor Pelorat elé ért.

— Megkérdezhetem-e, professzor úr, mi a teljes neve?

— Janov Pelorat, kisasszony.

— És melyik bolygó az otthona?

Trevize keze mintegy csendet parancsolóan elindult a magasba, de Pelorat vagy nem látta, vagy nem figyelte, már meg is adta a választ.

— A Terminus.

Az ifjú hölgy szélesen elmosolyodott, szinte boldognak látszott.

— Amikor közöltem Quintesetz professzorral, hogy egy bizonyos Pelorat professzor érdeklődik utána, azt válaszolta, csak abban az esetben hajlandó találkozni vele, ha az illető a terminusi Janov Pelorat.

Pelorat szaporán pislogott.

— Maga… maga azt akarja mondani, hogy a professzor hallott már rólam?

— Nyilvánvaló.

Szinte hallatszott, hogyan recsegnek Pelorat arcizmai, amint száját mosolyra húzva Trevize-hoz fordult.

— Hallott rólam. Őszintén szólva nem hittem volna, úgy értem, nagyon kevés tanulmányt írtam, és nem gondoltam, hogy bárki is… — Megrázta a fejét. — Nem is voltak olyan fontosak…

— Akkor hát — válaszolta Trevize magában mosolyogva — hagyjon végre föl az önbecsmérléssel, és induljunk. — A nőhöz fordult. — Gondolom, kisasszony, van valami jármű, amivel eljuthatunk a professzorhoz?

— Gyalog a legegyszerűbb. Az épületet sem kell elhagyniuk, és én boldogan elkísérem önöket. Mindketten a Terminusról jöttek? — kérdezte, miközben elindultak.

Trevize kissé bosszúsan felelte:

— Igen, mindketten. Lényeges ez?

— Ó, nem, dehogy. A sayshelliek között akadnak ugyan, akik nem kedvelik az alapítványiakat, de mi itt az egyetemen ennél kozmopolitábbak vagyunk. Élni és élni hagyni, szoktam magam is mondogatni. Úgy értem, az alapítványiak is csak emberek. Értik, ugye, mire gondolok?

— Igen, értem, mire gondol. Közülünk is sokan állítják a sayshelliekről, hogy emberek.

— És ennek így is kell lennie. Én magam sohasem láttam a Terminust. Óriási város lehet.

— Tulajdonképpen nem — válaszolta Trevize egy-kedvűen. — Azt hiszem, kisebb, mint Sayshell City.

— Maga csúfolódik velem — nézett rá a nő. — Hát nem az Alapítvány Szövetség fővárosáról beszélünk? Úgy értem, nincs másik Terminus, ugye?

— Nem, amennyire én tudom, csak egyetlen Terminus létezik, az, amelyikről jöttünk, az Alapítvány Szövetség fővárosa.

— Hát akkor mégiscsak óriási város lehet. És önök ekkora utat

tettek meg csak azért, hogy találkozhassanak a professzorral. Tudják, mi nagyon büszkék vagyünk rá. őt tartják a legnagyobb tekintélynek az egész Galaxisban.

— Valóban? — kérdezte Trevize. — És melyik szakterületen? A nő szeme ismét tágra nyílt.

— Maga ugrat! A professzor többet tud a régi történelemről, mint… mint én a saját családomról. — S muzsikáló lábával ismét elébük vágott.

Mondhatják, hogy az ember csúfolódik, és ugratja a másikat, holott az illetőnek semmi ilyesféle szándéka nem volt. Trevize mosolyogva kérdezte:

— Ugye, a professzor mindent tud a Földről?

— A Földről? — A nő megállt az egyik hivatali helyiség ajtaja előtt, és értetlenül bámult rájuk.

— Tudja, arról a bolygóról, ahonnan az emberiség elindult.

— Ó, maga az először volt bolygóra gondol! Azt hiszem, igen. Azt hiszem, neki tudnia kell róla mindent. Hiszen az is a Sayshell-szektorban van. Ezt mindenki tudja! Itt az ő irodája. Jelzek neki.

— Ne, még ne! — kérte Trevize. — Várjon még egy percet! Beszéljen nekem a Földről.

— Ami azt illeti, én még sohasem hallottam, hogy bárki is Földnek nevezte volna. Ez nyilván alapítványi szó. Mi itt Gaiának ismerjük.

Trevize gyors pillantást vetett Peloratra.

— Ó! És hol található?

— Sehol. A hipertérben, ahol senki sem érheti el. Kislánykoromban mesélte a nagymamám, hogy a Gaia valaha a valóságos térben volt, de annyira megundorodott a…

— Az emberek bűneitől és ostobaságától — dörmögte Pelorat —, hogy szégyenében elhagyta a teret, és többé semmi közösséget nem vállalt az emberekkel, akiket széjjelszórt a Galaxisban.

— Tehát maga is ismeri a történetet. Érti már?… Az egyik barátnőm szerint ez csak babonaság. Nahát, majd elmondom neki. Mert ha az alapítványi professzoroknak is megfelel…

Az ajtó füstös üvegén csillogó betűk jelentek meg a sayshelli (nehezen olvasható) kalligráfia szerint:

SOTAYN QUINTESETZ TSZKV

s alatta ugyanilyen betűkkel az alábbi felirat állt:

A nő egy sima fémkörre helyezte az ujját. Hang nem hallatszott, de a füstös üveg egy pillanatra tejfehérre változott, majd lágy, gépies hang szólalt meg:

— Kérem, azonosítsák magukat.

— Janov Pelorat vagyok a Terminusról — mondta Pelorat. — A társam pedig Golan Trevize, ugyanarról a bolygóról.

Az ajtó kitárult előttük.

52.

A férfi, aki fölállt, és íróasztala mögül elébük sétált, középkorú, magas ember volt. Bőre világosbarna, vasszürke haja göndör csigákban borította a koponyáját. Üdvözlésképpen előrenyújtotta a kezét, s halk, mély hangon megszólalt:

— S. Q. vagyok. Boldog vagyok, hogy találkozhatom önökkel, professzor urak.

— Nekem nincs akadémiai címem — mondta Trevize. — Csupán Pelorat professzor kísérője vagyok. Szólítson egyszerűen Trevize-nak. Örülök a találkozásnak, tszkv professzor.

Quintesetz zavartan emelte föl az egyik kezét.

— Nem, nem. A tszkv csak buta cím, aminek Sayshellen kívül nincs semmi jelentősége. Ne is törődjenek vele, kérem, hívjanak inkább S. Q.-nak. Sayshellen általánosan bevett szokás, hogy a társadalmi érintkezésben az emberek a kezdőbetűiken szólítják egymást. El vagyok ragadtatva, hogy mindketten eljöttek hozzám, holott csak egyikükre számítottam.

Egy pillanatra elbizonytalanodott, majd — miután diszkréten megtörölte nadrágjában — előrenyújtotta jobb kezét.

Trevize elfogadta, miközben azon tűnődött, vajon mi lehet az üdvözlés sayshelli módja.

— Üljenek le, kérem — mondta Quintesetz. — Attól tartok, élettelennek fogják találni ezeket a székeket, de én a magam részéről nem szeretem, ha a székeim átölelnek. Manapság nagy divat ugyan az ölelő szék, én azonban úgy tartom, jobb, ha az ölelés jelent is valamit, no nem igaz?

Trevize mosolyogva válaszolta:

— Ki ne osztaná a véleményét? Az ön neve, S. Q., engem inkább a Peremvilágokra emlékeztet, semmint Sayshellre. Bocsásson meg, ha a megjegyzésem bárdolatlannak tűnik.

— Nem neheztelek érte. A családom részben az Aszkonéról származik. Öt nemzedékkel ezelőtt hagyták el ükapáim, amikor az Aszkonén is komoly méreteket öltött az alapítványi befolyás.

— És mi éppen alapítványiak vagyunk — szólt közbe Pelorat. — Nézze el nekünk! Quintesetz szívélyes legyintéssel válaszolt:

— Nem tarthatok haragot öt nemzedék távolából. Nem mintha efféle dolgok sehol sem léteznének, de hát ez a nagyobbik baj. Nem kívánnak enni valamit? Vagy inni? Óhajtanak esetleg háttérzenét?

— Ha nem haragszik — mondta Pelorat —, inkább egyenesen a tárgyra térnék, amennyiben nem tiltják a sayshelli szokások.

— Biztosíthatom, Sayshellen nincsenek efféle korlátok… Ön nem is tudja, dr. Pelorat, milyen érdekes ez az egész. Alig két hete került a

kezembe az Archeológiai Szemlében megjelent cikke az eredetmítoszokról, és meglepett ez a figyelemreméltó szintézis, csak túl rövidnek találtam. Pelorat elpirult örömében.

— El vagyok bűvölve, hogy olvasta. Természetesen rövidre kellett fognom, mert a szemle nem közölhet teljes tanulmányt. Úgy terveztem, hosszabb lélegzetű dolgozatot írok a témáról.

— Kívánom, hogy a terve sikerüljön. Mindenesetre mihelyt elolvastam, máris kíváncsi lettem önre. Még az is felötlött bennem, ellátogatok a Terminusra, hogy találkozhassam önnel, noha ezt nehéz lett volna nyélbe ütnöm…

— Miért? — kérdezte Trevize. Quintesetz zavarba jött.

— Sajnos, azt kell mondanom, Sayshell húzódzkodik az Alapítvány Szövetséghez való csatlakozástól, és nem nagyon bátorítja a társadalmi érintkezést az Alapítvánnyal. Tudja, mi hagyományosan semlegesek vagyunk. Bennünket még az Öszvér sem háborgatott, attól eltekintve, hogy határozott semlegességi nyilatkozatot csikart ki tőlünk. Ezért gyanakodva fogadnak mindenféle látogatási kérelmet, ami általában a Szövetség területére irányul, a Terminusról nem is beszélve, noha a magamfajta tudós, akit kizárólag akadémiai témák foglalkoztatnak, előbb-utóbb bizonyára megkapná az útlevelét. De hát semmi ilyesmire nem volt szükség; ön jött el hozzám. Még most is alig hiszem el. Egyre csak arra gondolok: miért? Talán ön is hallott rólam, ahogy én hallottam önről?

— Ismerem a munkásságát, S. Q. — felelte Pelorat —, és a könyvtáramban őrzöm az ön dolgozatainak kivonatait. Ezért jöttem cl. Kutatásokat folytatok egyrészt a Földről, mely állítólag az emberi faj eredeti bolygója, másrészt a Galaxis feltárásának és benépesülésének témájában. Elsősorban azért látogattam el ide, mert jelenleg Sayshell megalapításának körülményei foglalkoztatnak.

— A dolgozatából azt szűrtem le, hogy a mítoszok és a legendák érdeklik — mondta Quintesetz.

— De még ennél is jobban a történelem, a valóságos tények, ha létezik egyáltalán ilyesmi. De ha úgy tetszik, a mítoszok és a legendák.

Quintesetz fölállt, gyors léptekkel föl-alá sétált irodájában, aztán megállt, Peloratra bámult, majd újrakezdte a sétát.

— Szólaljon meg, uram! — kiáltotta Trevize türelmetlenül.

— Furcsa! — mondta Quintesetz. — Nagyon furcsa! Csak tegnap volt, hogy…

— Mi volt csak tegnap? — kérdezte Pelorat.

— Említettem már, dr. Pelorat… egyébként szólíthatom J. P.-nek? Számomra természetellenes, ha a teljes nevét ki kell mondanom.

— Kérem, csak tessék.

— Említettem már, J. P., mennyire felkeltette a csodálatomat a dolgozata, és hogy szerettem volna megismerkedni önnel. Méghozzá

azért, mert noha önnek hatalmas legendagyűjteménye van a lakott bolygók kezdeti korszakáról, de ebben nem szerepel a mi világunk. Más szóval, azért szerettem volna találkozni önnel, hogy elmondjam épp azt, ami miatt felkeresett most.

— És mi köze ennek a tegnapi naphoz, S. Q.? — kérdezte Trevize.

— Nekünk vannak legendáink. Illetve egy bizonyos legendánk, ami társadalmunk számára rendkívül fontos, mert központi rejtélyünkké vált…

— Rejtély? — kérdezte Trevize.

— No, nem afféle rejtvényre vagy ilyesmire gondolok, amit a szó a galaktikus köznyelv szerint minden bizonnyal jelent. Nálunk ennél sajátosabb értelemmel bír. Azt jelenti: „valami titkos”, aminek a teljes értelmét csak beavatottak fejthetik meg; valami, amiről kívülállók előtt nem szabad beszélni… És éppen tegnap volt az a nap.

— Miféle nap, S. Q.? — Az illő türelem kezdte kifárasztani Trevize-t.

— Tegnap volt a menekülés napja.

— Aha! — kiáltotta Trevize. — A meditáció és a nyugalom napja, amikor állítólag mindenki otthon tartózkodik.

— Elvben valami hasonlóról van szó, ámbár a nagyobb városokban és azokon a vidékeken, ahol megszokottabb a kételkedés szelleme, nem sokat törődnek az efféle régimódi dolgokkal… De látom, már önök is hallottak róla.

— Éppen csak megtudtunk valamicskét, hiszen tegnap érkeztünk — vetette közbe gyorsan Pelorat, akit feszélyezett Trevize bosszús hangja.

— Éppen tegnap — szólalt meg Trevize gúnyosan. — Figyeljen rám, S. Q. Ahogy mondtam, én nem vagyok tudós, de azért volna egy kérdésem. A központi rejtélyről szólva arról beszélt, hogy annak jelentését nem szabad feltárni idegenek előtt. Akkor miért beszél róla nekünk? Mi idegenek vagyunk.

— Igaza van. Én azonban nem tartom ezt az ünnepet, és így a legrosszabb esetben is csak enyhén vagyok babonás. J. P. dolgozata pedig csak megerősítette bennem azt az érzést, ami már régóta motoszkált bennem. Egy mítosz vagy legenda nem keletkezhet csak úgy, a légüres térből. Ilyesmi nem létezik, és nem is létezhet. Az igazság magjának ott kell rejtőznie a mélyén, ha mégoly eltorzítva is, és én tudni szeretném, miféle igazságot rejt a mi legendánk, amely a menekülés napjához kötődik.

— Biztonságos dolog erről beszélnie? — kérdezte Trevize.

Quintesetz vállat vont.

— Gondolom, nem túlságosan. A lakosság konzervatív része bizonyára elborzadva hallaná. Ők azonban nem befolyásolják a kormányt, és így volt ez már egy évszázaddal ezelőtt is. A világi

oktatás hívei azonban erősek, és még erősebbek lesznek, ha a konzervatívok nem tudják kihasználni a mi, bocsássanak meg a kifejezésért, Alapítvány-ellenes előítéleteinket. Nem beszélve arról, hogy az Akadémikusok Ligája szükség esetén testületileg mellém fog állni, mivel én az őstör-ténész érdeklődésétől vezérelve vizsgálom a kérdést.

— Akkor hát beszélne nekünk az önök központi rejtélyéről, S. Q.? — kérte Pelorat.

— Igen, de előbb hadd lássam, nem akarnak-e félbeszakítani, vagy az ügy természetéből következően lehallgatni bennünket. Ahogy a szólás tartja: „Ha már szemtől szemben állsz a bikával, legalább ne üss a pofájába!"

Megnyomott néhány gombot az asztalán álló szerkezeten, aztán azt mondta:

— Érintkezés kizárva.

— Biztos benne, hogy nincs az irodájában poloska? — kérdezte Trevize.

— Poloska?

— Lehallgatókészülék! Kamera! Olyasféle eszköz, amivel megfigyelés alatt tarthatják, akár vizuálisan, akár hang alapján, vagy a kettőt összekapcsolva.

Quintesetz megrökönyödött.

— Sayshellen ez nem szokás! Trevize vállat vont.

— Ha maga mondja.

— Kérem, S. Q., folytassa! — szólt közbe Pelorat.

Quintesetz összecsücsörítette az ajkát, hátradőlt székében (mely enyhén megereszkedett a súlya alatt), és ujjhegyeit egymáshoz illesztette. Láthatóan gondot okozott neki, hogy hol is kezdje.

— Tudják, mi az a robot? — szólalt meg végül.

— Robot? — kérdezte vissza Pelorat. — Nem. Quintesetz Trevize-ra pillantott, aki lassan megrázta a fejét.

— És azt tudják-e, mi az a számítógép?

— Természetesen — felelte Trevize türelmetlenül.

— Nos, mozgó, számítógépes szerszám…

— Az, mozgó, számítógépes szerszám — fejezte be Trevize kissé ingerülten. — Számtalan változata ismeretes, és nem tudok semmiféle általános érvényű kifejezést azon kívül, hogy mozgó, számítógépes szerszám.

— …mely pontosan olyan, mint egy emberi lény: ez a robot — fejezte be S. Q. nyugodtan a definíciót. — A robot abban különbözik a többitől, hogy ember formájú.

— Miért ember formájú? — kérdezte Pelorat őszinte elképedéssel.

— Ezt magam sem tudom. Szerszámnak határozottan alkalmatlan forma, ebben egyetértünk, én azonban csak a legendát ismételem. A

„robot” régi szó, nem ered semmiféle felismerhető nyelvből, noha tudósaink szerint valami módon összefüggésben áll a „munká”-val.

— Egyetlen olyan szóról sem tudok — jegyezte meg Trevize kételkedve —, amely akár távolról is emlékeztetne a „robot”-ra, ugyanakkor bármiféle köze lehetne a „munká”-hoz.

— Bizonyára nem szerepel a galaktikus köznyelvben — hagyta rá Quintesetz —, mégis ezt állítják.

— Talán valami fordított etimológiáról lehet szó — vélte Pelorat. — Ezeket a tárgyakat használhatták munkavégzésre, s a szó lassanként átvette a „munka” jelentést. De miért meséli el ezt?

— Mert itt a Sayshcllen erősen tartja magát az a hagyomány, hogy akkoriban, amikor még a Föld volt az egyetlen világ, és a Galaxis sem volt még lakott, a robotokat akkor találták ki és konstruálták meg. Akkoriban tehát kétféle emberi lény létezett: a természetes és a kitalált, a húsból és a fémből álló, a biológiai és a mechanikus, a komplex és az egyszerű…

Quintesetz hirtelen elhallgatott, majd szomorú mosollyal így folytatta:

— Bocsássanak meg, de nem beszélhetek úgy a robotokról, hogy ne idézzem a *Menekülés könyvét.* A Föld lakói robotokat építettek, ennél többet nem is kell mondanom. Ez elég világos.

— És miért építettek robotokat? — kérdezte Trevize. Quintesetz megvonta a vállát.

— Ki mondhatná meg ennyi idő távolából? Talán kevesen voltak, és segítségre volt szükségük, különösen, ha figyelembe vesszük, micsoda óriási feladatot jelentett számukra a Galaxis felderítése és benépesítése.

— Ésszerű feltételezés — mondta Trevize. — Mihelyt a Galaxis gyarmatosítása befejeződött, többé nem volt szükségük a robotokra. Mindenesetre ma már nincsenek ember formájú, mozgó, számítógépes szerszámok a Galaxisban.

— A történetnek azonban folytatása is van — vette át ismét a szót Quintesetz —, ha megengedik, hogy egészen egyszerűsítsem, és elhagyjam azokat a költői dí-szítményeket, melyeket, őszintén szólva, nem tudok méltányolni, de amelyeket az emberek általában kedvelnek, vagy úgy tesznek, mintha kedvelnének. A Földdel szomszédos csillagok körül tehát kialakultak a gyarmati bolygók, és ezek robotokban sokkal gazdagabbak voltak, mint maga a Föld. A még kialakulatlan, új világokon igen nagy szükség volt a robotokra. A Föld, amely valójában visszavonulóban volt, nem kívánt több robotot, sőt föllázadt ellenük.

— Mi történt? — kérdezte Pelorat.

— A külső világok bizonyultak erősebbnek. Robotjaik segítségével „a gyermekek legyőzték és hatalmukba kerítették a Földet —

anyjukat". Bocsássanak meg, amiért ismét idézet csúszott ki a számon. De akadtak földi származásúak, akik elmenekültek a bolygójukról, jobb, a hipertéri utazáshoz alkalmasabb, erősebb űrhajókkal. Elmenekültek a messzi csillagokig és világokig, s maguk mögött hagyták a korábban gyarmatosított közelieket. Új kolóniákat alapítottak, méghozzá robotok nélkül, ahol szabadon élhettek az emberek. Ez volt az úgynevezett menekülés kora, azt a napot pedig, amikor az első földi ember eljutott a Sayshell-szektorba és a mi bolygónkra, a menekülés napjának nevezték, melyet sok ezer esztendeje minden évben megünneplünk.

— Drága barátom, ezek szerint ön azt állítja, hogy Sayshellt közvetlenül a Földről alapították — mondta Pelorat.

Quintesetz egy ideig hallgatott, aztán bizonytalanul így fejelt:

— Ez a hivatalos változat.

— Amit ön nyilván nem tud elfogadni — jegyezte meg Trevize.

— Én úgy látom… — kezdte Quintesetz, aztán hirtelen kitört: — Az óriáscsillagokra és a kisbolygókra esküszöm, nem és nem! Annyira valószínűtlen, de hát ez a hivatalos formula, és bármennyire szekularizálttá vált is a kormány, legalábbis ezen a téren ragaszkodik a színleléshez! De térjünk vissza a tárgyra. A cikkében, J. P., nincs utalás rá, hogy ismerné ezt a történetet, a robotokra és a gyarmatosítás két hullámára gondolok, a kisebbikre, amely robotokkal együtt ment végbe, és a nagyobbikra, amely nélkülük.

— Nem ismertem — közölte Pelorat. — Első ízben hallok róla, és örökké tartó hálára kötelezett, kedves S. Q., amiért megismertetett vele. Meglep, hogy sehol sem akadtam nyomára az írásos…

— Ez is azt mutatja — vágott közbe Quintesetz —, mennyire hatékony a társadalmi rendszerünk. Ez a mi sayshelli titkunk, a mi nagy rejtélyünk.

— Talán — jegyezte meg Trevizc egykedvűcn. — Pedig a kolonizáció második, robot nélküli hulláma nyilván számtalan cél felé irányult. Akkor miért csak Sayshellen ismerik a nagy titkot?

— Másutt is ismerhetik, ahol szintén titokként őrzik — felelte Quintesetz. — A mi konzervatívjaink hite szerint *egyedül* Sayshcllt népesítették be Föld-lakók, a Galaxis többi részében pedig már sayshelliek telepedtek le. Ez minden bizonnyal képtelenség.

— Ezeket a járulékos rejtélyeket idővel mind ki lehet bogozni — mondta Pelorat. — Most, hogy már ismerem a kiindulópontot, más bolygókon is elkezdhetem a kutatást hasonló információk után. Lényeg az, hogy megtaláltam a felteendő kérdést, mert egy jó kérdés a válaszok végtelen számú változatát hozhatja magával. Micsoda szerencse, hogy…

— Úgy van, Janov — vágott közbe Trevize —, de a derék S. Q. bizonyára még nem ért a történet végére. Mi történt a régebbi

gyarmatokkal és a rajtuk lévő robotokkal? Erről is tudósít az önök hagyománya?

— Részletesen nem, csak főbb vonalaiban. Nyilvánvaló volt, hogy ember és robot nem élhet együtt. A robotok bolygói elpusztultak. Nem voltak életképesek.

— És a Föld?

— Az emberek elhagyták, itt telepedtek le, és (bár a konzervatívok tagadnák) minden bizonnyal más bolygókon is.

— Talán nem minden ember hagyta el a Földet. A bolygó nem vált sivataggá.

— Valószínűleg nem. Nem tudom.

— Talán radioaktívvá lett? — csapott le rá hirtelen Trevize.

— Radioaktívvá? — nézett rá csodálkozva Quintesetz.

— Ezt kérdeztem.

— Tudomásom szerint nem. Ilyesmiről sohasem hallottam.

Trevize elgondolkodva harapdálta az öklét, majd végül azt mondta:

— Későre jár, S. Q., nagyon igénybe vettük az idejét. — (Pelorat tiltakozóan moccant egyet, de amikor érezte Trevize kezének szorítását a térdén, zavart arccal ugyan, de nyugton maradt.)

— Örömömre szolgált, ha hasznukra lehettem — felelte Quintesetz.

— Efelől semmi kétség, és kérem, árulja el, mivel tudjuk viszonozni a szívességét. Quintesetz kedvesen fölnevetett.

— Ha J. P. barátom volna olyan szíves, és eltekintene a nevem említésétől, amennyiben sort kerítene rá, hogy dolgozatot készítsen a rejtélyünkről, én ezzel bőségesen megelégednék.

— Ön megkaphatná a méltó tudományos hírnevet, s talán jobban meg is becsülnék — válaszolta Pelorat buzgón —, ha megengednék, hogy ellátogasson a Terminusra, mi több, hogy hosszabb időt is eltölthessen az egyetemünkön mint meghívott tudós. Ezt elintézhetjük. Lehet, hogy Sayshell nem rokonszenvez a Szövetséggel, de talán nem szívesen utasít vissza bennünket, ha megkérjük, engedje el önt a Terminusra, tegyük fel, egy őstörténeti kollokvium megrendezése alkalmából.

A sayshelli félig fölemelkedett ültéből.

— Azt akarja mondani, hogy még ezt is el tudnák intézni?

— Ilyesmi nekem eszembe sem jutott — felelte Trevize —, pedig J. P.-nek tökéletesen igaza van. Megvalósíthatónak tűnik, csak meg kell próbálni. És mondanom sem kell, minél nagyobb hálára kötelez bennünket, annál nagyobb igyekezettel próbálkozunk mi is. Quintesetz összeráncolta a homlokát.

— Mire gondol, uram?

— Mindössze a Gaiáról kell mesélnie nekünk, S. Q. — felelte

Trevize.

E szavak hallatán Quintesetz arcáról mintha letörölték volna a mosolyt.

53.

Lehorgasztott fővel bámulta íróasztala lapját. Ujjai szórakozottan babrálták rövidre nyírt, göndör fürtjeit. Aztán Trevize-ra nézett, s száját szorosan összezárta. Mintha megfogadta volna, ezentúl egy szót sem szól többé.

Trevize felhúzott szemöldökkel várakozott, míg végül Quintesetz szólalt meg kissé különös hangon:

— Valóban későre jár, egészen beszürküledett.

Mindeddig tisztán beszélt a köznyelven, de szavai immár idegenessé váltak, mintha a sayshelli beszédmodor maga alá gyűrte volna klasszikus neveltetését.

— Beszürküledett, S. Q.?

— Hamarosan sötét lesz.

— Figyelmetlen vagyok — bólintott Trevize. — Ráadásul éhes is. Velünk vacsorázna, S. Q., természetesen a mi költségünkön? Így folytathatnánk a beszélgetést a Gaiáról.

Quintesetz nehézkesen föltápászkodott. Magasabb volt, mint a két terminusi, de öregebb és testesebb is, így aztán magassága nem párosult a kellő erővel. Sebezhetőbbnek látszott, mint megérkezésükkor.

— Megfeledkeztem a vendégszeretetről — mondta szaporán pislogva. — Önök vendégek, nem illő hát, hogy önök hívjanak meg engem. Jöjjenek el hozzám. Itt lakom nem messze, az egyetem területén, és ha folytatni akarják a beszélgetést, nyugodtabb körülményeket találunk nálam. Csak azt sajnálom — (e szavakkal nem tudta leplezni feszélyezettségét) —, hogy nem tudom bőségesen megvendégelni önöket. A feleségem és én vegetáriánusok vagyunk, és ha önök húsevők, nem tehetek mást, mint sajnálattal elnézésüket kérem.

— J. P. és jómagam egyetlen étkezés erejéig örömest megtagadjuk ragadozó természetünket — válaszolta Trevize. — A társalgás kárpótolni fog érte, remélem.

— Az étel nem lesz érdektelen, ezt megígérhetem, ha a sayshelli fűszerek megfelelnek az ízlésüknek. A feleségemmel nagy szakértői vagyunk e művészetnek. A társalgásról nem mernék ugyanígy nyilatkozni.

— Érdeklődéssel várom a specialitásait, S. Q. — mondta Trevize hűvösen, Pelorat pedig kissé nyugtalanul kísérte figyelemmel a fejleményeket.

Quintesetz előrement. A szobából kilépve egy végtelennek tűnő folyosóra értek, ahol a sayshelli időnként fogadta egy-egy diák vagy kolléga köszönését, de egyszer sem tett kísérletet rá, hogy társait

bárkinek is bemutassa. Trevize-t kényelmetlenül érintette, hogy kíváncsian megbámulják széles selyemövét, amely ezúttal történetesen szürke volt. A diszkrétebb színek láthatóan sehogy sem illettek bele az egyetemi öltözködési szokásokba.

Végre kijutottak a szabadba. Valóban sötét volt, s egy kissé hűvös is; a távolban fák körvonalait látták, s a sétány két szélén dús fű tenyészett.

Pelorat — háttal az imént elhagyott épület csillogó fényeinek és az egyetem területén végigvezető, megvilágított sétánynak — megtorpant, és felbámult a magasba.

— Gyönyörű! — mondta. — Az egyik kiváló költőnknek van egy híres verssora, amely „Sayshell lebegő egének fénypettyeiről" szól. Trevize élvezettel nézte, majd halkan hozzátette:

— Mi a Terminusról jöttünk, S. Q., és a barátom még sohasem látott más eget a feje fölött. A Terminuson csak a Galaxis halvány ködét, no meg néhány, alig pislákoló csillagot láthatunk. Ön is jobban méltányolná a saját égboltját, ha a miénk alatt élt volna.

— Biztosíthatom, hogy nagyon is méltányoljuk — felelte Quintesetz komolyan. — Elsősorban nem is az teszi ilyen széppé, hogy bolygónk a Galaxis egyik kevésbé zsúfolt területén van, inkább a csillagok figyelemre méltóan egyenletes eloszlása. Nem hinném, hogy bárhol másutt a Galaxisban ilyen sok, arányos elhelyezkedésű, egyes magnitudójú csillagot találnának. Pedig nincsenek is sokan, higgyék el. Láttam más égboltokat is, egy-egy gömbhalmaz külső rétegeiben, ahol valóban rengeteg, túlságosan is fényes csillag látható. De ezek inkább tönkreteszik az éjszakai égbolt sötétjét.

— Osztom a véleményét — mondta Trevize.

— Észrevették-e ott azt a szinte egyforma fényességű csillagokból álló, csaknem szabályos ötszög alakzatot? — kérdezte Quintesetz. — Mi Öt Nővérnek hívjuk. Arra, a fák vonala fölött keressék. Látják?

— Én látom — mondta Trevize. — Igazán gyönyörű.

— Igen — felelte Quintesetz. — Állítólag a szerelmi siker jelképe, és nincs olyan szerelmes levél, amely ne a pontokból álló ötszöggel végződnék, hiszen ez a szerelmi aktus iránti vágy kifejezője. Az öt csillag közül mindegyik az aktus egy-egy szakaszát jelenti, és híres költemények versengenek azért, hogy a lehető legnyilvánvalóbb erotikával fejezzék ki az egyes stádiumokat. Ifjabb koromban magam is versbe kívántam foglalni a témát, és nem hittem volna, hogy eljön az az idő is, amikor közömbössé válók az Öt Nővér iránt, noha, gondolom, ez a dolgok rendje. — Látják ott azt a halvány csillagot, amelyet az Öt Nővér közrefog?

— Igen.

— Úgy mondják, az jelképezi a viszonzatlan szerelmet — mondta Quintesetz. — Egy legenda szerint egykor az a csillag is éppolyan

fényes volt, akár a többi, aztán bánatában elhalványult. — Azzal sietve továbbment.

54.

A vacsora, minden várakozása ellenére, kiváló volt, ismerte el magában Trevize. A hihetetlenül bőséges választékot a kellemesen pikáns fűszerek és mártások tették még gazdagabbá.

— Ugye, ezek a zöldségek, egyébként igazán öröm volt végigkóstolni valamennyit, egytől egyig a galaktikus étrend részei, nem? — kérdezte Trevize.

— Hogyne természetesen.

— De nyilván hazai növények.

— Úgy van. Az első telepesek oxigénben dús világot találtak a Sayshell bolygón, ami azt jelentette, hogy itt életnek kellett lennie. És gondolhatja, hogy meg is tartottunk néhány őshonos fajtát. Hatalmas kiterjedésű természetvédelmi területeink vannak, ahol fennmaradhatott az ősi Sayshell növény- és állatvilága.

— Ezen a téren tehát megelőztek bennünket, S. Q. — mondta Pclorat szomorúan. — A Terminuson az első bevándorlók szegényes szárazföldi életet találtak, és tartok tőle, sokáig elhanyagolták a tengeri élet megóvását is, amely pedig az oxigént termeli, amitől a Terminus egyáltalán lakható. A Terminus ökológiája mára pusztán galaktikus természetűvé vált.

— Sayshellen viszont régtől fogva szilárd alapokon nyugszik az élet megbecsülése — jelentette ki Quintesetz szerényen, ámde büszke mosollyal.

Trevize ezt a pillanatot választotta, hogy közbeszóljon:

— Amikor eljöttünk az irodájából, S. Q., úgy emlékszem, azzal a szándékkal hívott meg vacsorára, hogy utána a Gaiáról mesél nekünk.

Quintesetz felesége — barátságos, kissé kövérkés, sötét bőrű asszony, aki alig szólalt meg a vacsora alatt — ekkor meglepetten fölpillantott, majd felállt, és egyetlen szó nélkül kiment.

— A feleségem meglehetősen konzervatív — mondta Quintesetz zavartan —, s ezért kényelmetlenül érinti ennek a… bolygónak az említése. Kérem, bocsássák meg a viselkedését. De miért érdeklődnek iránta?

— Mert úgy vélem, fontos lehet, J. P. kutatása szempontjából.

— De miért éppen tőlem kérdezi? Beszélgettünk a Földről, a robotokról, a Sayshell megalapításáról. Mi köze ennek az egésznek ahhoz… amit kérdezett?

— Talán semmi, és mégis oly sok furcsaság van e körül a dolog körül. Miért érinti a feleségét kényelmetlenül a Gaia említése? És miért érinti önt kényelmetlenül? Vannak, akik fesztelenül beszélnek róla. Éppen ma mesélték nekünk, hogy a Gaia nem más, mint maga a Föld, és azért vonult vissza a hipertérbe, mert az emberek gonosszá

váltak.

Quintesetz arca fájdalmasan rándult egyet.

— Ki mesélte ezt a zagyvaságot?

— Valaki, akivel az egyetemen találkoztunk.

— Ez csak afféle babona.

— Ezek szerint nem tartozik a meneküléssel kapcsolatos hivatalos álláspontjukhoz?

— Nem, persze hogy nem. Csak amolyan mese, ami a közönséges, tanulatlan emberek között terjedt el.

— Biztos benne? — kérdezte Trevize hűvösen.

Quintesetz visszaült a helyére, és meredten bámulta vacsorája maradványait.

— Jöjjenek át a nappaliba — mondta végül. — A feleségem nem tudja rendbe hozni ezt a szobát, amíg mi itt ülünk, és… erről… beszélgetünk.

— Biztos benne, hogy csak mese? — ismételte meg Trevize, immár egy másik szobában, ahol egy fölfelé és befelé domborodó ablak elé telepedtek le, hogy teljesebb látványt kapjanak a Sayshell csodálatos éjszakai égboltjáról. A szoba fényei elhalványultak, hogy tökéletesen élvezhessék a kintieket, s Quintesetz sötét arca szinte beleolvadt a félhomályba.

— ön nem biztos benne? — kérdezte vissza Quintesetz. — Gondolja, hogy egyetlen világ is eltűnhet a hipertérben? Értse meg, az átlagembernek csak halvány elképzelései vannak arról, hogy mi is tulajdonképpen az a hipertér.

— Az az igazság — felelte Trevize —, hogy nekem is csak halvány elképzeléseim vannak, hogy mi az a hipertér, holott százszor és százszor átmentem rajta.

— Akkor beszéljünk a realitásokról. Biztosíthatom, hogy a Föld, bárhol legyen is, nincs a Sayshell Unió határain belül, az ön által említett világ pedig nem a Föld.

— Még ha nem tudja is, S. Q., hol van a Föld, azt mindenképpen tudnia kellene, hogy hol van az a világ, amelyikről én szóltam. Az minden bizonnyal a Sayshell Unió határain belül található. Erről még mi is tudunk, igaz, Pelorat?

Pelorat, aki eddig konokul hallgatott, meglepődött, hogy a kérdést egyenesen hozzá intézték.

— Ha már erről van szó, Golan, én tudom is, hogy hol van.

— És mióta tudja, Janov? — fordult feléje Trevize.

— Ma kora este óta, kedves Golan. Ön megmutatta nekünk az Öt Nővért, S. Q., amikor az irodából a háza felé tartottunk. Az ötszög közepén mutatott egy halvány csillagot. Meggyőződésem, hogy az a Gaia.

Quintesetz tétovázott — homályba bújt arcán semmiféle érzelmet

nem lehetett kivenni. Végül megszólalt:

— Nos, magánemberként ezt mondják a csillagászaink. Van egy bolygó, amelyik a körül a csillag körül kering.

Trcvize töprengve nézett Pcloratra, de a professzor arckifejezése megfejthetetlen maradt. Aztán Quintesetzhez fordult.

— Akkor meséljen nekünk arról a csillagról. Ismeri a koordinátáit?

— Én? Nem! — A válasz szinte dühösen csattant. — Nekem nincsenek a birtokomban csillagokra vonatkozó koordináták. Ilyen igénnyel a csillagászati tanszékünkhöz kell fordulnia, bár tartok tőle, hogy lesznek nehézségei. Ahhoz a csillaghoz semmiféle utazást nem engedélyeznek.

— És miért nem? Hiszen az önök területéhez tartozik, nem?

— Űrrajzilag igen. Politikailag nem. Trevize várt még valami magyarázatot, de hiába, úgyhogy fölállt…

— Quintesetz professzor úr — mondta hivatalos hangon —, én nem vagyok sem rendőr, sem katona, sem diplomata, sem pedig bandita. Semmiféle információt nem akarok kikényszeríteni önből, inkább, akaratom ellenére, a nagykövetünkhöz fordulok. Bizonyára megérti, hogy nem a személyes érdeklődésemtől indíttatva akarom megszerezni ezt az információt. Ez alapítványi ügy, és nem szeretném, ha csillagközi incidens válnék a dologból. Azt hiszem, ezt a Sayshell Unió sem kívánná.

— Mi volna az az alapítványi ügy? — kérdezte Quintesetz habozva.

— Nem áll módomban, hogy megvitassam önnel. Ha nem beszélhet nekem a Gaiáról, akkor az egész ügyet kormányszintre kell emelnünk, és a jelen körülmények között a Sayshellre nézve ez lenne a lehető legrosszabb megoldás. Sayshell mindeddig megőrizte a Szövetséggel szembeni függetlenségét, és ez ellen nincs is kifogásom. Nincs okom rá, hogy Sayshellnek rosszat kívánjak, és nem szeretném fölvenni a kapcsolatot a nagykövetünkkel. Ami azt illeti, a saját karrieremnek is ártanék vele, mert határozott utasításom van rá, hogy ezt az információt a kormány megkerülésével szerezzem meg. Kérem, árulja el nekem, van-e valami konkrét oka, amiért nem akar a Gaiáról beszélni! Letartóztatják, vagy más módon büntetik meg, ha beszél? Nem mondaná meg őszintén, hogy valóban nincs más választásom, mint nagyköveti szintre vinni a dolgot?

— Dehogy, dehogy — válaszolta most már a legteljesebb zavarban Quintesetz. — A kormány ügyeiről én semmit sem tudok. Egyszerűen csak nem szoktunk beszélni arról a világról.

— Babonából?

— Nos, igen! Babonából! Sayshell egére, hát menynyivel vagyok én különb annál az együgyű személynél, akitől azt hallották, hogy a

Gaia a hipertérben van?… Vagy a feleségemnél, aki még a szobából is kimegy, ahol a Gaiát említették, de talán még a házból is kifutna, attól való félelmében, hogy rögtön belecsap a…

— A villám?

— Valami, ami a távolból sújt le ránk. És még én is százszor meggondolom, hogy a számra vegyem a nevét. Gaia! Gaia! A hangok nem árthatnak! Lám, sértetlen maradtam! És mégis meggondolom. De kérem, higgyék el, valóban nem ismerem Gaia napjának a koordinátáit. Ha ez segít, megpróbálhatom megszerezni, de meg kell mondanom, mi itt, az Unióban nem szoktunk arról a világról beszélgetni. Fizikailag is, lelkileg is távol tartjuk magunkat tőle. Azt a keveset elmesélhetem, amit tudunk, tudunk és nem feltételezünk róla, és kétlem, hogy ennél többet az Unió bármelyik világán is megtudhatnának. Tudjuk, hogy a Gaia ősi bolygó, egyesek szerint a Galaxisnak ebben a szektorában a legrégebbi, de ebben nem vagyunk biztosak. Hazafiságunk azt mondatja velünk, hogy a Sayshell bolygó a legöregebb, a félelem ezzel szemben azt, hogy a Gaia bolygó az. Egyedül úgy hozhatnánk közös nevezőre a kettőt, ha feltételeznénk, hogy a Gaia a Föld, mivel ismeretes, hogy a Sayshellt földi emberek alapították. A legtöbb történész, köztük magam is, úgy vélekedik, hogy a Gaia független alapítású bolygó. Nem gyarmata Uniónk egyetlen világának sem, ugyanakkor a Gaia sem gyarmatosította az Uniót. A hozzávetőleges kort illetően még nem született közmegegyezés arról, hogy a Gaia benépesítése vajon a Sayshellé előtt vagy után történt-e meg.

— Az ön által eddig felsorolt ismeretek semmit sem érnek — szólt közbe Trevize —, mert minden lehetőségnek megvannak a maga hívei.

Quintesetz szomorúan bólogatott.

— Úgy fest a dolog. Történelmünknek viszonylag kései korszakában vettünk egyáltalán tudomást a Gaia létezéséről. Először azzal voltunk elfoglalva, hogy megalakítsuk az Uniót, aztán azzal, hogy visszaszorítsuk a Galaktikus Birodalmat, majd meg azzal, hogy császári provinciaként megpróbáljuk megtalálni a saját szerepünket, és korlátozzuk az alkirályok hatalmát.

Már a császári hatalom erőteljes hanyatlásának idején történt, hogy az egyik alkirály, aki akkorra már igencsak kiszabadult a központi befolyás alól, rádöbbent a Gaia létezésére és arra, hogy minden jel szerint meg akarja őrizni függetlenségét mind a sayshelli provinciától, mind magától a Birodalomtól. Kezdettől fogva elzárkózott, titokzatosságba burkolózott, tehát szinte semmit sem lehetett tudni róla, semmivel sem többet, mint amit ma tudunk. Az alkirály elhatározta, hogy elfoglalja. Tulajdonképpen nem tudjuk, mi történt, csak annyit, hogy expedíciója nem sikerült, csak néhány űrhajó tért vissza. Akkoriban persze még nem voltak ilyen kiváló

hajóink, és irányítani sem lehetett őket ilyen jól. Maga Sayshell örömhírként fogadta az alkirály kudarcának hírét, mert császári zsarnoknak tartotta, és bukásával már-már helyreállt régi függetlenségünk. A Sayshell Unió eltépte a Birodalomhoz fűző kötelékeit, és ennek az eseménynek az évfordulóját mind a mai napig az Unió napjaként ünnepeljük meg. Már csak hálából is békén hagytuk a Gaiát, csaknem egy évszázadig, de aztán kezdtük elég erősnek érezni magunkat ahhoz, hogy némi kis imperialista terjeszkedésre merjünk gondolni. Miért ne kebeleznénk be a Gaiát? Miért ne alapítsunk legalább vámuniót? Kiküldtünk egy flottát, amit szintén szétvertek. Ezek után már csak kereskedelmi jellegű próbálkozásaink voltak olykor-olykor, mondanom sem kell, hogy sikertelenek maradtak. A Gaia megőrizte elszigeteltségét, és még csak halvány kísérletet sem tett rá, legalábbis senki nem tud róla, hogy kereskedelmi vagy egyéb kapcsolatot létesítsen valamely más világgal. Ugyanakkor ellenségesnek mondható mozdulatot sem tett semmiféle irányban. És akkor…

Quintesetz megérintette a széke karfájába épített kapcsolót, mire a szobában kigyulladt a fény. Vendégei határozottan kaján vonást fedezhettek föl az arcán. Ezek után így folytatta:

— Minthogy önök az Alapítvány polgárai, valószínűleg emlékeznek az Öszvérre.

Trevize elvörösödött. Az Alapítványt ötszáz éves fennállása folyamán mindössze egyszer győzték le. A győzelem nem volt tartós, és nem is zavarta meg különösebben a Második Birodalom létrehozására irányuló törekvéseit, de aki nem szívelte az Alapítványt, és bosszantotta önelégültsége, előbb-utóbb sort kerített rá, hogy szóba hozza az Öszvért, az egyetlent, aki győzött felette. Trevize meg mert volna esküdni rá, hogy Quintesetz csak azért csavarta feljebb a világosságot, hogy láthassa az Alapítvány önelégültségének kipukkadását.

— Igen — felelte —, mi alapítványiak emlékszünk az Öszvérre.

— Az Öszvér — folytatta Quintesetz — átmeneti birodalma olyan hatalmas volt, mint az a Szövetség, amelyet ma az Alapítvány kormányoz. Bennünket mégsem csatolt a birodalmához. Békén hagyott. Egy ízben ugyan átutazott a Sayshellen, amikor is semlegességi nyilatkozatot és barátsági szerződést írtunk alá. Mást nem kívánt tőlünk. Mi voltunk az egyetlenek, akitől nem kívánt mást, mielőtt a betegség véget vetett volna hódításainak. Tudják, nem volt őrült. Nem vett igénybe esztelen eszközöket, nem volt véres kezű, tulajdonképpen emberségesen kormányozott.

— Csak éppen hódító volt — jegyezte meg Trevize maró gúnnyal.

— Akárcsak az Alapítvány — válaszolta Quintesetz. Trevize, aki hamarjában nem tudott mit felelni, ingerülten kérdezte:

— Van még valami mondanivalója a Gaiáról?

— Csupán egy kijelentés, amely az Öszvértől származik. A feljegyzések szerint azon a történelmi jelentőségű találkozón, amely az Öszvér és az Unió akkori elnöke, Kalló között zajlott le, az Öszvér, miközben a maga cikornyás módján aláírta a dokumentumot, állítólag ezt mondta:

„E dokumentum értelmében önök még a Gaia irányában is semlegesek, amiért nem lehetnek elég hálásak. A Gaiához még én sem mernék közeledni.” Trevize megrázta a fejét.

— Miért is akart volna? A Sayshell nem győzött eléggé buzgólkodni, hogy vállalja a semlegesség kötelezettségét, a Qaia pedig állítólag sohasem ártott senkinek. Az Öszvér akkoriban az egész Galaxis feletti uralomra tört, miért törődött volna hát ilyen apróságokkal? Úgy gondolta, ha ez sikerül, bőven lesz még alkalma rá, hogy a Sayshell és a Gaia ellen forduljon.

— Lehetséges, lehetséges — mondta erre Quintesetz —, ámbár egy egykorú szemtanú, méghozzá szavahihető ember szerint, amikor az Öszvér e szavakat mondta: „A Gaiához még én sem mernék közeledni”, letette a tollat, és olyan halkan, hogy senki se hallja, még hozzátette: „még egyszer”.

— Hogy senki se hallja: ezt ön mondta. Hogy lehet, hogy az illető mégis meghallotta?

— Mert a tolla, amikor letette, legurult az asztalról, és egy sayshelli automatikusan odaugrott, hogy fölvegye. Ahogy lehajolt, közel került az Öszvér szájához, így esett, hogy meghallotta a „még egyszer”-t. De csak az Öszvér halála után árulta el.

— Hogyan bizonyítja be, hogy ez nemcsak afféle kitalálás?

— Az az ember nem olyan életet élt, ami valószínűsítené, hogy ilyesmit ő maga agyalt volna ki. Hitelt adtak a szavainak.

— És mi következik belőle?

— Az Öszvér azon az egy eseten kívül sohasem járt a Sayshell Unióban — de még a közelében sem —, legalábbis azt követően nem, hogy föllépett a Galaxis színpadára. Ha valaha megfordult is a Gaián, az csak előzőleg történhetett.

— Na és?

— Na és, hol született az Öszvér?

— Nem hinném, hogy bárki is tudná — mondta Trevize.

— A Sayshell Unióban sokan gyanítják, hogy a Gaián született.

— E miatt a két szó miatt?

— Csak részben. Az Öszvért erős mentális hatalma miatt nem tudták legyőzni. A Gaiát sem sikerült legyőzni.

— Eddig. De ez nem jelenti azt, hogy a Gaiát nem lehet legyőzni.

— Még az Öszvér sem közeledett *hozzá*. Nézzen utána a feljegyzésekben. Meg fogja látni, hogy a Sayshell Unión kívül egyetlen

más területet sem kezelt ilyen óvatosan. És arról tud-e, hogy azok közül, akik valaha is békés kereskedői szándékkal közeledtek a Gaiához, egy sem tért vissza? Mit gondol, miért tudunk olyan keveset róla?

— Számomra mégis babonásnak tűnik az önök viselkedése — felelte Trevize.

— Nevezze, aminek akarja. Mert az öszvér ideje óta kitöröltük a Gaiát a gondolatainkból. Nem akarjuk, hogy az eszébe jussunk. Csak akkor érezzük magunkat biztonságban, ha úgy teszünk, mintha ott sem volna. Lehetséges, hogy titokban maga a kormány kezdte terjeszteni azt a legendát, hogy a Gaia a hipertérben tűnt el, remélve, hogy az emberek lassanként majd megfeledkeznek a hasonló nevű, valóságos csillagról.

— Ezek szerint ön a Gaiát az Öszvérek világának tartja?

— Elképzelhető. A saját érdekükben tanácsolom, ne menjenek oda. Ha mégis elmennek, sohasem térnek vissza többé. Ha az Alapítvány ujjat húz a Gaiával, azzal kevesebb intelligenciát árul el magáról, mint az Öszvér. Ezt nyugodtan elmondhatja a nagykövetüknek.

— Szerezze meg nekem a koordinátákat, és abban a pillanatban elmegyek a bolygójukról — mondta Trevize. — Elmegyek a Gaiára, és vissza is térek.

— Megszerzem a koordinátákat — válaszolta Quintesetz. — A csillagászati tanszéken természetesen éjjel is dolgoznak, ha van rá mód, máris megkaphatom, amit kíván. De hadd figyelmeztessem még egyszer, hogy ne próbáljanak eljutni a Gaiára.

— Azért mégiscsak megpróbálnám — mondta Trevize.

— Akkor a vesztükbe rohannak — koppantak súlyosan Quintesetz szavai.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET
Előre!

55.

Janov Pelorat, arcán a sajnálkozás és a bizonytalanság furcsa vegyülékével nézte a hajnali szürkületben derengő táj körvonalait.

— Nem sokat időztünk itt, Golan, pedig barátságos, érdekes világnak ígérkezett. Szerettem volna jobban megismerni.

Trevize fanyar mosollyal nézett föl a számítógép mellől.

— Azt hiszi, én nem? Háromszor ettünk a bolygón, mindig valami mást, de mindig nagyon finomat. Jó volna, ha folytathatnánk. És nőket is legföljebb csak pillanatokra láttunk, pedig akadtak köztük egészen vonzóak is, ha arról lett volna szó… nos, ha arról lett volna szó, amire gondolok.

Pelorat kissé elfintorította az orrát.

— Ó, drága barátom! Azok a csengettyűk, amiket cipőnek hívnak, azok a ruhának nevezett csiricsáré göngyölegek, hát még amit a szempillájukkal művelnek! Figyelte a szempillájukat?

— Elhiheti, hogy mindent megfigyeltem, Janov. Maga lényegtelen dolgokat kifogásol. Alkalmasint őket is rá lehetne beszélni minden nehézség nélkül, hogy lemossák az arcukat, és a megfelelő időben nyilván ledobnák a cipőjüket, de még a csiricsáré darabjaikat is.

— Majd egyszer szaván fogom, Golan — felelte Pelorat. — Engem mindenesetre továbbra is elsősorban a Föld izgat. Mindaz, amit a Földről meséltek, olyan hiányos és ellentmondásos… sugárzást mond az egyik, robotot a másik…

— Mindkét változat halált jelent…

— Igaz — ismerte el Pelorat vonakodva —, de az is lehet, hogy az egyik igaz, a másik meg nem, esetleg mindkettőben van némi igazság, vagy egyik is, másik is hazugság. Ha az ember olyan történetet hall, amelyikben ködösítik a részleteket, feltétlenül fölmerül benne a vágy, hogy utánajárjon, és kiderítse az igazságot.

— Én is így vagyok vele — ismerte el Golan. — A Galaxis minden törpecsillagára mondom, én is így vagyok vele. De jelenleg mégiscsak a Gaiával van a legfőbb gondunk. Mihelyt ezt kibogoztuk, indulhatunk a Földre, vagy egy hosszabb tartózkodásra visszatérhetünk ide, a Sayshellre. De előbb nézzük meg a Gaiát.

Pelorat bólintott.

— A legfőbb gondunk! Ha elfogadjuk, amit Quintesetz mondott, a Gaián a halál vár ránk. Biztos, hogy oda kell mennünk?

— Én is ezt kérdem magamtól — felelte Trevize. — Maga fél?

Pelorat habozott, mintha maga sem volna tisztában az érzelmeivel. Aztán egészen egyszerű, magától értetődő hangon azt válaszolta:

— Igen. Rettenetesen!

Trevize előbb leült, csak aztán fordult a másik felé.

— Nincs értelme, Janov, hogy ezt az utat megkockáztassa — mondta ugyanolyan nyugodt, magától értetődő hangon. — Csak egy szót kell szólnia, s én leteszem a Sayshellen a személyes holmijaival együtt, és kétfelé osztom a vagyonúnkat is. Majd újból fölveszem, ha visszatérek, s ha akarja, akkor elmehetünk a Szírius-szektorba, s ha valóban ott van, akkor a Földre is. Ha nem térnék vissza, a Sayshellen élő alapítványiak majd hazajuttatják magát a Terminusra. Ha nem jön velem, akkor sincs harag, öreg barátom?

Pelorat sűrűn pislogott, s néhány pillanatig összeszorította a száját. Aztán kissé rekedten megszólalt:

— Öreg barátom? Mióta is ismerjük egymást? Talán egy hete? Nem érzi különösnek, hogy nem akarom elhagyni a hajót? Félek, ez igaz, de magával akarok maradni.

Trevize bizonytalan mozdulatot tett a kezével.

— De hát miért? Szavamra mondom, nem kívánom magától.

— Magam sem tudom, miért, de ragaszkodom hozzá. Mert… mert… Golan, én hiszek magában! Úgy érzem, mindig tudja, mit csinál. A Trantorra akartam menni, ahol talán, ahogy most látom, semmi sem történt volna. Maga ragaszkodott a Gaiához, és úgy tűnik, a Gaia valami módon a Galaxis érzékeny pontja. Mintha bizonyos dolgok vele kapcsolatosan történnének. És ha ez nem elég magyarázat, Golan, figyeltem, hogyan kényszeríti Quintesetzet, hogy információt adjon a Gaiáról. Rendkívül ügyes blöff volt. Csak ámultam és bámultam.

— Tehát azt mondta, hisz bennem.

— Igen, hiszek — felelte Pelorat. Trevize társa karjára tette a kezét, és egy pillanatig úgy tűnt, keresi a megfelelő szavakat.

— Janov — szólalt meg végül —, megbocsátja-e nekem látatlanban, ha tévesen ítéltem meg a dolgot, és ha így vagy úgy, de szembetalálja magát valamivel… valami kellemetlenséggel, ami esetleg ránk vár?

— Ó, drága barátom, miért kérdez ilyeneket?! — kiáltotta Pelorat. — Szabadon döntöttem így, a saját, nem pedig a maga elhatározásából. És kérem, induljunk minél előbb! Félek, hogy előbb-utóbb torkon ragad a gyávaságom, s aztán életem végéig szégyenkezhetem.

— Úgy lesz, Janov — felelte Trevize. — Mihelyt a számítógép megadja az engedélyt, már indulunk is. Ezúttal a gravitáció segítségével szállunk föl, csak előbb meg kell bizonyosodnunk róla, hogy a fölöttünk lévő atmoszférában nem tartózkodnak-e más hajók is. És ahogy a körülöttünk lévő légkör mind ritkábbá és ritkábbá válik, úgy fokozzuk a sebességet. Egy órán belül a szabad űrben leszünk.

— Helyes — mondta Pelorat, és lecsavarta egy műanyag

kávéstubus kupakját. A nyílás szinte azonnal felhabzott. Pelorat a szájába vette a tubus nyílását, miközben éppen annyi levegőt engedett be, hogy elviselhető hőmérsékletűvé hűtse le a kávét.

Trevize elvigyorodott.

— Remekül megtanulta, hogyan kell használni ezeket a holmikat. Veterán űrhajós lett magából, Janov.

Pelorat a kezében lévő műanyag tubusra bámult, majd megkérdezte:

— Most, hogy már olyan hajóink vannak, amelyek, ha kell, megteremtik a maguk gravitációs mezőjét, nem használhatnánk hétköznapi edényeket?

— Dehogynem. Csakhogy az űrutazók nem hajlandók megválni a régi felszerelésüktől. Hogy is erezhetné magát különbnek egy urpatkany a földi féregnél, ha ő is közönséges csészét használna? Látja azokat a gyűrűket a falakon és a mennyezeten? Az űrutazás több mint húszezer éves múltjára emlékeztetnek, noha a mai gravitációs hajókon teljesen fölöslegesek. Mégis ott vannak, és lefogadom egy csésze kávéba, hogy a maga űrpatkánya még ma is eljátssza, hogy felszálláskor palacsintává lapítja a gravitáció, aztán meg ide-oda lengene azokon a gyűrűkön, mintha súlytalanságban utazna, pedig mindkét esetben egy G, vagyis rendes a gravitáció.

— Maga tréfál.

— Talán egy kicsit… de ne felejtse el, bizonyos mértékű szociális tehetetlenség mindenütt létezik, még a technikai fejlődés terén is. A haszontalan gyűrűk még ma is ott vannak, és ma is szopókán keresztül iszunk a csészéből.

Pelorat elgondolkodva bólogatott, és szopogatta a kávét.

— És mikor indulunk? — kérdezte végül.

— Sikerült — nevetett Trevize jóízűen. — Miközben a gyűrűkről beszéltem, észre sem vette, hogy fölszálltunk. Egy mérföld magasan járunk.

— Ezt nem mondhatja komolyan.

— Nézzen ki!

Pelorat engedelmeskedett.

— De hiszen észre sem vettem! — kiáltotta.

— Éppen erre számítottam.

— És nem szegtük meg a szabályokat? A fölfelé vezető spirális útvonalon nem kellett volna követnünk egy rádiósugárt, ahogy idejövet tettük?

— Semmi értelme, Janov. Nem állít meg bennünket senki. Senki a világon.

— Amikor lefelé jöttünk, azt mondta…

— Az más volt. Bár nem vártak tárt karokkal, de örömmámorban úsznak, hogy elmegyünk.

— Miért beszél így, Golan? Egyetlen ember beszélt nekünk a Gaiáról, mégpedig Quintesetz, és ő kérve kért bennünket, ne menjünk oda.

— El ne higgye, Janov. Formaság volt az egész. Ő biztos volt benne, hogy elmegyünk a Gaiára. Janov, maga csodált engem, amiért szóra tudtam bírni Quintesetzet. Bocsásson meg, de nem érdemlem meg a csodálatát. Ha semmit sem tettem volna, ő akkor is megadta volna az információkat. Ha megpróbáltam volna befogni a fülem, ő egyenesen belekiabálta volna.

— Miért mondja ezt, Golan? Ez őrültség.

— Paranoia? Igen, tudom. — Trevize a számítógéphez fordult, és amennyire csak tudta, kiterjesztette érzékeit. — Nem állítanak meg bennünket — mondta.

— Közel s távol egyetlen hajó sincs, de még figyelmeztető üzenetet sem észlelek. Újra Pelorat felé fordult.

— Árulja el nekem, Janov, honnan tudott a Gaiáról? Már akkor is tudott a létezéséről, amikor még a Terminuson voltunk. Tudta, hogy a Sayshell-szektorban van. Tudta, hogy a név valamiképpen a Föld egyik jelentése lehet. Honnan értesült minderről?

Pelorat mintha nyársat nyelt volna.

— Ha a Terminuson volnánk, a dolgozószobámban — mondta —, utánanézhetnék a feljegyzéseim között. Mindent mégsem hozhattam el magammal, különösen nem olyasmit, hogy mikor találkoztam ezzel vagy azzal az adattal először.

— Akkor hát gondoljuk végig az egészet — mondta Trevize mogorván. — Maguk a sayshelliek mély hallgatásba burkolóznak, s ha szólnak is a Gaiáról, olyan vonakodva, hogy szinte maguk táplálják a szektor közönséges halandóinak gyanúját, miszerint ilyen nevű bolygó nincs is a normális térben. Nos, én valami mást mondok magának. Figyeljen!

Visszafordult a számítógéphez; ujjai gyakorlott, könnyed mozdulattal simultak bele a kéztartóba, melynek szinte meleg érintése most is örömmel töltötte el. Ezúttal is elfogta az az érzés, hogy ujjhegyein át az akaratából is átszivárog valami a számítógépbe.

— Megmutatom magának a számítógép galaktikus térképét, ahogyan el volt téve a memóriabankjában a Sayshellen való leszállásunk előtt. A Sayshell éjszakai égboltját ábrázoló részt mutatom meg, azt, amit az elmúlt éjjel láttunk.

A szoba elsötétcdett, és a képernyőn megjelent az éjszakai égbolt.

— Éppolyan gyönyörű, amilyennek a Sayshellen láttuk — suttogta Pelorat.

— Még annál is szebb — felelte Trevize türelmetlenül.

— Ezt nem homályosítja el a légkör, itt nincsenek felhők, sem a látóhatárnál fellépő abszorpció. De várjon, hadd állítom be pontosan.

A kép elmozdult, azt a kényelmetlen érzést keltve szemlélőiben, hogy ők maguk mozdultak el. Pelorat ösztönösen megragadta széke karfáját, hogy megtarthassa az egyensúlyát.

— Ott van! — kiáltotta Trevize. — Felismeri?

— Persze. Az Öt Nővér, az ötszög alakú csillagkép, amit Quintesetz mutatott nekünk. El sem lehet téveszteni.

— Úgy, ahogy mondja. De hol van a Gaia? Pelorat pislogott. Középről eltűnt az a halvány csillag.

— Nincs ott — mondta.

— Eltalálta. Nincs ott. Méghozzá azért nincs, mert a helymeghatározása nem szerepel a számítógép adatbankjában. És mert cseppet sem tartom valószínűnek, hogy a szóban forgó adatok a mi kedvünkért hiányoznak belőle, csak arra következtethetek, hogy az adatbank tervezéséért felelős alapítványi galaktográfusok, akik pedig elképesztő mennyiségű információval rendelkeznek, nem tudtak a Gaiáról.

— Úgy érti, ha elmentünk volna a Trantorra… — nyögte Pelorat.

— Gyanítom, hogy ott sem találtunk volna a Gaiára vonatkozó adatokat — fejezte be a mondatot Trevize.

— A sayshelliek eltitkolják a létezését, de még azt is meg merem kockáztatni, hogy maguk a Gaia-lakók is. Maga mondta alig néhány napja, hogy egyes világok esetleg szántszándékkal húzódnak háttérbe, hogy mentesüljenek az adófizetéstől, és elkerüljék a külső beavatkozást.

— Ha a térképkészítők és a statisztikusok ilyen világra bukkannak — felelte Pelorat —, azok rendszerint a Galaxis gyéren lakott övezeteiben találhatók. Éppen az elszigeteltségük teszi lehetővé számukra, hogy elbújjanak. A Gaia nem elszigetelt világ.

— Úgy van. A dolog ettől még szokatlanabb… Azt javasolom, hagyjuk a képernyőn a térképet, és folytassuk elmélkedésünket galaktográfusaink tájékozatlanságát illetően… És hadd tegyem föl magának újra a kérdést: látva legképzettebb szakembereink tudatlanságát, mivel magyarázza, hogy maga mégis értesült a Gaia létezéséről?

— Kedves Golanom! Harminc esztendeje gyűjtögetem a földi mítoszokat, legendákat és mindenféle anyagot, ami a Föld történelmére vonatkozik. Az összes feljegyzésem nélkül ugyan miképpen…

— Valahol mégiscsak elkezdhetnénk, Janov. Például azzal, hogy kutatómunkája első vagy második tizenöt évében hallott róla először?

— Ó! Ha már ennyire belemegyünk a részletekbe, nos, az utóbbiban.

— Ennél pontosabban is meghatározhatná. Én úgy vélem, csak az elmúlt egy-két évben szerzett tudomást a Gaia létezéséről.

Trevize merőn nézett Peloratra, s mikor rájött, hogy a homályban nem tudja kivenni társa arckifejezését, kissé megemelte a helyiség fényszintjét. A képernyőn látható éjszakai égbolt egyes részletei elhalványultak. Pelorat arca mozdulatlan volt, mint a kő, semmit sem lehetett leolvasni róla.

— Nos? — kérdezte Trevize.

— Gondolkodom — válaszolta Pelorat jámborul. — Igaza lehet. De nem esküdnék meg rá. Amikor a Ledbet Egyetemre írtam Jimbornak, nem említettem a Gaiát, holott kézenfekvő lett volna, ez pedig… lássuk csak… 95-ben volt, vagyis három éve. Azt hiszem, Golan, igaza van.

— És honnan szerezte az értesülését? — firtatta Trevize. — Egy beszélgetés során? Könyvből? Tudományos publikációból? Vagy valami ősrégi dalból? Honnan? Mondja már!

Pelorat hátradőlt, és összefonta a karját. Mélyen elmerült gondolataiban, s meg sem mozdult. Trevize néma csendben várt.

Pelorat végre megszólalt:

— Egy magánbeszélgetés során. De azt már hiába is kérdezné, barátom, hogy kivel beszélgettem. Nem emlékszem.

Trevize keze az öve körül motoszkált. Érezte, hogy az öv nyirkos lett, ahogy megfeszített erővel próbálta szóra bírni a másikat, de úgy, hogy a világért se adja a szájába a szavakat.

— Egy történésztől hallotta? Vagy mítoszkutatótól? Talán egy galaktográfustól?

— Hiába. Nem tudok nevet kapcsolni a beszélgetéshez.

— Talán azért nem, mert nincs is név.

— Ó, nem. Ez aligha tűnik lehetségesnek.

— Miért? Egy anonim beszélgetést nem tart elképzelhetőnek?

— Talán igen.

— Volt már ilyennek részese valaha?

— Elvétve. Az utóbbi években olyan emberként váltam ismertté tudományos körökben, mint aki szenvedélyes gyűjtője a különféle mítoszok és legendák sajátos típusainak, és néhány levelezőtársam alkalmanként, puszta előzékenységből, nem hivatalos forrásból származó anyagokat küldött. Olykor nem is tudtam meghatározott személyhez kötni őket.

— Értem — felelte Trevize. — De kapott-e valaha névtelen információt, méghozzá közvetlenül, nem pedig valamelyik tudományos kapcsolatán keresztül?

— Néha ilyesmi is előfordult, de nagyon ritkán.

— És nem lehetséges, hogy a Gaiával is ilyesmi történt?

— Az ilyen névtelen beszélgetések oly ritkán fordulnak elő, hogy emlékeznem kellene rá, ha ebben az esetben ez történt volna. És mégsem merném állítani, hogy az információ nem volt anonim

eredetű. De éppen úgy azt sem, hogy valóban névtelen forrásból kaptam az értesülést.

— Rendben van. De azért nem zárja ki a lehetőséget, igaz?

— Nem, nem zárom ki — felelte Pelorat vonakodva. — De mire akar kilyukadni?

— Még nem fejeztem be — jelentette ki Trevize ellentmondást nem tűrő hangon. — Honnan kapta azt az információt, akár névtelen volt, akár nem? Melyik bolygóról?

Pelorat megvonta a vállát.

— Sejtelmem sincs róla.

— Elképzelhető, hogy a Sayshellről?

— Mondtam már. Nem tudom.

— De én állítom, hogy a Sayshellről kapta.

— Maga azt állít, amit csak akar, de attól még nem szükségszerű, hogy úgy is történt a dolog.

— Nem? Amikor Quintesetz megmutatta az Öt Nővér által közrefogott halvány csillagot, maga rögtön tudta, hogy az a Gaia. Később meg is mondta Quintesetznek, mielőtt ő megnevezhette volna. Emlékszik?

— Hogyne emlékezném.

— Hogy lehet ez? Abban a halvány csillagban hogyan ismerhette föl azonnal a Gaiát?

— Mert abban az anyagban, ami a Gaiáról a rendelkezésemre áll, csak ritkán említik ezen a néven. Igen sokféle eufemizmust ismerek e tárgyban. Az egyik leggyakrabban előforduló „az Öt Nővér Kisöccse" volt. Egy másik „az Ötszög Közepe", de néha „Ötszög-nullának" is nevezték. Amikor Quintesetz megmutatta az Öt Nővért és a középső csillagot, ellenállhatatlanul feltolultak bennem ezek az utalások.

— Sohasem említette ezeket az utalásokat.

— Nem tudtam, mit jelentenek, és nem tartottam fontosnak, hogy megvitassam a dolgot magával, aki… — Pelorat elbizonytalanodott.

— Nem szakmabeli?

— Igen.

— Remélem, tisztában van vele, hogy az Öt Nővér alkotta ötszög pusztán viszonylagos forma.

— Hogy érti ezt?

Trevizc nevetése olyan volt, mint egy simogatás.

— Maga földi féreg! Hát azt hiszi, az égboltnak megvan a maga objektív, saját alakja? Hogy a csillagok egyenként rá vannak szögezve? A pentagon arról a rendszerről látszik annak, amelyhez a Sayshell bolygó tartozik, és csak arról. Egy más csillag körül keringő bolygóról az Öt Nővér is merőben más képet mutat. Egyrészt mert más szögből látszik, másrészt mert a pentagon öt csillaga különböző távolságokra van a Sayshelltől, és egy másik nézőpontból szemlélve őket megszűnik

a köztük levő, bármilyen látható kapcsolat. Lehet, hogy az öt közül egy-kettő az égbolt egyik felén, a többi a másik felén látható. Ide nézzen!

Trevize újra efsötétítette a szobát, és a számítógép fölé hajolt.

— A Sayshell Uniót nyolcvanhat lakott bolygórendszer alkotja. Hagyjuk most a Gaiát, illetve azt a pontot, ahol lennie kellene, a helyén — (miközben kimondta, apró, vörös karika jelent meg az Öt Nővér alkotta ötszög közepén) —, és fordítsuk el az égboltot úgy, ahogy a nyolcvanhat bolygó találomra kiválasztott valamelyikéről látják.

Az ég elfordult, és Pelorat pislantott egyet. A kicsiny, vörös karika a képernyő közepén maradt, az Öt Nővér azonban eltűnt. Ragyogott ugyan néhány fényes csillag a közelben, ám az ötszögnek nyoma sem volt. Az égbolt megint elcsúszott, majd megint és megint. Újabb és újabb síkok váltották egymást. A vörös karika rendületlenül őrizte a helyét, de az egyformán fényes csillagok alkotta ötszög egyetlenegyszer sem állt össze. Olykor feltűnt ugyan egy-egy torz — nem azonos fényességű csillagok alkotta — pentagon, de egyik sem volt hasonlítható a Quintesetz mutatta csodálatos csillagképhez.

— Eleget látott? — kérdezte Trevize. — Biztosíthatom, az Öt Nővért egyetlen lakott világról sem láthatták soha olyannak, amilyennek mi láttuk, kivéve magát a Sayshellt.

— Lehetséges, hogy a sayshelli látványt más bolygókra is exportálták — kockáztatta meg Pelorat. — A császári időkben számos közmondás terjedt el, némelyik még hozzánk is beszivárgott, melyek egyértelműen Trantor-központúak voltak.

— Arról a Sayshellről feltételezi ezt, amely úgy rejtegeti a Gaiát, ahogy tapasztaltuk? És miért érdekelné ez a látvány a Sayshell Unión kívül eső világokat? Miért volna számukra érdekes az „Öt Nővér Kisöccse”, ha egyszer nincs az égboltjukon semmi, amire rámutathatnának?

— Lehet, hogy igaza van.

— És nem látja be, hogy az eredeti információja csakis magáról a Sayshellről származhatott? Nem valahonnan az Unió területéről, hanem épp arról a bolygórendszerről, amelyhez az Unió központja tartozik.

Pelorat megrázta a fejét.

— Úgy mondja ezt, mint elkerülhetetlen szükségszerűséget, én mégsem emlékszem rá. Egyszerűen nem emlékszem rá.

— Mindenesetre érzi, ugye, az érveim súlyát?

— Igen, érzem.

— Akkor menjünk tovább… Mit gondol, mikor keletkezhetett a legenda?

— Bármikor. Feltételezem, hogy réges-régen, még a császári

korban. Érződik rajta valami ősi…

— Téved, Janov. Az Öt Nővér meglehetősen közel van a Sayshell bolygóhoz, ezért is olyan fényesek. Következésképpen négynek közülük erős önmozgása van, és mivel nincs kettő, amelyik egy családhoz tartozna, különféle irányokba mozognak. Figyelje, mi történik, amikor a térképet lassan visszaforgatom az id.őben.

A Gaia helyét jelölő vörös kör most is szilárdan állt, miközben az ötszög lassan széthullott, ahogy a csillagok közül négy más-más irányba sodródott el, az ötödik pedig kissé elmozdult.

Nézze, Janov! — mondta Trevize. — Ki mondaná meg, hogy ezek szabályos ötszöget alkottak?

— Teljesen aszimmetrikus — ismerte el Pelorat.

— És a Gaia ott van-e még a közepén?

— Nem, éppen hogy alaposan félrecsúszott.

— Nagyszerű, így festett a csillagcsoport százötven évvel ezelőtt. Mindössze másfél évszázad az egész. Az utalásnak, amelyben „az Ötszög közepéről" és hasonlókról volt szó, a mi évszázadunkig sehol, még a Sayshellen sem volt értelme. Az adatot a Sayshellről küldték magának, és valamikor ebben az évszázadban keletkezett, talán az utóbbi tíz esztendőben. És maga annak rendje és módja szerint megkapta, annak ellenére, hogy a Sayshell erősen tartja a száját, ha a Gaiáról van szó.

Trevize felgyújtotta a villanyt, eloltotta a csillagtérképet, aztán csak bámult merően Peloratra.

— Zavarban vagyok — szólalt meg Pelorat. — Mit jelentsen ez?

— Magától várom a választ. Gondolkozzék! Valahogy befészkelődött az agyamba, hogy a Második Alapítvány még most is létezik. A választási kampányom alkalmával beszédet tartottam. Kicsit az érzelmekre is hatni akartam, hogy a határozatlanokból kicsaljam a szavazatot, s ezért azzal a drámai fordulattal kezdtem, hogy „Ha a Második Alapítvány még most is léteznék…" — de még aznap föltettem magamnak a kérdést: mi van akkor, ha valóban létezik? Történelemkönyveket kezdtem olvasni, s egy héten belül meg voltam győzve. Valódi bizonyíték nem állt rendelkezésemre, de mindvégig éreztem, hogy a spekulációk zűrzavarából sikerült azért elkapnom a helyes következtetés egy darabkáját. És most… Trevize eltűnődött, aztán folytatta:

— Vegyük sorra, mi történt azóta. Éppen Comport választottam bizalmasomnak, és ő elárult. Ennek az lett a következménye, hogy Branno polgármesternő letartóztatott és száműzött. Miért a száműzést választotta az egyszerű börtön vagy az elhallgattatás helyett? És miért adta álam a lehető legkorszerűbb hajót, amelynek segítségével ugrások sorozatával járhatom be az egész Galaxist? És legfőképpen miért ragaszkodott hozzá, hogy önt is magammal vigyem, és miért javasolta,

hogy segítsek magának fölkutatni a Földet? És miért voltam meggyőződve róla, hogy nem kell a Trantorra mennünk? Biztos voltam benne, hogy maga jobb célpontot talál majd a kutatásainkhoz, és akkor előhozakodott a Gaia titokzatos világával, melyről, mint kiderült, rendkívül rejtelmes körülmények között szerzett tudomást. Eljövünk a Sayshellre, ez az első megállóhelyünk, és összefutunk Comporral, aki előad nekünk egy körülményes történetet a Földről és annak haláláról. Bizonygatja, hogy a Föld a Szírius-szektorban van, és sürget bennünket, hogy máris induljunk oda.

— Na tessék — szólt közbe Pelorat. — Maga úgy állítja be az eseményeket, mintha minden a Gaia felé irányítana bennünket, pedig épp most mondta el, Compor másfelé akarta terelni az utunkat.

— Amire én válaszul eldöntöttem, hogy folytatjuk eredeti kutatási tervünket, ha másért nem, hát azért, mert egyáltalán nem bízom meg abban az emberben. Nem gondolja, hogy talán éppen erre számított? Talán azért kérte, hogy másfelé menjünk, mert tudta, hogy nem fogadjuk meg a tanácsát.

— Kész regény — morogta Pelora.

— Gondolja? Menjünk tovább. Megismerkedünk Quintesetzcel, méghozzá egyszerűen azért, mert ő volt kéznél…

— Szó sincs róla — vágott közbe Pelorat. — Ismerősnek tűnt nekem a neve.

— Ismerősnek tűnt… Az írásai közül semmit sem olvasott, amire vissza tudija emlékezni. Mégis miért tűnt ismerősnek? Mindenesetre kiderült, hogy ő olvasta a maga egyik dolgozatát, és el volt ragadtatva tőle, de kérdem én, mennyire valószínű ez? Még maga is elismerte, hogy a munkásságáról általában nemigen tudnak az emberek. Mi több, az ifjú hölgy, aki elvezetett bennünket hozzá, meglehetősen indokolatlanul szóba hozza a Gaiát, közli velünk, hogy a hipertérben van, mintha tudná, hogy éppen ez foglalkoztat bennünket. Amikor Quintesetznél érdeklődünk a dolog felől, úgy tesz, mintha nem akarna beszélni róla, mégsem dob ki bennünket, noha meglehetősen gorombán viselkedem vele. Ehelyett vendégül lát az otthonában, s a hazafelé vezető úton még meg is mutatja az Öt Nővért. Még arról is megbizonyosodik, hogy észrevettük a közepén lévő, halvány csillagot. Miért? Nem találja mindezt a véletlenek különös összekapcsolódásának?

— Ha így rakja őket egymás mellé… — dünnyögte Pelorat.

— Rakhatja úgy, ahogy akarja — felelte Trevize. — Én nem hiszek a véletlenek különös összekapcsolódásában.

— Akkor hát mi értelme ennek az egésznek? Hogy bennünket a Gaiára irányítsanak?

— Igen.

— De kik?

— Ezt talán meg sem kellett volna kérdeznie — válaszolta Trevize. — Hát ki tudja megváltoztatni az emberek gondolkodását, finoman megigazítva, ilyen-olyan irányba elterelve ezt-azt?

— Azt állítja tehát, hogy a Második Alapítvány.

— És mit mondtak nekünk a Gaiáról? Hogy érinthetetlen. Az ellene küldött űrhajóhadakat megsemmisítették. Az emberek nem tértek róla vissza. Még az Öszvér sem merte megtámadni, az Öszvér, aki talán ott látta meg a napvilágot. Én nagyon valószínűnek tartom, hogy a Gaia nem más, mint maga a Második Alapítvány, ha pedig így van, akkor éppen az az én végső úticélom.

Pelorat megrázta a fejét.

— Egyes történészek szerint a Második Alapítvány állította meg az Öszvért. Hogy lehetséges akkor, hogy ő is közibük tartozik?

— Gondolom, renegát volt.

— De a Második Alapítvány ugyan miért terelne bennünket ilyen kérlelhetetlenül a Második Alapítvány felé?

Trevize tekintete elborult, homlokán összefutottak a ráncok.

— Gondoljuk csak végig — mondta. — A Második Alapítvány kezdettől fogva ügyelt rá, hogy a lehető legkevesebbet tudjanak róla Galaxis-szerte. A legjobb, ha puszta létezése is titokban marad. Ebben megegyezhetünk. Százhúsz esztendeig valóban abban a hitben éltünk, hogy a Második Alapítvány megsemmisült, és ez bizonyára tökéletesen megtelelt nekik. És mégsem tettek semmit, amikor gyanakodni kezdtem, hogy mégiscsak fennmaradt. Compor tudott a sejtésemről, az ő segítségével tehát bátran elhallgattathattak, akár meg is ölhettek volna. Mégsem tettek semmit.

— Elérték, hogy letartóztassák magát, ha már mindenáron a Második Alapítványt akarja hibáztatni érte — válaszolta Pelorat. — Abból ítélve, amit elmondott, ez azt eredményezte, hogy a Terminus népe nem szerzett tudomást a maga nézeteiről. A második alapítványiak ezt erőszak nélkül érték el, mert nyilván mélyen egyetértenek Salvor Hardin mondásával, miszerint: „Az erőszak nem más, mint a tehetetlen ember végső menedéke.”

— De mit értek el vele, hogy a terminusiak nem ismerték meg a véleményemet? Branno polgármesternő tudomást szerzett róla, és elképzelhetetlen, hogy ne akarná megtudni, vajon igazam van-e. Ha tehát ártani akartak volna nekünk, azzal már elkéstek. A kezdet kezdetén kellett volna megszabadulniuk tőlem, de már az is az ő győzelmüket jelentette volna, ha sikerül elszigetelniük. Akkor ugyanis oly módon befolyásolhatták volna a Terminust, hogy az emberek különcnek, mi több, őrültnek tartsanak. Mihelyt beláttam volna, hogy nézeteim hangoztatásával miféle hatást keltek, talán elhallgatok, és nem kockáztatom politikai pályafutásomat. De ma már nem tehetnek semmit. Branno polgármesternő gyanúját sikerült annyira felkeltenem,

hogy utánam küldte Comport, és mert ő bölcsebb nálam, és benne sem bízik meg, még hiper-nyomkövetőt is elhelyezett a hajóján. Vagyis tudja, hogy a Sayshellen vagyunk. Tegnap éjjel, mialatt maga aludt, a számítógépünkkel közvetlen üzenetet küldtem az Alapítvány sayshelli követségének számítógépébe, s közöltem, hogy útban vagyunk a Gaia felé. Lesz, ami lesz, még a koordinátákat is megadtam nekik. Ha a Második Alapítvány most követne el valamit ellenünk, meggyőződésem, hogy Branno kivizsgáltatná az ügyet, azt pedig nyilván nem akarják, hogy az Alapítvány minden figyelme feléjük forduljon.

— Törődnének egyáltalán az Alapítvány figyelmével, ha egyszer olyan hatalmasak?

— Igen! — vágta rá Trevize hevesen. — Azért rejtőzködnek, mert valamilyen vonatkozásban nagyon is gyengék lehetnek, és mert az Alapítvány olyan technikai fejlődésen ment keresztül, amit talán maga Seldon sem látott előre. Az a csendes, mondhatnám titkos mód, ahogyan bennünket a saját világuk felé terelnek, kétségkívül arra vall, hogy semmiképpen sem szeretnék magukra irányítani a figyelmet. Ha pedig így áll a helyzet, akkor máris vesztettek, legalábbis részben, mert a figyelem máris rájuk irányul, és kétlem, hogy tehetnének bármit, amivel visszafordíthatják a folyamatot.

— De miért vállalnák mindezt? — vetette közbe Pelorat. — Miért törekednének önmaguk megsemmisítésére, amennyiben az elemzése megállja a helyét, azzal, hogy bennünket végigcsalogatnak az egész Galaxison? Mit akarhatnak tőlünk?

Trevize Peloratra bámult, aztán elvörösödött.

— Janov — mondta —, én sejtem, mi lehet az oka. Nekem megvan az a képességem, hogy szinte a semmiből eljutok a helyes következtetésig. Valahogy megérzem, mikor van igazam, és most is ez a helyzet. Van valamim, ami kell nekik, olyannyira kell, hogy önnön létezésüket is kockára teszik érte. Nem tudom, mi lehet az, de rá fogok jönni, mert ha megtalálom, és valóban olyan hatalmas dologról van szó, akkor használni is akarom, méghozzá úgy, ahogy jónak látom. — Könnyedén megrántotta a vállát. — Most, hogy tudja, milyen őrült vagyok, még mindig velem akar tartani, öreg barátom?

— Egyszer említettem, hogy megbízom magában — felelte Pelorat. — A helyzet nem változott.

Trevize határtalan megkönnyebbüléssel mosolyodott el.

— Pompás! Mert egy másik hang azt súgja nekem, hogy valami módon magának is lényeges szerep jut ebben a játékban. Akkor hát, Janov, teljes sebességgel a Gaia felé. Előre!

56.

Harla Branno polgármester asszony határozottan öregebbnek látszott hatvankét esztendejénél. Nem mindig volt ez így, de most öregebbnek látszott. Annyira belemerült a gondolataiba, hogy még arról is megfeledkezett, a világért bele ne pillantson a tükörbe, s most, útban a térképszoba felé, meglátta saját képmását. Így aztán kénytelen volt tudomást szerezni róla, milyen megviselt a külseje.

Felsóhajtott. Bizony, kiment belőle az erő… Öt éve polgármester, s előtte is tizenkét esztendeig képviselte a valóságos hatalmat két névleges vezető háta mögött. Nyugodt időszak volt, sikeres is — de kimerítő. Milyen lett volna, tűnődött el, ha tele van keserves erőfeszítésekkel, kudarcokkal, tragédiával?

Most úgy érezte, neki személyesen nem lett volna olyan rossz. Ha mozdulnak a dolgok, úgy érezte volna magát, mint hal a vízben. Az a gondolat borzasztotta el és viselte meg, hogy nem tehet semmit, csak sodródik az eseményekkel.

A Seldon-terv végül is sikeresnek bizonyult, és erről a továbbiakban a Második Alapítvány gondoskodott. Ő mint az Alapítványt kormányzó erős kéz (valójában az Első Alapítványról van szó, de a Terminuson senkinek sem jutott eszébe, hogy használja a megkülönböztető jelzőt) mindössze az árral úszott.

A történelem talán csak megemlíti majd a nevét vagy még azt sem. Ő csak ült egy űrhajó kézelőgombjai előtt, miközben az űrhajót kívülről irányították.

Még III. Indbur — aki az Öszvér alatti katasztrofális behódolás idején kormányozta az Alapítványt — is csinált valamit. Ha mást nem, hát legalább összeomlott.

Branno polgármesternőnek azonban már nem jutott semmi!

Hacsak ez a Golan Trevizc, ez az oktalan tanácsos, ez a villámhárító nem teszi lehetővé…

Elgondolkodva nézte a térképet. Nem olyasféle volt, mint amilyet a korszerű számítógépek készítenek. Inkább háromdimenziós fényrajznak nevezhetné, amely holografikus képet vetített a levegőbe a Galaxisról. És bár nem lehetett megmozdítani, elfordítani, kiterjeszteni vagy összesűríteni, az ember körüljárhatta, és tetszőleges szögből vehette szemügyre.

Amikor megérintett egy kapcsolót, a Galaxis tekintélyes része, hozzávetőlegesen egyharmada (az „élettelen földnek” számító magot is beleértve) vörösre változott. Íme az Alapítvány Szövetség, az a több mint hétmillió lakott világ, amelyet a Tanácson keresztül ő maga kormányoz — hétmillió lakott világ szavazott rá és küldte el képviselőjét a Világok Parlamentjébe, ahol merőben lényegtelen

dolgokról döntenek, és még véletlenül sem foglalkoznak fontos ügyekkel.

Egy másik kapcsoló érintése nyomán halvány rózsaszínű foltok jelentek meg a Szövetség határai mentén itt is, ott is. A befolyásuk alá vont területek! Nem voltak ugyan a Szövetség részei, ám a névleg független régiók álmukban sem gondoltak volna rá, hogy ellenálljanak az Alapítvány bármilyen szándékának.

A polgármesternő számára nem volt kétséges, hogy a Galaxisban nincs erő, amely szembeszállhatna az Alapitvánnyal (beleértve a Második Alapítványt is, ha tudnák, hol rejtőzik), hogy az Alapítvány, ha úgy akarná, szétküldhetné hadiflottáit, és egyik napról a másikra megalapíthatná a Második Birodalmat.

De a Terv életbe lépésétől még csak öt évszázad telt el. A Terv kimondja, hogy tíz évszázadnak kell eltelnie, s csak akkor alapíthatják meg a Második Birodalmat, és a Terv megtartásán a Második Alapítvány őrködik. A polgármesternő megcsóválta szomorú, őszes fejét. Ha az Alapítvány ennek ellenére cselekvésre szánja cl magát, valami módon kudarcot fog vallani. Hiába ellenállhatatlanok a flottái, az akció még nem sikerülhet.

Hacsak Trevize, a villámhárító nem vonzza magához a Második Alapítvány villámcsapását — és még ki is derül, hogy honnan csapott le a villám.

Körülpillantott. Hol van Kodell? Most aztán végképp nem késhet el.

Mintha a gondolataival parancsolt volna rá, máris belépett a szokott vidám mosolyával; megjelenését a szürkésfehér bajusz és a napbarnított bőr még nagypapásabbá tette, mint valaha. Nagypapássá, de nem öreggé. Ami azt illeti, nyolc évvel fiatalabb nála.

Hogyhogy őrajta nem hagy nyomot az erőfeszítés? Tizenöt esztendő a Biztonsági Szolgálat igazgatói székében nem volt elég, hogy ráncokat véssen az arcára?

57.

Kodell lassú fejbólintással tett eleget a hivatalos üdvözlési kötelezettségnek, ami nélkül nem lehetett beszélgetést kezdeményezni a polgármesterrel. Ez a hagyomány a rossz emlékezetű Indburök óta vert gyökerét a politikai életben. Szinte minden megváltozott azóta, kivéve az etikettet.

— Bocsásson meg a késésért, polgármester asszony — kezdte —, de az a tény, hogy letartóztatta Trevize tanácsost, végül mégiscsak utat talált a Tanács süket füléhez is.

— Ó! — mondta a polgármesternő félvállról. — És most palotaforradalom fenyeget bennünket?

— A legkevésbé sem. Urai vagyunk a helyzetnek. De zajongani fognak.

— Hadd zajongjanak. Ettől majd megkönnyebbülnek, én pedig… nos, én szépen félrevonulok. Gondolom, számolhatok a közvélemény támogatásával…

— Úgy vélem, igen. Különösen a Terminustól távoli területeken. A Terminuson túl senkit sem foglalkoztat, mi történt egy kósza tanácsossal.

— De engem foglalkoztat.

— Á! Újabb hírei vannak?

— Liono! Mindenekelőtt a Sayshellre vagyok kíváncsi.

— Nem vagyok két lábon járó történelemkönyv szabadkozott Liono Kodell mosolyogva.

— Nem a történelme érdekel. Az igazat akarom hallani. Miért független a Sayshell? Ide nézzen! — Rámutatott a holografikus térkép vörössel jelzett Alapítvány-területére, majd arra a fehér beszögellésre, amely a belső spirálisok mélyéből világított ki.

— Szinte befaltuk, beszippantottuk az egészet… s ez itt mégis fehér maradt — mondta a polgármesternő. — A térkép szerint még csak nem is tartozik a lojálisan rózsaszínűek közé.

Kodell megvonta a vállát.

— Hivatalosan nem tartoznak ugyan a lojális szövetségesek közé, de sohasem bántottak bennünket. Semlegesek.

— Rendben van. Akkor most ezt figyelje! — Megérintett egy másik kapcsolót, mire a vörös szín észrevehetően széjjelebb terült, míg végül csaknem a fél Galaxist elborította. — Íme az Öszvér birodalma, ahogyan a halálakor fennállt — mutatta a polgármesternő. — Ha benéz a vörös mögé, meg fogja találni a Sayshell Uniót, mely akkor is fehér volt, noha minden oldalról vörös területek vették körül. Az Öszvér egyes-egyedül őket hagyta békén.

— Akkoriban is semlegesek voltak.

— Az Öszvér nemigen méltányolta a semlegességet.

— Ebben az esetben, úgy látszik, mégis méltányolta.

— Úgy látszik. Hát mi van ezen a Sayshellen?

— Semmi! — felelte Kodell. — Higgye el, polgármester asszony, akkor kapjuk meg, amikor akarjuk.

— Igazán? De eddig valahogy mégsem kaptuk meg.

— Nem volt rá szükségünk. Branno visszaült a székébe, s karjának egyetlen mozdulatával sötétbe borította a Galaxist.

— Azt hiszem, most szükségünk van rá.

— Tessék?

— Liono, én villámhárítóként küldtem ki az űrbe azt a bolond tanácsost. Úgy éreztem, a Második Alapítvány nagyobb veszélynek tartja őt, mint amilyen valójában, magát az Alapítványt pedig kisebbnek. Arra számítottam, hogy amikor belecsap a villám, egyben az eredetét is megmutatja nekünk.

— Értem, polgármester asszony!

— Szándékom szerint a Trantor romvilágába kellett volna mennie, hogy kiszimatolja, mi maradt — ha maradt egyáltalán valami — a Könyvtárból, és elinduljon a Föld felkutatására. Ha emlékszik még, ez az a világ, amelyet ezek az unalmas misztikusok az emberiség származási helyének tartanak, mintha bizony számítana, még ha történetesen igazuk volna is. A Második Alapítvány persze nem ringathatta magát abban a hitben, hogy Trevize valóban a Földet keresi, tehát nyilván azon voltak, hogy megtudják, mit keres valójában.

— Csakhogy Trevize nem ment a Trantorra.

— Nem. Egészen váratlanul a Sayshellen termett. Miért?

— Nem tudom. Kérem, nézze el egy vén vadászkopónak, akinek az a dolga, hogy mindenben gyanús dolgot szimatoljon, és árulja el nekem, honnan tudja, hogy ő és ez a Pclorat valóban a Sayshellre mentek. Tudom, hogy Compor jelentette, de meddig bízhatunk meg Comporban?

— A hipernyomkövető elárulja, hogy Compor tényleg leszállt a Sayshell bolygón.

— Kétségtelenül, de honnan tudja, hogy Trevize és Pelorat is ezt tették? Megeshetett, hogy Compor a maga szakállára ment el a Sayshellre, és esetleg nem is tudja, talán nem is érdekli, hol vannak a többiek.

— A dolog úgy áll, hogy a sayshelli nagykövetünk jelezte annak a hajónak a megérkezését, amelynek a fedélzetére Trevize-t és Peloratot ültettük. Nem hiszem, hogy az űrhajó nélkülük érkezett volna a Sayshellre. Továbbá Compor azt is jelenti, hogy beszélgetett velük, ám ha az ő szavainak nem adnánk is hitelt, vannak egyéb jelzések is, melyek szerint ellátogattak a Sayshell Egyetemre, ahol egy nem

különösebben kiemelkedő történésszel konzultáltak.

— E hírek egyike sem jutott el hozzám — jegyezte meg Kodell szelíden. Branno elfintorította arcát.

— Ne higgye, hogy bárki is bitorolja a jogait. Személyesen foglalkozom az üggyel, és most ön is értesülhetett a fejleményekről, nem is túlságosan nagy késedelemmel. Az imént kaptam újabb híreket a nagykövettől. Villámhárítónk folytatja az útját. Két napot időzött a Sayshell bolygón, s már el is ment. Mintegy tízparszeknyivel arrébb, egy másik bolygórendszer felé tart. Megadta úticélja nevét és galaktikus koordinátáit a nagykövetnek, aki az adatokat továbbította nekünk.

— Erre nézve kapott valamilyen megerősítést Comportól is?

— Compor jelentése arról, hogy Trevize és Pelorat elhagyták Sayshellt, még a nagykövet üzenete előtt megérkezett. Compor még nem tudta, hová indult Trevize. Nyilván követni fogja.

— A helyzet alakulásának miértjeire azonban nem tudjuk a választ — jegyezte meg Kodell, majd bekapott egy pasztillát, s elgondolkodva szopogatni kezdte. — Miért ment Trevize a Sayshellre? Aztán miért ment el onnan?

— Engem most elsősorban az a kérdés foglalkoztat, hogy hová. Hová megy Trevize?

— Hát nem ön mondta, polgármester asszony, hogy közölte a nagykövettel úticélja nevét és koordinátáit? Gondolja, hogy hazudott a nagykövetnek? Vagy a nagykövet hazudik nekünk?

— Még ha föltételezem is, hogy mindenki igazat mondott, és nem is tévedett egyikőjük sem, a név akkor is módfelett érdekesnek tűnik. Trevize azt mondta a nagykövetnek, hogy a Gaiára megy. G-A-I-A. Trevize-nak még arra is gondja volt, hogy betűzze a szót.

— Gaia? — kérdezte Kodell. — Sohasem hallottam róla.

— Nem? Nem csodálom. — Branno ujjával a levegőbe bökött, ahol az imént még a térkép volt látható. — Ebben a szobában egyetlen szempillantás alatt kivetíthetek ezen a térképen minden csillagot, amelyik körül lakott bolygó kering, és sok jelentős csillagot is, amelyik lakatlan bolygórendszerrel rendelkezik. Több mint harmincmillió csillagról van szó, melyeket, ha jól kezelem a szerkezetet, megmutathatok akár egyeníként, akár párosával, vagy ha úgy tetszik, csoportosan is. Öt különféle színben jeleníthetem meg őket, egyenként vagy akár mindet egyszerre. Egyedül a Gaiát nem tudom megmutatni ezen a térképen. A térkép szerint ugyanis a Gaia nem létezik.

— A térkép minden egyes csillagához tízezer másik társul, amelyeket nem láthatunk rajta — jegyezte meg Kodell.

— Magától értetődik, csakhogy a nem látható csillagok nem rendelkeznek lakott bolygókkal, és ugyan mit keresne Trevize egy lakatlan bolygón?

— Próbálkozott már a központi számítógéppel? Abban szerepel mind a háromszázmilliárd galaktikus csillag.

— Nekem is így mondták, de vajon csakugyan szerepel-e? Mi ketten aztán igazán tudjuk, hogy ezer és ezer lakott bolygónak sikerült elkerülnie, hogy szerepeljen a térképeinken, nemcsak azon, amelyik ebben a szobában van, de még a központi számítógépén is. A Gaia nyilván ezek közé tartozik.

Kodell továbbra is nyugodt, szinte behízelgő hangon mondta:

— Polgármester asszony, szerintem valószínűleg fölösleges minden aggodalma. Lehet, hogy Trevize hamis nyomon jár, de az is lehet, hogy hazudik, és nincs is semmiféle Gaia nevű csillag, egyszerűen légből kapott koordinátákat adott meg nekünk. Most, hogy találkozott Comporral, és nyilván megsejtette, hogy a nyomában vagyunk, kereket akar oldani.

— Hogyan oldhatna kereket? Compor továbbra is a nyomában lesz. Nem, Liono, nekem egészen más jár a fejemben, s úgy érzem, sokkal nagyobb a baj, mint gondoltuk. Figyeljen rám…

Egy pillanatra elhallgatott, majd azt mondta:

— Ez a szoba le van árnyékolva, Liono. Jól értse meg, amit mondok. Senki sem hallgathat ki bennünket, kérem tehát, beszéljen szabadon, s ígérem, én is nyíltan fogok beszélni. Ha hiszünk az információnak, akkor ez a Gaia tízparszeknyire van a Sayshell bolygótól, ennélfogva része a Sayshell Uniónak. A Sayshell Unió a Galaxis alaposan feltárt területei közé tartozik, valamennyi csillagrendszere, akár lakott, akár nem, ismert, a lakottakról pedig részletes adataink vannak. A Gaia az egyetlen kivétel. Akár lakott, akár nem, senki sem hallott felőle, s egyetlen térképen sincs feltüntetve. És arról se feledkezzünk meg, hogy a Sayshell Unió megtartotta különös függetlenségét az Alapítvány Szövetséggel szemben, mint ahogy megtartotta az Öszvér korábbi birodalmával szemben is. A Galaktikus Birodalom bukása óta mindmáig független maradt.

— Mit jelent ez? — kérdezte Kodell óvatosan.

— A két dolog között összefüggésnek kell lennie. A Sayshellhez egy olyan bolygórendszer tartozik, amely tökéletesen ismeretlen, maga a Sayshell pedig érinthetetlen. A kettő nem lehet független egymástól. Bármi is a Gaia, képes rá, hogy megvédje magát. Gondja van rá, hogy létezéséről a közvetlen környezetén kívül ne tudjon senki, és meg is védi ezt a környezetet a külső behatolókkal szemben.

— Azt akarja mondani, polgármester asszony, hogy a Gaia a Második Alapítvány székhelye?

— Én csak azt mondom, hogy a Gaia megérdemli, hogy közelebbről is szemügyre vegyük.

— Megemlíthetnék egy furcsaságot, amit ennek az elméletnek az

alapján nehezen lehetne megmagyarázni?

— Kérem, csak tessék.

— Ha valóban a Gaia a Második Alapítvány, és ha évszázadokon át fizikailag is meg tudta magát védeni a betolakodóktól, és az egész Sayshell Uniót a maga széles, vastag védőpajzsaként ugyancsak megvédte, sőt még azt is meg tudta akadályozni, hogy létezésének tényéről tudomást szerezzenek a Galaxisban, nos, akkor hogy lehet az, hogy ez az egész, komoly védelmi rendszer egy szempillantás alatt semmivé foszlott? Trevize és Pelorat elhagyják a Terminust, és noha azt tanácsolja nekik, menjenek a Trantorra, ők azonnal és habozás nélkül a Sayshellre mennek, most pedig a Gaia felé tartanak. Ön pedig itt ül, és a Gaián töri a fejét. Miért nem akadályozta meg, hogy ez a helyzet kialakuljon?

Branno polgármesternő sokáig késlekedett a válasszal. Fejét lehajtotta, szürke haja tompán csillogott a fényben. Aztán azt válaszolta:

— Mert úgy érzem, Trevize tanácsos valahogy megzavarta a dolgokat. Tett valamit, vagy tesz, ami valamilyen értelemben veszélyezteti a Seldon-tervet.

— Ez egyszerűen lehetetlen, polgármester asszony.

— Én úgy gondolom, mindennek és mindenkinek megvan a maga hiányossága. Bizonyára Hari Seldon sem volt tökéletes. A Tervnek is lehet valahol egy gyenge pontja, amire Trevize ráhibázhatott, bár lehet, hogy maga nem is tud róla. Meg kell tudnunk, mi történik, tehát nekünk is ott kell lennünk a helyszínen.

Végre Kodell is elkomolyodott.

— Ne döntsön egyedül, polgármester asszony. Kellő körültekintés nélkül egyetlen lépést se tegyünk.

— Ne nézzen ostobának, Liono! Nem akarok háborút indítani. Nem küldök expedíciós különítményt a Gaiára. Csupán ott akarok lenni, legalábbis a közelben, ha úgy jobban tetszik. Liono, derítse ki nekem, hány hadihajónk állomásozik a Sayshell szomszédságában, nagyon nehezemre esnék, ha nekem kellene beszélnem a hadügyminiszterrel, aki olyan nevetségesen csökönyös ember, amilyen százhúsz esztendőnyi béke után csak lehet valaki, de magát biztosan nem zavarja az ilyesmi. Meg tudjuk-e csinálni úgy, hogy elindításuk csak amolyan szokványos gyakorlatozásnak tűnjék, a világért se mozgósításnak?

— Ezekben a boldog békeidőkben, úgy tudom, nem sok hajónk tartózkodik a térségben. Majd utánanézek.

— Akár két-három is elegendő lesz, kivált, ha az egyikük a *Szupernóvák* közül való.

— Mire készül velük?

— Hogy olyan közel sündörögjenek a Sayshellhez, ahogy csak

lehet, összetűzést ne okozzanak, továbbá, hogy elég közel legyenek egymáshoz is, s kölcsönös támogatást jelentsenek egymásnak.

— Mi a legfőbb szempont?

— A rugalmasság. Azt akarom, hogy ha a helyzet úgy kívánja, azonnal lecsaphassak.

— A Második Alapítványra? Ha a Gaia az Öszvér ellenében is meg tudta tartani elszigeteltségét és érinthetetlenségét, nyilván ma is képes rá, hogy néhány űrhajónak ellenálljon.

Branno szemében harcias fény gyulladt, amikor megadta a választ.

— Kedves barátom, ahogy mondtam, senki és semmi nem tökéletes, még Hari Seldon sem volt az. Amikor felvázolta a Tervet, akkor sem lehetett más, mint saját korának gyermeke. Matematikus volt a haldokló Birodalomban, amikor a technika is a mélypontján volt. Ebből következik, hogy a Terv nem számolhatott kellőképpen a műszaki haladással. Nem sejthette például, miféle új irányzattá fejlődik majd a gravitika tudománya. És egyéb dolgokat is említhetnék.

— A Gaia is fejlődhetett azóta.

— Az elszigeteltségben? Ugyan már! Tízezertrillió emberi lény él az Alapítvány Szövetség kötelékében, akik közül bármikor előléphetnek azok, akik hozzájárulnak a technikai fejlődéshez. Ehhez képest egy elszigetelt világ csak tehetetlen lehet. Odaküldöm a hajóinkat, és én is ott leszek.

— Bocsásson meg, polgármester asszony. Nem értettem jól.

— Magam is a hajókkal tartok, amelyek a Sayshell határain fognak felsorakozni. A saját szememmel akarom látni a helyzetet.

Kodell szája tátva maradt, aztán tisztán lehetett hallani, hogy nyel egyet.

— Polgármester asszony, ez… ez pem valami bölcs elhatározás. — Kodell szájából ez valóban erős megjegyzésnek hangzott.

— Bölcs vagy sem — közölte Branno ellentmondást nem tűrő hangon —, ezt fogom tenni. Elegem van már a Terminusból, véget nem érő politikai csatározásaiból, cselszövéseiből, árulásaiból és megújulásaiból. Tizenhét éve állom a sarat, most már valami másra vágyom — bármi másra. Odakint — lendítette karját egy találomra kiválasztott irányba — talán az egész Galaxis történelme fordul meg egy pillanat alatt, és én részt akarok vállalni ebből a folyamatból.

— De hiszen semmit sem tud ezekről a dolgokról, polgármester asszony!

— Ki tud róluk, Liono? — Merev testtel állt föl. — Mihelyt megszerezte nekem az információt a hajókról, és mihelyt elintéztem, hogy az itthoni, gyermeteg ügyek se akadjanak el teljesen, már indulok is. És semmiképpen ne próbálja meghiúsítani az

elhatározásomat, Liono, mert abban a pillanatban felrúgom hosszú barátságunkat, és egykettőre kitöröm a nyakát. Még ezt is megtehetem.

— Tudom, hogy megteheti, polgármester asszony — bólintott Kodell —, de mielőtt végleg elhatározza magát, megkérhetném, hogy gondolja át még egyszer a Seldon-terv erejét? Amit tenni akar, talán öngyilkossággal ér föl.

— Ettől nem félek, Liono. A Terv tévedett az Öszvért illetően, akit nem látott előre, és ha előfordult tévedés egyszer, előfordulhat másodszor is.

— Nos — sóhajtotta Kodell —, ha valóban döntött, én minden erőmmel és teljes lojalitásommal támogatom.

— Helyes. De ismét figyelmeztetem, okosan teszi, ha teljes szívével vállalja ezt az utóbbi megjegyzését. És ha jól az agyába véste, Liono, akkor talán indulhatunk is a Gaiára. Előre!

TIZENÖTÖDIK FEJEZET
A Gaiá-n

58.

A kicsiny és meglehetősen régimódi hajó mintha minden ugrást megfontolt volna, miközben átevezett velük a Galaxison. Irányítószobájába most Sura Novi lépett be.

Szemmel láthatóan a mosdóból jött, ahol olajjal, meleg levegővel és valamicske vízzel frissítette föl magát. Egy leplet csavart maga köré, melynek végét görcsösen tartózkodó mozdulattal szorongatta a markában. A haja *száraz* volt, de fésületlen.

— Mester — szólalt meg alig hallhatóan.

Gendibal fölnézett térképei és a számítógép mellől.

— Tessék, Novi.

— Bocsánat, amér… — hirtelen megakadt, majd elölről kezdte, lassan, tagoltán ejtve ki minden egyes szót: — Bocsásson meg, hogy zavarom, mester — (itt megint elvétette) —, de nem tom, hol a ruhám.

— A ruhája? — Gendibal egy pillanatig értetlenül bámult rá, aztán fölállt, és szégyenkezve magyarázni kezdte: — Megfeledkeztem róla, Novi. Már nagyon rájuk fért a mosás, ezért bedobtam a holmiját a tisztítóba. Ott megtalálja őket kimosva, megszárítva, szépen összehajtogatva. Nekem kellett volna kivennem és a keze ügyébe tennem őket, de elfelejtettem.

— Nem szeretném, ha… ha… — (végigpillantott magán) — megütközne rajtam.

— Nem ütközöm meg magán — nyugtatta meg Gendibal kedvesen. — Nézze, megígérem, hogy ha túlleszünk ezen, egy egész csomó ruhát rendelek magának, méghozzá újakat és divatosakat. Olyan hirtelen indultunk, hogy eszembe se jutott ruhatárról gondoskodni, de lássa be, Novi, itt csak ketten vagyunk, és egy ideig még igen szoros közelségben leszünk, szükségtelen hát, hogy ennyire… ennyire… aggályosan fogja fel a… a dolgot. — Amikor azonban észrevette a nő rémült tekintetét, bizonytalan mozdulatot tett, és azt gondolta: végül is Novi csak egy parasztlány, és nyilván ragaszkodik bizonyos elvekhez; lehet, hogy a valóban illetlen helyzetek ellen nem is volna kifogása, de azt fontosnak tartja, hogy föl legyen öltözve.

Aztán elszégyellte magát, és hálát adott, amiért a nő nem „tudós”, és nem érzékeli a gondolatait.

— Idehozzam a ruháit? — kérdezte.

— Jaj, ne, mester. Nem való az… tudom, hol keressem.

Kifogástalanul felöltözködve és megfésülködve jelent meg ismét. Valami szemérmesség érződött rajta.

— Szégyellem, mester, hogy olyan rosszul visel… viselkedtem.

Magam is megkereshettem volna a holmimat.

— Felejtse el — mondta Gendibal. — Nagyon jól halad a galaktikus nyelyben, Novi. Rendkívül gyorsan ragad magára a tudósok beszédmódja.

Novi hirtelen elmosolyodott. Bár a fogai egyenetlenek, gondolta Gendibal, ez alig-alig rontja a hatást, amikor a dicséret hallatán felragyogó mosolya szinte bájossá teszi az arcát. Ezért is szereti annyira megdicsérni, vallotta be magának.

— A honiak nem sokba vesznek majd, ha visszatérek — mondta a lány. — Azt mondják majd, affekta vol… lettem, így nevezik azokat, akiknek a beszéde… furcsa. Nem szívelik az ilyesmit.

— Kétlem, hogy valaha is visszatér a honiak közé, Novi — jegyezte meg Gendibal. — Meggyőződésem, hogy ha ennek vége lesz, akkor is találunk magának helyet az épületben… vagyis a tudósok között.

— Én nagyon szeretném, mester.

— Úgy látom, nem akar engem „Gendibal szólónak” hívni, vagy egyszerűen… Nem, erre nem tudnám rávenni — tette hozzá sietve, amikor tekintete találkozott a nő megbotránkozó pillantásával. — Jól van, jól.

— Nem volna illendő, mester… De megkérdezhetem, mikor lesz ennek vége? Gendibal a fejét csóválta.

— Magam sem tudom. Most mindenesetre egy meghatározott helyre kell sietnem, méghozzá amilyen gyorsan csak tudok. Ez a hajó, noha a maga nemében igazán kiváló, kicsit lassú, tehát az „amilyen gyorsan csak tudok” nem jelent valami nagy sebességet. Látja — mutatott a számítógép és a térképek felé —, különféle utakat kell kiszámítanom, melyek az űr nagy kiterjedésű területein vezetnének keresztül, de a számítógép képességei korlátozottak, magam pedig nem sok gyakorlattal rendelkezem e téren.

— Azért kell gyorsan odaérnie, mester, mert veszély fenyeget?

— Miből gondolja, Novi, hogy veszély fenyeget?

— Mert elnézem magát olyankor, amikor úgy gondolom, nem figyel rám, és látom, hogy az arca… nem tudom, milyen szó való ide. Nem félős… úgy értem, rémült, és nem is rosszat sejtő…

— Nyugtalan — morogta Gendibal.

— Olyan… olyan gondterheltnek látszik. Ez a helyes kifejezés?

— Ez attól függ. Mit ért azon, hogy gondterhelt, Novi?

— Arra gondolok, hogy ilyenkor olyan, mintha azt kérdezné magától: „Hát legközelebb mihez kezdek ebben a nagy bajban?”

Gendibal meglepődött.

— Valóban ezt fejezi ki a „gondterhelt” szó, de látja is az arcomon, Novi? Odahaza, a Tudósok Házában gondosan ügyelek rá, hogy senki ne olvashasson le semmit az arcomról, de úgy gondoltam,

itt az űrben, egyedül, ahol csak maga lát, elengedhetem magam, hogy úgy mondjam, alsóruhára vetkőzve élhetek. Ne haragudjon. Nyilván zavarba hoztam vele. Csak azt próbálom elmagyarázni, hogy ha maga ilyen érzékenyen reagál, akkor nekem is óvatosabbnak kell lennem. Újra meg újra meg kell tanulnom a leckét, hogy még a nem mentalisták is megsejthetnek dolgokat.

— Nem értem, mester — nézett rá Novi értetlenül.

— Magamnak beszéltem, Novi. Ne legyen ilyen gondterhelt. No lám, újra ez a szó.

— De hát veszélyben vagyunk?

— Csak egy probléma adódott, Novi. Nem tudom, mi vár rám, ha elérem a Sayshellt, ez az a hely, ahová igyekszünk. Előfordulhat, hogy nagyon nehéz helyzetben találom magam.

— Ez még nem jelent veszélyt?

— Nem, mert képes leszek rá, hogy elhárítsam.

— Honnan tudja előre?

— Mert… mert tudós vagyok. Méghozzá mind közül a legjobb. Semmi sem fordulhat elő a Galaxisban, amivel ne tudnék megbirkózni.

— Mester — szólalt meg Novi, s az arcát szinte szenvedő kifejezés rántotta görcsbe. — Nem szeretném bántalmazni, akarom mondani, megbántani, és nem szeretném, ha dühös lenne. Láttam magát azzal a komisz Rufiranttal, és akkor igazán veszélyben volt, pedig ő csak egy honi paraszt. Most nem tudom, mi vár magára… de nem tudja maga sem.

— Fél, Novi? — kérdezte Gendibal, és magában bosszankodott.

— Nem magamért, mester. Magáért félek, illetve magát féltem.

— Mondhatja nyugodtan, hogy „félek” — morogta Gendibal. — Az is jó a galaktikus köznyelven.

Egy percre elmerült a gondolataiban, aztán fölnézett, megfogta Sura Novi meglehetősen érdes kezét, és azt mondta:

— Nem akarom, hogy bármitől is féljen, Novi. Hadd magyarázzam meg. Ugye tudja, hogyan volt képes leolvasni az arcomról a veszélyt, illetve annak lehetőségét, mintha csak a gondolataimban olvasna?

— Igen…

— Nos, én jobb gondolatolvasó vagyok, mint maga. Éppen ez az, amit a tudósoknak meg kell tanulniuk, és én kiváló tudós vagyok.

Novi szeme kerekre tágult, kezét kihúzta Gendibal kezéből. Mintha még a lélegzet is belérekedt volna.

— Maga olvas a gondolataimban? Gendibal sietve emelte az ujját a magasba.

— Nem, Novi. Nem olvasok a gondolataiban, csak ha elkerülhetetlennek tartom. A maga gondolataiban nem szoktam olvasni.

(Nagyon jól tudta, hogy hazudik. Nem is lehetett volna úgy együtt Sura Novival, hogy ne lett volna tisztában bizonyos gondolatai jellegével. Ehhez csak második alapítványistának sem kellett lennie. Gendibal érezte, kis híján elpirul. Ha a nő honi is, az efféle viselkedés mégiscsak hízelgő… De mindenképpen meg kell nyugtatnia… már csak emberiességből! is…)

— Még meg is tudom változtatni az emberek gondolkodását — tette hozzá. — El tudom érni, hogy fájdalmat érezzenek…

Novi azonban csak a fejét rázta.

— Hogyan teheti meg mindezt, mester? És Rufirant…

— Felejtse el Rufirantot — mondta Gendibal makacsul. — Egy pillanat alatt megállíthattam volna. Ha akarom, ott esik össze előttem. Valamennyi honit meg tudtam volna… — hirtelen elhallgatott, mert az a kényelmetlen érzése támadt, hogy henceg, és ezt a falusi nőt akarja elkápráztatni Aki pedig továbbra is csak a fejét ingatta.

— Mester — mondta —, maga azt akarja, hogy ne féljek, pedig én csak magát féltem, ezért hát ne fáradjon. Tudom, milyen kiváló tudós, és el tudja vezetni ezt a hajót az űrben, ahová, én azt hittem, senki sem vezetheti el, mert úgyis eltévedne. És olyan gépekkel dolgozik, amiket én föl sem érek ésszel, és nincs olyan honi ember, aki föl tudná fogni. De ne beszéljen nekem ilyen észerőkről, amik úgysem létezhetnek, mert mindazt, anit fölsorolt, hogy megtehette volna Rufiranttal, nem tette meg, pedig akkor igazán veszélyben volt.

Gendibal összeszorította a száját. Hagyjuk ennyiben a dolgot, gondolta. Ha a nő ragaszkodik hozzá, hogy nem saját magát félti, rá kell hagyni. Azt azonban mégsem akarta, hogy holmi puhány hencegőnek tartsa. Akárhogy is, de nem akarta.

— Ha nem tettem semmit Rufiranttal, annak csak az volt az oka, hogy nem akartam. Mi, tudósok, sohasem árthatunk a honiaknak. Vendégnek tekintjük magunkat a bolygójukon. Érti?

— Urakként élnek köztünk. Mi mindenesetre így mondjuk. Gendibal egy pillanatra kizökkent nyugalmából.

— Hogy lehet akkor, hogy ez a Rufirant megtámadott engem?

— Nem tudom — felelte a nő köntörfalazás nélkül. — Azt hiszem, ő sem tudja. Nyilván elment a sütnivalója… akarom mondani, az esze.

— Mi mindenesetre nem ártunk a honiaknak — morogta Gendibal. — Ha mégis meg kellett volna állítanom őt, úgy, hogy ezzel fájdalmat okozzak neki, a többi tudós megvetett volna érte, s talán még a munkámat is elvesztem. De ha kénytelen lettem volna megvédeni magam valami komolyabb sérelemtől, bizonyára elbántam volna vele, a lehető legkíméletesebb módon. Novi elkedvetlenedett.

— Akkor nekem nem is kellett volna őrült módjára odarohannom.

— Nagyon helyesen cselekedett — mondta Gendibal. — Éppen azt mondom, hogy hibáztam volna, ha fájdalmat okozok neki. Maga

megkímélt ettől. Maga állította meg őt, és ennek így kellett lennie. Nagyon hálás vagyok érte.

A nő ismét elmosolyodott — ezúttal boldogan.

— Akkor már értem, miért volt olyan kedves hozzám.

— Hálás voltam, ez természetes — magyarázta Gendibal kissé már idegesen —, de most arról van szó, hogy meg kell értenie, semmiféle veszély nem fenyeget bennünket. Egy hadseregnyi közönséges emberrel is. el tudok bánni. Nemcsak én, bármelyik tudós, különösen a magasabb rangúak, és már említettem, hogy én vagyok köztük a legjobb. Nincs olyan ember a Galaxisban, aki engem legyőzhetne.

— Ha maga mondja, mester, akkor elhiszem.

— Én mondom. Még most is félt?

— Nem, mester, ha csak… Mester! Csak a mi tudósaink képesek olvasni a gondolatokban, vagy… élnek másutt másfajta tudósok, akik szembeszállhatnak magával?

Gendibal szabályosan megrendült a hallottaktól. Ez a nő megdöbbentő éleslátásról tesz tanúbizonyságot.

Nem tehetett mást, hazudnia kellett.

— Nem élnek ilyenek — válaszolta.

— De hát annyi csillag van az égen! Egyszer megpróbaltám megszámlálni őket, de nem sikerült. Ha annyi emberi világ van, ahány csillag, nem élhetnek-e köztük tudósok is? Úgy értem, a mi világunkon kívüli tudósok?

— Nem.

— És ha mégis?

— Nem volnának olyan erősek, mint én.

— Mi lenne, ha meglepnék magát, mielőtt észrevenné őket?

— Nem tehetnék meg. Ha idegen tudós közeledne, nyomban észrevenném. Jó előre tudomást szereznék róla, mielőtt árthatna nekem.

— El tudna menekülni?

— Nem lenne szükség rá. De — tette hozzá, hogy megelőzze a nő ellenvetését — ha mégis menekülnöm kellene, nos, hamarosan egy új hajóra szállnék át, amelyikhez fogható nincs az egész Galaxisban. Nem érnének utol.

— Nem változtathatnák meg a gondolatait, hogy maradásra bírják?

— Nem.

— Meglehet, hogy sokan jönnének. Maga meg csak egyedül van.

— Még álmukban sem gondolnák, hogy megneszeltem a közeledésüket, én már tudnék róluk, és elmennék onnan. Aztán ellenük fordítanám egész tudósvilágunkat, s ezzel fölébük kerekednénk. Ezzel ők is tisztában lennének, tehát semmit sem

mernének csinálni velem. De ami azt illeti, ők egyáltalán nem szeretnék, ha én tudomást szereznék róluk, és én mégis észrevenném a jelenlétüket.

— Mert maga annyival különb, mint ők? — kérdezte Novi, s kétkedő büszkeség fénylett fel az arcán.

Gendibal megadta magát. A nő olyan született intelligenciát, villámgyors felfogóképességet árult el, hogy egyszerűen öröm volt vele lenni. Delora Delarmi szóló, ez a sima szavú szörnyeteg óriási szívességet tett neki azzal, hogy ráerőltette ezt a honi parasztlányt.

— Nem, Novi, nem azért, mert annyival különb lennék náluk, noha az vagyok — válaszolta. — Azért, mert maga velem van.

— Én?

— Ahogy mondom, Novi. Gondolta volna?

— Nem, mester — felelte a nő ámulva. — Mit tehetek én?

— Az elméjéről van szó. Nem olvasok a gondolataiban — emelte föl sietve a kezét Gendibal. — Csupán látom az agya körvonalait, s ez a rajzolat olyan sima, hogy már-már szokatlanul tökéletes.

Novi a homlokához emelte a kezét.

— Mert tanulatlan vagyok, mester? Mert olyan buta vagyok?

— Nem, kedvesem. — Gendibal észre sem vette, miféle megszólítás csúszott ki a száján. — Mert olyan becsületes, és annyira bűntelen; mert a gondolatai igazak, és eszébe sem jut, hogy leplezze őket; mert melegszívű és… és sorolhatnám. Ha idegen tudósok akarnák letapogatni az elménket, a magáét és az enyémet, érintésük nyoma rögtön láthatóvá válna a maga sima elméjén. Jóval előbb, hogy a saját agyamon megérezném az érintésüket, már értesülnék á jelenlétükről, így aztán arra is maradna időm, hogy kidolgozzam az ellentámadás stratégiáját, azaz fölvegyem velük a harcot.

Ezután hosszú percekig néma csönd volt. Gendibal figyelmét nem kerülte el, hogy Novi szemében nemcsak boldogság, hanem diadalmámorral vegyes büszkeség is lobog.

— Tehát ezért hozott magával? — kérdezte végül Novi halkan.

— Igen — bólintott Gendibal. — Ez nagyon fontos szerepet játszott benne.

— Novi alig hallhatóan, már-már súgva kérdezte:

— Hogyan segíthetnék a legjobban, mester?

— Őrizze meg a nyugalmát — felelte Gendibal. — Ne féljen. És… és maradjon meg olyannak, amilyen volt.

— Ezután is olyan leszek, amilyen voltam — súgta Novi. — És ott állok majd maga és a veszély között, mint akkor, amikor Rufiranttal állt szemben.

Kiment a helyiségből. Gendibal hosszan nézett utána.

Különös, mi minden van ebben a nőben. Hogyan tud egy ilyen egyszerű lény ennyire bonyolult lenni? Agyának sima felszíne alatt

milyen határtalan intelligencia, mcgértőképesség és bátorság lakozik! Mi egyebet kívánhat az ember — bárkitől is?

Hirtelen egy kép jelent meg előtte Sura Noviról — aki nem volt szóló, de még második alapítványista, sőt tanult nő sem —, de ez a Sura Novi, aki szilárdan állt mellette, életbe vágóan fontos szerepet játszott a közelgő drámában.

A kép részletei azonban elmosódtak. Még nem láthatta tisztán, mi vár majd rájuk.

59.

— Egyetlen ugrás — dünnyögte Trevize —, és már itt is vagyunk.

— Ez már a Gaia? — kukucskált át Trevize válla fölött Pelorat a képernyő felé.

— A Gaia napja — felelte Trevize. — Ha tetszik, nevezze Gaia-N-nek a félreértések elkerülése végett. Olykor a galaktográfusok folyamodnak ehhez a módszerhez.

— És hol van akkor a Gaia? Vagy őt meg Gaia-B-nek hívjuk, tekintve, hogy bolygó?

— A bolygót nevezhetjük egyszerűen Gaiának. De még nem láthatjuk. A bolygókat nem olyan könnyű észrevenni, mint a csillagokat, s még a Gaia-N-től is körülbelül száz mikroparszeknyire vagyunk. Figyelje meg, hogy még most is csillagnak látjuk, igaz, hogy nagyon fényes csillagnak. De még ahhoz is messze vagyunk, hogy korong alakban mutatkozzék meg előttünk… És szabad szemmel ne bámuljon bele, Janov, mert ahhoz már most is elég fényes, hogy kárt okozzon a retinán. Mihelyt végzek a megfigyelésekkel, felhelyezem a szűrőt. Akkor aztán nyugodtan bámulhatja.

— Mennyi az a száz mikroparszek, olyan egységekben kifejezve, amit még egy mitológiaprofesszor is fel tud fogni, Golan?

— Hárommilliárd kilométer; körülbelül hússzorosa annak a távolságnak, ami a Terminus és a mi saját napunk között van. Segít ez valamit?

— Mérhetetlenül sokat. De nem kellene közelebb mennünk hozzá?

— Nem! — Trevize meglepetten pillantott fel. — Most még nem. Azok után, amiket a Gaiáról hallottunk, miért volna olyan sürgős? Lehet az ember bátor, de ne csináljon őrültségeket. Előbb vessünk rá egy pillantást.

— Mire, Golan? Maga mondta, hogy még nem láthatjuk a Gaiát…

— Szabad szemmel nem is. De vannak teleszkópos kameráink, és a gyors elemzésekhez rendelkezésünkre áll egy kiváló számítógép. Először megnézzük magunknak a Gaia-N-et, és talán néhány egyéb megfigyelést is elvégezhetünk. Nyugalom, Janov — kinyújtotta a karját, és atyáskodó mozdulattal megveregette Pelorat vállát.

Kis idő elteltével újra megszólalt:

— A Gaia-N egyedül álló csillag, de ha van is társa, az jóval messzebb lehet tőle, mint mi vagyunk pillanatnyilag, és a legjobb esetben is csak egy vörös törpe lehet, ami azt jelenti, hogy nem kell törődnünk vele. A Gaia-N a G4 típusú csillagok közé tartozik, azaz tökéletesen alkalmas rá, hogy lakott bolygója legyen, ez pedig jót jelent. Ha A vagy M típusú csillag volna, már hátat is fordíthatnánk

neki, hogy amilyen gyorsan csak lehet, elhúzzuk a csíkot.

— Lehet, hogy én csak mitológus vagyok — vetette közbe Pelorat —, de nem határozhattuk volna meg a Sayshellről, milyen spektrális osztályba tartozik a Gaia-N?

— Megtehettük és meg is tettük, Janov, de sohasem árt, ha a célhoz közeledve az ember még egyszer ellenőrzi az adatokat. A Gaia-N-nek van bolygórendszere, ami csöppet sem meglepő. Van két gázóriása, az egyik igazán szép és rendkívül nagy, feltéve, hogy a számítógép helyesen becsülte fel a távolságot. Könnyen lehet, hogy a csillag túloldalán is van egy, amit meglehetősen nehéz felfedezni, mert mi történetesen közel vagyunk a planetáris síkhoz. A belső régiókban semmit sem észlelek, de ez sem jelent különösebb meglepetést.

— Rossz hír?

— Nem mondhatnám. Ezt vártam. A lakható bolygók anyaga szikla és fém, s általában jóval kisebbek a gázóriásoknál… közelebb is vannak amazoknál a csillaghoz, amelytől fölmelegszenek. Mindebből pedig az következik, hogy innen kintről sokkal nehezebb észrevenni őket. Tehát közelebb kell mennünk, hogy a Gaia-N-től mintegy négy mikroparszeknyi távolságban szondázhassuk végig a térséget.

— Én készen állok rá.

— Én nem. Az ugrást holnap hajtjuk végre.

— Miért holnap?

— Miért ne? Adjunk nekik egy napot, hogy elénk jöhessenek és elkapjanak, s magunknak, hogy elszökhessünk, ha észrevesszük, hogy közelednek, s nem tetszik az ábrázatuk.

60.

Kínosan lassú munka következett. Trevize egész álló nap a számításaival vesződött, s megpróbált választani a számos lehetőség között. Minthogy pontos adatok nem álltak rendelkezésére, csak az intuíciójára hagyatkozhatott, ami ezúttal — sajnos — cserbenhagyta. Éppen azt a „bizonyosságot" hiányolta, amit olykor már sikerült önmagában megtapasztalnia.

Végül olyan utasításokat táplált be az ugráshoz, amelyek révén messze eltávolodnak a planetáris síktól.

— Így nagyobb rálátásunk lesz a terület egészére — magyarázta —, mert a naptól a lehető legnagyobb, még belátható távolságban szemlélhetjük a bolygókat keringési pályájuk minden egyes pontján. És ők, bárkik legyenek is, sem tarthatják olyan tüzetesen megfigyelésük alatt a bolygók síkján kívül eső részeket, legalábbis remélem.

Most olyan közel voltak a Gaia-N-hez, mint a tőlük csaknem félmilliárd kilométerre lévő legközelebbi és legnagyobb gázóriás, amelynek képét Trevize — Pelorat kedvéért — a legerősebb nagyításban vetítette ki a képernyőre. Még akkor is gyönyörű látvány volt, ha a három — törmelékekből álló ritkás és keskeny — gyűrű lemaradt a képről.

— Megvannak a szokásos holdjai, de tudjuk, hogy ilyen távolságra a Gaia-N-től egyik sem lehet lakható — magyarázta Trevize. — És egyiken sem maradhattak fenn emberi közösségek, még üvegbura alatt vagy egyéb, szigorúan mesterséges körülmények között sem.

— Honnan tudja?

— Nincsenek olyan jellegzetes rádiózajok, melyek értelmes eredetre vallanának. Persze — tette hozzá rögtön, mint aki megszokta, hogy kijelentéseit azonnal mérlegre tegye —, elképzelhető, hogy egy tudományos előőrs mindent elkövetett, hogy elfedje a rádiójelzéseket, és a gázóriás olyan zajt produkál, ami takarja az általam keresett jeleket. De én megbízom a mi kiváló rádióvevőnkben és a még ennél is nagyszerűbb számítógépünkben. Ki merem jelenteni, rendkívül csekély a valószínűsége, hogy ezeket a holdakat emberi lények foglalták volna el.

— Ez azt jelenti, hogy nincs is semmiféle Gaia?

— Nem. Azt azonban jelenti, hogy ha van is Gaia, nem törődött vele, hogy benépesítse azokat a holdakat. Talán nem volt rá képes, vagy nem állt érdekében.

— Tehát van Gaia?

— Türelem, Janov. Türelem. Trevize látszólag végtelen

türelemmel szemlélte az eget. Egyszer aztán váratlanul fölkiáltott:

— Szavamra, egészen elkedvetlenít, hogy nem rohantak ki, és nem csaptak egyet a fejünkre. Ha valóban képesek volnának mindarra, amit a szóbeszéd hangoztat, mostanra már cselekedniük kellett volna.

— Megfontolandó — szólt Pelorat gyászosan —, vajon nem fantáziakép volt-e az egész.

— Nevezze mítosznak, Janov — fűzte hozzá fanyar mosollyal Trevize —, és máris ott vagyunk a maga szakterületénél. De látok egy bolygót, amelyik az ökoszférán halad keresztül, ami arra utal, hogy talán lakható. Legalább egy napig megfigyelés alatt akarom tartani.

— Miért?

— Elsősorban azért, hogy lássam, lakható-e.

— Épp az imént mondta, Golan, hogy az ökoszférában van.

— Igen, pillanatnyilag ott van. De lehet, hogy rendkívül szeszélyes pályagörbét ír le, amelynek során eljuthat akár egy, vagy ellenkezőleg, akár tizenöt mikroparszeknyire is a naptól, sőt egyik sem zárja ki a másikat. Meg kell határoznunk a bolygó Gaia-N-től mért távolságát, majd ezt össze kell vetnünk az orbitális sebességével, így talán kideríthetjük a mozgása irányát is.

61.

Eltelt egy nap.

— A pályagörbe majdnem kör alakú — jelentette ki végül Trevize. — Ez pedig határozottan arra vall, hogy lakható. Pedig még most sem akar elkapni bennünket senki. Meg kell néznünk közelebbről.

— Miért tart olyan sokáig, míg előkészít egy ugrást? — kérdezte Pelorat. — Miért csak ilyen aprókat szökdécsel?

— Nézzenek oda, mit nem mond! A kis ugrásokat sokkal nehezebb irányítani, mint a nagyokat. Melyiket lehet könnyebben fölvenni a földről: a követ vagy a porszemet? Különben is itt vagyunk a Gaia-N szomszédságában, ahol rendkívül erősen görbül a tér. Ez pedig még a számítógép dolgát is alaposan megnehezíti, ennyit még egy mitológus is beláthat.

Pelorat morgott valamit az orra alatt.

— Most már szabad szemmel is láthatja a bolygót — mondta Trevize. — Ott van. Látja? A forgási periódusa körülbelül huszonkét galaktikus órának felel meg, a tengely elhajlása pedig tizenkét fok. Szinte tankönyvi példája lehetne a bolygók lakhatóságának, és valóban van rajta élet.

— Honnan tudja?

— Nagy mennyiségű szabad oxigén található a légkörében, ilyesmi pedig nem létezik dúsan tenyésző növényzet híján.

— Mi a helyzet az értelmes élettel?

— Ez attól függ, mit mutat a rádióhullám-sugárzás elemzése. Persze olyan értelmes élet is elképzelhető, amelyik maga mögött hagyta a technológiát, de ennek nem sok a valószínűsége.

— Akadtak rá példák — jegyezte meg Pelorat.

— Elhiszem, ha mondja, végül is ez a maga szakterülete. Mégsem gondolnám, hogy egy olyan bolygón, amelyik elriasztotta magától az Öszvért, csak pásztorkodó népek élnének.

— Van holdja? — kérdezte Pelorat.

— Van — felelte Trevize óvatosan.

— Mekkora? — nyögte ki Pelorat elfulladó hangon.

— Nem tudom pontosan. Talán száz kilométer átmérőjű.

— Jaj — sóhajtott fel Pelorat vágyakozva. — Szeretném, ha méltóbban ki tudnám fejezni az indulataimat, drága barátom, de hát megvolt az a kis esély…

— Arra gondol, ha óriási mellékbolygója volna, talán magát a Földet üdvözölhettük volna benne?

— Igen, de ez nyilván nem az.

— Nos, ha Compor igazat mondott, a Föld amúgy sem lehetne a Galaxisnak ebben a részében. Valahol a Szíriusz felé kellene

keresnünk. Igazán sajnálom.

— Ó, nem tesz semmit.

— Nézze, most még várunk egy kicsit, aztán megkockáztatunk még egy kis ugrást. Ha akkor sem mutatkoznak az értelmes élet jelei, akkor biztonságban leszállhatunk, csakhogy akkor nem lesz semmi okunk leszállni, nem igaz?

62.

Az ugrás után Trevize meglepetten kiáltott fel.

— Helyben vagyunk, Janov. Semmi kétség, ez a Gaia. Legalábbis nem ismeretlen rajta a technológiai civilizáció.

— Ezt a rádióhullámok alapján állapította meg?

— Ennél nyilvánvalóbb jeleit látom. Űrállomás kering a bolygó körül. Látja?

A képernyőn egy tárgy vált láthatóvá. Pelorat gyakorlatlan szemének nem jelentett semmi különöset, Trevize azonban már sorolta is:

— Mesterséges, fémből készült, és rádióhullámokat sugároz.

— És most mit csinálunk?

— Egyelőre semmit. Ha ilyen műszaki színvonalig eljutottak, nyilván észre is vettek bennünket. Ha mégsem tesznek semmit, egy idő után rádióüzenetet menesztek hozzájuk. Ha még arra sem reagálnak, óvatosan megközelítem őket.

— És mi van akkor, ha csinálnak valamit?

— Ez attól függ, hogy mi az a „valami". Ha nem lesz kedvemre való, akkor kihasználom azt az előnyünket, hogy ők valószínűleg nem rendelkeznek olyan berendezéssel, mint amilyennel ez a hajó végre tud hajtani egy ugrást.

— Arra gondol, hogy elpályázunk?

— Akár egy hipertéri lövedék.

— Csakhogy akkor nem leszünk bölcsebbek annál, mint ahogyan megérkeztünk.

— Ne higgye. Annyit mindenesetre tudni fogunk, hogy a Gaia létezik, hogy fejlett technikával rendelkezik, és hogy olyat tett, amivel elijesztett bennünket.

— Golan, azért ne hagyjuk magunkat olyan könnyen elijeszteni!

— Tudom, tudom, Janov, hogy maga semmi másra nem vágyik úgy, mint hogy mindenáron és a lehető legtöbbet megtudjon a Földről, de kérem, ne felejtse el, hogy én nem osztozom a monomániájában. Itt ülünk egy fegyvertelen hajón, és azok odalent évszázadok óta el vannak vágva a világtól. Tegyük fel, hogy még életükben nem hallottak az Alapítványról, és nem tudják, hogy tisztelniük kell. Vagy tegyük fel, hogy ők a Második Alapítvány, és mihelyt a markukba kaparintanak, mi már soha többé nem leszünk ugyanazok az emberek, ha megharagszanak ránk. Vagy talán azt akarja, hogy tisztára töröljék az agyát, hogy megszűnjék mitológiakutató lenni, és többé soha ne tudjon a legendákról? Pelorat elkeseredett képet vágott.

— Hát, ha maga így látja a dolgokat… De ha már egyszer elmentünk innen, mihez kezdünk akkor?

— Egyszerű. Elvisszük a híreket a Terminusra… Vagy olyan közel a Terminushoz, amilyen közel csak enged bennünket az öregasszony. Aztán újra visszatérünk a Gaiához — méghozzá gyorsan és minden óvatoskodást félretéve —, de akkor már felfegyverzett hajón vagy hadiflotta élén. Addigra sok minden megváltozhat.

63.

Vártak. Lassan meg is szokták a várakozást. A Gaiához közeledve sokkal több időt töltöttek el várakozással, mint amennyi ideig a Terminustól a Sayshellig tartott az út.

Trevize beállította a számítógép automata vészjelzőjét, és a maga nemtörődöm módján olykor még el is szundikált párnázott székében.

Annak rendje és módja szerint föl is riadt, amikor a vészjelző megszólalt. Pelorat arcán is ugyanaz a riadalom tükröződött, amikor belépett Trevize szobájába. Neki a borotválkozást kellett félbeszakítania.

— Üzenetet kaptunk? — kérdezte.

— Nem — felelte Trevize energikusan. — Elindultunk.

— Elindultunk? Hová?

— Az űrállomás felé. — Hogyhogy?

— Nem tudom. A motor bekapcsolt, a számítógép pedig nem felel, hiába kérdezem… és megyünk, Janov, bennünket elkaptak. Kicsit túl közel merészkedtünk a Gaiához.

TIZENHATODIK FEJEZET
Az utak összefutnak

64.

Amikor végre megpillantotta Compor hajóját a képernyőn, Stor Gendibal úgy érezte, egy irgalmatlanul hosszú utazás végére ért. Persze, ez még nem volt a vége, inkább nagyon is a kezdete. Trantortól a Sayshellig az egész utazás csak valaminek a bevezetője volt. Novi szinte megrendült.

— Ez egy másik űri hajó, mester?

— Űrhajó, Novi. Igen, ez az, amit utol akartunk érni. Ez a hajó nagyobb… és jobb, mint a miénk. Olyan gyorsan képes áthaladni az űrön, hogyha előlünk menekülne, a mi hajónk nem tudná utolérni, de még messziről sem tudná követni.

— Gyorsabb, mint a mesterek hajója? — Sura Novi még a gondolattól is elképedt. Gendibal vállai vont.

— Lehet, hogy mester vagyok, ahogy maga mondja, de én sem lehetek minden téren mester. Nekünk, tudósoknak nincsenek ilyen hajóink, és sok más olyan eszközünk sincs, mint amilyeneket e hajók tulajdonosai használnak.

— De hát hogy lehet, hogy a tudósoknak nincsenek ilyen holmijaik, mester?

— Mert mi csak a fontos dolgokban vagyunk mesterek. Az anyagi világ fejlődése ehhez képest csekély jelentőségű.

Novi összehúzott szemöldökkel töprengett.

— Én úgy látom, ha valaki olyan gyorsan tud menni, hogy egy mester nem érheti utol, az nem csekélység. Kik ezek az emberek, akik ilyen csoda… akiknek ilyen holmijaik vannak? Gendibalt szórakoztatta a dolog.

— Alapítványnak nevezik magukat. Hallott valaha az Alapítványról?

(Azon kapta magát, hogy eltűnődik, vajon mit tudhatnak és mit nem a honiak a Galaxisról, és a szólóknak vajon miért nem jutott soha eszébe, hogy érdeklődjenek az efféle dolgokról. Vagy csak őt nem érdekelték soha az efféle dolgok… csak őbenne élt az a meggyőződés, hogy a honiak úgysem törődnek mással, csak a föld túrásával?)

Novi elgondolkodva ingatta a fejét.

— Sohasem hallottam róla, mester. Amikor a tanító a betűk tudományára oktatott, úgy értem, olvasni, elmondta nekem, hogy sok más világ is van, és néhánynak még a nevét is elsorolta. Azt mondta, a mi honi világunknak Trantor a rendes neve, és egykor innen kormányozták valamennyi világot. Azt mondta, a Trantort csillogó fém borította, és Császára is volt, méghozzá mindenek fölött álló.

Szemérmes vidámság csillant meg a szemében, amikor fölnézett Gendibalra.

— De én nem sokat hittem az egészből. Annyi mindent összehordanak a mesélő emberek, amikor a hosszú estéken összegyűlünk a nagyteremben. Amikor kislány voltam, szóról szóra elhittem mindet, de ahogy nőttem, úgy találtam, sok olyan is akad köztük, ami nem igaz. Ma már nagyon keveset, talán semmit sem hiszek el ezekből a mesékből. Még a tanító is hihetetlen dolgokat mondott.

— A tanító története mégis igaz, Novi, de mindez réges-régen volt. A Trantort valóban fém borította, és valóban ott élt a Császár, és onnan kormányozta az egész Galaxist. Egy napon azonban az Alapítvány népe fogja kormányozni a világokat. Mind erősebbe és erősebbé válnak.

— Mindet ők fogják kormányozni, mester?

— Ennek még nem jött el az ideje. Addig még ötszáz évnek kell eltelnie.

— Ők lesznek a mesterek mesterei is?

— Dehogy, dehogy. Ők a világokat fogják irányítani. Mi meg őket, az ő biztonságuk és valamennyi világ biztonsága érdekében.

Novi ismét összehúzta a szemöldökét.

— Mester — kérdezte —, ennek az Alapítványnak sok ilyen különleges hajója van?

— Úgy képzelem, igen.

— És mindenféle más is, ami szintén ilyen… meglepő?

— Vannak nagy erejű fegyvereik is.

— Akkor miért nem állnak már most a világok élére, mester?

— Nem tehetik. Még nincs itt az ideje.

— De miért nem tehetik? A mesterek megakadályoznák őket?

— Nem lenne szükség rá, Novi. Ők akkor sem vehetnék kezükbe a világok irányítását, ha mi nem tennénk ellene semmit.

— De hát mi akadályozná meg őket ebben?

— Tudja — próbálta magyarázni Gendibal —, van egy terv, amit egyszer egy bölcs ember gondolt ki…

Elhallgatott, halványan elmosolyodott, és megrázta a fejét.

— Nehéz ezt elmagyarázni, Novi. Talán majd máskor. Az is lehet, hogy ha tanúja lesz mindannak, ami történni fog, még mielőtt újra meglátnánk a Trantort, az én magyarázatom nélkül is meg fogja érteni.

— Mi fog történni, mester?

— Nem tudom bizonyosan, Novi. De végül minden jóra fordul.

Ezzel lezárta a beszélgetést, és hozzáfogott, hogy kapcsolatot teremtsen Comporral. De sehogy sem tudott szabadulni attól a gondolattól, folyton ott motoszkált az agyában: „legalábbis remélem”.

Hirtelen dühös lett magára, mert rájött, mi hívta elő benne ezt a lealacsonyító, buta gondolatot. Az Alapítvány gondosan kimunkált,

méltóságot sugárzó hatalma, mely mintegy visszatükröződött Compor hajóján, s a saját bosszúsága, amely elöntötte, látva Novi leplezetlen bámulatát.

Ostobaság! Hogyan is hasonlíthatná össze a puszta erő és hatalom birtoklását azzal a képességgel, hogy magukat az eseményeket irányítsuk? Szólók nemzedékei nevezték ezt „a kéz és a száj téveszméjének”.

Még elgondolni is rossz, hogy mind a mai napig nem tudta magát kivonni csábításaik alól!

65.

Munn Li Compor egyáltalán nem tudta, hogyan kell ilyenkor viselkedni. Élete túlnyomó részében olyan elképzelései voltak a szólókról, hogy mindenhatóak, és túl vannak az ő tapasztalatainak körén — ők a szólók, akikkel olykqr kapcsolatba kerül, és akik a maguk titokzatos módján kézben tartják az egész emberiséget.

A legutóbbi években Stor Gendibal volt az, akihez az utasításokért fordulnia kellett. Személye többnyire nemcsak egy hangot jelentett, de valóságos jelenlétet is az agyában — hipernyomkövctő nélküli hiperbeszélgetést.

Ebben az értelemben a Második Alapítvány messze maga mögött hagyta az Alapítványt. Eszköz nélkül, csupán a fejlett, kiművelt elmére támaszkodva nyúltak át a sok-sok parszeknyi téren, úgy, hogy sem lehallgatni, sem eltorzítani nem lehetett. Világok között feszülő hálójuk láthatatlan volt, és érzékelhetetlen, s a közvetítéshez meglepően kevés odaadó személyre volt szükség.

Comport gyakran hatalmába kerítette valami emelkedettebb érzés, amikor a maga szerepére gondolt. Milyen kicsiny társaság az, amelyik a tagjai közé számítja — s mégis milyen hatalmas a befolyásuk a világokra. És mennyire nem tud róluk senki! Még a felesége sem ismeri az ő titkos életét.

És a szálak a szólók kezében futnak össze — és lám, itt van ez a szóló, ez a Gendibal, aki (Compor szerint) nemsokára első szóló lesz, vagyis császárnál is nagyobb ura egy birodalomnál is nagyobb birodalomnak. Íme, trantori hajóján megérkezett Gendibal, és Compor alig tudott úrrá lenni csalódásán, amiért egy ilyen horderejű találkozóra nem magán a Trantoron került sor.

Ilyen volna egy trantori hajó? Még a hajdani kereskedők is, akik annak idején az Alapítvány áruit szállították keresztül-kasul az ellenséges Galaxison, még ők is különb hajókon jártak, mint ez! Nem csoda, hogy oly sokáig tartott, míg a szóló a Trantorról eljutott a Sayshellig.

Még azzal a fedélzeti összekötő szerkezettel sem rendelkezett, ami a két hajót egyesíthette volna, hogy a személyzet átjuthasson egyikről a másikra. Pedig ez még a szánalmas sayshelli hajókról sem hiányzott. A szólónak összhangba kellett hoznia a két jármű sebességét, hogy átdobhassa a pányvát, s végigmásszon rajta, mint valamikor, a császári időkben.

Helyben vagyunk, gondolta Compor borúsan, ez a hajó semmi egyéb, mint egy régimódi császári bárka — ráadásul a kisebbek közül.

Két alak vonszolta magát a pányván — az egyik olyan nehézkesen mozgott, hogy első pillantásra tudni lehetett, először jár kint az űrben.

Végre itt voltak a fedélzeten, és levehettek űrruhájukat. Stor Gendibal szóló átlagos magasságú, érdektelen külsejű férfi; nem termetes, nem erős, de még az a különleges tanultság sem látszik rajta. Bölcsességéről egyedül mélyen ülő, sötét szeme árulkodik. De most éppen hogy a szólót fogta el az ámulattól vegyes tisztelet, ahogy körbepillantott a hajón.

A másik nő volt: nagyjából Gendiballal egyforma magasságú, egyébként semmi különös nem látszott rajta. Meglepetésében tátva maradt a szája, amikor körülnézett.

66.

Gendibalnak az átmászás nem volt különösebben kedve ellenére. Nem mintha képzett űrhajós lett volna — egyetlen második alapítványista sem volt az —, de földi féregnek sem nevezhette volna senki, mert ezt egyetlen második alapítványbeli sem engedhette meg magának. Egy-egy váratlan űrutazással mindig számolniuk kellett, noha mindnyájan bíztak benne, hogy ilyesmire csak elvétve kerülhet sor. (Preem Palver — aki legendásan sokat utazott — mondta egyszer szomorúan, hogy egy szóló annál sikeresebb, minél kevesebb időt kénytelen eltölteni az űrben azért, hogy biztosítsa a Terv sikerét.)

Gendibalnak eddig háromszor volt dolga pányvával, s noha most, negyedszerre sem sikerült megszabadulnia bizonyos feszültségtől, aggodalma eltörpült amellett, amit Sura Noviért érzett. Mentális képességét sem kellett segítségül hívnia, anélkül is látta, mennyire kétségbeejti a nőt, hogy bele kell lépnie a semmibe.

— Jaj nekem, mester! — mondta, amikor Gendibal elmagyarázta, mit kell tennie. — Hisz a semmit kell tapodnom. — Ha más nem, hirtelen visszazuhanása a honi beszédmodorba, világosan elárulta, mennyire magánkívül van.

— Nem hagyhatom ezen a hajón, Novi — győzködte szelíden Gendibal —, mert én átszállók a másikra, és ott is szükségem lesz magára. Nem fenyegeti semmiféle veszély, az űrruha mindentől megvédi, és leesnie sincs hová. Még ha elengedi is a pányvát, ott marad, ahol volt, én pedig egy karnyújtásnyira leszek magától, és visszavezetem a pányvához. Jöjjön hát, Novi, mutassa meg, hogy van olyan bátor, mint amilyen okos, hogy tudós váljék magából.

Novinak nem is volt több ellenvetése, de Gendibal a biztonság kedvéért — noha nem szívesen tett bármit is, amivel felkavarná a nő elméjének simaságát — csillapító érintéssel simította végig agya felszínét.

— Ha akar, beszélhet is hozzám — mondta, amikor már mindketten bezárták űröltözéküket. — Csak gondoljon rá erősen, akkor meghallom. Tisztán, egyenként gondolja végig a szavakat. Ugye, hall engem?

— Igen, mester — felelte a nő. Az átlátszó sisaklemez mögött Gendibal látta a mozgó ajkakat.

— Úgy mondja, hogy közben a szája mozdulatlan maradjon — mondta. — A tudósok ruhájába nem szereltek be rádiót. Az elménkkel közvetítjük a szavakat.

A nő szája mozdulatlan maradt, arcán feszültség tükröződött: „Hallja, amit mondok, mester?”

„Nagyszerű” — gondolta Gendibal, és ő is összezárt szájjal

kérdezte: „Hall engem?”

„Hallom, mester.”

„Akkor jöjjön velem, és tegye azt, amit én.”

Együtt indultak át. Gendibal elvben tudta, mi a teendő, noha gyakorlati téren csak mérsékelt tapasztalatokkal rendelkezett. A trükk mindössze abból állt, hogy az ember kinyújtotta két összezárt lábát, és kizárólag csípőből mozgatta. Ez azt eredményezte, hogy a gravitációs központ megmaradt az egyenes vonal mentén, miközben a karok felváltva lendültek előre. Előzőleg az egészet elmagyarázta Sura Novinak, és most rá sem kellett néznie, mert testének helyzetéről mindennél világosabb képet kapott agya mozgásközpontjának állapotából.

Ahhoz képest, hogy kezdő, nagyon jól csinálja, majdnem olyan jól, mint maga Gendibal. Elnyomta magában a feszültséget, és minden erejével próbálta megtartani az utasításokat. Gendibal ismét örömteli elégedettséget érzett.

Mindazonáltal Novi leplezetlen örömmel vette tudomásul, hogy ismét hajón lehet — csakúgy, mint Gendibal. Miközben kibújt űrruhájából, körülnézett, és alaposan meglepődött, látva a fényűző berendezést. Jóformán semminek nem ismerte föl a rendeltetését, s kissé szorongva gondolt rá, milyen rövid idő alatt kell elsajátítania a kezelés fortélyait. Átvehetne ugyan a tapasztalatokat egyenesen a hajón lévő ember agyából, de az ilyesmi sohasem lehet olyan teljes, mint a valódi tanulás.

Aztán Comporra Összpontosította a figyelmét. Magas, vékony, nála néhány évvel idősebb férfit látott, a maga erőtlennek tűnő módján meglehetősen jóképű, meghökkentően világosszőke, hullámos hajú.

És Gendibal azzal is tisztában volt, hogy ez az ember csalódott, sőt kissé lenézi a szólót, akivel először áll szemtől szemben. És még csak nem is tudja leplezni csalódottságát.

Gendibal tulajdonképpen nem sokat törődött vele. Compor nem trantori — sem teljes jogú második alapítványista —, tehát nyilván megvannak a maga illúziói. Ezt az agyába vetett egészen felszínes pillantás is megmutatta. Ilyen illúzió volt az is, hogy az igazi erőnek az erő külső jeleivel is párosulnia kell. Ő, természetesen, mindaddig meghagyhatta volna Compor háborítatlan illúzióit, míg nem kerülnek összeütközésbe Gendibal céljaival, de úgy esett, hogy pillanatnyilag ez az illúzió kellemetlenül érintette őt.

Tehát amit tett, az mentálisan megfelelt egy kisebbfajta csettintésnek. Compor enyhén összerázkódott az éles, de máris tovatűnő fájdalom hatására. Mintha valamiféle erő borzolta volna össze gondolatai felszínét, amitől tudatára ébredt a szóló hanyagul megnyilvánuló, ám mégis lenyűgöző hatalmának, ami bármikor

lecsaphat rá, amikor csak a szóló úgy látja jónak.

Comporban nem maradt más, mint a Gendibal iránt érzett határtalan tisztelet.

— Mindössze a figyelmét akartam felkelteni, kedves barátom, Compor — szólalt meg Gendibal szívélyesen. — Kérem, tudassa velem a barátja, Golan Trevize és annak barátja, Janov Pelorat tartózkodási helyét.

Compor tétován felelte:

— Beszélhetek az asszony jelenlétében, szóló?

— Ez az asszony, Compor, az én személyem egyfajta kivetülése. Tehát nem látom be, miért ne beszélhetne nyíltan.

— Úgy lesz, ahogy mondja, szóló. Trevize és Pelorat pillanatnyilag a Gaia néven ismert bolygó felé közeledik.

— Ahogy említette a minapi utolsó jelentésében, Nyilván azóta már le is szálltak a Gaián, és talán már el is hagyták. A Sayshell bolygón sem tartózkodtak hosszasan.

— Mindaddig nem szálltak még le, míg a nyomukban voltam, szóló. Roppant elővigyázatossággal közeledtek a bolygóhoz, és sokáig elidőztek egy-egy mikrougrás között. Egyértelműnek látszik, hogy nincsenek információik a bolygóról, ezért közelednek hozzá ilyen vonakodva.

— Magának vannak információi, Compor?

— Nincsenek, szóló, helyesebben szólva a hajóm számítógépének nincsenek.

— Erről a számítógépről beszél? — pillantott Gendibal az irányítópultra, majd hirtelen feltámadó reménységgel kérdezte: — És hasznos segítséget tud nyújtani a hajó irányításában?

— Tökéletesen elvezeti a hajót, szóló. Nincs más dolgom, mint elgondolni az utasításokat.

Gendibalnak váratlanul kényelmetlen érzése támadt. — Ilyen messzire jutott volna el az Alapítvány?

— Igen, ámbár a dolog elég nehézkesen megy. A számítógép nem működik valami jól. Többször is meg kell ismételnem a gondolataimat, és még akkor is csak minimális információt kapok tőle.

— Lehet, hogy én jobban elboldogulok vele — mondta Gendibal.

— Ebben bizonyos vagyok, szóló — felelte Compor tisztelettudóan.

— Most azonban nem ez foglalkoztat bennünket. Vajon miért nincs információja a Gaiáról?

— Nem tudom, szóló. Azt állítja, már amennyire egy számítógép állíthat valamit, hogy a Galaxis minden ember lakta bolygója szerepel az adattárban.

— Nem rendelkezhet több információval, mint amennyit beletápláltak, és ha azok, akik a betáplálást végezték, úgy hitték,

minden ilyen bolygóról tudomásuk van, noha ez valójában nem felelt meg az igazságnak, nos, akkor a számítógép is ugyanennek a tévedésnek az áldozatául eshetett. Helyes?

— Kétségtelenül, szóló.

— Érdeklődött a Sayshellen is?

— Szóló — felelte Compor zavartan —, akadnak ugyan olyanok is a Sayshellen, akik beszélnek a Gaiáról, de amit mondanak, azzal semmire sem megyünk. Merő babonaság. Azt mesélik, a Gaia olyan hatalommal rendelkező világ, hogy még az Öszvért is távol tartotta magától.

— Valóban ezt mondják? — kérdezte Gendibal, de nem árulta el izgalmát. — Olyan bizonyos volt benne, hogy ez merő babonaság, hogy a részletek felől nem is érdeklődött?

— Nem, szóló. Rengeteget kérdezősködtem, de ennél többet nem tudtam kihúzni belőlük. Hosszasan taglalják a dolgot, de mindig csak arról beszélnek, amit már említettem.

— Nyilván ilyesmit hallhatott Trevize is — mondta Gendibal —, s valami ezzel kapcsolatos dolog miatt megy a Gaiára… talán hogy megcsapolja ezt az óriási hatalmat. És meglehet, azért járt el ilyen óvatosan, mert maga is tart ettől a hatalomtól.

— Bizonyára erről lehet szó, szóló.

— És ön mégsem eredt a nyomába?

— De igen, szóló, mindaddig, míg megbizonyosodtam róla, hogy valóban a Gaiára tart. Aztán visszatértem ide, a Gaia-rendszer peremvidékére.

— Miért?

— Három okból, szóló. Először is, az ön érkezését vártam, és úgy gondoltam, legalább félúton kellene összetalálkoznunk, hogy az utasításának megfelelően a lehető legkorábban áthozhassam a fedélzetre. Minthogy a hajómra hipernyomkövetőt szereltek föl, nem távolodhattam el túlságosan Trevize-tól és Pelorattól, ha nem akartam gyanút kelteni a Terminuson, ekkora távolságot azonban még biztonságosnak ítéltem. Másodszor, amikor láttam, milyen lassan közeledik Trevize a Gaia bolygóhoz, arra gondoltam, van mégj időm, hogy ön elé menjek, s ezzel siettessem a találkozásunkat, s mégse veszítsem el az események fonalát, különös tekintettel arra, hogy ön nálam alkalmasabb arra a feladatra, hogy Trevize-t egészen a bolygóig kísérje, s az esetleges, váratlan körülmények között cselekedjék.

— Teljesen igaza van. És a harmadik ok?

— A legutóbbi beszélgetésünk óta történt valami, amire nem számítottam, és amit nem értek. Úgy éreztem, és ebben az utóbbi oknak is szerepe volt, hogy amennyire csak a bátorságomból futja, siettetnem kell a találkozásunkat.

— És mi az az esemény, amire nem számított, és amit nem ért?

— Alapítványi flotta közeledik a sayshelli határ felé. A számítógépem a sayshelli híradásokból értesült róla. Legalább öt korszerű hajóból áll a flottilla, és ez elegendő a Sayshell leigázásához.

Gendibal nem válaszolt azonnal, nem akarta elárulni, hogy nem számított ilyen fordulatra, illetve hogy ő sem érti. Egy percnyi késlekedés után, mintegy mellékesen, megkérdezte:

— És gondolja, hogy van valami köze ahhoz, hogy Trevize a Gaia felé közeledik?

— Annyi bizonyos, hogy közvetlenül ez után történt, és ha B időben A után következik, akkor legalábbis fennáll a lehetősége, hogy A okozta B-t — felelte Compor.

— Nos, igen valószínűnek látszik, hogy mindnyájan a Gaián futunk össze, Trevize, én és az Első Alapítvány. Jól dolgozott, Compor, és most lássuk, mi lesz a teendőnk. Először is mutassa meg, hogy működik a számítógép, és rajta keresztül hogyan kell bánnom a hajóval. Bízom benne, hogy nem veszi el sok időnket. Ezek után maga átszáll az én hajómba, aminek a kezelését addigra én már beültetem a maga agyába. Nem lesz gondja a manőverezéssel, bár meg kell mondanom (ahogy kétségtelenül maga is észrevette már a külleméből), határozottan primitívnek fogja találni.

Mihelyt a hajó az irányítása alá kerül, el nem mozdul innen, amíg vissza nem térek.

— Mennyi idő lesz ez, szóló?

— Majd kiderül, ha visszatértem. Remélem, nem tart olyan soká, hogy elfogynának a hajóm készletei, de ha ez mégis bekövetkeznék, keresse fel a Sayshell Unió valamelyik lakott bolygóját, és ott várakozzék rám. Akárhol lesz is, megtalálom.

— Úgy lesz, ahogy mondja, szóló.

— És ne féljen. Elboldogulok ezzel a titokzatos Gaiá-val, és ha kell, az Alapítvány öt hajójával is.

67.

Littoral Thoobing hét esztendeje volt az Alapítvány sayshelli nagykövete. Meglehetősen ragaszkodott pozíciójához.

Magas, kissé testes ember volt, sűrű, barna bajuszt viselt, holott mind az Alapítványon, mind Sayshellen leginkább a simára borotvált arc divatja járta. Ráncos arcán — noha még csak ötvennégy éves volt — most gondosan kimunkált közöny látszott. Nem könnyen fedezhették fel rajta, mennyire szereti a munkáját.

Pedig szerette. A munkája tartotta távol a Terminus lármás politikai életétől — az effélét az ember csak távolból láthatja tisztán —, és adta meg a lehetőséget, hogy sayshelli módra éljen szibarita életet, s biztosítsa feleségének és lányának azt a jómódot, amit az eltelt évek alatt megszoktak. Nem akarta, hogy az életét bármi is megzavarja.

Másrészt nem túlságosan kedvelte Liono Kodellt, talán mert ő is bajuszt viselt, ámbár kisebbet, kurtábbat és szürkésfehéret. A régi szép időkben csak ők ketten büszkélkedhettek ezzel az ékességgel azok között, akik politikailag számítottak, és e téren valamiféle versengés is kialakult közöttük. Most (gondolta Thoobing) szó sincs ilyesmiről; Kodell bajusza egyszerűen nyamvadt.

Kodell akkor is a Biztonsági Szolgálat igazgatója volt, amikor ő még a Terminuson ábrándozott róla, hogy a polgármesterségért folyó versenyben riválisa lesz Harla Brannónak — aminek az lett a vége, hogy szépen kifizették ezzel a nagykövetséggel. Branno természetesen a saját érdekében cselekedett így, de végül úgy alakult, hogy még hálás is lehet neki.

Kodell-lel azonban korántsem így áll a helyzet. Talán ez az eltökélt kedvessége az oka — mindig olyan barátságos ember volt —, s ebből a szerepből még akkor sem esik ki, ha épp az imént döntötte el, hogyan vágja el az ember torkát.

És most, íme, a hipertéren át is láthatja örökös jókedvtől és jóindulattól sugárzó arcát. Valóságos teste természetesen ott maradt a Terminuson, megkímélve Thoobingot a kényszerű vendéglátás fizikai kötelezettségeitől.

— Kodell — mondta —, azt akarom, hogy hívják vissza azokat a hajókat. Kodell arcán napfényes mosoly ragyogott.

— Hát hiszen én is ezt szeretném, de az öreg hölgy megmakacsolta magát.

— Maga mindig tudta, hogyan győzze meg.

— Előfordult. Talán. Ha ő is azt akarta, hogy meggyőzzék. De most nem akarja. Thoobing, maga csak végezze a munkáját. Gondoskodjék róla, hogy a Sayshellen nyugalom legyen.

— Engem nem a Sayshell foglalkoztat, Kodell. Engem az Alapítvány foglalkoztat.

— Bennünket is.

— Kodell, ne köntörfalazzon. Szeretném, ha meghallgatna.

— Boldogan, csakhogy mostanában mozgalmas időket élünk a Terminuson, s ezért nem hallgathatom magát a végtelenségig.

— Amennyire csak tudok, rövid leszek: az Alapítvány összeomlásának lehetőségéről akarok beszélni. De csak akkor szólhatok nyíltan, ha ezt a hipertéri vonalat nem tudják lehallgatni.

— Nem tudják.

— Akkor folytatom. Néhány napja üzenetet kaptam egy bizonyos Golan Trevize-tól. Rémlik egy Trevize még az én időmből, szállítási kormánybiztos volt.

— A fiatalember nagybátyja — mondta Kodell.

— Aha, ezek szerint maga ismeri ezt a Trevize-t, aki az üzenetet küldte. Az azóta összegyűjtött információim szerint tanácsos volt, akit a legutóbbi Seldon-válság sikeres megoldása után letartóztattak, és száműzetésbe küldtek.

— Pontosan.

— Nem hiszem el.

— Mit nem hisz el?

— Hogy száműzték.

— És miért nem?

— Az Alapítvány története folyamán előfordult már, hogy egyik polgárát száműzték volna? — kérdeztél Thoobing. — Vagy letartóztatták, vagy nem tartóztatták le. Ha letartóztatták, akkor vagy bíróság elé állították, vagy nem. Ha bíróság elé állították, akkor vagy elítélték, vagy nem ítélték el. Ha elítélték, az jelenthetett megbírságolást, lefokozást, kegyvesztettséget, börtönbüntetést vagy kivégzést. De senkit ser küldenek száműzetésbe.

— Mindig van egy legelső alkalom.

— Képtelenség. Az űrhajóhad egyik legkorszerűbb hajóján? Még a vak is látja, hogy különleges küldetést hajt végre az öregasszony megbízásából. Végül is kit akar Branno becsapni?

— És mi volna a küldetés célja?

— Valószínűleg a Gaia bolygó felkutatása. Kodell arca egy fokkal tompábban ragyogott. Szemében szokatlan keménység csillant meg.

— Tudom, hogy rendszerint nemigen ad hitelt a szavaimnak, nagykövet úr, most mégis kérem, kivételesen higgyen nekem. Sem a polgármesternőnek, sem nekem nem volt tudomásunk a Gaia létezéséről, amikor Trevize száműzetése megkezdődött. A Gaiáról csak a minap hallottunk először. Ha hisz nekem, akkor folytathatjuk a beszélgetést.

— Ezúttal a szükséges időtartamra felfüggesztem kétkedésemet,

igazgató, noha bevallom, kissé nehezemre esik.

— Mélyen igaz, nagykövet úr, és ha szavaimat váratlanul nagyon is hivatalosnak fogja találni, ez csak azért van, mert mire a dolgok végére érünk, jó néhány kérdésre kell majd választ adnia, s mondhatom, nem sok öröme telik benne. Úgy beszélt, mintha a Gaia ismerős világ volna az ön számára. Hogy lehet az, hogy tud valamit, amit mi nem tudunk? Nem az volna a kötelessége, hogy tájékoztasson bennünket mindenről, ami összefüggésben áll azzal a politikai egységgel, ahová önt kirendeltük?

— A Gaia nem része a Sayshell Uniónak — felelte Thoobing szelíden. — Ami azt illeti, talán nem is létezik. Kötelességem a Terminusra továbbítani mindazt a mesét, amit az alsóbb néposztályokba tartozó, babonás sayshellick a Gaiáról mesélnek? Egyesek szerint a Gaia a hipertérben van. Mások azt beszélik, ez a világ természetfölötti eszközökkel védelmezi a Sayshellt. Megint mások azt suttogják, ő bocsátotta útjára az Öszvért, hogy zsákmányul ejtse az egész Galaxist. Ha | azt akarják beadni a sayshelli kormánynak, hogy Trevize-t a Gaia felkutatására indították útnak, méghozzá az Alapítvány űrhajóflottájának öt korszerű hajója kíséretében, ebből egy szót sem fognak elhinni. Lehet, hogy a nép elhiszi a Gaiáról szóló meséket, a kormány azonban nem, és arról sem fogják meggyőzni őket, hogy az Alapítvány hisz bennük. Azt fogják gondolni, hogy önök a Sayshellt is be akarják kényszeríteni az Alapítvány Szövetségbe.

— És mi volna, ha valóban ezt terveznénk?

— Az végzetes következményekkel járna. Nézze, Kodell, előfordult-e az Alapítvány ötszáz éves történelme során, hogy bárki ellen is hódító háborút indítottunk volna? Viseltünk háborúkat az ellenünk föllépő hódítókkal szemben, egyszer el is buktunk, de egyetlen háborúnkkal sem nyertünk területeket. A Szövetség gyarapodása kizárólag békés megegyezések útján ment végbe. Mindig csak azok csatlakoztak hozzánk, akik ettől a maguk számára is hasznot reméltek.

— Nem lehetséges, hogy a Sayshell is úgy láthatja: haszna lesz abból, ha csatlakozik hozzánk?

— Erre nem fog sor kerülni mindaddig, amíg a hajóink a határaikon állnak. Hívja vissza őket!

— Lehetetlen.

— Kodell, a Sayshell puszta léte is remek propaganda az Alapítvány Szövetség jóindulatának. Szinte minden oldalról a mi területeink fogják közre, végtelenül sebezhető helyzetben van, s mégis, mindeddig biztonságban volt, járhatta a maga útját, s még azt is megengedhette magának, hogy nyíltan Alapítványellenes külpolitikát folytasson. Mivel tudnánk érthetőbben kinyilvánítani az egész

Galaxisnak, hogy senkivel szemben nem alkalmazunk kényszert, hogy barátságban élünk mindenkivel? Ha elfoglaljuk a Sayshellt, azt foglaljuk el, ami lényegében már úgyis a miénk. Hiszen gazdaságilag máris bekebeleztük, ha csendesen is. Ám ha katonailag is megszálljuk, ezzel Galaxis-szerte azt a látszatot keltjük, hogy áttértünk a terjeszkedő politikára.

— És ha azt mondom, bennünket valóban kizárólag a Gaia érdekel?

— Ezt nemcsak a Sayshell Unió nem fogja elhinni, én sem hiszem el. Ez a Trcvize megüzeni nekem, hogy útban van a Gaiához, és arra kér, továbbítsam az üzenetet a Terminusnak. Minden józan belátásom ellenére megteszem, mert ez a kötelességem, s még jóformán ki sem hűlt a hipertéri vonal, már mozgósítják az Alapítvány űrhajóflottáját. Ha nem hatolnak be a sayshelli térbe, hogyan fogják elérni a Gaiát?

— Drága Thoobingom, nyilván nem figyelt oda a saját szavaira. Hát nem maga mondta alig néhány perce, hogy a Gaia, ha létezik egyáltalán, nem része a Sayshell Uniónak? És gondolom, azt maga is jól tudja, hogy a hipertér nyitva áll mindenki előtt, és nem tartozik egyetlen világ felségterületéhez sem. Hogyan sérelmezhetné akkor a Sayshell, ha az Alapítvány területéről (ahol hajóink jelenleg állomásoznak) a hipertéren át a Gaia-területre vonulunk, s mindeközben a Sayshell területéből egyetlen köbcentimétert sem foglalunk el?

— A sayshelliek nem így fogják magyarázni, Kodell. A Gaiát, ha létezik egyáltalán, teljes mértékben a Sayshell Unió fogja körül, még ha politikai értelemben nem része is, és vannak rá példák, hogy az ilyen beékelt területek szinte részei az őket körülvevő térségnek, amennyiben ellenséges hadihajók fenyegetéséről van szó.

— A mieink nem ellenséges hadihajók. Mi békében élünk a Sayshelllel.

— Szerintem könnyen előfordulhat, hogy a Sayshell hadat üzen. Nem mintha reménykednének benne, hogy ekkora katonai fölénnyel szemben bármiféle háborút megnyerhetnének, de tény, hogy egy ilyen háború Alapítvány-ellenes hullámot indíthat el Galaxis-szerte. Az Alapítvány új, terjeszkedő politikája bátorítani fogja az ellenünk kötött szövetségek megalakulását. A Szövetség néhány tagja is felül fogja vizsgálni a hozzánk fűződő kötelékeit. A belső bomlás következtében még el is veszíthetjük a háborút, és ezzel magunk fordítjuk meg a növekedésnek azt a folyamatát, amely ötszáz éven keresztül oly gyümölcsözően szolgálta az Alapítvány érdekeit.

— Ugyan, ugyan, Thoobing — mondta Kodell egykedvűen. — Úgy beszél, mintha ez az ötszáz év semmit sem jelentene, mintha még most is Salvor Hardin idejében élnénk, és afféle Anakreon-típusú törpekirályságokkal harcolnánk. Holott már ma is jóval erősebbek

vagyunk, mint a hatalma csúcsán álló Galaktikus Birodalom volt. Egyetlen hajórajunk legyőzhetné az egész galaktikus űrhajóflottát, elfoglalhatná bármelyik galaktikus övezetet, és még csak észre sem venné, hogy háborút viselt.

— Nem a Galaktikus Birodalommal harcolnánk. A saját korunk bolygóival és övezeteivel harcolnánk.

— Akik korántsem olyan fejlettek, mint mi vagyunk. Már most összefoghatnánk az egész Galaxist.

— A Seldon-terv szerint erre még újabb ötszáz évet kell várnunk…

— A Seldon-terv alábecsülte a technológiai fejlődés sebességét. Már ma is megtehetnénk! Értse meg, ezzel nem azt akarom mondani, hogy meg is tesszük, vagy meg kellene tennünk most. Csak azt mondom, ma is megtehetnénk.

— Kodell, maga egész életében a Terminuson élt. Nem ismeri a Galaxist. Lehet, hogy az űrhajóflottánkkal és a technikánkkal legyőzhetnénk a többi világ fegyveres erőit, de ma még nem tudnánk elkormányozni az egész, ellenünk lázadozó, gyűlölködő Galaxist. Márpedig az erőszak ide vezetne. Vonják vissza a hajókat!

— Lehetetlen, Thoobing. Gondolja meg, mi van akkor, ha a Gaia nem mítosz, hanem valóban létezik?

Thoobing hallgatott, s úgy fürkészte a másik arcát, mintha a gondolatait akarná kitapogatni.

— Egy világ, amelyik a hipertérben van, magának nem mítosz?

— Egy világ, amelyik a hipertérben van, lehet babona, de még a babonák is az igazság egy-egy magja körül keletkeznek. Ez a száműzött, ez a Trevize úgy beszél róla, mint valóságos térben lévő, valóságos világról. Mi van akkor, ha neki van igaza?

— Képtelenség. Nem hiszem el.

— Nem? Próbálja elhinni csak egy pillanatra. Egy valóságos világ, amely mindeddig biztonságot nyújtott a Sayshellnek az Öszvér és az Alapítvány ellen!

— Most ellentmondásba keveredett önmagával. Hogyan nyújthatna a Gaia biztonságot a Sayshellnek az Alapítvánnyal szemben? Hát nem küldünk hajókat ellene?

— Nem ellene, hanem a Gaia ellen, e rejtélyesen ismeretlen világ ellen, amely oly gonddal kerül mindenféle feltűnést, hogy noha a valóságos űrben van, még a szomszédait is sikerült meggyőznie, hogy a hipertérben van… és még azt is kieszközölte valami módon, hogy adatai ne szerepeljenek a legjobb és legteljesebb galaktikus térképek számítógépes adattárában.

— Ezek szerint valóban nagyon szokatlan világ lehet, mert az ilyesmi csak úgy lehetséges, ha képes az agyak manipulálására.

— És nem maga mondta egy perccel ezelőtt, hogy az egyik

sayshelli mese szerint a Gaia küldte útjára az Öszvért, hogy leigázza a Galaxist? És az Öszvér vajon nem tudta manipulálni az agyakat?

— A Gaia tehát az Öszvérek világa volna?

— Meggyőződéssel állíthatja, hogy nem lehet az?

— Akkor már miért nem inkább az újjászületett Második Alapítvány világa?

— Tényleg, miért nem? Nem kellene kiderítenünk?

Thoobing elkomorodott. Az utóbbi szócsata alatt, ha savanyúan is, de mosolygott, most azonban lehajtotta a fejét, és csak a szemöldöke alól nézett fölfelé.

— Ha komolyan beszél, nem gondolja-e, hogy egy ilyen felderítés veszélyes lehet?

— Veszélyesnek ítéli?

— Nyilván azért válaszolt a kérdésemre újabb kérdéssel, mert nincs rá ésszerű válasza. Mit érünk az űrhajóinkkal az Öszvérek vagy a Második Alapítvány ellen? Ezzel szemben — ha valóban léteznek — nem tartja valószínűnek, hogy éppen ők csalogatják magukat a pusztulásba? Nézze, maga azt mondja, az Alapítvány már most megalakíthatná a Birodalmat, még akkor is, ha a Seldon-terv szerint még csak az út felét tettük meg. Én viszont figyelmeztettem rá, hogy túl messzire akarnak menni, és hogy a Terv van olyan bonyolult, hogy akár erővel is fékezheti ezt a rohanást. Ha a Gaia valóban létezik, és valóban az, aminek maga mondja, lehet, hogy ez az egész csak eszköz, amely éppen ezt a lassítást van hivatva előidézni. Inkább most tegye meg önként azt, amit később úgyis kénytelen lenne megtenni. Inkább most tegye meg békésen, véráldozatok nélkül, amit később szánalmas kudarcok árán, de mindenképpen meg kellene tennie. Vonja vissza a hajókat.

— Lehetetlen. Ami azt illeti, Thoobing, Branno polgármesternő maga is csatlakozni kíván a hajókhoz, és a felderítőcirkálókat már el is küldtük a hipertéren át a Gaia feltételezett felségterületére.

Thoobing tekintete elborult.

— Ebből háború lesz, én mondom.

— Maga a nagykövetünk. Akadályozza meg! Adjon a sayshellieknek olyan biztosítékokat, amilyeneket csak kívánnak. Cáfoljon meg minden rosszat, amit nekünk tulajdonítanak. Ha kell, mondja meg nekik, hogy ők is megtalálják a számításukat, ha nyugton maradnak, és kivárják, amíg a Gaia elpusztít bennünket. Mondjon nekik bármit, csak tartsa őket nyugton.

Egy pillanatra elhallgatott, kutatva nézett Thoobing merev arcába, majd így folytatta:

— Valóban ez minden, amit mondhatok. Amennyire én tudom, az Alapítvány egyetlen hajója sem száll le a Sayshell Unió egyetlen bolygójára se, de még csak nem is érinti az Unióhoz tartozó valóságos

teret. De ha bármelyik sayshelli hajó az Unió területén kívül, tehát az Alapítvány térségében megpróbál megtámadni bennünket, nyomban ízzé-porrá zúzzuk. Ezt se hallgassa el előlük, és mindenképpen tartsa őket féken. Ha kudarcot vall, annak komoly következményei lesznek magára nézve. Eddig nagyon könnyű munkája volt, Thoobing, de most kemény idők következnek… a következő néhány hét mindent eldönthet. Ha nem jól szolgál bennünket, a Galaxis egyetlen zuga sem lesz biztonságos többé a maga számára.

Amikor a kapcsolatnak vége szakadt, és Kodell arca eltűnt, nyoma sem volt rajta a megszokott derűnek és barátságos mosolynak.

Thoobing tátott szájjal bámult a kép hűlt helyére.

68.

Golan Trevize olyan mozdulattal markolt a hajába, mintha az ujjaival akarná kiragadni fejéből a gondolatokat. Hirtelen Pelorathoz fordult.

— Milyen az elmeállapota?

— Az elmeállapotom? — kérdezte Pelorat értetlenül.

— Igen. Látja, csapdába estünk… a hajónkat elkapta valami idegen erő, és ellenállhatatlanul húzza egy olyan világ felé, amiről semmit sem tudunk. Nem érez pánikot?

— Nem — felelte Pelorat enyhén melankolikus arccal. — De örömei sem érzek. Kicsit ugyan nyugtalan vagyok, de pánikról szó sincs.

— Én is így vagyok vele. Nem furcsa? Miért nem vagyunk idegesebbek?

— Mert valami ilyesmire számítottunk, Golan. Valami ehhez hasonló dologra.

Trevize a képernyő felé fordult. Még most is az űrállomás képe látszott rajta. Valamivel nagyobb volt, mint kezdetben, vagyis közeledtek hozzá.

Trevize úgy látta, nem valami különleges tervezésű űrállomás: a szupertudománynak semmi jele, sőt, mintha egy kissé primitív volna… és mégis keményen fogta a hajót.

— Valahogy eluralkodott rajtam az elemzőkészség, Janov. A hűvös józanság! Szívesen gondolom magamról, hogy nem vagyok gyáva, hogy jól tűröm az izgalmakat, és bevallom, elfogult vagyok magammal. De ezzel mindenki így van. Most idegeskednem kellene, s az volna a normális, ha a homlokomon izzadságcseppek gyöngyöznének. Számítottunk valamire, de ez nem változtat a tényen, hogy tehetetlenek vagyunk, és akár meg is ölhetnek bennünket.

— Nem hiszem, Golan — felelte Pelorat. — Ha a gaiabeliek ilyen távolságból el tudták kapni a hajónkat, ugyanilyen távolságból végezhettek volna is velünk. Ha még most. is életben vagyunk…

— De hát nem hagytak bennünket érintetlenül! Én mondom magának, túlságosan nyugodtak vagyunk. Azt hiszem, a nyugalom irányában befolyásoltak.

— Miért?

— Talán, hogy mentálisan jó állapotban maradjunk. Lehet, hogy ki akarnak kérdezni bennünket. És csak aztán ölnek meg.

— Ha elég racionálisak ahhoz, hogy kikérdezzenek bennünket, akkor elég racionálisnak kell lenniük ahhoz is, hogy alapos ok nélkül ne öljenek meg.

Trevize hátradőlt ültében (a támla kellemesen megdőlt alatta —

még jó, hogy legalább a széket nem fosztották meg önnön értelmétől), lábát pedig fölrakta az asztalra, éppen oda, ahol rendszerint a kezével létesített kapcsolatot a számítógéppel.

— Talán ahhoz is van bennük elég találékonyság, hogy egy ilyen alapos okot kifundáljanak — mondta. — Ámbár, ha megpiszkálták is az agyunkat, sok kárt nem tehettek benne. Az Öszvér például úgy csinálta volna, hogy lelkesen közeledjünk feléje, izgatottan, tele várakozással, minden porcikánkkal várva a megérkezés örömét. — Az űrállomás felé mutatott. — Érez valami ilyesmit, Janov?

— Nem mondhatnám.

— Látja, még most is a hűvös, analitikus számítgatás állapotában vagyok. Nagyon különös! Vagy lehet, hogy nincs igazam? Tele vagyok rémülettel, zavarral, őrültséggel, és ez az egész hideg, elemző magatartásom nem több puszta illúziónál?

Pelorat vállat vont.

— Én úgy látom, eszénél van. Talán én is olyan őrült vagyok, mint maga, és én is ugyanannak az illúziónak vagyok az áldozata, de ez az érvelés úgysem vezet sehová. Meglehet, az egész emberiség testületileg őrültek gyülekezete, akik egyetlen, közös illúzióban élik le az életüket a káosz kellős közepén. Az ilyesmit nem lehet cáfolni, de nincs más választásunk, követnünk kell az érzékeink szavát. — Elhallgatott, majd váratlanul még ennyit tett hozzá: — Egyébként én is töröm valamin a fejem.

— Nos?

— Mi úgy beszélünk a Gaiáról, mint az Öszvérek vagy az újjászületett Második Alapítvány lehetséges világáról. Magában föl sem merült, hogy létezhet egy harmadik lehetőség is, méghozzá sokkal ésszerűbb, mint az első kettő?

— Miféle harmadik lehetőség?

Pelorat szemén látszott, hogy minden erejével a saját gondolataira összpontosít. Nem nézett Trevize-ra, miközben halkan, elgondolkodva beszélni kezdett:

— Adva van egy világ: a Gaia, amely hosszú-hosszú ideje mindent elkövet, hogy a külvilágtól szigorúan elzárkózzon. Semmiféle módon nem próbál kapcsolatot teremteni egyetlen más világgal, még a Sayshell Unió legközelebbi bolygóival sem. Valamilyen értelemben fejlett tudománnyal kell rendelkeznie, ha igazak azok az elpusztított hajóhadakról szóló történetek, továbbá erre vall az is, ahogy bennünket az irányításuk alá vontak, ennek ellenére még csak kísérletet sem tettek rá, hogy hatalmukat kiterjesszék. Nem kérnek mást, csak hogy békén hagyják őket.

— Tehát? — kérdezte Trevize összehúzott szemmel.

— Mindez egyáltalán nem vall az emberi természetre. Az emberi űrtörténelem több mint húszezer esztendeje a terjeszkedések és a

terjeszkedésre tett próbálkozások szakadatlan sorozatából áll. Minden olyan ismert világ, amely lakhatóvá tehető, valóban lakott ma már. Míg e folyamat végbement, csaknem minden világ összemarakodott egyik-másik szomszédjával. Ha a Gaia annyira nem emberi, hogy e téren ilyen közönyös tudott maradni, ennek talán az lehet az oka, hogy valóban nem emberi.

— Lehetetlen — rázta meg a fejét Trevize.

— Miért volna lehetetlen? — érdeklődött Pelorat melegen. — Egyszer már beszéltem róla, milyen rejtély számomra, hogy a Galaxisban csupán az emberi faj fejlődött ki értelmes lénnyé. És ha mégsem ez az igazság? Nem fejlődhetett ki vajon egy másik faj, egyetlen bolygón, amelyikben nincsenek meg az ember terjeszkedő törekvései? És mi van akkor — Pelorat most már egészen tűzbe jött —, ha milliónyi értelem él a Galaxisban, s közülük csak egy akar örökké terjeszkedni, mi magunk? A többiek békésen meghúzódnak otthonukban, elrejtőznek…

— Nevetséges! — kiáltotta Trevize. — Találkoznunk kellett volna velük. Le kellett volna szállnunk a világaikon. Számtalan típusukat kellett volna már megismernünk, nem beszélve a különböző fejlettségi fokozataikról, melyek következtében túlnyomó többségük nyilván nem vehette volna föl velünk a versenyt. De egyetlen ilyen lénnyel sem találkoztunk. Az Űrre! Nem emberi civilizációnak még a romjaira, a maradványaira sem bukkantunk soha, igaz? Maga a történész, magától akarom hallani. Találtunk ilyet?

Pelorat megrázta a fejét.

— Nem találtunk. De Golan, talán mégis létezik egy! Ez az egy!

— Nem hiszem. Maga mondta, hogy a *Gaia* valami ősrégi nyelvjárásban a *Föld* szót jelentette. Hát akkor hogy lehetne nem emberi?

— *Gaiá*ra az emberek keresztelték a bolygót, ki tudja, miért? Ahhoz a régi szóhoz való hasonlatossága a puszta véletlen műve is lehet. Most jut eszembe, már az a tény is, hogy valami erő a Gaiához csalt bennünket, ahogy maga fejtegette az imént nagy részletességgel, most pedig akaratunk ellenére közeledünk *hozzá,* szintén a Gaia-lakók nem emberi mivolta mellett szól.

— Miért? Mi köze ennek az egésznek a nem emberi lényekhez?

— Kíváncsiak ránk, az emberekre.

— Janov, maga megőrült! — mondta Trevize. — A Galaxisban, ahol élnek, évezredek óta emberek veszik őket körül. Miért éppen most támadt volna föl bennük a kíváncsiság? Miért nem jóval korábban? És ha éppen most, miért éppen ránk lettek kíváncsiak?

Ha az emberi lényeket, az emberi kultúrát akarnák tanulmányozni, miért nem felelnek meg nekik a Sayshell világai? Miért nyúltak volna el értünk egészen a Terminusig?

— Talán az Alapítvány érdekli őket.

— Lehetetlen — szögezte le Trevize határozottan. — Janov, magának szüksége van egy nem emberi értelemre, és meg is fogja találni. Kénytelen vagyok arra gondolni, hogy ha maga arra számít, nem emberi lényekkel fogja szembe találni magát, akkor azt sem bánja, ha elfogják, ha tehetetlenségre kárhoztatják, vagy akár meg is ölik, csak adjanak egy kis időt, hogy kielégíthesse a kíváncsiságát.

Pelorat méltatlankodó dadogásba fogott, de aztán elhallgatott, mély lélegzetet vett, és azt mondta:

— Elismerem, lehet, hogy igaza van, Golan, de én egy ideig még akkor is megmaradok a hitemben. Azt hiszem, nem kell sokáig várnunk, míg kiderül, melyikünknek van igaza. Nézze!

A képernyőre mutatott. Trevize — aki izgalmában teljesen megfeledkezett róla — most szintén odanézett.

— Mi az? — kérdezte.

— Nem hajó indult el az űrállomásról?

— Látok valamit — ismerte cl Trevize vonakodva. — A részleteket még nem tudom kivenni, s nem tudom ennél jobban kinagyítani a képet. A maximális nagyításon áll — némi hallgatás után hozzátette: — Úgy látom, közeledik hozzánk, s mintha valóban hajó volna. Kötünk egy fogadást?

— Miféle fogadást?

Trevize csípős gúnnyal felelte:

— Ha az életben még egyszer visszatérünk a Terminusra, ünnepélyes, nagyszabású vacsorát rendezünk, amelyre tetszésünk szerinti vendégeket hívunk meg, mondjuk, maximum négyet, és ha ezen a hajón nem emberi lények vannak, akkor én állom a költségeket, ha pedig emberek, akkor maga.

— Állom — felelte Pelorat.

— Akkor fogadtunk — mondta Trevize a képernyőre meredve, hogy megpróbálja kivenni a részleteket is. Közben azon tűnődött, vajon miféle részlet árulhatná el kétséget kizáróan a hajó utasainak nem emberi (vagy emberi) mivoltát.

69.

Branno vasszürke haja makulátlanul simult a koponyájához, és lelki egyensúlyából ítélve akár a Polgármesteri Palotában is ülhetett volna. Semmi jelét nem mutatta, hogy életében mindössze másodszor jár a világűrben. (Az első alkalom sem sokat számított, vakációra utazott a szüleivel Kalganra, hároméves korában.)

Némi neheztelés érződött a hangjában, amikor Kodellhoz fordult:

— Végül is Thoobingnak az a dolga, hogy hangot adjon a véleményének, és hogy figyelmeztessen engem. És figyelmeztetett is. Ezt nem róhatom föl neki.

Kodell, aki azért kísérte el a polgármesternőt a hajóra, hogy a pszichikailag zavaró képernyőt kiküszöbölje beszélgetésükből, nem késlekedett a válasszál.

— Túlságosan régóta ül már a posztján. Lassan a gondolkodása is egy sayshellire vall.

— A nagyköveteknél számolnunk kell ilyesféle foglalkozási ártalommal, Liono. Várjuk meg, mi lesz, akkor küldjük hosszú szabadságra, s azután nevezzük ki valahová máshová. Tehetséges ember. Hiszen volt annyi esze, hogy haladéktalanul továbbítsa Trevize üzenetét.

Kodell egy pillanatra elmosolyodott.

— Igen, de nekem azt is elmondta, hogy belátása ellenére tette. „Mert ez a kötelességem", szó szerint így mondta. Tudja, polgármester asszony, kénytelen volt rá, méghozzá józan belátása ellenére, mert mihelyt Trevize a Sayshell Unió területére lépett, felszólítottam Thoobing nagykövetet, hogy minden, Trevizé-re vonatkozó információt késedelem nélkül továbbítson.

— Igen? — fordult Branno polgármesternő egészen Kodell felé, hogy az arca se maradhasson rejtve előtte. — És mi késztette rá?

— Hogy úgy mondjam, a legelemibb körültekintés. Trevize a legújabb tervek szerint készített alapítványi hajón utazik, és ezt a sayshelliek azonnal észreveszik. Továbbá ennek az ifjú szamárnak semmi érzéke nincs a diplomáciához, s meggyőződésem, hogy ez sem kerüli el a figyelmüket. Megeshet tehát, hogy bajba kerül, azt pedig minden alapítványi tudja, hogy bárhol kerülne is bajba a Galaxis területén, bátran fordulhat a legközelebbi alapítványi képviselethez. A magam részéről ugyan nem bánnám, ha Trevize bajba kerülne, legalább megkomolyodna, ami nagy hasznára válna, de maga a villámhárító szerepét szánta neki, s nekem az volt a célom, hogy maga megismerhesse az esetleg beléje csapó villám természetét; tehát biztos akartam lenni benne, hogy a legközelebbi alapítványi képviselő rajta tartja a szemét, ez minden.

— Értem! És most már azt is értem, miért buzgólkodott annyira Thoobing. Tudniillik, én is hasonló figyelmeztetést intéztem hozzá. És minthogy a kettőnk figyelmeztetése egymástól függetlenül jutott el hozzá, aligha hibáztathatnánk azért, mert azt hitte, néhány alapítványi hajó közeledése a valóságosnál nagyobb veszélyt jelent. Hogy lehet az, Liono, hogy mielőtt elküldte volna a figyelmeztetést, nem tanácskozta meg velem a dolgot?

— Ha minden ténykedésembe beavatnám, polgármester asszony — felelte Kodell hűvösen —, a hivatali teendőire már nem is jutna ideje. Hogy lehet az, hogy ön nem tájékoztatott a szándékáról?

— Ha minden szándékomról tájékoztatnám, Liono — felelte Branno fanyarul —, a végén még túl sokat tudna. De mindez apróság, csakúgy, mint Thoobing riadalma, és ami azt illeti, engem az sem érdekel túlságosan, ha a sayshelliek netán idegrohamot kapnak. Engem sokkal inkább Trevize érdekel.

— A járőrcink azonosították Compor hajóját. Trevize nyomában van, és mindketten nagy óvatossággal közelednek a Gaiához.

— Én is megkaptam a járőrök jelentését, Liono. Szemmel láthatóan mind Trevize, mind Compor komolyan veszik a Gaiát.

— A Gaiával kapcsolatos babonás hiedelmekről mindenki gúnyosan beszél, de közben mindenki így gondolkodik: „És mi van akkor, ha mégis…” Még Thoobing nagykövet úr is feszengve kerülgeti a témát. Nem kizárt, hogy a sayshelliek ravasz politikai húzásáról van szó. Védelmi színezete van az ügynek. Ha valaki egy világról úgy beszél, mint valami titokzatos, legyőzhetetlen hatalomról, az emberek nemcsak attól a világtól fognak visszarettenni, hanem a közelében lévőktől is, például a Sayshell Uniótól.

— Ezért fordult volna el az öszvér a Sayshelltől?

— Lehetséges.

— Arra azonban nem gondolhat, hogy az Alapítvány a Gaia miatt tartotta távol magát a Sayshelltől, hiszen nálunk nyoma sincs annak, hogy valaha is hallottunk volna a Gaiáról…

— Elismerem, hogy archívumaink sehol sem említik a Gaiát, de arra sincs ésszerű magyarázat, hogy miért viselkedünk ilyen tartózkodóan a Sayshell Unióval.

— Akkor reménykedjünk, hogy a sayshelli kormány, Thoobing meggyőződése ellenére, legalább részben belátja, hogy a Gaia hatalmas és halálos veszedelemmel fenyegető világ.

— Miért van erre szükség?

— Mert akkor a Sayshell Uniónak nem lesz kifogása az ellen, hogy meginduljunk a Gaia felé. Minél inkább rossz néven veszik ezt a cselekedetünket, annál inkább meggyőzik magukat róla, hogy már csak azért is át kell engedniük, hogy a Gaia lenyelhessen bennünket. Nyilván úgy képzelik, ez hasznos lecke lesz a jövőbeli megszállóknak

is.

— És mi van akkor, polgármester asszony, ha igazolódik ez a hitük? Mi van akkor, ha a Gaia valóban halálos veszedelemmel fenyeget?

Branno elmosolyodott.

— Ugye, most magán a sor, Liono, hogy föltegye a „de mi van akkor, ha" kezdetű kérdést?

— Nekem minden lehetőséget számba kell vennem, polgármester asszony. Ez a munkám.

— Ha a Gaia valóban veszedelmes, akkor elkapja Trevize-t. Ez a rendeltetése mint villámhárítónak. És remélem, ez a rendeltetése Compornak is.

— Reméli? Miért?

— Mert elbizakodnak, s ez a mi malmunkra hajtja a vizet. Alá fogják becsülni az erőnket, s annál könnyebben bánhatunk el velük.

— És mi van akkor, ha mi vagyunk elbizakodottak?

— Ilyen nincs — közölte Branno magától értetődő hangon.

— Ezekről a Gaia-lakókról, akármik legyenek is, talán nekünk nincs is elképzelésünk, és fel sem tudjuk mérni, mekkora veszélyt jelenthetnek. Én csak fölvetem a dolgot, polgármester asszony, mert még ezt a lehetőséget is mérlegre kell tennünk. — Valóban? Hogy jut ilyesmi az eszébe, Liono?

— Úgy érzem, ön a legrosszabb esetben is a Második Alapítvány bolygójának tartja a Gaiát. Azt hiszi, ők a Második Alapítvány. Holott a Sayshellnek rendkívül érdekes történelme volt már a Birodalom idején is. Egyedül a Sayshellnek volt némi önkormányzata, s egyedül ő mentesült a legkeményebb adózások alól az úgynevezett „rossz császárok" korában. Egy szó mint száz, a Sayshell már a császári időkben is élvezte a Gaia védelmét.

— No és?

— Csakhogy a Második Alapítványt Hari Seldon hívta életre az Alapítvánnyal egy időben. A Második Alapítvány még nem létezett a császárok korában, a Gaia azonban igen. A Gaia tehát nem a Második Alapítvány. A Gaia valami más… és meglehet, valami sokkal rosszabb.

— Nem tanácsolom, hogy hagyja magát megrémíteni az ismeretlentől, Liono. Csak kétfajta veszély létezhet: a fizikai fegyverek és a mentális fegyverek, és mi mindkettőre fel vagyunk készülve. Menjen vissza a hajójára, és tartsa az egységeket a Sayshell külső peremvidékein. Ez a hajó egyedül indul el a Gaia felé, de mindvégig kapcsolatban maradok magával, és remélem, ha szükség lesz rá, egyetlen ugrással csatlakozik hozzánk. Most menjen, Liono, és törülje le az arcáról azt a zavart kifejezést.

— Megenged egy utolsó kérdést? Bizonyos benne, hogy tudja, mit csinál?

— Igen — felelte a nő mogorván. — Én is tanulmányoztam a Sayshell történelmét, és megértettem, hogy a Gaia nem lehet a Második Alapítvány, de mint említettem, megkaptam a járőrök jelentését, és abból…

— És abból?

— Nos, megtudtam, hol a Második Alapítvány, és gondunk lesz mindkettőre, Liono. Előbb elintézzük a Gaiát, aztán sor kerülhet a Trantorra is.

TIZENHETEDIK FEJEZET
Gaia

70.

Órákba telt, míg az űrállomásról elindult hajó a *Távoli Csillag* közelébe ért — alig elviselhető, hosszú órákat jelentett ez Trevize-nak.

Normális körülmények között Trevize megpróbálhatott volna jelezni neki, és bizonyára a válasz is megérkezett volna. Ha nem, még akkor is megkísérelhetett volna egy kitérő akciót.

Minthogy fegyvertelen volt, és válaszra sem számíthatott, nem tehetett mást, mint várt. A számítógéptől sem remélhetett semmit, hiszen úgysem engedelmeskedett volna semmiféle olyan utasításának, ami nem a hajó belső terére vonatkozik.

Legalább idebent minden rendben ment. Az életfenntartó berendezések kifogástalanul működtek, ő és Pelorat tehát fizikailag kényelmes körülmények között voltak. De most valahogy ez sem nyugtatta meg. Az élet tovább vonszolódott, és az, hogy nem tudja, mi következik, elcsigázta. Az is ingerelte, hogy Pelorat olyan nyugodt. Ráadásul (miközben Trevize egy csepp éhséget sem érzett) Pelorat fölnyitott egy csirkehúsos konzervet, amely még a nyitás közben automatikusan fölmelegítette magát. Aztán módszeresen falatozni kezdett.

— Az Űrre, Janov! — mordult fel Trevize bosszúsan. — Hiszen ez büdös!

Pelorat meghökkenve nézett rá, aztán beleszagolt a konzervbe. — Nekem kellemesnek tűnik a szaga, Golan.

Trevize megrázta a fejét.

— Ne törődjön velem. Csak ideges vagyok. De azért használjon villát. Egész nap csirkeszagú lesz az ujja. Pelorat meglepetten nézett az ujjaira.

— Bocsánat! Nem vettem észre. Valami más járt a fejemben.

— Talán azt találgatta, miféle nem emberi lények lehetnek a közelgő hajón? — kérdezte gúnyosan Trevize. Szégyellte magát, amiért Pelorat jobban meg tudja őrizni a nyugalmát. Végül is kettőjük közül ő volna a Haditengerészet veteránja (noha természetesen sohasem látott csatát), és Pelorat csak történész. És mégis ő ül itt teljes nyugalomban.

— Elképzelhetetlen, miféle irányba indulhatott a fejlődés a földitől eltérő körülmények hatására — mondta Pelorat. — A lehetőségek talán nem végtelenek, de oly határtalanul sokfélék, hogy az már gyakorlatilag fölér a végtelennel. Mindenesetre annyit már előre megjósolhatok, hogy nincs bennük értelmetlen erőszakosság, és kulturált elbánásban fognak részesíteni. Ha nem így lenne, már rég halottak volnánk.

— Maga legalább még tud gondolkodni, Janov barátom, még nem

vesztette el a nyugalmát. De az én idegeim már pattanásig feszültek, akármilyen nyugtató kezelésnek vetettek is alá bennünket. A legszívesebben fölállnék, és ide-oda rohangálnék. Miért nem ér már ide az az átkozott hajó?

— Én a passzivitás embere vagyok, Golan — felelte Pelorat. — Egész életemben iratok fölött görnyedtem, miközben újabb iratok érkezését vártam. Én soha nem teszek egyebet, csak várok. Maga a tettek embere, azért szenved annyira, ha megszűnik a tettek lehetősége.

Trevize érezte, hogy a feszültség valamelyest csökkent benne.

— Lebecsültem a józan eszét, Janov — dünnyögte.

— Nem, nem erről van szó — felelte Pelorat engedékényen. — De az életből olykor még egy naiv tudós is levonhat bizonyos tanulságokat.

— Ami viszont olykor még a legokosabb politikusnak sem sikerül.

— Ezt nem mondtam, Golan.

— Nem, ezt én mondtam. Nos, hadd legyek ismét aktív. A megfigyelésre még most is van lehetőségem. A hajó már elég közel van, és meglehetősen primitívnek látszik.

— Látszik?

— Ha nem emberi agy és kéz műve, akkor az, ami primitívnek látszik, lehet, hogy egyszerűen nem emberi.

— Gondolja, hogy esetleg nem emberkéz alkotta tárgy? — kérdezte Pelorat, arcán az izgalom pírjával.

— Nem tudom megállapítani. Gyanítom, hogy a mesterséges tárgyak, bármennyit változzanak is a különböző civilizációk során, sohasem érhetik el azt a változatosságot, amit a genetikai különbségek produkálnak.

— Vagyis csak találgat. Mi csak különböző kultúrákat ismerünk. Nem ismerünk más értelmes fajt, tehát nem áll módunkban, hogy megítéljük, milyenek lehet nek az ő mesterséges tárgyaik.

— A halak, a delfinek, a pingvinek, a tintahal, de még a nem földi eredetű ambiflexek is, feltéve, hogy az előbbiek azok, valamennyien rugalmas közegen át közlekednek, áramvonalas formával, tehát külső megjelenésük nem is különbözik annyira egymástól, mint genetikai felépítésük alapján gondolná az ember, így lehet ez a mesterséges tárgyakkal is.

— A tintahal tapogatói és az ambiflex spirális vibrátorai óriási mértékben különböznek egymástól — felelte Pelorat —, valamint az uszonytól, az úszólábtól és a gerincesek végtagjaitól is. Így lehet ez a mesterséges tárgyakkal is.

— Mindenesetre — mondta Trevize — sokkal jobban érzem magam. Ha hülyeségekről beszélgetek magával, Janov, az mindig megnyugtat. És gyanítom, hamarosan azt is megtudjuk, miféle

helyzetbe kerültünk. Ez a hajó nem lesz képes összekapcsolódni velünk, és bármi legyen is a fedélzetén, annak egy régimódi pányván kell átmásznia hozzánk, vagy bennünket kell kényszeríteniük valamilyen módon, hogy átevickéljünk hozzájuk… hacsak nincs valami nem emberi módszerük a két rendszer összekapcsolására.

— Mekkora az a hajó?

— Minthogy nem vehetjük igénybe a hajó számítógépét a távolság radarral való kiszámításához, nem tudjuk megállapítani a méreteit.

Pányva kígyózott át a téren a *Távoli Csillag* felé.

— Akár ember, akár nem, ugyanazt az eszközt használja — jegyezte meg Trevize. — Lehet, hogy ebben az esetben nincs jobb megoldás a pányvánál.

— Csövet is használhatnának — vetette ellene Pelorat —, vagy horizontális létrát.

— Ezek rugalmatlan anyagok. Sokkal bonyolultabb volna összekapcsolni a két hajót. Ilyenkor erős, de rugalmas anyagra van szükség.

A pányva tompa kongassál ütődött a *Távoli Csillaghoz,* és a tömör hajófal (valamint a benne lévő levegő) vibrálni kezdett. Aztán következett a szokásos csúszkálás, amint a másik hajó megkezdte utolsó manőverezését, hogy kialakuljon a két test közös sebessége. A pányva a két hajó között látszólag mozdulatlanul feszült.

A másik hajó burkán fekete pont jelent meg, majd növekedni kezdett, mint egy táguló pupilla.

— Csúszó panel helyett kinyíló válaszfal — morogta Trevize.

— Nem emberi?

— Nem feltétlenül, legalábbis gondolom. Mindenesetre érdekes.

Egy alak bukkant fel.

Pelorat egy pillanatra összeszorította a száját, majd csalódottan ennyit mondott:

— Kár. Ember.

— Nem biztos — mondta Trevize higgadtan. — Csak annyit látunk, hogy valószínűleg öt nyúlvánnyal rendelkezik. Lehet, hogy fej, két kar, két láb, de nem biztos. Várjon!

— Mire?

— Gyorsabban és könnyebben mozog, mint gondoltam. Ó!

— Mi az?

— Az valami meghajtásféle lehet. Nem rakéta, amennyire látom, de nem is kúszva közeledik. Lehet, hogy mégsem ember.

Noha az alak gyorsan közeledett a pányván, mégis hihetetlenül hosszúnak tűnt a várakozás, míg végre meghallották a zajt, amely jelezte, hogy megérkezett.

— Akármi is az, mindjárt bejön — mondta Trevize. — Az

ösztönöm azt súgja, kapjam el, mihelyt ide beteszi a lábát. — Összeszorította az öklét.

— Szerintem okosabban tesszük, ha lazítunk — mondta Pelorat. — Lehet, hogy sokkal erősebb nálunk. Irányítása alá veketi a gondolatainkat. És nyilván többen is vannak a hajóján. Várjunk, míg többet is megtudunk róla, hogy mivel állunk szemben.

— Maga percről percre okosabb lesz, Janov — mondta Trevize —, míg én percről percre ostobább.

Meghallották a légzsilip zaját, és aztán a saját hajójukban pillanthatták meg az alakot.

— Normális méretű — morogta Pelorat. — Az űrruha alatt akár emberi lény is rejtőzhet.

— Még sohasem láttam, nem is hallottam ilyen modellről, de elképzelhető, hogy emberi gyártmányú holmi. Ez a valami nem szól egy szót sem.

Az űrruhás alak megállt előttük, egyik mellső végtagját kerek sisakjához emelte, mely — ha üvegből volt — csak egyik oldalról lehetett átlátszó. Semmit sem láttak mögötte.

A végtag olyan gyors mozdulattal érintett meg valamit, hogy Trevize szeme nem tudta követni, s a sisak már cl is vált az öltözék többi részétől. Fölemelkedett.

És mögötte feltűnt egy fiatal és tagadhatatlanul csinos nő arca.

71.

Pelorat kifejezéstelen arcát pillanatnyilag leginkább bárgyúnak lehetett mondani. Tétován szólalt meg:

— Maga ember?

A nő felvonta a szemöldökét, és elbiggyesztette a száját. Ebből még nem lehetett megállapítani, vajon a nyelv olyan idegen-e számára, hogy nem érti a kérdést, vagy nagyon is érti, és éppen a kérdésen tűnődik.

Kezét gyors mozdulattal ruhája bal oldalához emelte, mire az egyetlen darabban szétnyílt, mintha csuklópántok fogták volna össze. Amikor kilépett belőle, a ruha még egy percig állva maradt a földön, aztán — szinte emberi sóhajt hallatva — összerogyott.

Most, hogy levette űrruháját, a nő még fiatalabbnak látszott. Könnyű, áttetsző öltözéke alól árnyékként sejlett elő valami szűkebbre szabott holmi. A felsőruha a térdéig ért.

A melle kicsiny, dereka karcsú, csípője gömbölyű és telt. Dús combját sejteni lehetett a ruha alatt, de lába a bokák felé haladva mind karcsúbbá, kecsesebbé vált. Sötét haja a válláig ért, szeme barna volt és nagy, ajka kissé duzzadt és enyhén aszimmetrikus.

Végignézett magán, aztán, mintha el akarta volna dönteni a kérdést, hogy vajon érti-e a nyelvet vagy sem, megszólalt:

— Miért, nem látszom embernek?

Alig észrevehető bizonytalansággal beszélte a galaktikus köznyelvet, mint aki gondot fordít rá, hogy tökéletes legyen a kiejtése.

Pelorat bólintott, és mintha még el is mosolyodott volna:

— Ezt nem tagadhatom — mondta. — Nagyon is ember. Elragadóan ember.

A fiatal nő olyan mozdulattal nyújtotta előre mindkét karját, mintha hívná, vegye szemügyre közelebbről is.

— Remélem is, uram. Férfiak haltak meg már ezért a testért.

— Én inkább élnék érte — mondta Pelorat, enyhén meglepődve saját, újonnan fölfedezett gáláns modorán.

— Jó választás — bólintott a nő komolyan. — Ha valaki megkapja ezt a testet, minden sóhaja a szenvedély sóhajává változik.

Fölkacagott, és Pelorat vele nevetett.

Trevize, aki összeráncolt homlokkal hallgatta végig a beszélgetést, most fölmordult:

— Hány éves?

A nő mintha kissé megriadt volna.

— Huszonhárom… uram.

— Miért jött ide? Mi a szándéka itt?

— Azért jöttem, hogy elvezessem önöket a Gaiára. — Szabályos

kiejtése kicsit elmosódott, magánhangzói már-már diftongusokká váltak. A „jöttem”-et „jaot-tem”-nek, a „Gaiá”-t „Gájá”-nak mondta.

— Egy lányt küldtek elénk. A nő kihúzta magát, magatartása hirtelen hivatalossá vált.

— Én — mondta — éppúgy Gaia vagyok, mint bárki más. Az űrállomáson én teljesítettem szolgálatot.

— Maga teljesített szolgálatot? Egyedül jött a hajón?

— Rajtam kívül nem volt másra szükség — hangzott a büszke felelet.

— És a hajó most üres?

— Én ugyan már nem vagyok rajta, uram, de azért nem üres. Az most is ott van.

— Az? Mire gondol?

— Az űrállomásra. Az Gaia. Nincs szüksége rám. ő fogja az önök hajóját.

— Akkor magának mi dolga van az állomáson?

— Ott teljesítek szolgálatot. Pelorat elkapta Trevize ruhaujját, de az lerázta magáról. Pelorat azonban nem tágított.

— Golan — mondta halk, sürgető hangon. — Ne kiabáljon vele! Hiszen csak egy lány. Majd én szót értek vele.

Trevize dühösen megrázta a fejét, de Pelorat már át is vette tőle a szót.

— Hogy hívják magát, ifjú hölgy? A nő arcára hirtelen napfényes mosoly terült, mintegy a lágyabb hangra válaszul.

— Bliss a nevem — mondta.

— Bliss? — visszhangozta Pelorat. — Nagyon szép név. Bizonyára nem ez a teljes neve.

— Természetesen nem. Jó volna, ha mindössze egy szótagból állna. De akkor minden körzetben akadna egy-egy ugyanolyan nevű, nem tudnánk magunkat megkülönböztetni a másiktól, így aztán a férfiak tévedésből a másikért halnának meg. A teljes nevem Blissenobiarella.

— No, ezt már nehezebb kimondani.

— Hogyan? Hét szótagot? Ez egyáltalán nem sok. Néhány barátomnak tizenöt szótagos neve van, így aztán mindig más-más szótagot választanak becenévnek. Én tizenöt éves korom óta megmaradtam a Bliss mellett. Az anyám viszont „Nobby”-nak hív, ha ilyesmit el tudnak egyáltalán képzelni.

— A galaktikus köznyelvben a „bliss” „szenvedélyt” vagy „határtalan boldogságot” jelent — mondta Pelorat.

— A gaia nyelvben is. A mi nyeivünk nem sokban különbözik a köznyelvtől, és én éppen a „szenvedélyt” akartam kifejezni a nevemmel.

— Engem Janov Peloratnak hívnak.

— Tudom. És ez a másik úr, a kiabáló, Golan Trevize. Az üzenet eljutott hozzánk a Sayshellről.

— Hogyan kapta meg az üzenetet? — csattant fel Trevize összehúzott szemmel.

— Nem én — fordult feléje Bliss nyugodtan. — Gaia kapta az üzenetet.

— Bliss kisasszony — szólalt meg Pelorat —, megengedi, hogy egy percre négyszemközt maradjak a társammal?

— Hogyne, de tudja, nem időzhetünk a végtelenségig. Nem tart sokáig. — Keményen megragadta Trevize könyökét, aki vonakodva követte őt a szomszédos helyiségbe.

— Mit akar? — kérdezte Trevize súgva. — Meg mernék esküdni rá, hogy itt is hall bennünket. Talán még a gondolatainkat is ismeri, a fene vinné el!

— Akár ismeri, akár nem, szükségünk van egy percnyi lélektani elkülönülésre. Nézze, öregem, hagyja békén ezt a lányt. Úgysem tehetünk semmit, és nincs értelme, hogy rajta töltsük ki a mérgünket. Lehet, hogy ő sem tehet semmit. Talán csak amolyan üzenetközvetítő. Mindenesetre amíg a hajón van, valószínűleg biztonságban vagyunk; nem küldték volna ide, ha el akarnák pusztítani a hajót. De ha továbbra is ilyen kihívóan viselkedik, a végén még elpusztítják, csak előbb elviszik a lányt.

— Nem bírom elviselni a tehetetlenséget — morogta Trevize.

— Ki bírja? De attól még nem lesz kevésbé tehetetlen, ha megjátssza itt a nagyképű zsarnokot. Legföljebb tehetetlen, nagyképű zsarnok lesz. Ó, drága barátom, én nem akarok zsarnokoskodni maga fölött, bocsásson meg, ha túlzottan kritikus vagyok, de a lányt nem szabad hibáztatnia.

— Janov, az a lány olyan fiatal, hogy akár a kisebbik lánya is lehetne. Pelorat kihúzta magát.

— Annál inkább kedvesen kell bánnunk vele. Egyébként nem értem, mit akart ezzel mondani.

Trevize egy pillanatra elgondolkodott, aztán felderült az arca.

— Jól van. Igaza van. Hibáztam. De azért bosszantó, hogy egy lányt küldtek. Küldhették volna például egy katonatisztet, mert azáltal, hogy úgy mondjam, megbecsültebbnek erezhetnénk magunkat. De egy lányt? Aki minden felelősséget Gaiára hárít?

— Talán egy uralkodóra utal, aki méltóságnévként viseli a bolygó nevét, de az is lehet, hogy ez a bolygótanács neve. Majd kiderítjük, ámbár talán okosabb lesz, ha nem kérdezzük meg egyenesen.

— Férfiak haltak meg már a testéért! Brr! — gúnyolódott Trevize. — Nagy fenekű!

— Senki sem kívánja, hogy maga meghaljon érte, Golan — korholta Pelorat szelíden. — Ugyan már! És ha csak öngúny volt az

egész? Én jót szórakoztam rajta, és a magam részéről rokonszenvesnek találom.

Blisst a számítógépnél találták, a hátán összekulcsolt kézzel hajolt föléje, s elmerülten bámulta a részegységeit, mintha még az érintésétől is félne.

Fölnézett, amint a két férfi feje megjelent az alacsony ajtókeretben.

— Meglepő a hajójuk — mondta. — A felét sem értem annak, amit látok, de ha meg akarnának ajándékozni valamivel, ezt elfogadnám. Gyönyörű. Az én hajóm szinte csúfnak látszik mellette.

Lelkes kíváncsiság öntötte el az arcát.

— Maguk valóban az Alapítványról jöttek?

— Honnan tud az Alapítványról? — kérdezte Pelorat.

— Tanítják az iskolában. Elsősorban az Öszvér miatt.

— Miért az Öszvér miatt, Bliss?

— Ő közülünk való, úr… A nevének melyik szótagján szólítsam, uram?

— Akár a Jant, akár a Pelt használhatja — válaszolta Pelorat. — Melyik tetszik jobban?

— Ő közülünk való, Pel — folytatta Bliss barátságos mosollyal. — A Gaián született, de hogy pontosan hol, azt senki sem tudja.

— Gondolom, nemzeti hősként tisztelik, igaz, Bliss? — kérdezte Trevize olyan barátságos hangon, hogy az már nemcsak eltökéltnek, de egyenesen agresszívnek tűnt. Bekülékeny pillantást vetett Peloratra, s még azt is hozzátette: — Szólítson Trevnek.

— Ó, nem — felelte a lány sietve. — Ő bűnöző. Engedély nélkül hagyta el a Gaiát, pedig ezt senki sem teheti meg. Senki sem tudja, hogyan volt képes rá. De elment, és gyanítom, hogy ezért ért olyan gyászos véget. Az Alapítvány végül legyőzte.

— A Második Alapítvány? — kérdezte Trevize.

— Hát nem csak egy van? Ha törném egy kicsit a fejem, bizonyára tudnék róla, de a történelem nem nagyon érdekel. Engem mindig az érdekel, amit Gaia fontosnak tart. Ha a történelem egyáltalán nem tud lekötni, annak az lehet az oka, hogy van elég történész, vagy hogy nem vagyok eléggé alkalmas rá. Engem bizonyára űrtechnikusnak képeznek ki. Többnyire ilyesféle szolgálatot látok el, és nyilván szeretem is, mert nem szerethetném, ha…

Olyan gyorsan beszélt, hogy jóformán levegőt sem vett, és Trevize-nak nem kis erőfeszítésébe telt, míg közbeszúrhatta a maga kérdését:

— Kicsoda ez a Gaia? Bliss erre zavarba jött.

— Gaia az Gaia… Kérem magukat, Pel, Trev, induljunk el! Le kell jutnunk a felszínre.

— Oda tartunk, nem?

— Igen, de nagyon lassan. Gaia érzi, hogy maguk sokkal gyorsabban is mehetnének a saját hajójuk hajtóművével. Meg tudják ezt tenni?

— Persze — felelte Trevize zordul. — De ha újra az én kezembe kerül a hajó irányítása, nem gondolják, hogy fogom magam, és elzúgok az ellenkező irányba?

— Milyen vicces — nevetett Bliss. — Természetesen sehová sem mehetne Gaia akarata ellenére. De ahová Gaia küldi magát, oda gyorsabban is mehet. Érti?

— Értem — mondta Trevize —, és majd megpróbálom korlátok közé szorítani a humoromat. Hol kell elérnem a felszínt?

— Az mindegy. Csak fordítsa lefelé a hajót, és meglátja, éppen a megfelelő helyen fog földet érni. Gaiá-nak gondja lesz rá.

— Maga velünk marad, Bliss? — kérdezte Pelorat. — Gondoskodik róla, hogy jól bánjanak velünk?

— Úgy vélem, nem lesz akadálya. Hadd látom, elbírja-e a hitelkártyám a szolgálatomért járó, úgy értem, az effajta szolgáltatásért járó szokásos díjat…

— És az egyéb szolgáltatásért járót?

— Maga nagyon aranyos öregúr — kuncogott Bliss. Pelorat rákacsintott.

72.

Bliss ártatlan izgalommal figyelte, hogyan rohan a hajó a Gaia felé.

— Nem is érzem a gyorsulást! — kiáltotta.

— Ez gravitikus meghajtás — mondta Pelorat. — Egy időben gyorsul minden, magunkat is beleértve, ezért nem érzünk semmit.

— De mégis hogyan működik, Pel? Pelorat megvonta a vállát.

— Gondolom, Trev tudja, de nem hinném, hogy most nagy kedve volna elmagyarázni.

Trevize szinte vakmerően vetette bele magát a Gaia gravitációs kútjába. A hajó csak részben engedelmeskedett utasításának, igazolva ezzel Bliss figyelmeztetésének jogosságát. Sikerült ugyan ferdén átvágnia a gravitációs erő vonalán — de a hajó mozgásában érződött valami bizonytalanság, azt az utasítását, hogy emelkedjék föl, tökéletesen figyelmen kívül hagyta. A hajó fölött még most sem ő volt az úr.

— Nem megyünk kicsit túl gyorsan lefelé, Golan? — kérdezte Pelorat szelíden.

— Az ifjú hölgy azt állította, Gaia vigyáz ránk — felelte Trevize tettetett közönnyel, hogy — inkább Pelorat kedvéért, mint bármi másért — megőrizze a nyugalmát.

— Ez így is van, Pel — mondta Bliss. — Gaia nem engedi, hogy a hajó veszélyes dolgot műveljen. Van valami ennivaló a fedélzeten?

— Hogyne — felelte Pelorat. — Mit enne legszívesebben?

— Húst nem, Pel — közölte Bliss határozottan —, de ennék halat vagy tojást, bármiféle zöldséggel, amijük van.

— Hoztunk magunkkal sayshelli ételeket is, Bliss — nyugtatta meg Pelorat. — Noha én magam nemigen tudom, miből készültek, de magának nyilván ízleni fognak.

— Hát, megkóstolhatom éppen — bizonytalankodott Bliss.

— A Gaia lakói vegetáriánusok? — érdeklődött Pelorat.

— Igen, sokan — bólintott Bliss határozottan. — Ez attól függ, hogy bizonyos esetekben milyen táplálékokra van a testnek szüksége. Én újabban sohasem kívánok húst, így aztán feltételezem, hogy nincs rá szükségem. És az édességért sem vagyok oda. A sajtot szeretem, meg a garnélarákot. Azt hiszem, le kell adnom valamit a súlyomból. — Nagy zajjal jobb hátsó felére csapott. — Innen akár öt-hat fontot is lefaraghatnék.

— Nem látom be, miért kellene — tiltakozott Pelorat. — így legalább kényelmesen ül rajta.

Bliss, amennyire csak tudta, hátracsavarta felsőtestét, hogy lepillanthasson a hátsó fertályára.

— Ó, tulajdonképpen nem is számít. A súly hol fölrakódik, hol lemegy, ahogy a körülmények hozzák. Igazán fölöslegesen aggasztom magam.

Trevize nem szólt közbe, mert mindvégig a *Távoli Csillaggal* vesződött. Túl sokáig tétovázott, mielőtt eldöntötte volna a pályagörbe ívét, és a planetáris exoszféra alsóbb rétegei most sivítva vágtattak el a hajótest mellett. A hajó irányítása fokról fokra teljesen kicsúszott a kezéből. Mintha valami rajta kívül álló erő időközben megtanulta volna a gravitikus hajtóművek kezelését. A *Távoli Csillag* látszólag önmagától kanyarodott föl a ritkásabb légrétegbe, és rohamosan lassult. Ott aztán saját maga választotta meg a görbét, amely szelíden hajlott lefelé.

Bliss meg sem hallotta a légellenállás élesen süvöltő hangját, kedvtelve szagolgatta a gőzölgő ételkonzervet.

— Finom lehet, Pel, mert ha nem volna az, a szagát sem erezném ilyen kellemesnek, és nem volna étvágyam hozzá — beledugta, majd lenyalogatta egyik karcsú ujját. — Éppen eltalálta, Pel. Garnélarák vagy valami hasonló. Finom!

Trevize bosszús mozdulattal hagyta ott a számítógépet.

— Kedves ifjú hölgyem — mondta, mintha először pillantaná meg a lányt.

— A nevem Bliss — közölte Bliss határozottan.

— Akkor Bliss! Maga tudta a nevünket.

— Igen, Trev.

— Honnan tudta?

— Ahhoz, hogy a munkámat elvégezzem, fontos volt, hogy tudjam. Tehát tudtam.

— És azt tudja-e, ki az a Munn Li Compor?

— Tudnám… ha fontos volna számomra, hogy ismerjem. Mivel nem tudom, kicsoda, Compor úr nem jön ide. Vagyis — itt elhallgatott egy pillanatra — kettejükön kívül senki sem jön ide.

— Majd meglátjuk.

Lenézett, és egy felhőktől takart bolygót látott maga alatt. Nem volt valami tömör felhőtakaró, inkább vékony, szakadozoít réteg, de alatta a bolygó egyetlen részletét sem lehetett tisztán kivenni.

Bekapcsolta a mikrohullámot, a radarernyő kivilágosodott. A felszín szinte tükörképe volt az égboltnak. Szigetek világának látszott, mint a Terminus. Egyetlen sziget sem volt nagy kiterjedésű vagy különösképpen elszigetelt. Olyan volt, mintha egy bolygó méretű szigetvilághoz közelednének. A pályagörbe erősen hajlott az egyenlítői sík felé, de a jégsapkáknak nyomát sem látta.

Nem látta az egyenetlen népességeloszlás tévedhetetlen jeleit sem, mint várható lett volna például az éjszakai félteke fényeloszlása alapján.

— A főváros közelében érünk földet, Bliss? — kérdezte.

— Gaia a megfelelő helyen fogja letenni magukat — felelte Bliss közömbösen.

— Én valamelyik nagyvárost választanám.

— Arra gondol, ahol sok ember csoportosul egy helyre?

— Igen.

— Gaiától függ.

A hajó egyenletesen haladt tovább lefelé görbülő pályáján, és Trevize megpróbálta szórakozásnak felfogni a találgatást, hogy vajon melyik szigeten érnek végül földet.

Bármelyik lesz is az, minden jel szerint egy órán belül megérkeznek.

73.

A hajó lágyan, szinte lebegve ért földet, mindenféle becsapódás vagy kellemetlen gravitációs hatás nélkül. Egyenként léptek ki: elöl Bliss, mögötte Pelorat s végül Trevize.

Az idő nagyjából megfelelt a terminusi kora nyárnak. Lágy szellő fújt, és a felhőktől tarka égről mintha késő délelőtti nap ragyogna le fényesen. Zöld gyepszőnyeg terült el a lábuk alatt, egyik oldalt szabályos sorokban ültetett fák, talán egy gyümölcsös húzódott, a másik irányban pedig a tengerpart távolba vesző partvonalát látták.

A halk zümmögés minden bizonnyal rovarokra utalt, távolabb, a magasban pedig madár szárnya villant — vagy mindenesetre apró, repülő lényé, s a folyamatos kattogás talán egy tanya udvarán működő gép hangja lehetett.

Elsőnek Pelorat szólalt meg, de szavai nem a látottakra vagy a hallottakra utaltak. Ehelyett mélyen beszívta a levegőt, és azt mondta:

— Micsoda illat! Emlékeztet a frissen főzött almaszószra.

— Lehet, hogy éppen egy almáskerttel állunk szemben, ahol most készítik az almaszószt — jegyezte meg Trevize.

— A maguk hajóján viszont — mondta Bliss — olyan szag volt… Csak annyit mondhatok, rettenetes.

— Amíg ott volt, nem panaszkodott — mordult fel Trevize.

— Udvariasnak kellett lennem. Vendég voltam a hajójukon.

— És mi akadálya van, hogy továbbra is udvarias legyen?

— Most a saját világomban vagyok. Itt maga a vendég. Most maga legyen udvarias.

— A szaggal kapcsolatban igaza lehet, Gólan — szólt közbe Pelorat. — Nem lehetne valahogy kiszellőztetni a hajót?

— De — csattant föl Trevize —, lehetne… ha ez a kis teremtés biztosít bennünket róla, hogy semmihez nem nyúlnak hozzá a hajónkon! Azt már megmutatta, hogy szokatlan hatajma van a hajó fölött.

Bliss, amennyire csak tudta, kihúzta magát.

— Nem vagyok kifejezetten kicsi, és ha a hajójuk békéjébe a takarítást is beleérti, megnyugtathatom, örömmel fogjuk békén hagyni.

— És elvisznek bennünket ahhoz az illetőhöz, akit maga Gaia néven emleget? — kérdezte Trevize. Blissen Játszott, hogy mulattatja a kérdés.

— Nem tudom, elhiszi-e, amit mondok, Trev, de én vagyok Gaia.

Trevize rámeredt. Nemegyszer hallott már a metaforikus értelemben használt „kollektív tudat”-ról. De életében először fordult elő, hogy a folyamatnak szó szerint részese volt.

— Maga? — kérdezte nagy sokára.

— Igen, én. És a föld. És azok a fák. És ott, az a fűben lapuló nyúl. És az az ember, aki idelátszik a fák mögül. Az egész bolygó és rajta minden, nem más, mint maga Gaia. Mi mindnyájan egyének vagyunk, külön-külön szervezetek, ugyanakkor részesei vagyunk egy mindent átfogó tudatnak. Az élettelen bolygó a legkevésbé, a különféle létformák mind-mind különböző mértékben, az emberi lények pedig a leginkább, de valamennyien részesei vagyunk ennek a közös tudatnak.

— Azt hiszem, Trevize — szólt közbe Pelorat —, arra gondol, hogy Gaia valamiféle csoporttudatot testesít meg.

— Felfogtam — bólintott Trevize. — Ebben az esetben, Bliss, ki irányítja ezt a bolygót?

— Önmagát irányítja — válaszolta Bliss. — Azok a fák önmaguktól nőnek szabályos sorokban, és csak addig szaporodnak, amíg el kell foglalniuk azok helyét, amelyek valami okból elpusztultak. Az emberek annyi almát szüretelnek le róluk, amennyire szükségük van; ugyanúgy a többi állat is megkapja a maga részét, beleértve a rovarokat is, de mindenki csak annyit vesz el, amennyi megilleti.

— És, ugye, a rovarok is tudják, mennyi jár nekik? — érdeklődött Trevize.

— Igen, bizonyos értelemben tudják. Az eső akkor esik, amikor szükség van rá, és olykor felhőszakadás is van, ha éppen arra van szükség. És ha szárazságnak kell lennie, akkor szárazság van.

— És ugye, az eső is tudja, mit kell tennie?

— Igen, tudja — válaszolta Bliss komolyan. — A maga testének különböző sejtjei nem tudják, mi a dolguk? Hogy mikor osztódjanak, és mikor hagyják abba az osztódást? Hogy mikor válasszanak ki bizonyos anyagokat, és mikor ne? És amikor kiválasztanak, tudják-e a pontos mennyiséget, hogy ne legyen se több, se kevesebb a szükségesnél? Bizonyos mértékig minden egyes sejt egy-egy önálló vegyi üzem, de mindegyik egy közös raktárból kapja a nyersanyagot, amely egy közös szállítórendszeren átjutott oda, minden melléktermeket közös csatornákon át vezetnek el, és ez az egész egy mindent átfogó csoporttudat részese.

— De hisz ez óriási! — mondta Pelorat a tőle telhető legnagyobb lelkesedéssel. — Ezzel azt akarja mondani, hogy a bolygó szuperorganizmus, és maga ennek a szuperorganizmusnak az egyik sejtje.

— Én hasonlóságról beszéltem, nem azonosságról. Mi megfelelünk a sejteknek, de nem vagyunk azonosak a sejtekkel, érti?

— Milyen értelemben nem azonosak a sejtekkel? — kérdezte Trevize.

— Mi magunk is sejtekből épülünk fel, és a sejtek szintjén is

rendelkezünk csoporttudattal. Ez a csoporttudat, az individuális organizmusnak ez a tudata jelenti az emberi lényt, az én esetemben…

— Akinek a testéért férfiak halnak meg.

— Pontosan. Az én tudatom sokkal, de sokkal fejletteb, mint akármelyik sejtemé, hihetetlenül fejlettebb. De az a tény, hogy mi magunk egy még magasabb szinten álló, még nagyobb csoporttudat részei vagyunk, nem szorít le bennünket a sejtek szintjére. Én ettől még emberi lény maradok, de a fölöttünk álló csoporttudat olyannyira meghaladja a felfogóképességünket, amennyire az én tudatom fölötte áll a karizmom egyik izomsejtje tudatának.

— Nyilván valaki megparancsolta a hajónknak, hogy leszálljon — mondta Trevize.

— Nem, nem valaki! Gaia rendelkezett így. A parancsot mindnyájan adtuk ki.

— A fák és a föld is, Bliss?

— Akármilyen kis mértékben is, de ők is közreműködtek. Nézze, ha egy muzsikus egy szimfónián dolgozik, eszébe jut megkérdezni, testének melyik sejtje adott utasítást a szimfónia megírására, és melyik ellenőrzi a kész eredményt?

— És ha jól értem — szólt közbe Pelorat —, a csoporttudat, hogy úgy mondjam, összesített elméje jóval erősebb az egyes elméknél, mint ahogy az izom is sokkal erősebb az egyes izomsejteknél. Következésképpen Gaia már a távolból is elkaphatta a hajónkat, oly módon, hogy ellenőrzése alá vonta a számítógépünket, holott a bolygón élő elmék külön-külön nem lettek volna képesek rá.

— Tökéletesen megértette, Pel — mondta Bliss.

— Én is megértettem! — vágott közbe Trevize. — Nem olyan nehéz fölfogni. De mit akarnak tőlünk? Nem támadó szándékkal jöttünk. Csak információt keresünk. Miért fogtak meg minket?

— Hogy beszéljünk magukkal.

— A hajón is beszélhettünk volna.

— Ez nem az én feladatom — rázta meg a fejét Bliss komolyan.

— Maga nem a közös elme része?

— De igen, csakhogy én nem tudok repülni, mint a madár, zümmögni, mint a légy, és nem tudok olyan magasra nőni, mint a fák. Nekem azt kell tennem, amihez a legjobban értek, és nem az a legjobb megoldás, ha én látom el magukat információval, noha a tudást minden további nélkül rám is bízhatnák.

— Ki döntötte el, hogy ne bízzák magára?

— Mindnyájan.

— Ki fog informálni bennünket?

— Dom.

— És ki az a Dom?

— Nos, a teljes neve Endomandiovizamarondeyaso… és így

tovább. Más-más emberek más-más alkalommal más-más szótagján nevezik, de én Dom néven ismerem, és úgy gondolom, maguk is nyugodtan nevezhetik így. Ő talán nagyobb része Gaiának, mint bárki más a bolygón, és ezen a szigeten él. Látni akarta magukat, és megkapta az engedélyt.

— Kitől? — kérdezte Trevize, de aztán meg is adta a választ saját kérdésére. — Igen, tudom: mindnyájuktól. Bliss bólintott.

— Mikor találkozunk Dómmal, Bliss? — kérdezte Pelorat.

— Most rögtön. Jöjjön utánam, elvezetem *hozzá,* Pel. És természetesen magát is, Trev.

— És aztán elmegy? — tudakolta Pelorat.

— Nem akarja, hogy elmenjek, Pel?

— Ami azt illeti, nem.

— Helyben vagyunk — jelentette ki Bliss, miközben elindultak a gyümölcsöst szegélyező, sima burkolatú úton. — A férfiak egykettőre behódolnak nekem. Még a méltóságteljes öregurakon is erőt vesz valami ifjonti hév.

Pelorat elnevette magát.

— Túl sok ifjonti hévre ne számítson, Bliss, de ha feltámadna bennem, igazán nem kell félnie.

— Ó, ne higgye! Én csodákra vagyok képes. Trevize türelmetlenül vágott közbe:

— Ha megérkeztünk oda, ahová megyünk, vajon mennyit kell még várakoznunk arra a bizonyos Dómra?

— Ő vár magukra. Végül is a Gaiát megtestesítő Dom évek óta azon dolgozik, hogy maguk eljöjjenek.

Trevize megtorpant, és gyors pillantást vetett Peloratra, aki halkan odasúgta:

— Igaza volt.

Bliss, fejét hátra sem fordítva, csendesen mondta:

— Tudom, Trev, hogy maga sejtette, én (mi) Gaia érdeklődünk maga iránt.

— Én (mi) Gaia? — kérdezte Pelorat halkan. A lány mosolyogva fordult feléje.

— Egy egész sor különböző névmásunk van, amivel a Gaián létező különféle egyéniségformákra utalunk. Éppenséggel elmagyarázhatnám, de addig az én (mi) Gaia nagyjából kifejezi, amit mondani akarok. Kérem, Trev, lépjen tovább bátran! Dom vár, és én nem szeretném, ha a lábát akarata ellenére kellene mozgásra bírnom. Az ilyesmi nagyon kényelmetlen érzést kelt az emberben, ha még nem szokott hozzá.

Trevize megmozdult. Amikor Blissre pillantott, tekintetében mélységes gyanakvás tükröződött.

74.

Dom idősebb férfi volt. Mint egy lírai dalt adta elő kétszázötvenhárom szótagból álló nevét.

— Bizonyos értelemben — mondta — ez az én rövid életrajzom. Elmondja a hallgatónak — olvasónak vagy érzőnek —, ki vagyok én, mi a szerepem a nagy egészben, és mi az, amit eddig elértem. De immár több mint ötven éve megelégszem azzal, ha Dom néven ismernek. Ha más Domok is jelen vannak, nevezhetnek Domandiónak is — és különféle szakmai kapcsolataimban más változatok is előfordulnak. Minden Gaia-évben egyszer, a születésnapomon, elgondolom a teljes nevemet, ahogy most fennhangon elmondtam az önök számára is. Nagyon hatásos, bár személy szerint engem zavarba ejt.

Magas volt, és vékony, már-már vézna. Mélyen ülő szemében szokatlanul ifjúi tűz égett, noha rendkívül lassan mozgott. Hosszú, vékony, előreugró orra a cimpáknál kitágult. Feltűnően eres kezén nyoma sem látszott ízületi bántalmaknak. Hosszú ruhát viselt, mely szürke volt, akárcsak a haja, és a bokájáig ért. Sarujából kikandikáltak mezítelen lábujjai.

— Hány éves ön, uram? — kérdezte Trevize.

— Kérem, Trev, szólítson Domnak. A másféle megszólítások a hivatalosság érzetét keltik bennem, és nem engedik, hogy az eszmék szabadon áramoljanak köztünk. Galaktikus szabványévben számolva a közelmúltban múltam kilencvenharom esztendős, de a valódi születésnapom néhány hónap múlva esedékes, amikor Gaia-években számolva épp a kilencvenedik esztendőm betöltését fogom ünnepelni.

— Én hetvenöt esztendősnél nem gondoltam volna többnek, u… Dom — mondta Trevize.

— Gaiai mértékek szerint sem éveim számát, sem külsőmet tekintve nem számítok kivételesnek, Trev. De befejeztük az evést?

Pelorat lenézett a tányérjára, amelyen jelentéktelen és igen unalmas módon elkészített étel maradványai szomorkodtak, és bátortalanul megkérdezte:

— Dom, feltehetnék egy zavarba ejtő kérdést? Természetesen, ha bántónak találja, kérem, ne hagyja szó nélkül, s én máris visszavonom.

— Csak tessék — felelte Dom mosolyogva. — Nekem is minden vágyam, hogy mindazt elmagyarázzam önöknek Gaiáról, ami fölkeltette a kíváncsiságukat.

— Miért? — kapta föl a fejét Trevize.

— Mert önök becses vendégek nálunk. Hallhatnám Pel kérdését?

— Ha egyszer Gaián minden létező osztozik a csoporttudatban, hogy lehetséges mégis, hogy ön, a csoport egyik tagja, megeheti a

másikat, ami nyilvánvalóan egy másik tagja a csoportnak?

— Igaz! De minden dolog visszatér az örök körforgásba. Táplálkoznunk kell, és minden, amit megeszünk, akár növény, akár állat vagy élettelen fűszer, a Gaia része. Azt mindenképpen meg kell értenie, hogy mi nem ölünk sem élvezetből, sem sportból, és ha ölünk, sem idézünk elő fölösleges szenvedést. És attól tartok, az ételeink elkészítése sem válik dicsőségünkre, éppen azért, mert a Gaia-lakók csak akkor esznek, ha kell. Ugye, nem ízlett az ételünk, Pel? És önnek, Trev? Nos, az evés nem az élvezetet szolgálja. És amit megeszünk, végtére is megmarad a bolygó tudatának részeként. Oly módon, hogy bizonyos elemei beépülnek a testünkbe, s részeivé válnak a teljes tudat egy magasabb síkjának. Ha meghalok, engem is megesznek, még ha a rothasztó baktériumok is, s akkor én olvadok bele a nagy egész jóval kisebb részébe. De eljön az az idő, amikor beépülök más, sok-sok más emberi lény testébe.

— A lélekvándorlás egy fajtája — mondta Pelorat.

— Mit mond, Pel?

— Egy régi mítosz jutott eszembe, amely igen népszerű némely világon.

— Ó, nem hallottam róla. Egyszer majd el kell mesélnie.

— Csakhogy az ön egyéni tudata, nevezzük bárminek is azt, amit most Dom néven ismerünk, soha többé nem áll össze teljes egésszé — vetette ellene Trevize.

— Nem, természetesen nem. De számít az? Akkor is része maradok a Gaiának, és ez a lényeg. Élnek közöttünk misztikusok, akik azon törik a fejüket, hogyan fejleszthetnék ki egykor élt emberek csoportemlékezetét, de a Gaia-érzék szerint ez nem valósítható meg, és nem is volna semmiféle haszna. Csak elhomályosítaná a jelenlegi tudatot. Nem vitás, a körülmények változásával a Gaia-érzék is változhat, de erre a belátható jövőben az égvilágon semmiféle esélyt nem látok.

— Miért kell meghalnia, Dom? — kérdezte Trevize.

— Elnézem önt, aki a kilencvenes éveiben jár. A csoporttudat nem volna rá képes, hogy…? Dom most első izben ráncolta össze a homlokát.

— Soha — mondta. — Én annyit nyújthatok, amennyit tudok. Minden új egyed a molekulák és a gének valami újjá történő összerendeződését jelenti. Gaia nyer velük új tehetségeket, új képességeket, új lehetőségeket. Szükségünk van rájuk, és erre nincs más mód, mint hogy helyet csinálunk a számukra. Én többet tettem, mint közülünk a legtöbben, de nekem is megvannak a korlátaim, s utam végéhez közeledem. Az ember éppúgy nem vágyakozhat jobban arra, hogy túlélje önnön idejét, mint arra, hogy túl korán haljon meg.

Ekkor, mintha rádöbbent volna, milyen szomorú dolgokkal terheli

meg ezt az estét, felállt, és karját kinyújtotta a másik kettő felé.

— Jöjjenek, Trev, Pel, menjünk át a dolgozószobámba, megmutathatom néhány műtárgyamat, amit magam készítettem. Remélem, nem róják fel egy öregembernek ezt az apró hiúságát.

Átvezette őket egy másik szobába, ahol egy kis, kör alakú asztalon halomnyi, párosával összekapcsolt, füstös-kormos üveglencse hevert.

— Ezeket a részességeket én terveztem — mutatott rájuk Dom. — Nem tartozom a mesterek közé, de az élettelen dolgokra szakosodtam, amelyekkel kevés mester foglalkozik.

— Kézbe vehetek egyet? — kérdezte Pelorat. — Nem törékenyek?

— Nem, nem. Akár a földhöz is vághatja., ha úgy tetszik. De jobb, ha mégsem teszi. A rázkódás eltompíthatja a látvány élességét.

— Hogyan kell használni ezeket, Dom?

— Emelje a szeméhez, meglátja, magától is odatapad. A fényt nem engedi át, éppen ellenkezőleg: olyannyira elhomályosítja, hogy más körülmények között egyenesen zavaróvá is válna, ennek ellenére az érzékelés a látóidegein keresztül jut el az agyához. Lényegében a tudata válik élesebbé, és ezáltal más szemszögből válik Gaia részesévé. Más szóval kifejezve, ha megnézi vele azt a falat, tapasztalni fogja, amit a fal lát önmagából.

— Bámulatos — motyogta Pelorat. — Kipróbálhatom?

— Hát hogyne, Pel. Válasszon egyet találomra. Mindegyik más-más konstrukciójú, s önnön tudatának más-más szemszögéből mutatja meg a falat, illetve a vizsgált élettelen tárgyat.

Pelorat a szeméhez emelte az egyik lencsepárt, és az nyomban oda is tapadt. Az érintés nyomán támadó meglepetése elmúltával hosszú ideig mozdulatlan maradt.

— Ha készen van — mondta Dom —, helyezze a kezét a részesség két oldalára, majd nyomja őket egymás felé. Meglátja, azonnal eleresztik a szemét.

Pelorat engedelmeskedett, s szapora pislogás után megdörzsölte a szemét.

— Mit tapasztalt? — érdeklődött Dom.

— Nehéz szavakkal kifejeznem — válaszolta Pelorat. — Úgy láttam, mintha a fal megcsavarodna, csúszkálna, olykor meg mintha folyékonnyá válna. Erezeteket is megfigyeltem benne, és azt, hogy időnként változik a szimmetriája. Én… én igazán sajnálom, Dom, de igazán nem találtam vonzónak a látványt.

Dom felsóhajtott.

— Ön nem része Gaiának, ezért nem láthatja, amit mi látunk. Tartottam tőle. Nagy kár! Biztosíthatom, hogy ezeket a részességeket elsősorban esztétikai értékük miatt becsüljük, mégis van gyakorlati hasznuk is. Egy boldog fal egyben hosszú életű, jól működő, hasznos fal is.

— Boldog fal? — kérdezte Trevize halvány mosollyal.

— A fal is érez valami ahhoz hasonlót, amit mi a „boldog” szóval tudunk kifejezni — válaszolta Dom. — Egy fal akkor boldog, ha jól van megtervezve, ha szilárdan áll az alapjain, ha megvan a belső egyensúlya, és nem lépnek fel a belsejében kellemetlen feszültségek. A jó tervezés alapulhat a mechanika matematikai alapelvein is, de a falat a megfelelő részesség használatával szinte az atomi dimenziók finom részleteiig behangolhatjuk. Szakszerűen elkészített részesség nélkül Gaián egyetlen építész sem végezhet elsőrendű munkát, és az én ilyen típusú darabjaim kiválónak minősülnek, ámbár ezt nem tőlem kellene hallaniuk. Az élő részességek, melyek nem tartoznak az én területemhez, ugyanilyen módon nyújtanak közvetlen tapasztalási lehetőséget az ökológiai egyensúlyról — folytatta Dom olyan izgalommal, mint aki a legkedvesebb hobbijáról számol be. — Gaia ökológiai egyensúlya — hasonlóan a többi világéhoz — meglehetősen egyszerű, de itt legalább megvan az a reményünk, hogy bonyolultabbá tehetjük, s ezáltal a teljes tudatot tesszük határtalanul gazdagabbá.

Hogy megelőzze és csendre intse Peloratot, Trevize fölemelte a kezét, és. megszólalt:

— Honnan tudja, hogy a bolygó el tud viselni egy bonyolultabb ökológiai egyensúlyt, ha egyszer az összes többin is egyszerű alakult ki?

— Á! — kiáltotta Dom metsző szemvillanás kíséretében. — Maga vizsgáztatja az öreget. Maga éppolyan jól tudja, mint én, hogy az emberiség eredeti otthonán, a Földön, végtelenül bonyolult ökológiai egyensúly uralkodott. Csupán a másodlagos világok — a származékvilágok — egyszerűek.

Pelorat képtelen volt tovább csendben maradni.

— De hát éppen ez az a probléma, amire rátettem az életemet! Miért csak a Földön létezett ez a bonyolultság? Mi különböztette meg az Összes többi világtól? Miért, hogy a Galaxis milliónyi és milliónyi másik világán, melyek szintén képesek voltak az élet hordozására, csak jellegtelen növényzet és kicsiny, nem értelmes állati létformák alakultak ki?

— Ezzel kapcsolatban ismerünk egy mesét, lehet, hogy valóban nem több mesénél — felelte Dom. — Nem felelek a hitelességéért. Valóban kissé regényesnek hangzik.

Ebben a pillanatban lépett be Bliss — aki az étkezésnél nem volt jelen —, és rámosolygott Peloratra. Szinte teljesen átlátszó, ezüstös blúzt viselt.

Pelorat fölpattant.

— Azt hittem, itt hagyott bennünket.

— Szó sincs róla. Dolgom volt, néhány jelentést kellett megírnom. Csatlakozhatom a társasághoz, Dom?

Dom szintén fölállt (Trevize azonban ülve maradt).

— Mindig örömmel látom, mert felüdíti vén szememet.

— Éppen ezért vettem föl ezt a blúzt. Pel fölötte áll az efféléknek, Trevben pedig visszatetszést kelt.

— Ha azt hiszi, Bliss, hogy én fölötte állok az efféléknek — mondta Pelorat —, egy napon még meg fog lepődni rajtam.

— Milyen kellemes meglepetés lenne — felelte Bliss, és leült. A két férfi követte példáját. — Kérem, ne zavartassák magukat.

— Éppen az örökkévalóság történetét akartam elmesélni vendégeinknek — mondta Dom. — Hogy megértsék, előbb azt kell megérteniük, hogy sok, különféle világegyetem létezhet, feltehetőleg végtelen számú. Minden egyes esemény, amely megtörténik, megtörténhet vagy sem, megtörténhet így vagy úgy, és a számtalan alternatíva mindegyike olyan jövőbeli események sorozatát indíthatja meg, amely legalább bizonyos mértekig különbözni fog a másik eseménysorozattól.

Nem volt szükségszerű, hogy Bliss éppen akkor lépjen be, amikor belépett; jöhetett volna kicsit korábban vagy sokkal korábban, vagy ha akkor jött be, amikor bejött, viselhetett volna másik blúzt is; vagy lehetett volna ugyanebben a blúzban, de ne mosolygott volna ilyen huncutul öregemberekre az ő kedves szokása szerint. Eme alternatívák mindegyikéből kiindulva vagy ugyanennek az eseménynek más, végtelen számú alternatíváiból kiindulva a Világegyetem valami egészen más úton is elindulhatott volna, és ugyanígy minden egyéb — akár a legkisebb — esemény számtalan más variációt kínál.

Trevize idegesen rándult össze.

— Azt hiszem, ez a kvantummechanikában ismert elcsépelt, ősrégi spekuláció.

— Á, tehát hallott róla. Azért engedje meg, hogy folytassam. Képzelje el, hogy adva van az a lehetőség az emberi lények számára, hogy megbénítsák ezt a végtelen számú világegyetemet, hogy tetszésük szerint lépjenek át egyikről a másikra, és ők válasszák meg, melyiket tekintik „valóságosnak”, bármit jelentsen is ez a szó ebben a tekintetben.

— Hallom, amit mond, még el is tudom képzelni a koncepcióját, de nem tudom elhinni, hogy valaha is megtörténhet — mondta Trevize.

— Egészében én sem — felelte Dom —, és éppen ezért mondom, hogy olyan, mint valami mese. De a mese mégis arról szól, hogy valóban éltek azok, akik ki tudtak lépni az időből, hogy szemügyre vegyék a lehetséges valóság végtelen fonalait. Őket nevezték örökkévalóknak, és amikor kiléptek az időből, állítólag akkor léptek be az örökkévalóságba. Az ő feladatuk volt, hogy kiválasszák azt a valóságot, amely a legmegfelelőbb lesz az emberiség számára. Folyvást

változtattak — erről végtelen aprólékossággal számol be a mese, mert meg kell mondanom, hogy szerfelett terjengős epikus formában íródott —, míg végül megtalálták azt az Univerzumot (legalábbis így mondják), ahol a Föld volt az egyetlen bolygó az egész Galaxisban, amelyen komplex ökológiai rendszer létezett, s ugyanakkor kifejlődhetett az az értelmes lény, aki létrehozza a magasan fejlett technológiát. Úgy döntöttek, az emberiség itt találja meg a legnagyobb biztonságát. Akkor az eseményeknek ezt a sorát állították fel valóságként, és megszüntettek mindenféle beavatkozást. És most itt élünk egy olyan Galaxisban, amelyet csupán emberek laknak, és nagyrészt olyan növények, állatok, mikroszkopikus lények, melyeket ők hurcolnak magukkal, szándékosan vagy véletlenül, bolygóról bolygóra, és amelyek rendszerint kipusztítják az őshonos létformákat. Valahol a lehetőségek halvány ködében léteznek más valóságok is, melyekben a Galaxis sok más értelemnek nyújt otthont, de ezek elérhetetlenek. Egyedül vagyunk a saját valóságunkban. Minden egyes cselekedetből és minden egyes eseményből, amely a mi valóságunkban játszódik le, új vonalak ágaznak szét, s ezek közül minden egyes esetben csak egyetlenegy a valóság folytatása, azaz hihetetlenül sok lehetséges világegyetem, meglehet, végtelen számú ágazik ki a miénkből, de feltehetően mindegyik hasonló abban, hogy benne van az egyetlen értelmet hordozó Galaxis, amelyben mi élünk. Vagy talán úgy mondhatnám, hogy egy elenyészően kis töredéktől eltekintve, ebben hasonló mindegyik, hiszen amikor a lehetőségek száma a végtelen felé közelít, veszélyes dolog bármit is kizárni.

Elhallgatott, könnyedén megvonta a vállát, majd hozzátette:

— Mindenesetre így szól a mese. Régebbi mese ez, mint maga Gaia, s az igazságáért nem állok jót.

A három másik mélyen hallgatott. Bliss úgy bólogatott, mintha nem először hallaná, s most igazolná Dom szavainak pontosságát.

Pelorat néma ünnepélyessége csaknem egy percig tartott, aztán ökölbe szorított kezével lecsapott széke karfájára.

— Nem — mondta feszült hangon —, ez nem változtat semmin. Sem megfigyeléssel, sem észérvekkel nem bizonyíthatjuk be, igaz-e a mese vagy sem, tehát semmiképpen sem lehet más, mint puszta spekuláció, de ettől eltekintve… Tegyük fel, hogy igaz! A Világegyetem, amelyben élünk, ma is ugyanaz, ahol egyedül a Földön fejlődött ki a végtelen gazdagságú élet és az egyetlen értelmes faj… Tehát ebben a Világegyetemben, akár mindent átfogó, akár csupán egyike a végtelen számú lehetőségeknek, kell valami egyedülállónak lennie, már ami a Föld bolygó természetét illeti. Még most is arra vagyunk kíváncsiak, mi lehet az az egyedülálló dolog.

Az ezt követő csendet Trevize törte meg azzal, hogy megmoccant, és megrázta a fejét.

— Nem, Janov — mondta —, nem így van ez. Tegyük fel, hogy annak esélye egy a milliárdtrillióhoz, egy a 10^{21}-hez, hogy a Galaxis egymilliárd lakható bolygója közül egyedül a Földön fejlődik ki a véletlen puszta szeszélye folytán gazdag biológiai egyensúly, és következésképpen értelmes élet. Ha ez így van, akkor egy a 10^{21}-hez az esélye annak is, hogy a valóságok különböző szálai mentén létezik egy ilyen Galaxis, és hogy az örökkévalók azt választották. Ennélfogva mi olyan Univerzumban élünk, amelyben a Föld az egyetlen olyan bolygó, ahol kifejlődhetett komplex ökológia, értelmes faj, magasan fejlett technológia, éspedig nem azért, mert a Föld természetében van valami különleges, hanem mert pusztán véletlenségből a Földön és nem másutt fejlődött ki mindez. Még azt is megkockáztatom — folytatta Trevize elgondolkodva —, hogy a valóságnak olyan szálai is vannak, amelyek mentén csak a Gaián fejlődött ki értelmes faj, vagy csak a Sayshellen, vagy csak a Terminuson, vagy csak valami olyan bolygón, ahol ebben a valóságban történetesen egyáltalán nem létezhet élet. És mindezek a nagyon különös esetek elhanyagolhatóan kis százalékát jelentik a valóságok teljes számának, amelyekben egy intelligens fajnál több is létezhet a Galaxisban. Úgy vélem, ha az örökkévalók elég hosszú ideig keresgéltek volna, megtalálják a valóságnak azt a lehetséges szálát, amely mentén minden egyes lakható bolygó kifejlesztette a maga értelmes lényét.

— De azt, ugye, nem vitatja — kérdezte Pelorat —, hogy létezett egy valóság, amelyben a Föld valami oknál fogva nem hasonlított a másik szálak mentén elhelyezkedő világokhoz, hanem éppen hogy alkalmasnak mutatkozott az értelmes faj kifejlesztésére? De még ennél is tovább mehetünk, és elmondhatjuk, hogy létezett egy olyan valóság is, amelyben maga a Galaxis nem hasonlított a többi szálak mentén elhelyezkedőkre, de valamiképpen a fejlődésnek olyan állapotában volt, hogy egyedül a Föld fejleszthetett ki értelmes életet.

— Így is lehet érvelni — mondta Trevize —, de én sokkal ésszerűbbnek tartom az én megoldásomat.

— Ami szintén merőben szubjektív — kezdte Pelorat kissé hevesen, de Dom félbeszakította:

— Ez már szőrszálhasogatás. Kérem, ne rontsuk el ezt a számomra oly kellemesnek, oldottnak ígérkező estét.

Pelorat megpróbált lehiggadni, s mosolyogva mondta:

— Igaza van, Dom.

Trevize időnként lopva Blissre pillantott — aki kezét ölében pihentetve ült, s valami tréfás tartózkodásba vonult vissza, majd megszólalt:

— És hogyan keletkezett ez a világ, Dom? Gaia, a maga csoporttudatával?

Dom hátravetette vén fejét, és éles hangon nevetni kezdett.

Ezernyi ránc futott össze az arcán, amikor belefogott.

— Erről is csak a mesék szólnak! Elgondolkodom rajta, amikor az emberiség történelméről fennmaradt feljegyzéseket olvasgatom. Mert lehet, hogy gondosan megőrizzük, csoportosítjuk, számítógépeken feldolgozzuk ezeket a feljegyzéseket, idővel mégis elmosódnak. A történetek lassan átalakulnak, a mesék felhalmozódnak, akár a por. Az idő múlásával a történelem mind porosabbá válik, míg végül mesék sorozatává korcsosul.

— Mi, történészek, ismerjük a folyamatot, Dom — mondta Pelorat. — Az emberek jobban szeretik a mesét. „Az unalmas igaz helyébe belép a hazug és drámai", mondta Liebel Gennerat körülbelül tizenöt évszázaddal ezelőtt. Ezt nevezzük ma Gennerat törvényének.

— Valóban? Én meg azt hittem, csak én látom ilyen cinikusan a dolgot. Nos, Gennerat törvényének fényében a mi múltunk története csupa ragyogás és bizonytalanság… Tudják-e, mi az a robot?

— A Sayshellen tudtuk meg — mondta Trevize szárazon.

— Láttak is robotot?

— Nem. Csak az előbbi kérdést tették fel nekünk, s amikor nemmel válaszoltunk, elmagyarázták a dolgot.

— Értem… Az emberiség valaha együtt élt a robotokkal, de ez végül nem bizonyult sikeresnek.

— Így mondták nekünk is.

— A robotok alapos kioktatásban részesültek arról, amit a *Robotika Három Törvényeként* ismerünk már a prehisztorikus idők óta. Számtalan változata van annak, hogy szólhatott az a három törvény. Az ortodox értelmezés a következő: 1. A robot nem árthat az embernek, és nem nézheti tétlenül, ha az embert veszély fenyegeti; 2. A robot engedelmeskedni köteles az ember parancsainak, kivéve, ha ezek a parancsok ellentmondanak az Első Törvénynek; 3. A robotnak meg kell védenie önmagát, mindaddig, míg ez nem kerül összeütközésbe az Első vagy a Második Törvénnyel.

Ahogy a robotok mind intelligensebbé és mind több irányú tehetséggel rendelkezővé váltak, egyre tágabb összefüggésben kezdték értelmezni ezeket a törvényeket — különösen az elsőt —, és mindinkább magukra vállalták az emberiség védelmezőinek a szerepét. Ez a védelem lassanként kezdett fojtogatóvá válni, és az emberek végül már elviselhetetlennek érezték. A robotok rendkívül kedvesek voltak. Kizárólag humanista alapokon tevékenykedtek, méghozzá mindenki javára — és éppen ettől váltak végképp elviselhetetlenné. A robotok fejlődésének minden újabb állomása csak rontotta a helyzetet. Már telepatikus képességük is volt, de ez azt jelentette, hogy még az emberi gondolkodást is megfigyelhették, s ezáltal az emberi viselkedés mindjobban alárendelődött a robotok ellenőrzésének. Külsejüket tekintve is egyre hasonlóbbá váltak az

emberekhez, ugyanakkor még ellenszenvesebbé tette őket az, hogy viselkedésükben eltéveszthetetlenül robotok voltak, de külsejük emberszerű volt. Egészen természetes hát, hogy ennek a helyzetnek véget kellett vetni.

— Miért természetes? — kérdezte Pelorat, aki mindvégig feszülten figyelt.

— Mert a szomorú vég a dolog logikájából következik — válaszolta Dom. — Végül a robotok fejlődése elvezetett addig a pontig, amikor már eléggé emberét voltak, hogy fölismerjék, az emberek miért veszil rossz néven, ha — úgymond — a saját érdekükbei fosztják meg őket mindentől, ami emberi. E hosszi folyamat végén a robotok kénytelenek voltak belátni, hogy jobb, ha az emberiség — oktalanul és kevéssé hatékonyan bár, de — megtanul vigyázni önmagára. Állítólag a robotok ezt követően alapították volna meg az örökkévalóságot, s belőlük váltak volna az örökkévalók. Létrehoztak egy olyan valóságot, amelyben — úgy érezték — az emberek a lehető legnagyobb biztonságban vannak — egyedül az egész Galaxisban. Majd, miután mindent elkövettek, hogy megóvjanak bennünket (hogy eleget tegyenek az Első Törvény legigazibb értelemben fölfogott parancsának), a. robotok önként abbahagyták a működésüket, és azóta mi, emberi lények egyedül járjuk az utunkat, úgy, ahogy képességeinkből telik.

Dom elhallgatott. Előbb Trevize-ra nézett, aztán Peloratra, s végül megkérdezte:

— Nos, ezt elhiszik?

Trevize lassan ingatta a fejét.

— Nem. Azokban a történelmi feljegyzésekben, amelyeket ismerek, nyomát sem leltem semmi ilyesminek. Maga mit mond, Janov?

— Ismerek bizonyos értelemben hasonló mítoszokat — felelte Pelorat.

— Ugyan már, Janov, egyes mítoszok még ahhoz a történethez is hasonlítanának, amit mi találnánk ki most, egy szempillantás alatt, csak kellően találékony magyarázatot kellene fűzni hozzá. Én a történelemről beszélek, a hiteles feljegyzésekről.

— No igen. Amennyire tudom, azokban semmi ilyesmi nincs.

— Nem lep meg a dolog — szólalt meg Dom. — Mielőtt még a robotok visszavonultak volna, sok-sok ember indult útnak a mélyebb űr felé, hogy robot nélküli világokat alapítson, ahol maga szabhatja meg szabadsága mértékét. Elsősorban a túlnépesedett Földről érkeztek sokan, ahol hosszú múltra tekintett vissza a robotokkal szembeni ellenállás. A frissen alapított, új világokon már nem akartak emlékezni keserű megaláztatásukra, amikor a robotdadák gyerekként kezelték őket. Nem készítettek feljegyzéseket, ezért aztán el is felejtettek

mindent.

— Valószínűtlen — mondta Trevize.

— Nem, Golan — fordult feléje Pelorat. — Egyáltalán nem valószínűtlen. A társadalmak megteremtik a maguk történelmét, amelyből rendszerint kihagyják a dicstelen kezdeteket, vagy mert elfelejtették, vagy mert teljesen alaptalan, hősies küzdelmeket találnak ki helyettük. A birodalmi kormány is tett kísérleteket rá, hogy elnyomja a Birodalom előtti kor emlékeit, s ezzel is az örökkévaló hatalom misztikus hitét erősítse az emberekben. De még a hipertéri utazás előtti időkből is alig maradtak írásos emlékeink, azt pedig maga is jól tudja, hogy manapság az emberek a Föld puszta létezéséről sem hallottak soha.

— Kétféleképpen nem történhetnek meg a dolgok, Janov — ellenkezett Trevize. — Ha a Galaxis elfelejtette a robotokat, hogy lehet, hogy a Gaia mégis emlékszik rájuk?

Bliss csengő hangon elkacagta magát, majd így szólt:

— Mi mások vagyunk.

— Igen? — kérdezte Trevize. — Milyen értelemben?

— Engedje meg, Bliss, hogy erre én válaszoljak! — kérte Doni. — Mi valóban mások vagyunk, terminusi férfiak. A roboturalom elől elmenekülő csoportok közül mi, akik végül eljutottunk a Gaiára (azok nyomában, akik a Sayshellig futottak), egyedül mi tanultuk el a robotoktól a telepátia mesterségét. Ez a mestérség egyfajta készségen alapul. A lehetőség benne rejlik az emberi agyban, csak ki kell fejleszteni, méghozzá rendkívül finom és bonyolult módszerekkel. Sok-sok nemzedék munkája fekszik benne, de ha a dolog egyszer elkezdődött, a folyamat önmagát tökéletesíti. Mi húszezer éve dolgozunk rajta, és a Gaia-érzék jelenti azt a tökéletességet, amit még mindig nem értünk el. A telepátiában tett előrehaladásunk egy sokkal korábbi szakaszában sajátítottuk el a csoporttudatot, előbb csak az emberi lények, aztán az állatok, majd a növények, s végül, néhány évszázada a bolygó élettelen szerkezete is. És mert ez a készségünk visszavezet egészen a robotokig, nem is felejtettük el őket. Nem dajkáinknak, hanem tanítómestereinknek tartjuk őket. Úgy érezzük, olyasmire nyitották ki az agyunkat, ami előtt soha, egy percre sem akarunk bezárkózni. Ezért hálával gondolunk rájuk.

— De ha egykor a robotok gyermekei voltak, most ugyanúgy gyermekei ennek a csoporttudatnak — vetette ellene Trevize. — Nem vesztették-e el ismét emberi mivoltukat, mint egyszer, hajdanában?

— Ez nem ugyanaz, Trev. Ezt a lehetőséget magunk választottuk, mi magunk. Csak ez számít. Nem kívülről erőltették ránk, belső fejlődés vezetett el bennünket idáig. Ezt nem felejtjük el soha. És különben is mások vagyunk. Egyedülállóak az egész Galaxisban. Nincs még egy világ, amelyik a Gaiához hasonlítható.

— Honnan ilyen bizonyosak benne?

— Tudnánk róla, Trev. Egy miénkhez hasonló világtudatot a Galaxis túlsó végéből is észlelni tudnánk. Észleljük az efféle tudat éledezését az önök Második Alapítványán, például, noha mindössze két évszázados nyomai vannak.

— És az Öszvér idejében?

— Igen. Ő közülünk való volt — Dom elkomorodott.

— Aberrált volt, és itthagyott bennünket. Ártatlanul azt hittük, ilyesmi nem fordulhat elő, és semmit sem tettünk, amivel megállíthattuk volna. Aztán, amikor figyelmünket a Külső Világok felé fordítottuk, tudomást szereztünk arról, amit önök Második Alapítványnak hívnak, és attól kezdve gondjaikra bíztuk az ügyet.

Trevize percekig bámult döbbenten, aztán azt motyogta:

— Ennyit érnek a történelemkönyveink! — Megrázta a fejét, majd fennhangon azt kérdezte: — A Gaia ezek szerint meglehetősen gyáván viselkedett, nem? Hiszen őérte mégiscsak önök voltak a felelősek!

— Igaza van. De amikor végül a Galaxis felé fordítottuk a tekintetünket, valami olyasmit kellett látnunk, amit vakságunkban nem vettünk észre, így aztán az Öszvér tragédiája életmentő esemény volt a számunkra. Csak akkor ismertük fel, hogy végzetes válság fenyeget bennünket. És el is ért, így azonban az Öszvér esetének köszönhetően megtehettük az ellenlépéseket.

— Miféle válságról beszél?

— Arról, amely pusztulással fenyeget bennünket.

— Nem hiszem el. Hiszen távol tudták tartani maguktól a Birodalmat, az Öszvért, a Sayshellt. Olyan csoporttudattal rendelkeznek, amely az űr több millió kilométernyi messzeségéből képes elkapni egy hajót. Mi félnivalójuk lehetne? Nézzen Blissre. Ő csöppet sem látszik nyugtalannak. Nem hiszi, hogy válság fenyegetne.

Bliss átvetette egyik formás lábát széke karfáján, majd lábujjával Trevize-re mutatott. — Hát persze hogy nem vagyok nyugtalan, Trev. Maga majd megoldja a dolgot.

— Én?! — csattant föl Trevize.

— Gaia sok-sok finom manipulációja eredményezte, hogy végül is eljött hozzánk — mondta Dom. — Önnek kell megoldania a válságunkat.

Trev rámeredt, és első döbbenete lassan dühödt haraggá fokozódott.

— Nekem?! Az űr minden teremtett lénye közül miért éppen nekem? Hiszen semmi közöm az egészhez!

— És én mégis azt mondom, Trev — szólt Dom szinte hipnotikus nyugalommal —, hogy önnek. Csak önnek. Az űr minden teremtett lénye közül csakis önnek.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET
Összeütközés

75.

Stor Gendibal csaknem olyan óvatosan közeledett a Gaiához, mint előzőleg Trevize — és most, hogy a Gaia napja immár koronggá növekedett, és csak többszörös szűrőrétegen át nézhetett rá, Gendibal átadta magát az elmélkedésnek.

Sura Novi ott ült mellette, és időnként félénk pillantásokat vetett rá.

— Mester — szólalt meg halkan.

— Mi van, Novi? — kérdezte Gendibal szórakozottan.

— Boldogtalan?

— Nem — nézett rá Gendibal. — Csak gondterhelt vagyok. Emlékszik erre a szóra? Nem tudom eldönteni, kapcsoljunk-e nagyobb sebességre, vagy várjunk még. Legyek nagyon bátor, Novi?

— Azt hiszem, maga mindig nagyon bátor, mester.

— Az ilyesmi olykor egyszerűen ostobaság. Novi elmosolyodott.

— Hogyan lehetne egy tudós mester ostoba?… Ugye, mester, ez egy nap? — mutatott a képernyőre.

Gendibal bólintott.

Novi tétovázott egy ideig, aztán mégiscsak megkérdezte:

— Ez a nap fénylik a Trantor fölött? Ez a honi nap?

— Nem, Novi — felelte Gendibal. — Ez egy másik nap. Milliárd és milliárd nap létezik.

— Ó! Az eszemmel tudtam én, de valahogy mégsem akartam elhinni. Hogy lehet az, mester, hogy az ember tud valamit az eszével, de mégsem hiszi el? Gendibal halványan elmosolyodott.

— A fejében, Novi… — amint ezt kimondta, szinte automatikusan be is lépett Novi agyába. Mint mindig, ha ott találta magát, most is végigcirógatta gyengéden, csak éppen annyira, hogy a finom szálacskák föl ne borzolódjanak, és már ki is lépett volna, mint máskor, ha valami nem tartja vissza.

Amit érzett, talán csak mentálisan tudta volna kifejezni, de a szavak nyelvére lefordítva ez annyit jelentett, hogy Novi agya fénylett. Alig-alig észrevehetően, de fénylett.

Csakis valami mentális erőtér idézhette elő — egy olyan kicsiny töltésű, mentális mező, amit még Gendibal különlegesen kiképzett agya is alig észlelhetett.

— Hogy érzi magát, Novi?! — kérdezte élesen. A nő szeme kerekre tágult.

— Jól vagyok, mester.

— Nem szédül, nem érez bizonytalanságot? Hunyja le a szemét, és üljön teljesen mozdulatlanul, amíg azt nem mondom, „most”.

Novi engedelmesen becsukta a szemét. Gendibal óvatosan

megtisztogatta az agyát az oda nem tartozó érzésektől, lecsillapította a gondolatait, elsimította érzelmeit, aztán csak cirógatta… cirógatta… Végül nem látott mást, mint azt a halvány ragyogást, amely oly gyengén sugárzott, hogy már maga sem tudta, van-e, vagy csak képzelődik.

— Most — mondta, és Novi kinyitotta a szemét.

— Hogy érzi magát?

— Nagy nyugalmat érzek, mester. Mintha kipihentem volna magam.

Nyilván túl gyenge, semhogy észrevehető hatást gyakoroljon rá.

Elindult, hogy megbirkózzék a számítógéppel. Be kellett ismernie, hogy nehezen boldogulnak egymással. Talán mert túlságosan megszokta, hogy közvetlenül az agyával dolgozzék, s ezért nem tud közvetítőn át eredményt elérni. De most nem egy másik elmét keres, hanem egy másik hajót, és ezt mégiscsak eredményesebben tudja lebonyolítani egy számítógép segítségével.

És úgy érezte, rá is talált egy olyan hajóra, amilyet keresett. Félmillió kilométerre haladt tőle, formáját tekintve hasonlított az övére, de annál jóval nagyobb és gondosabb kivitelezésű volt.

Amikor a számítógép segítségével sikerült lokalizálnia, végre közvetlenül is munkára foghatta az agyát. Erős, feszes sugárként küldte ki a messzeségbe, és megérezte vele (legalábbis kialakult agyában az „érzés” mentális megfelelője) a hajót kívül és belül.

Aztán továbbküldte agyát a Gaia bolygó felé, a sokmillió kilométernyi űrön át — de vissza is vonta, önmagában egyik módszerrel sem tudta tévedhetetlenül megállapítani, melyikről ered az a mentális erőtér — ha ugyan nem egy harmadik forrásról van szó.

— Novi — mondta —, szeretném, ha mostantól kezdve mellettem ülne.

— Veszély fenyeget, mester?

— Nem kell aggódnia, Novi. Gondom lesz rá, hogy továbbra is biztonságban legyen.

— Én nem aggódom, mester, a biztonságom miatt. Ha veszély fenyeget, azt szeretném, ha segíteni tudnék.

— Máris segített, Novi — mondta Gendibal ellágyult hangon. — Maga miatt vettem észre egy olyan apróságot, amit feltétlenül észre kellett vennem. Maga nélkül ingoványos területre tévedtem volna, amiből talán csak nagy nehézségek árán tudnék kiszabadulni.

— Az agyammal csináltam ezt, mester, ahogy elmagyarázta egyszer? — kérdezte Novi ámulva.

— Bizony, Novi. Egyetlen műszer sem lehetne annál érzékenyebb. Az én agyam semmiképpen sem; az túlságosan bonyolult szerkezet.

— Olyan hálás vagyok, hogy segíthettem — mondta Novi örömtől sugárzó arccal.

Gendibal mosolyogva bólintott, de váratlanul szinte porig sújtotta a komor felismerés, hogy egyéb segítségre is szüksége volna. Ugyanakkor valami gyerekes tiltakozás is föltámadt benne: ezt a munkát neki kell elvégeznie — egyedül neki.

Pedig mégsem lehet egyedül az ő feladata. A tét növekedett…

76.

A Trantoron Quindor Shandess úgy érezte, az első szólóság felelőssége nyomasztó súllyal nehezedik a vállára. Amióta Gendibal hajója eltűnt az atmoszférán túli sötétségben, nem hívta össze az Asztal gyűlését. Lefoglalták a saját gondolatai.

Bölcs dolog volt-e, hogy egyedül engedte el Gendibalt? Gendibal okos ugyan, de annyira azért nem, hogy védve legyen a túlzott önbizalomtól. Legnagyobb hibájául az, önteltséget róhattak volna föl, éppen úgy, ahogy a saját esetében (gondolta keserűen) a korából származó fáradtságát.

Állandóan az a gondolat foglalkoztatta, vajon Preem Palver példája — hogy keresztül-kasul bejárván a Galaxist, igyekezett rendbe hozni a dolgokat — nem bizonyul-e veszélyesnek. Válhat-e valakiből új Preem Palver? Akár Gendibalból? És Palver mindig magával vitte a feleségét is.

Igaz, Gendibal mellett meg ott van az a honi nő, ám ennek aligha van valami jelentősége. Palver felesége maga is szóló volt.

Shandess, miközben Gendibal üzenetére várakozott, napról napra öregebbnek érezte magát — és minden egyes nap, amely nem hozta meg a várva várt üzenetet, egyre nagyobb feszültséget keltett benne.

Egy hajóhadat kellett volna kiküldenie, egy flottillát…

Nem. Az Asztal úgysem egyezett volna bele.

És mégis…

Amikor végre megérkezett a hívás, éppen aludt — elnyomta az álom, amelytől már nem is remélt megkönnyebbülést. Szeles éjszaka volt, nehezen tudottl elaludni. Akár egy gyerek, hangokat hallott a széli suhogásában.

Elalvás előtt még eljátszott azzal a gondolattal, milyen jó volna, ha lemondhatna, ha nem kellene attól tartania, visszavonulásával Delarminak kell átadnia; székét.

Ekkor érte el a hívás, és ő nyomban, teljesen éberen felült az ágyában.

— Jól van? — kérdezte.

— Tökéletesen, első szóló — felelte Gendibal. — Teremthetünk vizuális kapcsolatot a tömörebb beszélgetés kedvéért?

— Talán majd később — mondta az első szóló. — Először vázolja a helyzetet.

Gendibal gondosan válogatta meg a szavait, megérezte, hogy a másik az imént ébredt fel, és mélységes fáradtságát is érzékelni tudta.

— Egy Gaia nevű, lakott bolygó közelében vagyok, amely létezéséről, tudomásom szerint, egyetlen galaktikus nyilvántartás sem tud.

— Ez lenne a Terv tökéletesítésén munkálkodó lények világa? Az Anti-Öszvéreké?

— Lehetséges, első szóló. A feltételezés indokolt. Először is a hajó, fedélzetén Trevize-zal és Pelorattal, messze előttem jár, és azóta talán már le is szálltak a Gaián. Másodszor, tőlem mintegy félmillió kilométérre az űrben az Első Alapítvány hadihajóját észleltem.

— Ennek a nagy érdeklődésnek bizonyára van valami oka.

— Ez nem lehet valami független ok, első szóló. Én csak azért vagyok itt, mert Trevize-t követtem, a hadihajót talán ugyanez a cél vezérelte. Már csak az a kérdés, Trevize mit keres itt.

— Úgy gondolja, szóló, követi a bolygóra is?

— Ezt a lehetőséget is mérlegre tettem, de időközben történt valami. Pillanatnyilag százmillió kilométerre vagyok a Gaiától, és mentális teret érzek magam körül az űrben — homogén és rendkívül gyenge töltésű teret. Csak véletlenül szereztem róla tudomást, amikor a honi nő agyára összpontosult. Igen figyelemreméltó agya van; jól tettem, amikor éppen ebből a célból magammal hoztam.

— Tehát igazolódott a feltevése, gondolja, hogy Delarmi szóló is tisztában volt vele?

— Amikor rávett, hogy hozzam magammal a nőt? Alig hinném, most azonban előnyömre válik, első szóló.

— Örülök, hogy így cselekedett. Az a véleménye, Gendibal szóló, hogy a bolygó áll az erőtér középpontjában?

— Ha meg akarnék bizonyosodni róla, előbb a tér különböző, egymástól távol eső pontjaiból kellene méréseket végeznem, hogy megtudjam, rendelkezik-e ez a mező átfogó gömbszimmetriával. Egyirányú mentális szondázásom valószínűsítette a dolgot, de nem bizonyította be. Nem volna azonban bölcs dolog, ha az Első Alapítvány hadihajójának jelenlétében folytatnám a kutatást.

— Az nem jelenthet fenyegetést.

— Lehetséges. De még abban sem lehetek biztos, első szóló, hogy nem az áll-e az erőtér fókuszában.

— De hiszen ők…

— Engedje meg, első szóló, hogy tisztelettel félbeszakítsam. Nem tudjuk, milyen technikai fejlettségi szintet ért el az Első Alapítvány. A viselkedésük különös öntudatról árulkodik, és meglehet, hogy kellemetlen meglepetéseket tartogatnak a számunkra. Meg kell tudnunk, nem fejlesztettek-e ki valami eszközt, aminek segítségével jártasságot szereztek az elmetudományban. Annyi bizonyos, hogy vagy a mentalisták egy hadihajójával, vagy magával a bolygójukkal állok szemben. Ha a hadihajóról van szó, a mentalisták sokkal gyengébbek, semhogy mozdulatlanságra kárhoztathatnának, de ahhoz talán volna elég erejük, hogy lassítsák a mozgásomat, és aztán a puszta fizikai fegyvereikkel elpusztítsanak. Abban az esetben viszont, ha a bolygó

jelenti a középpontot, akkor az ilyen távolságból is észlelhető erőtér a felszín óriási erejű intenzitására utal, olyan erejűre, amivel semmiképpen sem tudnék megbirkózni. Mindkét esetben indokoltnak látom a háló, a teljes háló kivetését, amelyben, szükség esetén, a Trantor összes erőforrása az én rendelkezésemre állna.

Az első szóló elbizonytalanodott.

— A teljes háló… Erre még sohasem volt szükség, még csak föl sem vetődött, kivéve az Öszvér idejében.

— Könnyen lehet, hogy ez a válság súlyosabb, mint az öszvér idejében volt, első szóló.

— Nem tudom, beleegyeznék-e az Asztal.

— Nem hinném, hogy meg kell tőlük kérdeznie, első szóló. Szükségállapotban egyedül is cselekedhet.

— Miféle magyarázatot adhatnék nekik?

— Mesélje el, amit tőlem hallott, első szóló.

— Delarmi szóló azt fogja mondani, hogy ön egy tehetetlen, gyáva alak, akit a saját félelme rángat őrültségekbe.

Gendibal némi gondolkodás után válaszolt:

— El tudom képzelni, hogy valami ilyesmit mond majd, de hagyjon rá mindent, és én is túl fogom élni. Most nem az én büszkeségemről vagy önimádatomról van szó, most a Második Alapítvány léte forog kockán.

77.

Harla Branno zordul elmosolyodott, ráncos arca még mélyebbre süllyedt kövérkés vállai közé.

— Azt hiszem, most már megsürgethetjük a dolgot — mondta. — Én felkészültem.

— Még most is meg van győződve róla, hogy tudja, mit csinál? — kérdezte Kodell.

— Most el akarja velem hitetni, hogy őrültnek tart, Liono, pedig ha annak tartana, ugyan miért ragaszkodott volna *hozzá,* hogy a hajómon maradjon?

Kodell megvonta a vállát.

— Talán azért, polgármester asszony, hogy megállítsam, hogy eltérítsem vagy legalábbis megfékezzem, ha úgy látom, hogy túl messzire merészkedik. És persze amennyiben nem őrült…

— Tessék?

— Mert, ugye, azt én sem szeretném, ha a jövendő történészei csupán magáról emlékeznének meg. Csak hadd tudják meg, hogy én is itt voltam magával, s akkor esetleg még azon is eltűnődhetnek, hogy vajon kié volt az igazi érdem… ehhez mit szól, polgármester asszony?

— Okos, Liono, nagyon okos, de hiábavalóság. Túl sok polgármester trónja mögött tartottam már a kezemben az igazi hatalmat, semhogy bárki is azt remélje, eltűrnék ilyesmit a saját kormányzásom alatt.

— Majd meglátjuk.

— Nem, nem fogjuk meglátni, mert az effajta történészi ítélkezésekre jóval a halálunk után kerül majd csak sor. Én, mindenesetre, nem félek. Sem ami a történelemben elfoglalt majdani helyemet, sem ami ezt illeti — és a képernyőre mutatott.

— Compor hajója — mondta Kodell.

— Igen, Compor hajója, csakhogy Compor nélkül — jelentette ki Branno. — Az egyik járőrhajónk megfigyelte a személycserét. Compor hajóját megállította egy másik. Ketten szálltak át belőle, s egy idő múlva Compor átment a másik hajóra.

Branno elégedetten dörzsölte meg a kezét.

— Trevize tökéletesen betöltötte a neki szánt szerepet. A tervem, hogy villámhárítóként dobom ki az űrbe, valóra vált. Magához vonzotta a villámot. Az a hajó, amelyik megállította Comport, a Második Alapítvány volt.

— Csak azt nem tudom, hogy állíthatja ilyen biztosan? — kérdezte Kodell, miközben elővette a pipáját, és kezdte megtömni dohánnyal.

— Mert mindig izgatott, nem áll-e Compor a Második Alapítvány

befolyása alatt. Túlságosan simán alakult az élete. Minden dolga sikerült, és micsoda tapasztalattal rendelkezett a hipertéri nyomkövetésben! Azt, hogy Trevize-t elárulta, még akár egy nagyra törő ember politikai lépésének is elkönyvelhettem volna, de olyan fölösleges alapossággal hajtotta végre, mintha többről volna szó, mint személyes ambíciókról.

— Puszta találgatás, polgármester asszony!

— A találgatásból akkor lett bizonyosság, amikor az ugrások sorozatán át is oly könnyedén tudott Trevize nyomában maradni, mintha csak egyetlenegy ugrásról lett volna szó.

— Segítségül hívhatta a számítógépet, polgármester asszony. Branno hátravetette a fejét, s fölnevetett.

— Drága Liono, maga annyi bonyolult összeesküvést szőtt már életében, hogy elfelejtette, milyen hatékonyak tudnak lenni a legegyszerűbb módszerek! Nem azért küldtem Comport Trevize után, mert szükségem volt rá, hogy bárki is a nyomában legyen. Mi értelme lett volna? Bármilyen titkos utakat választott volna Trevize, mindenképpen magára vonta volna azoknak a nem alapítványi világoknak a figyelmét, ahol csak megfordult. Korszerű alapítványi hajója, erős terminusi akcentusa, alapítványi hitelkártyái mind-mind automatikusan gyújtották volna meg a feje körül a hírnév dicsfényét. Ha pedig bajba jut, nyilván azonnal az alapítványi hivatalnokokhoz fordul segítségért, mint a Sayshellen… s bármit tett, mi azonnal tudomást szereztünk róla, méghozzá nem is Comportól. Nem — folytatta elgondolkodva —, Comport azért küldtem el, hogy próbára tegyem. És ez sikerült is, mert szándékosan hibás számítógépet adtunk neki; no nem annyira hibásat, hogy a hajó kormányozhatatlanná váljék, csak olyat, amelyik nem mutatkozik túlzottan szolgálatkésznek, ha ugrássorozatok kiszámításáról van szó. De Compor még így is végrehajtotta, méghozzá minden nehézség nélkül.

— Látom már, polgármester asszony, hogy sok mindenről nem tájékoztat, amíg elérkezettnek nem látja rá az időt.

— Én csak akkor nem avatom be magát az ügyekbe, Liono, ha semmi kára nem származik belőle. Csodálom és igénybe veszem magát, de a bizalmamnak megvannak a maga jól megrajzolt határai, mint ahogy magánál is megvannak ezek a határok velem szemben, és kérem, ne is próbálja letagadni.

— Nem fogom — mondta Kodell kimérten —, és egy napon élni fogok a lehetőséggel, polgármester asszony, hogy emlékeztessem a szavaira. Egyébként van még valami, amiről tudnom kellene? Milyen hajó volt az, amelyik megállította Comport? Nyilván, ha Compor a Második Alapítványé, a hajónak is annak kellett lennie.

— Mindig öröm számomra, ha magával beszélgethetek, Liono. Azonnal fölfogja a dolgokat. Tudja, a Második Alapítvány nem sokat

törődik vele, hogy elrejtse a nyomait. Olyan védelemmel rendelkezik, amely a nyomok láthatatlanná tételén alapul, még akkor is, ha nincsenek is nyomok. Egy második alapítványistával sohasem fordulhat elő, hogy idegen gyártmányú hajót vesz igénybe, hát még ha tudja, milyen játszva azonosíthatjuk egy hajó hovatartozását, pusztán az általa használt energia mintázatából. Ők mindig is ki tudták emelni az ismeretet abból az agyból, amely rendelkezett vele, ezért aztán miért törődtek volna még azzal is, hogy a nyomokat eltüntessék? Nos, a mi járőrünk, percekkel azután, hogy megpillantotta, megállapította a Comporhoz közeledő hajó eredetét.

— És most, gondolom, a Második Alapítvány ki fogja törölni ezt a tudást az agyunkból.

— Ha tudja — szögezte le Branno. — Mert talán tapasztalni fogja, hogy bizonyos dolgok megváltoztak.

— Korábban azt állította, hogy tudja, hol van a Második Alapítvány — mondta Kodell. — Előbb a Gaiára lesz gondja, aztán a Trantorra. Ebből arra következtetek, hogy az a hajó trantori eredetű volt.

— Helyesen következtet. Meglepi a dolog? Kodell lassan ingatta a fejét.

— Utólag már nem. Abban az időszakban, amikor az öszvért megállították, Ebiing Mis, Torán Darell és Bayta Darell is a Trantoron voltak. Bayta unokája, Arkady Darell a Trantoron született, és akkor is a Trantoron volt, amikor állítólag magát a Második Alapítványt is megszüntették. Az eseményekről írott beszámolója szerint egy bizonyos Preem Palver játszotta a kulcsszerepet oly módon, hogy mindig a kellő pillanatban jelent meg a helyszínen, és ő trantori kereskedő volt. Tulajdonképpen magától értetődik, hogy a Második Alapítvány lakhelye a Trantor, ahol történetesen Hari Seldon is élt abban az időben, amikor mindkét Alapítványt életre hívta.

— Magától értetődik, csakhogy ezt soha senki sem hozta szóba. Erről maga a Második Alapítvány gondoskodott. Erre gondolva mondtam azt, hogy nekik nem kell eltüntetniük a nyomaikat, ha egyszer azt is könnyedén elérhetik, hogy senki se nézzen arra, amerre a nyomaik húzódnak, de ha valaki mégis odanézne, annak kitörlik az agyából ezeket a nyomokat.

— Ebben az esetben ne nézzünk elhamarkodottan abba az irányba, amelyikbe ők akarják fordítani a fejünket — mondta Kodell. — Maga szerint hogy lehet az, hogy Trevize rá tudott jönni a Második Alapítvány létezésére? Őt miért nem állította meg a Második Alapítvány?

Branno maga elé emelte kezét, és egyenként hajlította be bütykös ujjait.

— Először is, Trevize rendkívül szokatlan ember, akiben minden

fegyelmezetlensége és óvatlansága ellenére van valami, amit magam sem értek. Lehet, hogy különleges eset. Másodszor, a Második Alapítvány sem volt teljesen tájékozatlan. Compor kezdettől fogva Trevize sarkában volt, és mindenről beszámolt nekem. Arra számítottam, hogy megállíthatom Trevize-t, úgy, hogy a Második Alapítványnak ne kelljen nyíltan beavatkoznia. Harmadszor, amikor nem egészen úgy viselkedtem, ahogy elvárták volna tőlem, nem kínoztam meg, nem börtönöztem be, nem töröltem ki az emlékeit, nem vetettem pszichikai próba alá, csak egyszerűen kiküldtem az űrbe, a Második Alapítvány is lépett egyet. Utánament az egyik saját hajóján. — És szűkszavúan, de boldogan még ennyit tett hozzá: — Ó, micsoda nagyszerű villámhárító!

— És mi lesz a következő lépésünk? — kérdezte Kodell.

— Megvívunk azzal a második alapitványistával, akivel a sors összehozott bennünket. Vagyis lassan, megfontoltan elindulunk feléje.

78.

Gendibal és Novi egymás mellett ülve figyelték a kép ernyőt.

Novi félt. Gendibal tisztában volt vele, aminthogy azzal is, milyen reménytelen igyekezettel próbálja leküzdeni félelmét. Gendibal semmit sem tehetett, amivel elviselhetőbbé vált volna ez a rettenetes szorongás, mert oktalanságnak érezte, ha most megérinti az agyát, s esetleg elnyomja azt a választ, amivel Novi az őket körülvevő mentális mező felé fordulhatna.

Az alapítványi hadihajó lassan, de eltökélten közeledett feléjük. Hatalmas hadihajó volt, s abból ítélve, amit a múltban az alapítványi hajókkal kapcsolatban tapasztaltak, a legénység legalább hat főből állhatott. Fegyverei — efelől Gendibalnak kétsége sem volt — önmagukban képesek feltartani, és ha kell, megsemmisíteni egy egész hadiflottát, amelyet a Második Alapítvány sorakoztatna föl ellenük — amennyiben azok a hajók csak a fizikai erejükre támaszkodhatnának.

A hadihajó közeledéséből — még ha a célpont egy második alapítványista által irányított, egyetlen hajó volt is — bizonyos következtetéseket máris le lehetett vonni. Ha rendelkezett is mentális képességgel, nem látszott valószínűnek, hogy ilyen módon kíván besétálni a Második Alapítvány torkába. Inkább úgy tűnt fel, hogy puszta tudatlanságból közelít — de még ennek a tudatlanságnak is különböző fokozataival lehetett számolni.

Jelenthette azt, hogy a hadihajó kapitánya nem vette észre, hogy Compor helyén másvalaki ül, vagy ha észrevette is, nem tudta, hogy a helyettes második alapítványbeli, vagy talán még azt sem, mi fán terem egy második alapítványbeli.

Vagy (Gendibal minden lehetőséget igyekezett számba venni) mi van akkor, ha a hajó rendelkezik mentális erővel, és ennek büszke tudatában közelít feléje? Ebből csak arra lehet következtetni, hogy a hajót egy megalomániás vagy olyan erők birtokosa irányítja, aki messze fölülmúlja mindazt, amit Gendibal feltételezni mer róla.

De mindez a feltételezés még korántsem jelent végső bizonyosságot…

Óvatosan megérintette Novi agyát. Novi nem érzékelte tudatosan a mentális mezőket — ellentétben, természetesen, Gendiballal —, Gendibal agya mégsem tudott olyan finoman reagálni, s nem is mutatott ki olyan gyenge mentális mezőt, mint a Novié. Olyan paradoxon ez, amit érdemes lesz a későbbiekben tanulmányoznia, és hosszú távon jóval fontosabb eredményekkel kecsegtet, mint egy közelgő űrhajó pillanatnyilag megoldásra váró problémája.

Gendibal ösztönösen megérezte ezt a lehetőséget már akkor, amikor először pillantotta meg Novi agyának szokatlan simaságát és

szimmetriáját — és valóban büszke volt intuitív képességére. A szólók mindig is büszkén viselték ösztönös hatalmukat, de vajon milyen mértékben származott ez abból, hogy képtelenek voltak közvetlen fizikai módszerekkel mérni e mezőket, ennélfogva nem is értették, mit csinálnak valójában. Könnyű dolog a misztikus „intuíció” szóval leplezni a tudatlanságot. És milyen mértékben származott éppen a tudatlanságukból az, hogy a gondolatok tudományával összehasonlítva olyan kevésre becsülték a fizika fontosságát?

Mennyire elvakult az ő büszkeségük? Ha első szóló lesz, gondolta Gendibal, változásokat fog bevezetni ezen a téren. Fizikai értelemben valamelyest közelíteni kell egymáshoz a két Alapítványt. A Második Alapítvány nem vállalhatja, hogy mentalizmusa monopóliumának akár enyhe mérvű csökkenésével máris a pusztulás rémképével kelljen szembenéznie.

Lehet, hogy ez az egyeduralom már ma sem a régi. Lehet, hogy az Első Alapítvány nem várt fejlődésen ment keresztül, vagy hogy szövetséget épített ki az Anti-Öszvérek világával. (Ez a gondolat először ötlött fel benne, s beleborzongott.)

Agyán a szólóknál megszokott gyorsasággal villantak át e gondolatok — ám közben figyelmét egy pillanatra sem fordította el Novi agyának ragyogásáról, mely válasz volt a teret körös-körül betöltő, enyhe mentális sugárzásra. Az alapítványi hadihajó közeledtével a ragyogás nem erősbödött.

Önmagában ez még nem jelentette minden kétséget kizáróan, hogy a hadihajó nem rendelkezik mentalizmussal. Ismeretes, hogy a mentális erőtér nem engedelmeskedik a fordított négyzetesség törvényének. Intenzitása nem növekszik egyenes arányban a kibocsátó és a felfogó közti távolság csökkenésének négyzetével. Ebből a szempontból különbözik az elektromágneses és a gravitációs mezők természetétől. Ugyanakkor az sem állítható, hogy teljesen független volna tőle. Novi agyában a hadihajó közeledtére, ha alig érzékelhetően is, de erősbödnie kellene a ragyogásnak.

(Mi a magyarázata annak, hogy a Második Alapítvány öt évszázada alatt — Hari Seldontól máig — egyszer sem gondolt rá, hogy kidolgozza a mentális intenzitás és a távolság közti matematikai összefüggést? A fizikai tudományok effajta lekezelésének véget kellene és véget is fog vetni, gondolta Gendibal.)

Ha a hajó rendelkezik mentalizmussal, s annak is tudatában van, hogy egy második alapítványistához közeledik, nem kellene-e a maximumig növelnie erőtercnek intenzitását? Ebben az esetben viszont Novi agyának tükröznie kellene a változást, s valami módon határozottabban kellene válaszolnia…

De nem válaszolt!

Gendibal megnyugodva vetette el azt a lehetőséget, hogy a hajón

mentalisták közelednek.

Tudatlanságból jön az űrhajó, s fenyegetése nem olyan vészes.

A mentális mező ettől még természetesen létezett, de most már nyilvánvaló, hogy a Gaiától származik. Ez is zavarba ejtő, de a közvetlen gondot a hajó jelenti. Előbb ezt a gondot kell kiküszöbölnie, s csak aztán fordulhat teljes figyelmével az Anti-Öszvérek világa felé.

Várt. Ahhoz, hogy hatékony támadásba lendülhessen, előbb a hajónak mozdulnia kell valamerre, vagy el kell érnie a megfelelő közelséget.

Továbbra is feléje tartott — most már meglehetősen gyorsan —, de még most sem csinált semmit. Gendibal végül úgy döntött, ütése már kellőképpen erős lesz. No nem annyira, hogy fájdalmat, legföljebb egy kis kellemetlenséget okozzon vele — a hajón lévők csak annyit éreznek majd, hogy hátuk és végtagjaik izmai kelletlenül engedelmeskednek az akaratuknak.

Gendibal egy nyalábba fogta össze az agya vezérlése alatt álló mentális erőteret, majd intenzitását növelve a fény sebességével dobta át a két hajó közti űrön. (Már eléggé megközelítették egymást ahhoz, hogy ne a hipertéren át vegyék föl a kapcsolatot — ami mindenképpen a pontosság rovására ment volna.)

És ekkor Gendibal döbbenten roskadt vissza a székébe.

Az alapítványi hadihajónak olyan hatékony mentális pajzsa volt, amelynek sűrűsége Gendibal erőterének az intenzitásával egyenes arányban növekedett. Tehát a hajó nem tudatlanul közeledett, és merőben váratlan erejű — igaz, csupán védelmi célokat szolgáló — fegyverrel rendelkezett.

79.

— Ó! — kiáltott fel Branno. — Meg akart támadni bennünket, Liono. Nézze!

A pszichométer mutatója remegve lódult ki a helyéből.

Százhúsz esztendeje foglalkoztak már az Alapítvány tudósai a mentális pajzs kifejlesztésével; ennél nagyobb titokzatosság talán csak Hari Seldon munkálkodását övezte, amikor a pszichohistóriai elemzésen dolgozott. Öt nemzedéken át sikerült tökéletesen kifejleszteniük egy olyan eszközt, amelynek semmiféle kielégítő elméleti alapja nem volt.

De a pszichométer feltalálása nélkül még csak lehetőség sem nyílt volna a fejlődésre: ez az eszköz jelezte ugyanis az újabb és újabb lépések irányát és jelentőségének mértékét. Működésének elveit ugyan senki sem értette, de jelzései pontosan mérték a mérhetetlent, és kifejezték a kifejezhetetlent. Branno úgy érezte (számos tudóshoz hasonlóan), mihelyt az Alapítvány megérti a pszichométer működésének mibenlétét, az elmetudomány területén már föl is zárkózott a Második Alapítvány mellé.

De erre még várniuk kellett. Most még be kellett érniük a pajzzsal, amelyet a fizikai fegyverek elsöprő túlsúlya is támogatott.

Branno elküldte üzenetét, méghozzá olyan férfihangon, amely — megfosztva minden érzelmi töltéstől — gépies, halott hang volt.

— Üzenem a *Fényes Csillagnak* és bitorlójának: ön kalóztámadás következtében, erőszakkal foglalta el az Alapítvány Szövetség Haditengerészetének egyik hajóját. Felszólítom, adja meg magát a hajóval együtt, különben elrendelem a támadást! A válasz normális hangon érkezett:

— Terminus polgármestere, Branno! Tudom, hogy ön a hajón tartózkodik. A *Fényes Csillagot* nem kalózakcióval foglaltam el. Törvényes kapitánya, a terminusi Munn Li Compor meghívására érkeztem a fedélzetre. Fegyverszünetet kérek, hogy mindkettőnk számára fontos ügyekről beszélgethessünk.

— Hadd beszéljek én, polgármester asszony — súgta Kodell Brannónak. A nő megvető mozdulatot tett.

— Ezt a felelősséget nekem kell vállalnom, Liono.

Bekapcsolta a mikrofont, és amikor megszólalt, a hangja alig volt kevésbé kifejező és érzelem nélküli, mint az előbbi, mesterséges hang.

— Jobb, ha tisztában van a helyzetével, második alapítványista. Ha nem adja meg magát azonnal, egyszerűen kisöpörjük az űrből, nem kell hozzá több idő, mint amennyi alatt a fény a mi hajónktól eljut az önéhez. Annál is inkább megtehetjük, mivel semmi olyat nem tud, amiért meg kellene kímélnünk az életét. Tudjuk, hogy a Trantorról

jött, és mihelyt önnel leszámoltunk, feltett szándékunk, hogy leszámolunk a Trantorral is. Csak annyi időt engedélyezünk önnek, míg előadhatja a mondanivalóját, de miután úgysem tudhatunk meg semmi lényegeset öntől, ez az idő meglehetősen rövid lesz.

— Ebben az esetben — válaszolta Gendibal —, engedjék meg, hogy szóljak, méghozzá rögtön a lényegről. Az önök pajzsa nem tökéletes, és nem is lehet az. Túlbecsülték magukat, és lebecsültek engem. Behatolhatok az agyukba, és irányíthatom. A pajzs nélkül talán könnyebb dolgom volna, de a feladat így sem okoz különösebb nehézséget. Mihelyt megpróbálnák használni a fegyvereiket, lesújtanék önökre, és éppen ezért kell jól megérteniük engem: mert a pajzs nélkül szelíden avatkoznék be az elméjükbe, s nem okoznék kárt benne. A pajzsot azonban nagyobb erővel kell áttörnöm, amit ha megteszek, a továbbiakban már sem finoman, sem ügyesen nem tudok bánni az agyukkal. Azt is ugyanúgy szét kell zúznom, akár a pajzsot, és ezzel jóvátehetetlen kárt okozok önökben. Tehát nem állíthatnak meg, illetve én csak úgy állíthatom meg önöket, hogy a gyilkosságnál nagyobb bűnt kényszerülök elkövetni önök ellen. Értelem nélküli, üres bábokká kellene változtatnom önöket. Hajlandók vállalni a kockázatot?

— Ön is tudja, hogy erre nem volna képes — válaszolta Branno.

— Tehát vállalják annak a következménynek a kockázatát, amiről az imént beszéltem? — kérdezte ridegen közönyös hangon Gendibal.

— Seldon szerelmére, polgármester asszony… — súgta közelebb hajolva Kodell.

— Követem a gondolatait, Kodell, fölösleges suttognia — szólalt meg Gendibal (nem azonnal, mert a fénynek és minden, fénysebességgel közlekedő dolognak egy másodpercbe tellett, míg egyik hajóról eljutott a másikra). — Ugyanígy érzékelem a polgármesternő gondolatait is. Most egy kissé elbizonytalanodott, de hát még nem kell pánikba esnie. És pusztán az a tény, hogy minderről tudomásom van, bizonyítja az önök pajzsának tökéletlen voltát.

— Meg is lehet erősíteni — mondta a polgármesternő elszántan.

— Akárcsak az én mentális erőmet — válaszolta Gendibal.

— Csakhogy én fizikai energiával tartom fenn a pajzsot, amiből hosszú időre elegendő mennyiséggel rendelkezem. Önnek, ezzel szemben, mentális energiával kell áthatolnia rajta, s ez ki fogja fárasztani.

— Nem vagyok fáradt — mondta Gendibal. — Pillanatnyilag egyikőjük sem képes egyetlen parancsot sem kiadni akár a saját, akár más hajók legénységének egyetlen tagja számára sem. Ezzel még nem okozok kárt önöknek, de meg ne próbáljanak kibújni az ellenőrzésem alól, mert amennyiben növelnem kellene az erőmet, az előbbi figyelmeztetésem értelmében agyukat jóvátehetetlen károsodás érné.

— Én várok — jelentette ki Branno, s tüntető türelemmel tette ölbe a kezét. — Ön ki fog fáradni, és amikor ez bekövetkezik, a parancsaim már nem is ön ellen irányulnak majd, mert ön addigra ártalmatlanná fog válni. Akkor a Fő Alapítványi Flottát fogom utasítani, hogy induljanak meg Trantor ellen. Ha meg akarja menteni a világát, adja meg magát. A pusztítás második hulláma már nem fogja megkímélni az önök szervezetét, mint az első, amelyik a Nagy Dúlás idején döntötte romba Trantort.

— Hát nem érti, polgármesternő, hogy ha erőm gyengülését erezném, amire nem fog sor kerülni, legegyszerűbben úgy menthetném meg a világomat, ha utolsó erőmmel elpusztítanám önöket?

— Nem tehetné meg. Az önök feladata mindenekelőtt az, hogy életben tartsák a Seldon-tervet. Ha megöli a Terminus polgármesterét, s ezzel csapást mér az Első Alapítvány tekintélyére, valamint a beléje vetett bizalomra, egyszersmind jóvátehetetlenül meggyengítené a Terv erejét, s feltüzelné a mindenütt föllelhető ellenségeit; következésképpen a Terv lerombolásával csaknem olyan reménytelen helyzetet idézne elő, mintha maga a Trantor pusztulna el. Ezzel az erővel akár meg is adhatja magát.

— Arra számít tehát, hogy nem merném megsemmisíteni önöket?

Branno keble megemelkedett, amint mélyen beszívta a levegőt, majd lassan kieresztette, s csak aztán vágta ki határozottan:

— Igen!

Kodell halottsápadtan ült mellette.

80.

Gendibal rámeredt Branno alakjára, amely a fal előtti tér egy síkjában rajzolódott ki előtte, ámbár az erőtér zavaró hatása miatt kissé reszketően és elmosódottan. A mellette ülő ember arcvonásai teljesen homályban maradtak, mert Gendibalnak nem volt elég energiája, hogy őrá is összpontosítson. Minden figyelmét a polgármesternőre kellett fordítania.

A nő viszont nem láthatta őt. Azt sem tudhatta például, hogy mellette is ül valaki. Gendibal arckifejezéséből, testének jelzéseiből sem tudott következtetéseket levonni, ebből a szempontból Branno tehát hátrányban volt.

Gendibal minden egyes szavával igazat állított. Irgalmatlan erejű mentális erőket vonhatott volna össze, hogy lesújthasson Brannóra — s ezzel végérvényesen összeroncsolja a nő agyát.

De amit Branno mondott, szintén igaz volt. Ha Gendibal elpusztítja őt, ezzel legalább annyi kárt okozna a Tervnek, mint annak idején az Öszvér. Mi több, ez a kár annyival komolyabb lett volna, amennyivel az Öszvér óta előbbre tartottak a játszmában, tehát immár kevesebb idő állt rendelkezésükre, hogy visszataláljanak a helyes útra.

A helyzetet csak súlyosbította a Gaiának, ennek a még most is ismeretlen mennyiségnek a jelenléte, mely alig érzékelhetően, de gyötrő bizonyossággal jelezte, hogy saját mentális erőtérrel rendelkezik.

Egy pillanatra megérintette Novi agyát, hogy lássa, megvan-e még az áramlás. Megvolt, méghozzá változatlanul.

Novi, noha semmi módon nem érezhette meg az érintést, feléje fordult, és rémülten, súgva kérdezte:

— Mester, valami halvány ködöt látok itt. Ahhoz beszél?

Agyuk felületes összekapcsolódása révén érzékelhette a ködöt. Gendibal az ajkához emelte az ujját.

— Ne féljen, Novi — mondta. — Hunyja le a szemét, és lazítson. Aztán emelt hangon így szólt:

— Branno polgármesternő, ha úgy vesszük, sikeres hazárdjátékot űzött. Nem kívánom azonnal elpusztítani, mert úgy vélem, ha elmagyarázhatok önnek valamit, hallgatni fog a józan eszére, s így mindkét irányból elháríthatjuk a megsemmisítéssel fenyegető lépéseket. Feltételezzük most, polgármesternő, hogy ön győz, és én adom meg magam. Mi következik ebből? Ön és utódai, túláradó önbizalmukban és a mentális pajzsba vetett túlzott bizakodásuk alapján, roppant igyekezettel próbálják meg kiterjeszteni hatalmukat az egész Galaxisra. S mert ezzel a Seldon-tervet is tönkretennék, éppenséggel késleltetnék a Második Birodalom megalapítását.

— Egyáltalán nem lep meg, hogy nem kíván azonnal elpusztítani — válaszolta Branno —, és abból ítélve, hogy továbbra is tétlenül ül, feltételezem, hogy kénytelen volt belátni: nincs bátorsága hozzá, hogy engem elpusztítson.

— Ne legyen oktalanul elbizakodott — mondta Gendibal. — Inkább hallgasson rám. A Galaxis többsége még ma sem tartozik az Alapítványhoz, sőt egyre növekvő mértékben válik Alapítvány-ellenessé. De még az Alapítvány Szövetség egyes tagjai sem felejtették el, hogy valaha függetlenek voltak. Ha az Alapítvány elhamarkodott cselekedetekre ragadtatja magát, miután én megadtam magam, ezzel épp a legnagyobb gyengeségétől szabadítja meg a Galaxis többi világát: a széthúzástól és a határozatlanságtól. Éppen az öntől való félelem fogja egybekovácsolni őket, s ön fogja fölkelteni bennük a lázadás vágyát.

— Üres szavakkal fenyegetőzik — felelte Branno. — Elég erősek vagyunk, hogy könnyedén elbánjunk ellenségeinkkel, még ha a nem alapítványi Galaxis összes világa összefog is ellenünk, s ezen az sem változtatna, ha félszövetségnyi világ lázadna fel, s állna melléjük. Ez mind nem jelentene számunkra gondot.

— Közvetlen gondot nem, polgármesternő. Ne kövesse el azonban azt a hibát, hogy csak az azonnali következményeket veszi figyelembe. Létrehozhatja a Második Birodalmat úgy is, hogy egyszerűen bejelenti a megalapítását, de arra már nem lesz képes, hogy össze is tartsa. Tízévenként újra meg újra meg kell szereznie fölötte a hatalmat.

— Akkor ezt fogjuk tenni, mígnem a világok éppúgy belefáradnak, ahogy ön is fárad már.

— Ők sem fáradnak bele, ahogyan én sem. S ez a folyamat nem is tarthat soká, mert az ön Ál-Birodalmát egy másik s az előbbinél még súlyosabb veszély fenyegetné. Mivel csak ideig-óráig lenne fönntartható, méghozzá egy mind korszerűbb fegyverzettel ellátott, állandó kiképzés alatt álló hadsereg révén, az Alapítvány tábornokai, a történelemben első ízben, fontosabbá és hatalmasabbá válnának, mint maga a kormány. Az Ál-Birodalom katonai övezetekre bomlana fel, amely mindegyikében a katonai parancsnokok kezében lenne a legfőbb hatalom. Kezdetét venné az anarchia, s ezzel együtt a barbár állapotokba való visszacsúszás, amely hosszabb ideig tarthatna, mint ama harmincezer esztendő, amelyet Seldon a Seldon-terv megvalósulása előtt megjövendölt.

— Ezek csupán gyerekes fenyegetőzések. Még ha a Seldon-terv matematikájára alapozza is, az csupán lehetőségekről s nem szükségszerűségekről beszél.

— Branno polgármesternő — szólt Gendibal nyomatékosan —, felejtse most el a Seldon-tervet. Ön nem érti a matematikáját, és nem látja át a szerkezetét. De talán nincs is rá szüksége. Ön sokat tapasztalt

politikus, s a pozíciójából ítélve nyilván sikeres is. De továbbmegyek: a játszma, amelybe most belefogott, a bátorságáról is árulkodik. Vegye elő józan, politikai ítélőképességét: gondolja át az emberiség politikai és katonai történetét, méghozzá abban a megvilágításban, amelyet az emberi természet ismerete nyújt. Vegye tekintetbe, mi mozgatja a népek, a politikusok és a katonai vezetők cselekedeteit, viszontcselekedeteit és egymással való kapcsolatuk alakulását, és be fogja látni, hogy igazam van.

— Még ha igaza volna is, második alapítványista — felelte Branno —, ezt a kockázatot vállalnunk kell. A kormányzás iránti elkötelezettségünkkel, folyamatos technikai előrehaladásunkkal, mind mentális, mind fizikai értelemben, megszerezhetjük a győzelmet. Hari Seldon nem jósolhatta meg a fejlődésnek ezt az iramát. Nem láthatta előre. Hol szerepel a Tervben a mentális pajzs kifejlesztése az Első Alapítványban? Miért kell nekünk egyáltalán a Tervhez ragaszkodnunk? Nélküle is megpróbálkozhatunk egy új Birodalom megalapításával. Végtére is, ha nélküle vallunk kudarcot, az többet ér, mint ha általa lennénk sikeresek. Nem kérünk egy olyan Birodalomból, amelyben bábokként mozgatnak bennünket második alapítványi, rejtett manipulátorok.

— Csak azért beszél így, mert nem érti meg, mit jelenthetne a kudarc a Galaxis népei számára.

— Lehetséges! — felelte Branno keményen. — Fárad már, második alapítványista?

— Csöppet sem. Hadd javasoljak egy olyan cselekvési lehetőséget, amelyet eddig nem vett számításba, olyat, amelyik sem engem, sem önt nem kényszeríti önmaga megadására. Mi most egy Gaia nevű bolygó szomszédságában vagyunk…

— Tudok róla.

— Arról is tud, hogy talán ez a bolygó az öszvér születésének helye?

— E téren alaposabb bizonyítékokra lenne szükségem az ön puszta kijelentésénél.

— A bolygót mentális erőtér veszi körül. Ez a világ sok-sok Öszvér otthona. Ha ön valóra váltja álmát, és lerombolja a Második Alapítványt, máris rabszolgájává válik az Öszvérek bolygójának. Mi rosszat tett önnek valaha is a Második Alapítvány, valóságos, nem pedig elképzelt vagy elméletileg bekövetkezhető ártalomra gondolok. És most kérdezze meg önmagától, mennyi kárt okozott önöknek egyetlen Öszvér ténykedése!

— Még most is csak az ön kijelentéseire hagyatkozhatom.

— Mindaddig, amíg itt maradunk, nem nyújthatok többet. Ezért javasoltam fegyverszünetet. Tartsa fenn továbbra is a pajzsot, ha nem bízik meg bennem, de ne zárkózzék el az együttműködés elől.

Közelítsük meg együtt ezt a bolygót, és ha már meggyőződött róla, hogy veszélyes, én közömbösítem a körülötte lévő mentális erőteret; ön akkor parancsot adhat a hajóinak a bolygó elfoglalására.

— És aztán?

— Akkor legalább külső erő beavatkozási veszélye nélkül állhat szemben egymással az Első és a Második Alapítvány. A kettőnk küzdelme csakis ebben az esetben lehet tiszta, hiszen most, ön is látja, nem merünk harcba szállni, mert mindkét Alapítvány kutyaszorítóba került.

— Miért nem mondta ezt előbb?

— Azt hittem, meggyőzhetem róla, hogy mi ketten nem vagyunk ellenségek, tehát összefoghatunk. Miután ezzel nyilvánvalóan kudarcot vallottam, minden eshetőségre fölajánlom együttműködési hajlandóságomat.

Branno fejét lehajtva, némán töprengett. Aztán azt mondta:

— Dajkamesékkel akarja elaltatni az éberségemet. Hogyan közömbösíthetné egymagában az Öszvérek bolygójának mentális erőterét? A gondolat olyan nevetséges, hogy a javaslata komolyságában sem bízhatom.

— Nem vagyok egyedül — felelte Gendibal. — Az egész Második Alapítvány ereje áll mögöttem, s ez az erő rajtam keresztül megbirkózik a Gaia erejével. Sőt, bármikor félresöpörheti az ön pajzsát, mintha csak könnyű ködfüggönyből szőtték volna.

— Ebben az esetben mi szüksége lehet az én segítségemre?

— Elsősorban azért van rá szükségem, mert az erőtér közömbösítése korántsem elegendő. A Második Alapítvány nem áldozhatja föl magát egyszer s mindenkorra azért, hogy szünet nélkül biztosítsa ennek az erőtérnek a közömbösítését, ahogyan én sem tölthetem életem hátralévő részét azzal, hogy mindenáron megpróbálok szót érteni önnel. Fizikai beavatkozásra is szükség van, méghozzá az önök hajóinak bevetésére. Másodszor, ha észérvekkel nem tudom meggyőzni, hogy a két Alapítványnak szövetségesként kell tekintenie egymásra, talán egy döntő fontosságú, közös vállalkozás meggyőzőbb érvnek fog bizonyulni. A tettek még ott is segíthetnek, ahol a szavak kudarcot vallottak.

Branno megint hallgatott egy sort, mielőtt megszólalt volna:

— Hajlandó vagyok közelebb menni a Gaiához, ha ezt a manővert együtt hajtjuk végre. Ezenkívül nem ígérhetek semmit.

— Ennyivel beérem — felelte Gendibal, és a számítógép fölé hajolt. Ekkor megszólalt Novi:

— Nem, mester, eddig nem volt jelentősége, de kérem, most ne tegyen semmit. Meg kell várnunk a terminusi Trevize tanácsost.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET
Döntés

81.

Amikor Janov Pelorat megszólalt, hangjában alig észrevehető türelmetlenség vibrált.

— Igazán, Golan, úgy látszik, senkit sem érdekel, hogy meglehetősen hosszú életem során, biztosíthatom, Bliss, azért nem olyan hosszú, először utazom át a Galaxison. Valahányszor megérkezem egy bolygóra, máris el kell hagynom, s még mielőtt alkalmam nyílna a tanulmányozására, már újból az űrben találom magam. Immár másodszor kell ezt tapasztalnom.

— Valóban — felelte Bliss —, de ha az elsőt nem hagyta volna el olyan gyorsan, ki tudja, mikor találkozhatott volna velem. Ez bizonyára kárpótolja az első alkalomért.

— Így van. Mi tagadás… kedvesem, ez bizony így van.

— És most, Pel, ha el kell is hagynia a bolygót, azért tőlem nem kell elbúcsúznia, és én vagyok Gaia, akár a legapróbb részletet, akár a nagy egészet nézi.

— Tudom, hogy maga az, és más része nem is kell nekem.

Trevize, aki eddig összehúzott szemöldökkel hallgatta kettejük beszélgetését, most megszólalt:

— Mégiscsak felháborító! Miért nem jött velünk Dom? Az Űrre, képtelen vagyok megszokni ezeket az egyszótagos neveket! Van egy kétszázötven szótagból álló név, és mindössze egyet használunk belőle… Miért nem ő jött, mind a kétszázötven szótagjával együtt? Ha ez az egész olyan fontos, ha a Gaia léte függ tőle, miért nem ő irányít bennünket a tanácsaival?

— Én itt vagyok, Trev — válaszolta Bliss —, és én legalább annyira Gaia vagyok, akárcsak ő. — Sötét szeme kissé oldalról és alulról villant Trevize-ra, amikor megkérdezte: — Ezek szerint idegesíti magát, ha „Trev”-nek szólítom?

— Igen, idegesít. Nekem is van annyi jogom a saját szokásaimhoz, mint maguknak. Az én nevem Trevize. Két szótagból áll. Trevize.

— Kérem, nagyon szívesen. Nem akarom feldühíteni, Trevize.

— Nem dühített fel. Csak felbosszantott. — Felpattant, nagy léptekkel végigment a helyiségen, miközben átlépett Pelorat kinyújtott lábán (aki gyorsan visszarántotta), majd visszafordult. Hirtelen megtorpant, megfordult, és megállt Bliss előtt.

— Ide figyeljen! — mondta, és ujjával a lányra bökött. — Én nem vagyok a magam ura! Külső erőnek engedelmeskedve jöttem a Terminusról a Gaiára, és amikor ezt megsejtettem, már nem tudtam kitépni magam ennek az erőnek a szorításából. És amikor megérkeztem a Gaiára, azt mondták, azért kellett idejönnöm, hogy megmentsem a Gaiát. Miért? Hogyan? Mi nekem a Gaia, s mi vagyok

én a Gaiának, hogy nekem kell megmentenem? Nincs rajtam kívül más a Galaxis sokmilliárdszor milliárdnyi emberi lénye közül, aki elvégezhetné ezt a munkát?

— Kérem, Trevize — szólt Bliss szokatlanul csüggedt hangon, s arcán ezúttal nyoma sem volt a játékos, már-már incselkedő kifejezésnek. — Ne legyen dühös. Látja, helyesen ejtem ki a nevét, és nagyon komolyan beszélek. Dom is kérte, hogy legyen türelemmel.

— A Galaxis minden bolygójára esküszöm, akár lakott, akár sem, hogy nem leszek türelemmel! Ha egyszer olyan fontos személy vagyok, nem érdemelnék meg valamiféle magyarázatot? Újra megkérdezem: miért nem jött velünk Dom? Talán nem tartja kellőképpen fontosnak, hogy itt legyen mellettünk, a *Távoli Csillag* fedélzetén?

— Hiszen itt van, Trevize — felelte Bliss. — Velem együtt ő is itt van, mint ahogy mindenki, aki a Gaián él, a bolygó minden egyes élőlénye, még a legutolsó porszeme is.

— Magát kielégíti ez a magyarázat, de én másképpen gondolkodom. Én nem vagyok Gaia-lakó. Mi nem tudjuk begyömöszölni az egész bolygót a hajómra, mindössze egy embert láthatunk vendégül. Maga van velünk, és magán keresztül Dom is velünk van. Nagyon helyes. De kérdem én, miért nem Dom van itt, és maga csak rajta keresztül?

— Először is — válaszolta Bliss — mert Pel, akarom mondani, Pelorat, kérte, hogy én legyek magukkal a hajón. Én, nem pedig Dom.

— Lovagias volt. Ki veszi az ilyesmit komolyan?

— Ó, nem, drága barátom — állt föl Pelorat elvörösödő arccal. — Én komolyan gondoltam, és rosszul esnék, ha vitatná. Én elfogadom azt az érvelést, hogy valójában mindegy, Gaiának mint egésznek melyik komponense van jelen a hajón, és nekem Bliss jelenléte nagyobb öröm, mint Domé, s így kellene éreznie magának is. Mondhatom, Golan, úgy viselkedik, mint valami gyerek.

— Én? Én?! — csattant föl Trevize elsötétülő arccal. — Rendben van, elismerem. Ettől eltekintve — bökött ismét Blissre — bármit is várnak tőlem, biztosíthatom, semmit sem teszek mindaddig, amíg nem bánnak velem emberi lényhez méltóan. Először is, volna két kérdésem… Mit várnak tőlem? És miért éppen tőlem várják?

Bliss kerekre tágult szemmel hátrált előle.

— Én, kérem, azt még nem tudom megmondani.

Gaia még nem ismeri a választ. Úgy kell idejönnie, hogy még semmiről se tudjon semmit. Itt kell megtudnia mindent, hogy aztán megtegye, amit meg kell tennie, de akkor higgadtan, semmiféle érzelem nem befolyásolhatja. Ha továbbra is úgy viselkedik, ahogy most, nem lesz alkalmas semmire, és Gaiának, így vagy úgy, de pusztulnia kell. Meg kell változtatnia az érzelmeit, és én ebben nem

tudok segíteni.

— Dom tudná, ha itt volna? — faggatta Trevize könyörtelenül.

— Dom itt van — felelte Bliss. — Ő(én) mi nem tudjuk, hogyan változtassuk vagy nyugtassuk meg magát. Mi nem tudjuk, milyen az, amikor egy emberi lény nem érzékeli a saját helyét a dolgok rendjében, amikor nem érzi, hogy ő egy nagyobb egész része.

— Ez nem igaz — jelentette ki Trevize. — Maguk millió kilométerekről és még messzebbről is megfogták a hajómat, és nyugalmat erőltettek ránk kétségbeesett tehetetlenségünkben. Nyugtasson meg hát most is. Ne tegyen úgy, mintha nem értene hozzá, nagyon is jól ért hozzá.

— De most nem szabad megnyugtatnunk. Most nem. Ha most megváltoztatnánk vagy bármi módon befolyásolnánk magát, többé nem volna értékesebb számunkra, mint akárki más a Galaxisban, s nem is vehetnénk hasznát. Nekünk épp az kell magában, ami maga. És nem is szabad mássá válnia. Ha ebben a pillanatban akárhogyan is, de hatni akarnánk magára, már el is vesztünk. Kérem! Nyugodjon meg a saját erejéből.

— Nincs rá mód, kisasszony, hacsak nem árul el valamit abból, amit tudni akarok.

— Bliss, hadd próbáljam meg én — szólalt meg Pelorat. — Kérem, menjen át a másik szobába.

Bliss lassan kihátrált. Pelorat becsukta mögötte az ajtót.

— Így is lát, hall és megérez mindent — mondta Trevize. — Mit számít, hogy kiküldte?

— Nekem számít — felelte Pelorat. — Egyedül akarok lenni magával, még akkor is, ha csak illúzió. Golan, maga fél!

— Ne beszéljen bolondokat.

— Egészen természetes, hogy fél. Nem tudja, hová megy, mi vár magára, s azt sem, mit várnak magától. Joga van hozzá, hogy féljen.

— De nem félek.

— De igen, fél. A fizikai veszélytől talán nem fél úgy, ahogy én. Én féltem attól, hogy kimerészkedjek az űrbe, féltem minden új bolygótól, amellyel találkoznom kellett volna, de elsősorban is féltem minden új találkozástól. Fél évszázadot töltöttem el mesterségesen visszavonult, korlátokkal ellátott életben, miközben maga haditengerész volt, és politikus, vagyis az élet sűrűjében mozgott otthon is, az űrben is. Végül én is megpróbáltam úrrá lenni a félelmeimen, és maga segített nekem. Mióta együtt vagyunk, mindig türelmes volt hozzám, kedvesen és megértően bánt velem, és a maga érdeme, hogy sikerült legyőznöm a félelmemet, és mindig úgy viselkedtem, ahogy kellett. Engedje meg hát, hogy viszonzásul most én segítsek magán.

— Mondom, hogy nem félek. — Dehogynem. Ha mástól nem, hát

a felelősségtől fél, amit vállalnia kell. Szemmel láthatóan egy egész világ sorsa függ magától, és ha kudarcot vall, mostantól kezdve azzal a tudattal kell élnie, hogy egy világ pusztult el maga miatt. Miért kellene ennyit kockáztatnia egy világért, amely semmit sem jelent magának? Milyen jogon rakják ezt a terhet a maga vállára? Nemcsak a kudarctól fél, mint mindenki más a maga helyében, hanem az is dühíti, hogy olyan helyzetbe hozták, hogy félnie kell.

— Ez sem igaz.

— De, azt hiszem. Azt javasolom tehát, engedje át nekem a feladatot, majd én elvégzem. Nem tudom, mit várnak magától, de bármi is, önként átvállalom. Feltételezem, hogy az a valami nem kíván különösebb fizikai erőfeszítést vagy vitalitást, túltenne magán minden mechanikus eszköz. Feltételezem továbbá, hogy mentális képességeket sem igényel, mert abból nekik maguknak is van elég. Valami olyasmi lehet… nos, fogalmam sincs róla, de ha sem izom, sem agy nem kell hozzá, akkor miért ne lehetne meg bennem is mindaz, ami magában, és én hajlandó vagyok magamra vállalni a felelősséget.

— Miért akarja ilyen buzgón levenni rólam a terhet? — kérdezte Trevize élesen.

Pelorat elmerülten nézte a padlót, mintha nem merne a másik ember szemébe nézni.

— Nekem volt feleségem, Golan — mondta. — Ismerem a nőket. De valahogy mégsem voltak soha fontosak számomra. Érdekeltek. Örömet szereztek. De sohasem voltak igazán fontosak. De ez a…

— Kicsoda? Bliss?

— Ő valahogy más, legalábbis nekem.

— Terminusra, Janov, hiszen minden szavát hallja!

— Nem számít. Úgyis tudja… Szeretnék a kedvére tenni. Átvállalom a feladatot, bármi is; vállalok minden kockázatot, ha csak a legkisebb esélyem van is fa, hogy… hogy jó szívvel gondoljon rám.

— Janov, ez a lány még gyerek!

— Nem gyerek… De különben sem érdekel, hogy mit gondol róla.

— Azt sem fogja fel, hogy ő milyennek látja magát?

— Öregembernek? Mit számít az? Ő egy nagyobb egész része, én pedig nem, és már maga az áthághatatlan falat emel közénk. Azt hiszi, én nem tudom? De én semmit sem kérek tőle, csak hogy…

— Hogy jó szívvel gondoljon magára?

— Igen. Vagy bármi mást, amit egyáltalán érezhet irántam.

— És ezért végezné el az én munkámat? De Janov, maga nem figyelt oda. Nem magát akarják; engem akarnak, valami űrverte okból kifolyólag, amit magam sem értek.

— Ha magát nem tudják rábírni, de valakire mégis szükségük van, talán a semminél én is több leszek. Trevize megrázta a fejét.

— Nem tudom elhinni, hogy ez megtörténhetett. Janov, magát

utolérte az öregség, s most hirtelen fölfedezte az ifjúságot. Megpróbál hőssé válni, hogy meghalhasson azért a testért.

— Ne beszéljen így, Golan. Ezzel a dologgal nem illik tréfálkozni.

Trevize nevetni próbált, de pillantása Pelorat komoly arcára esett, ezért inkább megköszörülte a torkát.

— Igaza van — mondta. — Bocsásson meg! Hívja be, Janov. Hívja be nyugodtan. Bliss kissé riadtan lépett be.

— Ne haragudjon, Pel — mondta alig hallhatóan —, de nem vállalhatja át. Trevize-nak kell megtennie, vagy senki másnak.

— Jól van — mondta Trevize. — Nyugodt leszek. Akármi lesz is az, megpróbálom. Megteszek mindent, hogy visszatartsam Janovot attól, hogy romantikus hőst játsszon az ő korában.

— Tisztában vagyok a korommal — morogta Pelorat. Bliss lassan közelebb lépett *hozzá,* kezét a férfi vállára tette.

— Pel, én… én jó szívvel gondolok magára. Pelorat elfordította a tekintetét: — Minden rendben van, Bliss. Nem kell, hogy kedves legyen hozzám.

— Én nem vagyok kedves magához, Pel. Én nagyon… jó szívvel vagyok maga iránt.

82.

Sura Novi eleinte csak nagyon homályosan, de aztán egyre határozottabban érezte, hogy ő valójában Suranoviremblastiran, s gyerekkorában a szülei Su, a barátai pedig Vi néven szólították.

Valójában, természetesen, sohasem felejtette el, de ezek a dolgok mélyen el voltak temetve benne. Sohasem élt benne olyan mélyen vagy oly hosszú időre eltemetve, mint az elmúlt hónap alatt, hiszen sohasem töltött még ennyi időt egy ilyen sugárzó erejű agy közvetlen közelségében.

De immár eljött az idő. Az ő akarata ebben nem játszott szerepet. Nem volt rá szükség. Egész lénye húzta vissza önmagához, a felszínhez, mert immár a bolygónak volt szüksége rá.

Eleinte valamiféle bizonytalan, kényelmetlen érzés lett úrrá rajta, egyfajta viszketés, melyet csakhamar a vállalható egyéniség kényelmet okozó öröme váltott föl. Évek óta nem járt ilyen közel a Gaia bolygóhoz.

Visszaemlékezett az egyik életformájára, melyet gyerekként szeretett a Gaián. S hogy annak akkori érzéseit most a saját maga homályos részeként felfedezte, ráismert mindjárt a maga élénkebb érzéseire. Pillangó volt, amely áttörte bábja falait.

83.

Stor Gendibal éles, átható pillantással nézte Novit, és meglepetésében kis híján kiengedte a markából Branno polgármesternőt. Hogy mégsem tette, talán annak a hirtelen jött külső segítségnek volt köszönhető, amely nélkül elvesztette volna az egyensúlyát, és ami e pillanatban elkerülte a figyelmét.

— Mit tud Trevize tanácsosról, Novi? — kérdezte, de nyomban úrrá is lett rajta valami jeges bizonytalanság, mert észrevette, hogy a nő agya hirtelen zavarba ejtően bonyolulttá vált.

— Kicsoda maga?! — kiáltotta.

Amikor Novi agya után nyúlt, áthatolhatatlan falba ütközött. Ebben a pillanatban döbbent rá, hogy fogását Brannón egy, az övénél nagyobb erő támogatja.

— Kicsoda maga?! — kiáltott föl újra. Fájdalmas vonás jelent meg Novi arcán.

— Mester — mondta. — Gendibal szóló! A valódi nevem Suranoviremblastiran, és Gaia vagyok.

Szavakkal csupán ennyit mondott, de Gendibal hirtelen támadt dühében óriásira növelte mentális auráját, erejét szinte meghaladó ügyességgel ledöntötte a neki rendelt, erősítő korlátot, még szorosabban ragadta meg Brannót, miközben némán, iszonyú erővel kelt birokra Novi agyával.

A nő hasonló ügyességgel tartotta őt távol magától, de elméjét nem sikerült zárva tartania előtte — vagy talán nem is akarta.

Gendibal most úgy beszélt hozzá, mint egy másik szólóhoz.

— Komédiázott nekem, félrevezetett, megcsalt, holott azokhoz a lényekhez tartozik, akik közül az Öszvér származott!

— Az Öszvér eltorzult személyiség volt, szóló. Én/mi nem vagyunk Öszvérek. Én/mi Gaia vagyunk.

Bonyolult kapcsolatteremtésük lehetővé tette, hogy Gaia egész lényegét föltárja — sokkal teljesebb érvénynyel, mintha szavak sorozatát szánta volna rá.

— Egy egész, élő bolygó — mondta Gendibal.

— És mint egész, nagyobb mentális erőtérrel rendelkezik, mint maga egy személyben. Kérem, ne akarjon ilyen erőnek ellenállni. Félek, hogy ártanék vele magának, s azt nem szeretném.

— Még élő bolygóként sem lehet erősebb, mint trantori társaim együttvéve. Bizonyos értelemben mi is élő bolygó vagyunk.

— Mindössze néhány ezer ember mentális együttműködéséről beszélhet, szóló, és nem is hívhatja őket segítségül, mert elálltam az útjukat. Próbálja ki, s majd meglátja.

— Mi a terve, Gaia?

— Szeretném, szóló, ha a továbbiakban is Novinak szólítana. Amit most teszek, Gaiaként teszem, de azért én Novi is maradtam, és a maga számára csak Novi vagyok.

— Mi a terve, Gaia?

Sóhajszerű, mentális remegés futott át Novin, amikor megszólalt:

— Tehát megmaradunk ezen a hármas holtponton. Maga a pajzsán keresztül tartja fogva Branno polgármesternőt, én ehhez hozzáteszem a magam segítségét, s nem fáradunk el. Ugyanakkor, gondolom, engem sem enged el, én sem engedem el magát, s egyikünk sem fárad bele. És megmaradunk ebben a kölcsönös szorításban.

— Mi célból?

— Ahogy mondtam magának… megvárjuk a terminusi Trevize tanácsost. Ő fogja megoldani ezt a patthelyzetet — a döntésével.

84.

A *Távoli Csillag* fedélzeti számítógépe meghatározta a két hajó helyzetét, Golan Trevize pedig kivetítette őket az osztott képernyőre.

Mindkettő alapítványi hajó volt. Az egyik hajszálra olyan, mint a *Távoli Csillag,* s nyilvánvalóan Compor hajója. A másik nagyobb, mint kétségkívül az az erő is, amelyet képviselt. Trevize Blisshez fordult, s megkérdezte tőle:

— Nos, tud róla, ami ott folyik? Most már van valami mondanivalója a számomra?

— Igen! Ne rémüljön meg! Nem árthatnak magának.

— Miért gondolja rólam mindenki, hogy a félelemtől remegve gubbasztok?! — csattant fel Trevize ingerülten.

— Engedje szóhoz jutni, Golan — szólt közbe sietve Pelorat. — Ne rivalljon rá örökké.

Trevize mindkét karját türelmetlen megadással emelte a magasba.

— Nem fogok rárivallni. Beszéljen, hölgyem.

— A nagy hajón az önök Alapítványának uralkodója tartózkodik. Mellette…

— Az uralkodó? — ámult el Trevize. — Az öreg hölgyre gondol, Brannóra?

— Bizonyára nem ez a hivatalos címe — mondta Bliss, s vidám kis mosoly jelent meg a szája sarkában.

— De asszony, erről biztosíthatom. — Elhallgatott, mint aki feszülten figyel annak az átfogóbb organizmusnak a szavára, amelyhez tartozik. — A neve Harlabranno — folytatta. — Különös, hogy csak négy szótagból áll, holott ilyen fontos személyiség a bolygóján… no de bizonyára a nem gaiaiaknak is megvannak a maguk szokásai.

— Bizonyára — hagyta rá Trevize szárazon. — Talán majd szólítsa Brann-nak. De mit keres itt? Miért nem maradt… vagy úgy, értem már. Gaia őt is idehozta. Vajon miért?

Bliss megválaszolatlanul hagyta ezt a kérdést.

— Vele van Lionokodell, öt szótag, pedig alárendeltje. A tiszteletlenség jelének tűnik. Fontos hivatalos személy az önök bolygóján. Négy másik ember tartózkodik még a hajón, ők kezelik a fegyvereket. Felsoroljam a nevüket?

— Ne. Feltételezem, hogy a másik hajón egy ember, Munn Li Compor teljesít szolgálatot, méghozzá a Második Alapítvány képviseletében. Nyilván maga terelte össze a két alapítványi hajót. Miért?

— Nem egészen, Trev… akarom mondani, Trevize.

— Sose törődjön vele, hívjon nyugodtan Trevnek. Egy üstökös farka sem ér ennyi odafigyelést.

— Nem egészen, Trev. Compor elhagyta a hajóját, és két ember szállt be helyette. Az egyik Storgendibal, a Második Alapítvány egyik fontos tisztviselője. Szólónak nevezik.

— Fontos tisztviselő? Gondolom, birtokában van a mentális erőnek.

— Ó, igen. Nagyon is.

— El tud bánni vele?

— Hogyne. A másik ember, aki vele van a hajón, Gaia.

— Maguk közül való?

— Igen. A neve Suranoviremblastiran. Jóval több szótagból állna, de hosszú ideig távol volt tőlem/ tőlünk.

— Képes rá, hogy fogva tartsa a Második Alapítvány egyik magas rangú tisztviselőjét?

— Nem ő, Gaia tartja fogva. Ő/én/mi mindannyian képesek vagyunk rá, hogy megsemmisítsük.

— Ez a szándéka vele? Megsemmisíti őt, aztán Brannót? Mi ez, az egész Gaia el akarja pusztítani az Alapítványokat, hogy aztán ő alapítson egy újabb Galaktikus Birodalmat? Visszatért volna az Öszvér? Egy még hatalmasabb öszvér…?

— Nem, nem, Trev. Ne izgassa föl magát! Nem szabad. Mindhárman patthelyzetben vannak. Várakoznak.

— Mire?

— A maga döntésére.

— Már megint ide lyukadnak ki. Miféle döntésemre? Miért az enyémre?

— Kérem, Trev! — kérlelte Bliss. — Hamarosan magyarázatot kap rá. Én/mi/ő annyit mondott el, amit én/mi/ő pillanatnyilag elmondhatott.

85.

— Nyilvánvaló, hogy hibát követtem el, Liono, talán végzetes hibát — mondta Branno elkínzott hangon.

— Gondolja, hogy ezt be is kell vallania? — morogta Kodell félig összezárt ajakkal.

— Ismerik a gondolataimat. Azzal már nem árthatok többet, ha kimondom. Hiába csukja be a száját, attól még ugyanúgy olvasnak a gondolataiban. Várnom kellett volna, míg a pajzs jobban megerősödik.

— Honnan tudhatta volna, polgármester asszony? — kérdezte Kodell. — Ha meg akarnánk várni, míg a biztonságunk megkétszereződik, megháromszorozódik, megnégyszereződik és így tovább, az örökkévalóság végéig várakozhatnánk. Ami azt illeti, nagyon szeretném, ha nem magunk jöttünk volna. Ha valaki más gyűjtötte volna össze a tapasztalatokat, mondjuk, például, a maga villámhárítója, Trevize.

Branno fclsóhajtott.

— Nem akartam, hogy megneszeljenek valamit, Liono. De maga rájött, miben tévedtem alapvetően. Meg kellett volna vámom, míg a pajzs kellőképpen áthatolhatatlanná válik. Nem teljesen, csak kellőképpen. Tudtam, hogy most még vannak gyenge pontjai, de tovább nem tudtam várni. A pajzs hiányosságainak kiküszöbölésére talán már az én hivatali időm lejártával került volna sor, de azt akartam, hogy még az én időmben sor kerüljön rá, és magam is benne akartam lenni. Így aztán bolond módjára elhitettem magammal, hogy a pajzs kielégítő. Úgysem hallgattam volna a figyelmeztető szóra, ahogyan a maga kételkedéseire sem.

— Még most is megszerezhetjük a győzelmet, ha türelmesek vagyunk.

— Ki tudná adni a parancsot, hogy nyissanak tüzet a másik hajóra?

— Nem, képtelen volnék rá, polgármester asszony. Valahogy még a gondolatát is elviselhetetlennek érzem.

— Én is így vagyok vele. És ha maga vagy én kiadnánk is a parancsot, meggyőződésem, hogy a hajó legénysége nem engedelmeskedne, nem volna rá képes.

— A jelen körülmények között nem, polgármester asszony, de a körülmények megváltozhatnak. Ami azt illeti, új szereplő készül színre lépni.

A képernyőre mutatott, amely automatikusan megosztotta ernyőjét, amikor új űrhajó tűnt fel a láthatáron. A második hajó a képernyő jobb oldalán látszott.

— Ki tudja nagyítani a képet, Liono?

— Ez nem okoz gondot. A második alapítványista ért a dolgához. Bármit megtehetünk, ami nem zavarja őt.

— No lám — vette szemügyre Branno alaposabban a képet —, ez a *Távoli Csillag,* esküdni mernék rá. És feltételezem, hogy ott van a fedélzetén Trevize és Pelorat… Hacsak nem ültek az ő helyükre is második alapítványbeliek — tette hozzá keserűen. — A villámhárítónk valóban rendkívül hatékonynak bizonyult. Ó, bárcsak a pajzsom lett volna erősebb!

— Türelem! — intette Kodell.

A hajó vezérlőtermét ebben a pillanatban egy hang töltötte be, s Branno valamiképpen tudta, hogy ezt a hangot nem hullámok alkotják, hanem közvetlenül az agyában szólalt meg. Amikor Kodellre pillantott, kétsége sem volt felőle, hogy ő is hallja a hangot.

— Hall engem, Branno polgármesternő? Ha igen, akkor sem kell válaszolnia. Elég, ha elgondolja a választ.

— Kicsoda szól hozzám? — kérdezte Branno nyugodtan.

— Gaia vagyok.

86.

Mindhárom hajó nyugalomban volt a másik kettőhöz viszonyítva. Végtelen lassúsággal keringett mindhárom a Gaia bolygó körül, mint valami távoli, három részből álló kísérője. Mindhárman követték a Gaiát a napja körüli, végtelen útján.

Trevize a képernyő előtt ült, s már meg sem próbálta kitalálni, miféle szerep vár rá, miféle feladat kedvéért kellett megtennie ezerparszeknyi utat.

Nem lepte meg, amikor agyában meghallotta a hangot. Úgy érezte, régóta vár rá.

— Hall engem, Golan Trevize? Ha igen, akkor sem kell válaszolnia. Elég, ha elgondolja a választ.

Trevize körülnézett. Pelorat látható megrökönyödéssel tekingetett szét, mintha a hang forrását kutatná. Bliss nyugodtan ült, két keze ernyedten pihent az ölében. Trevize-nak egy pillanatra sem volt kétsége felőle, hogy ő is hallja a hangot.

A felszólítással mit sem törődve, érthetően és tagoltán azt felelte:

— Ha nem jövök rá, mi ez az egész, semmit sem teszek, hiába kérnek rá.

— Hamarosan rá fog jönni — felelte a hang.

87.

— Önök mindnyájan az agyukkal hallanak engem — mondta Novi. — Hatalmukban áll, hogy gondolatban válaszoljanak. Úgy intéztem, hogy valamennyien hallják egymást. És, mint tudják, elég közel vagyunk egymáshoz, tehát az űr mentális terének szokásos fénysebességét tekintve nem teli számolnunk kényelmetlen időeltolódással. Azzal kezdem, hogy mi mindnyájan utasítást követve gyűltünk itt össze.

— Milyen értelemben? — jött a kérdés Branno hangján.

— Nem valamiféle mentális beavatkozással — felelte Novi. — Gaia nem nyúl bele senki agyába. Ez nem a mi módszerünk. Mi csupán kihasználjuk a különféle törekvéseket. Branno polgármesternő haladéktalanul Második Birodalmat akart alapítani; Gendibal szóló első szóló akart lenni. Csak tápot kellett adnunk ezeknek a vágyaknak, s utána már rábízhattuk magunkat az eseményekre, némi válogatás és megfontolás után.

— Én tudom, hogyan kerültem ide — jelentette ki Gendibal ridegen. És valóban tudta. Tudta, mi hajtotta annyira, hogy kijusson az űrbe, hogy kövesse Trevize-t, s miért hitte oly magabiztosan, hogy mindent meg tud oldani. Mindennek Novi volt az oka. Ó, Novi!

— Maga különleges esetnek számított, Gendibal szóló. Hatalmas ambíció feszítette, de az egyéniségében rejlő szelídség utat engedett magához. Maga képes volt kedves lenni olyasvalakihez, akit minden tekintetben önmaga alatt állónak tartott. Ezt a vonását használtam ki, majd fordítottam maga ellen. Én/mi nagyon szégyelljük magunkat. Mentségünk csak az, hogy a Galaxis jövője forog kockán. Novi rövid időre elhallgatott, majd hangja (noha valójában nem vette igénybe a hangszalagjait) komolyabbá, arca feszültebbé vált.

— Eljött az idő. Gaia nem várhat tovább. A Terminus népe egy évszázad alatt kifejlesztett egy mentális pajzsot. Ha Gaia megvárja, míg felnő egy újabb nemzedék, már ő sem tud áthatolni ezen a pajzson, és akkor az alapítványiak szabadon, tetszésük szerint nyúlhatnak fizikai fegyvereikhez. A Galaxis akkor már nem lenne képes ellenállni nekik, és akkor ők a Terminus kívánsága szerint alapítanák meg a Második Galaktikus Birodalmat, méghozzá azonnal, mit sem törődve a Seldon-tervvel, a Trantor népével és a Gaiával. Branno polgármesternőt valahogy rá kellett vennünk, hogy lépjen, amikor a pajzs még nem lehetett tökéletes. És most vessünk egy pillantást a Trantorra. A Seldon-terv tökéletesen működött, hiszen maga Gaia gondoskodott róla, hogy minden pontosan a megszabott úton haladjon. És több mint egy évszázadig semleges első szólók álltak a Második Alapítvány élén, ami a Trantor vegetálását eredményezte.

És most, hogy, hogy nem, Stor Gendibal hirtelen az élre tört. Kétségtelenül elnyerte volna az első szólóságot, s az ő vezetése alatt Trantor nyilván aktívabb szerepet vállalt volna. Figyelmét a fizikai erőre összpontosítva fölismerte volna a Terminus felől fenyegető veszélyt, és föllépett volna ellene. Ha a pajzs tökéletesítése előtt sikerül a Terminus fölébe kerekednie, a Második Galaktikus Birodalom a Seldon-terv értelmében, de a Trantor kívánsága szerint valósul meg, a Terminus népe és a Gaia akarata ellenére. Tehát valamiképpen el kellett érnünk, hogy Gendibal lépjen, mielőtt még első szólóvá lenne. Hála Gaia több évtizedes, gondos előkészületeinek, éppen a megfelelő időben és helyen hoztuk létre a két Alapítvány találkozóját. Mindezt elsősorban azért mondom el, hogy a terminusi Golan Trevize tanácsos megértse.

Trevize azonnal közbevágott, de ezúttal sem vette a fáradságot, hogy csak a gondolatait közvetítse.

— Nem értem — jelentette ki minden kertelés nélkül. — Mi bajuk van a Második Galaktikus Birodalom létrejöttének egyik vagy másik változatával? Mi bajuk vele?

— Az a Második Galaktikus Birodalom, amelyet a Terminus kívánsága szerint akarnak felállítani — felelte Novi —, harc árán alapított, harccal életben tartott s végül harcokban elpusztított, militarista birodalom lenne. Semmivel sem különb, mint egy újjászületett Első Galaktikus Birodalom. Ez Gaia véleménye. Az a Második Galaktikus Birodalom pedig, amelyet a Trantor kívánsága szerint terveznek, számításból alapított, számításból életben tartott, ennélfogva élőhalottként vegetáló, gyámkodáson alapuló birodalom lenne, vagyis maga a zsákutca. Ez Gaia véleménye.

— És milyen alternatívát kínál Gaia? — kérdezte Trevize.

— Nagy Gaiát. Galaxiát! Hogy minden lakott bolygó élő legyen, akárcsak a Gaia! Hogy valamennyi élő bolygó egy még nagyobb, hipertéri életté szerveződjék. Együvé tartozzék minden lakott és lakatlan bolygó. Minden csillag. A csillagközi gáz minden részecskéje. Talán még a nagy, központi fekete lyuk is. Élő Galaxist szeretnénk, olyat, amelyet minden élet számára úgy tehetünk otthonossá, ahogy ma még talán el sem tudjuk képzelni. Az élet minden eddiginél alapvetően különböző kialakulását szeretnénk lehetővé tenni, méghozzá elkerülve a régi hibákat.

— S helyettük újakat teremtenénk — morogta gúnyosan Gendibal.

— Gaia évezredek óta dolgozik ezen a terven.

— De nem galaktikus méretekben. Trevize, ügyet sem vetve a rövid szóváltásra, csak a saját szempontját tartotta szem előtt.

— És mi az én szerepem ebben az egészben? Novi agyán keresztül Gaia hangja zúgott fel:

— Válasszon! Melyik alternatívának kell megvalósulnia?

A kérdést néma csend követte, melyet csak nagy sokára tört meg Trevize — ezúttal mentális — hangja, aki megdöbbenésében ugyan szólni nem tudott, de néma kérdése még így is kihívóan, ám jóval csendesebben hangzott fel:

— Miért éppen én?

— Bár felismertük, hogy eljött az a pillanat — felelte Novi —, amikor vagy a Terminus, vagy a Trantor olyan erőssé válik, hogy hatalmát többé nem törhetjük le, vagy ami még rosszabb, a kettő egyszerre következik be, s ezáltal a Galaxis pusztulásához vezető patthelyzet áll elő, mégsem tehettünk semmit. Küldetésünk teljesítéséhez szükségünk volt valakire, egy meghatározott valakire, akiben megvan az igazság képessége. És megtaláltuk önt, tanácsos… Nem, ez még csak nem is a mi érdemünk. A Trantor lakói találtak rá önre, egy bizonyos Compor nevű illető jóvoltából, noha ők sem tudták, mit sikerült fölfedezniük. De ez a folyamat felhívta önre a mi figyelmünket is. Golan Trevize, ön meg van áldva azzal a képességgel, hogy mindig megtalálja a helyes cselekvés útját.

— Tagadom — felejte Trevize.

— Ön az adott pillanatban megérzi a bizonyosságot. És azt akarjuk, hogy most a Galaxis számára is megtalálja ezt a bizonyosságot. Lehet, hogy visszariad a felelősségtől. Talán mindent elkövet, hogy ne kelljen választania. De talán rá fog jönni, hogy az a helyes, ha megteszi. És megérzi a bizonyosságot! És választani fog! Amikor megtaláltuk önt, tudtuk, hogy nem kell tovább keresgélnünk, és attól kezdve évekig azon dolgoztunk, hogy közvetlen mentális beavatkozás nélkül, csupán bizonyos események következtében előálljon az a helyzet, amikor önök mindhárman: Branno polgármesternő, Gendibal szóló és Trevize tanácsos, ugyanabban az időben találkoznak össze a Gaia szomszédságában. Sikerült.

— Az űrnek ezen a pontján, az adott körülmények között nem nyilvánvaló-e, Gaia, amennyiben ezen a néven kell szólítanom önt, hogy nagyobb hatalma van, mint akár a polgármesternőnek, akár a szólónak? Nem nyilvánvaló-e, hogy akkor is megteremtheti az ön által emlegetett élő Galaxist, ha én a kisujjamat sem mozdítom érte? Miért nem teszi meg?

— Lehet, hogy a magyarázatom nem fogja kielégíteni — felelte Novi. — Gaia évezredekkel ezelőtt született meg a robotok segítségével, amelyek valaha rövid ideig szolgálták, de ma már nem szolgálják az emberi nemet. Világosan értésünkre adták, hogy csak akkor maradhatunk életben, ha a Robotika Három Törvényének szigorú megtartását kiterjesztjük az élővilág egészére. Ebben az értelmezésben tehát az Első Törvény így hangzik: “Gaia nem árthat az életnek, és nem nézheti tétlenül, ha az életet veszély fenyegeti. Egész

történelmünk során ennek a szabálynak a szellemében éltünk, nem is élhettünk másképpen. Ebből következik, hogy most tehetetlenek vagyunk. Az élő Galaxisról kialakított látomásunkat nem kényszeríthetjük rá miriádnyi emberi lényre, számtalan más életformára, mert ezzel talán sokaknak ártanánk. Ugyanígy azt sem nézhetjük tétlenül, hogy a Galaxis egy olyan harcban pusztítsa el félig önmagát, amelyet megakadályozhattunk volna. Nem tudjuk, cselekedetünkkel vagy tétlenségünkkel ártanánk-e kevésbé a Galaxisnak; és ha a cselekvést választjuk, vajon a Terminus vagy a Trantor támogatása ártana-e kevésbé a Galaxisnak. Döntse el Trevize tanácsos, és bármit határoz is, Gaia aszerint cselekszik.

— Mit várnak tőlem, hogyan döntsem el ezt a kérdést?! — kiáltotta Trevize. — Mit tegyek?

— Ott van a számítógépe — felelte Novi. — Amikor készítették, a terminusiaknak sejtelmük sem volt róla, hogy művük sokkal jobb, mint gondolták. Az ön fedélzeti számítógépében Gaia is benne van valamennyire. Tegye a kezét a terminálra, és gondolkodjon. Gondolhatja például azt, hogy Branno polgármesternő pajzsa áthatolhatatlan. Ha ezt teszi, ő esetleg arra az elhatározásra jut, hogy fegyvereivel megsemmisíti a másik két hajót, majd kiterjeszti fizikai uralmát előbb a Gaiára, aztán a Trantorra.

— És Gaia nem tesz semmit, hogy ebben megakadályozza? — kérdezte Trcvize meglepetten.

— Semmit. Ha önnek az a meggyőződése, hogy a Terminus uralma minden más lehetőségnél kevésbé árthat a Galaxisnak, mi örömmel támogatjuk, még a saját pusztulásunk árán is. De gondolhat Gendibal szóló mentális erőterére is, és hozzáteheti a saját, számítógép által megnövelt erőterét. Ezt követően ő nyilván kiszabadul a szorításomból, félrelök engem, elvégzi a polgármesternő agyában a szükséges beavatkozást, s aztán az ő hajói segítségével átveszi Gaia fölött a tényleges uralmat, ily módon biztosítva a jövő számára a Seldon-terv vezető szerepét. Gaia őt sem fogja megakadályozni. De ha az én mentális erőmre gondol, ahhoz is psatlakozhat, és attól kezdve az élő Galaxis megindulhat a kiteljesedés útján, amit ugyan sem ez a nemzedék, sem a következő nem fog megérni, hanem sok század alatt következik be, s eközben a Seldon-terv tovább érik. Önnek kell választania!

— Várjon! — szólalt meg Branno polgármesternő. — Ne döntsön még! Beszélhetek?

— Szabadon beszélhet — felelte Novi —, csakúgy, mint Gendibal szóló.

— Trevize tanácsos — mondta Branno. — Amikor utoljára találkoztunk a Terminuson, azt mondta: „Eljöhet még az idő, polgármester asszony, amikor kérni fogja, hogy tegyek meg egy

bizonyos lépést. Akkor rajtam lesz a választás sora, és emlékezni fogok az elmúlt két napra." Nem tudom, látta-e előre ezt, vagy érezte, hogy be fog következni, vagy pusztán arról van szó, hogy ösztönösen rendelkezik azzal a helyes ítélőképességgel, amit ez az élő Galaxisról beszélő asszony megfogalmazott. Mindenesetre igaza volt. Kérem, tegye meg azt a lépést a Szövetség érdekében. Lehet, hogy most úgy érzi, itt az alkalom, hogy visszaadja nekem a kölcsönt, amiért letartóztattam és száműzetésbe kényszerítettem. Kérem, emlékezzék rá, csak azért tettem, mert az Alapítvány Szövetség érdekében ezt tartottam helyesnek. Ha tévedtem vagy durva önérdekből tettem volna is, ne felejtse el, hogy én követtem el, nem pedig a Szövetség. Ne pusztítsa el az egész Szövetséget csak azért, hogy visszaadja a kölcsönt, egyedül nekem. Ne felejtse el, hogy alapítványista és ember, és nem akarhatja, hogy a Trantor verteién matematikusai tervében egyetlen számjegyként szerepeljen, s még számjegynél is kevesebbként az élő és élettelen holmi galaktikus zagyvalékában. Arra törekedjen, hogy saját maga, az utódai és embertársai független, szabad akaratú lények legyenek. Semmi más nem számít. Mondhatják ezek itt, hogy a mi Birodalmunk vérontáshoz és nyomorúsághoz vezet, ám ez nem szükségszerű. A mi szabad választásunkon múlik, így lesz-e vagy sem. Dönthetünk másképpen is. És egyébként is jobb, ha az ember szabad akarattal bukik el, mint hogy egy gépezet láncszemeként, értelmetlen biztonságban élje le az életét. Vegye figyelembe, hogy szabad akaratú, emberi lényként kapta meg a döntés jogát. Ezek a Gaia-dolgok képtelenek dönteni, mert gépezetük nem engedi meg nekik, létük tehát magán múlik. S ha megparancsolja, hát el is pusztítják önmagukat. Ezt a sorsot szánja az egész Galaxisnak?

— Nem tudom, van-e szabad akaratom, polgármester asszony — válaszolta Trevize. — Lehet, hogy olyan ravaszul avatkoztak be az agyamba, hogy végül mindenképpen a kívánt választ fogom adni.

— Az agya tökéletesen érintetlen — szólt Novi. — Ha képesek lettünk volna rá, hogy önt a magunk céljaihoz igazítsuk, ez a találkozó merőben fölösleges volna. Ha ilyen tisztességtelenek volnánk, bátran kitarthattunk volna a számunkra legkedvezőbb megoldásnál, mit sem törődve az emberiségnek mint egésznek a sajátunknál fontosabb érdekeivel és javával.

— Úgy vélem, most rajtam a szólás joga — mondta Gendibal. — Ne engedje, Trevize tanácsos, hogy kicsinyes helyi érdek irányítsa elhatározásában. Nem szabad, hogy terminusi mivoltából eredően a Terminust az egész Galaxis fölébe helyezze. A Galaxis immár öt évszázada halad a Seldon-terv kijelölte úton. A haladás töretlen, az Alapítvány Szövetségen kívül és belül egyaránt. Ön, az Alapítványon belül betöltött szerepét messze meghaladva, része a Seldon-tervnek. Ne zavarja meg tehát a Tervet, sem szűk látókörű hazafiságból, sem

valamiféle új és eddig járatlan út iránt érzett romantikus hevületből. A második alapítványiak semmiféle módon nem akarják megfosztani az emberiséget szabad akaratától. Vezetők vagyunk, nem despoták. Mi olyan Második Galaktikus Birodalmat kínálunk, amely alapjaiban különbözik az Elsőtől. Az emberi történelem évtízezrei során, amióta csak hipertéri utazás létezik, a Galaxis nem élt meg egyetlen évtizedet sem vérontás és erőszakos halál nélkül, még azokban a korszakokban sem, amikor magán az Alapítványon béke uralkodott. Válassza Branno polgármesternőt, és a jövőben is minden úgy lesz, mint eddig. Forog tovább a vigasztalan, halált osztogató kerék. A Seldon-terv végül majd meghozza a szabadulást, és nem azon az áron, hogy akár egyetlen újabb atom is keletkezik az atomok Galaxisában, mely le fog süllyedni a fű, a baktérium és a por szintjére.

— Egyetértek azzal, amit Gendibal szóló elmondott az Első Alapítvány Második Birodalmáról — folytatta Novi. — De azzal már nem, amit a sajátjáról mondott el. A Trantor szólói végtére is független, szabad akaratú emberi lények, ugyanazok, akik mindig is voltak. Vajon ők nem ismerik a romboló versengést, a politikai harcokat, a mindenáron való felkapaszkodás törekvését? Nincsenek-e veszekedések, olykor még gyűlölködések is a Szólók Asztala körül, és vajon mindig olyan vezetők lesznek ők, akiket követhet mindenki? Eskessék meg Gendibal szólót a becsületére, és kérdezzék meg tőle!

— Erre semmi szükség — felelte Gendibal —, anélkül is elismerem, hogy az Asztal körül létezik gyűlölködés, versengés és árulás. De ha valamit eldöntöttünk, azt mindenki tudomásul veszi. Ez alól sohasem volt kivétel.

— És mi van akkor, ha nem választok? — kérdezte Trevize.

— Választania kell! — felelte Novi. — Tudni fogja, hogy meg kell tennie, tehát választani fog.

— Mi van akkor, ha megpróbálom, és nem sikerül?

— Választania kell!

— Mennyi idő áll rendelkezésemre? — faggatózott Trevize.

— Amíg bizonyosságot nem érez, bármennyi időbe telnék is — válaszolta Novi.

Trevize némán ült.

A többiek is csendben voltak, és Trevize szinte hallani vélte önnön vérének lüktetését.

Nagy sokára hangzott föl Branno polgármesternő határozott kiáltása.

— Szabad akarat!

Parancsoló erővel harsant fel Gendibal szóló hangja.

— Irányítás és béke!

— Élet — hallatszott Novi sóvárgó suttogása.

Trevize megfordult, és pillantása találkozott Pelorat átható

tekintetével.

— Janov. Hallott mindent?

— Igen, Golan, mindent hallottam.

— Mit gondol?

— A döntés nem rám tartozik.

— Tudom. Mégis mit gondol?

— Nem tudom. Mindhárom megoldástól félek. Ugyanakkor motoszkál bennem valami különös gondolat…

— Igen?

— Amikor először értünk ki az űrbe, maga megmutatta nekem a Galaxist. Emlékszik?

— Persze.

— . Felgyorsította az időt, és a Galaxis látható forgásnak indult. Én akkor, mintha megéreztem volna ezt a pillanatot, azt mondtam: „Mint valami élőlény, úgy úszik át az űrön a Galaxis.” Gondolja, hogy bizonyos szempontból már ma is él?

És Trevize, ahogy fölidézte ezt a pillanatot, hirtelen megérezte a bizonyosságot. És újra föléledt benne az akkori érzése, hogy valami módon Peloratnak is döntő fontosságú szerepe lesz ebben a játszmában. Sietve fordult vissza, nehogy meggondolja magát, nehogy elfogja a kétség, a bizonytalanság.

Kezét a terminálra helyezte, és olyan erővel gondolt rá, amilyen erőt eddig föl sem tételezett magáról.

Döntött — s ezen a döntésen múlott a Galaxis sorsa.

HUSZADIK FEJEZET
Eredmény

88.

Harla Branno polgármesternőnek minden oka megvolt az elégedettségre. Államfői látogatása nem tartott sokáig, de rendkívül eredményesen végződött.

Semmiképpen sem akart önhittnck mutatkozni, amikor azt mondta:

— Természetesen nem szabad vakon bíznunk bennük.

A képernyőn kísérte figyelemmel, amint az űrflotta hajói egyenként belépnek a hipertérbe, majd visszatérnek rendes állomáshelyükre.

Föl sem vetődött, hogy a Saysheil ne vette volna észre a jelenlétüket, de két dolgot ők sem hagyhattak figyelmen kívül: mindenekelőtt azt, hogy a hajók mindvégig alapítványi területen maradtak, s másodsorban, hogy mihelyt Branno megígérte a távozásukat, a hajók gyorsan el is hagyták a térséget.

Másrészt viszont a Saysheil nem fogja egyhamar elfelejteni, hogy azokat a hajókat egy nap — vagy még rövidebb idő — alatt bármikor összevonhatják a határain. Olyan manőver volt, amelyben egyszerre nyilvánult meg az erő és a jó szándék.

— Való igaz, hogy nem bízhatunk meg bennük vakon — felelte Kodell —, de hát nincs senki a Galaxisban, akiben vakon megbízhatnánk, a Sayshellnek viszont érdeke, hogy megtartsa a megegyezés feltételeit. Igazán nagylelkűek voltunk.

— Sok minden múlik a részletek kidolgozásán, ami szerintem hónapokig eltart még — mondta erre Branno. — Az elv kimondása egy pillanat műve, de az árnyalás csak aztán következik: hogy hogyan rendezzük el a karanténtt az export- és az importáruk számára, hogyan állapítsuk meg az ő gabonájuk és szarvasmarhájuk értékét a miénkhez viszonyítva és így tovább.

— Tudom, de végül is mindenre sort kerítünk, és az érdem a magáé, polgármester asszony. Bátor sakkhúzás volt, amelynek bölcsességében, bevallom, kételkedtem.

— Ugyan már, Liono. Mindössze az történt, hogy az Alapítvány számolt a sayshelli büszkeséggel. Hiszen a korai császárkor óta megőrizték bizonyos mértékig a függetlenségüket, és ez valóban csodálatra méltó.

— Igen, kiváltképpen most, hogy nem okoz számunkra több kényelmetlenséget.

— Erről van szó, tehát megérte, hogy lefaragjunk valamicskét a saját büszkeségünkből, mintegy baráti gesztusként. Elismerem, kissé nehezemre esett, hogy én, egy Galaxist átfogó Szövetség polgármestere látogatást tegyek egy provinciális csillagcsoportban, de

mihelyt a döntés megszületett, már nem okozott különösebb gondot. És milyen örömet szereztem nekik. Merész játék volt felsorakoztatni a hajóinkat a határon, s ezzel kényszeríteni őket, hogy fogadják a látogatásomat. Nem elég, hogy megalázkodtam, de még mosolyognom is kellett *hozzá.*

Kodell bólintott.

— Az erő védelme érdekében le kellett mondanunk az erőfitogtatásról.

— Pontosan. Ki is mondta ezt?

— Azt hiszem, az egyik Eriden-színdarabban hangzott el, de nem vagyok benne biztos. Majd otthon megkérdezünk valami irodalmi szaktekintélyt.

— Ha nem felejtem cl. Minél előbb lehetővé kell tennünk a sayshelliek viszontlátogatását a Terminuson, és gondoskodnunk kell róla, hogy úgy érezzék, egyenlő félként bántak velünk. És attól tartok, Liono, szigorú biztonsági rendszabályokat kell foganatosítania a védelmükben. Lehet, hogy néhány forrófejű alaki felbőszül a látogatásukon, és nem viselkednénk bölcsen, ha tiltakozó felvonulásokkal akár a legkisebb megaláztatásnak is kitennénk őket. — Tökéletesen egyetértek — felelte Kodell. — Egyébként rendkívül okosan tettük, hogy Trevize-t kiküldtük az űrbe.

— Mint villámhárítót? Hogy őszinte legyek, ner reméltem, hogy ilyen jó munkát végez. Egyenesen Sayshellre röppent, és olyan gyorsan vonzotta magához tiltakozásuk villámát, amiről álmodni sem tem volna. Az űrre! Micsoda nagyszerű ürügyet szolgáltattak vele a látogatásomhoz, hála a tartózkodásuknak, egyetlen alapítványi nemzet sem bolydult fel a hírre!

— Okos!… De nem gondolja, hogy mégis jobb lett volna, ha Trevize velünk jön vissza?

— Nem. Ami azt illeti, bárhol másutt szívesebben látom, mint otthon. Folyton megzavarná a Terminus rendjét. A Második Alapítványról hangoztatott lehetetlen nézetei éppen kapóra jöttek, hogy eltávolítsuk, és természetesen éppen azért küldtük vele Peloratot hogy szépen elvezesse a Sayshellre; nem akarom, visszatérjen, és továbbra is terjessze azokat a képtelent ségeket. Sohasem tudhatjuk, mire vezetne.

— Kétlem, hogy még egyszer az életben találnánk valakit, akit könnyebben lehet átejteni, mint egy tudóst — kuncogott Kodell. — Kíváncsi volnék, mennyire vette be Pelorat, amit azért adtunk elő neki, hogy| felbátorítsuk.

— Neki már az is elég volt, hogy hitt a mitikus sayshelli Gaia valóságos létezésében, de ez tulajdonképpen mellékes. Ha visszatérünk, össze kell hívnunk a Tanácsot, és meg kell szereznünk a sayshelli szerződést támogató szavazataikat. Szerencsére birtokunkban

van Trevize nyilatkozata: a hangfelvétel és minden szükséges, amelyben kijelenti, hogy önként hagyta el a Terminust. Én majd hivatalosan kifejezem sajnálkozásomat Trevize átmeneti letartóztatása miatt, s ezzel a Tanács is be fogja érni.

— Bízom benne, hogy meg tudja puhítani őket, polgármester asszony — jegyezte meg Kodell fanyarul. — De számol-e azzal, hogy Trevize továbbra is keresni fogja a Második Alapítványt?

— Csak hadd keresse — vonta meg a vállát Branno —, de ne a Terminuson. Ez legalább lefoglalja, és különben sem jut vele semmire. A Második Alapítvány továbbélése a mi századunk mítosza, éppen úgy, ahogy a Sayshell Gaia köré szőtte a maga mítoszát.

Derűs arccal dőlt hátra székében.

— Most tehát markunkba kaparintottuk a Sayshellt, és mire föleszmélnek, már nem lesz módjuk rá, hogy kiszabaduljanak. S ezzel az Alapítvány tovább gyarapodott, s terjeszkedése zökkenőmentesen, szabályosan fog végbemenni a jövőben is.

— Az érdem teljes mértékben az öné lesz, polgármester asszony.

— Ez nem kerülte el a figyelmemet — felelte Branno, miközben hajójukat elnyelte a hipertér, hogy azután a Terminussal szomszédos űrben bukkanjanak föl ismét.

89.

Stor Gendibal szólónak — aki ismét a saját hajóján tartózkodott — minden oka megvolt az elégedettségre. Az Első Alapítvánnyal történt találkozása nem tartott sokáig, de rendkívül eredményesen végződött. Hazaküldött üzenete gondosan tompított ujjongást fejezett ki. Pillanatnyilag csak annyit tartott szükségesnek, hogy tájékoztassa az első szólót a dolgok kedvező alakulásáról (amit kizárólag abból a tényből szűrt le, hogy a Második Alapítvány összesített erejének bevetésére végül is nem került sor). A részletekről ráér később is beszámolni.

Majd elmondja, hogy az az óvatos — és igazán csekély — beavatkozás hogyan változtatta át Branno polgármesternő nagyszabású imperialista elgondolásait egy kereskedelmi egyezmény gyakorlati hasznú megkötésére; hogy az az óvatos — és meglehetősen hosszú távú — beavatkozás hogyan vette rá a Sayshell Unió vezetőjét, hogy egy tárgyalás erejéig meghívja a polgármesternőt, s ez a tárgyalás aztán minden további beavatkozás nélkül megnyitotta az utat az egymáshoz való közeledésre, mert a saját hajóján a Terminusra visszatérő Compor feladata lesz, hogy az egyezményt meg is tartsák. Az egész szinte iskolapéldája annak — gondolta Gendibal önelégülten —, hogy milyen csodálatos eredményeket érhet el az, aki ilyen aprólékos gonddal tud bánni mentális erejével.

Delarmi szólónak tátva marad a szája, ha az Asztal hivatalos gyűlésén beszámol a részletekről, s nem vitás, hogy a győzelem az övé lesz az első szólóságért hamarosan meginduló választásokon.

És önmaga előtt azt sem tagadta le, milyen nélkülözhetetlen volt Sura Novi jelenléte, noha ezt a szólók előtt nem fogja hangsúlyozni.

Nemcsak hogy fontos volt a győzelme szempontjából, hanem megadta neki a lehetőséget, hogy kiélhesse gyermeki (és emberi, hiszen a szólók nagyon is emberek) vágyát: felkeltse maga iránt egy másik ember csodálatát.

Tudta, hogy a nő a történtekből semmit sem értett, legföljebb annyit, hogy a zűrzavart ő simította el, és ezért módfelett büszke rá. Gendibal végigsimított Novi agyának szabályos felszínén, és megérezte ennek a büszkeségnek a melegét.

— Maga nélkül nem tudtam volna megtenni, Novi — mondta. — Maga miatt jöttem rá, hogy az Első Alapítvány, a nagy hajó emberei…

— Igen, mester, tudom, kikről beszél.

— Maga miatt jöttem rá, hogy agyuk gyenge ereje mellett egy pajzs is van a birtokukban. A maga agyára gyakorolt hatásából tudtam pontosan következtetni mindkettő természetére. Abból tudtam meg, milyen erővel kell áthatolnom az egyiken és közömbösítenem a

másikat.

— Nem értem pontosan, miről beszél, mester — mondta Novi bizonytalanul —, de ha tudtam volna, szívesen segítettem volna többet is.

— Tudom, Novi. De amit tett, az is elég volt. Meglepően nagy veszélyt jelenthettek volna. De most még meg lehetett állítani őket, mert pajzsukat és erőterüket még nem fejlesztették ki tökéletesen. A hazatérő polgármesternő, pajzsot, erőteret feledve, boldogan gondol vissza a Sayshellel aláírt kereskedelmi egyezményre, amellyel elérte, hogy a Sayshell is a Szövetség tevékeny tagja lett. Nem tagadom, sok fáradságunkba fog telni, míg tönkretesszük a pajzsba és az erőtérbe befektetett munkájukat, ezen a téren el kell ismernünk hanyagságunkat, de ezt a feladatot el fogjuk végezni.

Eltöprengett, aztán valamivel halkabban folytatta:

— Túl sok mindent gondoltunk magától értetődőnek az Első Alapítvánnyal kapcsolatban. A jövőben nagyobb gondot kell ráfordítanunk. Valahogy szorosabban össze kell fognunk az. egész Galaxist. Mentális erőnket arra kell használnunk, hogy kiépítsük a tudatosság szorosabb együttműködését. Ez megfelelne a Tervnek. Meg vagyok róla győződve, és gondom is lesz rá.

— Mester! — szólalt meg Novi aggodalmasan.

— Ne haragudjon — mosolyodott el hirtelen Gendibal. — Magamban beszéltem… Novi! Emlékszik még Rufirantra?

— Arra az ostoba parasztra, aki megtámadta magát? Mondhatom, emlékszem rá.

— Bizonyos vagyok benne, hogy személyi pajzsokkal fölszerelt, első alapítványi ügynökök rendezték meg az egészet, csakúgy, mint a többi rendellenességet. Ha elképzelem, milyen vak voltam, hogy ezt eddig nem ismertem föl! Aztán meg annyira megzavart ennek a titokzatos világnak a mítosza, a sayshelliek babonás tisztelete, mellyel a Gaiát övezik, hogy majdnem megfeledkeztem az Első Alapítványról. Itt is a maga elméje jött a segítségemre. Az árulta el nekem, hogy a mentális erőteret az ő hadihajójuk gerjeszti, semmi más.

Elégedetten dörzsölte a kezét.

— Mester! — szólt közbe Novi félénken.

— Tessék, Novi.

— És nem jutalmazzák meg azért, amit tett?

— Dehogynem. Shandess nyugalomba vonul, s utána én leszek az első szóló. Akkor megnyílik előttem a lehetőség, hogy tevékeny részt vállaljunk a Galaxis forradalmasításában.

— Első szóló?

— Igen, Novi. Valamennyi tudós közül én leszek a legnagyobb és leghatalmasabb.

— A leghatalmasabb? — visszhangozta a nő csüggedten.

— Miért vág ilyen arcot, Novi? Nem akarja, hogy megjutalmazzanak?

— De igen, mester, akarom… De ha minden tudós közül maga lesz a legnagyobb, akkor egy honi asszonyt nem fog megtűrni maga mellett. Nem lesz illendő dolog…

— Úgy gondolja? És ki akadályozna meg benne? — Novi iránti érzelmei csordulásig betöltötték a lelkét.

— Bármi legyek is a jövőben, Novi, a maga helye mindig mellettem lesz. Hát azt hiszi, megkockáztatnám, hogy szembeszálljak az Asztalnál időről időre feltűnő farkasokkal úgy, hogy közben ne számíthassak a maga elméjére, amely már akkor tájékoztat a bennük kialakuló érzelmekről, amikor nekik még sejtelmük sincs róluk? Azt hiszi, boldogulnék a maga ártatlan, tükörsima elméje nélkül? Egyébként is… — megakadt, mintha maga is meghökkent volna a váratlan felismeréstől… — De ettől függetlenül is, én… én szeretem, ha velem van, és azt akarom, hogy mellettem maradjon… Feltéve, ha maga is így akarja.

— Ó, mester! — suttogta Novi, és amikor Gendibal karja átfogta a derekát, fejét a férfi vállára hajtotta.

Lent a mélyben, Novi agyának tudattalan rétegeiben megmaradt Gaia lényege, és csendben irányította az eseményeket, de szüksége volt erre az áthatolhatatlan álarcra, hogy a nagy cél elérésének esélyei továbbra is megmaradjanak.

És ez az álarc — történetesen egy honi asszony arca — kimondhatatlanul boldog volt. Olyan boldog, hogy Novi lassan megbékélt a gondolattal, hogy ilyen messzire szakadt önmagától (tőlük), mindannyiuktól, és nem is bánta, ha a meghatározhatatlan jövőben ezentúl mindig az lesz, akinek látszik.

90.

Pelorat megdörzsölte a kezét, és kellőképpen kordában tartott lelkesedéssel mondta:

— Olyan boldog vagyok, hogy visszamegyünk a Gaiára.

— Hm! — dünnyögte Trevize szórakozottan.

— Tudja, mit mondott Bliss? A polgármesternő egy Sayshellel kötött kereskedelmi egyezménnyel a tarsolyában tér vissza a Terminusra. A második alapítványbeli szóló pedig azzal a meggyőződéssel megy haza Trantorra, hogy ő intézte el, az a nő, Novi is vele tart, hogy lássa, megindulnak-e azok a változások, melyek Galaxia születéséhez vezetnek. És egyik Alapítvány sem tud Gaia létezéséről. Elképesztő.

— Tudom — mondta Trevize. — Nekem is elmondták. Mi viszont tudjuk, hogy Gaia létezik, tehát nyugodtat beszélhetünk.

— Blissnek nem ez a véleménye. Szerinte senki sem hinne nekünk, s ezzel mi is tisztában leszünk. Egyébként, ami engem illet, én soha nem kívánom elhagyni a Gaiát.

Trevize úgy nézett föl, mint aki csak most eszmél magára.

— Tessék? — kérdezte.

— Itt maradok. Tudja, magam is alig akarom elhinni. Néhány hete még magányosan éltem a Terminuson, ugyanúgy, mint évtizedek óta mindig: csak a feljegyzéseim és a gondolataim foglalkoztattak, és azt hittem, életem végéig csak a feljegyzéseim és a gondolataim között töltöm továbbra is magányos napjaimat, afféle nyugalmas vegetálásban. Aztán hirtelen, merőben váratlanul galaktikus utazó vált belőlem; belekeveredtem egy galaktikus válságba, és végül — ne nevessen ki, Golan — megtaláltam Blisst.

— Nem nevetem ki, Janov — felelte Trevize —, de tudja egyáltalán, hogy mit csinál?

— Igen, tudom. Ez a Föld-téma már nem érdekel. Megkaptam a magyarázatot, hogy miért csak ezen a világon fejlődött ki az élet számtalan változata, köztük az értelmes élet. Tudja, az örökkévalók.

— Tudom. És itt akar maradni a Gaián?

— Mindenféleképpen. A Föld a múlt, s nekem elegem van a múltból. A Gaia a jövő.

— Maga nem része a Gaiának, Janov. Vagy úgy gondolja, egyszer még részévé válhat?

— Bliss azt mondja, valami módon én is része lehetek, ha nem biológiailag, hát intellektuálisan. Ő majd segít, természetesen.

— De mivel ő része, hogy alakithatnának ki maguk ketten egy közös életet, közös nézőpontot, közös érdeket…

A szabad ég alatt voltak, és Trevize komoran bámulta a békés,

virágzó szigetet, a távolban a tengert, s azon is túl a messzeségtől bíborszínűvé vált látóhatáron húzódó, másik sziget körvonalait — mindez együtt oly békés, civilizált, élő volt… és egyetlen, nagy egész.

— Janov — mondta —, ő egy egész világ, és maga nem több, mint egyetlen ember. Mi lesz, ha megunja magát? Hiszen olyan fiatal…

— Ezt is végiggondoltam, Golan. Napok óta más sem jár a fejemben. Tudom előre, hogy rám fog unni; nem vagyok romantikus bolond. De amit addig kapok tőle, az nekem elég lesz. Már eddig is eleget adott. Én nem is álmodtam, hogy ennyi minden van az életben. Ha többé sohasem láthatom, már akkor is én nyertem a legtöbbet.

— Nem hiszem — mondta Trevize szelíden. — Azt hiszem, maga tényleg romantikus bolond, és ami azt illeti, éppen ezért kedvelem annyira. Janov, igaz, hogy csak nemrég ismerjük egymást, de hetek óta együtt töltjük minden percünket, és bocsásson meg, ha ostobán hangzik, nagyon megkedveltem magát.

— Én is magát, Golan — felelte Pelorat.

— És nem akarom, hogy bántsák. Beszélnem kel! Bliss-szel.

— Ne, ne! Kérem, ne! Maga csak prédikálni fog neki.

— Nem fogok prédikálni neki. Nemcsak magáról van szó… és mindenképpen négyszemközt kell beszélnem vele. Kérem, Janov… nem akarom a maga háta mögött lebonyolítani, egyezzen bele hát, hogy elbeszélgessünk, és néhány dolgot tisztázhassak vele. Ha kielégítőnek találom a beszélgetésünket, semmi akadálya nem lesz, hogy szívből gratuláljak, és biztosítsam jóindulatomról, és bármi történjék is, örökre meglesz a lelkem békéje. Pelorat megrázta a fejét.

— Mindent el fog rontani.

— Ígérem, hogy nem. Kérem…

— Hát… De legyen nagyon tapintatos, drága barátom, jó?

— Ünnepélyesen szavamat adom rá.

91.

— Pel mondta, hogy találkozni akar velem — szólt Bliss.

— Igen — felelte Trevize.

Abban a kis lakásban voltak, amit Trevize részére jelöltek ki.

Bliss kecsesen, keresztbe vetett lábbal ült, és figyelmesen nézett rá; gyönyörű, barna szeme csillogott, fényes, sötét haja a vállára omlott.

— Ugye, nem tetszem magának? — kérdezte. — Már az első pillanatban sem tetszettem. Trevize állva maradt.

— Maga ismeri az agyakat, és tudja, mi játszódik le bennük — válaszolta. — Tudja, mit tartok magáról, és azt is tudja, miért.

Bliss lassan ingatta a fejét.

— A maga agya tiltott terület Gaia számára. Ezt maga is tudja. Szükség volt a döntésére, és ezt a döntést csak egy tiszta, érintetlen agy hozhatta meg. Amikor először fogtuk meg a hajójukat, mindkettőjükre nyugtató mezőt bocsátottam, ez elengedhetetlen volt. A félelem vagy a düh kárt okozhatott volna magában, mert éppen a kritikus pillanatban vált volna alkalmatlanná a feladatra. Ennyi volt az egész. Ennél többet nem tehettem, és nem is tettem, tehát nem tudom, mire gondol.

— Döntenem kellett, és én döntöttem — mondta Trevize. — Gaia és Galaxia javára. Akkor hát miért beszél nekem most tiszta, érintetlen agyról? Megkapta, amit akart, és most úgy bánik el velem, ahogy óhajt.

— Szó sincs róla, Trev. Újabb döntésekre is szükség lehet még a jövőben. Maga megmarad annak, aki volt: míg él, a Galaxis ritka természeti erőforrása lesz. Bizonyára élnek még magához hasonló emberek szerte a Galaxisban, és találkozunk még velük a jövőben, de most magával találkoztunk, egyedül magával. Továbbra sem avatkozhatunk be az agyába.

— Maga Gaia, és én nem Gaiával akarok beszélni — tűnődött Trevize. — Mint különálló egyénhez akarok szólni magához, ha ennek van egyáltalán valami értelme.

— Van értelme. Ne gondolja, hogy mi valami egyetlen olvadékot alkotunk. Egy időre kikapcsolhatom magamból Gaiát.

— Igen — felelte Trevize —, én is így gondoltam. Megtörtént?

— Megtörtént.

— Akkor mindenekelőtt hadd szóljak arról a játékról, amibe belekezdett. Lehet, hogy az én agyamat nem befolyásolta, amikor döntenem kellett, de ami Janovot illeti, az övéhez már hozzányúlt, igaz? Vallja be!

— Úgy gondolja?

— Úgy gondolom. A kritikus pillanatban Pelorat eszembe juttatta a saját élő Galaxis-látomását, s ez adta meg a végső lökést a döntéshez. A gondolat az ő agyában született meg, amit viszont a magáé irányított, így van?

— A gondolat ott rejtőzött az agyában sok más gondolat között — felelte Bliss. — Én az élő Galaxisról alkotott képe előtt egyengettem el az utat, a többi előtt nem. Tehát ez a gondolat szökkent a tudata felszínére s öltött aztán szavakat. Látja, nem én teremtettem a gondolatot, az már megvolt.

— Közvetve mégiscsak befolyásolták a döntésem valódi függetlenségét, nem igaz?

— Gaia így látta jónak.

— Valóban? Nos, talán jobbnak vagy nemesebbnek fogja érezni magát, ha elárulom, noha az adott pillanatban Janov megjegyzése győzött meg a döntés helyességéről, azt hiszem, akkor is így döntöttem volna, ha egy szót sem szól, vagy ha merőben más elhatározásra próbál rávenni. Azt akarom, hogy tudjon róla.

— Megkönnyebbülést jelent számomra — jegyezte meg Bliss hűvösen. — Azért akart találkozni velem, hogy ezt elmondja?

— Nem.

— Mi mondanivalója van még?

Most Trevize ült le egy székbe, amelyet olyan közel húzott a másikéhoz, hogy a térdük kis híján összeért. Előrehajolt, és beszélni kezdett.

— Amikor a Gaiához közeledtünk, maga tartózkodott az űrállomáson. Maga ejtett fogságba bennünket, maga jött ki elénk, azóta is maga van velünk, kivéve azt az étkezést Domnál, amelyen nem vett részt. De ami a lényeg, maga volt a *Távoli Csillag* fedélzetén, amikor a döntés megszületett. Mindig maga.

— Én Gaia vagyok.

— Ez nem magyarázza meg a dolgot. A nyúl is Gaia. A kavics is Gaia. Minden Gaia, ami csak létezik a bolygón, de nem egyformán Gaia. Némelyek egyenlőbbek vele, mint mások. Miért maga?

— Maga mit gondol?

Trevize nem mérlegelte a szavait.

— Mert azt hiszem, maga több Gaiánál. Bliss gúnyos hangot hallatott, de Trevize nem zavartatta magát.

— Amikor a döntésre készültem, az a nő, aki a szólóval volt…

— A szóló Novinak nevezte.

— Ez a Novi akkor azt mondta, hogy Gaiát azok a robotok indították útjára, amelyek már nem léteznek, és hogy Gaiának meg kellett tanulnia, hogy alkalmazkodjék a Robotika Három Törvényének változatához.

— Ez így is van.

— És a robotok már nem léteznek?

— Novi így mondta.

— Novi ezt nem mondta így. Pontosan emlékszem a szavaira. Azt mondta: „Gaia évezredekkel ezelőtt született meg a robotok segítségével, amelyek egy rövid ideig szolgálták, de ma már nem szolgálják az emberi lényeket.”

— Nos, Trev, nem azt jelenti-e ez, hogy többé már nem léteznek?

— Nem. Ez azt jelenti, hogy többé már nem szolgálnak. Nem lehet, hogy inkább uralkodnak?

— Nevetséges!

— Esetleg irányítanak? Miért volt maga jelen a döntéshozatalnál? Nem látszott nélkülözhetetlennek. Novié volt a vezető szerep, és ő volt Gaia. Mi szükség volt magára? Hacsak…

— Nos? Hacsak?

— Hacsak nem maga az ellenőr, akinek gondoskodnia kell róla, hogy Gaia meg ne feledkezzék a Három Törvényről. Hacsak maga nem robot, méghozzá egy olyan szakértelemmel elkészített robot, hogy semmiben sem különbözik az emberi lényektől.

— Ha semmiben sem különbözöm az emberi lényektől, hogyan képzeli, hogy maga megkülönböztethet tőlük? — kérdezte Bliss maró gúnnyal.

Trevize hátradőlt.

— Hát nem azt bizonygatták mindannyian, hogy megvan bennem a bizonyosság megérzésének képessége? Hogy tudok dönteni. Hogy észreveszem a megoldások lehetőségét. Hogy eljutok a helyes következtetésig…? Nem én állítom ezt, maga állítja rólam. Nos, attól a pillanattól kezdve, hogy először láttam magát, valami kényelmetlen érzés motoszkál bennem. Valami nem stimmelt magában. Én is vagyok olyan fogékony a női bájakra, mint Pelorat, talán még fogékonyabb is, és maga külsőre igazán vonzó nő. És maga iránt, hogy, hogy nem, egy pillanatra sem éreztem vonzalmat.

— Kétségbe ejt.

Trevize meg sem hallotta a közbeszólást.

— Amikor először jelent meg a hajónkon, Janov és én éppen a Gaia nem emberi civilizációjának lehetőségéről beszélgettünk. És amikor Janov megpillantotta magát, az ő ártatlan módján rögtön megkérdezte: „Maga ember?” Egy robotnak talán igazat kell mondania, de feltételezem, hogy adhat kitérő választ is. Maga így felelt a kérdésre: „Miért, nem látszom embernek?” Igen, Bliss, embernek látszik, de hadd kérdezzem meg újra: maga ember?

Bliss nem felelt, és Trcvize folytatta:

— Azt hiszem, már abban a legelső pillanatban megéreztem, hogy maga nem nő. Maga robot, és én valahogy tudtam. És ettől az érzéstől minden további esemény külön jelentőséget kapott, mindenekelőtt az,

hogy nem vett részt azon a vacsorán.

— Azt hiszi, Trev, hogy nem tudok enni? — kérdezte Bliss. — Elfelejtette, hogy a hajóján elmajszoltam egy garnélakonzervet? Megnyugtathatom, hogy tudok enm, és képes vagyok minden egyéb biológiai funkció ellátására is. Beleértve a szexet is, mielőtt még rákérdezne. Ez, természetesen, önmagában még nem bizonyítja, hogy nem vagyok robot. A robotok már évezredekkel ezelőtt eljutottak a tökéletesség csúcsára, amikor már csak az agyuk különböztette meg őket az emberi lényektől, s attól fogva létre tudták hozni a mentális erőteret. Gendibal szóló meg tudta volna mondani, robot vagyok-e vagy ember, ha észrevett volna akár egy pillanatra is. Természetesen nem vett észre.

— Noha én nem rendelkezem mentális képességekkel, meggyőződéssel állítom, hogy maga robot.

— És ha az vagyok? — kérdezte Bliss. — Nem mintha beismerném, csak kíváncsivá tett. Mi van akkor?

— Nem kell beismernie semmit. Tudom, hogy robot. Ha a legkisebb bizonyítékra is szükségem lett volna, már akkor megkaptam, amikor higgadtan közölte, hogy ki tudja kapcsolni magából Gaiát, és önálló egyénként is tud beszélgetni velem. Kétlem, hogy ezt megtehetné, ha Gaia része volna, de maga nem az. Maga afféle robotellenőr, tehát kívül van Gaián. Ha már itt tartunk, kíváncsi volnék, vajon hány robotellenőrre van szüksége Gaiának? Vajon hányan lehetnek?

— Ismétlem: nem ismerek be semmit, de kíváncsivá tett. Mi van akkor, ha robot vagyok?

— Ebben az esetben tudni akarom, mi a szándéka Janov Pelorattal. Pelorat a barátom, és bizonyos értelemben olyan, mint egy gyerek. Azt hiszi, szereti magát; azt hiszi, nem akar mást, mint amit maga adna neki, és hogy már eddig is eleget kapott. Nem ismeri, tehát el sem tudja képzelni, milyen fájdalmat okozhat a szerelem elvesztése, illetve jelen esetben milyen különös fájdalommal járna számára, ha megtudná, hogy maga nem ember…

— Maga ismeri az elvesztett szerelem fájdalmát?

— Átéltem már egyet s mást. Nem éltem olyan védett életet, mint Janov. Nem áldoztam föl magam egy intellektuális cél oltárán, amely maga alá temetett feleséget, gyereket, mindent. Vele ez történt. És íme, most mindent fölad a maga kedvéért. Nem akarom, hogy bántódása essék. Én sem fogom bántani őt. Ha szolgálatot tettem Gaiának, jutalmat is érdemlek, ésj nekem az lesz a jutalom, ha maga kezeskedik róla, hogy Janov Pelorat boldogsága a jövőben sem szenved csorbát.

— Tegyek úgy, mintha robot volnék, s válaszoljak magának?

— Igen — bólintott Trevize. — Méghozzá késlekedés nélkül.

— Jól van hát. Tegyük fel, hogy robot vagyok, Trev, és tegyük fel azt is, hogy valóban az ellenőrzés a feladatom. Tegyük fel, hogy nagyon kevesen vagyunk, akiknek ez a feladat jutott, és hogy csak elvétve találkozunk egymással. Tegyük fel, hogy bennünket elsősorban az emberi lényről való gondoskodás szükséglete mozgat, és tegyük fel, hogy a Gaián nem élnek valódi emberek, hiszen mindannyian egy mindent átfogó bolygólény alkotóelemei. Tegyük fel, hogy bennünket kielégít a Gaiáról való gondoskodás, de nemi maradéktalanul. Hogy továbbra is él bennünk valami primitív vágy az emberi lények iránt még abból aj korból, amikor az első robotokat megtervezték ésj megalkották. Ne értsen félre: nem állítom, hogy ilyen ősöreg volnék, még ha robot vagyok is. Annyi idős vagyok, amennyinek mondtam magam, vagy legalábbis (még ha robot vagyok is) így tudtam meghatározni létezésem idejét. Ám alapvető tervrajzom (ha robot volnék) nem változott volna, továbbra is élne bennem a vágy, hogy egy igazi emberi lényről gondoskodhassak. Pel emberi lény. Nem a Gaia része. Túl öreg, semhogy valaha is a Gaia igazi részévé válhasson.

A Gaián akar maradni velem, mert nem úgy érez irántam, mint maga. Ő nem hiszi, hogy robot vagyok. Nos, én is akarom őt. Ha maga engem robotnak gondol, láthatja, akár az is lehetek. Minden emberi reakcióra képes vagyok, s szeretném őt. Ha maga továbbra is ragaszkodik hozzá, hogy robot vagyok, lehet, hogy nem tartana képesnek a szerelemre holmi misztikus, emberi értelemben, de ami a viselkedésemet illeti, azt semmiféleképpen nem tudná megkülönböztetni attól, amit maga szerelemnek nevezne, akkor hát mi a különbség?

Elhallgatott, Trevize-ra nézett, és szeméből hajthatatlan büszkeség sugárzott.

— Azt állítja, sohasem hagyná el őt? — kérdezte Trevize.

— Ha feltételezi, hogy robot vagyok, akkor azt is be kell látnia, hogy az Első Törvény értelmében sohasem hagyhatnám el, hacsak nem ő ad rá parancsot, és én is meg volnék győződve róla, hogy komolyan gondolja, s éppen a maradásommal okoznék nagyobb fájdalmat neki, mint azzal, ha elhagynám.

— És ha esetleg egy fiatalabb férfi…?

— Miféle fiatalabb férfi? Maga fiatalabb férfi, s mégsem képzelem azt, hogy ugyanolyan értelemben volna szüksége rám, mint Felnek, és én amúgy sem kellek magának, tehát az Első Törvény nem engedné, hogy a nyakába akaszkodjak.

— Nem rólam van szó, hanem egy másik fiatalemberről…

— Nincs másik. Ki van még Gaián Pelen és magán kívül, akiben nem gaiai értelemben fellelhető ez az emberi lényeg?

— És mi van akkor, ha maga mégsem robot? — kérdezte Trevize

immár sokkal szelídebben.

— Döntse el — felelte Bliss.

— Úgy értem, ha nem volna robot?

— Akkor azt felelném, ebben az esetben egyetlen kérdést sincs joga feltenni. A döntés rám és Pelre tartozik.

— Akkor visszatérek arra, amivel elkezdtem — mondta Trevize. — Kérem a jutalmamat, vagyis azt, hogy bánjon vele nagyon jól. Többé nem firtatom, hogy maga micsoda. Csak ígérje meg, mint egyik értelmes lény a másiknak, hogy jól fog bánni vele.

— Jól fogok bánni vele — válaszolta Bliss szelíden —, de nem azért, mert meg akarom jutalmazni, hanem mert én szeretném. Ez a leghőbb vágyam. Jól fogok bánni vele. Pel! — kiáltotta. — Pel!

Pelorat belépett.

— Tessék, Bliss.

Bliss kinyújtotta feléje a karját.

— Azt hiszem, Trev mondani akar valamit. Pelorat megfogta a lány kezét, majd Trevize fogta át kettejük összekulcsolt kezét.

— Janov — mondta —, maguk ketten boldoggá tettek.

— Ó, drága barátom — mondta Pelorat.

— Valószínűleg elhagyom Gaiát — folytatta Trevize. — Most Domhoz megyek, s megbeszélem vele. Nem tudom, mikor találkozunk ismét, s találkozunk-e még egyáltalán, Janov, de annyit mondhatok, jól kijöttünk egymással.

— Jól kijöttünk egymással — ismételte Pelorat mosolyogva.

— Viszontlátásra, Bliss, és előre is köszönöm.

— Viszontlátásra, Trev.

Trevize még utoljára intett egyet, aztán kilépett a házból.

92.

— Helyesen cselekedett, Trev — mondta Dom. — De hiszen gondoltam is, hogy ezt fogja tenni.

Ismét az ebédlőasztalnál ültek, az elsőhöz hasonló, ízetlen étel fölött, de Trevize ezúttal nem törődött vele. Valószínűleg ez lesz az utolsó étkezése a Gaián.

— Gondoltam, maga is így cselekedne a helyemben — válaszolta —, de talán nem ugyanabból az okból.

— Nyilván meg volt győződve döntése helyességéről.

— Igen, ez igaz, de nem a bizonyosság valami misztikus érzetéből. Ha Galaxiát választottam, egyszerűen meggondolásból tettem, hasonló meggondolásból, mint amin bárki keresztülmegy, mielőtt döntésre szánja el magát. Akarja, hogy megmagyarázzam?

— A legnagyobb mértékben, Trev.

— Három dolgot tehettem volna — mondta Trevize. — Csatlakozom az Első Alapítványhoz, vagy csatlakozom a Második Alapítványhoz, vagy csatlakozom Gaiához. Ha az Első Alapítványt választom, Branno polgármesternő, tüstént lépéseket tesz, hogy fennhatósága alá vonja a Második Alapítványt és a Gaiát. Ha a Második Alapítványt választom, Gendibal szóló tüstént lépéseket tesz, hogy fennhatósága alá vonja az Első Alapítványt és a Gaiát. Ezek a lépések mindkét esetben jóvátehetetlenek lettek volna, vagyis ha a döntés helytelennek bizonyul, a katasztrófa elkerülhetetlen. Ám ha a Gaiát választom, mind az Első Alapítvány, mind a Második Alapítvány a viszonylag kis győzelem tudatával távozik a helyszínről. Tehát továbbra is a tőlük megszokott módon tevékenykednek, mert — mint megtudtam — a Galaxia felépítése az újabb és újabb nemzedékek talán évszázadokig tartó munkáját fogja igényelni. Tehát időnyerésből választottam a Gaiát, és abból a meggyőződésből, hogy még így nyílhat rá mód leginkább, hogy a dolgokon változtassunk, akár vissza is fordítsuk az eseményeket, ha a döntésem hibásnak bizonyul.

Dom csak a szemöldökét vonta magasabbra, egyébként öreg, szinte csontvázszerű arca kifejezéstelen maradt.

— És az a véleménye, hogy döntése rossznak bizonyulhat? — kérdezte sipító hangján. Trevize vállat vont.

— Nem hinném, de valamit még meg kell tennem, hogy megbizonyosodjam róla. Feltett szándékom, hogy meglátogatom a Földet, ha megtalálom egyáltalán.

— Semmiképpen nem álljuk útját, ha el akar bennünket hagyni, Trev…

— Én nem illek bele a maguk világába.

— Akárcsak Pel, de magát éppoly szívesen látnánk magunk

között, mint őt. Mégsem tartjuk vissza… De árulja el, miért akarja meglátogatni a Földet!

— Azt hittem, tudni fogja.

— Nem tudom.

— Egy apróságot nem árult el nekem, Dom. Talán megvolt rá az oka, én mégis szerettem volna hallani.

— Nem értem — mondta Dom.

— Nézze, ahhoz, hogy dönteni tudjak, használnom kellett a számítógépemet, és eközben egyetlen rövid pillanatra úgy éreztem, az agyam érintkezésbe lép a körülöttem lévők: Branno polgármesternő, Gendibal szóló és Novi agyával. Egy másodperc alatt sok mindenről tudomást szereztem, amelyek külön-külön nem sokat jelentettek nekem, például azokról a különféle hatásokról, melyeket Gaia gyakorolt Novin keresztül Trantorra… bizonyos hatásokról, melyek mind azt a célt szolgálták, hogy a szólót Gaia felé tereljék.

— Igen?

— És ezek közé tartozott az is, hogy a Trantor könyvtárát megtisztítsák minden olyan utalástól, ami a Földre vonatkozik.

— Megtisztítsák a Földre vonatkozó utalásoktól?

— Pontosan. A Föld tehát nagyon fontos tényező, nyilvánvalóan annyira fontos, hogy nem tudhat róla a Második Alapítvány… de nem tudhatok róla én sem. Holott ha felelősséget kellett vállalnom a galaktikus fejlődés irányvonaláért, e téren sem vagyok hajlandó belenyugodni a tudatlanságomba. Tehát elárulja végre, miért olyan fontos, hogy a Föld létezése titokban maradjon?

— Trev — felelte Dom komolyan —, Gaia semmit sem tud erről a tisztogatási műveletről. Semmit!

— Azt állítja, hogy Gaia nem felelős érte?

— Nem felelős érte.

Trevize gondolkodott egy ideig, nyelvével lassan, tűnődve végigsimította ajkát.

— Akkor hát ki a felelős érte?

— Nem tudom. Nem látom be, mi célt szolgált volna. A két ember egymásra bámult, aztán ismét Dom szólalt meg:

— Igaza van. Úgy látszott, hogy a lehető legteljesebb mértékben megelégedhetünk az elért eredménnyel, de amíg ezt a kérdést nem tisztáztuk, nem nyugodhatunk meg. Azt javasolom, maradjon még egy kicsit velünk, s majd meglátjuk, mire jutunk. S ha végül mennie kell, számíthat a segítségünkre.

— Köszönöm — mondta Trevize.